

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SURİYE İÇ SAVAŞINDA ABD-PYD İLİŞKİLERİNE ULUSLARARASI BASININ BAKIŞI: BBC ÖRNEĞİ

DOKTORA TEZİ

Erdoğan KOÇ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

ANKARA, 2023

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SURİYE İÇ SAVAŞINDA ABD-PYD İLİŞKİLERİNE ULUSLARARASI BASININ BAKIŞI: BBC ÖRNEĞİ

DOKTORA TEZİ

Erdoğan KOÇ

SOSYOLOJİ ANABİLİMDALI

PROF. DR. Musa ÖZTÜRK

Danışman

ANKARA, 2023

ONAY SAYFASI

Erdoğan KOÇ tarafından hazırlanan "Suriye İç Savaşında ABD-PYD İlişkilerine Uluslararası Basının Bakışı: BBC Örneği" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı'nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ		**KURUM**	**İMZA**
Prof. Dr. Musa ÖZTÜRK		Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	
Kabul ■	Red □		
Prof. Dr. Ramazan YELKEN		Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	
Kabul ■	Red □		
Prof. Dr. Zafer ÇELİK		Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	
Kabul ■	Red □		
Prof. Dr. Tevfik ERDEM		Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	
Kabul ■	Red □		
Doç. Dr. Yaşar ZORLU		Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	
Kabul ■	Red □		

Tez Savunma Tarihi: 02.06.2023

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı'nda Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü Unvan

Ad Soyad

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tezde kullanılmış olan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Tarih : 02.06.2023

İmza

Adı SOYADI :

Aziz Şehitlerimize…

Rahmet ve minnetle…

TEŞEKKÜR

Bu tezin ilk aşamalarından itibaren sabırla ve güler yüzle desteğini esirgemeden, bilimsel ve akademik açıdan başarılı bir çalışmanın ortaya çıkması için bilgi, beceri ve tecrübelerini en üst düzeyde paylaşan kıymetli tez danışmanım Prof. Dr. Musa Öztürk hocama en içten ve samimi teşekkürlerimi sunarım.

Bilgi ve tecrübeleri ile çalışmanın her aşamasında desteklerini esirgemeyen Tez İzleme Komitemin değerli üyeleri Prof. Dr. Cevat Özyurt, Prof. Dr. Zafer Çelik ve Doç. Dr. Yaşar Zorlu hocalarıma değerli katkılarından ve emeklerinden dolayı teşekkürü borç bilirim. Tez Savunma Jürisi aşamasında çalışmaya önemli katkılar sunan Prof. Dr. Ramazan Yelken ve Prof. Dr. Tevfik Erdem hocalarıma önerileri, yönlendirmeleri ve düzeltmeleri için ayrı ayrı teşekkür ederim.

Doktora eğitimine başlamamda beni teşvik eden, desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Mustafa Orçan ve Doç. Dr. Sıddık Çalık Hocalarıma ve doktora eğitimi süreci boyunca katkılarını esirgemeyen tüm değerli hocalarıma teşekkür ederim. Tez çalışmaları aşamasında haricen kendisine zaman zaman danıştığım ve değerli katkılar sunan Prof. Dr. Zakir Avşar Hocama ayrıca teşekkür ederim.

Hayatımın her aşamasında ve eğitim hayatımda benden maddi ve manevi desteğini, dualarını esirgemeyen merhum Annemi ve Babamı Rahmet ve minnetle anıyorum. Eğitim hayatımın ilk aşamalarından itibaren desteğini esirgemeyen Abim, Ablam ve onların değerli ailelerine çok teşekkür ederim.

Doktora eğitimi sürecinin her aşamasında sorularımıza ve sorunlarımıza çözüm getiren Sosyoloji Bölümü Araştırma Görevlisi arkadaşlarım Bahattin Cizreli'ye ve Alkan Üstün'e, ve Sosyal Bilimler Enstitüsünün değerli çalışanlarına ayrıca teşekkür ederim.

Çalışmanın her aşamasında dostlukları, duaları ve güzel temennileri ile beni teşvik eden herkese teşekkür ederim.

ÖZET

Suriye İç Savaşında ABD-PYD İlişkilerine Uluslararası Basının Bakışı: BBC Örneği

2011 yılında, Suriye'de Baas Rejimini devirmeye yönelik muhalif hareketler şeklinde başlayan Suriye İç Savaşı, El Kaide fraksiyonları ve DEAŞ gibi selefi cihatçı grupların sahada etkinliklerinin artmasıyla; rejimi devirme boyutundan uzaklaşarak DEAŞ ve ABD destekli PYD/YPG arasında vekâlet savaşı sürecine evrilmiştir. Batı medyasında Suriye İç Savaşı ve PYD/YPG'nin ABD tarafından desteklenmesi DEAŞ'la mücadele şeklinde sunulmuş, PYD/YPG'nin medyada temsili cihatçı aşırılıkla mücadele söylemi üzerine temellendirilmiştir. Suriye Krizi, uluslararası camianın ve Batı medyasının odaklandığı bir konu olmakla birlikte, bu alanda yapılan akademik çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışmada, Suriye İç Savaşının dünyanın en saygın haber ajanslarından BBC'de işlenme şekli ele alınmaktadır. Çalışmanın ana eksenini, ABD-PYD ilişkilerinin kitle medyasında temsili sorunsalı ve sosyal teori açısından çözümlenmesi oluşturmaktadır.

Çalışma nitel araştırma yöntemi esas alınarak tasarlanmış ve Suriye İç Savaşında ABD-PYD ilişkileri, BBC haber ve içerikleri üzerinden söylem analizi tekniğiyle ele alınmıştır. Metinler Voyant tools veri görselleştirme ve metin çözümleme araçları kullanılarak analiz edilmiştir. Analizler sonucunda elde edilen kelime bulutları ve kavramsal ilişki tabloları esas alınarak soyutlamalara gidilmiştir.

Çalışma sonucunda ABD'nin Suriye İç Savaşı stratejisinde öne çıkan faktörün DEAŞ'la mücadele olduğu görülmüştür. Uluslararası politikada, Suriye Savaşı eksenli tartışmalarda selefi cihatçı terörle savaş söylemi öne çıkmaktadır. İncelenen metinlerde, ABD'nin PYD/YPG'ye desteği DEAŞ'la mücadele söylemi ile gerekçelendirilmektedir. PYD/YPG'nin legalize olmak için benimsediği temel söylem de aynı şekilde cihatçı aşırılıkla mücadelede ABD ve Batılı ülkelerle işbirliği ekseninde şekillenmiştir. ABD tarafından 2000'li yıllardan itibaren küresel düzeyde dillendirilen egemen söylem konumundaki, *"küresel terörle ve cihatçı aşırılıkla mücadele"* söyleminin Suriye İç Savaşında da kitle medyası ve PYD/YPG tarafından benimsendiği görülmektedir. BBC haber metinlerinde ABD'nin, DEAŞ'la mücadelede PYD/YPG'yi destekleme stratejisini demokratik meşruiyet ve küresel barış için cihatçı aşırılıkla mücadele söylemi ile meşrulaştırdığına ilişkin güçlü vurgular öne çıkarılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Suriye, Rakka, Ayn El Arab, ABD, BBC, PYD, YPG, DEAŞ, IŞİD, Medya, Terör, Vekâlet Savaşı, Söylem Analizi, Voyant Analizi.

ABSTRACT

International Press' Perspective on the US-PYD Relations in the Syrian Civil War: The Case of the BBC

The Syrian Civil War which started in 2011 as opposition movements to overthrow the Baath regime in Syria, evolved into a proxy war between DAESH and the US-funded PYD/YPG, moving away from the overthrow of the regime as Salafist jihadist groups such as Al-Qaeda and DAESH increased their activities in the field. In the Western media, the Syrian Civil War and the US support for the PYD/YPG were presented as a fight against DAESH, and the representation of the PYD/YPG in the media was based on the discourse of fighting jihadist extremism. Although the Syrian Crisis is an issue focused on by the international community and the Western media, academic studies in this area are limited. In this study, the way in which the Syrian Civil War was covered in the BBC, one of the most respected news agencies in the world, is discussed. The main axis of the study is the problematic of the representation of the US-PYD relations in the mass media and the analysis of this phenomenon in terms of social theory.

The study was designed on the basis of qualitative research method and the US-PYD relations in the Syrian Civil War were analyzed through BBC news and content using the discourse analysis technique. The texts were analyzed using data visualization and text analysis tools called Voyant tools. Abstractions were made based on the word clouds and conceptual relationship tables obtained as a result of these analyzes.

As a result of the study, it was observed that the prominent factor in the US strategy for the Syrian Civil War is the fight against DAESH. In international politics, the discourse of the war against Salafist jihadist terrorism is prominent in the debates on the Syrian War. In the analyzed texts, the US support for the PYD/YPG is justified with the discourse of fighting DAESH. The main discourse adopted by the PYD/YPG for legalization is also shaped on the axis of cooperation with the USA and Western countries in the fight against jihadist extremism. It is seen that the discourse of fighting global terrorism and jihadist extremism, which has been the dominant discourse expressed by the US at the global level since the 2000s, has been adopted by the mass media and the PYD/YPG in the Syrian Civil War. In the content of BBC news texts, strong emphasis is put forward that the USA legitimized its strategy of supporting the PYD/YPG in the fight against DAESH with the discourse of fighting jihadist extremism for democratic legitimacy and global peace.

Keywords: Syria, Raqqa, Ayn Al Arab, USA, BBC, PYD, YPG, DEASH, ISIS, Media, Terror, Proxy War, Discourse Analysis, Voyant Analysis.

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **I**

ABSTRACT ..... **II**

İÇİNDEKİLER ..... **IV**

KISALTMALAR DİZİNİ ..... **IX**

RESİMLER LİSTESİ ..... **XI**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **XVI**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM **12**

1. İLETİŞİM VE SOSYAL TEORİ **12**

1.1. İletişim ve Kitle İletişim Süreci 12

1.1.1. İletişim ve Kitle İletişim Kavramı 12

1.1.2. Stratejik İletişim 15

1.1.3. Kitle İletişim Teorileri 15

1.1.3.1. Maxwell McCombs-Donald Shaw: Gündem Belirleme Kuramı 15

1.1.3.2. David M. White: Eşik Bekçiliği Kuramı 17

1.1.3.3. Elisabeth Noelle-Neuman: Suskunluk Sarmalı 20

1.1.3.4. George Gerbner: Kültürel Göstergeler ve Ekme Kuramı 22

1.1.3.5. Herbert Schiller: Amerikan Hegemonyası ve Medya Emperyalizmi 24

1.2. Propaganda ve Sosyal Teori 27

1.2.1. Propaganda 27

1.2.2. Edward S. Herman-Noam Chomsky: Rızanın İmalatı 33

1.2.3. Jean Baudrillard: Kitle İletişimi ve Simülakrlar/Simülasyonlar 37

1.2.4. Jürgen Habermas: Meşruiyet Krizi 39

1.2.5. Richard Hoggart-Raynold Williams: Kitle İletişim ve Uzun Devrim 43

1.2.6. Stuart Hall: Kitle İletişimi ve Kültür Çalışmaları 46

1.2.7. Marshall McLuhan: Küresel Köyde Zaman ve Mekân 48

1.2.8. Manuel Castells: Bilgi/Bilişim Toplumu 50
1.2.9. Michel Foucault: Söylem, İktidar ve Gözetim Toplumu Yaklaşımı 52
İKİNCİ BÖLÜM 58
2. TERÖR KAVRAMI VE TERÖRÜN MEDYADA TEMSİLİ 58
2.1. Terör: Kavramsal Perspektif 58
2.1.1. Terör Kavramı 58
2.1.2. Terörün Unsurları 60
2.1.3. Terörün Nedenleri 63
2.1.4. Terör Örgütlerinin Amaçları 66
2.1.5. Küreselleşme ve Terör 68
2.1.6. Uluslararası Güvenlik ve Terörizm 73
2.1.7. Uluslararası Terörizm ve Terör Örgütleri 77
2.2. Kitle Medyasında Terör Haberciliği 79
2.3. Batı Medyasında Terör Haberciliğinde Referans Alınan Kavramlar 83
2.3.1. Cihatçı Aşırılık Yanlısı Örgütlerle Mücadele 83
2.3.2. Evrensel Değerlerin Korunması 88
2.3.3. Küresel Barış ve İstikrarın Korunması 89
2.3.4. Demokratik Meşruiyetin ve Evrensel Değerlerin Korunması 91
Güvenlik Odaklı 92
2.4. Stratejik İletişim ve Terör Haberciliği 92
2.4.1. Algı Yönetimi ve Propaganda 94
2.4.2. Psikolojik Harp/Psikolojik Harekât 95
2.4.3. Bilgi Savaşları 97
2.4.4. Hegemonya Mücadelesinde Kontrol ve Denetim Aracı Olarak Kitle Medyası 100
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 103
3. SURİYE İÇ SAVAŞI VE ABD-PYD İLİŞKİLERİ 103

3.1. Arap Baharı ve Suriye İç Savaşı 103
3.2. Suriye İç Savaşı ve Terör Örgütleri 110
3.2.1. Vekâlet Savaşı Aktörleri Olarak Terör Örgütleri 112
3.2.2. Vekâlet Savaşçıları Olarak DEAŞ ve PYD/YPG 115
3.2.3. PYD/YPG'nin Örgütsel Yapısı 117
3.2.3.1. İdeolojisi 118
3.2.3.2. Söylemi/Retoriği 122
3.2.3.3. Eylem Stratejisi 124
3.2.3.4. Legalize Olma Stratejisi 126
3.2.4. PKK'nın Suriye Stratejisi ve PYD/YPG'nin Doğuşu 128
3.2.5. PKK/KCK'nın Suriye Yapılanması: PYD/YPG 132
3.2.6. Suriye İç Savaşı ve PYD/YPG 135
3.3. ABD'nin Devlet Dışı Silahlı Gruplarla İlişkileri ve Cihatçı Aşırılığın Yükselişi 138
3.3.1. ABD'nin Selefi Cihatçı Silahlı Gruplarla İlişkileri: El Kaide ve DEAŞ'ı Doğuran Tarihsel Faktörler 140
3.3.2. ABD- PYD İlişkileri 143
3.4. PYD/YPG'nin Diğer Devletlerle İlişkileri 146
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 150
4. BBC YAYIN KURULUŞU ANALİZİ VE ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ 150
4.1. British Broadcasting Corporation (BBC) 150
4.1.1. Kurumsal Yapısı ve Örgütlenme Stratejisi 152
4.1.2. Yayın İlkeleri ve Haber Politikası 154
4.1.3. Terör Haberciliği Politikası 156
4.2. Araştırmanın Yöntemi 158
4.2.1. Araştırmanın Konusu 158
4.2.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi 161
4.2.3. Araştırmanın Problemi ve Alt Problemleri 163

4.2.4. Verilerin Analizi 166
4.2.4.1. Söylem Analizi 167
4.2.4.2. Eleştirel Söylem Analizi 168
4.2.4.3. Söylemin Unsurları 170
4.2.4.4. Söylemin Yapıları 171
4.2.5. Haber Metinleri ve İçeriklerin Seçimi 172
4.2.6. Verilerin Analizi 175
4.2.7. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları 178
BEŞİNCİ BÖLÜM 180
5. BULGULARIN YORUMLANMASI 180
5.1. Haber Metinleri ve İçeriklerin Seçimi 180
5.1.1. Ayn El Arab Çatışmaları 180
5.1.2. Rakka Operasyonu 183
5.2. Söylem Analizinde Kullanılan Değerlendirme Kriterlerinin Belirlenmesi 189
5.3. Haber Metinlerinin Analizi ve Bulguların Yorumlanması 195
5.3.1. Haber Metinlerinde ve İçeriklerde Öne Çıkarılan Vurgular 195
5.3.1.1. Söylem 197
5.3.1.2. Semboller ve Motifler 208
5.3.1.3. Haber Başlıkları 225
5.3.1.4. Kavramlar ve Terimler 246
5.3.1.5. Zamansal Çerçeveler 261
5.3.2. PYD/YPG'nin Medyada Temsili Bağlamında Örgütsel Söylemin Aktarılması 272
5.3.2.1. Demokratik Meşruiyet ve Özgür Dünyanın Değerleri İçin Savaş 276
5.3.2.2. Etnik Kimliği ve Kültürel Hakları Korunmak İçin Mücadele 292
5.3.2.3. YPG: Suriye Kürtleri İçin Savaşan Milis Gücü Çerçevelemesi 308
5.3.2.4. Özgür Dünyanın Değerleri İçin Cihatçı Aşırılıkla Savaş 324

5.3.3. PYD/YPG'yi Medyatikleştirmede Temel Çerçeveler 338
5.3.3.1. Self-Determinasyon Söylemi ve Siyasallaştırma Perspektifleri..... 341
5.3.3.2. Kültürel/Sanatsal Çerçeveler ve Kimlikle İlişkilendirme 360
5.3.3.3. Sempatize Edilmiş Militan Figürü: Kadın ve Aktivist Kimliği 372
5.3.3.4. Meşru Müdafaa Söylemi 391
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 409
KAYNAKÇA..... 418

KISALTMALAR DİZİNİ

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

AQI : Tanzim Kaidat el-Cihat fi Bilad el-Rafidayn (Irak El-Kaidesi)

ARGK : Artêşa Rizgarîya Gelê Kurdistan (Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu)

BBC : British Broadcasting Company

BM : Birleşmiş Miletler

BMMYK : Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

BOP : Büyük Orta Doğu Projesi

CENTCOM : United States Central Command (ABD Merkez Kuvvetler Komutanlığı)

CIA : Central Intelligence Agency (ABD Merkezi İstihbarat Teşkilatı)

DEAŞ : Dawlah al-Islamiyah fil-'Iraq wa ash-Sham (Irak ve Şam İslam Devleti)

El-Muhaberat : İdaret'ül-Muhaberat el-Amme (Suriye Ulusal İstihbarat Teşkilatı)

ERNK : Eniya Rizgariya Neivata Kürdistan (Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi)

FIS : Islamic Salvation Front (Cezayir İslami Selamet Cephesi)

HDP : Halkların Demokratik Partisi

HPG : Hêzên Parastina Gel (Halk Savunma Güçleri)

ID : İslam Devleti

IRA : Irish Republican Army (İrlanda Ulusal Kurtuluş Ordusu)

IŞİD : Irak Şam İslam Devleti

KCK : Koma Civakên Kurdistanê (Kürdistan Topluluklar Birliği)

KDSÖY : Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi

KNK : Kongreya Neteweyî ya Kurdistanê (Kürdistan Ulusal Kongresi)

KÇDP : Partî Çareserî Dîmukratî Kurdistan (Kürdistan Demokratik Çözüm Partisi)

KDP : Partiya Demokrat a Kurditané (Kürdisyatn Demokrat Partisi)

KGB : Komitet Gosudarstvennoy Bezopastnosti (Devlet Güvenlik Komitesi/Sovyetler Birliği İstihbarat Servisi)

MGK : Milli Güvenlik Kurulu

NATO : North Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)

NAV-DEM : Almanya Demokratik Kürt Toplum Merkezi

ÖSO : Özgür Suriye Ordusu (Free Syrian Army)

PJAK : Partiya Azd a Kurdistane (Kürdistan Özgür Yaşam Partisi)

PKK : Partiya Kalkerén Kurdistan (Kürdistan İşçi Partisi)

PYD : Partiya Yekîtiya Demokrat (Demokratik Birlik Partisi)

SDG : Suriye Demokratik Güçleri

SGDF : Sosyalist Gençlik Dernekleri Federasyonu

STK : Sivil Toplum Kuruluşu

TDK : Türk Dil Kurumu

TSK : Türk Silahlı Kuvvetleri

UNHCR : the UN Refugee Agency

UTGAM : Polis Akademisi Uluslararası Terör ve Güvenlik Araştırmaları Merkezi

YEK-KOM : Kürt Kültür Dernekleri Federasyonu

YPG : Yekîneyên Parastina Gel (Halk Savunma Birlikleri)

YPJ : Yekîneyên Parastina Jin (Kadın Savunma Birlikleri)

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1*:* Ayn El Arab olayları sürecinde gösteri yapan PKK şehir yapılanması unsurları 198

Resim 2 *:* DEAŞ saldırıları nedeniyle Ayn El Arab'tan kaçan ve Türkiye sınırında bekleyen siviller 201

Resim 3: Rakka'da Deaş Tarafından Tahrip Edilmiş Hafız Esad heykeli 203

Resim 4: Rakka Harekatına katılan ve haber içeriklerinde "Kürt Savaşçılar" ifadeleriyle aktarılan PYD/YPG militanları 206

Resim 5: Rakka Operasyonuna hazırlanan PYD/YPG militanları 207

Resim 6*:* Ayn El Arab'ta devriye atan PYD/YPG militanları 210

Resim 7: Türkiye-Suriye sınırında Ayn El Arab Çatışmalarını protesto eden PKK sempatizanları 212

Resim 8: Avrupa kentlerinde Ayn El Arab Çatışmalarını protesto eden PYD/YPG sempatizanları 213

Resim 9: Metinlerde "Kürt ordusu" olarak ifade edilen PYD/YPG militanları 215

Resim 10: Türkiye-Suriye sınırında Kuzey Irak Bölgesel Yönetimine bağlı peşmergelerin geçişini izleyen örgüt sempatizanları 216

Resim 11: Ayn El Arab Çatışmalarında ölen PYD-YGP militanlarının cenaze törenlerinden görüntüler 217

Resim 12: PYD/YPG öncülüğündeki SDG'nin RAKKA'nın kuzeyinde düzenlediği operasyonun sınırlarını gösteren harita 218

Resim 13: SDG kisvesi altında Ayn İsa kentine operasyon hazırlıkları yapan ağır silahlı PYD/YPG militanları 220

Resim 14: Zafer işareti yapan siyah bayraklı DEAŞ militanı 221

Resim 15: PYD/YPG saflarında savaşırken öldürülen İngiliz Uyruklu terörist Ryan Lock 223

Resim 16: PYD/YPG tarafından İngiliz uyruklu terörist Ryan Lock'ın ailesine iletilen taziye mektubu 224

Resim 17: Ayn El Arab'ta ABD ve Koalisyon hava kuvvetlerinin DEAŞ mevzilerine yönelik hava harekâtlarından görüntüler 227

Resim 18: PKK Elebaşı Abdullah Öcalan'ın çağrısıyla Ayn El Arab Çatışmalarını protesto eden örgüt sempatizanları 229

Resim 19: Ayn El Arab Çatışmalarında YPG saflarında savaşırken öldürülen PKK militanı kadın teröristin cenazesinden görüntüler 230

Resim 20: Ayn El Arab'ta öldürülen kadın teröristin cenazesinde PKK Elebaşı Abdullah Öcalan posterleri taşıyan örgüt sempatizanları 231
Resim 21: PYD/YPG'ye destek gösterisi düzenleyen örgüt sempatizanları 232
Resim 22: PYD/YPG'nin sözde "federal sistem" konulu toplantılarından görüntüler..... 233
Resim 23: Rakka'yı çevreleyen yerleşim yerlerini ele geçiren PYD/YPG'li teröristler... 236
Resim 24: Rakka'yı çevreleyen yerleşim yerlerini işgal eden ağır silahlı PYD/YPG unsurları 237
Resim 25: Rakka Operasyonu öncesinde ABD askerleri ve PYD/YPG'li teröristler bir arada 239
Resim 26: ABD öncülüğündeki Koalisyonun PYD/YPG'yi desteklemeye yönelik hava harekâtlarını gösteren tablo 240
Resim 27: Suriye'de görev yapan ABD'li askeri yetkililer pyd/ypg'li teröristlerle bir arada 241
Resim 28: DEAŞ'In kafa kesme yöntemiyle yaptığı infazları tasvir eden bir çizgi animasyon 243
Resim 29: DEAŞ'ın rakka'daki sivillere yönelik baskılarını sembolize eden bir çizgi animasyon 244
Resim 30: Rakka'daki DEAŞ yıkımını tasvir eden bir çizgi animasyon 245
Resim 31: Ayn El Arab'ta örgütün sözde bayrağı ile görüntü veren PYD/YPG'li teröristler 248
Resim 32: Ayn El Arab'ta yıkıntılar arasında devriye atan PYD/YPJ'li kadın teröristler 249
Resim 33: Ayn El Arab'ta bir binanın çatısından kentteki yıkımı seyreden PYD/YPG'li terörist 251
Resim 34: Ayn El Arab'ta çatışmaların ve ABD hava saldırılarının neden olduğu yıkımı gösteren bir kare 252
Resim 35: SDG kisvesi altında Rakka Operasyonuna katılan PYD/YPG'li teröristler.... 258
Resim 36: DEAŞ'ın Irak ve Suriye'de kontrol ettiği bölgeleri gösteren harita 259
Resim 37: Rakka Operasyonuna katılan PYD/YPJ mensubu silahlı kadın terörist..... 260
Resim 38: AYN EL ARAB Çatışmalarında PYD-YPG'li bir teröristin mevzideki görüntüsü 267
Resim 39: Koalisyon güçlerinin saldırları ve PYD/YPG kuşatması altındaki Rakka'dan bir görüntü 269
Resim 40: DEAŞ'Tan ele geçirilen bir yerleşim yerinde duvarlarında yazılar olan bir odada YPG'li teröristlere ait silahlar..... 280

Resim 41: PYD/YPG saflarında savaşan İngiliz uyruklu teröristler 282
Resim 42: DEAŞ tarafından yerleştirilen ve PYD/YPG'li teröristlerce üzerine "haç" ve "çarpı" işareti konulmuş tabela 283
Resim 43: Rakka çatışmalarında yaralanan ve tedavi edilen PYD/YPG'li teröristler 288
Resim 44: Silahlı DEAŞ militanları 290
Resim 45: PYD/YPG ve DEAŞ arasındaki çatışmalarından kaçan Ayn El Arab'lı siviller 295
Resim 46: PYD/YPG'Ye hava desteği kapsamında Ayn El Arab'a düzenlenen ABD hava saldırılarından bir görüntü 296
Resim 47*:* Ayn El Arab Çatışmaları sürecinde PKK elebaşı Abdullah Öcalan'ın çağrısıyla gösteri düzenleyen örgütün şehir yapılanması unsurları 298
Resim 48*:* PKK tarafından gerçekleştirilen çukur eylemlerinde silahlı teröristlerin görüntüleri 299
Resim 49: PYD/YPG saflarında savaşırken öldürülen İngiliz uyruklu teröristlerin cenaze töreninden bir kesit 301
Resim 50*:* PYD/YPG Saflarında savaşırken öldürülen Jack Holmes isimli yabancı uyruklu terörist 302
Resim 51*:* PYD/YPJ saflarına katılan yabancı uyruklu kadın terörist 303
Resim 52*:* PYD/YPG Saflarında savaşırken öldürülen yabancı uyruklu terörist Jack Holmes'ın babası örgütün İngiltere yapılanması tarafından düzenlenen cenaze töreninde zafer işareti yaparken 306
Resim 53*:* PKK Elebaşı Abdullah Öcalan'ın çağrısıyla Ayn El Arab Çatışmalarını protesto kisvesi altında gösteri düzenleyen örgütün şehir yapılanması unsurları 311
Resim 54*:* Ayn El Arab Çatışmaları sürecinde Türkiye-Suriye sınırında gösteri düzenleyen pkk sempatizanları 314
Resim 55*:* Ayn El Arab'ta DEAŞ mevzilerine yönelik ABD hava saldırılarından bir görüntü 315
Resim 56*:* PYD/YPG ve DEAŞ arasındaki çatışmalardan kaçan Ayn El Arab'lı siviller 316
Resim 57*:* PYD/YPG saflarında savaşırken öldürülen İngiliz uyruklu terörist Oliver Hall 320
Resim 58*:* rakka'da öldürülen yabancı uyruklu terörist Jack Holmes için PYD/YPG'nin İngiltere yapılanması tarafından düzenlenen cenaze töreni 323
Resim 59*:* Ayn El Arab sokaklarında DEAŞ ve PYD/YPG arasında yaşanan çatışmalardan görüntüler 327

Resim 60: Sözde örgüt bayrakları ile yürüyen PYD/YPG'li teröristler 329
Resim 61: PYD/YPG ve DEAŞ arasındaki çatışmalarda harabeye dönen Ayn El Arab'tan bir görüntü 331
Resim 62: Mümbiç'te PYD/YPG'ye yönelik Türkiye'nin olası bir askeri operasyonuna karşı konuşlanmış ABD ordusu zırhlı araçları 333
Resim 63: DEAŞ ve PYD/YPG arasında yaşanan şiddetli çatışmalarda ve koalisyon hava saldırılarında harabeye dönen Rakka..... 336
Resim 64: DEAŞ'ın 2015-2018 yılları arasındaki yükselişini ve düşüşünü gösteren harita 338
Resim 65: Avrupa kentlerinde PKK Elebaşı Abdullah Öcalan posterleriyle Ayn El Arab Çatışmalarını protesto eden örgütün Avrupa unsurları..... 346
Resim 66: PYD/YPG'li teröristler sözde örgüt bayrağıyla..... 347
Resim 67: PYD/YPG Tarafından düzenlenen sözde federal sistem ilanına ilişkin konferans 348
Resim 68: PYD/YPJ saflarına katılan Kimmy Taylor isimli yabancı uyruklu kadın terörist 352
Resim 69: PYD/YPG saflarına katılan ve çoğunluğunu İngiliz vatandaşlarının oluşturduğu yabancı uyruklu teröristler..... 354
Resim 70: ABD öncülüğündeki Koalisyonun desteğiyle Rakka'ya giren PYD/YPJ'li kadın terörist sözde örgüt bayrağıyla 356
Resim 71: PYD/YPG'Li teröristler sözde örgüt bayrakları ve flamalarıyla..... 357
Resim 72: PYD/YPG tarafından 2016 yılında düzenlenen sözde özerklik konferansından bir görüntü..... 358
Resim 73: PKK tarafından düzenlenen bir eylemde elebaşı Abdullah Öcalan posterleri taşıyan örgüt sempatizanları 359
Resim 74: PKK Elebaşı Abdullah Öcalan'ın posteri önünde oturan PYD/YPJ Sözde asayiş gücü mensubu silahlı kadın teröristler..... 363
Resim 75: DEAŞ ve PYD/YPG arasında yaşanan çatışmalarda tahrip olan bir cami 364
Resim 76: Çatışmalarda ölen PYD/YPJ mensubu kadın teröristin cenazesinden bir görüntü 365
Resim 77: Rakka'da DEAŞ Tarafından çatısına siyah bayrak çekilmiş Ermeni Şehitler Kilisesi..... 369
Resim 78: Rakka'da öldürülen "Firaz Dağ" kod adlı ve metinlerde "İngiliz Yönetmen" olarak çerçevelenen İngiliz uyruklu PYD/YPG mensubu terörist..... 371

Resim 79: PYD/YPJ mensubu silahlı kadın militanlar 374
Resim 80: PYD/YPJ mensubu silahlı kadın terörist 375
Resim 81: Hollywood'un ünlü aktristlerinden Angelina Jolie'ye benzerliği üzerinden batı medyası tarafından sembolleştirilen PYD/YPJ mensubu kadın terörist 377
Resim 82: Çatışmalarda ölen militanlar için düzenlenen cenaze törenindeki PYD/YPJ mensubu silahlı kadın teröristler 379
Resim 83: DEAŞ ve PYD/YPG arasındaki çatışmalardan kaçan ve ailesiyle birlikte deniz yoluyla Avrupa'ya geçmeye çalışırken boğularak ölen Aylan Bebek 382
Resim 84: PYD/YPJ saflarında savaşan yabancı uyruklu kadın terörist batı medyasına bir mülakat verirken 387
Resim 85: PYD'nin kadın yapılanması YPJ saflarına katılan İngiliz uyruklu kadın terörist Kimberley Taylor 388
Resim 86: PYD saflarına katılan yabancı uyruklu kadın terörist YPJ'li militanlarla birlikte 390
Resim 87: Ayn El Arab'ta yaşanan PYD/YPG VE DEAŞ arasındaki çatışmalardan kaçan siviller 395
Resim 88: Mevzilerdeki PYD/YPJ mensubu silahlı kadın teröristler 396
Resim 89: Çatışmalarda ölen PYD/YPJ mensubu kadın teröristler için düzenlenen cenaze törenlerinden bir kare 399
Resim 90: Devriye atan ağır silahlı PYD/YPG mensubu terörist 400
Resim 91: Rakka Operasyonunda PYD/YPG'ye destek veren Amerikan deniz piyadeleri 402
Resim 92: Rakka Operasyonuna katılan PYD/YPG mensubu teröristler 403
Resim 93: PYD/YPG saflarında savaşırken ölen İngiliz uyruklu terörist 406

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Ayn El Arab Çatışmaları haber metinleri kavramsal yoğunluk tablosu 191
Tablo 2 : Ayn El Arab Çatışmaları haber metinleri kavramsal bağlantı tablosu..... 192
Tablo 3 : Ayn El Arab Çatışmaları haber metinleri kavramsal frekanslar ve trendler 192
Tablo 4 : Rakka Operasyonu haber metinleri kavramsal yoğunluk tablosu 193
Tablo 5 : Rakka Operasyonu haber metinleri kavramsal bağlantı tablosu..... 194
Tablo 6 : Rakka Operasyonu haber metinleri kavramsal frekanslar ve trendler..... 195

GİRİŞ

Medya, günümüzde küresel düzeydeki etkileri bağlamında toplumları ve kitleleri şekillendiren önemli bir güçtür. Medyanın bu etkisi ve güc; haber aktarımı odaklı geleneksel fonksiyonlarının yanında, anlamın ve egemen söylemin yeniden üretildiği propaganda süreçlerinin etkin kurumları olarak devletlerin ve büyük sermaye şirketlerinin elinde denetim ve kontrol aygıtına dönüşmüş olmalarından kaynaklanmaktadır. Çalışmada, haber verme ve enformasyon odaklı geleneksel medya analizlerinden ziyade, anlamı/gerçekliği yeniden üreten, egemen güçlerin ve devletlerin kitle kontrol aygıtına dönüşen ikinci tipoloji olarak tanımladığımız medya analizleri üzerinden ilerlenecektir. Kitle iletişim araçlarının geleneksel fonksiyonlarından ziyade, egemen gücün elindeki kontrol aygıtı olarak işlev gördüğü bu ikinci tip medya kültürleri, eleştirel medya kuramlarının çalışma alanına girmektedir. Bu olgu, toplumdaki iktisadi ve siyasi güç ilişkilerinin medyayı sadece kontrol etme, kontrol aygıtı olarak kullanma bağlamının ötesine geçerek medyayı amaçları doğrultusunda şekillendirme boyutuna taşınmıştır. Devletlerin ve küresel güçlerin birer propaganda, algı yönetimi ve küresel kitle kontrol aygıtı olarak şekillendirdiği yeni tip medya yapılanmaları günümüzün baskın medya tipolojisidir.

Ana hatları ile iki başlık altında sınıflandırabileceğimiz medya tiplerinin birincisi; haber verme boyutuna odaklı işlevselci/fonksiyonalist liberal medya kuramlarının, söylemin yeniden üretildiği ikincisi ise kitle iletişim araçlarını devletin ve egemen sınıfların denetim ve kontrol aracı olarak gören eleştirel medya kuramlarının çalışma alanını oluşturmaktadır. Kitle medyasının günümüzde küresel hegemonya mücadelesinde egemen söylemi temsil eden önemli bir araç olarak kullanılması çalışmanın kuramsal eksenini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, kitle medyasının çalışmada ve analizlerde odaklanacağımız boyutu; kitleleri kontrol etme stratejisine odaklı, propaganda ve algı yönetimi stratejilerini önceleyen medya tipolojisi ve eleştirel medya kuramları olacaktır. Kitle iletişim sürecinde; bilgilendirme, haber verme, enformasyon yayma işlevlerinin yerini kitleleri şekillendirme, algı yönetimi paradigmaları, propaganda, bilgi savaşları almıştır. Medyanın sosyal süreçleri etkileme, toplumları yönlendirme ve şekillendirmedeki gücünün farkına varan devletler ve hakim sermaye grupları bu yapıları hakimiyet altına almışlardır. Medyanın süreç içerinde bu rolü üstlenmesi, gelişiminde ve şekillenmesinde etkili olmuştur. Dolayısıyla kitle medyası, küreselleşme sürecinde hegemonyan güçlerin önemli ölçüde kontrol altında tuttuğu ve faydalandığı bir araç haline gelmiştir. Gramsci'nin, prolateryanın feodal sisteme karşı egemenlik mücadelesini esas alarak geliştirilen ve işçi sınıfların kapilasit sermaye

gruplarıyla giriştiği hakimiyet mücadelesini ifade edecek şekilde genişletilen hegemonya kavramı, günümüzde uluslararası güç mücadelelerini açıklamak için de kullanılmaktadır (Anderson, 1988, s. 36-38). Büyük güçlerin ve devletlerin küresel hakimiyetine ilişkin analizler de bu kavram üzerinden yapılmaktadır. Kitle medyası, günümüzde küresel boyuta taşınan hegemonya mücadelesinin en önemli silahlarındandır.

Geleneksel medya kuramları, toplum bilimlerinin işlevselci (fonksiyonalist) yaklaşımına dayanır. 1930'lu ve 40'lı yıllarda, ticari amaçlı medya ve iletişim araştırmalarına odaklanmış bir yaklaşımdır. Medyayı salt haber verme ve kitle iletişim fonksiyonu ile tanımlar. Egemen iletişim paradigmasının merkezinde birey vardır. Bu yaklaşımda kurumlar, güç, iktidar, üretim ilişkileri, kültür vb. kavramlarla ilgilenmez. (Yaylagül, 2018, s. 36-37). Liberal yaklaşıma karşılık, medyanın süreç içerisinde hegemonyan güçlerin araçsal ve ideolojik bir aygıtına dönüşmesiyle birlikte eleştirel medya kuramları ağırlık kazanmaya başlamıştır. Kitle iletişim çalışmaları alanında liberal yaklaşımlara karşıt olarak gelişen ve kitle medyasını egemenlik ve hegemonya mücadelesinde hakim sınıfların ve devletlerin kullandığı bir denetim ve kontrol aygıtı gibi gören bu yaklaşım, yapısal Marksist toplum bilim geleneğinin kitle iletişim ve medya alanına uyarlanmış çalışmalardır (Herman & Chomsky, 2017, s. 71-74). Özellikle 1970'li yıllardan itibaren bu alanda farklı yaklaşımlar gündeme gelmiştir. Bu süreçte endüstriyel iletişimin gelişmesi ile birlikte geleneksel yaklaşımdan farklı olarak; küreselleşme ve iletişimin uluslararası gücü küresel şirketlerin yanı sıra devletlerin de dikkatini çekmeye başlamıştır. Hegemonyan güçlerin önemli bir kitle kontrol aracı olarak kullandığı medya araçlarının ve süreçlerinin; ekonomi politiği, iletişimin siyasal ekonomisi, yeni Marksist yaklaşımlar ve kültürel yaklaşımlar bu alanda ön plana çıkmaya başlamıştır. Bu yaklaşımla birlikte etnometodoloji, hermeneutik, neo-Marksizm gibi yaklaşımlar da medya analizlerinde ağırlık kazanmaya başlamıştır. Bu yeni kavramlar bir anlamda küreselleşme ile birlikte hegemonyan güçlerin ilgi alanına daha fazla girmeye başlayan medyanın, haber verme ve iletişim gibi geleneksel fonksiyonu yanında ideolojik bir aygıta dönüşen yeni medya tipolojisine yönelik yeni yaklaşımları da ön plana çıkaramaya başlamıştır (Stevenson, 2015, s. 39-41).

Günümüzde güç mücadelesinin yapısını belirleyen en önemli kavramlardan birisi de küreselleşmedir. Liberal ekonomik sistemin dünya genelinde yayılması; üretim sistemleri, tüketim kalıpları, sosyo-kültürel yapılar ve siyasal sistemler açısından homojen bir dünya anlayışını dayatan bir yaklaşımın baskın bir karakter olarak küresel düzeyde ön plana

çıkmaya başlamasına neden olmuştur (McLuhan & Powers, 2020, s. 156-157). İktisadi ve siyasal sistemlerin uluslararası alanda bu yayılımına ve küreselleşmeye bağlı olarak gelişen yeni yapıları ve değişimleri meşrulaştırmak önemli bir sorunsal olarak gündeme gelmiştir. Dolayısıyla, Habermas'ın liberal sistemler için ulusal düzeyde tanımladığı meşruiyet sorununun küresel düzeyde hegemonik güçler için de bir sorun alanı olarak ön plana çıkmaya başladığını söylemek mümkündür.

Ekonomik ve siyasal sistemlerin meşruiyet sorunu olarak adlandırılabilecek bu olgu, yeni küresel sistemin etkin aktörlerinin dikkatlerini kitle medyasına yönlendirmesine neden olmuştur. Kitle medyası, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bilgi, bilişim ve ağ teknolojilerindeki gelişmelere ve paradigma değişimine bağlı olarak bu fonksiyonu ifa edebilecek bir güce dönüşmüştür. Herman ve Chomsky'nin propaganda modelinde olduğu gibi sermaye güçlerinin, merkezi bürokrasinin ve devletlerin oluşturduğu yapılaşmış tarihsel bloğun kontrolü altındaki kitle medyasının hangi süreçlerde araçsallaşarak bir kontrol aygıtına dönüştüğü konusu günümüz kitle iletişim paradigmasının gerçekliğidir. Adaletsiz gelir dağılımı, belirgin ekonomik gelişmişlik düzeyi farklılıkları, sağlık, eğitim, güvenlik gibi en temel kamu hizmetlerinden yararlanma fırsatlarında dahi var olan ciddi eşitliksizlikler başta olmak üzere, hemen her alanda güç ve fırsat eşitsizliği gözle görülür derecede açıktır. Bu sorunlu gerçekliği hegemonyan güçlerin politikaları doğrultusuna propaganda ve algı yönetimi paradigmaları ile örtecek olan yegâne kurum ise kitle medyasıdır.

Hakim sermaye sınıflarının veya devletin kontrolündeki kitle medyası; ekonomik eşitsiziliğin geçerli olduğu ve gücün sınırlı bir toplumsal kesimin elinde toplandığı yapının meşruiyetini ispat eden ve kitle rızasını üreten bir araca dönüşmüştür. Kitle medyasının perdelediği sorunlu gerçekliğin, hakim sermaye grupları ve merkezi devlet bürokrasisi arasındaki güç paylaşımına dayalı yapılaşmış tarihsel bloktan kaynaklı oluşu ve kitle medyasının sermaye sahipliği ve kontrolünün de yine bu yapının elinde olması bu propaganda modelinin karakteristik özelliğidir. Kitleleri, güç ve refah eşitsizliğinin baskın karakter olduğu kapitalist sistemlerin meşruiyetine ikna etmek ve inandırmak sistematik bir manipülasyon ve propaganda çabası gerekmektedir. Bu süreçte sermaye seçkinleri ve devlet arasında oluşmuş sağlam bir işbirliği ve kooperasyon belirleyicidir. Bu olgu bir bakıma hakim ideolojinin ve paradigmanın meşruiyet inşası ve muhalif görüşleri bertaraf etme sürecini de ifade eder (Habermas, 2021, s. 97-99). Ortaya çıkış sürecinde kapalı sistemler

için geçerli bir model olarak değerlendirilen yaklaşımın günümüzde uluslararası sistem için de geçerliliğinin olduğu söylenebilir.

Proganda; askeri, siyasi, ekonomik, kültürel ve ideolojik araçlarla yürütülen uluslararası güç mücadelesinde bu araçlarla senkronize olarak kullanılan bir enstrümana dönüşmüştür. Günümüzde algı yönetimi ve propaganda sürecinin lokomotifi olan kitle medyasının artan önemine bağlı olarak, egemen güçler kitle iletişim araçlarını geleneksel fonksiyonalist bağlamından kopartarak, bu yeni amaç çerçevesinde yeniden şekillendirmiş ve tahakküm altına almışlardır. Gelişen teknoloji ile birlikte propaganda ve kontrol süreçlerinin en önemli zemini haline gelen medya, günümüzde rıza imalatının en önemli aracı haline gelmiştir (Alp & Güzel, 2022, s. 92-93). Devletlerin konvansiyonel ordular ve geleneksel ulusal güç bileşenlerini kullanarak cephe savaşlarında karşı karşıya geldikleri dönemlerin artık geride kaldığı, asimetrik savaş stratejisinin daha belirgin bir hale geldiği günümüzde terör örgütleri de bu değişimin bir parçası ve yeni çatışma denkleminin unsuru olarak ön plana çıkmıştır (Şengönül, 2019, s. 69-71). Devlet dışı silahlı grupların ve paramiliter kuvvetlerin düzenli orduların yerine kullanıldığı yeni nesil savaş metotlarına ilişkin analizler, çalışmaya kavramsal ve kuramsal zemin teşkil etmesi bakımından önemlidir. Yeni güç ve çatışma denkleminin özelliği, işgale uğramış veya hasım devlete nispeten daha zayıf ülkelerin konvansiyonel ordulara karşı gerilla savaşı verdiği durumlar kadar, askeri ve siyasi hedeflere ulaşmak için devlet dışı silahlı grupların daha yoğun ve sistematik olarak kullanıldığı yeni savaş konseptinin geçerli oluşudur. Buna karşılık hasım devletleri istikrarsızlaştırmak, zayıflatmak için o ülkelere yönelik faaliyet gösteren terör örgütlerinin desteklendiği bir diğer asimetrik savaş stratejisinin de gittikçe yaygınlaşan bir savaş stratejisi olduğu söylenebilir.

Çalışmada, terör örgütlerinin farklı ülkeler tarafından desteklendiği ve devlet destekli terörizmin ön plana çıktığı yeni nesi savaş yaklaşımı ele alınmaktadır. Bu yaklaşım, terör örgütlerinin devletlerce yine hasım devletlere karşı desteklenmesi, sistematik terörün vekâlet savaşı aparatı olarak kullanılmasıdır (Kumkale, 2009, s. 46-48). Savaş stratejilerindeki değişimlerin bir sonucu olarak, 1960'lı yıllardan itibaren, ekonomik, siyasi, askeri, istihbari anlamda farklı devletlerin desteğini alan, örgütlenme ve eylem kapasitelerini önemli ölçüde geliştiren farklı terör örgütleri ön plana çıkmaya başlamıştır. Chomsky'nin *terörizm kültürü* olarak ifade ettiği ve Amerika Birleşik Devletlerinin Orta Amerika'da anti-Amerikanist rejimlere karşı savaşan kontralara ve terör gruplarına büyük destek sağladığına ilişkin tespitleri bu bağlamda önemlidir. Chomsky, Amerikan Federal Hükümetinin terör

örgütlerine sağladığı bu desteği ve ilişkileri gerek Amerikan iç kamuoyu nezdinde, gerek dünya kamuoyunun gözünde aklamak ve meşrulaştırmak için yoğun bir medya ve kitle iletişim araçlarını kontrol çabasına giriştiğinin altını çizer. Soğuk Savaş döneminde, ABD'nin Orta Amerika ülkelerindeki kontra terör örgütleri ile olan ilişkilerinde olduğu gibi, küresel güçlerin silahlı gruplarla girift ilişkileri günümüzde uluslararası ilişkiler disiplininin gündemindeki ciddi bir konudur (Chomsky, 2019, s. 107-109). Aynı şekilde devletlerin terör örgütleri ile olan ilişkilerini meşrulaştırmak ve aklamak için giriştikleri propaganda ve algı yönetimi savaşları da eleştirel ve Marksist kitle iletişim kuramlarının, egemenlik, hegemonya ve propaganda analizlerinde ciddi bir çalışma alanı olarak ortaya çıkmıştır.

Çalışmanın ana sorunsalı vekâlet savaşı aktörü olarak araçsallaştırılmış terörün legalize edilmesi sürecinde kullanılan kitle iletişim stratejilerinin analizidir. PYD'yi destekleyen ABD ve diğer Batılı devletlerin bu ilişkileri meşrulaştırmak için yoğun bir medyatikleştirme ve meşrulaştırma faaliyetine giriştikleri görülmektedir. Küresel boyutta kitlelerin maruz bırakıldığı ve ana fenomeni DEAŞ olan cihatçı aşırılık tehdidi ve korku hali algısı ile bu tehdide karşı işbirliği yapılabilecek *"meşru"* ve *"seküler güç"* PYD dikotomisi, karşıtlık ve zora dayalı rıza üzerine kurulu propaganda metodu ile terörü medyatikleştirme stratejisinin omurgasını oluşturmaktadır (Pratkanis & Aronson, 2018, s. 248-250).

Çalışmada kitle medyası, kitle kontrol ve propaganda süreçlerine ilişkin analizlere ve tartışmalara ilave olarak, çalışmaya kavramsal bağlamda temel teşkil etmesi bakımından terör analizi yapılarak PYD/YPG hakkında kısa bir kavramsal ve tarihsel arka plan sunulacaktır. Kavramsal bağlamda terör/terörizm analizi yapılarak hukuk, güvenlik bilimleri, örgüt sosyolojisi gibi farklı disiplinler açısından terörün ne olduğunun ve terörü/terör örgütlerini diğer meşru ve legal yapılardan ayıran parametrelerin neler olduğunun ortaya konulması amaçlanmaktadır. PYD/YPG'ye ilişkin örgütsel ve tarihsel arka plan analizleri, çalışmada ele alınacak olan BBC haber ve program içeriklerindeki PYD/YPG temsillerine ve analizlerine kavramsal ve kuramsal zemin oluşturması bakımından yol gösterici olacaktır. Örgütsel ve kavramsal terör analizi, PYD/YPG'nin meşrulaştırılarak sunulmasına ilişkin kitle iletişim stratejilerinin somut veriler üzerinden analiz edilmesine katkı sağlayacaktır. (Yanarışık, 2021, s. 242-243).

Çalışmada, Suriye'deki iç savaşta PYD'nin medyada temsili ve sunulma şekli, Ayn al-Arab Çatışmaları ve Rakka Operasyonuna ilişkin BBC haber, program ve içerikleri üzerinden analiz edilmiştir. Suriye İç Savaşının etkin aktörlerinden PYD/YPG'nin stratejik

iletişim, algı yönetimi ve propaganda yöntemleri ile hangi metotlarla meşrulaştırılarak temsil edildiğine ilişkin analizler yapılacaktır. Örgütün bilinen ve yaygın olarak kullanılan adı olan PYD ibaresine ek olarak sözde askeri kanadı konumundaki silahlı kolu YPG de haber metinlerinde sıkça bahsedilen bir yapıdır. Bu bağlamda metinde, örgütün kitle medyası içeriklerinde olduğu kadar bilimsel metinlerde de geçen şekliyle PYD, YPG veya PYD/YPG ibareleri bağlamla ilgili olarak kullanılacaktır. Aynı şekilde PKK ve çatı yapı konumundaki KCK da metinlerde bir arada veya ayrı ayrı kullanılacaktır.

Çalışmada nitel araştırma yöntemi seçilmiştir. Seçilen örnekleme ilişkin haber ve program içeriklerindeki temalar söylem analizi yöntemiyle ele alınacaktır. Kuramsal bağlamda propaganda ve kitle kontrol süreçlerinin, egemen güçlerin ve devletlerin elinde nasıl bir denetim aygıtına dönüştüğü incelenirken, kavramsal boyutla örtüşmesi bağlamında hangi yapıların, hangi olayların seçileceği hususu çalışmanın beklenen amacının sağlanması bakımından önemlidir (Creswell, 2013, s. 188). İncelenecek verilerin belirlenmesinde amaçsal örneklem seçimi yöntemi kullanılmıştır. PYD/YPG'nin, BBC haber ve programlarında temsili, örgütün meşrulaştırılarak ve çerçevelenerek dünya kamuoyuna sunulmasında kullanılan söylem ve söylemin gerçekliği yeniden üretmesi süreci nitel araştırma yöntemi kapsamında ele alınacaktır. Söylem analizinde, 1970'li yıllardan itibaren eleştirel dilbilim çalışmalarından da beslenerek gelişen ve van Dijk'in önemli temsilcilerinden olduğu eleştirel söylem analizi yaklaşımı üzerinden ilerlenecektir. Dili sosyal ve toplumsal bir pratik olarak kavramsallaştıran eleştirel söylem analizi, ekonomik eşitsizliklerin, sosyal adaletsizliklerin, sınıf tahakkümünün, egemen sınıfın ve devletin tahakküm ve hegemonyasının inşası ve sürdürülmesi sürecinde egemen söylemin nasıl kurgulandığı, dil ve egemenlik ilişkisinin nasıl üretildiği hususlarını sorgulayan bir yaklaşımdır (Özer, 2015, s. 197). Dilsel kodlarla şekillenen egemen söylemin, toplumlardaki güç, siyasa ve iktidar denklemini belirleyici yapısına vurgu yapan Althusser'in ideoloji ve Gramsi'nin hegemonya kuramları önemli ipuçları barındıran yaklaşımlardır. Bu bağlamda çalışmada, küresel boyutta kitle medyasının kullandığı dil ve egemen söylem açısından eleştirel söylem analizinin daha uygun bir teknik olacağını söylemek mümkündür (Şah, 2020, s. 211-212). PYD'ye ilişkin BBC haber ve programlarında kullanılan dil; egemen söylem, güç ve iktidar denklemi bu yaklaşımın temel varsayımları ekseninde ele alınacaktır.

Çalışmada, PYD'nin meşrulaştırılarak dünya kamuoyuna sunulmasında kullanılan propaganda modeli ortaya konulmaya çalışılacaktır. Çalışmanın kuramsal boyutunu Herman ve Chomsky'nin modeli üzerinden, kitle medyası kullanılarak küresel düzeyde kitle

rızasının nasıl inşa edilmeye çalışıldığı ve bu propaganda modelinin ekonomi politiği oluşturmaktadır. Buna ilave olarak analizlerde, ABD Federal Hükümetinin ve Savunma Bakanlığı'nın kontrolündeki küresel Amerikan Medyasının, ABD'nin kültürel, siyasal, ekonomik, ideolojik ve askeri hegemonyasına nasıl hizmet ettiğine ilişkin Schiller'in propaganda yaklaşımından da faydalanılacaktır.

Schiller'in Amerikan İmparatorluğunun hegemonyası ve medya emperyalizmi yaklaşımı; ABD'nin hegemonyan politikalarına ve bu süreçte kitle iletişim araçlarının ve propagandanın hakim sınıflar ve merkezi hükümetin kontrolü altında bir denetim aygıtı olarak gördüğü fonksiyonlara işaret eden önemli bir yaklaşımdır. Schiller, liberal demokrasinin ve kapitalizmin, görünüşte hakim siyasi ve iktisadi sistem olduğu ABD'de, telekomünikasyon alt yapısı ve medya gücünün ağırlıklı olarak savunma bakanlığı ve merkezi bürokrasinin denetimi altında olduğunu belirtir. Sermaye şirketlerinin küresel düzeyde ekonomik saiklerle ve reklam gücü için kullandığı zannedilen kitle medyasının aslında Amerikan İmparatorluğunun hegemonya mücadelesine hizmet ettiğine ilişkin önemli saptamaları vardır. Amerikan küresel şirketlerinin elindeki iktisadi karakterli gibi görünen medya gücünün; aslında siyasi, kültürel, ideolojik ve askeri karakterli Amerikan küresel hâkimiyetine hizmet ettiğini vurgular. Askeri ve ideolojik hakimiyet kodlarından oluşan bu propaganda ve manipülasyon stratejisini perdeleyen kavramlar ve mitler ise demokrasi, çoğulculuk, özgürlükçülük, şeffaflık ve tarafsızlık gibi argümanlardır (Schiller, 2022, s. 100-102). Kitle medyasının diline hakim bu mitler, egemen söylemi küresel düzeyde örtülü olarak dayatan propagandanın anahtar bileşenleridir.

Terör eylemlerinde kullanılan silahlar, eylem metotları, stratejiler ve seçilen hedefler terör olgusunun küresel bir karaktere büründüğünün açık emareleridir. New York'daki Dünya Ticaret Merkezi kulelerini hedef alan 11 Eylül 2001 saldırıları terörün kürselleşen yüzüne işaret eden o tarihe kadar ki en büyük eylemlerdir. Soğuk Savaşın sona ermesiyle 1990'lı yıllardan itibaren yeni küresel tehdit olarak İslami radikalist örgütleri kodlayan ABD öncülüğündeki Batı Bloku ve NATO'nun dikkatlerini, cihatçı aşırılığın membaı olarak gördükleri Orta Doğu coğrafyasına çevirmiştir (Lewis, 2013, s. 448-451). ABD'yi hedef alan terörün değişen ve küreselleşen yapısı, yaklaşık kırk yıldır etnik ve ayrılıkçı terörle mücadele eden Türkiye'yi yeni bir sorunla yüzleştirmiştir. Radikal ekstremizmle ve küresel barışı tehdit eden aşırılıkla mücadele söylemi ile kurgulanmış bir strateji çerçevesinde önce Afganistan'ı, ardından Irak'ı işgal eden ABD öncülüğündeki koalisyon, Arap Baharının en

kanlı ve en uzun iç savaşına sahne olan Suriye'de de bir dizi askeri faaliyet içerisine girmiştir.

Türkiye, bu süreçte Irak ve Suriye başta olmak üzere istikrarsızlık düzeyi artan bölgede güç ve zemin kazanan PKK ve Suriye uzantısı PYD/YPG sorunsalı ile yüzleşmiştir. PYD/YPG'nin DEAŞ'a karşı silahlandırıldığı ve desteklendiği bu süreçte Türkiye, ABD başta olmak üzere NATO üyesi müttefikleri ile bir dizzi anlaşmazlık ve ulusal güvenlik açmazına sürüklenmiştir. Suriye krizi sadece istikrarsızlaşan ve güvenliksizleşen şartlar bağlamında terör örgütlerine zemin oluşturmakla kalmamış, ABD'nin, *"DEAŞ'ı zayıflatmak ve yenmek için yerel güçlerle işbirliğine gitmek"* olarak formülize ettiği ve sahada etkin olarak uyguladığı strateji kapsamında PYD/YPG'ye önemli ölçüde silah, istihbarat, eğitim ve lojistik desteği sağlamıştır (Çelik & Turaman, 2018, s. 131-132). ABD, selefi cihatçı terör tehdidi ile mücadele gerekçesi ile başka bir terör örgütünü destekleyen, etik ve hukuki anlamda ciddi sorunlar barındıran sorunlu bir stratejiyi uygulamaya koymuştur. Buna karşılık Türkiye, sınırlarını ve kentlerini hedef alan, sivil can kayıplarına neden olan PYD/YPG kaynaklı terör saldırılarına karşı, hukuki ve meşru askeri harekât girişimlerinde NATO ve Birleşmiş Milletlerin yetkili kurulları nezdinde uluslararası camianın önemli engellemelerine muhatap olmuştur.

Soğuk Savaş döneminde Afganistan'da Sovyetler Birliği işgaline karşı ABD tarafından desteklenen ve silahlandırılan Afgan Mücahitleri *"komünist bloku çevreleme"* stratejisi ve *"komünizmle mücadele"* söylemi çerçevesinde demokratik dünyanın savunucuları olarak dünya kamuoyuna takdim edilmiş ve kitle medyasında meşru ve legal direnişçiler olarak çerçevelenmiştir. 1991'de Sovyetler Birliği'nin parçalanması ve Doğu Blokunun dağılması sonrasında Soğuk Savaş sona ermiş ve ABD'nin domine ettiği tek kutuplu dünya düzeni başlamıştır. 1991 yılı Kasım ayında Roma'da gerçekleştirilen NATO Konferansında ittifakın yeni stratejik konsepti belirlenmiştir. Bu bağlamda Soğuk Savaş döneminin bir numaralı tehdit kodlaması konumundaki komünizmle mücadele önceliğinin yerini yeni stratejik hedefler almıştır. İttifakın yeni stratejik açılımında altı çizilen kollektif savunma vurgusunun hedefindeki; etnik çatışmalar, siyasal istikrarsızlıklar, ekonomik sorunlar gibi Batı'ya yönelik yeni tehdit kaynakları sayılmıştır. Yeni dönemde Üçüncü Dünyanın totaliter rejimleri, göç ve nükleer silahların yayılması gibi başlıklarla birlikte öne çıkarılan en dikkat çekici başlık *"dinsel radikalite"* ile mücadele söylemi olmuştur.

Soğuk Savaş döneminin komünizmle mücadele söylemi ekseninde araçsallaştırılmış bu yapılar yeni dönemin stratejik konseptinde tehdit kodlamasının ilk sıralarına yerleştirilmiştir. Dolayısıyla *"dinsel radikalite ile mücadele"* söylemi günümüzde, Orta Doğu ülkelerine yönelik askeri ve siyasi operasyonların ABD ve NATO açısından en önemli gerekçelerinden birisi konumuna gelmiştir. 1991 yılında NATO'nun yeni stratejik çerçevesinde tehdit kodlamasının ilk sıralarına yerleştirilen *"dinsel radikalite"* ile mücadele söyleminin Afganistan, Irak ve Libya başta olmak üzere Orta Doğu ülkelerini hedef alan askeri operasyonların tamamı için bir bahaneye dönüştüğünü söylemek mümkündür. (Gürkaynak, 2005, s. 12-13). 11 Eylül saldırılarından sonra, *"dinsel radikalite ile mücadele"* söyleminin, ABD ve NATO kaynaklı olarak İslam Coğrafyasını hedef alan operasyon ve işgal dalgasını meşrulaştırmak için kullanılan bir argümana dönüştürüldüğü görülmektedir. Çalışmada PYD/YPG'nin legalize edilmesi bağlamında kullanılan DEAŞ ve selefi cihatçı terör tehdidi ile mücadele algısının köklerinin, 1990'lı yılların başlarından itibaren NATO'nun ve ABD'nin yeni küresel tehdit kodlamasına kadar uzandığını söylemek mümkündür. Bu bağlamda, çalışmada kitle iletişim stratejilerinde ve terörün medyatikleştirilmesi sürecinde, başvurulan selefi cihatçı terör tehdidi ile mücadele gerekçesi bu çerçevede değerlendirilmiş ve egemen söylemin tehdit ve meşruiyet kodlamalarındaki karşıtlığına işaret edilmiştir.

Küresel ve bölgesel çatışmaların sahadaki etkin aktörlerinden olan terör örgütlerinin vekâlet savaşı aracı olarak kullanıldığı yeni nesil savaşların kitle medyası tarafından haber ve içeriklerde temsili ve dünya kamuoyuna nasıl sunulduğu önem arz etmektedir. Bu bağlamda çalışmanın ana sorunsalı, ABD'nin PYD/YPG ile ilişkileri ve PYD/YPG'nin Suriye'deki faaliyetlerinin medyada temsilidir. Sahada meşru ve legal bir yapı olarak muhatap alınan PYD, aynı şekilde ABD, Rusya ve Avrupalı devletler tarafından askeri ve siyasi alanda kabul görmektedir. Ekonomik, siyasi ve askeri anlamda ciddi destek gören PYD'nin, sahadaki gerçekliğe paralel ve eş zamanlı olarak; amaçları, örgüt yapısı, eylem stratejisi ve ideolojisi bağlamında uluslararası basın kuruluşlarında yoğun bir enformasyon süreciyle çerçevelenerek sunulması söz konusudur (Efe & Ülker, 2020, s. 88-89). Çalışmada, Suriye İç Savaşında yer alan aktörlerden PYD/YPG ve ABD arasındaki ilişkilerin medyada temsili bu yönüyle, bir uluslararası medya kuruluşu olan BBC haber ve program içerikleri üzerinden incelenecektir.

Suriye krizinin, totaliter yönetici sınıflarla halk kitleleri arasındaki çatışmalar şeklinde gelişen diğer Arap ülkelerindeki iç çalkantılardan en önemli farkı, etnik ve

mezhepsel farklılıklardan beslenen bir iç savaşa dönüşmüş olmasıdır. Suriye'deki çatışmalar, etnik ve dinsel karakteri itibariyle farklı iki dini temsil etmiyor ise de mezhepsel boyutuyla dini motivasyonları barındırmaktadır. Sahada vekâlet savaşı yürüten ve farklı ülkeler tarafından açıkça desteklenen grupların var oluşu, kullanılan semboller, söylem ve dilbilimsel açıdan Suriye İç Savaşının propaganda boyutunu incelenmeye değer kılmaktadır. Çok taraflı ve çok bileşenli Suriye İç Savaşının, ABD ve PYD ilişkileri boyutu ve bu ilişkinin BBC tarafından küresel kamuoyuna sunulma şekli ele alınacaktır. Dolayısıyla Suriye krizinin taraflarının kitle iletişim araçları üzerinden ikinci bir cephede daha savaşmak zorunda oluşları araştırmamız açısından, kitle medyasının küresel hegemanoya mücadelesinde propaganda aygıtı olarak kullanılmasına örnek teşkil etmesi bakımından önemlidir.

Günümüzde; siyasal, ekonomik, diplomatik, kültürel alanların hemen hepsinde, algı ve propaganda dili ekseninde yapılandırılmış tek yönlü iletişim bombardımanının etkisi altındaki kitlelerin varlığı bir gerçekliktir. Halkla ilişkiler, basın-yayın, siyasal iletişim gibi farklı alanlarda küresel boyutlu iletişim olgusunu inceleyen birçok çalışma mevcutken, toplumbilim perspektifinden pencere aralayan kuramsal çalışma sayısı sınırlıdır. Çalışmada seçilen Suriye İç Savaşını, bu iç çatışmanın etkin aktörlerinden ABD-PYD işbirliğini konu alan ve bu savaşın propaganda, algı yönetimi, sanal gerçeklik inşasının, uluslararası bir medya kuruluşu tarafından kullanılan medya ve iletişim dili yöntemlerini vaka boyutunda kuramsal açıdan ele alan sosyolojik çalışma sayısı ise yok denecek düzeydedir. Seçilen konu başlığı ise iletişim sosyolojisi açısından değerlendirilmemiş, üzerinde yeterince çalışma bulunmayan bir alandır.

Beş bölüm olarak tasarlanan çalışmanın birinci bölümünde, iletişim ve sosyal teoriye ilişkin kavramsal ve kuramsal tartışmalar ele alınmıştır. Kavramsal bağlamda iletişim analizi yapılarak, propaganda ve algı yönetimi paradigmalarında ön plana çıkan stratejik iletişim olgusu irdelenmiş, buna ilişkin kitle iletişim teorileri ele alınmıştır. Bu bölümde ayrıca, kitle iletişim, propaganda ve stratejik iletişim yaklaşımlarının sosyal teori boyutu irdelenmiştir. İletişim sosyolojisi çalışmaları ve sosyal teori perspektifinden temel teşkil eden kuramsal tartışmalar da ayrıca ele alınmıştır.

İkinci bölümde kavramsal ve tarihsel bağlamda terör olgusu ele alınmıştır. Terörizmi günümüzün yeni nesil savaş stratejilerinde öne çıkaran ve vekâlet savaşı aracına dönüştüren sürecin temel parametreleri bu bölümde ele alınan başlıklardan olmuştur. Yine bu bölümde

terörle ilgili kavramsal tartışmaları destekleyici olması bakımından yeni nesil savaş stratejilerine, devlet dışı silahlı aktörlere ve devlet destekli terör sorunsalına ilişkin kavramsal tartışmalara değinilmiştir. Terör-medya ilişkisi ve terörün medyada temsiline ilişkin temel yaklaşımlar da ayrıca ele alınmıştır. Kitle medyasının terör haberciliği perspektifleri stratejik iletişim açısından ele alınarak, algı yönetimi, propaganda, bilgi savaşları ve psikolojik harp gibi kavramlarla ilişkileri irdelenmiştir.

Üçüncü bölümünde; çalışma kapsamında incelenen Suriye İç Savaşına ve aktörlerine ilişkin değerlendirmeler üzerinde durulmuştur. Suriye krizini besleyen tarihsel, siyasal, dini, etnik ve jeopolitik faktörlere zemin oluşturması bakımından kısa bir Orta Doğu ve Suriye tarihi analizi yapılmıştır. Çalışmada ele alınan PYD/YPG'nin ve DEAŞ'ın Suriye İç Savaşındaki pozisyonları ve PYD/YPG'nin ABD ile olan ilişkileri incelenmiştir. Bölümde ayrıca PYD/YPG'nin ve DEAŞ'ın örgütsel yapıları analiz edilmiştir. Selefi cihatçı gruplara ve ABD'nin bu yapılarla ilişkilerine ilişkin tarihsel arka plan sunulmuş, Suriye İç Savaşı ekseninde cihatçı aşırılıkla mücadele söylemi irdelenmiş, PYD/YPG'nin desteklenmesine dayanak teşkil eden siyasal ve konjonktürel şartlar ele alınmıştır.

Dördüncü bölümünde, çalışma kapsamında haber ve içerikleri ele alınan BBC'nin kurumsal analizi yapılmış, BBC'nin yayın stratejilerini ve terör haberciliği politikasını belirleyen temel faktörler irdelenmiştir. Bölümde ayrıca araştırmanın yöntemine ilişkin kuramsal çerçeve ele alınmıştır. Bu bağlamda, araştırmanın zihinsel ve bilişsel zemini, çalışmanın hangi kuramsal yaklaşımla kurgulanacağı, araştırmanın veri toplama ve analiz yöntemleri ele alınmıştır. Çalışmada veri analizi tekniği olarak tercih edilen söylem analizi ve bir yaklaşım olarak eleştirel söylem çözümlemesine ilişkin temel yaklaşımlar ve kuramsal tartışmalar üzerinde durulmuştur.

Beşinci bölümde, tasnif edilen veriler çizilen kuramsal ve kavramsal çerçeve ekseninde çözümlenmiştir. Seçilen veriler, kuramsal ve kavramsal bağlamda belirlenen temalar ve alt başlıklarda belirlenen kriterler ışığında irdelenmiştir. Suriye İç Savaşı ve PYD/YPG'ye ilişkin BBC tarafından tercih edilen haber metotları ve kitle iletişim stratejileri; temel iletişim paradigmalarının yanı sıra, sosyoloji alanında son dönemde ön plana çıkan ve iletişim araştırmalarına yön veren yaklaşımlar ekseninde irdelenmiştir. Veriler, üç ana başlık altında çizilen tematik çerçeve ekseninde çözümlenmiştir. Veriler, üç bölüm şeklinde tasarlanan tematik çerçeve kapsamında, belirlenen alt başlıklar ve kavramlar ekseninde eleştirel söylem analizi yaklaşımıyla çözümlenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

İLETİŞİM VE SOSYAL TEORİ

1.1. İletişim ve Kitle İletişim Süreci

1.1.1. İletişim ve Kitle İletişim Kavramı

İletişimin kelime anlamı haberleşme, insanlık tarihi kadar eski bir kavramdır. Geleneksel anlamda ilkel insanın temel gereksinimlerini karşılamakta kullandığı ilkel yöntemlerin benzerleri yine iletişim ihtiyacını karşılamak için de kullanılmıştır. Ateş yakarak dumanla haberleşme, ilkel Afrika kabilelerinin ilkel aletlerle ve tam-tamlarla haberleşmesi iletişimin ilkel formlarıdır (Aziz, 2006, s. 3). Tarihsel süreç içerisinde diğer alanlarda olduğu gibi iletişim yöntem ve sistemleri de gelişmiştir. Gelişen teknoloji iletişim yöntem ve sistemlerine de yansımış, yazılı iletişimin ilk formu olarak mektup, teknolojik iletişim aracı olarak telefon, telgraf, teleks, basılı iletişim araçları olan yayınlar (gazeteler, kitaplar, dergiler vb.) ile kitle iletişim araçları olarak radyo, televizyon ve nihayet ağ iletişim aracı ve iletişim sistemlerinin zirvesi olarak internet ve dijital iletişim kanalları olguyu bambaşka boyutlara taşımıştır (Yaylagül, 2018, s. 13-14).

İletişim; iletişim eyleminin doğasına, etkileşim türüne, kullanılan araçlara ve iletişimin oluşumuna göre farklı biçimler alıyor olsa da, çalışmada ele alınacak ve analizlerde kullanılacak olan yaklaşım kitle iletişimi kavramı olacaktır. Kitle iletişimi *"kitle"* ve *"iletişim"* kavramlarından oluşmaktadır. Kitle kavramı birbirinden bağımsız, atomize çok sayıdaki insanı ifade ederken iletişim kavramı karşılıklı diyalog, etkileşim, mesajı alan ve veren arasındaki ilişkinin karşılıklılığını ifade etmektedir (Erdoğan, 2014, s. 24-28). Çalışmada kitle iletişim kavramının; örgütlü, baskın yapıların elinde yönetim ve denetim aygıtı olarak araçsallaşmış, içeriği ve anlamı yeniden üreten medya tipolojileri bağlamı analizlerde kullanılacaktır. Dolayısıyla kitle iletişim araçlarını elinde bulunduran örgütlü ve yapılaşmış güç tarafından üretilen içeriğin, tek taraflı bir iletim sürecinde kitlelere aktarılmasını ifade eden boyutu analizlerde öne çıkarılacaktır. Bu yaklaşım kitle medyasının egemen güçlerin kitle kontrol aygıtına dönüşmüş olduğu eleştirel kuramın çalışma alanına girmektedir. Kitle iletişiminde, medyayı elinde bulunduran egemenler ve üretilmiş içeriğe maruz kalan alıcı kitle olmak üzere iki taraftan bahsedilebilir. Dolayısıyla kitle iletişiminde, alıcı ve mesajı ileten arasında eşitlikten ve karşılıklılıktan bahsetmek mümkün değildir. Bir tarafta kurumsallaşmış kitle iletişim araçlarını elinde bulunduran ve şekillendiren örgütlü bir

yapı mevcutken, karşı tarafta ise iletilen içeriğe maruz kalan atomize ve birbirinden habersiz kitle bulunmaktadır.

Tarihin ilk evrelerinden itibaren insanların ve toplumların kullandığı en yaygın iletişim şekli yüz yüze iletişimdir. Bu iletişim tarzı günümüzde de önemini ve yaygınlığını sürdürmektedir. Özellikle klasik ve modern dönemde toplumbilim dünyasında yaygın olan büyük boy teoriler toplumsal değişim analizini makro sosyolojik faktörlerle açıklarken, gelişim sürecinde ortaya çıkan ve bireyin sosyalleşme, toplumsal ilişki geliştirme olgularına odaklanan mikro sosyolojik çalışmalar iletişim kavramını denklemin temellerinden birisi haline getirmiştir. İster ilkel ve mekanik iletişim modelinde olsun ister aracılı ve teknolojik tabanlı iletişimde olsun, iletişim toplumsallaşmanın ve toplumsal üretimin temelini oluşturmaktadır. Aynı şekilde toplumu oluşturan bireylerin de toplumsallaşması, kendisini fiziksel ve prikolojik olarak üretmesi iletişimle mümkündür. Toplumsallaşma sürecinde, iletişimin bireysel ve toplmsal düzeydeki bu belirleyiciliği geleneksel ve işlevselci kuramın yaklaşımına işaret etmektedir (Erdoğan, 2014, s. 22). Klasik dönemde toplumsal düzeni açıklamaya yönelik kuram ve teorilerde fazla izlerine rastlanmamakla birlikte iletişim, kitleleri ve toplumları dönüştürücü ve belirleyici rolü bağlamında toplumsal olguları açıklamada başvurulan kavramlardan ve süreçlerden birisi olmuştur.

Tarihsel süreç içerisinde, gelişen iletişim teknolojisi ve iletişim araçları üzerinden yürütülen aracılı iletişim faydalanılan en önemli iletişim şekli olarak ön plana çıkmıştır. İletişim ve medya modern ve post-modern eleştirel paradigmanın merkezinde yer almaktadır. İletişimi bu denli toplumsal gerçekliğin temel kavramı ve olgusu haline getiren faktör ise teknolojik gelişme ve küreselleşme ile birlikte iletişimin küresel düzeyde toplumları dönüştürücü etkisidir (Crowley & Heyer, 2017). Modern devletin toplumsal süreçleri kontorl etmek amacıyla kitle iletişim süreçlerini araçsallaştırması sorunsalını öne çıkaran yapısalcı ve Marksist analizlerde güç ve iktidar ilişkilerini yeniden üreten söylem, iletişimin etkinliğini ve gücünü belirleyen bir fatör olarak ön plana çıkmaktadır.

Sosyoloji çalışmalarının modern dönemde toplumsal olguları/yapıyı, toplumsal değişmeyi anlamaktan ve açıklamaktan öte toplumları şekillendirmek, yönetmek ve kontrol etmek amacına yönelik bir devrim projesine doğru evirilmesi, sosyologların kontrol ve denetim aygıtlarına ve mekanizmalarına odaklanmasına neden olmuştur. Sosyologlar açısından sürekli ulaşılmak istenen hedef olarak ideal özgürlük alanı, sosyopolitik bir mesele olarak düzeni bozmaya yönelik süreğen bir eğilim olduğudur. Bu yönüyle kastedilen olgu,

sosyolojik çalışmalar bakımından *"toplumsal düzeni sağlamak"* ve *"sürdürmek"* idealinin önündeki potansiyel tehlikenin *"ideal özgürlük alanı arayışı"* olduğudur. Dolayısıyla bu *"ideal özgürlüğe ulaşma"* arayışları kontrol edilmesi ve sınırlanması gereken bir olgudur ki tam bu noktada toplumsal kontrol aygıtları devreye girmektedir (Althusser, 1989, s. 27). Güç ve iktidar ilişkilerinin yeniden üretildiği mecralar olarak, kontrol devriminin başat aktörü konumundaki modern devletin ideolojik aygıtları arasında yer alan iletişim süreçleri, toplum bilim analizlerinde merkezi kavramlardan ve tartışma alanlarından birisi haline gelmiştir. Bu yeni yaklaşım iletişim sosyolojisi alanında köklü değişikliklerin öncüsü olmuştur.

Kitle iletişim olgusunun bir kontrol aygıtına dönüşmesi, haber yayıncılığı üzerinden kitlelere ulaşan medya kuruluşlarının, bir gerçekliğin haber alma özgürlüğü çerçevesinde alıcı kitlelere iletilmesinden ziyade, egemen söylemin güç ve iktidarı yeniden ürettiği ve toplumları dönüştürdüğü bir sürece evirilmiştir. Yayın stratejileri ekseninde geliştirilen tekniklerle, kullanılan görsellerle, dil ve söylemle inşa edilen hipergerçeklik ve kurgulanan simülasyon üzerinden yürütülen propaganda ve algı yönetimi stratejileri öne çıkmaya başlamıştır. Yeni medya tipolojisinin haber ve enformasyon işlevinden çok kitleleri dönüştürme, yönlendirme, kontrol ve denetim sürecinden bahsedilebilir (Baudrillard, 2018, s. 13-14). İletişim bilimleri alanında toplumsal etki analizi odaklı çalışmalar yaygın olmakla birlikte, endüstriyel iletişimin ve modern devletin elinde araçsallaşmış kitle medyasının bir toplumsal mühendislik projesi aygıtı olması sorunsalını sosyal teori açısından incelyen çalışma sayısı azdır.

İletişimin toplumsal kontrol sürecine dönüştüğüne ve kitle medyasının bu denklemin en önemli kurumları olduğuna yönelik medyanın ekonomi politiğini irdeleyen çalışmalar iletişim araştırmalarında gittikçe ağırlık kazanmaktadır. Egemen gücün kontrol aygıtına dönüşen kitle medyasının bu yapısı, yine egemen söylem üzerinden üretilen medya mitleri ile korunaklı bir alanda konumlandırılmakta, eleştirilemez bir görünüm arz etmektedir. İktidar ve egemenlik mücadelesinin erkezinde araçsallaşan kitle medyasının çoğulcu, demokratik ve nötr bir kurum olduğu gibi mitlerle kitle medyasına eleştirilerden izole ve korunaklı bir alan tanınmıştır (Schiller, 2022, s. 35-37). Günümüzde sermaye elitleri, devletler ve merkezi bürokrasiden oluşan yapılaşmış tarihsel blokun elindeki kitle medyası, egemen söylemin korunaklı alanında eleştirilereden izole ve bağışık bir görüntü arz etmektedir.

1.1.2. Stratejik İletişim

Marksist ve eleştirel medya kuramlarının ağırlık kazandığı günümüzde, söylem ve iletişimin belirli bir amaca yönelik olarak tasarlandığı stratejik iletişim kavramı önem arz etmektedir. Stratejik iletişim; uzun vadeli stratejik ve kurumsal hedeflere ulaşılmasını sağlamak amacıyla, söylem ve eylem eşleştirmesi şeklinde kurgulanmış bir iletişim stratejisinin uygulanmasını ifade etmektedir. Bir başka ifade ile stratejik iletişim; planlanan zamanda ve yerde, iletişim planlaması ile amaçlanan etkiyi en yüksek düzeyde oluşturacak şekilde sistematik ve senkronize bir şekilde amaca en uygun iletişim aracı üzerinden hedef kitlelerle paylaşılması ve kamuoyunun istenen yönde kanalize edilmesine yönelik etkin bir süreçtir (Gürcan, 2012, s. 101). Bu bağlamda stratejik iletişim, kurumsal misyon çerçevesinde belirlenen hedeflere ulaşmak amacıyla tasarlanmış, amaca yönelik, sistematik bir iletişim kombinasyonunun uygulanmasını ifade etmektedir.

Kavramın tanımından da anlaşılacağı üzere bu iletişim konsepti bir iletişim mimarisi tasarımıdır. Stratejik iletişim kurumsal anlamda stratejik karar ve yönetim süreci olarak tepe yönetimlere aittir. Örgütsel ve kurumsal düzeyde kavramsallaştırılan stratejik iletişim mimarisi çalışmada, küresel hegemonya mücadelesinin etkin aktörleri konumundaki devletlerin ve küresel güçlerin iletişim stratejileri bağlamında ele alınmıştır. Stratejik iletişimin bu boyutta kurgulanmış olduğu durumlarda, devletin elindeki tüm araçları etkin olarak tasarlanan iletişim konsepti dahilinde kullanması gerekmektedir (Aktaş, 2021, s. 366). Stratejik iletişimde, tüm bileşenlerin planlanmış sürece uygun olarak senkronize bir şekilde yürütülmesi arzulanan sonuçların elde edilmesi bakımından önemlidir.

Kitle iletişim kuramlarında medyanın; gündem belirleme, kamuoyu oluşturma, bireyleri ve toplumları iletişimsel ve bilişsel düzeyde yönlendirme fonksiyonlarına işaret eden teorik yaklaşımlar stratejik iletişimin medya ve kitle iletişim araçlarında gözlemlenebilen izlerinin tespiti bakımından çalışmaya zemin teşkil etmektedir. Bu nedenle çalışmada, kitle iletişim araçlarını, egemen güçlerin hegemonyan politikaları doğrultusunda ideolojilerini, propaganda ve algı yönetimi yöntemiyle kitlelere iletmek ve yaymak amacıyla araç olarak kullandıklarına işaret eden eleştirel medya analizlerinden ve kuramlarından faydalanılmıştır.

1.1.3. Kitle İletişim Teorileri

1.1.3.1.Maxwell McCombs-Donald Shaw: Gündem Belirleme Kuramı

Maxwell McCombs ve Donald Shaw tarafından geliştirilen kurama göre, kitle iletişim araçları ve medya kuruluşları yayınları ile bireylerin ve toplumun düşünce yapısını

şekillendiremez ve yönlendiremez. Kitle iletişim araçları nelerin haber ve içerik bağlamında kitle iletişim süreçlerinde ele alınacağını belirlemek suretiyle toplumun neler hakkında düşüneceğini, neleri gündem yapacağını belirleyici etkiye sahiptirler (Erdoğan, 2014, s. 154-155). Bu yönüyle diğer kuramların, kitle iletişim süreçlerinde ele alınan haber ve içeriklerle izleyicilerin bilinçlerinin, düşünce şekillerinin ve tutumlarının değiştirilebileceğine ilişkin varsayımlarını reddederler. Kitle iletişim sürecinde nelerin öne çıkartılacağı, nelerin haber ve içerik olarak ele alınacağı bağlamında gündem belirlemek suretiyle kitlelerin kanaatlerini şekillendirmek ve değiştirmek, bir başka deyişle *"nasıl düşüneceklerini"* belirlemek mümkün değildir. *"Neler hakkında düşüneceklerini"* belirlemek mümkündür. Kuram bu bağlamda, kitle iletişim araçlarının gündem hazırlama ve belirleme fonksiyonuna sahip olduğunu savunur.

Kuramın varsayımı kitle iletişim araçları ve medya kuruluşları tarafından hazırlanarak sunulan gündemlerin ve içeriklerin, tıpkı kitle iletişim süreçlerinde önceliklendirilerek gündem yapıldığı gibi izleyici kitlelerinin de gündemlerini oluşturduğu yönündedir ve gündem olarak benimsenme süreci bir öğrenme sürecidir. İzleyiciler tarafından kitle iletişim araçlarından öğrenilen ve bilgi sahibi olunan gündem ve içerikler hakkında nasıl ve ne yönde düşünecekleri olgusunu etkileyen bir süreç değildir. İzleyicilerin bilinçlerini ve kanaatlerini şekillendirmekten öte neler, hangi konular ve kavramlar hakkında düşüneceklerini belirlediği varsayımına dayanır. Bu bağlamda, gündem belirleme kuramı medyanın toplumsal etkilerini irdeleyen bir yaklaşımdır ve toplumsal gündemi belirleme gücüne yönelik bir analizdir. Nelerin toplumun gündeminde yer alacağını ve nelerin gündem değeri olmayan olgular olarak görmezden gelineceğini belirlemedeki bu gücü, medyanın toplumlar üzerinde denetim ve tahakküm kurma kapasitesine işaret eder (Özkan, 2017, s. 135). Günümüzde insanların önemli bir boş zaman etkinliği olarak medyayı takip etmeleri, buna ilave olarak internet, ağ ve bilişim tabanlı iletişim ve yeni medya mecralarında uzun zaman geçiriyor olması gündemde yer alan haber ve içerikleri de ancak kitle iletişim araçlarından öğrendiği anlamına gelmektedir. Dolayısıyla insanlar kitle iletişim araçları tarafından belirlenen ve gündem olarak kodlanan haber ve içeriklerle sınırlı bir gündeme sahiptir.

Gündem belirleme kuramında kitle iletişim sürecinin toplumsal etki düzeyine ilişkin yaklaşımı bilgi sahibi olma, enforme edilme ve gündem oluşturma düzeyindedir. Medyanın, gündem konularına ilişkin kişilerin ve kitlelerin ne yönde düşüneceklerine etkisinin söz konusu olmadığı gibi temel varsayım gündem konularında kitlelerde tutum ve davranış

değişikliğine de neden olmadığı anlamına gelmektedir. Kitlelerin medya tarafından üretilen gündem hakkında bilgi sahibi olma süreci, haberdar olmanın ötesinde kitlelerin medyanın gündemini kendi gündemi olarak benimsemesini ifade eder. Bu bağlamda medya toplumun ve kitlelerin gündemini belirleyici fonksiyona sahiptir.

Algı yönetimi stratejileri açısından stratejik iletişim süreçlerinde toplumsal bilincin yönlendirilmesi ve şekillendirilmesi bağlamında kitle iletişim araçlarının toplumun gündemini belirleme fonksiyonu önemlidir. Kitle medyasının küresel sermaye şirketleri ve merkezi hükümetlerin elinde birer kontrol aracına dönüştüğü gerçekliği ile birlikte değerlendirildiğinde, medyanın gündem belirlememe işlevinin toplumları etkileme ve yönlendirmedeki belirleyiciliği daha iyi anlaşılacaktır. Modern devletin toplumun tüm kesimlerinin kayıtsız itaatini dayatan karakteri, toplumsal düşünce süreçlerinin tüm ayrıntılarına hükmetme ve şekillendirmede iletişimin etkin bir kontrol aygıtı olarak öne çıkmasına neden olmuştur. Modern devlet toplumsal pratiklere ilişkin; çerçeveleme, anlama ve algılama süreçlerini kuşatıcı bir yaklaşımla ortak bir anlama, algılama ve sistemle bütünleşme modeli ekseninde homojen bir yapı oluşturma amacına yönelik zihinsel yapılar ve kollektif bellekler kurar ve empoze eder (Bourdieu, 1995, s. 125). Modern devletin toplumsal süreçlerdeki dayatmacı karakterinin en önemli araçlarından birisi de günümüzde kitle iletişim araçlarıdır. Kitle medyasının gündem belirleme gücünün küresel düzeyde ortak algılar, ortak düşünüş ve ortak zihinsel yapılar oluşturma kapasitesi çalışmada yapılacak analizlerde, içeriklerde gömülü propaganda ve algı inşası süreçlerinin çözümlenmesinde yol gösterici olacakatır.

1.1.3.2.David M. White: Eşik Bekçiliği Kuramı

Kitle iletişim araçlarında mesajları, haberleri ve içerikleri belirleme süreçlerinde belirleyici rol oynayan kişiler veya mekanizmalar, bir başka ifadeyle eşik bekçileri önemlidir. Kitle iletişim süreçlerinde çok sayıdaki enfomasyon ve içerik, medya kuruluşlarında farklı süzgeçlerden geçer. Bu süzgeçlerin her birisi eşik olarak ifade edilir. Farklı alanlarda da kullanılan eşik bekçiliği kavramını kitle iletişim alanında haber ve içeriklerin belirli süzgeçlerden ve denetim mekanizmalarından geçerek ve elenerek seçilmiş argümanlar olarak kitlelere iletilmesi bağlamında kavramsallaştıran D.W. White'dır (Yaylagül, 2018, s. 83-84). Kavram öncelikle psikolog Kurt Lewin tarafından ABD'de ailelerin yemek alışkanlıklarını oluşturan tercihleri belirleyen seçim ve eleme sürecini ifade etmek amacıyla kullanılmıştır. Kavramı iletişim alanına taşıyan David M. White, medya kuruluşlarında haber ve içerik olarak sunulacak materyalleri seçerek, nelerin, ne sıklıkla,

hangi formatta haber olarak verileceğine karar veren ve genellikle haber editörlerinden oluşan medya görevlilerini eşik bekçileri olarak tanımlamıştır. Kitle medyasının eşiğinden geçecek ve haber olarak kitlelere iletilecek içerikleri seçtikleri gibi, seçilen içeriklerin ne kadar süre ile hangi sırada ve hangi formatta ve sıklıkta verileceğine de eşik bekçileri karar verir.

Kuramın varsayımı medya kuruluşlarının haber ve içeriklerini belirleme ve seçim yapmaya yetkili çalışanlar tarafından belirlenen materyallerin kitlelere iletildiği varsayımına dayanıyor olmakla birlikte, medyada yer alacak içerik ve haberlerin neler olacağına veya olmayacağına karar veren kişi ve kuruluşların kapsamı günümüzde daha geniştir. Kuram, kapitalist üretim süreçlerinde ekonomik gücü elinde bulunduran hakim sınıfların kitle medyası üzerindeki etkilerini, denetim ve kontrol süreçlerini geliştiren haber kaynağı konumundaki modern devletin baskın rolünü, kitle iletişim süreçleri üzerinde etki ve baskı kurma kapasitesine sahip diğer toplumsal, kültürel, ekonomik, siyasal ve küresel faktörleri göz ardı eden bir yaklaşımdır (Stevenson, 2015, s. 46). Liberal ve fonksiyonalist bir medya analizi olarak eşik bekçiliği yaklaşımı; karar verici pozisyondaki medya çalışanlarının haber akışının kesintisiz olduğu demokratik bir süreçte medya içeriklerinde mutlak belirleyici ve karar verici oldukları hipotezine dayalıdır.

Eşik bekçiliği; devlet, sermaye şirketleri ve egemen sınıfların yanı sıra modern toplumu oluşturan diğer bileşenlerin kitle medyası üzerindeki etkilerini göz ardı eden bir yaklaşım olmakla birlikte medyanın içerik belirleme ve kitleleri seçilmiş içerikler üzerinden etkileme fonksiyonuna vurgu yapan önemli iletişim kuramıdır. Bu bağlamda kuram, haber müdürleri ve editörler gibi medya çalışanlarının içerik ve haber belirleme fonksiyonuna işaret eden teorik boyutunun ötesinde, kitle iletişim süreçlerini şekillendiren ve yönlendiren geniş karar alıcı grubunun dâhil olduğu analizlere de zemin teşkil eden önemli bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, propaganda ve algı yönetimi paradigmalarında ve stratejik iletişime ilişkin analizlerde faydalanılan medya kuramlarından birisi olmaya devam etmektedir. Bilgi, bilişim ve ağ teknolojilerine dayalı yeni medya mecralarında paylaşılan gündem, haber ve içerikler üzerinde belirleyici rolleri ile küresel boyutta kitle kontrol stratejileri yürüten egemen sınıfların ve devletlerin analizi konusunda eşik bekçiliği kuramı çalışmada kapsamında yapılacak analizlerde faydalanılacak yaklaşımlardandır.

Formel anlamda nelerin haber olacağı, içeriklerin nasıl sunulacağı, hangi sıklıkla verileceği gibi gündem belirleme potansiyeline sahip kararlar birinci elden medya çalışanları

tarafından yönetilmektedir. Görünürdeki eşik bekçilerinin; bağımlı oldukları, üzerlerinde konumlanmış, medya şirketlerini ve diğer iletişim araçlarını elinde bulunduran egemen sınıfların ve devletlerin kitle kontrol stratejileri doğrultusunda karar alacakları bir gerçekliktir. Marks'ın toplumsal analizlerinde alt yapının üst yapı üzerindeki belirlemeci etkisine ilişkin yaklaşımında olduğu gibi bir toplumda ekonomik gücü elinde bulunduran hâkim sınıflar, kitle kontrol ve denetim süreçleri ile birlikte kitle iletişim araçlarını da elinde bulunduran sınıftır. Aynı şekilde devletin kitle iletişim araçları ve medyayı önemli bir denetim aracı olarak kullandığı gerçekliği de göz önünde bulundurulması gereken bir husustur (Narmanlıoğlu, 2016, s. 154). Sermaye elitlerinin reklam ve kâr aracı olarak iktisadi saiklerle, devletlerin ise kitle kontrol ve siyasal süreçlere hâkim olma gerekçeleri ile kitle iletişim araçlarını kullanma amaçları hegemonya mücadelesinin küreselleşmesi ile birlikte değişime uğramıştır. Soğuk Savaş sürecinde hegemonya mücadelesinin küresel boyuta taşınması ve propagandanın küreselleşmesi ile birlikte stratejik iletişim sürecinin bileşenleri önem kazanmıştır.

Bu yaklaşım, medyanın diğer bir önemli fonksiyonuna işaret eden gündem belirleme kuramından da faydalanmaktadır. Kontrol ve denetim aygıtı olarak kitle iletişim araçları, devletlerin ve şirketlerin sadece ülke içi siyasi, ekonomik, kültürel ve toplumsal süreçleri şekillendirmek için kontrol altına aldığı bir yapı olmanın ötesine geçerek küresel hâkimiyet mücadelesinde de kullandığı bir aygıta dönüşmüştür. Kitle medyası bu süreçte denetim ve propaganda mecrası olarak araçsallaşmıştır. Bu bağlamda kitle medyası iletişim araçlarını denetim ve kontrol aracı olarak elinde bulunduran gücün stratejik iletişim sürecinin anahtar bileşeni konumuna gelmiştir. (Karakuş, 2021, s. 466). Bu süreçte eşik bekçilerinin rol ve etkileri de küreselleşmiş ve genişlemiştir. Haber, içerik ve gündem belirleme süreci küresel düzeyde nelerin *"önemli"* olarak kodlanarak öne çıkarılacağına, nelerin görmezden gelinerek gündem dışında tutulacağına ilişkin karar süreçlerinde de etkin rol oynamaya başlamıştır. Eşik bekçilerinin fonksiyonları, artık küresel boyutta haber ve medya içeriklerinin yönetim ve seçimi sürecine evrilmiştir.

Eşik bekçiliği kuramı ile birlikte gündem belirleme ve suskunluk sarmalı yaklaşımlarının birbirini izleyen ve tamamlayan kitle iletişim kuramları olarak stratejik iletişim mimmarisinde belirleyici olduğunu söylemek mümkündür. Toplumda erki elinde bulunduran devlet, sermaye çevreleri ve bunların alt bileşenlerinin iktidarlarının ve hegemonyalarının devamı için iletişimin denetim aracı olarak kullanılma süreci eşik bekçiliği ile başlar. Gelişmelerden ve olaylardan haberdar olmak zorunda olan insanlar kitle

iletişim araçları tarafından gündem yapılan olay ve olguları gündem edinir. Bu süreç medyanın gündem belirleme gücü kuramı ile devam eder (Stevenson, 2015, s. 129). Günümüzün hegemonya mücadelesinin değişen karakteri mücadele alanının askeri, iktisadi, siyasi ve diplomatik olduğu kadar kültürel ve ideolojik boyuta kaydığına işaret etmektedir.

20. yüzyılın ortalarına kadar geçerliliğini koruyan kovansiyonel savaşlar döneminde olduğu kadar, bunu takip eden ve sıcak çatışmalardan kaçınılan Soğuk Savaş döneminde de geleneksel güç unsurları ve jeopolitik faktörler belirleyici olmuştur. Yeni nesil savaşların ön plana çıkması, jepolitiğin alt bileşeni olarak jeokültürü güç mücadelesinde yeni ve belirleyici bir faktör haline getirmiştir (Wallerstein, 2015, s. 187-188). Kültürel egemenlik mücadelesi ise kitle medyasının hegemonya mücadelesindeki önemini ve belirleyiciliğini pekiştirmiştir. İletişimin kontrol edilmesinin hegemonik kültürel mücadelede belirleyici bir faktör olduğunu söylemek mümkündür. Medya tarafından gündem yapılan ve çoğunluk tarafından benimsenen fikir ve düşünceler dışlanma ve izole edilme endişesi gölgesindeki izleyici kitleler tarafından benimsenir. Benimsenen gündemin alıcı tarafından yorumlanması neticesinde ise çoğunlukla uyuşmayan ve benzeşmeyen fikir ve düşüncelerin toplumdan dışlanma ve aforoz edilme endişesiyle bastırılmasına ve dile getirilmemesine iten psikolojik boyuta, suskunluk sarmalına evrilmektedir.

19. yüzyılda Büyük Britanya Krallığının Serbest Ticaret Doktrini ile perdelenen ideolojik ve askeri karakterli küresel hakimiyetinde olduğu gibi medya emperyalizmi ile perdelnen günümüzün Amerikan hegemonyasının belirleyici özelliği de ideolojik ve askeri karakterlidir (Schiller, 2022, s. 99-100). Sınır aşan, devletler üstü sermaye gruplarınca ve ABD tarafından kontrol edilen uluslararası medya kuruluşları, yürütülen amansız küresel hegemonya mücadelesinin en etkin aygıtları konumundadır. Uluslararası medya kuruluşlarının bu süreçte hegemonyan stratejiler ekseninde tasarlanan iletişim mimarisinin birincil araçları olarak bu hâkimiyet mücadelesinin propaganda savaşı boyutunda anahtar rol oynadıkları bir gerçekliktir. Dolayısıyla kitle iletişim süreçlerinde haber ve içerik seçimi ve gündem belirleme fonksiyonu, askeri ve ideolojik hegemonyanın inşası ve devamı açısından kitle iletişim araçlarının rolü belirleyicidir.

1.1.3.3.Elisabeth Noelle-Neuman: Suskunluk Sarmalı

Elisabeth Noelle-Neuman tarafından geliştirilen kuram, bireylerin kendi fikir ve kanaatlerine ilişkin olarak geliştirdikleri davranış ve tepkileri, çevresel ve kitlesel yönelimleri dikkate alarak şekillendirdikleri varsayımına dayanmaktadır. Kurama göre

insanlar, çoğunluk tarafından benimsenen ve kabul edilen fikirlerin neler olduğuna, buna karşılık hangi fikirlerin insanlar tarafından kabul görmediği için karşılık bulmadığına ilişkin gözlem yapar ve benzer konularda kendi fikir ve kanaatlerinin çoğunluğun görüş ve fikirleriyle örtüşüp örtüşmediğini kontrol ederler (Erdoğan, 2014, s. 170-171). Bireylerin kendi fikirleri bağlamında çevrelerini gözlemeleri ve bunun neticesinde bir fikrin çoğunluk tarafından kabul edildiğine ilişkin fikir sarmal bir süreci tetikler. İnsanlar çoğunluk tarafından benimsenen, kamuoyunun genel kabulünü gören, egemen olan düşüncelerle örtüştüğünü düşündüğü fikir ve kanaatlerini ifade ederken daha rahat hareket ederler ve düşüncelerini açıklamaktan çekinmezler. Buna karşılık kişiler kamuoyunun çoğunluğunca benimsenmediğini, azınlıkta kaldığını ve kabul görmediğini düşündükleri fikir ve kanaatlerini açıklamaktan imtina ederler (Stevenson, 2015, s. 148). Bireylerin bu davranışlarının altında yatan ana neden dışlanmaktan ve sosyal izolasyondan çekinmeleridir. Dolayısıyla algılanan çoğunluk görüşü suskunluk sarmalı sürecinde daha geniş kitleler tarafından hızla benimsenmeye ve daha geniş kesimler tarafından kabul görmeye başlar. Buna karşılık dışlanan ve kabul görmeyen görüşler ise aynı şekilde hızla gözden ve gündemden düşmektedir.

Kitle medyasının egemen söyleme dayalı süreçlerinin geniş kitleler tarafından kabul görmesine ilişkin önemli bir kuram olarak suskunluk sarmalı, kitle kontrol süreçlerine ilişkin önemli ipuçları içermektedir. Suskunluk sarmalı, bireysel davranış olarak yaygın kabul gören fikirleri benimseme ve ifade etmekten çekinmeme, ötekileştirilen ve azınlıkta kalan fikirlerden ise kaçınma, bu fikirlere karşı suskun kalma eğilimlerine işaret etmektedir. İzleyici araştırmaları ile izleri sürülen ve etkileri saptanan, kamuoyu oluşturma kapasitesi yüksek bir yaklaşımdır. Kuram izleyicilerin, medya içerikleri yoluyla yayılan ve çoğunluk tarafından genel kabul gören fikir ve yaklaşımları benimsediğive ifade etmekten çekinmediği, aksine kabul görmeyen, azınlıkta kalan ve aykırı olarak sunulan fikir ve düşüncelere de temkinli yaklaştığı, kendi fikir ve düşünceleri ile örtüşse bile buna uygun düşüncelerini dile getirmekten, savunmaktan çekindiği varsayımına ve kitle psikolojisi analizine dayanmaktadır. Bireyler bu tepkilerinin egemen sınıf veya devlet tarafından izlendiğini, çoğunluğun azınlıkta kalan fikir veya olguyu benimseyen azınlıktan haberdar olacağı ve izole edip dışlayacağı fikri, gözetim altında olduğunu düşünmesinden kaynaklı bir endişedir. Bu bağlamda suskunluk sarmalı analizi ile birlikte ele alınması gereken bir diğer teori gözetim toplumu yaklaşımıdır (Avcı Boz, 1999, s. 42). Kitle iletişim kuramlarına

yön veren izleyici etki araştırmaları, bireylerin ve kitlelerin kitle iletişim stratejilerine verdiği tepki ve etkilenme düzeylerini geliştirdikleri davranışlar ekseninde inceler.

Hegemonyan güçlerin stratejilerini ve bu stratejilerin alt bileşenleri olan siyasal, ekonomik, sosyo-kültürel, askeri politikalarını küresel boyutta kitlelere ulaştıran kitle iletişim süreçlerinin analizinde öne çıkan kavramlar propaganda ve algı yönetimidir. Bu yaklaşımın izlerini sürmek ve kitleler üzerindeki belirleyiciliğini analiz etmek bakımından önemli olan bir diğer kavram ise gözetim toplumu yaklaşımıdır. İktidarın sürekli kontrol ve gözetimi altında bulunduğu algısı altındaki bireylerin ve kitlelerin propaganda süreçlerine tepkileri de bu doğrultuda şekillenmektedir (Gürdal & Kanat, 2020, s. 217). Suskunluk sarmalı, kitle medyası tarafından kullanılan egemen dil ve söyleme dayalı içerklerin çoğunluk tarafından kolaylıkla benimsendiği varsayımına dayanmaktadır.

1.1.3.4.George Gerbner: Kültürel Göstergeler ve Ekme Kuramı

Kitle iletişim araçlarının bireyler ve toplumlar üzerindeki etkileri üzerine geliştirilen ekme kuramı, izleyici etki araştırmaları odaklı bir yaklaşımdır. George Gerbner tarafından geliştirilmiştir. Televizyonun etkisini uzun dönemli olarak ele alır. Televizyon izlemenin izleyici davranışlarından ziyade, onların tutumlarında değişiklikler oluşturduğunu ve bunun uzun dönemli bir seyir izlediğini savunur. Liberal medya kuramlarından olan ekme kuramı, televizyon izlemenin bireylerin sosyalleşme süreci üzerinde olumlu etkileri olduğuna ilişkin bir varsayıma dayanır. Bireylerin sosyalleşmesine ve toplumla kaynaşmasına katkıda bulunarak toplumsal yapıyla ve dış dünya ile uyumlu kültürel motifleri ektiği ve izleyici tarafından televizyon izleme sürecinde alınan motiflerin uzun dönemli bir süreçte bireyin sosyalleşmesine ve topluma adaptasyonuna olumlu katkıları olduğunu savunur (Erdoğan, 2014, s. 157-160). İzleyicilerin televizyon izlemeleri ve içeriklerden edinilen alışkanlıkların sosyal gerçekliğin inşasına etkilerine odaklı bir yaklaşımdır.

Kuram adını, 1967 yılında Pensilvanya Üniversitesi bünyesinde toplumsal şiddetin nedenleri ve şiddetin önlenmesine yönelik çalışmalar kapsamında yapılan bir alan araştırmasından alır. İki ayaklı olarak planlanmış olan araştırmanın birinci boyutunu ileti sistem çözümlemesi oluşturmaktadır. Bu aşamada kitle medyası içerikleri arasından seçilen veriler örneklem olarak alınmıştır. Seçilen ve içerik çözümlemesi analizine tabi tutulan içerikler hedef kitleye iletilmiş, yayınlanan medya içerikleri saha araştırmasında cevabı aranacak sorulara zemin oluşturmuştur. Televizyon içeriklerinden seçilen örneklem kümesi baz alınarak hazırlanan sorulara, izleyici kitlesinin verdiği cevaplar çözümlenerek kitle

medyasının sosyal gerçekliğini inşasına etkileri saptanmaya çalışılmıştır. Adından da anlaşılacağı üzere kitle medyasının uzun dönemli toplumsal etkilerini belirlemeye yönelik bir kuramsal yaklaşımdır (Özkan, 2017, s. 131-133). İzleyicilerin, seçilen içerikler esas alınarak hazırlanan sorulara verdiği cevaplardaki *"televizyon"* cevabı, edinilmiş davranış kalıpları ve sosyal gerçeklik algılarının hangilerinin medya içeriklerinden edinildiğini belirlemeyi amaçlamaktadır.

Ekme kuramı, televizyon izleme alışkanlıklarının ve içeriklerinin toplumsal şiddet eğilimleri üzerindeki etkilerini saptamaya yönelik bir araştırma olmakla birlikte, kitle medyasının küresel düzeyde egemen söylemi inşa etme ve benimsetme süreçlerine ışık tutacak yaklaşımlar içermektedir. Güç mücadelesinin hedefleri ve karakteri itibariyle uzun erimli ve istikrarlı zaman dilimlerini kapsadığı düşünülürse, konjonktürel olarak geçerli egemen söylemin inşası ve kitlelere benimsetilmesinin de aynı şekilde uzun bir süreç istediğini söylemek mümkündür. Söz gelimi Soğuk Savaş döneminin uluslararası politikaya ve kitle medyası diline hâkim söylemi *"komünizmle mücadele"* söyleminin kitleler tarafından benimsenme ve kabul görme sürecinde olduğu gibi. Aynı şekilde Soğuk Savaş dönemini takip eden tek kutuplu dünya düzeninin geçerli olduğu günümüzün uluslararsı ilişkilere yön veren baskın dili *"sekefist cihatçı terörle mücadele"* söylemi de 1990'lı yılların başlarından itibaren medya içeriklerinde işlenen argümanlardan beslenerek olgunlaşan ve yerleşik hal alan uzun erimli bir propagandanın ürünüdür.

Çalışmada ele alınan PYD/YPG'nin medyada meşrulaştırılması ve çerçevelenmesi sürecinde kullanılan propaganda dilinin önemli bileşenlerinden olan cihadi selefizmle mücadele söyleminin küresel düzeyde benimsenmesinde, 1990'lı yıllardan itibaren istikrarlı bir şekilde kitle medyasında izlenen yayın stratejisinin önemli payının olduğu bir gerçekliktir. Dolayısıyla, bu kuramsal yaklaşımın çalışma kapsamında yapılacak analizlere zemin teşkil edeceğini söylemek mümkündür (Çelik Ş. , 2019, s. 322-323). *"Cihatçı aşırlıkla mücadele"* söylemini pekiştiren göstergeleri ve kavramları kitlelerin zihnine eken içeriklerin, 1990'lı yılların başlarından itibaren gerek diplomasi diline gerek kitle medyası içeriklerine hakim olan güvenlikçi söylem üzerine temellendirildiğini söylemek mümkündür. Siyasetin ve diplomasinin diline hâkim kavramlar ve semboller kadar kitle medyasının programlarında ve sinema içeriklerinde öne çıkarılarak zihinlere kazınan imgeler günümüzde selefi cihatçı terörün küresel tehdit olduğu söylemini pekiştiren kültürel ve siyasal göstergelerin tohumları olmuştur.

1.1.3.5.Herbert Schiller: Amerikan Hegemonyası ve Medya Emperyalizmi

Kitle iletişim araçlarını devletin kontrol aygıtı olarak değerlendiren eleştirel medya kuramlarının ABD'deki önemli temsilcilerinden Herbert Schiller'in, kitle medyasının ekonomi politiğine, zihin yönlendirme stratejilerine ve küresel hegemonya mücadelesine ilişkin önemli analizleri bulunmaktadır. Schiller, kitle iletişim süreçlerinin uluslararası ve küresel etkilerine ilişkin çalışmaları ile ön plana çıkmıştır. Teknolojik gelişmelerin şekillendirdiği endüstrileşmiş kitle medyasının Amerikan hegemonyasının küresel düzeyde yayılmasını ve tahakküm kurmasını nasıl sağladığı sorunsalı çalışmalarının odak noktasını oluşturmaktadır. Schiller'in Marksist ve eleştirel iletişim kuramları alanında önemli bir yere sahip olan ampirik medya analizi çalışması, küresel düzeyde Amerikan askeri ve endüstriyel hegemonyasına hizmet eden sinema ve film endüstrisine ilişkin bir analizdir. Amerikan küresel hakimiyet stratejisinin en önemli bileşeninin kültürel hegemonya aracı olarak işlev gören televizyon filmleri olduğu tezini savunmaktadır.

Schiller, Amerikan medya yapılanmasının görünüşte iktisadi karakterinin sadece bir örtüden ibaret olduğunu ve arka planda merkezi hükümetin sıkı bir tahakkümü altına girdiğini savunur. Amerikan küresel hegemonyasının askeri karakteri bağlamında telekomünikasyon, medya ve iletişim alt yapısının savunma bakanlığının kontrolünde olduğunu ileri sürmüştür. Kitle medyasının ekonomi politiğine ilişkin analizlerinde, Amerikan şirketlerinin kontrol ettiği medya kuruluşlarının küresel boyuttaki reklam hegemonyasının karşı konulamaz düzeyde olduğunu belirtmektedir. Medya gücüne dayalı ve ekonomik görünümlü ABD tahakkümünün ve egemenliğinin örtülü karakterinin askeri ve ideolojik yapıda olduğuna ilişkin önemli saptamaları vardır. Günümüzün Amerikan hegemonyasını küresel hâkimiyet ve etkinlik bakımından İngiltere Krallığı'nın 19. yüzyıldaki hâkimiyetine benzetirken, İngiltere Krallığı ile Amerikan küresel hegemonya stratejisinin kullanılan araçlar bakımından yarıştığını belirtmektedir. Schiller, İngiltere'nin serbest ticaret antlaşmalarına dayalı ve 20. yüzyılın başlarına kadar devam eden görünüşte iktisadi küresel hegemonyasının, örtülü karakterinin askeri ve ideolojik olduğunu vurgulamaktadır. Serbest ticaret antlaşmasına ve iktisadi doktrine dayalı İngiliz hegemonyasına karşılık günümüz ABD hegemonyasının da liberal iletişim doktrini ve serbest enformasyon dolaşımı stratejisine dayalı olduğunu vurgular (Schiller, 2022, s. 99-100). Schillere göre, kitle medyası aracılığıyla tüm dünyaya yayılan Amerikan film endüstrisi ürünleri iktisadi görünüm altında askeri ve ideolojik karakterli ABD hegemonyasına hizmet etmektedir.

Schiller, Marksist analizin öncülerinden Althusser'in yaklaşımında olduğu gibi medyayı devletin ideolojik bir aygıtı olarak konumlandırmaktadır. Kitle iletişim araçlarının küresel düzeyde toplumları manipüle etmek amacıyla, iktisadi görünümlü bir örtü altında paketlenmiş bilinç adını verdiği beş mitten oluşan bir algı argümanı sunduğunu savunur. Bunlar;

i. ***Bireysel ve Kişisel Tercih Miti;*** Manipülasyonun birinci boyutu, Amerika'da kitle manipülasyonu ve kontrol sürecinde kitle medyasının özgürlük yaklaşımını bireyselliğe dayandırarak abartılı bir gerçeklik olarak sunmasıdır. Bu yaklaşım aynı zamanda liberal iktisadi kapitalizmin, toplumsal olguları bireylerin tercih, tutum ve davranışlarının bileşeni olarak gören iktisadi yaklaşımıyla örtüşmektedir. Buna göre bireylerin bu tutum ve davranışlarını özgürce ve hiçbir yönlendirme altında kalmaksızın kendi iradeleriyle belirledikleri varsayılır. Bireylerin davranışlarını ve tercihlerini belirlerken, Marksist analizde işaret edilen devletin ideolojik aygıtları tarafından üretilen algının etkisiyle değil bireysel iradeleriyle özgürce hareket ettikleri miti paketlenmiş bilinç kavramının önemli bileşenlerindendir. Bireysel tercih miti, küresel düzeyde etkin olan Amerikan şirketlerinin reklam ve iletişim süreçlerinde vurgulandığı gibi Schiller'in Amerikan kültürel hegemonyasının en önemli araçlarından birisi olarak nitelendirdiği film şirketleri tarafından da en fazla öne çıkarılan sembol ve motiftir.

ii. ***Yansızlık Miti;*** Kitle medyası manipülasyonunun, toplum üzerinde beklenen etkiyi oluşturmasının temel gerekliliklerinden birisi de failin gizli kalmasıdır. Kurgulanmış söylemin örtüsü ile gizlenen arka plandaki güçlerin farkına varamayan bireyler, toplumun kurumlarının hiçbir tesir ve yönlendirme olmaksızın sağlıklı işlediği varsayımına inandırılmıştır. Dolayısıyla; devlet, medya, eğitim ve bilim gibi kurumların toplumsal çekişmelerin ve çatışmaların dışında ve tam anlamıyla tarafsız olduğu miti özellikle vurgulanan bir husustur. Stratejik iletişim ve algı yönetimi paradigmalarında, iletişim mimarisinin başarısı büyük oranda faalin gizliliğine bağlıdır.

iii. ***Değişmeyen İnsan Tabiatı Miti;*** İnsan tabiatının, toplumsal dinamikleri ve sosyal olguları belirleyen önemli bir faktör olduğu varsayımının iktisadi kapitalist toplumun sarsılmaz bir gerçekliği olduğu yine temel bir parametredir. Beklentilerinin dürtülediği insanın davranışları, sosyal değişimin katalizörüdür.

İnsanın değişmeyen kusurlu doğası, özel mülkiyet odaklı toplumsal düzenin selameti açısından alınacak her türlü tedbirin meşruiyet kaynağı olarak değerlendirilir. Bu kodlama, liberal kapitalist sistemin en temel varsayımlarından birisi olan insanın doyumsuzluğu yaklaşımına işaret eden bir nitelemedir.

iv. ***Sosyal Çatışmanın Var Olmadığı Miti;*** Sisteme ilişkin içeriye dönük analizlerde sosyal çatışmanın var olduğu gerçekliği kesin bir dille reddedilmektedir. Sosyal çatışmanın var olmadığı mitinin pekiştirilmesinde medyanın önemli rolü vardır. Hemen her türlü sosyal çatışma kesin bir dille bireysel çatışma olarak kodlanmakta ve kitlelere bu şekilde sunulmaktadır. Marksist toplumbilim paradigmasının çatışmacı analizinin aksine, Amerikan iktisadi ve siyasal sistemini betimleyen yaklaşımın merkezinde yer alan varsayım, çatışmanın toplumsal değil bireysel motivasyonlardan ve dürtülerden kaynaklı bir sapma olduğuna yöneliktir.

v. ***Medya Çoğulculuğu Miti;*** Hükümetin herhangi bir enstrüman ve araç kullanarak ekonomik, kültürel ve bilimsel alana müdahale etmediği, bilimsel ve kültürel anlamda tam bir özgürlüğün var olduğu bir ortamda bireysel tercihlerin belirlendiği miti Amerikan imparatorluğunun gerçekliği olarak kitle medyası tarafından küresel boyutta sürekli işlenen ve belleklere kazınan bir hipotezdir. Yaklaşıma göre, kapitalist toplum düzeninin belirleyici tarafı özgür medya çoğulculuğunun varlığıdır. Dolayısıyla bu çoğulcu ve özgürlükçü medya iklimi ortamında özgürce seçim ve tercih yapma hakkına sahip olan bireyin kültürel kimliğinin de demokratik medya kültürünün bir ürünü olarak şekillendiği mitine dayanır.

Amerikan İmparatorluğunun yayılmasında, görünürde küresel Amerikan şirketlerinin elindeki özel mülkiyete dayalı demokratik kurumlar gibi görünen kitle medyasının lokomotif görevi gördüğü savına dayalı bir yaklaşımdır. Bu medya kültürünü hegemonik bir stratejinin şekillendirdiğine iklişkin önemli saptamaları olan medya kuramıdır. Küresel düzeyde etkin Amerikan medyasının liberal görüntüsünün aksine ABD Federal Hükümetinin ve özellikle savunma bürokrasisinin katı denetimi ve tahakkümü altında olduğuna ilişkin tezleri çalışmanın analizlerine zemin teşkil etmesi bakımından önemli ipuçları içermektedir. İktisadi eksenli gibi görünen ama örtülü olarak devlet destekli Amerikan medya gücü, küresel düzeydeki Amerikan hegemonyasını reklam sektörü, sinema endüstrisi ve diğer kültürel argümanlarla örülü propaganda

örtüsü ile meşrulaştırmaktadır. Amerikalı tarihçi Niall Ferguson'un *Amerikalılaş(tır)ma* olarak ifade ettiği küresel hakimiyet tezi, ABD hegemonyasını, Amerikan halkının ve küresel camianın iyiliği için kerhen üstlenilmiş bir misyon olarak tanımlamaktadır. Schiller'in analizinde sitematik bir kitle medyası propagandasıyla yürütülen kültürel ve ideolojik istilanın belirgin bir özellik olarak ön plana çıktığı belirtilmektedir (Ritzer, 2020, s. 117-118). Ferguson'un Amerikan imparatorluğu tezinde de hegemonik kültürü kıyasladığı model, selefi Britanya İmparatorluğudur. Gerek ABD'nin gerek İngiltere'nin hegemonyalarını tesis ederken sert ve yumuşak güç unsurlarını etkin bir şekilde kullandığı vurgulanmaktadır.

1.2. Propaganda ve Sosyal Teori

1.2.1. Propaganda

Propaganda; iletişim sürecinde manüpilasyon ve çarpıtma yöntemiyle insanları ve kitleleri etki altına almak, insanların bilinçlerine nüfuz ederek fikirlerini, bilinçlerini şekillendirmek, bilişsel ve davranışsal anlamda istenilen yönde hareket ettirmek gibi bir dizi olumsuzluk içeren yaklaşımla ifade edilen bir olgudur (Karakuş, 2021, s. 464-465). İster negatif anlamlar yüklenmiş haliyle olsun, ister yansız ve nötr yaklaşımlarla ifade edilen boyutuyla olsun propaganda, yüzyıllardır insanları ve kitleleri etki altına almak, bilinç, fikir, kanaat, tutum ve davranışlarını etkilemek, ikna etmek, yönlendirmek için kullanılan bir yöntem olarak toplum bilimcilerin dikkatini çeken bir kavram olmuştur.

İnsanlık tarihinin ilk çağlardan itibaren insan ve toplum davranışlarını etkilemek ve yönlendirmek amacıyla değişik yöntemlerin kullanıldığı, propagandanın ontolojik ve amaçsal yönüyle örtüşen farklı örneklere rastlamak mümkündür. İnsanların fikirlerini, inançlarını ve davranışlarını değiştirme amacına dönük bilinçli girişimler olması bağlamında propaganda olarak nitelendirilebilecek olguların tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Antik Yunan'da yönetimi elinde bulunduran grupların fikirlerini topluma kabul ettirmeye yönelik girişimlerinden, 17. yüzyılda Vatikan'ın Protestan akımlara karşı insanlara Katolikliği benimsetmek amacıyla yürüttüğü faaliyetlere kadar birçok örnek vermek mümkündür. Buna karşılık propagandanın kavramsal anlamda bugünkü anlam ve işlevine yakın bir yaklaşımla kullanıldığı ilk örnek, Papa Gregory XV döneminde 16. yüzyılda İtalyan Katolik Kilisesi'nin Sacra Congretio de Propaganda Fide metnidir. Protestanlığın ortaya çıktığı ve yaygınlaşmaya başladığı o devirde Katolik Kilisesi, Hıristiyan Dünyasında hükümranlığını yeniden tesis etmek için birçok kanlı ve silahlı savaşa öncülük etmesine rağmen bu konuda muvaffak olamamıştır. Bu nedenle Papalık, insanların Protestanlığa geçişini azaltıp kendi

rızaları ile Katolik Kilisesine bağlılıklarına sadık kalmaya ikna etmek ve bu konudaki çalışmaları koordine etmek amacıyla Papalık Propaganda birimini kurmuştur. Tarihsel bağlamda propagandanın kavram olarak kullanımı literatüre bu metinle geçmiştir (Çetin, 2014, s. 248-249). Bu bağlamda, silahsız ve yumuşak güç araçları ile insanları, kitleleri istenilen doğrultuda yönlendirmek amacıyla propaganda pratiklerinin uygulamaya konulmasına işaret etmiş olan ilk metin Katolik Kilisesinin bu deklarasyonudur.

Modern dönemde propagandanın siyasal bir bağlam içerecek şekilde kullanımına, Fransız Devrimi sonrasında yeni rejimin halk kitlelerine benimsetilme faaliyetlerinde rastlamak mümkündür. İhtilal sonrasında rejimin kurumsallaştırılması amacıyla toplumsal süreçlerin yeniden biçimlendirilmesi çabalarında başvurulan önemli araçlardan birisi de propaganda faaliyetleri olmuştur (Ağır & Tekin, 2021, s. 28). Propaganda; tasarlanmış, sistematik bir bilgilendirme ve bildirim süreci ile bireyi, grubu veya topluluğu kültürel, bilişsel, siyasal anlamda biçimlendirmek ve dönüştürmektir. Bu yönüyle propaganda temel olarak belirli bir fikri yaymak ve desteklemek anlamına da gelmektedir. Kitle iletişim araçlarının propagandanın etkinliğini arttıran ve daha geniş bir hedef kitleye ulaşılmasına olanak sağlayan bir zemin görevi gördüğü bir gerçekliktir. Geleneksel medya ve televizyonun propagandanın etkinliğini arttıran yönününün keşfedilmesine bağlı olarak 1950'li yıllardan itibaren medya ve propaganda ilişkisine yönelik etki araştırmaları yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Propaganda ve medya ilişkisi üzerine akademik ve kuramsal çalışma sayıları artarken bir taraftan da kitle medyası etkin olarak kullanılan bir propaganda mecrasına dönüşmüştür (Jowett & O'Donnell, 2017, s. 238-241).

Propaganda kelimesinin Latince'deki anlamı yaymak veya tohum ekmektir. Kavramın etimolojik kökeninde geçen tohum ekme anlamıyla kastedilen, insan zihnine ve belleğine yeni fikir ve kanaatler ekmektir. Kelime anlamı ve kavramsal olarak propaganda bu şekilde ifade ediliyor olmakla birlikte, daha önce belirtildiği gibi olgusal ve bilişsel anlamda negatif çağrışımlara sahiptir. Propagandanın bir diğer tanımı ise; önceden öngörülmüş, tasarlanmış bir sonuca ulaşmak, bireyi, grubu ve toplumu bilişsel ve toplumsal alanda dönüştürmek ve istenen noktaya getirmek için bilinçli ve kasıtlı olarak aldatıcı, yanlış ve manipülatif argümanlar kullanarak sistematik bir bilgilendirme yönlendirme faaliyeti yürütmektir (Çetin, 2014, s. 240). Günümüzde propagandanın ön plana çıkan yönü, belirli bir amaca yönelik manipülatif ve yanıltıcı bir iletişim stratejisi olduğuna ve kavramın negatif çağrışımlar yapan anlamına ilişkin yaklaşımdır.

Gündelik hayatın birçok alanında yaygın olarak karşımıza çıkan propaganda, kitle medyasının küresel düzeyde etkin bir araç haline geldiği günümüzde farklı bir boyuta taşınmıştır. Ancak modern anlamda propagandanın kullanımının Fransız İhtilalinden sonra ortaya çıktığı söylenebilir. Fransız İhtilali sonrasında yürütülen girişimleri modern anlamda propaganda kavramıyla örtüştüren temel olgu, propaganda faaliyetinin kaynağı konumundaki etken aktörün propagandanın hedefi olan edilgen kitle üzerinde beklenen sonuçları oluşturmasıdır (Ağır & Tekin, 2021, s. 22). Bu bağlamda sonuçları öngörülerek ve propaganda faaliyetinin hedef kitle üzerinde oluşturması beklenen etkiler hesaplanarak yürütülen planlı ve sistematik bir biçimlendirme ve dönüştürme faaliyetinin varlığından söz edilebilir.

Hegemonya ve güç mücadelelerinin, küresel düzeyde bir bilgi ve enformasyon savaşına dönüştüğü günümüzde propaganda kavramına ilişkin üzerinde durulması gereken önemli hususlardan birisi de propaganda türleridir. Propagandadan beklenen ve hedeflenen sonuçlara göre uygulanacak yöntem seçilen propaganda türüne göre farklılık göstermektedir. Farklı yönleriyle değişik sınıflandırmalara tabi tutulmakla birlikte, propaganda türlerine ilişkin en yaygın sınıflandırma, bilgi ve argümanı ileten kaynağın esas alınması suretiyle yapılan tasniftir. Kaynağın veya failin belirli veya belirsiz oluşu esas alınarak yapılan propaganda tasnifi yaklaşımı yaygındır. Bu yaklaşıma göre yapılan sınıflandırma kapsamında üç çeşit propagandadan bahsetmek mümkündür;

i. ***Beyaz Propaganda;*** Kaynağın belirli olduğu, doğru argümanlara dayalı olarak yürütülen propaganda faaliyetidir. Yalan, dezenformatif ve manipülasyona yönelik argümanlar ve veriler kullanmaktan imtina edilir. Kullanılan içerik ve argümanların doğruluğu öncelikli amaç olduğuna göre bu propaganda türünün en temel malzemesinin haber olduğu söylenebilir. Doğru, güvenilir argümanlarla ve şeffaf bir süreçte hedef kitle üzerinde olumlu etki oluşturmak amaçlanır. Beyaz propagandanın bir diğer amacı ise karşıt fikir ve grupların propagandalarını, fikirlerini ve tezlerini çürütmektir (Tarhan, 2013, s. 35). Tüm propaganda faaliyetlerinde ve türlerinde olduğu gibi karşıt görüşlerin ve kliklerin karşı propaganda faaliyetleri ile karşılaştığında etkisi, yayılma hızı azalır ve etki alanı daralır.

ii. ***Gri Propaganda;*** Günümüzde kitle kontrol süreçlerinde ve psikolojik savaş stratejilerinde en fazla kullanılan propaganda yöntemi gri propagandadır. Bu propaganda türünün ayırt edici özelliği kaynağın belirsizliğinden ileri gelir.

Beyaz propagandada olduğu gibi doğru ve güvenilir argümanlar kullanma kaygısı taşımaz. Kaynağın belirsiz oluşu nedeniyle karşı propaganda faaliyeti yürütülmesi ve mücadele edilmesi güç bir propaganda stratejisidir. Kaynağın belirliliği ve belirsizliği esasına yapılacak bir sınıflandırma açısından gri propaganda sürecinde de belirleyicidir. Kaynak bazen belli olabileceği gibi bazı durumlarda belirsiz de olabilir. Aynı şey paylaşılan bilgilerin ve verilerin doğruluğu için de geçerlidir. Gerek kullanılan yöntem ve gerekse güvenilirlik ve doğruluk açısından siyah ve kara propaganda arasında bir noktada değerlendirilebilir (Jowett & O'Donnell, 2017, s. 46-47). Gri propagandanın kaynağın belirsizliği yöntemine göre planlanmışsa, doğruluk ve gerçeklik kaygıları taşımadan seçilen manipülatif, söylentiye dayalı, izafi, subjektif ve gerçek dışı çarpıcı argümanların seçilmesi mümkündür. Belirtildiği üzere seçilen argümanlar kimi zaman doğru ve güvenilir olabileceği gibi kimi zaman da gerçek dışı ve manipülatif olabilir. Hedef kitle arasında yaygın kabul gören ve hızla yayılan bir söylenti sarmalı ile etkisi katlanarak artmaktadır. Gri propaganda yıkıcı bir propaganda türüdür.

iii. ***Kara Propaganda;*** Bu propaganda türünde kaynak belirli olmakla birlikte farklı kaynaktan çıkıyormuş izlenimi vermek amacıyla propaganda kaynağını perdeleyen ve hedefi şaşırtan faaliyetlerle desteklenmektedir. Adından da anlaşılacağı üzere yıkıcı bir propaganda türü olması bakımından, tercih edilen propaganda malzemeleri de amaca uygun olarak sahte, manipülatif, yalan, iftira, itibarsızlaştırıcı, muhatabı ve karşı tarafı tahkir eden türdendir. Bu propaganda türü etkisini ve gücünü kaynağın kendisini gizleyebilmesinden almaktadır. Eğer kaynak deşifre olacak olursa etkisi azalacak ve kırılacaktır. Ahlaki, toplumsal ve siyasal değerleri hedef alınarak, yıkıcı etkiyi sağlamak için her türlü sahte, gerçek dışı, yıkıcı argüman hiçbir etik sınır tanımadan kullanılır. Gizlilik bu propaganda türünün asli prensibidir ve etkisini arttıran temel faktör bu yönüdür. Kara propaganda günümüzde gri propaganda ile birlikte en fazla karşılaşılan propaganda türüdür (Jowett & O'Donnell, 2017, s. 44). Kamuoyunda infial oluşturmak, hedef kitlede inanış, kanaat ve kitle psikolojisini sarsıcı ve yıkıcı etki yapmak amaçlanmaktadır. Bu bağlamda çalışmada ağırlıklı olarak üzerinde durulacak propaganda türlerinden birisi de kara propaganda olacaktır.

Kaynağın belirliliği veya belirsizliği bağlamında bu üç propaganda türü ana tasnifi oluşturmaktadır. Farklı yaklaşımlarla sayılan diğer propaganda türlerine ilişkin analizler sınırlı tutulacaktır. Ancak çalışmanın ana sorunsalı olan terör ve propaganda kavramlarına ilişkin analizlerde destekleyici bir yaklaşım olması bakımından kısaca silahlı propaganda kavramına değinmekte fayda vardır. Silahlı propaganda terör örgütlerinin en temel araçlarındandır ve baskın bileşeni şiddettir. Ontolojik ve kavramsal anlamda terörizm, siyasi amaçlara ve hedeflere ulaşmak için sistematik şiddet kullanmayı ifade etmektedir. Dolayısıyla fiilen var olan şiddet kadar şiddet kullanma tehdidi ve şiddet kaynaklı korku hali de terörün karakteristik özelliklerini tanımlayan tamamlayıcı unsurlardır. Silahlı propaganda terör örgütlerinin halk kitlelerini ve resmi otoriteyi yıldırmak için sistematik şiddeti süreklilik arz edecek şekilde kullanmasını ifade etmektedir (Tarhan, 2013, s. 41-42).

Modern çağın ilk yaygın propaganda uygulamalarına Birinci Dünya Savaşı sırasında savaşan devletlerin ikna ve yönlendirme stratejilerinde rastlanmaktadır. Bu bağlamda, propagandanın günümüz sosyoloji çalışmaları ve iletişim bilimlerinde kullanılan anlam ve bağlamına en yakın izlerine 20. yüzyıl başlarından itibaren daha sıklıkla rastlanılmaya başlandığı söylenebilir (Pratkanis & Aronson, 2018, s. 35-37). Birinci Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan baskıcı ve totaliter rejimlerin, geniş halk kitlelerini sadece baskı ve korkuyla sindirerek itaatlerini sağlamak yerine mevcut rejimin erdemlerine ve değerlerine inandırmak ve ikna etmek için kullandıkları yöntem propaganda olmuştur.

İki kutuplu dünya düzeninin geçerli olduğu 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ön plana çıkmaya başlayan yeni mücadele alanı Soğuk Savaş Döneminin de bir bileşeni olan amansız bir propaganda ve enformasyon savaşı olmuştur. Komünist rejimi benimseyen Doğu Bloku ülkeleri ile liberal iktisadi anlayışı benimseyen Batı Bloku ülkeleri arasında iktisadi, siyasi, diplomatik ve askeri alanlarda olduğu kadar enformasyon ve propaganda alanında da büyük bir mücadele yürütülmeye başlamıştır. Kitle iletişim araçları üzerinden yürütülen ve propagandanın Amerikanlaşması yaklaşımını doğrular derecede ABD ile özdeşleşmiş bir propaganda savaşı söz konusu dönemde ön plana çıkmıştır. Chomsky, Anti-Amerikanist rejimlere karşı vekâlet savaşı yürüten ve ABD tarafından desteklenen terör örgütlerinin, iç kamuoyu ve dünya kamuoyu önünde aklamak ve meşru göstermek amacıyla medya kuruluşları üzerinden yürütülen stratejik iletişim ve propaganda faaliyetlerine işaret eder ve bunu "*terörizm kültürü"* olarak kavramsallaştırır (Chomsky, 2019, s. 106).

Devletler tarafından sistematik bir ikna aracı olarak kullanılması ve yaygınlık kazanması 20. yüzyılın başlarına denk geliyor olmakla birlikte, propagandanın profesyonel bir reklamcılık faaliyeti olarak ortaya çıkışı 19. yüzyılın ortalarında ABD'de olmuştur. Günümüzün yaygın kitle iletişim araçları olan dijital platformlar ve yeni medya mecralarında propaganda ve ikna metotlarının ulaştığı düzeye kıyasla oldukça iptidai olarak nitelendirilecek girişim, o dönemin gazeteleri ile gazetelere reklam vermek isteyen girişimciler arasında aracılık eden basit bir reklam dükkânı şeklinde faaliyet gösteren bir ajanstır. Kaçınılmaz olarak bu öncü faaliyeti takip eden bir dizi girişimin hızla yaygınlaşması ile günümüz profesyonel propaganda kurumlarının temelini oluşturan iktisadi menşeili reklam faaliyetleri belirginleşmeye başlamıştır. Dönemin liberal kapitalist karakterinin baskın gücüne bağlı olarak reklam faaliyetleri şeklinde ticari alanda başlayan ve profesyonel propaganda faaliyetlerinin öncüsü faaliyetler kısa sürede akademik alana taşınmış ve disipliner yaklaşımlarla eğitim ve öğretim alanında da sıkça kullanılmaya başlamıştır. İktisadi işletmelerin hizmetlerini ve ürünlerini piyasaya tanıtmak için giriştikleri ticari bir faaliyet iken, zamanla siyasi alana taşınan propaganda merkezi hükümetlerin ve devletlerin dikkatini çekmiştir. Siyasal alanda ve uluslararası mecralarda propagandayı etkin olarak kullanan ülkelerin başında ABD gelmektedir. Özel mülkiyet esasına göre yapılanmış küresel şirketlerin hakimiyetine dayalı Amerikan medya kültürü, görünürdeki liberal yapısına rağmen örtülü olarak yoğun bir devletçi müdahaleyi ve kamusal kültürü barındırmaktadır (Çetin, 2014, s. 252). Reklam ve propaganda girişimleri başlangıçta ülke içi dinamiklere yönelik ve iç piyasa faaliyetlerine odaklı iken 20. yüzyılın başlarından itibaren ticaretin küreselleşmesi ile birlikte uluslararası alana taşınmıştır. Büyük Amerikan şirketlerinin reklam ve tanıtım faaliyetleri sınır aşan bir karaktere bürünmüş ve dünyanın en ücra köşelerini dahi tesiri altına almaya başlamıştır.

Schiller'in deyimiyle kapitalist ve iktisadi görünümlü bu reklam ve propaganda faaliyeti, örtülü anlamda kültürel, siyasi ve ideolojik bileşenleri de olan tam spektrumlu, askeri karakterli Amerikan hegemonyasının izlerini ziyadesiyle taşımaktadır. Kültürel hegemonyayı da içeren iktisadi görünümlü Amerikan İmparatorluğunun yayılması tezinin anahtar kavramı kitle iletişim teknolojileri ve yeni medya trendlerindeki gelişmeye bağlı olarak küresel boyutta güç ve etki sahibi olan Amerikan medyasıdır. 19. yüzyılın İngiltere küresel hâkimiyeti görünüşte Serbest Ticaret Doktrinine dayanıyorken, günümüzde Amerikan medya şirketleri tarafından yürütülen örtülü hegemonik strateji, serbest bilgi dolaşımı doktrinine dayanmaktadır.

Reklam ve tanıtım faaliyeti olarak iktisadi alanda ortaya çıkmış olan propagandanın, sistematik bir küresel hegemonya aygıtına dönüşme süreci küreselleşen Amerikan şirketlerinin faaliyetleri aracılığıyla olmuş ve zamanla uluslararası güç mücadelesinin en önemli araçlarından birisi haline gelmiştir. ABD Federal Hükümetinin, başlangıçta şirketlerin ülke içerisinde kullandığı reklam faaliyetleri odaklı bir çabayı ifade eden propagandaya ve kitle medyasına olan ilgisini tetikleyen olay, Soğuk Savaş Döneminin dönüm noktalarından birisi olan Küba Krizidir. 1962 yılı Ekim ayında yaşanan Küba Füze Krizi başarısızlığının ülke içerisinde Federal Hükümete yönelik eleştirileri tetiklemesi, Federal Hükümetin ülkedeki medya şirketlerini ve kitle iletişim alt yapısını kontrol ve tahakküm altına almaya başlamasına neden olmuştur. Söz konusu dönemde küresel düzeyde egemen olan Amerikan medya şirketlerinin Washington'un ve özelde Savunma Bakanlığının kontrolüne girmesi propagandanın Amerikanlaşması sonucunu doğurmuştur. Bu sürece kadar oluşmuş olan özel sermaye şirketleri tarafından oluşturulmuş Amerikan reklam ve propaganda sisteminin yöntem ve stratejilerinin devletin kontrolü altında da devam ettirildiği vurgulanmaktadır. Merkezi hükümetin kitle iletişim alt yapısına ve medya sektörüne yönelik kontrol ve denetim stratejisinin merkezinde yer alan devlet kurumu ise Amerikan Savunma Bakanlığıdır.

Amerikan küresel propaganda sistemi, Schiller'in ifadesiyle, ticari ve iktisadi alandaki sermaye oligarşisinin elindeki küresel reklam gücünün süreç içerisinde merkezi bürokrasinin eline geçerek askeri, siyasi, ideolojik ve kültürel bir karaktere bürünmüş halidir. Bir küresel kontrol ve denetim aygıtına evirilen sermaye ve merkezi bürokrasi bloğunun elinde yapılaşmış devasa kitle kontrol sistemi ise Amerikan İmparatorluğunun hegemonya mücadelesinin merkezi kurumlarından birisi haline gelmiştir (Schiller, 2022, s. 99). Ortaya çıkışından gelişimine ve Federal Hükümetin kontrolü altına girmesine uzanan tarihsel süreçte analizi yapılan ve Schiller tarafından kavramsallaştırılan ABD küresel propaganda sistemi, çalışmada Suriye İç Savaşına ilişkin yürütülen küresel propaganda savaşı ve algı yönetiminin analizinde faydalanılacak yaklaşımlardan olacaktır. Çalışmada ele alınacak olan Suriye İç Savaşının önemli bileşenlerinden birisi konumundaki devlet destekli terörün, meşrulaştırarak dünya kamuoyuna sunulmasında ve kitle rızasının inşa edilmesinde bu küresel medya gücünün rolü analizlerde irdelenecektir.

1.2.2. Edward S. Herman-Noam Chomsky: Rızanın İmalatı

Medyanın egemen sınıfın ve devletin bir denetim aygıtı gibi gören eleştirel medya teorileri içerisinde Herman ve Chomsky'nin propaganda modeli kitle medyasının ekonomi

politiğine ilişkin önemli yaklaşımlardandır. Bu model, kitle medyasının hakim sermaye çevrelerinin veya devlet bürokrasisinin elinde bulunduğu ülkelerde, kitle iletişim araçlarının, gücü elinde bulunduranların kontrol aygıtına dönüştüğüne ilişkin önemli saptamalar içermektedir. Kitle medyasının işlevi, sıradan insanlardan oluşan geniş izleyici kitlelerine belirli sembollerden, motiflerden oluşan bir dil vasıtasıyla mesaj iletmektir. Medyanın işlevleri mesajları iletmek, eğlendirmek, davranışları, inanışları ve kanaatleri itibariyle bireylerin toplumsal yapıya adaptasyonuna ve eklemlenmesine katkı yapmaktır. Sınıflar arasında belirgin ekonomik gelişmişlik düzeyi farklılıklarının bulunduğu, küçük hacimli belirgin sınıfların ekonomik hasılanın çok büyük bir bölümünü kontrol ettiği, gelir dağılımı ve refah seviyesi farklılıklarının potansiyel olarak ciddi çatışma ve çekişme riskleri barındırdığı iktisadi kapitalist sistemlerin geçerli olduğu ülkelerde ve sistemlerde toplumsallaşma ve farklılıkların nötralize edilmesi sistematik bir propaganda sürecinin varlığını zorunlu kılmaktadır (Herman & Chomsky, 2017, s. 74-75). Medya kuruluşları liberal sistemde gelir ve refah düzeyi farklılıklarının kök nedeni sermaye şirketlerinin elindedir. Dolayısıyla bu sermaye blokunun elindeki bir aygıt olarak kitle medyası, ekonomik eşitsizliklerden kaynaklı olarak sistemin barındırdığı potansiyel krizleri önleyici propaganda ve toplumsallaşma sürecini de üstlenen kurumdur.

Liberal iktisadi sistemlerin geçerli olduğu ülkelerde kitle iletişim araçlarının özel sermayeli şirketlerin elinde bulunması ile hükümetlerin veya bürokratik devlet kurumlarının elinde bulunması, Herman ve Chomsky'nin yaklaşımında kitle medyasının bir kontrol ve denetim aygıtı olarak kullanıldığı gerçeğini değiştirmemektedir. Medyanın bürokratik kurumlarının elinde bulunduğu devletçi sistemlerde sansür ve yayın kısıtlamaları gibi rahatlıkla gözlemlenebilen açık bir denetim fonksiyonu söz konusudur. Ancak, medya kuruluşlarının sermaye şirketleri ve özel mülkiyetin elinde bulunduğu liberal kapitalist ülkelerde egemenlik ve gücün etkisi belirsizdir. İster liberal kapitalist sistemlerin geçerli olduğu yapılarda olsun, ister devletçi ve bürokratik sistemlerin geçerli olduğu yapılarda olsun, her iki durumda da kitle medyasının güç ve hegemonya mücadelesini perdeleyen kontrol aygıtı olduğu bir gerçekliktir (Wittel, 2019, s. 391-395). Herman ve Chomsky'nin propaganda modelinin merkeizinde, bu sermaye ve güç dağılımı eşitsizliği ekseninde şekillenen kitle medyasının sermaye sahipliği, seçimleri, çıkarları, tercihleri, yayın stratejileri yer almaktadır.

Kitle iletişim süreçleri üzerindeki sermaye kontrolü veya bürokratik denetimin kitlelere sunulacak haber, reklam, içerik ve iletileri hangi süzgeçlerden geçirdikleri

yaklaşımın ele aldığı ana sorunsaldır. Bu eksende kurgulanmış iletişim süreci sonucunda, baskın sınıfların ve devlet bürokrasisinin hegemonyası meşrulaştırılıp ön plana çıkarılırken toplumun muhalif kesimlerinin nasıl refüze edilerek marjinalleştirildiği analizin ana hatlarını oluşturmaktadır. Herman ve Chomsky'nin propaganda modelinde sermaye ve devlet bürokrasisi mekanizmalarının kitle iletişim araçları üzerindeki denetleyici ve sınırlayıcı etkileri White'ın eşik bekçiliği yaklaşımına benzer şekilde medya içerikleri üzerinde süzgeç görevi görür. Herman ve Chomsky'nin vurgu yaptığı sermaye ve devletin denetleyici ve sınırlayıcı mekanizmalarından oluşan yapılaşmış süzgeç, White'ın eşik bekçiliği yaklaşımında olduğu gibi nelerin, hangi formasyonda kitlelere sunulacağı ve nelerin görmezden gelineceğini belirleyen eşik bekçileri gibidir (Stevenson, 2015, s. 39).

Herman ve Chomsky modelinde kitle iletişim araçlarının kitlelere neleri haber ve içerik olarak sunacakları ve nelerin süzgeçlere takılacağını belirleyen yapılaşmış denetim mekanizmasının bileşenleri şu başlıklardan oluşmaktadır;

i. ***Kitle Medyasının Büyüklüğü, Mülkiyeti ve Kar Yönelimi;*** Kitle iletişim araçları ve medya kuruluşlarının büyüklüğü, bu kuruluşları elinde bulunduran sermaye sahiplerinin gücü, haber ve içeriklerin seçiminde belirleyici olan birinci etkendir.

ii. ***İş Yapmak İçin Reklamcılık Ruhsatı;*** Kitle medyasının ekonomi politik karakterini belirleyen ana faktör medya kuruluşlarının varlıklarını sürdürebilmelerinin dayanağı olan gelir kaynaklarıdır. Günümüzde medya kuruluşlarının gelir kaynağı reklam faaliyetleridir. Schiller'in Amerikan medya egemenliğinin örtülü karakterini ortaya koyarken belirttiği gibi küresel Amerikan şirketlerinin ve merkezi hükümetin denetim ve kontrolündeki kitle iletişim araçlarının ticari reklam faaliyeti gibi görünen küresel düzeydeki faaliyetlerinin aslında, Amerikan İmparatorluğunun iktisadi olduğu kadar ideolojik, kültürel ve askeri hegemonyasının önemli bir bileşeni olduğunu saptamaktadır. Bu bağlamda Herman ve Chomsky'nin modelinde kitle medyasının haber, içerik ve yayın stratejilerinde ekonomik olarak bağımlı oldukları şirketlerle olan reklam ilişkileri belirleyicidir.

iii. ***Kitle Medyasının Haber Kaynakları;*** Haber ve içerik süzgeçlerinde belirleyici olan bir diğer önemli bileşen ise haber kaynakları ile ilgilidir. Kitle medyası içerik üretiminde ve seçiminde, gerek hükümet, gerek sermaye şirketleri ve gerekse bu bloğun finanse ettiği uzmanlara bağımlıdır.

Dolayısıyla kitle medyasının üzerinde bir denetim ve kontrol gücü olan bu yapı, süzgeç olmanın ötesinde bizzat üretilen haber ve içeriğin kaynağıdır. Bu durum medyanın haber ve içerikleri bakımından oldukça sınırlayıcı bir faktördür.

iv. ***Tepki Üretimi ve Zorlayıcıları;*** Kitle medyasının ürettiği haber ve içeriklerin seçiminde belirleyici olan faktörlerden birisi de bunlara gösterilen olumsuz tepkilerdir. Kitle medyası bu süreçte gerek devletin ve merkezi bürokrasinin yasal ve zorlayıcı mekanizmalarından kaynaklı tepkiler, gerekse kamuoyunun sivil toplum süreçlerinde örgütlediği tepkilere duyarlıdır. Medya kuruluşları kamuoyunun tepkileri ve sermaye şirketlerinin ekonomik güçleri ile yönlendirdiği bir baskı ve tepki sarmalının etkisinde haber ve içerik üretmektedir. Haber ve içerik üretim sürecinde devletin sınırlayıcı bürokratik uygulamaları, sermaye şirketlerinden kaynaklı zorlayıcı etkiler, yazılı şikayetler, dilekçeler, medya şirketlerine yönelik telefon ve diğer iletişim araçları ile iletilen şikayetler, haber ve içeriklere ilişkin yargı süreçleri ve davalar, siyasal kurumlarda medya kuruluşlarını hedef alan girişim ve konuşmalar veya şirketler tarafından oluşturulan örgütlü tepkiler, kitle medyasının haber ve içeriklerinde süzgeç etkisi yüksek faktörlerdendir.

v. ***Bir Denetim Mekanizması Olarak Anti-Komünizm;*** İkinci Dünya Savaşından sonra iki kutuplu dünya düzeninin yönlendirdiği bloklaşma sonucunda, komünist Doğu Bloku ve kapitalist Batı Bloku arasında yoğun bir propaganda savaşı yaşanmıştır. ABD'nin öncülük ettiği liberal kapitalist Batı Bloku tarafından Sovyetler Birliği, Çin ve Küba gibi ülkelerin başını çektiği Doğu blokuna karşı yürütülen Soğuk Savaş döneminde Batı medyasında ve tüm toplumsal süreçlere egemen yaklaşım komünizmle mücadeledir. Liberal kapitalist sistemlerde sermaye sahipleri için en büyük tehdit özel mülkiyete karşı olan komünist sistemdir. Dolayısıyla kitle medyasını elinde bulunduran sermaye şirketleri ve bu iktisadi yapıyla uyumlu merkezi hükümetin oluşturduğu tarihsel blok için komünizm mücadele edilmesi gereken düşmandır. Özellikle komünist ülkelerdeki çarpıklıkların ve suiistimallerin, liberal kapitalist dünyada kitle medyası tarafından ifşa edilerek halk kitlelerine sunulması, anti-komünist fikirlerin kitleler arasında da benimsenmesine yol açmıştır (Herman & Chomsky, 2017, s. 86-99).

Herman ve Chomsky'nin propaganda modelindeki beş süzgeç, kitle medyasının haber ve içerik belirleme sürecini oldukça sınırlamaktadır. Beş süzgeç modelinin ilk safhasından geçerek haber ve içerik aşamasına gelen argümanlardan hangilerinin birincil ve önemli haber olarak değerlendirileceği veya yoğun haber kampanyalarında öne çıkarılacağı konusu bir önceki safhadan çok daha ciddi sınırlamalara tabidir. Beş süzgeç faktörü olarak sayılan; medya şirketlerini elinde bulunduran sermaye sahiplerinden, hükümetlerden ve bürokratik kurumlardan, reklam piyasasına hakim şirketlerden, kitle iletişim sürecinde karşı tepki üretme ve örgütleme kapasitesine sahip siyasi ve bürokratik kuruluşlardan ve kitle iletişim sürecinde haber kaynağı niteliği taşıyan çevrelerden gelen içeriklerin nihai ve belirleyici süzgeci geçme potansiyeli yüksektir. Buna karşılık, toplumun muhalif kesimlerinden, örgütsüz kitlelerden, sermaye ve düşük gelirli alt tabakalardan gelen içerikler ise ya düşük öncelikli olarak değerlendirilir veya görmezden gelinerek izole edilir.

Herman ve Chomsky'nin propaganda modelinde kitle medyasının kamuoyu nezdinde nelerin ön plana çıkarılacağı, nelerin arka plana itilerek sunulacağı veya yok sayılarak görmezden gelineceğini belirleyen son süzgeç kitlesel ve küresel düzeyde gündem belirleme gücüne işaret etmektedir. McCombs'un gündem belirleme kuramında olduğu gibi, kitle medyasının nelerin gündem olacağını veya nelerin dikkate alınmayacağını belirleme gücüne sahip olması anlamına gelmektedir (Erdoğan, 2014, s. 154) Günümüzün baskın medya tipolojisinin iktisadi, sosyal ve siyasal anlamda zayıf kesimleri marjinalleştiren ve sistemin dışına iten yapısı, gerek ulusal gerek uluslararası düzeyde hegemonik mücadelenin dışlayıcı ve adaletsiz karakterine hizmet eden bir anlayışı öne çıkarmaktadır.

1.2.3. Jean Baudrillard: Kitle İletişimi ve Simülakrlar/Simülasyonlar

Postmodern düşüncenin önemli temsilcilerinden Baudrillard'ın, gerçekliğin yerini alan semboller ve modeller üzerinden kavramsallaştırdığı kuramı kitle medyasında içten içe kaynayan bir içerik yoğunluğuna ve enflasyonuna karşılık anlam yitimine vurgu yapmaktadır. Gerçeklikten ve kökten bağımsız olarak türetilen hipergerçeklik ve semboller simülasyon olarak ifade edilmektedir. Var olan gerçek nesnelerden ve köklerden bağımsız olarak bellekler, matrisler, dijital veri tabanları ve bilgisayar teknolojileri tarafından üretilmiş gerçeğin sonsuz sayıda yeniden üretilmiş şeklinden bahsedilmektedir. Köklerinden ve bağlamından koparılmış olan gerçekliğin rasyonel ve akılcı bir görünüme sahip olup olmamasının bir önemi yoktur. Bu yeni düzlemde gerçeklikten tamamen koparılmış, köklerin ve asılların olmadığı simülasyon çağı geçerlidir. Baudrillard'ın analizinde simülasyonla birlikte simülakr ve ayartma olmak üzere iki kavramın daha anahtar rolünden

bahsetmek mümkündür. Simülasyon gerçekliğin yerini alan kopya iken simülakr ise herhangi bir şekilde nesne, şey ve gerçeklikle ilgisi bulunmamakla birlikte gerçekmiş gibi algılanmak istenen görünümdür. Bir başka ifade ile belirtmek gerekirse kopyanın kopyasıdır. Modern çağın temel karakteri gerçekliğin yok edildiği, gerçeklikten, gönderenden kopuşun baskın olduğu simülasyonların sürekli tekrarlanan sonsuz sayıda üretimidir. (Baudrillard, 2018, s. 13-14). Kuramda, simülasyonlarla ve hiçbir kök gerçeklikle bağlantısı olmayan simülakrlarla örülü, hipergerçekliğin geçerli olduğu bir çağdan bahsedilmektedir.

Modernizmin üretim süreci kendini tekrardan ibarettir ve bu modernist paradigma için yok oluş anlamına gelmektir. Gerçekliğin yerini alan hipergerçekliği ve kendini tekrarlayan ve yok oluş evresine giren modernizm çağında kitle medyasının misyonu bu yok oluş sürecini perdelemek ve gizlemektir. İletişim araçlarının bu yok oluşu gizlemek için kullandığı yöntem ise enformasyon bombardımanıdır. Her geçen gün daha fazla haber ve içerik üretilirek kitle medyası tarafından paylaşılırken haber ve içerik patlamasının aksine anlam kaybı söz konudur. Buna ilişkin üç varsayımdan bahsedilmektedir;

Birinci varsayıma göre; medya tarafından iletişim sürecinde haber ve içerik üretimiyle birlikte anlam üretilmeye devam etmektedir. Ancak toplumsal hayatın tüm alanlarında yoğun bir anlam yitimi söz konusudur ve kitle iletişim araçlarındaki anlam üretimi hayatın diğer tüm alanlarındaki anlam yitimini engelleyememektedir.

İkinci varsayıma göre; kitle iletişim araçları üzerinden üretilen haber ve içeriklerin anlamla hiçbir ilişkisi yoktur. Haber tıpkı teknolojik süreçler gibidir ve anlamla herhangi bir bağlantısı yoktur. Dolayısıyla kitle iletişim süreçlerinde üretilen haber ve içeriklerin gerçeklik ve anlamla ilişkisi hayatın diğer alanlarıyla ilişkilendirilerek sorgulanamaz ve doğrulanamaz.

Kitle iletişim araçları ve medya kuruluşları tarafından haber ve içerikleri ile anlam ilişkisine ilişkin üçüncü varsayım ise, haber ve içerik üretim sürecinin anlam ve gerçekliği yok ettiği veya etkisizleştirdiği oranda haber ve içerikteki sayısal patlama ile anlam yitimi arasında ters bir korelasyonun söz konusu olduğudur. Bu bağlamda kitle medyası haber ve içerik üretiminde gerçeklikten kopuk bir yöntem belirlediğinde veya haber ve içerikleri anlam olarak etkisizleştirdiğinde, haber ve içerik miktarındaki artışın tersine anlam yitiminde artış olur. Kitle medyası haber ve içerik üretirken bir taraftan da kendi ürettiği içerikleri tüketmektedir.

Kitle iletişim sürecinde haber ve içerik üretimi enflasyonunun bir diğer sonucu da toplumsal alanda anlamın yok olmasıdır. Bunun nedeni iletişim kurma, haber verme bağlamından kopuk, kurgulanmış haber ve iletişim döngüsü içerisinde anlamın yitip gitmesidir. Haber ve kitle iletişim süreçleri anlam üretmekten ziyade bir anlam üretme oyunu kurgulamakta ve sahnelemektedir. Dolayısıyla anlam ve bağlamdan kopuk bir simülasyon söz konusudur. Hayali içerik üretme sürecinde haber, gerçeklik ve anlamın tümden ortadan kaybolduğu simülasyon hali modern çağın baskın özelliğidir. Baudrillard'ın simülakr ve simülasyon kuramı gerçekliğin, üretilen hipergerçeklik ve enformasyon sürecinde nötralize edilmesi bağlamında kitle medyasının algı yönetimi stratejilerinde gerçekliği perdeleyen yönüne vurgu yapmaktadır. Kitle medyasına ilişkin bu yaklaşım çalışmada yapılacak analizlerde yararlanılacak önemli kitle iletişim kuramlarındandır.

1.2.4. Jürgen Habermas: Meşruiyet Krizi

Meşruiyet; bir sosyal veya siyasal sistemin varlığını, yönetimini ve gücünü haklı çıkarma yöntemini ifade etmektedir. Bir gücün, siyasasının veya yönetme erkininin haklılığına dayanak teşkil eden her türlü eylemidir. Meşruiyet dayanakları ilkel toplumlarda mitler, doğal güçler veya teolojik motifler iken günümüzün örgütlü toplumlarında rasyonel ve bilimsel bir sürece evrilmiştir. Habermass'ın bu alandaki çalışması ve meşruiyet kuramı Frankfurt Okulunun eleştirel teorisinin geliştirilmiş bir yorumudur.

Habermas, 1973 Petrol Krizinde ciddi bir darboğaza girerek krize saplanan kapitalist dünyanın ve modern devletin krizden çıkışına ve bu süreçte iktisadi kapitalizmin meşruiyetini nasıl koruduğuna ilişkin önemli saptamaları vardır. Habermas, kapitalist toplumlara ilişkin analizinde üç alt sistemden bahsetmektedir. Sistem olarak kapitalizmi benimsemiş modern devletin krize girmeden varlığını devam ettirmesi ve istikrarı bu üç alt sistemin birbiriyle uyumlu şekilde sağlıklı işleyişine bağlıdır. Bu alt sistemler ekonomik, politik ve sosyo-kültürel yapıdır. Liberal kapitalist sistemlerin geçerli olduğu ülkelerde, piyasada baskın güç konumundaki özel sektör şirketleri ve girişimciler piyasa gücünü kontrol etmektedirler. Dolayısıyla kâr hırsı ve kontrolsüz bir piyasa tahakkümü dengelenmediği veya devlet tarafından sınırlanmadığı takdirde, mevcut yapı eşitsizlik ve sömürüyü kurumsallaştıracaktır. Bu durumda üretim ve kapitale sahip piyasaya hâkim sınıfın dışındaki diğer kesimler arasında hoşnutsuzluk sistemin meşruiyetinin önündeki potansiyel bir kriz kaynağı olacaktır. Bu aşamada devlet, dengeleyici bir güç olarak politik enstrümanlarla sistemde iyileştirici rol oynayacaktır.

Devlet, kamu maliyesinde transfer harcamaları olarak ifade edilen ve yoksul alt gelir gruplarına yönelik desteklerle ve yine bir maliye politikası enstrümanı olan piyasadaki baskın güç konumundaki şirketlere yönelik vergi politikalarıyla dengeyi sağlamaya ve korumaya çalışır. Devletin alt gelir gruplarının refahına, sağlık ve eğitim gibi temel ihtiyaçlarına kaynak sağlamak için özel girişimi vergilendirirken, mevcut sisteme halk kitlelerinin desteğini sağlamış olacaktır. Bu iki iktisadi enstrümanı birbirine karşı dengeleyici faktörler olarak kullanırken sistemin merkezinde yer alan sosyo-kültürel altyapı ise iki karşıt tarafı oluşturan her iki kesimi kendi gerçekliği içerisinde sisteme adapte ederek konsensüsü tesis eder. Bu bağlamda sosyo-kültürel yapı, liberal kapitalist sistemin girişimciler ve halk tarafından desteklenip benimsenmesine uygun bir zemin hazırlamak durumundadır.

Gerek kâr, büyüme ve piyasa hakimiyeti dürtüsüyle hareket eden girişimciler, gerek devletin eğitim, sağlık, sosyo-ekonomik destekleri ve refah ekonomisi politikalarıyla varlıklarını sürdüren halk kitleleri tarafından sistemin benimsenmesini sağlayacak ideolojik gerekçelerin devlet tarafından üretilmesi, sistemin varlığını sürdürmesi için mutlak gerekliliktir. Bu üç bileşenin sistemin dengeleyici rolüne hizmet etmediği veya fonksiyonunu yerine getiremediği durumda krizler ortaya çıkar. Sistemin meşruiyeti ise krizleri önleyebilmesine ve sürdürülebilir bir yapıyı vücuda getirilmesine bağlıdır.

Sistemin sürdürülebilirliğine ilişkin analizi ana hatlarıyla ifade edebilmek açısından süreci şematik olarak ortaya koyan Habermas birisi özel alan, diğeri kamu erkinin alanı olmak üzere iki ana bileşenden bahseder. Kamusal alan, modern devletin baskın rolü arttıkça belirginleşmiştir. Modern devlet, belirleyici özelliği olan kamu otoritesi adına güç kullanma hakkı ve şiddet kullanma tekeli bağlamında sivil toplumdan belirgin bir şekilde ayrışmıştır. Sivil alan ise özel aile alanı ve iktisadi kapitalizmin belirleyici bileşeni olan meta üretimi alanından oluşmaktadır. Kamusal alan, sermaye gücünü elinde bulunduran burjuva üyelerinin, soyluların, bilim ve sanatla uğraşanların edebiyat ve sanat üzerine tartışmak üzere bir araya geldikleri mecralar üzerinden başlayan mekânsal ayrışma sürecinin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Kamusal alanın, ortaya çıkış mantığında olduğu gibi belirli bir süre eleştirel karakterini koruduğunu ileri süren Habermas bunu başlıca üç nedene bağlamıştır. Öncelikle modern devletin baskın karakteri olan belirgin ve keskin hatlarla kamusal alandan ayırt edilebilen bir düzleme konumlanmasına bağlı olarak edebiyat ve sanat temalı eleştirel sohbetlerin ve söylemlerin siyasallaşması, siyasi eleştiriye dönüşmesi kamusal alanın eleştirelliğini korumasının birinci nedenidir. Bunun ikinci nedeni; feodal toplumsal koşullar

altında sınırlanan entelektüel ve geniş katılımlı toplumsal tartışma alanlarının yeni dönemde geleneksel bağlamdaki katılımcı profilini ve özgür kimliğini zamanla yitirmiş olmasına bağlı olarak eleştirel söylem zemini kimliğini güçlendirmesidir. Ve son olarak kamusal alanda entelektüel ve sosyal münazaralara katılım hakkı olanların kamusal ve toplumsal konularda fikir yürütmeleri ve görüş bildirmeleri sürecinin, kamusal olanın özel olana üstünlüğü yaklaşımı nedeniyle daha kapsayıcı olmasıdır. Habermas, kamusal ve toplumsal olanın üstünlüğüne ilişkin bu yaklaşımı, evrenselliğin kabul görmesi olarak kavramsallaştırmaktadır (Habermas, 2021, s. 252-256).

Habermas, iletişim sürecinin ticarileşmesinin sonucu olarak kamusal alanın doğuşunun tetikleyicisi olan burjuvazinin, kendisi açısından varoluşsal öneme sahip olan toplumsal dinamiklerin yok oluşuna sebep olduğuna dair bir çıkarıma gitmektedir. Özellikle yazılı basın ve gazetenin gelişiminde olduğu gibi; kültür, sanat ve edebiyat alanına yoğunlaşan bir yayıncılık anlayışından siyasal karakterli çekişmeler ve görüşlere odaklı bir yayın anlayışına geçiş kaçınılmazdır. Siyasi içerikli, karşıt çekişmelere ve görüşlere dayalı haber anlayışını keşfeden gazetecilik, süreç içerisinde sermaye kapitalizminin bir aygıtı haline gelmiştir. Günümüzde devletlerin hegemonya mücadelesini yürütürken küresel medya şirketlerini ideolojik, askeri ve kültürel mücadelelerini perdelemek üzere kullanma stratejilerine ilişkin olarak, Habermas'ın kamusal alanın doğuşu, gelişimi ve yok oluş sürecinde saptadığı kitle iletişim araçlarının gelişimine dair analizleri önemli ipuçları içermektedir. Özü itibariyle rasyonel, entellektüel ve kültürel tartışmalar yoluyla egemen ve baskın güçlerin kristalize edilmesi işlevi gören kamusal alandaki tarıtışma ve akıl yürütme süreçlerinin bir ürünü olarak ortaya çıkan yazılı basının, süreç içinde siyasallaşarak iktisadi kapitalizmin ve devlet erkinin kontrol aygıtı haline gelmesi ile süreç tersine dönmüştür (Stevenson, 2015, s. 109-113). Kamusal alanın, gelişimini etkilediği kitle medyası, artık gücü ve egemenliği elinde bulunduran yapıyı ifşa etmek yerine egemen güçlerin ve devletin elinde araçsallaşmış bir yapı olarak bu ilişki ağını, güç ve tahakkümü karartmakta ve perdelemektedir. Dolayısıyla, kitle medyasının Habermas'ın kamusal alan ve meşruiyet tartışmalarındaki rolü ve pozisyonu ile Herman ve Chomsky'nin medyanın ekonomi politiğine ilişkin yaklaşımındaki kitle medyasının karakteristiğiyle örtüşen tarafların varlığından bahsedilebilir.

Habermas'ın yaklaşımı, 1973 Petrol Krizi ile tetiklenen süreçte batılı liberal kapitalist devletlerin içine düştüğü meşruiyet krizi ve bu krizin liberal kapitalist sistem için oluşturduğu büyük tehdide ilişkin yaklaşımlar içermektedir (Özdikmenli Çalikoğlu, 2011, s.

240). Liberal kapitalist blokun Soğuk Savaş dönemindeki meşruiyet kaynağı olan komünizmle mücadele miti, Komünist Blokun çöküşüyle birlikte kökten değişmiştir. 1990'lardan itibaren İslami köktenciliği benimseyen fundamentalist karakterli rejimlerle çoğulcu demokratik sistemler arasındaki çekişme yeni küresel çatışmanın eksenini oluşturmuştur. Ancak süreç içerisinde radikalist ve fundamentalist sistemler meşruiyet krizine girerken liberal demokrasiler küresel düzeyde baskın rejim olarak ön plana çıkmaya başlamıştır. İki kutuplu sistemden tek kutuplu yapıya geçişle başlayan ve küresel sistemin baskın iki rejim türü (fundamentalist rejimler ve demokratik rejimler) arasındaki mücadele kısa sürede antidemokratik rejimlerin gözden düşmesiyle sonuçlanmıştır (Sitembölükbaşı, 2000, s. 142-143). Demokratik sistemlerin geçerliliğini ve meşruiyetini pekiştirdiği bu süreç, günümüz dünyasında küresel hegemonyasını sürdürme eğilimindeki ABD'nin kullandığı argüman olan *"çoğulcu ve özgürlükçü demokrasilerin radikal ekstremizm tehdidinden korunması"* söylemine dayalı stratejisinin de habercisi olmuştur. İkinci Dünya Savaşını takip eden yaklaşık elli yıllık Soğuk Savaş süreci sonunda önce Sosyalist Blok karşısında, takip eden süreçte ise 1990'lı yılların başında yükselen fundamentalist sistemler karşısında rüştünü ispatlayan liberal demokratik Batı Bloku açısından *"demokratik sistem"* küresel düzeyde bir dayatma ve küresel mühendislik enstrümanına dönüşmüştür.

Hegemonya mücadelesinin giderek tırmandığı günümüzde dünya, kitle iletişim teknolojileri vasıtasıyla küresel düzeyde toplumsal ve kitlesel bilincin inşa edildiği bir süreçle yüz yüzedir. Herman ve Chomsky'nin kitle medyasının ekonomi politiğine ilişkin propaganda modeli çalışmasındakine benzer bir algı yönetimi stratejisi küresel boyutta iletişim stratejisinin karakterini belirlemektedir. Günümüzde kitle iletişim sürecinin temel özelliği anlamın, güç ve iktidar ilişkilerinin söylem üzerinden yeniden üretildiği, kitle rızasının inşa edildiği ve bu parametrelerle kodlanmış meşruiyetin kitlelere benimsetildiği iletişim paradigmasının belirgin olmasıdır (Öztekin & Öztekin, 2020, s. 2929-2930). Habermas'ın liberal kapitalist sistemlerde merkezi hükümetlerin meşruiyet inşa sürecine ilişkin analizinde olduğu gibi meşruiyet arayışı ve sorunsalı süreğen bir karaktere sahiptir ve sürekli yenilenmesi gerekmektedir. Günümüzde küresel mücadelenin dayanağı demokratik meşruiyettir. 2001 Terör Salırıları sonrasında ABD'nin ulusal ve küresel güvenlik doktrini demokratik ve özgürlükçü sitemlerin korunması ve liberal iktisadi piyasa ilkelerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması söylemi üzerine inşa edilmiştir. Bu yaklaşımını önleyici savaş doktrini adıyla ofansif bir strateji ekseninde uygulamaya koyan ABD'nin, uluslararası

politikaya egemen olan bu söylemi küresel düzeyde kitle medyasının jargonunda da yerleşik bir hal almıştır.

1.2.5. Richard Hoggart-Raynold Williams: Kitle İletişim ve Uzun Devrim

İngiliz Kültürel İncelemeler ekolünün önemli kuramlarından olan kitle iletişimine ilişkin Uzun Devrim yaklaşımı Richard Hoggart ve Raynold Williams'a aittir. Kültürel çalışmalar, edebiyat alanında seçkinci bir yaklaşım ortaya koymuş, üst kültür ürünü edebiyat eserlerine odaklanmıştır. Zamanla toplumun geniş kitlelerini etkilemesi ve yaygın oluşu bağlamında kitle kültürü ve popüler kültür de bu akımın odaklandığı çalışma alanı olmuştur. Williams yeni bir yaklaşımla, geleneksel Batı Marksist ekolünün toplumsal olguları siyasal, toplumsal, ideolojik ve ekonomik düzlemde açıklama yöntemlerindeki indirgemeci yaklaşımını eleştirmektedir. Buna göre toplumsal olguları şekillendiren en önemli bileşenlerden birisi olan kültür ihmal edilmekte ve yok sayılmaktadır. Oysa kültür saydığımız tüm toplumsal olguları ve değişimi açıklayan ve yönlendiren en önemli bileşendir (Yaylagül, 2018, s. 125).

İngiliz Kültürel Çalışmalar Ekolü, yapısalcı Marksist geleneğin öncülerinden Althusser'in ideoloji kavramını yeniden yorumlama şeklini de analizlerinde yoğun olarak kullanmıştır. Althusser ideolojiyi yanlış bilinç olarak yorumlayan Marksist analizi reddederek, ideolojiyi bireylerin gerçek varoluş koşullarıyla aralarındaki hayali ilişkilerin bir tasarımı şeklinde ifade eder. Marksist kuram, bilincin özerk ve kendiliğinden var oluşuna dayalı bir yaklaşıma dayanmaktadır. Marks'ın yanlış bilinç yaklaşımının dayanağı olan bu tespitin sorunlu bir takım alanlar içerdiğini söylemek mümkündür. Bu bağlamda, Marksist analizin özerk bir alan açtığı bilincin, işbölümünün ve üretim ilişkilerinin baskın olduğu kapitalist toplumlarda bağlamından koparılması olan yanlış bilinç konusunda da sorunlu alanların varlığı bir gerçekliktir (Marx & Engels, 2010, s. 11-13). Bu bir bakıma Marksist ekonomik indirgemeciliğin de reddi anlamına gelir. Dolayısıyla ideolojinin Marksist analizin yanlış bilinç tanımında ifade edildiği gibi bireylerin bilincinde kendiliğinden oluşan bir şey olmadığı; kiliseler, okullar, camiler, iletişim araçları ve medya, sendikalar ve diğer devletin ideolojik aygıtları olarak ifade edilen kurumlarda üretildiği yaklaşımı ile geleneksel Marksist ekolle ayrışır (Althusser, 1989, s. 38).

Kültürel İncelemeler Okulu, analizlerinde Gramsci'nin hegemonya kavramından da faydalanır. Gerek Gramsci'nin hegemonya kavramına ilişkin analizlerde gerek Althusser'in ideoloji analizlerinde kültür göreceli bir özerkliğe sahiptir. Kültür, ideolojik yapının yanında

popüler kültürü de belirleyen bir olgudur. Daha önce belirtildiği gibi hegemonya bir sosyal sınıfın başka bir sosyal sınıf üzerindeki hakimiyetini ve hakimiyet kurma şeklini ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu hakimiyet kurma şekli kısmen güç ve zor kullanmak şeklinde olsa da genellikle ikna yoluyladır. İngiliz Kültür Çalışmaları kuramı bu noktada kültürün toplumları, toplumsal bilinci, ideolojik ortamı, popüler kültürü biçimlendirme fonksiyonu ve propaganda ve ikna yoluyla hakim sınıfın diğer sosyal sınıfları hakimiyeti altına alma aracı olması bağlamında Gramssci'ye gönderme yapar (Anderson, 1988, s. 35). Kültür, kitle medyası ve iletişim araçları vasıtasıyla diğer sınıfları hakimiyet altına almanın bir aracı olarak araçsallaşmaktadır.

İngiliz Kültür Çalışmalarında Raymond Williams'ın, kültürün oluşumunda dil ve anlamın üretimi yöntemiyle kitlelerin şekillendirilmesi bağlamında kitle iletişim aracı olarak televizyonu analizinin önemli bir bileşeni olarak kullanması çalışmamız açısından önemlidir. Williams'ın analizlerinde toplumsal hareketlerin oluşumu, kitlelerle paylaşımı, anlamın üretimi, kullanılan dil ve kültürün şekillenmesi sürecinde televizyon baskın bir bileşendir. Williams İngiliz Kültür Çalışmalarının kültürün bireyleri ve toplumları şekillendirme fonksiyonuna ilişkin yaklaşımını genişleterek kültürel motiflerin iletişim sürecinde paylaşımında ve içeriklerin şekillendirilmesinde medyayı ve televizyonu analize dahil etmektedir. Televizyonun gelişim, yayılma ve bireysel alana mobil mülkiyet metası olarak dahil olma evrelerini esas alarak yayın ve içerik akışının izleyici bağımlılığı oluşturma yönünü ortaya koyan saptamaları önemlidir. Televizyonun kitlelerin evini ve hayatını işgal etme serüvenini medyanın etkinliğini açıklayan anahtar olgu olarak saptayan Williams, geleneksel medya ve izleyici etkileşimi araştırmalarının kitle medyasının etkinliğini açıklamakta kullandıkları argümanları da reddetmektedir (Stevenson, 2015, s. 40-41).

Williams'ın geleneksel medya analizlerine en önemli itirazı ise televizyonun gündelik hayatımızın merkezine yerleşme biçimini teknolojik gelişme anlayışıyla açıklayan yaklaşımlarıdır. Televizyonu hayatımızın merkezine yerleştiren ana etkenler olarak ekonomik faktörleri, devletin etkisini ve kişisel olarak mülkiyetine sahip olunabilir ve taşınabilir oluşunu öne çıkararak açıklar. Televizyonun gündelik hayattaki konumlanma sürecini alt yapısal faktörlerin üst yapı üzerindeki belirleyici etkisi ile açıklanabilecek bir yaklaşımla izah eder. İktisadi gücü elinde bulunduran şirketlerin piyasa hakimiyetini sağlamak ve pekiştirmek için kitle iletişim teknolojilerini geliştirmesi televizyonun ekonomik anlamda ticarileşmesi olarak açıklamaktadır. Buna karşılık, süreç içerisinde

devletin kendi meşruiyetini ve egemenliğini sağlamak amacıyla üst yapısal olarak televizyonu kontrolü ise medyanın kamusal boyutuna işaret etmektedir. 1950'lere kadar devam eden kamusal yayıncılık anlayışı 1960'lardan sonra küresel boyutta yaygınlaşan ticari ve iktisadi olduğu kadar kültürel, ideolojik ve siyasi saiklerle de donatılmış Amerikan yayıncılığı anlayışından ayrışmaktadır. Williams analizinde televizyon yayıncılığının iki bileşeni (ticari yayıncılık-kamusal yayıncılık) arasında içerik bakımından fark olsa da her iki yayın anlayışında da ardışık ve izleyiciyi ekran başına esir eden boyutuna dikkat çekmektedir. Bu bağlamda Williams'ın televizyonun izleyici üzerindeki etkilerine ilişkin araştırmalara yönelik bir dizi eleştirel saptamaları vardır.

Williams medya analizinde, Marksist kuramın analizleriyle örtüşecek bir şekilde ekonomik alt yapının belirleyici rolüne vurgu yaparken kitle iletişim süreçlerinin ve medyanın alt yapısal belirlemecilikle şekillendiğini ileri sürmektedir. Dolayısıyla medyanın iktisadi kapitalizme eklemlenme sürecinin, ekonomik alt yapının artı değer üretme ve sermaye sahiplerinin ekonomik tahakküm kurma sürecinden bağımsız bir şekilde açıklanamayacağını savunmaktadır. Marksist analizde tarihsel olarak üst yapı daima alt yapı tarafından belirlendiğine göre, hakim sınıfların yeni nesil kitle kontrol aygıtlarından biri olan kitle iletişim araçlarının ve medyanın yapısının da artı hakim sermaye sınıfları tarafından belirleneceği bir gerçekliktir.

Williams'ın medya kuramının bir diğer bileşeni ise hegemonyan kültürdür. Toplumsal ve organizasyonel anlamda hakim kurallar ve değerler etrafında şekillenen hegemonik kültürün merkezinde ise piyasa kapitalizmi anlayışının şekillendirdiği modern öznellik vardır. Kültür çalışmalarında öne sürülen küreselci yaklaşım; medya şirketlerinin yürüttükleri yayın faaliyetlerinin sonucunda küresel düzeyde kültürel yakınlaşma, homojenleşme ve benzeşmeyi ifade etmektedir. Bu sürecin bir bakıma, Adorno'nun kültür endüstrisinde kavramsallaştırdığı gibi baskın güç konumunda olması dolayısıyla Amerikanlaşmış bir kültürü üreteceği düşünülebilir. Bu noktada Williams, hegemonyan ve homojen küresel kültüre karşı ulusal-yerel kültürlerin radikalleşmesinden bahsetmektedir. Radikalleşmiş yerel ve ulusal kültür yaklaşımı, Williams'ın Amerikanlaşmış küresel kültür tezini yumuşatmak için öne sürdüğü kavramdır. Williams'ın kültür ve medya analizinde kültürü belirleyen ana faktör sanatsal arka plandır. Dolayısıyla seçkinci bir kültür analizinden bahsetmek mümkündür.

1.2.6. Stuart Hall: Kitle İletişimi ve Kültür Çalışmaları

Kültür çalışmaları kitle iletişim araçlarının, fonksiyonel/işlevsel bağlamından ziyade kültürel ve ideolojik bir kontrol aracı olarak kullanıldığına ilişkin önemli çalışmalardandır. Etimolojik olarak yaşam biçimi şeklinde ifade edilen kültür kavramının üzerinde uzlaşılmış ortak bir tanımı yoktur. Kültür, bireysel veya tikel düzeyden ziyade grup veya toplum tarafından paylaşılan yaşam biçimine işaret etmektedir. Toplumsal hayatın bütün alanlarında var olan kültür, içerisinde bulunduğumuz küreselleşme çağında uluslararası ve küresel medya şirketleri tarafından üretilmiş olan içerikler üzerinden kitle iletişim sürecinde dağıtılan motifler aracılığıyla yeniden üretilmiştir. Bu yeni dönemde kavramı tanımlayan en belirgin özellik kültürün küreselleşmesidir (Yaylagül, 2018, s. 126). Kültürel yaklaşımın öne çıkarıldığı kültür çalışmalarının önemli temsilcilerinden birisi de İngiliz toplumbilimci Stuart Hall'dır.

Yaşam biçimi olarak; grup davranışlarını, paylaşılan anlamları, simgeleri, sembolleri, değerleri ifade eden kültür kavramının küreselleşmeye bağlı olarak oluşum, değişim ve kitleleri etkileme şekilleri değişikliğe uğramıştır. Küreselleşmenin ve yeni medya trendlerinin gelişmesi ile birlikte medya şirketleri tarafından tüm dünyada kitlelere iletilen, içerikler tarafından anlamın inşası ve kültürün biçimlendirilmesi söz konusudur. Hall'a göre kültürel anlamlar dil aracılığıyla iletilir, paylaşılır ve biçimlendirilir. Bu özelliği dolayısıyla dilin nötr ve tarafsız bir vasıta olduğundan bahsedilemez. Dilin gerçek dünyadaki ilişkileri, iletişim süreçlerini, anlam ve içerik paylaşım şekillerini etkileyen ve biçimlendiren bir yönü vardır (Stevenson, 2015, s. 66). İletişimin toplumu ve kitleleri biçimlendirmek için bir aygıt olarak kullanıldığı kitle iletişim paradigmasının önemli bir bileşeni olan İngiliz Kültürel İncelemeler geleneği, kullanılan dil ve üretilen anlam aracılığıyla gerçek dünyanın nasıl şekillendirildiği ve nasıl iletildiğiyle ilgilenen akımın adıdır. Gerçek dünyaya ilişkin metaların, nesnelerin ve toplumsal olguların dil vasıtasıyla anlamlandırılması söz konusudur. Anlamın üretildiği, dil ve iletişim vasıtasıyla kitlelere aktarıldığı bu sürecin en önemli aracı televizyondur.

Kültür araştırmaları 1960'lı ve 1970'li yıllarda Dünyada iktisadi, sosyal, kültürel, siyasal ve uluslararası ilişkiler boyutunda önemli gelişmelerin yaşandığı dönemde gelişmiş bir sosyoloji ekolüdür. Kültür Çalışmaları 1960'larda başlayan gençlik hareketlerinden nükleer çalışmalar karşıtı eylemlere, öğrenci ayaklanmalarından İkinci Dünya Savaşı sonrasında yeşeren radikal hareketlere, feminist hareketlerden ve ırk ayrımı karşıtı oluşumlara kadar birbirinden farklı toplumsal hareketleri incelemiştir (Hall & Jacques, 1995,

s. 191-193). Bu yaklaşım, kültürün bileşenlerinden olan dil ve anlamlar üzerinden siyasal süreçlerin ve toplumsal gerçekliğin nasıl inşa edildiğini, biçimlendirildiğini ve sunulduğunu açıklamaya çalışmıştır. Kültürel çalışmalar ekolünün; dil ve üretilen anlam üzerinden gerçek dünyanın şekillendirilmesine, iletişim teknolojileri vasıtasıyla anlamın paylaşımına, dil ve kültürün toplumsal hareketlerin ve toplumların nasıl şekillendirildiğine ilişkin yaklaşımları çalışma kapsamında yapılacak analizler açısından önemlidir.

Kültürel çalışmalar yaklaşımı ortaya çıkış döneminde ağırlıklı olarak edebiyat alanındaki analizlerle başlamış, zamanla farklı disiplinlere sirayet ederek, Avrupa ve liberal kapitalist dünyanın egemen sınıfların tahakkümü, sınıf mücadeleleri, ekonomik, toplumsal ve siyasal süreçlerin yeniden üretildiği yeni dönemin kültürel boyutuyla ilgilenmiştir. Marksist analiz geleneğinin önemli bir üyesi olan Hall dilin ve kültürün yansız olduğu görüşünü reddederken sınıf çatışması ve egemenlik mücadelesi sürecinde kültür kavramının göz ardı edildiğini ileri sürmektedir. Bu yaklaşımın bir diğer önemli tespiti ise kitle medyasının kurgulanmış dil ve içerikler üzerinden ürettiği kültürü, kitle iletişim sürecinde yansıtıp yayarken var olan ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal gerçekliği yansıtıyormuş gibi yapmasıdır. Bu bağlamda kuramı çalışmamız açısından önemli kılan bir diğer husus, kitle iletişim araçları ve medyanın egemen güçlerin ve devletin bir aygıtı olması kadar, söylemi ve kültürü üreterek üretilmiş dil ve kültürü toplumsal gerçekliği sunuyormuş gibi yaymasıdır.

Küreselleşmeye bağlı olarak mutlak egemenlik sınırlarının daralması sonucu devletin değişen yüzü yeni dönemin belirleyici bir diğer parametresidir. Ulus devletler küresel ekonomik ilişkilerin sonucu olarak ortaya çıkan uluslararası örgütler, normlar ve küresel ekonominin yerel dinamikleri baskılayıcı karakteri karşısında ekonomi politikalarındaki mutlak belirleyiciliklerini yitirmişlerdir. Küreselleşmenin bir diğer baskın örgütlenme şekli, küresel hegemonya mücadelesi veren devletlerin öncülüğünde oluşan güç blokları ve güvenlik odaklı uluslararası örgütlerde ortaya çıkmıştır. Bu devletler üstü ve küresel düzeyde kapsayıcılığa sahip örgütler (NATO, Varşova Paktı vb.) devletlerin askeri ve siyasi konularda bağımsız karar alma ve politika belirleme süreçlerini sınırlamıştır. Uluslararası alemin siyasi, ekonomik, diplomatik, kültürel, sosyal alanlarda düzenleyici ve denetleyici hüviyete sahip diğer örgütlenmeleri ulus devletlerin bu alanlarda da oldukça sınırlı ve bağımlı bir hale dönüşmesine neden olmuştur. Uluslararası hukuk uyuşmazlıklarını çözüme kavuşturmak üzere kurulan yargı ve hukuk kurumları ise ulus devletlerin hukuksal alanda bağımsız ve özgürce düzenleme yapma ve tasarrufta bulunma süreçlerini kısıtlamıştır (Hall

& Jacques, 1995, s. 193). Hall'ın küreselleşme ve uluslararası ilişkilerin değişen yüzüne ilişkin bu analizi hegemonya ve egemen sınıfın denetim ve tahakkümünün küresel karakterine ilişkin önemli ayrıntılar içermektedir. Uluslararası işbirliği ve antlaşmalarla oluşturan üst yapısal kuruluşların yanında küresel hegemonyanın belirleyici karakteri küresel medya şirketleri tarafından üretilen ve dağıtılan içeriklerin şekillendirdiği küresel kültürdür.

Hall, Althusser'in kitle kontrol sürecinde etkin rol oynayan devletin ideolojik aygıtları yaklaşımında olduğu gibi kitle iletişim araçlarını egemen güçlerin ve devletin elinde araçsallaşmış bir yapı olarak sunmaktadır. Sürecin tamamlayıcı bir eklentisi olarak Gramsci'nin hegemonya analizinden istifade ederek kitle medyası içerikleri üzerinden üretilmiş olan kültürün küresel düzeyde bir kitle kontrol ve hegemonya aygıtı olarak kullanıldığına vurgu yapmaktadır. Hall'ın sınıf mücadelesi, egemen sınıfın kontrol süreçleri, devletin baskın rolü ve güç mücadelelerine kültürü ve kültürel karakterli hegemonyayı dahil etmesi kültürel Marksizm çalışmalarında yeni bir çığır açmıştır.

1.2.7. Marshall McLuhan: Küresel Köyde Zaman ve Mekân

Küreselleşme, ekonomik, siyasal ve kültürel alanlarda gözlemlenen karşılıklı bağımlılık ve etkileşimlerin küresel düzeyde yaygınlığıdır. Sürecin önemli bileşenlerinden birisi iletişim teknolojileridir. Küreselleşme sürecinde kitle iletişim alanındaki paradigma değişimine, yeni medya ve dijital iletişim teknolojilerinin etkilerine ilişkin önemli çalışmaları olan bir diğer sosyolog McLuhan'dır. Çalışmalarında, yeni medya ve iletişim teknolojilerinin yaygın olarak kullanımının insanlar ve toplumlar üzerindeki etkileri üzerine analizleri ön plana çıkmaktadır. Bireylerin teknoloji kullanımının yaygınlığı, teknolojik gelişmelerin tüm süreçleri ve dünyayı kuşatıcı etkisi altına alan ve toplumları etkileyen yönüdür. Giddens, küreselleşme kavramına ilişkin analizlerinde karşılıklı bağımlılıkların zirve noktasının ve mutlak karşılıklı bağımlılığın adeta tüm küreyi tek bir sosyal yapı haline getirdiğini ifade etmektedir. Giddens, küreselleşmenin anahtarı ve katalizörü olarak modern teknolojilerinin yaygınlaşmasını ve özellikle iletişim teknolojilerinin yaygın olarak küresel düzeyde kullanımına işaret etmektedir. Modern teknolojinin geri kalmış tarım toplumlarında dahi toplumsal yapıları, üretim biçimlerini ve ilişkilerini düzenleyecek şekilde uygulandığına vurgu yapmaktadır (Giddens, 2014, s. 78-81).

İnsan ve teknoloji arasındaki bu kaçınılmaz bağımlılık ilişkisi, bireysel ve toplumsal düzeyde tüm insanların zaman ve mekan uzamını kökten değiştirmektedir. Kitle iletişim

teknolojilerinin gelişmişliklerine paralel olarak kültürel motiflerin ve sembollerin küresel düzeyde yayılımı hızlanmıştır. Dolayısıyla bu olgu kültürel, simgesel motiflerin sürekli artan bir hızla yayılmalarına ve küresel düzeyde yer değiştirmelerine neden olmaktadır. Küresel düzeyde haber, içerik ve enformasyonun anlık paylaşımı ve gerçek zamanlı canlı yayınlar ulusal sınırların geçirgenleştiği, küresel düzeyde karşılıklı etkileşim ve bağımlılığın maksimize olduğu bir durumu vücuda getirmiştir. Kitle iletişim teknolojilerinin bu özelliği Dünyayı adeta bir global köye çevirmiştir (McLuhan & Powers, 2020, s. 76-78). Kitle iletişim teknolojileri ve geleneksel medya süreçlerine ilave olarak ağ ve internet teknolojilerinin gelişimi, McLuhan'ın globalizasyon öngörüsünü tümleyen bir küresel kitle iletişim iklimi oluşturmuştur. Başlangıçta askeri amaçlarla kullanılmaya başlanan internet ve ağ teknolojilerinin zamanla hayatın tüm alanlarına ve süreçlerine hakim olması, geleneksel medya araçları olan yazılı ve görsel medyayıda da ağ tabanlı yapılanmaya yöneltmiştir.

McLuhan'ın zaman, mekan ve insan odaklı bilgi ve bilişim teknolojilerinin tetiklediği küreselleşme teorisi iletişim çağında haber ve enformasyonun giderek artan bir hızla yayılmasının belirleyici olduğu varsayımına dayanmaktadır. Kuram, iletişim teknolojileri kaynaklı haber, mesaj ve kültürel sembollerin hızla yayıldığı global köye dönüşmüş olan dünyada toplumsal ve sosyal ilişkilerin nasıl olacağına ilişkin saptamalar yapmaktadır (Çelik Varol & Varol, 2019, s. 141-142). McLuhan'ın bütün küreyi *"global köye"* çeviren kitle iletişim teknolojilerinin belirleyici olduğu 20. yüzyıl dünyasında ulus-devlet sınırlarının da son derece geçirgen olduğu, dünyanın herhangi bir yerinde cereyan eden bir olayın anlık olarak izlenebildiği tespitinde bulunmaktadır. Asıl öngörüsü ise zaman ve mekan uzamının ortadan kalktığı ve Dünyanın tamamının yoğun bir iletişim bombardımanı altında olacağı bu süreçte kolektif bilincin hakim olacağı küresel bir yapıya ilişkindir.

McLuhan, homojen kültürlerin habercisi niteliğindeki kitle iletişim paradigması ve küreselleşme öngörüsünde; toplumsal denetim ve kontrol araçlarının ürünü olarak ortaya çıkacak ortak bilinç ve kültürün küresel düzeyde homojenleşmesinden bahsetmektedir. McLuhan'ın analizinde kollektif bilincin belirleyici olacağı küresel kültürün katalizörü ise kontrol ve denetim aygıtı olarak kullanılan kitle iletişim araçlarıdır. Kitle iletişim süreçlerinin küresel düzeyde homojen bir kollektif bilinç üretebilme kabiliyeti kitle medyasının küreselleşmesinden kaynaklanmaktadır. Küreselleşme ile birlikte iktidar denklemi, siyasal ve sosyal yapılar köklü değişiklikler geçirmiştir. Bilgi ve enformasyonun

sınırsız yayılımı, zaman ve mekan uzamının kökten değişmesi gibi faktörler siyasal yapıları şekillendirirken toplumsal hareketleri de derinden etkilemiştir. Küreselleşmenin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan yeni yapılar ise paradoksal bir şekilde görünüşte küreselleşme karşıtı bir düzlemde konumlanmaktadırlar (Yanık & Öztürk, 2014, s. 54-55). McLuhan'ın, kollektif bilinç yaklaşımı örtülü olarak hegemonik kültürü içermektedir. Kitle medyasının günümüzde küresel güç mücadelesinin önemli araçlarından biri olduğu düşünüldüğünde, kitle medyasının küreselleşmesinin bir yansıması olan kültürün yine hegemonik gücün izlerini taşıması kaçınılmazdır. Özetle, kitle medyasının küreselleştirdiği kollektif bilinç, hegemonya mücadelesinin bir ürünü olacaktır.

1.2.8. Manuel Castells: Bilgi/Bilişim Toplumu

İletişim ilk insan topluluklarında yüz yüze ve aracısız olarak başlamış ve tarihsel süreç içerisinde teknolojik gelişmeler bağlı olarak değişikliğe uğramıştır. Günümüzde iletişimi tanımlayan temel karakterik ise ağ ve bilişim sistemlerine dayalı yeni medya ve iletişim teknolojileridir. Manuel Castells bu alanda bilgi ve bilişim toplumu yaklaşımını ortaya koyan isimdir. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak iletişim süreçlerindeki gelişmeler küresel düzeyde kitle iletişimini yaygınlaştırmıştır. 1960'lı yıllarda askeri amaçlarla kullanılmaya başlayan internet teknolojilerine dayalı ağ iletişimi devrim niteliğinde bir iletişim sürecinin başlangıcı olmuştur. Dünyanın herhangi bir yerinde internet bağlantısına erişebilen birey dünyanın en ücra köşelerindeki bir diğer ağ kullanıcısına rahatlıkla ulaşabilmektedir.

Bu durum ağ teknolojilerine erişebilen hemen herkesin aracısız bir şekilde firma ve şirket hizmetine ihtiyaç duymaksızın dünyanın hemen her köşesine mal ve hizmet ulaştırabileceği, girişimde bulunabileceği bir imkân sunmuştur. Kontrol edilemezliği, bağımsız hareket edebilme kabiliyeti, ağ erişimiyle iletişime erişen herkesin kendi piyasasını inşa edebilirliği gibi nedenlerden dolayı devletlerin ve şirketlerin yönettiği hakim piyasa kültürüne karşı ciddi riskler barındıran bu yeni paradigma, buna karşılık rağmen 1973 petrol krizi ile darboğaza giren liberal kapitalist ekonomilerin krizden çıkışının anahtarı olmuştur. Teknolojik iletişim imkanlarına dayalı olarak mal, hizmet ve sermaye mobilitesinin kolay ve yaygın oluşu kapitalist ekonomilerin toparlanma sürecini hızlandırmıştır. Buna ilave olarak internet ve ağ tabanlı iletişim sistemlerinin gelişimi enformasyona özerk bir dolaşım alanı oluşturmuştur.

Modern devletin bilgi, kültür ve enformasyonu katı bir şekilde denetleyen karakterine karşılık bireyselliğe ve özerk yapılara korunaklı bir alan açan dijital medya kültürü iktidar ve hegemonya mücadelesinin yapısını değiştirmiştir. McLuhan'ın bilgi ve enformasyonun sınırsız dolaşımına bağladığı geçirgen ulusal sınırlar ve kollektif bilinç analizinde olduğu gibi internet teknolojilerinin bireysel ve korunaklı alanında şekillenen sınırsız ve engelsiz iletişim süreçleri özerk kültürlerin inşası sonucunu doğurmuştur. (Castells, 2016, s. 11-13). Castells'in analizleri biresysel ve özerk bir iletişim kültürüne zemin teşkil eden ağ teknolojilerinin toplumsal süreçlere etkileri üzerine önemli izler barındırmaktadır. Çalışmanın ana sorunsalı küresel güç mücadelesinde propagandanın ve kitle medyasının kullanımı olmakla birlikte kamusal ve kurumsal medyanın egemen güçlerin elindeki bir araç olarak güç ve iktidar mücadelesindeki etkilerinin analizine odaklı yaklaşımlar üzerinde durulacaktır. Günümüzde bireysel medya kullanımına ve özerk iletişim alanlarına zemin oluşturan ağ ve internet teknolojileri kamusal ve kurumsal medyanın da küresel düzeyde enformasyon yayma süreçlerini yeniden şekillendirmiştir.

Castells'ın ağ teknolojilerine dayalı dijital iletişim analizi özü itibariyle, iletişimin ekonomik boyutunu önce çıkarıyor gibi görünmekle birlikte süreç içerisinde ağ teknolojilerinin tek kullanım alanının ekonomik faaliyetler olmadığı ve toplumun tüm süreçlerine nüfuz eden karaktere büründüğü bir gerçekliktir. Ağ ve bilişim tabanlı iletişim; eğitim, çalışma hayatı, eğlence, sanat, siyaset, diplomasi, kültür v.b. alanlara sirayet eden ve şekillendiren bir faktör olmuştur. Ağ ve bilişim teknolojilerinin bütün toplumsal süreçleri etkilediği ve şekillendirdiği toplum tipi ise bilişim toplumu olarak ifade edilmektedir. Ağ iletişimi ve yeni medya teknolojileri iktisadi, kültürel, yönetsel, siyasal vb. toplumsal süreçlerde yaygın kullanım alanı bulurken terör örgütlerinin de dikkatini çekmiştir. Propaganda unsuru bağlamında, terör örgütleri geçmişten günümüze birçok iletişim yöntemi kullanmıştır. Günümüzde ise en aygın olarak kullandıkları iletişim kanalı ağ ve bilişim teknolojileridir (Martin, 2017, s. 316). Günümüzde terör örgütleri iletişim ve ağ teknolojilerini yoğun olarak kullanıyor olmakla birlikte çalışmanın ana sorunsalı, terörün iletişim ağlarını kullanma biçimlerinden çok terörün kitle medyası tarafından haber ve içeriklerde işlenme şekline ve medyada temsiline ilişkindir.

Castells'ın, bilişim ağlarının ve iletişim imkânlarının yaygınlaşmasına bağlı olarak toplumsal yapıların bilişim teknolojilerinden ve iletişim süreçlerinden nasıl etkilendiğine ilişkin yaklaşımından analizlerde yararlanılacaktır. Bilişim ve internet teknolojilerindeki gelişmelerin sosyal gerçekliği biçimlendirme gücü küresel medya şirketlerinin dikkatini

çekmiştir. Bu bağlamda bilgi ve enformasyonun sınırsız ve engelsiz olarak yayıldığı ağ tabanlı internet mecraları yeni nesil savaşlarda ön plana çıkan devlet dışı silahlı gruplar ve terör örgütlerine ilişkin haber ve içerikleri de kapsayan enformasyon savaşlarının yeni zemini olmuştur.

1.2.9. Michel Foucault: Söylem, İktidar ve Gözetim Toplumu Yaklaşımı

Etimolojik olarak söylem kavramı konuşma, söz söyleme, bir fikri iletmenin aracı ve yöntemi olarak ifade edilmektedir. Foucault, kavramı kelime anlamından başka bir bağlamda toplumdaki güç, iktidar ve egemenlik ilişkilerini açıklamak için kullanmıştır. Söylem, iktidar kavramlarıyla ilgili olmanın ötesinde bir anlama sahiptir ve her iki olgu adeta birbirini tamamlayan, birbirinden ayrı düşünülmesi mümkün olmayan kavramlardır. Bu bağlamda toplumsal yapılarda güç ve iktidar sahibi olanlar iktidarın devamlılığını sağlamak bakımından bilgiyi ve kavramları tanımlamak, söylemi ve dili belirlemek suretiyle toplumu kontrol ederek kendi egemenliklerini kabul ettirme kapasitesine sahiptirler.

Foucault, söylem ve iktidar ilişkileri boyutundaki analizlerinde emperyal dönem Yunan ve Roma felsefesinden *parrhesia* kavramına başvurmakta ve kavramın yukarıda değindiğimiz anlamını *"her şeyi söylemek"* olarak ifade etmektedir. Kilise öğretisinde ve Hristiyan itikadında bu kavram söylemin kaynağı olmaktan öte, söylemin muhatabı olan müridin davranış ve durumunu saptamaktadır. Müridin kalbini ve bilincini tümüyle yöneticilerine açma yükümlülüğünü ve teslimiyetçi bir anlayışı ifade etmektedir. Ancak *parrhesia* kavramının Roma ve Yunan felsefesinde Hristiyan öğretisinden temel bir ayrışma gösterdiği, müride yüklenen tümden yöneticisine teslimiyet anlayışının aksine yöneticiye veya dini öndere yüklenmiş bir sorumluluk ve yükümlülüğe dönüştüğü söylenebilir. Kilise öğretisinde bu ikili ilişki formasyonunda, müride dayatılan sessizlik yükümlülüğü daha belirleyici bir olgudur. Dolayısıyla antik Yunan ve Roma döneminde bireyi yönetene ve dini öndere karşı koruyan ve ona özerk bir söylemde bulunma alanı açan bir formdan bahsetmek mümkündür. Bu açıdan Hıristiyan inancında dini öndere tanınan söz söyleme hakkı ve müride yüklenen itaat yükümlülüğüne dayalı algoritma tersine dönmüş, Antik Yunan ve Erken Roma Döneminde halkın söz söyleme özgürlüğüne evrilmiştir (Tosun & Berk, 2018, s. 147-149). *Parrhesia* kavramının bu değişimi, yani söylemde bulunma ve itaat ilişkisinin tersine dönmesiyle sadece formel olarak yükümlülüğün adresi değişmekle kalmamış, bu yeni durumda anlam ve içerik de dahil olmak üzere tüm bağlamı yeniden şekillendirmiştir.

Foucault'un Antik Yunan ve Roma kültüründen alıntılayarak konumlandırdığı *parrhesia* kavramı üzerinden yöneten/yönetilen, egemenlik ve iktidar ilişkilerinde meydana gelen değişimi söylem üzerinden analiz ettiğini söyleyebiliriz. Emperyal Roma döneminde ve özellikle erken dönem Roma İmparatorluğuna ait metinlerde geçen *parrhesia* kavramı ile birlikte *demokratia* kavramını da denkleme dahil etmektedir. Bu dönemin karakteristik özelliği egemenin her şeyi söyleme hakkından ziyade herkes için söz hakkının varlığıdır. Buradaki söz söyleme hakkı toplumda egemenlik ve iktidar ilişkilerini belirleyen siyasal mekanizmada belirleyici söz hakkıdır. Söz söyleme hakkı genellikle egemene karşı ileri sürülebilen, söz söyleme ve özgürce her şeyi söyleme hakkını ifade etmektedir. Her ne kadar kavramın etimolojik bağlamının olumsuzluk içerdiği ve her şeyi söylemek anlamına geldiği düşünülse de egemen karşısında söylemde bulunmanın bir takım riskleri vardır. Parrhesianın hakikati söylemek olan üçüncü anlamı Foucault'un söylem ve iktidar denkleminde üzerinde daha ağırlıklı olarak durduğu boyutudur. Ancak hakikati söylemenin çoğunlukla bir bedeli ve riski vardır ve birey her durumda bu riski göze alıp hakikati söyleyemeyebilir. Bu durumda ise *parrhesianın* söz söyleme özgürlüğü yönünü kullanarak hakikati ifade eder. Söz gelimi bir hükümdara veya tirana yönetimin adaletsiz olduğunu söylerken risk alan filozofun durumunda olduğu gibi risk alarak hakikati söyleyen bireyi tanımlayan ifade "*parrhesiastes"*kavramıdır. Bu durumda hakikat ve söylem bileşeninin etik boyutu gündeme gelmektedir. Esasen hakikati söyleyerek tehlikeye düşen *parrhesiastes* bunun aksine susma özgürlüğüne de sahiptir. Ancak etik olarak hakikati söyleme ödevinin gereğini yaparak risk almaktadır (Foucault, 2021, s. 27-29).

Foucault, etimolojik ve ontolojik olarak olumlu bir anlam atfettiği, demokratik bir toplum formunda siyasal süreçlerle ilişkili olarak söz söyleme özgürlüğü ve hakikati söyleme aracı olan söylemin süreç içerisinde egemen ve yönetici erkin elinde araçsallaştığını belirtmektedir. Bu dönüşümü öncelikle söylemin retoriğin bir bileşeni olmasıyla açıklamaya başlar. Söylemin muhatabı olan dinleyenlerin duygu düzeylerinin yükseltilmesi ve duyguların yoğunlaştırılmasının bir aracı olarak retoriğin bir parçası olan söylemden bahsetmektedir. Kavram daha sonra iktidar bileşeninde hükümdar ve maiyetinin ilişkilerinde konumlanır ki bu gelişme söylemin iktidar ve egemenin yönetim süreçlerinde kontrol aygıtına dönüşmesinin kritik eşiklerindendir. Söylemi, siyasal zemine taşınmış ve hükümdar ve maiyeti arasındaki ilişkilerin bir bileşenine dönüşmüş bir kavram olarak konumlandırmıştır. İktidar denkleminin üçüncü unsuru ise söylemde bulunarak fikirlerini doğrudan hükümdara ulaştıramayan, genellikle egemenin danışmanlarının onlar adına söz

söylediği sessiz çoğunluktur. Yeni egemenlik ve güç denkleminde bu kesim, kendileri adına söz söylenen ama fikirlerini ve söylemlerini doğrudan egemen olana iletemeyendir. Bu bağlamda söylem ve iktidar ilişkilerinde söz söyleme özgürlüğünün belirlendiği alan artık kamusal alan değil saraydır. Foucault'un analizini iktidar ve kontrol aygıtları bağlamında önemli kılan söylem, hakikat, bilgi ve iktidar analizinin en önemli eşiklerinden birisi bu süreçtir.

Foucault'un iktidar ilişkilerini açıklamak için kullandığı söylem kavramı, erken Roma döneminde demokratik katılımı ve söz söyleme hakkını ifade etmekte iken kilise öğretisinde bu ilişkinin egemen dini önderin ve yönetenin söylemi karşısında müridin tüm benliğiyle teslimiyetçi bir şekilde söyleme açık olma yükümlülüğüne dönüşmüştür. Günümüzde ise bu değişime benzer bir şekilde halkın söz söyleme özgürlüğü bağlamından kopartılarak yönetici elitin elinde araçsallaşmıştır. Kuram, süreç içerisinde yönetenlerin ve egemenlerin iktidarının ayrılmaz bir parçası ve bileşeni olan söylemin; ontolojik ve etimolojik bağlamından kopartılarak bir kontrol aygıtına dönüştürülmesini ifade etmektedir. Söylemin bu yaklaşımdaki yönetim ilişkilerini belirleyici yönü özellikle modern devletin doğasında baskın bir şekilde mevcuttur. Söylem aynı zamanda bilgiyi içerir ve söylemin yapı taşı bilgidir. Modern devlet, karmaşıklaşan iktidar ve egemenlik ilişkileri sürecinde yönetme erkinin devamlılığının bilgiyi ve söylemi kontrol etmekten geçtiğinin bilincinde olarak daha karmaşık ve profesyonel kontrol mekanizmaları geliştirmiştir. Yalın haliyle hakitati söylemenin aracı olarak söylem denklemindeki varyasyonlardan ziyade, modern devlet bilgi ve söyleme dayalı daha karışık ve sofistike gözetim ve denetim sistemleri kullanmaya başlamıştır. Bu kontrol mekanizmasının anahtar kavramı bilgidir.

Yönetim erki modernizmde bilgiye dayalı hiyerarşik gözlem içerisinde kendini gösterir. Bu uzmanlığa dayalı olabileceği gibi toplumsal düzendeki sapmaları gözetimle baskılayan adli ve kolluk birimlerinin gözlemi şeklinde de olabilir. Toplumsal gözlem süreci toplumsal ilişkileri düzenleyen hukuki normlara dayalı normatif süreçleri de ifade edebilir (Şahin, 2017, s. 123). Foucault'un söylem analizini irdeledikten sonra bilgi ve iktidar yaklaşımına da kısaca değinmekte fayda vardır. Bilginin tarihsel süreç içerisindeki oluşum ve gelişimini incelerken iki temel yaklaşımdan faydalanmıştır. Söylem analizinin, iktidar ilişkileri ve süreçlerindeki bağlamını irdelerken iktidar-soybilim yaklaşımı ile ele açıklamıştır. Aynı şekilde söylem, hakikat ve iktidar ilişkileri analizinin düşünsel boyutunu arkeolojik yaklaşımla temellendirmiştir. Arkeoloji, söylem ve anlam analizini düşünce tarihi içerisinde derinlikli bilgiyi inceleyen yaklaşımdır. Foucault'un söylem ve bilgi analizinin

kişisel ve ahlaki boyutunu, yani hakikati söyleme yükümlülüğünü ise etik oluşturur. Bu bağlamda üç bileşenli bir söylem, hakikat, bilgi ve iktidar analizinin varlığından söz edilebilir (Çelebi, 2016, s. 995-996).

Foucault, söylemin tarihsel gelişimine ilişkin analizinde süreğen ve kesintisiz tarihi süreç anlayışına dayalı ilerlemeci ve evrimci tarihsel yaklaşımı reddemektedir. Bunun aksine analizinde; süreksizliklerden, süreçlerin kesintiye uğramasından ve takip eden süreçte anlamların değişiminden bahsetmektedir. Dolayısıyla sürekli ve doğrusal ilerlemeci anlayışın aksine kesintiler ve bunun neticesinde oluşan kopuşları, eşikleri, süreksizlikleri de içeren bir kavramsallaştırma ve anlam üretiminin varlığından söz etmektedir. (Philip, 2007, s. 89-90). Arkeolojik analizde söylemlerde açık veya gizli olan gömülü sembolleri ve temsilleri değil, verili söylemlerin kendilerini ve kurallara uygun açık söylemleri analiz etmektedir. Bu yönüyle söylem ve anlamın oluşumundaki sürekli ve bağlantılı geçişe ilişkin izlere odaklanmamaktadır. Bunun tam tersi bir yaklaşımla söylemi kendi bağlamı içerisinde ve kendine özgü kurallar dizisi içerisinde başka bir şeye indirgenemezliği ve özgünlüğü boyutunu ortaya koymaya çalışarak analiz etmektedir. Bilgi arkeolojisi aynı zamanda bireysel eserleri, bu eserlere hakim olan ve bu hakimiyeti belirleyen söylemsel pratiklerin kurallarını soyutlamaya ve tespit etmeye odaklanan bir yaklaşımdır. Foucault'un bilgi, iktidar, söylem ve hakikat kavramsallaştırmasında arkeolojik çözümleme söylemin ontolojik ve etimolojik bağlamı kadar soy ve iktidar ilişkilerini de irdeleyen kapsamlı analizdir. (Foucault, 2019, s. 173-175).

Foucault'un iktidarı belirleyen önemli bir bileşen olarak söylem analizi ve bilgi arkeolojisi yaklaşımı ile söylemi profesyonel bir yaklaşımla kontrol aygıtına dönüştüren modern devlet analizi günümüz küresel kontrol, propaganda ve medya analizlerinde sıkça faydalanılan kuramlardandır. Çalışmada kitle medyasınını küresel hegemonya mücadelesinin bir aracı haline getiren analizler içerisinde Foucault'un bu kuramından da faydalanılacaktır. Hegemonya mücadelesinde iletişimi propaganda aygıtı olarak kullanan küresel güçlerin söylem ve iktidar stratejileri bağlamında terör haberciliği boyutu da bu kuramdan faydalanılarak irdelenecektir. Küresel kamuoyunun hegemonyan söylem ekseninde nasıl ikna edildiğine ilişkin analizlere katkı yapması bağlamında Foucault'un söylem, bilgi ve iktidar analizleri önemli ipuçları içermektedir.

Postmodern teorinin önde gelen isimlerinden Foucault'un gözetim toplumu kuramı, modern devletin kitle kontrol süreçlerine ilişkin önemli yaklaşımlardan birisidir. Egemen

sınıfın ve devletin denetim ve kontrol aygıtları modern devletin gelişimiyle birlikte değişime uğramış ve süreç içerisinde profesyonel bir gözetim sistemine dönüşmüştür. Modern devletin geliştirdiği kontrol aygıtlarının hegemonyanın devamı açısından belirleyici olduğu yaklaşımı ile mutlak gözetim ve denetim mantığı varsayımına dayalı analiz, medya çalışmalarında yeni bir eşik oluşturmuştur. Modernizmden postmodernizme geçişle birlikte gözetimin düzeyi, gözetleyen-gözetlenen algoritması, kullanılan aygıtlar değişime uğramıştır. Ancak her iki paradigmada gözetimin değişmeyen karakteri; egemen sınıfın, egemen ideolojinin ve devletin hegemonyasının sürdürülmesi bağlamında bir kitle kontrol aracı kimliğini koruması olmuştur.

Kuram, yerel gözetim olarak ifade edilen ve İngiliz toplum bilimci Jeremy Bentham tarafından tam gözetim yaklaşımı ile tasarımı yapılmış hapishane mimarisinden önemli ölçüde etkilenmiştir. Foucault Hapishanenin Doğuşu eserinde adını tam gözetim mantığıyla geliştirilmiş bu mimari tasarımdan alan yaklaşımı temel alarak iktidarın ve devletin varlığını, gücünü, etkinliğini ve denetimini her alanda hissettirmesi olarak ifade edilebilecek gözetim toplumu kuramını ortaya atmıştır. Bu yaklaşım, devletin zorunlu, tek taraflı ve dayatmadan kaynaklı bir denetim mantığı üzerine temellendirilmiştir. Her alanda hissedilen, kaçınılması ve dışında kalınması mümkün olmayan, zora dayalı yerel bir denetim mantığı söz konusudur. Panoptikon, gözetim toplumunun ilk formu olarak mekanik gözetim aygıtlarından besleniyor olması dolayısıyla yerel gözetim süreci olarak nitelendirilmektedir (Demircan, 2019, s. 2042-2043). Buna karşılık toplumsal süreçlerin modern devlet tarafından gözetim ve denetimi bağlamında, kuramın daha sonra geliştirilen kitle iletişim çağı varyasyonu olan sinoptikon ve ağ ve bilişim teknolojilerinin gelişimi ile gündeme gelen omniptikon safhaları da özü itibariyle panoptikonun kitle iletişim ve bilişim teknolojilerindeki gelişmeler ekseninde güncellenmiş versiyonlarıdır. Bu yeni gözetim formları teknolojik gelişmelere bağlı olarak gözetimin küreselleşmesinden başka bir şey değildir. Foucault'un Bentham'ın mimari tasarımından ilhamla geliştirdiği kuramın genel ilkesi tahakküm ve denetimden öte tüm alanlarda disiplin orijinli siyasal yapıdır.

Bilişim ve bilgi teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte panoptikon yaklaşımındaki yerel düzeydeki denetimin sınırları, denetimin yoğunluğu, denetleyen-denetlenen ilişkileri ve denetimin boyutları köklü bir değişikliğe uğramıştır. Kitle iletişiminin küreselleşen karakteri denetimin kapsam boyutunun da buna paralel olarak değişmesine yol açmıştır. Denetim toplumu yaklaşımını etkileyen ilk değişiklik radyo ve televizyon yayınları üzerinden kitle medyası aracılığıyla çoğunluğun az olanı izlediği, başka bir deyişle çoğun

azı gözetlediği yeni bir aşamaya geçiş olmuştur. Devletin etkin ve her alana nüfuz eden gözetim ve denetimi mantığına dayalı panoptikonda sayısal azınlığın çoğunluğu izlemesi ve gözetim altında tutması söz konusu iken, sinoptikon olarak adlandırılan yeni gözetim sürecinde çoğunluğun azınlığı izlediği bir durum söz konusudur. Bu noktada kitle iletişim araçlarının ve süreçlerinin kimler tarafından kontrol edildiği, ne derece kontrol edildiği noktaları irdelenmesi gereken noktalar olarak öne çıkmıştır.

Egemen sınıfların ve devletlerin kontrol aygıtı haline dönüşen kitle medyasının çoğunluk tarafından izlenme süreci önemli değişikliklere neden olmuştur. Hakim ve egemen güçlerin ideolojilerini, fikirlerini, söylemlerini kitlelere ulaştıran medya kuruluşları yeni süreçte gözetleyenin denetim altına alındığı yeni bir süreç olarak karşımıza çıkmıştır. (Bitirim Okmeyden, 2017, s. 49-51). Radyo ve televizyon gibi geleneksel medya araçlarının kitleler tarafından izlendiği sinoptikon gözetim sisteminden ağ ve bilişim teknolojilerinin küresel boyuttaki yaygınlığı ve erişim kapasitesine bağlı olarak karşılıklı gözetimin geçerli olduğu omniptikona geçiş olmuştur. Medya gücünü ve kitle iletişim araçlarını elinde bulunduran sermaye çevreleri ve devlet tarafından üretilen içerik ekseninde izlenmeye gönüllü konumdaki az olanı izlediği veya karşılıklı olarak birbirini izlenmeye teşvik edilmiş kitlelerin birbirini izlediği yeni bir gözetim modeli söz konusudur

Gözetim toplumu yaklaşımının omniptikon evresi bilgi, bilişim ve internet teknolojilerinin belirleyici olduğu modeldir. Geleneksel kitle medyası, radyo ve televizyon yayıncılığı üzerinden çoğunluğun azınlığı izlediği evreden internet teknolojileri aracılığıyla karşılıklı gözetim sürecine geçişi ifade etmektedir. Sinoptikon televizyon, radyo gibi platformlardan çoğunluğun az olanı izlediği, gözetlediği bir süreci ifade ederken internet medyası ve bilişim ağlarına erişimi mümkün olan herkesin karşılıklı olarak birbirini gözetim altına aldığı omniptikona geçiş olmuştur (Bitirim Okmeydan, 2017, s. 61-63). Yeni tip gözetim sürecinin denetim ve kapsama alanı kadar önemli bir diğer bileşeni ise denetimin zorlayıcı yönü bağlamındadır. Günümüzde ağ ve bilişim sistemlerine erişim sağlayan ve kişisel verilerini paylaşıma açarak, fikirlerini, kanaatlerini, tepkilerini küresel boyutta yaygın ağ teknolojileri üzerinden yaymak suretiyle sisteme eklemlenen kullanıcıların ve gönüllü olarak denetim ve gözetim altına giren kitlelerin varlığı gözetimin zora veya rızaya dayalı olup olmadığı bağlamını kökten değiştirmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. TERÖR KAVRAMI VE TERÖRÜN MEDYADA TEMSİLİ

2.1. Terör: Kavramsal Perspektif

2.1.1. Terör Kavramı

Günümüzün en önemli ulusal ve uluslararası tehdit kaynağı olan terörle ilgili üzerinde uzlaşılmış ortak bir tanımın yokluğu önemli bir sorundur. Bunun nedeni, terör kavramının hukuki olduğu kadar siyasi, toplumsal, ekonomik ve güvenlik boyutlarının da olmasıdır. Terör kavramının kelime anlamı Latincede bilinmeyen, öngörülemeyen bir tehlike karşısında duyulan korku ve endişeyi ifade eden *terrere* kelimesinden türetilmiştir (Arıboğan, 2007, s. 15-16). Dolayısıyla terörün yaygın olarak kullanılan tanımlarında öne çıkan kavramlar korku oluşturma, tedhiş ve yıldırma amaçlı şiddettir. Buna karşılık terörün tanımına ilişkin bir konsensüsün olmayışı hukuki, siyasi ve diplomatik açıdan ciddi bir sorun alanıdır.

Hangi yapı ve eylemlerin terör olarak nitelendirileceği, hangi yapıların terör kavramı ve tanımı dışında tutulacağı uluslararası ilişkilerde ön plana çıkan sorunların ve çatışmaların önemli nedenlerindendir. Bu durum, küresel aktörlerin, devletlerin ve uluslararası kuruluşların terör örgütleri ve eylemleri karşısında hangi politikaları ve eylemleri benimseyeceği konusunu gündeme getirmektedir. Terörün meşrulaştırılmasına ilişkin tartışmaların odağındaki bu açmaz, güç kullanma tekelini elinde bulunduran aktörlerle ilgilidir. Şiddet kullanma tekelini elinde bulunduran devlet dışı aktörlerden kaynaklı sistematik şiddetin meşrulaştırılması, terörle ilgili politika ve uygulamalardaki sorunsala işaret etmektedir. Devlet dışı silahlı grupların şiddet ve güç kullanması gerçekliğinin meşrulaştırılamaması durumu, terörün amaçsız ve dağınık bir şiddet sarmalına dönüşmesi anlamına gelecektir. (Avcı, 2015, s. 11-12). 11 Eylül Saldırıları sonrasında ABD, El-Kaide'ye karşı küresel düzeyde ciddi bir destek bulmuşken Türkiye benzer şekilde PKK'nın sivil hedeflere yönelik saldırılarına karşı üyesi bulunduğu uluslararası kuruluşları (NATO, BM vb.) harekete geçirememiştir. Bu bağlamda terörün ve terörizmin geçerli, genel kabul gören ortak bir tanımının olmayışı uluslararası anlaşmazlıkların ve çatışmaların önemli kaynağı konumundadır. Benzer bir duruma, küresel güçlerin farklı devletlerin bir takım eylem ve politikaları dolayısıyla *"teröre destek veren ülke"* olarak suçlandıkları ve yaptırımlara maruz bırakıldıkları durumlarda da rastlamak mümkündür.

Kavramsal ve bilişsel bağlamda terör; siyasal ve politik saiklerle bireylere ve toplumlara karşı şiddet kullanma, şiddet kullanma tehdidiyle yıldırma, sindirme ve korku hali eylemidir. Terör kavramı üzerinde olduğu gibi terörün tarihsel gelişimi üzerinde de farklı görüşler mevcuttur. Yaygın kabul gören görüşe göre, tarihin ilk terör eyleminin Orta Doğu'da M.S. 1. yüzyılda Sicariiler tarafından gerçekleştirildiği kabul edilmektedir. Jewish Zeatlos'un bir grubu olan Sicariiler'in, Filistin'de Roma Yönetimine karşı isyan başlatmak amacıyla giriştikleri suikastler bazı görüşlere göre tarihin ilk terör eylemleri olarak kabul edilir. Örgüt, ismini suikastlarda kullanılan kıvrımlı kısa kamalardan almaktadır. Örgütün eylemleri, insanları köleleştiren Roma Devletine ve kurallarına karşı isyan başlatmak amacına yöneliktir. Eylem için genellikle resmi ve dini günlerin seçilmesi ise terörün önemli unsurlarından olan siyasi hedef gütme ve sistematik şiddet kavramları ile örtüşmektedir (Özman & Açıl, 2019, s. 22-23). 11. ve 12. yüzyıllarda etkin olan Haşhaşiler de terörle ve terör örgütü kavramlarıyla örtüşen sembolik hedeflere yönelik olarak siyasal amaçlarla sistematik şiddeti kullanan ve terör örgütü olarak adlandırılabilecek bir yapıdır.

Bugünkü anlamıyla terör kavramının izlerine ilk kez Fransız İhtilali döneminde 1792-1794 yılları arasında rastlanmaktadır. Bizzat hükümet tarafından terör dönemi olarak adlandırılan bu tarih aralığında ihtilal karşıtı olmakla suçlanan yüzbinlerce kişi tutuklanmış ve binlercesi idam edilmiştir (Volkan & Suistola, 2018, s. 23). Terör kavramının ve terör örgütlerinin tarihsel gelişimine ilişkin olarak; söylemleri, eylem stratejileri ve amaçları bakımından bugünkü terör tipolojisine en yakın örneklerden birisinin de Rusya'da 19. yüzyılda faaliyet gösteren Narodnaya Volya Örgütü (Halkın İradesi) olduğu söylenebilir. Dönemin Çarlık Rejiminin despotik olduğu ve değişmesi gerektiği söylemini benimseyen örgüt, Çar II. Alexander'ı bir suikast sonucu öldürmüştür (Koncagül, 2023, s. 153).

Örgütlü terörün tarihteki öncüllerinden bazıları bunlar olmakla beraber, günümüzdeki terör örgütlerinin ilk örneklerine 20. yüzyılın ortalarından itibaren rastlanmaya başladığını söylemek mümkündür. Küreselleşme, teknolojik gelişmeler ve kitle iletişim araçlarının gelişmesi ile birlikte terör farklı bir boyuta taşınmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan uluslararası dengelere ve siyasi tabloya karşı reaksiyonel örgütlenmeler olarak değerlendirilebilecek terör örgütleri ortaya çıkmaya başlamış ve kanlı eylemlere imza atmıştır. İkinci Dünya Savaşından mağlup ayrılan İtalya'da Kızıl Tugaylar, Japonya'da Japon Kızıl Ordusu ve Almanya'da Baader-Meinhof Çetesi bunlardan bazılarıdır. Bunların dışında İrlanda Kurtuluş Ordusu, Filistin Kurtuluş Örgütü ve Latin Amerika'da rejim karşıtı kontralar da bilinen diğer terör örgütleridir (Karabulut, 2020, s. 3).

Küreselleşme ve uluslararası ilişkilerin boyutunun değişmesi, devletlerarasındaki güç mücadelesinin de karakterini değiştirmiştir. Konvansiyonel orduların kullanıldığı yıkıcı cephe savaşlarının yerini yumuşak güç unsurları ile destekli devlet dışı silahlı grupların kullanıldığı yeni nesil savaşlar almıştır. Dördüncü nesil savaş çağı olarak adlandırılan yeni dönemin öne çıkan yapılarının başında devlet dışı silahlı gruplar gelmektedir. Dolayısıyla, devletler arasındaki mücadelelerin farklı zeminlere taşınarak değişime uğraması ve sofistike yeni nesil mücadele yöntemleri terör örgütlerinin değişime uğramasına ve evirilmesine neden olmuştur (Şengönül, 2019, s. 207-208). 20. yüzyılın ortalarına kadar devletlerarası ilişkiler ve güç mücadeleleri ekonomik, siyasi, diplomatik ve askeri alanlarda konvansiyonel yöntemlerle olurken, 20. yüzyılın ortalarından itibaren terörizmin değişen yüzü ile birlikte terör örgütleri devletlerarasındaki güç mücadelelerinde asimetrik bir savaş aracı olarak ön plana çıkmaya başlamıştır. Soğuk Savaş döneminde liberal kapitalist bloğu temsil eden NATO kanadına mensup ülkelerde baş gösteren Marksist-Leninist ideolojiye sahip terör örgütleri, Varşova Paktının lokomotifi Sovyetler Birliğinin etkin desteğini almakta idi. Aynı şekilde komünist bloğu temsil eden ve Sovyetler Birliğine yakın rejimlerin iş başında bulunduğu ülkeler ile Orta ve Güney Amerika ülkelerinde rejim muhalifi kontralar ABD'nden ciddi boyutlarda destek görmekte idi. Bu dönemde devletlerden destek görmeye başlayan terörün küresel düzeyde görünürlüğü ve eylem sıklığı artmıştır (Taşdemir, 2020, s. 52-55).

Devlet destekli terörizmin yaygınlaşması yeni bir uluslararası güvenlik sorunsalına dönüşmüştür. Terör eylemlerinin frekans olarak fazlalaştığı bu dönemde; barış, istikrar ve uluslararası güvenlik vurguları, tırmanan terörle eş zamanlı olarak küresel düzeyde daha fazla kullanılan bir söylem halini almıştır (Küçükcan, 2010, s. 34-35). 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren uluslararası mücadelenin değişen yapısı, terör örgütlerini yeni dönemin etkin aktörleri haline getirmiştir. Terör örgütlerinin devletler tarafından vekâlet savaşı aktörü olarak kullanıldığı örtülü mücadele, yeni nesil savaşın karakteristik özelliklerindendir. Devletlerin, konvansiyonel savaşların kitlesel boyuttaki yıkıcı etkilerine karşı yeni uluslararası düzenin benimsediği ve hayata geçirdiği ilkesel ve normatif sınırlamalarından kaçınmak ve güç mücadelelerini örtülü bir zemine taşımak için başvurdukları yeni nesil mücadele stratejilerinin çıktısı ise küresel eylem kapasitesine sahip terör örgütleri olmuştur.

2.1.2. Terörün Unsurları

Terör faaliyetlerinin karakteristik özelliği, bir ülkenin siyasal, anayasal, iktisadi ve toplumsal kurumlarını ve yapılarını sarsmak amacına yönelik bilinçli ve sistematik saldırılar

şeklinde olmasıdır. Terörün birincil ve en temel unsuru şiddettir. Herhangi bir şiddet olayının terör ve tedhiş olarak nitelendirilebilmesi için bu eylemlerin bir takım unsurları barındırması, bir takım amaçlara yönelik olması gerekir. Bir şiddet eylemi bazı unsurları barındırması durumunda terör eylemi olarak adlandırılabilir (Şen, 2018, s. 148-149). Bu bağlamda, şiddetin siyasi sonuç elde etme amacına dönük olması, bir başka deyişle sistematik şiddet kavramı ön plana çıkmaktadır. Sistematik şiddetin kaynağı ise örgütlü bir eylemdir. Bu bağlamda terörün ikinci unsurunun örgüt kavramı olduğunu söylemek mümkündür.

Klasik terör analizlerinde sayılan bir diğer unsur, terör eylemlerinde hedeflenen siyasi amaçlara fikri zemin teşkil eden ideolojidir. Keza terör, siyasi bir amaca yönelik sistematik şiddet olduğuna göre, hedeflenen siyasi sonuç örgütün ideolojisini belirlemektedir. Terör analizlerinde yaygın olarak kullanılan şiddet, örgüt ve ideoloji unsurlarından sonra günümüzde terörün en önemli bileşenlerinden birisinin propaganda olduğu söylenebilir. Kitle iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve kitle iletişim süreçlerinin toplumlar üzerindeki etkilerinin keşfedilmesiyle birlikte terörün propaganda bileşeninin etkisi ve önemi artmıştır. Geleneksel analizlerde, örgüt militanlarına ve sempatizan kesimine yönelik söylemleri de ifade eden propaganda, günümüzde terör eylemleriyle hedeflenen etkiyi yükseltmek, kitleleri yıldırmak ve meşru otoriteye olan güveni sarsmak için de kullanılan en etkin yöntemdir (Ağır & Tekin, 2021, s. 22). Günümüzde şiddet olaylarının etkilerinin ve toplum üzerinde oluşturduğu korku halinin kitle iletişim araçları üzerinden yayılması propaganda unsurunun önemini arttırmıştır.

Üzerinde anlaşılmış ortak bir terör tanımının olmayışı, kavramsal ve hukuksal anlamda hangi devlet dışı silahlı aktörlerin terör örgütü olarak tanımlanacağı, hangilerinin meşru silahlı gruplar olarak kabul edileceği sorunsalını gündeme getirmektedir. Devlet dışı silahlı gruplar ve terör örgütlerine ilişkin bu ikilem günümüzde uluslararası anlaşmazlıkların temel nedenlerinden biri olduğu kadar uluslararası hukukun da temel açmazlarındandır. Terör örgütlerinin de dahil olduğu devlet dışı silahlı grupların devletler tarafından desteklendiği ve kullanıldığı yeni nesil savaşlar günümüzün yaygın çatışma trendidir. Devlet dışı silahlı grupların kullanılmaya başladığı yeni nesil çatışmalarla ilgili hukuki ve etik tartışmaların merkezinde ise vekil terör ordularının savaşlarda kullanılması yer almaktadır (Demirdüzen & Özel Özcan, 2021, s. 222-223). Klasik analizlerde terör örgütlerinin eylemlerini meşrulaştırmak, kitlelerde korku ve tedhiş oluşturmak, militan ve sempatizan kitlelerini motive etmek için kullandığı propaganda unsuru, günümüzde bu yapıları destekleyen devletler tarafından bu yapılarla olan ilişkilerini meşrulaştırmak için

kullanılan bir silaha dönüşmüştür. Propaganda, klasik analizlerde olduğu gibi yeni nesil terörizmin de önemli unsuru olarak tanımlanmaktadır ve şiddet eylemlerinin amaçlarını halk kitlelerine ve hedef aldıkları hükümetlere, devletlere duyurma süreci olarak ifade edilebilir.

Özellikle iletişim teknolojilerindeki gelişme, internet, bilişim ve ağ teknolojilerinin yaygınlaşması terör örgütlerinin kitle iletişim araçları ve ağ teknolojilerini kullanma sürecini küresel boyuta taşımıştır (Özdemir & Işık, 2021, s. 203-205). Herhangi bir terör eylemini dünyanın en ücra köşesindeki insanlara kadar ulaştığı, şiddet görüntülerinin ve tehdit mesajlarının anlık olarak evlerin içerisine kadar girdiği bir sürece geçilmiştir. Terörün medyada temsili ve propaganda süreçlerinde meşrulaştırılması çalışmanın ana sorunsalıdır. Bu bağlamda kitle medyası yayınlarında terörü meşrulaştıran söylem ve içeriklerin analizine zemin oluşturması amacıyla genel hatlarıyla terörün kavramsal analizinin yapılması ile yetinilecektir. Ancak, çalışma kapsamında ele alınan Suriye İç Savaşı ekseninde PYD-ABD ilişkileri terör ve meşriyet zemininde incelenecektir. ABD-PYD ilişkileri terör örgütlerinin devletler tarafından desteklenmesi sorunsalı ekseninde üzerinde durulması gereken bir husustur.

Terörün temel unsurunun siyasi bir hedefe yönelik sistematik şiddeti içermesi, fail perspektifinden yapılan değerlendirmedir. Meşru sistemi cebir ve şiddet kullanarak sarsma, siyasi iktidarı değiştirme iradesinin varlığı şiddetin terör olarak adlandırılabilmesi için gereklidir. Siyasi amacın ve örgütsel iradenin varlığının dayanağı ise cebir ve şiddetin sistematik olmasıdır. Terör saldırılarının hedefleri açısından yapılan analizlerde üzerinde durulan kavramlardan birisi de masumiyet karinesidir. Terörün unsurlarına ilişkin bu yaklaşım eylemlerin hedef aldığı kişiler, kurumlar ve gruplar açısından yapılan bir değerlendirmedir. Kadınlar ve çocuklar gibi dezavantajlı grupların günümüzde çatışmalardan ve terör saldırılarından en fazla zarar gören kesimler olduğu bilinmektedir. Bir şiddet eyleminin terörle ilişkilendirilebilmesi herhangi bir ayrım gözetmeksizin sivil ve masum insanları hedef alması ile ilişkili ve bağlı bir husustur. (Şen, 2018, s. 162-163). Suçsuzluk kriteri; şiddet eylemlerinin hedef aldığı ve zarar verdiği kişi ve bireylerin taraflarla ilgisinin bulunmamasına rağmen, kitlelerin şiddet ve tedhişle sindirilmesi, korkutulması sürecinde terörün hedefi olmalarıdır.

Daha önce değinildiği gibi terörün en temel unsuru klasik analizlerin de merkezinde yer alan şiddet unsurunun varlığıdır. Fiili olarak şiddet ve tedhişin varlığı kadar şiddet kullanma tehdidin varlığı da terör olarak nitelendirilmektedir. Özellikle kitle iletişim

araçlarının ve iletişim teknolojisinin geldiği nokta itibariyle her türlü eylemin etkilerinin dünyanın en ücra köşelerine bile ulaştırıldığı günümüzde şiddetin fiili varlığının yanı sıra potansiyel şiddet tehdidi de kitlesel olarak yayılmaktadır (Alptekin, 2018, s. 99-101). Şiddetin ve şiddet kullanma tehdidinin kitle medyası üzerinden yayılması, terörün unsurlarından propaganda bileşeninin her geçen gün daha fazla öne çıkarmaktadır. Günümüzde teknolojik gelişmelere bağlı olarak kitle iletişim araçlarının terör örgütleri tarafından etkin olarak kullanması dolayısıyla, terör eylemleri kaynaklı şiddet ve korku hali tehdidinin çarpan etkisi ile arttığı bir gerçekliktir. Bu bağlamda fiili şiddetin varlığına ek olarak potansiyel tehdidin varlığı da terörün tamamlayıcı unsurlarından birisi haline gelmiştir.

Farklı nedenlerle devletler tarafından desteklenen terör örgütlerinin varlığı, günümüzde bölgesel çatışmalardan kaynaklı önemli bir uluslararası güvenlik sorunsalıdır. Milis gücü, paramiliter gruplar, özgürlük savaşçıları, meşru müdafa güçleri gibi çerçevelemelerle meşrulaştırılan ve medyatikleştirilen birçok devlet dışı silahlı grubun devletlerden önemli boyutlarda destek gördüğü bilinen bir gerçektir. Diplamatik mecralarda olduğu kadar kitle medyasında da bu yapıların ve bu yapılarla devletler düzeyinde kurulan ilişkilerin legalize edilmesi söz konusudur. Propaganda ve algı yönetimi, kitle medyası ve iletişim araçlarını elinde bulunduran hegemonyan güçlerin araçsallaştırılmış terörizmi meşrulaştırmak için kullandığı en temel stratejilerdendir. Çatışmalarda, resmi ordular yerine naip terörist ordular tarafından yürütülen vekâlet savaşları aracılığıyla müdahil olan küresel güçlerin, terör örgütleri ile olan ilişkilerinin kitle medyası tarafından nasıl legalize edildiği boyutu bağlamında propaganda unsuru önemli bir faktör olarak ön plana çıkmaktadır.

2.1.3. Terörün Nedenleri

Belirli bir amaca yönelik siyasal şiddet düzleminde terör, birey veya grupların meşru, legal ve rasyonel siyasal süreçlerde amaçlarına ulaşamayacaklarına inanmaya başladıklarında başvurdukları yoldur. Gerek sosyal bilimlerde ve gerekse güvenlik bilimlerinde terörün yaygın kabul gören başlıca nedenleri yapısal (sistemik), bireysel veya bu iki yaklaşımı da içeren bütünsel nedenler olarak ifade edilmektedir. Bu temel başlıkların altında toplanan farklı ve spesifik nedenlere, terörizme ilişkin detaylı çalışmalarda rastlanmaktadır (Şen, 2018, s. 160-162). PYD/YPG'nin medyatikleştirilmesi ve çerçevelenerek sunulması sürecinde kullanılan dil, sembol ve argümanlarda sıklıkla örgütün amaçlarına vurgu yapılması ve meşruiyet atfedilmesi nedeniyle, terörün literatürde bilinen

nedenlerinin ortaya konularak kavramsal çerçevenin netleştirilmesi çalışmanın ana sorunsalının ortaya konması açısından önemlidir (Efe & Ülker, 2020, s. 88-89).

Terörün bireysel, toplumsal ve bütünsel yaklaşımlara konu edilen nedenlerine ilişkin detaylı analizler mevcuttur. Yakın tarihte ve günümüzde toplumları tehdit eden ve devletlerin gündeminde yer alan öncelikli sorunlardan birisi olan terörizm kaynaklı güvenlik riskleri ve tehditleri karar alıcıların, devletlerin ve uluslararası kuruluşların terörle mücadele alanındaki çalışmalara yoğunlaşmasına neden olmuştur. Bu çalışmaların strateji ve politika arayışlarının en önemli bileşenlerinden birisi de terörün kök nedenleri üzerine çalışmalar yürütmek oluşturmaktadır. Bu bağlamda terörün nedenlerine yönelik araştırmalar; suç bilimleri veya diğer adıyla kriminoloji, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler, ekonomi bilimi, psikoloji ve sosyoloji başta olmak üzere sosyal bilimler dahil bir çok disiplinin çalışma alanı olmuştur. Terörün nedenlerine dair çalışmalarda tek bir disipliner yaklaşımla ve nedensellik bağlamında tek parametreli yalın analizlerle sonuca ulaşmak mümkün değildir (Demir, 2017, s. 99-100). Tüm sosyal hareketlerde ve sosyal olgularda olduğu gibi terör yukarıda sayılan farklı disiplinlerin çalışma alanına giren farklı faktörlerin bir araya gelmesi ile meydana gelen bir olgudur. Dolayısıyla terör, çok boyutlu, birden fazla faktörün bir araya gelmesiyle oluşan ve disiplinler arası yaklaşım ve disiplinler üstü çalışmalarla nüfuz edilebilmesi ve çalışılması gereken bir alandır. Kavramın, üzerinde anlaşılmış bir tanımın olmayışı önlem ve politika geliştirme alanında olduğu gibi terörün nedenlerine ilişkin çalışmalarda da en önemli sınırlılıklardandır.

Terörün nedenlerini, kök nedenler olarak ifade edilebilecek ön koşullar ve buna ilave olarak tetikleyici faktörler veya başlatıcılar olarak iki ana faktör kümesi altında tanımlayan yaklaşımlar da mevcuttur. Terörü farklı bağlamlarda etkiliyor ve farklı düzeylerde nedensellik oluşturuyor olmakla birlikte; siyasi baskılar, ekonomik geri kalmışlık, dini faktörler, etnik faktörler, demokratik hakların eksikliği, insan hakları ihlalleri, hegemonyan güçlerin egemenliğini tesis etme ve sürdürme politikaları, siyasi iktidarların zayıf düşmesi, küresel eşitsizlikler gibi farklı etkenler terörün nedenlerini oluşturmaktadır. Ön koşul bağlamındaki nedenler kalıcı, süreğen ve yerleşik faktörlerdir. Teröre alt yapı oluşturacak ön koşulların varlığı halinde devreye giren tetikleyici faktörler ise anlık, hızlı gelişen katalizör faktörlerdir.

Çalışmada odaklanılacak ana sorunsal, terörün medyada temsili ve kitle medyasında terör haberciliğidir. Terörün ön koşulları ve tetikleyici faktörleri bu olgunun medya haber ve

içeriklerinde işlenme ve sunulma şekillerinde de belirleyicidir. Chomsky, ABD'nin hasım ülkeleri hedef alan etkin bir enstrüman olarak kullandığını vurguladığı, vekil terörist orduları legalize etmek için eş zamanlı olarak yazılı ve görsel basında yoğun bir propaganda faaliyeti yürüttüğünün altını çizmektedir(Chomsky, 2019, s. 106-108). Bu bağlamda, ABD tarafından yeni nesil savaş aracı olarak kullanılan söz konusu vekil silahlı gruplara ilişkin yapılacak kriminoloji, siyaset veya güvenlik bilimleri eksenli analizler yetersiz kalacaktır. Dolayısıyla, ABD dış politikasının devlet dışı silahlı gruplarla ilişkilerinin yok sayılarak yapılacak analizlerde sadece terörün genel geçer ve görünürdeki nedenlerine ulaşılabilecektir.

PYD/YPG'nin Suriye İç Savaşındaki pozisyonuna ve eylem stratejilerine ilişkin analizlerde destekleyici devletlerin göz ardı edilmesi de bizi keza aynı sonuca götürecektir. Dolayısıyla, devlet destekli terörizmin analizinde terör rögütlerinin görünüşteki amaçları ve eylem stratejileri kadar destekleyici devletlerin örtülü hedef ve amaçlarının da dahil olduğu bütüncül analizlerle sonuca varmak mümkün olacaktır. Devlet destekli terörizmin ana nedeni, terörü araçsal olarak kullanmak suretiyle bir devletin başka bir devlete üstünlük kurmaya çalışmasıdır. (Aslan, 2020, s. 125). Bu üstünlük kurma amacının vaka düzeyinde spesifik olarak irdelenmesi, vekâlet savaşı denkleminde terörizmin nedenlerinin ortaya konulmasında sonuca götüren bir yaklaşım olacaktır.

Günümüzde yeni nesil savaşlarla birlikte yaygınlık kazanan vekâlet savaşları ve vekâlet savaşı aktmörleri olarak terör örgütlerinin ön plana çıkması bu alana ilişkin çalışmalarda iki önemli sorunsalı gündeme getirmektedir. Bu tartışmalara ilişkin birincici husus; klasik analizlerin de önemli sorun alanlarından birisi olan meşruiyet problemidir. Tıpkı terörün tanımında ortak ve evrensel bir tanımın olmayışından kaynaklı olarak hangi eylemlerin ve yapıların terör kavramı içerisinde değerlendirileceği, hangilerinin bunun dışında tutulacağı hususunda bir uzlaşmanın olmayışında olduğu gibi. İkinci husus ise; vekâlet savaşı süreçlerinde terör örgütlerinin amaçları ile destekleyen ülkelerin amaçlarının ayrı ve kendi dinamikleri içerisnde değerlendirilmesinde karşılaşılan güçlüklerdir. Siyasal, ekonomik, kültürel, etnik, dinsel ve sosyal bağlamda terörü besleyen ve tetikleyen faktörler görünürdeki nedenler durumunda kalırken, başka devletlerin desteği ve kışkırtmaları çoğunlukla medya illüzyonları, propaganda ve algı yönetimi süreçleri ile üzeri örtülerek karartılmaktadır. Dolayısıyla bu yönüyle klasik anlamda terörün nedenlerinin neler olduğu hususuna ek olarak, devlet dışı silahlı gruparı destekleyen ülkelerin örtülü amaçlarını da irdeleyen bütüncül analizler, çalışmanın ana sorunsalı olan terörün medyada temsili, haber ve içeriklerde işlenme şekline ilişkin önemi bakımından belirleyicidir.

2.1.4. Terör Örgütlerinin Amaçları

İnsanları ve toplumları sistematik şiddet, şiddet kullanma tehdidi ve korku hali psikolojisi ile yönlendirmeyi amaçlayan terörün hedefleri ağırlıklı olarak demokratik sistemler ve toplumlardır. Bunun asıl nedeni ise terörün tedhiş ve korku hali altında yönlendirmeyi amaçladığı halk kitlelerinin demokratik sistemlere olan desteğidir. Şiddet insanlık tarihi kadar eski olmakla birlikte, çalışmada terör analizleri ve tarihsel gelişimi ile ilgili yapılan analizlerde değinildiği gibi ilk öncüllerin Filistin'de miladi birinci yüzyılda ortaya çıkan Sicarii Örgütü olarak ifade etmek mümkündür. Tarihin ilk terör eylemleri modern anlamda 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren artış gösteren ve günümüzde uluslararası kurumlarının güvenlik sorunsalı olan yeni nesil terörizme ışık tutan örgütlü şiddet eylemleri önemli ipuçları içermektedir. Uluslararası düzeyde sürdürülebilir güvenlik iklimi bakımından birincil sorun durumundaki terör kaynaklı tehditlerin ve eylemlerin analizinde terörün öncülü sayılan ilk örneklerinin yol gösterici ve tamamlayıcı önemi büyüktür. Bu bağlamda Sicarii Örgütü Roma devlet otoritesine karşı, siyasi bir amaç için yani Filistin'de bir isyan başlatmak amacıyla, Roma devlet görevlilerine karşı sembolik suikastler düzenlemiş olmaları, bu yapının günümüz terör örgütlerinin ilk öncüllerinden birisi olarak nitelenebileceğine dayanak teşkil etmektedir. Bu bağlamda, Sicarii Örgütünün eylemlerinin yöntem ve hedefleri bakımından terörün meşru otoriteyi sarsmak ve siyasi bir amacı gerçekleştirmek için sistematik şiddetin kullanımına ilişkin ilk örneklerden olduğu kabul edilebilir (Özman & Açıl, 2019, s. 22). Terör, sistematik şiddet yöntemiyle halk kitleleri üzerinde baskısını arttırmak suretiyle kurulu düzene olan güveni ve bağlılığı sarsmaya ve mevcut meşru otorite altında kamu güvenliğinin sağlanamayacağı izlenimini ve tezini ispatlamaya çalışır.

Kavramsal analizlerde belirtildiği gibi terör, siyasi bir amacı gerçekleştirmek için sistematik şiddet kullanılması ve şiddet kaynaklı tedhiş ve korku hali altında mevcut otoriteyi sarsma amacına yönelik eylemler bütünüdür. Bu tanımdan anlaşılacağı üzere terörün siyasi sonuç elde etme hedefi amaç unsurunu oluşturmaktadır. Terör örgütlerinin sistematik şiddeti kitleleri korkutmak ve sindirmek için kullanmalarının temel amacının siyasi hedeflerine ulaşmak olduğu söylenebilir. Günümüzde terörün değişen yüzüne paralel olarak karşılaşılan yeni nesil terör örgütleri açısından da siyasi hedefleri gerçekleştirme amacı temel unsur olmaya devam etmektedir. Terörün siyasi amaçlarını gerçekleştirmek ve bu bağlamda kitlelerin meşru otoriteye olan güvenini sarsmak için sistematik şiddeti kullanması da araçsal bir olgudur (Şen, 2018, s. 175-176). Terörün siyasi bir hedefe ulaşmak

için seçtiği eylem metotları ve izlediği stratejiler irdelenirken ulaşmak isteği alt amaçlar ve bileşenler de gözden kaçırılmamalıdır. Terör örgütlerinin genel amaca ulaşmak için başvurdukları yöntemler ve eylemlerin oluşturduğu alt amaçlar araçsallaştırılmış bileşenlerdir.

Kutsallaştırılmış bir amaç olarak bir davaya veya siyasi bir hedefe dikkat çekmek ve küresel düzeyde etki oluşturmak için gerçekleştirilen kanlı ve sansasyonel eylemler yeni nesil terörün en ayırt edici özelliklerindendir. 1960'lı yıllarda başlayan süreçte tanınmış siyasi figürlere, kanaat önderlerine, kimi zaman dini liderlere yönelik suikastler bir siyasi amaca veya bir davaya dikkat çekme amacına yönelik eylemlerdir. 1963 yılında ABD Başkanı John Fitzgerald Kennedy'e düzenlenen suikast, Papa II. Ioannes Paulus'a düzenlenen suikast bu bağlamda tanınmış figürlere yönelik sansasyonel suikast ve eylem kategorisinde sayılabilecek terör saldırılarıdır. 1970 yılında Filistinlilerin İsrail tarafından Ürdün'e sürülmesi ve zorla kendi topraklarından çıkarılmaları Arap Dünyasında Kara Eylül olarak adlandırılmaktadır. Bu tarihi trajediyi simge edinerek kurulan Kara Eylül Örgütü'nün 1972 Münih olimpiyatlarına katılan İsrail'li sporcu kafilesinin kaldığı oteli basması ve sporcuları öldürmesi, Örgüt'ün Dünya Kamyonunun dikkatlerini Filistin Sorununa çekmek için gerçekleştirdiği sansasyonel bir eylemdir (Martin, 2017, s. 74-76).

2000'li yıllarda uluslararası bir networke ve küresel eylem kapasitesine ulaşan terör örgütleri İspanya, Fransa ve İngiltere gibi Avrupa ülkelerinde ve ABD'de o güne kadar görülmemiş sarsıcı eylemler gerçekleştirmişlerdir. 11 Eylül Saldırıları bu bağlamda terörizmin küreselleşen eylem kapasitesinin ilk örneğidir. El Kaide'nin New York saldırılarından sonra uluslararası camia terörizmin küreselleşen boyutuyla yüzleşmiştir (Kongar, 2001, s. 74-76). Aynı şekilde 2003 yılında İstanbul'da Sinagogları hedef alan terör saldırıları, 2005 yılında Londra'da toplu taşıma sistemini hedef alan saldırılar ve 2015 yılında Fransa'da eş zamanlı olarak farklı hedeflere düzenlenen terör saldırıları El Kaide tarafından üstlenilmiş, terörizmin küreselleşen eylem kapasitesine dikkat çeken sansasyonel eylemler olarak tarihe geçmiştir.

Terör örgütleri, 1960'lı yıllardan itibaren uluslararası güvenlik için kayda değer bir tehdit kaynağına dönüşmeye başlamıştır. Terörizmin 20. yüzyılın ortalarında geçirdiği bu evrimin kaynağı, çalışmanın ilgili bölümlerinde ele alındığı üzere İkinci Dünya Savaşından sonra devletlerarası konvansiyonel savaşların yıkıcı etkilerinin görülmesi ve bu nedenle düzenli ordularla gerçekleştirilen cephe savaşlarının yerine devlet dışı silahlı grupların

yoğun şekilde kullanıldığı yeni nesil savaş stratejilerinin yaygınlık kazanmasıdır. Merkezi konvansiyonel orduların kullanıldığı savaşların yıkıcı etkilerini önlemek için hayata geçirilen uluslararası örgütlerin ve anlaşmaların baskılayıcı politikaları dolayısıyla devletlerin örtülü ve hibrit savaş stratejilerine yönelmesi, bu yeni süreçte terör örgütlerinin vekâlet savaşlarında etkin bir aktör olarak öne çıkmasına neden olmuştur. Yeni dönemin aktörleri olarak terör örgütleri devletlerden önemli boyutlarda destek görmeye başlamışlardır (Gök, 2021, s. 125-126). PYD/YPG'ye ilişkin analizlere kavramsal zemin oluşturması açısından devlet destekli terörizm sorunsalı önem arz etmektedir. Aynı zamanda terörün amaç unsuru, vekâlet savaşı aracı olarak ortaya çıkan yeni nesil terör örgütlerinin tahlili açısından üzerinde durulması gereken bir konudur. Terörizmin araçsallaştırıldığı, terör örgütlerinin başka bir ülkenin örtülü amaçlarına hizmet etmek için vekâlet savaşı yürüttüğü bu yeni denklemde terör örgütlerinin görünürdeki amaçlarından ziyade onları sahaya süren ve destekleyen perde arkası devletlerin amaçları ön plana çıkmaktadır.

2.1.5. Küreselleşme ve Terör

Terör ortaya çıkışı itibariyle, bir ülke sınırları içerisinde var olan kurulu düzeni ve meşru otoriteyi şiddet ve tedhiş kullanarak sarsma ve değiştirme amacına yönelik eylemleri ifade etmektedir. Ülke sınırları bağlamında ele alındığında genellikle iç terör faaliyetlerinden bahsetmek mümkündür. Günümüzde küreselleşmeye bağlı olarak terörizm ulusal sınırları aşan ve uluslararası boyuta taşınan bir sorun haline gelmiştir. Devletlararasında küresel düzeyde etkileşimi ifade eden küreselleşme sürecinin öncülü sayılabilecek olgulara 15. yüzyıldan itibaren rastlamak mümkündür. Buna karşılık bugün kullanılan anlamıyla küreselleşme sürecinin ilk bulgularının 19. yüzyılın sonlarında başlayıp 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar süren ve iktisadi yönü ağır basan gelişmeler olduğunu söylemek mümkündür. Küreselleşmeye işaret eden ilk evreleri takip eden süreçte 1950'lere kadar süren dönem ise olgunlaşma süreci olarak ifade edilmektedir. Küreselleşmenin ivme kazandığı ve sınırların kalktığı dönem ise 1980'lerden sonraki süreçtir (Kaya & Aydemir, 2011, s. 15-16).

Küreselleşmenin ivme kazanması ile birlikte sınır aşan ve başka ülkeleri hedef alan uluslararası terör eylemlerinde ciddi bir artış olmuştur. Terör örgütleri bu süreçte asimetrik savaş stratejisinin önemli bir bileşeni haline gelmişlerdir (Kumkale, 2009, s. 37-38). Asimetrik savaş stratejileri çok daha eski olmakla birlikte yeni nesil terörizmin araçsal olarak kullanıldığı bir mücadele yöntemi olarak günümüzde daha fazla ön plana çıkmıştır. Ortaya çıkış ve gelişim sürecinde sınırlı eylem kapasiteleri doğrultusunda sistematik şiddet

kullanarak, aniden dikkatleri çekmek suretiyle korku ve tedhiş ortamı oluşturabilen terör örgütleri günümüzde teknolojik imkânları ve iletişim teknolojilerini kullanarak küresel düzeyde etki uyandırabileceklerini keşfetmiş ve eylem kapasitelerini yükseltmişlerdir.

Sınır aşan terörizm olgusu İkinci Dünya Savaşından sonra Soğuk Savaşın tarafları arasında karşılıklı desteklenen terör örgütleri üzerinden yürütülen vekâlet savaşları ile daha fazla gündeme gelmeye başlamıştır. Komünist Bloka üye ülkelerde faaliyet gösteren rejim karşıtı terör örgütleri ABD başta olmak üzere NATO blokuna üye ülkelerden destek görmekte idi. Guatemala, El Salvador, Nikaragua, Honduras gibi Orta Amerika ülkelerinde rejimlere karşı mücadele eden kontra liderleri Washington Yönetiminden silah, eğitim, istihbarat ve lojistik destek görüyordu. (Chomsky, 2019, s. 108). Buna karşılık 1970'li ve 1980'li yıllarda Batı Bloku ülkelerinde faaliyet gösteren örgütler de başta Sovyetler Birliği olmak üzere Varşova Paktına üye ülkelerin istihbarat servislerince desteklenmekte idi. NATO Blokuna üye ülkelerde faaliyet yürüten Marksist ve Leninist tandanslı terör örgütleri Rus Gizli Servisi KGB'nin yanı sıra Doğu Almanya, Bulgaristan ve Macaristan gibi ülkelerin gizli servislerince desteklenmekte idi (Friedman, 2014, s. 54). Devlet destekli ve sınır aşan eylem kapasitesine sahip bu örgütler aynı zamanda uluslararası hukukun, uluslararası güvenlik sorunsalının ve diplomasinin de konusu olarak ortaya çıkmıştır.

Terörizmin uluslararası ilişkilerin temel sorun alanlarından biri haline gelmesi Soğuk Savaş döneminde ortaya çıkmış bir olgu olmakla birlikte kitle iletişim araçlarını, internet ve ağ tabanlı bilişim sistemlerini kullanma kaabiliyeti ve küresel düzeyde eylem kapasiteleri bakımından yeni nesil terör örgütlerinin ortaya çıkışı 11 Eylül saldırılardan sonra olmuştur. Terörizmin yerel veya bölgesel olmaktan çıkıp küresel boyutta bir tehdit kaynağı ve kapasiteye ulaşmasının habercisi gelişmeler 1990'lı yılların başında Sovyetler Birliğinin dağılması ve Doğu Blokunun çöküşünden sonra ortaya çıkmaya başlamıştır. Komünist Blokun çöküşü ile birlikte NATO 1990'lı yılların başında İslami radikaliteyi potansiyel yeni tehdit başlıkları arasında saymış ve ittifakın stratejik konseptine dahil etmiştir. Bu süreçte liberal demokratik Batı Blokunun karşısındaki yeni hasım ve tehdit "*İslami köktencilik"* olarak tanımlanmaya başlamıştır. 1990'lı yılların başından itibaren Cezayir ve Arap Yarım Adasında Fundamentalist hareketler tırmanışa geçmiştir.

Bernard Lewis, İslam Dünyasında Hristiyan Dünyaya karşı biriken öfkenin sonucu olarak tanımladığı bu hareketler ve yapılar için *"Müslüman Öfkesi"* kavramını kullanmaktadır. Lewis, 1990'ların ortalarında tırmanışa geçen silahlı selefi gruplar kaynaklı

terörü, ABD'nin Afganistan'da Kızıl Orduya karşı sahaya sürdüğü cihatçılar tarafından örgütlenmiş *"Müslüman Öfkesi"*nin ürünü yapılar olarak tanımlayan tartışmalı bir tespitte bulunmaktadır. Lewis, Orta Doğu ve İslam coğrafyasındaki her tür direniş ve başkaldırı hareketini cihatçı aşırılık yanlısı terör gruplarının örgütlediği *"Müslüman Öfkesi"* olduğu şeklindeki indirgemeci yaklaşımını bir adım öteye götürerek İslami Köktencilikle ilgili şu tespitleri yapmaktadır;

> *" İslami köktencilik, geleneksel değerlerini ve bağlılıklarını değersizleştiren ve onları inançlarından, arzularından, onurlarından ve hatta yaşamlarından koparan güçlere karşı normalde amaçsız ve düzensiz olan Müslüman kitlelerin öfkesine ve hayal kırıklığına bir amaç ve düzen kazandırdı"* (Volkan & Suistola, 2018, s. 133-134).

1960'lı yıllardan itibaren Orta Doğuda ve Afrika'da Arap dünyası içerisinde İslami köktenciliğin ve fundamentalist hareketlerin tohumları filizlenmeye başlamıştır. Aynı dönemde Irak, Suriye ve İran gibi diğer Orta Doğu ülkelerinde Kürtler'in silahlı faaliyetleri artmaya başlamıştır. 1990'lı yılların başından itibaren Orta Doğu'da başlayan radikal ekstremist akımların yükselişi, 2001 yılında İkiz Kulelere yapılan saldırılarla zirveye çıkan terörün küreselleşmesi sürecinin habercisi olmuştur (Kongar, 2001, s. 78-80). 2001 yılı Ekim ayında ABD, saldırıları üstlenen El Kaideyi ve Taliban Yönetimini tasfiye etmek üzere Afganistan'ı işgal ederek önleyici savaş stratejisini fiilen uygulamaya koymuştur. Ortadoğu'da yükselen "*Müslüman Öfkesinin"* kaynağı bir taraftan yüzyıllara dayanan eski ihtişamlı ve zaferlerle dolu İslam tarihine duyulan özlem iken, diğer taraftan, 19. ve 20. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti'nin hakimiyetini kırarak bölgeye gelen İngiltere, Fransa ve yine 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Bölgeye gelen Amerika Birleşik Devletlerinin, bölge halklarını ve değerlerini aşağılayan politika ve uygulamaları olmuştur. Bernard Lewis, bu faktörü, El Kaide, DEAŞ ve bu yapıları oluşturan fraksiyonların beslendiği tetikleyici faktör olarak tanımlamaktadır.

ABD'nin 1990'lardan itibaren tek süper güç olarak küresel hakimiyetini pekiştirmesi ile ortak öfkenin hedefi konumuna gelmesi, dünyanın farklı bölgelerinde faaliyet gösteren Amerikan karşıtı silahlı gruplar arasında da bir ağ ve bağlantı oluşturmuştur. Terörün küreselleşmesini tetikleyen bir diğer olgu ise ağ ve internet teknolojilerinin yaygınlaşması, terörün propaganda, iletişim ve yönetişim süreçlerinde yeni nesil kitle iletişim teknolojilerini kullanma kapasitelerinin gelişmesidir. Kitle iletişiminin yeni formu Dünyanın en ücra

köşelerindeki insanların dahi terör eylemlerinden haberdar olmasına ve psikolojik olarak etkilemesine neden olmuştur (Temizel, 2011, s. 331-332). Aynı şekilde El Kaide ve DEAŞ gibi selefist kodlarla örgütlenmiş terör örgütlerinde dünyanın farklı bölgelerinden farklı etnik ve dinsel kökenlere mensup militanlar yer almaktadır. Burdan da anlaşılacağı üzere yeni bin yılda küresel terörizmi ve silahlı yapıları küresel hegemonyaya karşı örgütlü şiddete teşvik edilen tek olgu *"İslami öfke"* değildir. Dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan insanlar da iletişim teknolojileri ve propaganda süreçlerinin etkisiyle bu terör dalgasının bir bileşeni olmaktadırlar. Bu bağlamda, günümüzün dominant gücü ABD önderliğindeki NATO ve Batı Blokuna yönelen örgütlü şiddetin paydaşları İslam coğrafyasını aşan ve sadece İslam ülkelerine maledilmesi mümkün olmayan bir yapıdadır ve farklı dinsel dinamikleri barındıran çok etnili bir kooperasyona işaret etmektedir.

11 Eylül saldırılarının üzerinden çok kısa bir süre geçmişken ABD, BM Güvenlik Konseyi ve NATO başta olmak üzere uluslararası mekanizmaları harekete geçirmiştir. Kısa süre içerisinde uluslararası bir koalisyonla saldırıların faili El Kaide ve Usame Bin Laden'i ve onun hamisi olarak gördüğü Taliban Rejimini bertaraf etmek için Afganistan'ı işgal etmiştir. ABD ikinci safhada kimyasal ve biyolojik menşeili kitle imha silahlarına sahip olduğu gerekçesi ile Irak'ı işgal etmiştir (Özpek, 2012, s. 182-183). Bu dönemde küresel eylem kapasitesine sahip terör örgütleri yeni bin yılın güvenlik sorunsalı olarak ortaya çıkmıştır. 11 Eylül Saldırılarını yeni nesil terör örgütlerinin eylem kapasitelerine ve küresel terörizmin yeni yüzüne işaret eden en çarpıcı eylem olarak değerlendirmek mümkündür. Bir bakıma 11 Eylül saldırıları küreselleşmenin terörizme dönük yüzüdür diyebiliriz. Küresel teröre ilişkin sağlıklı saptamalar yapmak için kök nedenlerin iyi analiz edilmesi gerekmektedir (Kongar, 2001, s. 77-79). 19. yüzyılın sonlarında Orta Doğuyu işgal eden Avrupalı devletlerin, İslam coğrafyasının ve Arap dünyasının dini, kültürel, etnik ve sosyal değerlerini hedef alan politikaları kök nedenler olmuştur. Aynı şekilde, 20. yüzyılın ikinci yarısında fundamentalist rejimleri besleyen dini, kültürel ve sosyal dinamiklerin kaynağı, sadece yüzlerce yıllık Hıristiyan istilası olmamıştır. Aynı şekilde Soğuk Savaş ikliminin Orta Doğu coğrafyasındaki etkileri bölge ülkelerindeki rejimleri biçimlendiren bir faktör olmuştur. Dolayısıyla 11 Eylül saldırısını, küreselleşmiş terörizmin görünen yüzü olarak Soğuk Savaş dinamiklerinden de beslenen bir olgu olarak değerlendirmek mümkündür.

11 Eylül Saldırılarından sonra ABD öncülüğündeki koalisyonun önce küresel terörle mücadele söylemi ile Afganistan'ı daha sonra Irak'ı işgal etmesi, Selefi cihatçı grupların etkinliğini arttırmıştır. Özellikle Irak'ın 2003 yılında ikinci kez işgal edilmesi ve ABD işgal

rejiminin uygulamaları Irak El Kaidesi'nin kuruluş sürecini tetiklemiştir. Irak El Kaidesi 2014 yılında Suriye El Kaidesi ile birleşerek DEAŞ'ı oluşturmuş ve Suriye'de de etkinliğini arttırmıştır. DEAŞ'ın Irak ve Suriye'de güçlenmesi, Türkiye'nin kırk yıldır mücadele ettiği ayrılıkçı terör örgütü PKK'nın Suriye kolu PYD/YPG'nin ABD tarafından vekâlet savaşçısı olarak sahaya sürülmesine gerekçe olmuştur. Dolayısıyla Türkiye'yi hedef alan etnik ve ayrılıkçı terörizm uluslararası destek bularak yeni bir ulusal güvenlik sorununa dönüşmüştür. 1980'li ve 1990'lı yıllarda kanlı eylemler düzenleyen PKK, söz konusu dönemin uluslararası ikliminden kaynaklı nedenlerle farklı ülkelerden destek görmüş ve güçlenmiştir. Soğuk Savaş dönemi şartlarının geçerli olduğu 1980'li yıllarda Soyetler Birliği etkisinin hissedildiği Suriye'de barınma ve örgütlenme imkanı bulan PKK, 1990'lı yıllarda ABD'nin Irak'ı işgal etmesi neticesinde ülkenin kuzeyinde meydana gelen otorite boşluğunu kullanarak güçlenmiştir (Demir, 2017, s. 276-278). Sovyetler Birliğinin müttefiki olan Suriye Rejimi örgüte önemli oranda lojistik, silah, eğitim, istihbarat desteği sağlamıştır. Aynı şekilde 1980'li yıllarda ABD'ye yakın duran Irak örgüte barınma, eğitim ve lojistik alanlarında destek sağlamıştır. Irak, Suriye ve İran'ın önemli ölçüde Kürt nüfus barındırıyor olması örgütün bu ülkelerde taban ve destek bulmasına neden olmuştur.

Terörizmin küreselleşmesi ve Suriye ve Irak'ta yayılması, PYD'nin Suriye krizinin etkin aktörlerinden birisi haline gelmesine neden olmuştur. Bu dönemde Türkiye'nin uluslararası girişimlerine ve çabalarına rağmen, PYD/YPG DEAŞ'la mücadele söylemiyle uluslararası destek bulmuş ve kitle medyasında meşrulaştırılmıştır. Batı basınının haber ve içeriklerinde yürütülen propaganda stratejilerinin dayanağı, küresel selefi cihatçı terörle mücadelede liberal demokratik dünyanın değerleri için savaşan seküler bir örgüt olarak çerçevelenen PYD'ye biçilen roldür. Özgür dünyanın güvenliği açısından DEAŞ'ın geriletilmesinin ve yenilmesinin mutlak gerekliliği, bunu başarabilmek için ise PYD gibi yerel silahlı unsurların desteklenmesinin zorunluluk olduğu vurgusu ABD ve Batı medyası tarafından kullanılan hakim söylemin ana eksenini oluşturmaktadır (Üstün, 2015).

Ancak ABD'nin; Suriye, Afganistan, Irak ve Orta Doğu coğrafyasının birçok bölgesinde cihatçı aşırılıkla mücadelesinin uzayıp gitmesi ve bir türlü neticelenmemesi bu sürece ve uygulanan stratejilere yönelik ciddi kuşkuları gündeme getirmiştir. Lewis'in örgütlenmiş *"İslami öfke"* olarak adlandırdığı sebep-sonuç algoritmasının sahadaki gerçeklikle örtüşmediğine ilişkin bir takım çelişkileri gündeme getirmiştir. Keza, Lewis'in İslam Dünyasında, yüzyıllarca süren bir zaman diliminde oluştuğunu belirttiği Batı karşıtı *"İslami öfkeyi"* örgütleyen üst yapılar ve cihatçı aşırılık yanlısı silahlı gruplar yine

Afganistan'da Sovyetler Birliği işgaline karşı ABD'nin uygulamaya koyduğu Yeşil Kuşak Stratejisinin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, ABD'nin DEAŞ'la mücadele adı altında bir başka terör örgütü PYD/YPG'yi vekalet savaşçısı olarak sahaya sürmesi bu stratejiye yönelik endişelerin ve eleştirilerin temel dayanağı olmuştur. Afganistan'da Sovyetler Birliği işgaline direnmek üzere silahlandırılan ve eğitilen cihatçı aşırılık yanlılarının 2000'li yıllarda ABD ve Dünya için küresel bir tehdide dönüştüğü bilinen bir gerçektir. Bu sürecin bir çıktısı olarak nitelendirilebilecek küresel terörizmin örgütlenmiş formu olan DEAŞ'la mücadele için yine bir terör örgütünün sahaya sürülmesi terörle mücadelenin ruhuna aykırı ve paradoksal bir stratejidir (Demirdüzen & Özel Özcan, 2021, s. 233).

ABD'nin Soğuk Savaş döneminde Orta Amerika'daki komünist rejimlere karşı savaşan kontraları desteklemesinde olduğu gibi Afganistan'da Sovyetler Birliğine karşı savaşan naip silahlı gruplar üzerinden yürüttüğü vekâlet savaşlarının bir çıktısı olarak 2000'li yıllarda küresel terör tehdidine dönüşen cihatçı aşırılık yanlısı örgütlerin PYD/YPG sahaya sürülerek aynı yöntemle enterne edilmesine yönelik stratejiler eleştirilere hedef olmuştur. Keza ABD'nin DAEŞ'ı yenilgiye uğratmak için yerel güçlerle işbirliği yapmak ve bu bağlamda PYD'ye silah, eğitim, lojistik ve istihbarat desteği vermek şeklinde formülize ettiği strateji benzer kuşkuları tekrar gündeme getirmiştir. Türkiye'nin, DEAŞ'la mücadele söylemiyle PYD'nin silahlandırılmasına ve desteklenmesine yönelik olarak diplomatik mecralarda sıklıkla dillendirdiği eleştiriler, DEAŞ'la mücadele için ABD tarafından PYD/YPG'nin desteklenmesine gerekçe gösterilen cihatçı aşırılığın ortaya çıkış ve gelişme sürecindeki nedensellik ilişkilerine benzerlikleri barındırdıyor olması nedeniyle haklı kuşkular barındırmaktadır.

2.1.6. Uluslararası Güvenlik ve Terörizm

Uluslararası güvenlik sorunsalı günümüzde güvenlik bilimleri ile ilişkili disiplinler kadar uluslararası ilişkiler biliminin de başlıca ilgi alanlarındandır. Modern devletin ortaya çıkması ve iktisadi kapitalizmin baskın sistem olmasına bağlı olarak devletlerarasındaki ilişkilerin düzeyi de büyük bir ivme kazanmıştır. Modern devletin ortaya çıkması ve devletlerarası karşılıklı ilişkilerin gelişmesi güvenliğin uluslararası boyutunu öne çıkarmıştır. Bölgesel ve küresel güvenliği etkileyen uluslararası terör tehdidi ekonomik, siyasal, hukuki ve diplomatik faktörlerle birlikte güvenlik bilimleri çalışmalarının odağında yer almaktadır. Terör örgütlerinin 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren etkilerini

arttırmaları terörizmi uluslararası güvenlik sorunsalının temel tartışma alanlarından birisi yapmıştır (İşyar, 2008, s. 2).

Uluslararası güvenliği tehdit eden bölgesel ve küresel çatışmaları önleyici politikalar geliştirmek ve uluslararası işbirliğini kurumsallaştırmak için Birinci Dünya Savaşından sonra 1920'de İsviçre'de BM'nin (Cemiyet-i Akvam) kurulması başta olmak üzere uluslararası güvenlik ve istikrarın korunmasını ve sürdürülmesini amaçlayan bir dizi örgütlenme olmuştur. Yine aynı şekilde İkinci Dünya Savaşından sonra 1949'da kurulan NATO uluslararası barış ve istikrarı sağlama ve sürdürme amacına yönelik bir kurumdur. İki Dünya Savaşından sonra uluslararası kuruluşların gayretleri ve hayata geçirilen politikalar devletler düzeyinde konvansiyonel orduların kullanıldığı çatışmaları önlemişse de devlet dışı silahlı grupların kullanıldığı yeni nesil savaşlar uluslararası güvenlik sorunu haline gelmiştir. Modern devletin gelişimiyle birlikte yapısı ve karakteri değişen terörizm, yeni dönemde örtülü mücadele stratejisi kapsamında yoğun olarak kullanılan bir araca dönüşmüştür. Bu süreçte devlet dışı silahlı gruplar ve terör örgütleri uluslararası barış ve istikrarı tehdit eden önemli bir sorun olarak öne çıkmıştır (Martin, 2017, s. 132-133) Bu yeni dönemde terör sınır aşan boyutlarıyla uluslararası kuruluşların ve devletlerin bir numaralı gündemini oluşturmaya başlamıştır.

Terörün klasik analizlerde mevcut düzeni değiştirmek, meşru otoriteyi sarsmak, şiddet, tedhiş ve korku hali propagandası yoluyla siyasi iktidarları yıkmak olarak sayılan amaçları 1960'lardan sonra terörizmin değişen yüzüyle birlikte değişime uğramıştır. Gerek iki kutuplu dünya düzeninin hakim olduğu Soğuk Savaş döneminde gerek Sovyetler Birliğinin ve Varşova Paktının dağılmasını takip eden tek kutuplu dünya düzeninin geçerli olduğu dönemde dünya terörün yeni yüzü ile tanışmıştır. Yeni dönemde terör örgütleri küresel güç mücadelesinde, ülkeler arasında yürütülen örtülü operasyonlarda ve ülkelerin birbirine karşı yürüttüğü asimetrik savaş stratejilerinde önemli bir araca dönüşmüştür (Aslan, 2021, s. 112-114). Devletlerin finans, lojistik, istihbarat, silah, eğitim, barınma alanlarında önemli destekler sağladığı, yıkıcı eylem kapasitesine sahip, teknolojiyi ve iletişim ağlarını etkin kullanan yeni nesil örgütler ön plana çıkmaya başlamıştır.

Terörizmin yeni dönemde büründüğü bu özellik ve sınır aşan eylem kapasiteleri, sadece sınırdaş devletlerarasında değil, bulundukları coğrafi bölgeler dışında farklı anakaralarda eylem yapabilecek kapasiteye ulaşmaları uluslararası güvenlik tartışmalarının odağında yer almaktadır. 1950'li yıllara kadar daha ziyade devletlerarasındaki

konvansiyonel ve simetrik savaşlar uluslararası güvenlik alanının temel sorunu iken, günümüzde zirve yapan uluslararası terörizm tehdidi ciddi bir küresel güvenlik sorunsalı haline gelmiştir (Kongar, 2001, s. 102). Bu saldırıların fiili etkileri kadar kitle medyası üzerinden yayılan psikolojik etkileri de çarpıcı düzeydedir. İkiz Kuleleri hedef alan ilk saldırının milyarlarca insan tarafından izlendiği bir zaman diliminde ikinci kuleyi hedef alan saldırı gerçekleşmiş ve dünyanın o tarihe kadar gördüğü en büyük terör saldırısının bir safhası kitlelere canlı olarak sunulmuştur. 11 Eylül Saldırıları terörün küreselleşmesine iyi bir örnek teşkil etmektedir. Okyanusun karşı kıyısını hedef alan saldırıların karşılığı binlerce kilometre ötede Afganistan'ın işgal edilmesi suretiyle verilmiştir. (Erdem T. , 2019, s. 448). Dolayısıyla, bu dinamiklerden beslenen PYD/YPG, farklı yönleri bağlamında uluslararası terörizmle ilgisi bağlamında incelenecektir. Farklı devletlerden silah, barınma, istihbarat, eğitim, siyasi destek alan ve himaye edilen Örgüt, Türkiye açısından ciddi bir güvenlik sorunudur.

PYD/YPG kaynaklı tehdit geniş bir coğrafi alanı kontrol ettiği, eğitim kampları kurduğu, militan topladığı ve barınma olanağı bulduğu Suriye sınırına yakın bölgelere sınırlı bir ulusal güvenlik sorunu olmanın ötesinde bir düzeye ulaşmıştır. DEAŞ'la mücadele söylemi ile silahlandırılan örgütün elindeki ciddi silah kapasitesine ek olarak Avrupa'nın birçok ülkesinde sivil toplum ağları görüntüsü altında yapılandığı ve faaliyet yürüttüğü bilinen bir gerçektir. Örgüte sahada operasyonel destekle birlikte eğitim ve istihbarat desteği veren ve büyük miktarlarda silah sağlayan devletlerin varlığı Türkiye açısından büyük bir güvenlik riski oluşturmaktadır. Örgütün Türkiye'deki bazı metropollere yönelik bombalı intihar saldırıları ve Suriye sınırındaki illeri hedef alan roketli saldırılar bu endişeleri destekler niteliktedir. Suriye İç Savaşında rejim güçleriyle herhangi bir çatışmaya girmeyen ve örgütsel ve ideolojik hedefleri doğrultusunda Suriye'nin kuzeydoğusunu işgal eden PYD'nin üçüncü yol stratejisi izlediği dikkat çeken bir husustur (Kerman & Efegil, 2017, s. 169-171). Suriye'deki eylemlerine ve işgallerine ek olarak siyasi faaliyetler yürüttüğü, ekonomik kaynak sağladığı Avrupa ülkelerindeki yapılanması üzerinde durulması gereken devlet destekli terörizm kaynaklı uluslararası güvenlik sorunudur.

1990'larda Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla birlikte ABD öncülüğündeki Batı İttifakı ve NATO'nun gündemindeki öncelikli tehditlerden birisi Pakistan, Mısır, Cezayir ve İran gibi ülkelerde yükselmeye başlayan Fundamentalist hareketlerin iktidara gelme riskinden kaynaklı küresel güvenlik tehdidi olmuştur. Cezayir'de İslami Selamet Cephesi iktidarının Fransa destekli askeri darbe ile bertaraf edilmesi bu akımların siyasal iktidarları

ele geçirme serüveninde önemli bir kırılma noktası olmuştur. Mollaların iktidarda olduğu İran dışındaki diğer ülkelerde de İslamcı akımlar siyasal mekanizma içerisinde iktidara gelememiştir. İslami tandanslı akımların siyasal süreçlerden ve iktidar denkleminden dışlanması radikalleşme eğilimlerini arttırmış siyaset dışı metotlarla varlıklarını koruma ve amaçlarını gerçekleştirme sürecine yöneltmiştir. Seçimlerle ve legal süreçlerle iktidara gelmesi cunta rejimleri ile engellenen ve siyasi iktidarları ele geçirme bağlamında tehdit boyutundan çıkan bu hareketler siyaset dışı alanlara kaymıştır. Terörizmin küreselleşmesinde milat olarak kabul edilen 11 Eylül Saldırıları sonrasında uygulamaya konulan terörle savaş süreci, El Kaide'ye yönelik bir cezalandırma operasyonu olmaktan çıkmış ve küresel düzeye taşınmış ve ABD hegemonik stratejilerinin bir bileşeni haline gelmiştir (Aytekin, 2021, s. 146-147).

İsrail'in Filistin politikası ve uluslararası camianın bu soruna yönelik tutumları Orta Doğu ülkelerinde reaksiyonel olarak devlet dışı örgütlerin ve silahlı yapıların Filistin sorunundan beslenerek güçlenmesine neden olmuştur. İsrail ve ABD karşıtlığından beslenerek Filistin sorunu motivasyonuyla örgütlenen yapılar ve Sovyetler Birliği'nin işgali altındaki Afganistan'da gücünü arttıran silahlı gruplarla birlikte ciddi bir selefi cihatçı ağı oluşturmuştur. Dolayısıyla, 1979 yılında Sovyetler Birliğinin Afganistan'ı işgal etmesi ve ABD ve Batı blokunun Kızıl Orduya karşı Afgan Mücahitler bayrağı altında radikal ve ekstremist grupları yoğun bir şekilde desteklemesi radikal ekstremist terörün küresel bir tehdide dönüşme sürecinin temelleri atılmış oldu. Buna karşılık, ABD'nin silah ve eğitim desteği sağladığı cihatçı aşırılık yanlısı gruplar örgütlü ve dinamik yapılar olarak öne çıkarılmış olmakla birlikte Afganistan'da Sovyet işgaline karşı savaşan tüm mücahit gruplar için *"selefi cihatçı"* şeklinde indirgemeci bir tespitte bulunmak mümkün değildir.

Suriye İç Savaşında ön plana çıkan DEAŞ'la birlikte, Afganistan, Suriye ve Irak'ın da dahil olduğu onaltı ülkede etkinlik gösteren El Kaide, ABD ve Batılı devletler tarafından günümüz küresel terör tehdidinin en önemli kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda cihatçı aşırılık yanlısı terör ve DEAŞ kaynaklı tehditle mücadele söylemi, PYD/YPG'nin Irak ve Suriye'deki varlığının ve desteklenmesinin en önemli dayanaklarından ve meşruiyiet kaynaklarından birisi haline gelmiştir. DEAŞ kaynaklı selefi terör tehdidi, uluslararası platformlarda ve ABD ile yapılan ikili görüşmelerde sürekli olarak Türkiye'nin PYD/YPG'ye ilişkin çekingelerine ve itirazlarına karşılık öne sürülen gerekçelerden birisi olmuştur (Acun & Keskin, 2017, s. 9). ABD'nin, Suriye'de DEAŞ'la etkin bir şekilde mücadele etmediğine, etkin mücadele ile sahada yenmekten ve bertaraf

etmekten imtina ettiğine, DEAŞ'ı PYD/YPG'ye *"yendirmek"* suretiyle bertaraf etmeye odaklı ikircikli ve tartışmalı bir strateji benimsediğine ilişkin ciddi emareler mevcuttur. Bu bağlamda DEAŞ'la mücadele söyleminin PYD'ye Suriye'de alan açmak için araçsallaştırılmış bir gerekçe görüntüsü verdiği kuşkularının öne çıktığını söylenmek mümkündür (Çalışkan, 2020, s. 65-66).

PYD/YPG'nin medyada temsili ağırlıklı olarak tahlil edilecek konu olmakla birlikte, selefi cihatçı terör tehdidinin PYD/YPG'ye ilişkin medya temsillerinde meşrulaştırıcı bir dayanak olarak kullanılması nedeniyle, DEAŞ da analizlere dahil edilecektir. Uluslararası güvenlik perspektifinden terörizm sorunsalının tanımlanması suretiyle kavramsal bir çerçeve çizilmesi, Türkiye için terörizm kaynaklı uluslararası güvenlik sorunu ve tehdit kaynağı olan PYD/YPG'ye ilişkin analizler açısından önemlidir. Türkiye'nin, PYD/YPG kaynaklı tehdide karşı yürüttüğü girişimlere rağmen ABD'nin *"DEAŞ'la mücadele"* söylemi odaklı yaklaşımı ile örgüte meşruiyet atfetmesi ve bu ilişkinin uluslararası medyada temsili, devlet destekli terörizmle ilişkin analizlere kavramsal zemin teşkil etmesi bakımından önemlidir. Türkiye, PYD/YPG kaynaklı saldırılardan ciddi boyutlarda zarar görmüş olmasına rağmen uluslararası mekanizmaları harekete geçirememiştir. ABD ile birlikte Avrupa'nın önde gelen devletleri de bu süreçte PYD/YPG'nin eylemlerine ve kendi ülke sınırları içerindeki faaliyetlerine göz yummakla kalmamış sahada operasyonel destek vererek silah, lojistik ve eğitim desteği sağlamıştır.

2.1.7. Uluslararası Terörizm ve Terör Örgütleri

1970'lerde ve 1980'lerde terör eylemleri Dünya genelinde tırmanış gösterirken eylemlerin şekli de değişmiştir. Önemli politik figürlere, dini önderlere, kanaat önderlerine yönelik suikastler, adam kaçırma ve rehin alma eylemleri, uçak kaçırma eylemleri gibi sınır aşan ve iletişim imkanları ile tüm dünyanın dikkatini çeken eylemler baş göstermeye başlamıştır. Bu dönemdeki eylem stratejileri başlangıçta sık tekrarlanmayan, sansasyonel ve sürpriz saldırılar iken 1980'lerden sonra seviye atlayarak sistematik bir şekilde başka ülke topraklarını hedef alan terörizm faaliyetlerine dönüşmüştür. Bu durum bir bakıma terörizmin uluslararası boyuta taşınması ve küresel terör tehdidine giden sürecin ayak sesleri olmuştur (Martin, 2017, s. 199-200). 1970'li yıllarda faaliyet gösteren Marksist ve Leninist ideolojiye sahip radikal sol terör örgütleri Türkiye'de bir dizi suikastler, bombalı saldırılar ve kanlı eylemlerle adlarını duyurmuştur. Türkiye'nin etnik ve ayrılıkçı terörle yüzleşmesi ise 1978 yılında PKK'nın kurulması ile olmuştur. PKK Lübnan, Suriye, Irak ve İran'da üsler oluşturarak Türkiye'nin özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesini hedef alan saldırılar

gerçekleştirmiştir. Farklı ülkelerde barınma ve üslenme imkanı bulan örgütün Suriye, Lübnan, Irak ve İran'daki varlığı Türkiye açısından uluslararası terörizm kaynaklı güvenlik tehdidi anlamına gelmekte idi.

Terörün uluslararası boyut kazanmaya başladığı 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, uluslararası terörizm tasnifi içerisinde değerlendirilebilecek farklı ve yeni eylem türleri görülmeye başlamıştır. Uluslararası sembolik değeri olan mağdur figürlere yönelik saldırı ve eylemler, hedef ülkelerin başka ülke sınırları içerisinde yer alan büyükelçiliklerine ve misyonlarına yapılan baskın ve saldırılar terörizmin yeni eylem stratejileri arasında yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Küreselleşme sürecinde terörizmin uluslararası boyut kazanması ve uluslararası terörizmin öne çıkması uluslararası hukuksal boyutunu gündeme getirmiştir. Uluslararası hukukun, diplomasinin veya savaş hukukunun dışında kalan şiddet eylemleri uluslararası terör olarak değerlendirilmektedir. Bu olgu terör örgütlerine devletler düzeyinde destek sorunsalını gündeme getirmiştir (Bural, 2020, s. 19-21). PKK'nın Suriye, Lübnan, Irak ve İran'da örgütlenmesi ve Türkiye'ye yönelik eylemlerinde bu ülkeleri üs olarak kullanmasında olduğu gibi.

Devletlerin teröre desteği, karışma şekilleri ve düzeyleri farklı şekillerde olabilir. Terörizmin devletlerce desteklenmesi üslenme ve lojistik zemin sağlamak şeklinde olabileceği gibi silah ve eğtim desteği şeklinde de olabilmektedir. Devletlerin terörle mücadele kapsamında güvenlikçi politikalar benimsediği, teknolojik ve istihbari anlamda güvenlik önlemlerinin düzeyinin arttığı günümüzde bu önlemleri ve güvenlik duvarlarını aşarak sistematik ve ses getirecek eylemler yapmak ve bunu sürdürülebilirliğini sağlamak güçtür. (Taşdemir, 2020, s. 51). Dolayısıyla bu durum, günümüzde yüksek standartlı güvenlik politikaları ve önlemlerine rağmen kanlı ve sansasyonel eylemler gerçekleştirebilen terör örgütlerinin devletlerce desteklendiği gerçeğini gündeme getirmektedir. Devletlerin teröre karışma şekilleri kimi zaman ekonomik, silah, lojistik, barınma, eğitim, istihbarat desteği destek sağlamak şeklinde olabilirken kimi zaman da aktif operasyonel vermek şeklinde olabilmektedir.

1970'lerde Orta ve Güney Amerika'da, ABD'nin komünist rejimlere karşı savaşan kontralarla ve terör örgütleri ile olan ilişkileri ön plana çıkmaktadır. Sovyetler Birliği liderliğindeki Varşova Paktı ve ABD liderliğindeki NATO arasındaki Soğuk Savaş döneminin belirgin özelliklerinden birisi, konvansiyonel orduların kullanıldığı çatışmalar yaşanmamış olmamasına rağmen her iki bloka üye ülkelerin jeopolitik ve stratejik etki

kuşağında yer alan bölgelerde rejim karşıtı vekil gerilla orduları veya vekil terör örgütlerini desteklemek suretiyle örtülü ve düşük yoğunluklu vekâlet savaşlarındaki artış olmuştur. ABD, bu süreçte Orta Amerika ülkelerinde rejim karşıtı kontra liderleri ve terör örgütleri ile olan ilişkileri üzerinden yürüttüğü mücadeleye ek olarak bu yapılarla olan ilişkilerini dünya kamuoyu önünde aklamak için sistematik bir propaganda savaşı vermek durumunda kalmıştır. Özellikle yazılı basının yanı sıra ana akım medya kuruluşlarının etkin olduğu bu dönemde basın ve yayın faaliyetlerinin Beyaz Saray tarafından yoğun olarak denetim altına alındığı ve adeta bir propaganda aygıtı olarak kullanıldığı gözlemlenmiştir (Chomsky, 2019, s. 103). Bu bağlamda, 1970'li yıllar ABD'de medya kuruluşlarının üzerinde merkezi bürokrasinin ve özellikle savunma bürokrasisinin denetim ve etkisinin arttığı, telekomünikasyon alt yapısının Pentagon'un kontrolüne girmeye başladığı dönemdir. ABD Yönetiminin kitle iletişim araçlarını denetim ve kontrol altına alma çabasının altında yatan en önemli nedenlerden birisi askeri doktrinin önemli bir parçası olan farklı coğrafyalardaki devlet dışı silahlı gruplarla olan ilişkilerin propaganda örtüsü altında meşrulaştırılmasıdır.

PYD/YPG de benzer şekilde, DEAŞ'la mücadele stratejisinin bir parçası olarak silah, eğitim, barınma ve istihbarat desteği almakta ve operasyonel destek görmektedir. Chomsky'nin analizlerinde belirttiği gibi, ABD'nin 1970'li ve 80'li yıllarda muhalif rejimlerin yönetimde olduğu Orta ve Güney Amerika ülkelerinde kontralar ve diğer terör oluşumlarıyla olan ilişkisine benzer bir durum, bugün Suriye'de ABD-PYD/YPG ilişkileri için geçerlidir. Bu bağlamda, uluslararası boyutu itibariyle devlet destekli terörizme ilişkin kavramsal boyut bu yönüyle çalışmada yapılacak analizler için önemli bir zemin teşkil etmektedir.

2.2. Kitle Medyasında Terör Haberciliği

Günümüzde terörizmin uluslararası boyuttaki siyasi ve ekonomik etkileri kadar sosyal etkileri de büyüktür. Sınır aşan eylem kapasiteleri ile büyük bir tehdide dönüşen terör örgütleri, etkilerini eylemlerinin fiili sonuçlarından çok, tedhiş ve şiddetin kitle medyasında teşhir edilmesinden almaktadır. Terör eylemleri görüntülerinin medya aracılığıyla yayılması dünyanın en güvenli bölgelerindeki insanları bile etkileyen güvensizlik ve korku hali psikolojisine neden olmaktadır. Terörün kitle iletişim araçlarını kullanması sembolik etkileşim kuramının dört bileşenli denkleminde olduğu gibi; mesajın kaynağı olan *verici* konumundaki terörist, eylemin hedefinde yer alan alıcıyı sembolize eden *hedef* ve eylemle verilmek istenen *mesaj* ve medya üzerinden terör eylemlerinin ulaştırıldığı izleyici kitlelerinden alınan reaksiyonun *geri bildirim* olarak kodlandığı bir iletişim modeli ile

formülize edilmektedir. Bireyler arası ve birey grup ilişkileri bağlamında analizleri önceleyen mikro sosyolojik analiz yaklaşımı olan iletişimsel eylem kuramı terörün kitle medyasında temsili kaynaklı toplumsal etki analizleri açısından önemli ipuçları içermektedir. Eylemlerden etkilenen kurbanlar hedefmiş gibi görünüyor olmakla birlikte, asıl hedef medya üzerinden terör eylemleriden haberdar olan ve buna toplumsal reaksiyon geliştiren kitlelerdir (Demir, 2015, s. 48-49).

Kelime anlamı itibariyle *temsil*, seçilen bir olgunun veya kavramın sunulma ve kitlelere iletilme tarzını ifade etmektedir. Temsil kültür çalışmalarında gittikçe öne çıkan ve anlam kazanan bir tartışma alanına dönüşmüştür. Dil ve anlamın kültürle ilişki kurmasını sağlayan temsildir ve bu bağlamda temsilin kültürü şekillendirme sürecindeki etkinliği kitle medyasının artan gücüne paralel olarak artmıştır. Temsil kavramı yaygın kullanım şekliyle bir kavram, bir olgu veya bir şey hakkında anlamlı bir ifade tarzı geliştirmek, dünyayı ve olguları dış dünyaya ve insanlara anlamlı bir şekilde aktarmak, betimlemek ve iletmek için dilin kullanımını ifade etmektedir. Medyada temsil ise olayların ve olguların yansıtılma şeklini ifade etmektedir (Dinç & Dinçer , 2019, s. 92). Kavramlar üzerinden anlamın üretilmesini ifade eden temsil, anlam ve dilin kültürle ilişki kurduğu bir süreci ifade etmekte olması dolayısıyla kültürün önemli bir bileşeni ve parçasıdır.

Anlamlar üzerinden dünyayı tasvir eden ve şekillendiren bir araç olarak dilin kullanım şekline dair üç temel yaklaşımın varlığından bahsedilebilir. Temsil boyutunda dilin kullanım amacına ve şekline ilişkin bu tasnife göre, *yansıtıcı*, *kasıtlı* ve *inşacı* söylem anlayışından bahsetmek mümkündür. Bu üç yaklaşımdan ilki olgular, insanlar ve dış dünyada hâlihazırda var olan söylemin *yansıtıcı* yanıdır. İkincisinde, söylemde bulunanın söyleminden beklediği sonucu ve kastı ifade eden *kasıtlılık* fonksiyonudur. Söylemin anlamı yeniden şekillendirdiği, üretilen anlamların iktidar ilişkilerini belirleyici ve yönlendirici bir rol oynadığı günümüz iletişim paradigmalarının odaklandığı yönü ise söylemin *inşacı* boyutudur (Hall, 2017, s. 23-25).

Kitle iletişim teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak kitle medyasının gücünün artması ekonomik, siyasal, diplomatik, ideolojik, kültürel ve sosyal süreçlerde değişimi tetikleyen bir araca dönüşmesine neden olmuştur. Kitle medyasının gücü devletlerin ve büyük sermaye çevrelerinin dikkatini bu alana çekmiştir. Kitle iletişim araçları siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel vb. süreçlerde olduğu gibi terörü de etkileyen önemli bir faktör olarak ön plana çıkmıştır. Kavramsal analizlerde değinildiği gibi terörün en önemli

unsurlarından birisi propagandadır. Propaganda unsuru medya-terör ilişkileri alanındaki tartışmaların merkezinde yer almaktadır. Klasik analizlerde terör örgütlerinin propagandayı ve kitle medyasını etkin olarak kullanma çabaları ön plana çıkarken, 20. yüzılın ikinci yarısından itibaren devlet destekli terörizm olgusunun sonucu olarak vekâlet savaşlarında devletler tarafından kullanılan terör örgütlerinin uluslararası kamuoyu önünde meşrulaştırılmasına yönelik propagandanın sahibi kurumsal anlamda devlettir. Dolayısıyla devlet destekli terörizmi meşrulaştıran propaganda sürecinde terör örgütleri nesneleşmiş durumdadır.

Terörün birincil unsuru sistematik şiddettir. Sistematik şiddetin siyasi sonuç elde etmeye yönelik olması ise tamamlayıcı unsurdur. Özü itibariyle terör bir silahlı propaganda eylemidir. Dolayısıyla kitle iletişim sürecinin ve yeni nesil iletişim teknolojilerinin baskın olduğu günümüzde sistematik şiddetin kitle medyası üzerinden küresel çaptaki izleyici kitlesine sunulması önemli bir sorunsal olarak ön plana çıkmaktadır. Bu süreçte terör olgusunun ve şiddetin medyada temsili bağlamı önemli sorun alanıdır. Terörün medyada temsili veya medyatikleştirilmesi bu süreçte güvenlik ve iletişim bilimleri alanının önemli bir çalışma alanı olmuştur. Kitle iletişim araçlarının küresel boyuttaki etkinliğine bağlı olarak terör haberciliği üzerinden şiddet tehdidinin dünyanın en ücra köşelerinde dahi hissedilmesi ve kitle psikolojisini şekillendiren önemli bir faktör haline gelmesi anlamına gelmektedir (Özdemir & Işık, 2021, s. 205-206). Kitle iletişim araçlarının tarihsel gelişim seyri içerisinde kitle medyası askeri ve ideolojik nedenlerle propaganda aracı olarak kullanılan önemli bir zemin olmuştur. Radyo yayıncılığının daha yaygın olduğu 20. yüzyılın ilk yarısında devletler askeri ve ideolojik hakimiyet mücadelesinde radyo yayıncılığını bir propaganda aracı olarak kullanmışlardır. İkinci Dünya Savaşından sonra ve özellikle 1960'lı yıllarda televizyon yayıncılığı teknolojisindeki gelişmeler bağlı olarak Soğuk Savaş döneminin propaganda zemini görsel medyaya taşınmıştır (Jowett & O'Donnell, 2017, s. 164-165). Soğuk Savaş dönemiyle birlikte asimetrik bir karaktere bürünen güç ve hegemonya mücadelesi denklemin öne çıkan aracı devlet destekli terörizm olmuştur. Bu süreçte, devletlerarası mücadelelerde vekâlet savaşı aracı olarak beliren devlet destekli terör örgütlerinin medyada temsili etik ve hukuksal açıdan önemli bir sorun alanı olarak ön plana çıkmaya başlamıştır.

Modern devletin gelişerek toplumsal süreçlerin nerdeyse tamamına hakim olması ve güç kullanma tekeline sahip tek meşru otorite haline dönüşmesine enden olmuştur. Dolayısıyla, belirlenen bu katı normatif sınırların dışında şiddet ve güç kullanan yapıların

terör örgütü olarak ifade edildiği safha modern dönemin kavramsal çerçevesini biçimlendirmiştir. Modern devletin baskın olduğu dönemde ulusal ve uluslararası düzlemde belirlenen katı hukuksal çerçeve dışında kalan ve terör örgütü olarak nitelenen yapıların yaygınlık kazanması 20. yüzyılın ikinci yarısına denk gelmektedir (Martin, 2017, s. 53-54). Terör faaliyetlerinin ve örgütsel yapıların değişime uğradığı, vekâlet savaşı aracı olarak devlet destekli terörizmin yaygınlık kazandığı bu dönemde terörün medyada temsili ve kitle iletişim araçlarını kullanma boyutu değişime uğramıştır.

Sistematik şiddeti siyasi amaca ulaşmak için kullanan terörün, üzerinde anlaşılmış ortak bir tanımının olmayışı medyada temsili konusunda en önemli sorun alanı olarak öne çıkmaktadır. Geniş spektrumlu ve çok bileşenli dördüncü nesil savaşlar çağı olarak adlandırılan günümüzde vekâlet savaşı araçları haline gelmiş terör örgütlerinin kitle medyasında meşrulaştırılarak sunulması önemli bir uluslararası anlaşmazlık ve çatışma alanıdır. Komünizm tehdidini bertaraf ederek rüştünü ispatlayan ABD öncülüğündeki Batı Blokunun diplomaside ve kitle medyasında söylemsel boyutta dayanak aldığı tehdit algısı ve kodlaması 1990'lı yıllardan itibaren İslami fundamentalist ve radikal ekstremist yapılara yönelmiştir. Günümüz kitle medyasında terör tehdidine ilişkin haber ve yayınların ağırlıklı olarak DEAŞ, El Kaide başta olmak üzere İslam'la ilişkilendirilmiş bir fundamentalist ve ekstremist teröre yönelik içeriklerden oluşması bu tezi doğrular niteliktedir. Terör örgütlerinin tasnifinde kullanılan en temel kriterlerden olan etnik ve ayrılıkçı teröre ilişkin yayın ve içeriklerde ise kavramsal ve bilişsel izafiyet söz konusudur. Aynı şekilde Soğuk Savaş döneminin ABD ve Batı medyasının hedefindeki Marksist-Leninist eğilimli sol terör örgütleri de günümüzde Batı medyasının eleştiri oklarından büyük ölçüde kurtulmuştur.

Günümüzde kitle medyasının terör haberciliği anlayışının hedefinde, İslam'la ilişkilendirilmiş bir fundamentalist ve radikal ekstremist hareketler vardır. Selefi örgütlerin ağırlığını oluşturduğu haber ve içeriklerde öne çıkan kavramsal ve bilişsel bir sorun alanı Batı Medyasının İslam'ı terörle ilişkilendirerek sunma anlayışıdır (Uluç & Küngerü, 2018, s. 297). Özellikle 11 Eylül 2001 saldırıları, Batı menşeili medya kuruluşlarının terör haberciliği ve terörün medyada temsiline ilişkin politikalarını büyük oranda şekillendirmiştir. Buna karşılık yaklaşık kırk yıldır etnik ve ayrılıkçı terörle mücadele eden Türkiye, PKK ve devamında farklı bir isimle ortaya çıkan Suriye kolu PYD/YPG'nin eylemlerine yönelik haber ve yayınlar sorunlu ve ikircikli bir yaklaşım içermektedir. Devlet destekli terörizm sorunsalı ve terör örgütlerinin yeni nesil savaşlarda vekâlet savaşı aracı olarak kullanılmasına ilişkin analizlerde de değiniliği üzere üzerinde anlaşılmış ortak bir

tanımının bulunmayışı terörün kitle medyasında temsilinde öne çıkan önemli bir sorun alanıdır.

Teröre ilişkin kavramsal ve hukuksal düzlemdeki yaklaşım farklılıkları devletlerin terör örgütleri ve devlet dışı silahlı yapılarla ilişkilerini uluslararası politikanın önemli bir sorun alanı haline getirmektedir. Bu husus aynı şekilde terör haberciliği alanında da ön plana çıkan bir tartışma alanıdır. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren büyük gelişim gösteren yeni nesil savaş konseptinin en önemli aktörlerinden birisi olarak ön plana çıkan ve daha fazla kullanılmaya başlayan bu yapıların ve terör örgütlerinin medyada temsili ise günümüzün kitle iletişim sürecinin temel problemlerindendir. Belirtmek gerekir ki meşru ve yasal hükümetlerin devlet dışı silahlı gruplarla ve terör örgütleri ile olan ilişkileri ve bu yapıların kitle medyasında sunulma şekli birbirinden beslenen olgulardır. PYD/YPG'nin Suriye İç Savaşındaki eylemleri ve ABD ile olan ilişkilerinin kitle medyasında sunulma şekline ilişkin analizlere kavramsal zemin oluşturması bakımından, terör haberciliğinde esas alınan temel kavram ve yaklaşımlar bu yönüyle önem arz etmektedir.

Terörün uluslararası basında temsili hukuksal olduğu kadar etik bir sorun alanıdır. Kavramsal analiz bölümünde irdelendiği üzere, devlet destekli terör sorunsalı büyük oranda kimi devlet dışı silahlı grupların terör örgütü olarak tanımlanmasına karşılık kimi silahlı grupların ise terör örgütü olarak tanımlanmamasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla bu tür yapıların kitle medyasında sunulmasına ilişkin dayanaklar ve meşruiyet referansları, çalışma kapsamında ele alınan haber metinleri ve içeriklere ilişkin analizlere kavramsal zemin teşkil etmesi bakımından önemlidir. Bu bağlamda, günümüzde kitle medyasında terör haberciliğinde referans alınan temel kavramlar ve dayanaklar başlıklar halinde ele alınmıştır.

2.3. Batı Medyasında Terör Haberciliğinde Referans Alınan Kavramlar

2.3.1. Cihatçı Aşırılık Yanlısı Örgütlerle Mücadele

20. yüzyılın ikinci yarısında konvansiyonel savaşların yerini alan yeni nesil savaş konseptinin öne çıkardığı devlet dışı silahlı grupların ve terör örgütlerinin medyada sunulma şekli, günümüzün uluslararası çatışmalarının propaganda savaşları boyutunda önemli bir başlıktır. Soğuk Savaş sonrası dönemde devlet dışı silahlı yapıların uluslararası çatışmalardaki etkinliği artarak devam etmiştir. Doğu Blokunun çöküşüyle birlikte 1990'larda başlayan süreçte tehdit algısı ve söylem değişikliğe uğramış, tek kutuplu Yeni Dünya Düzeninin geçerli olduğu günümüzde terör örgütleri yine örtülü mücadele stratejisinin önemli aktörleri olma konumunu korumuştur. 1970'li yılların sonlarında

Afganistan'da başlayan cihatçı aşırılık yanlısı grupların yükselişi 1990'larda zirve yapmış ve küresel tehdit algısının merkezine yerleşmiştir. 11 Eylül Saldırıları ABD'nin küresel politikalarında ve terörle mücadele söyleminde köklü değişikliklere neden olmuştur. Amerikan dış politikasında boy göstermeye başlamaları 1940'lı yıllara dayanmakla birlikte Yeni Muhafazakar Akımın temsilcileri Bush Döneminde adeta dış politikaya tümüyle hakim olmuşlarlardır. Bush yönetimine destek mesajları ve tavsiye kararları içeren bir tavsiye mektubunda altı çizilen noktalarla ABD'nin önleyici savaş stratejisinin ilkeleri adeta örtüşmektedir. ABD'nin yeni ulusal güvenlik politikasını belirleyen bu ilkelerin odak noktasını terörle mücadele oluşturmaktadır. Terörle mücadele söyleminde işaret edilen tehdit kaynağı ise cihatçı gruplar olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2009, s. 331-334). Bu açıdan değerlendirildiğinde, terör haberciliğinde Batı medyasının diline hakim söylem ve uluslararası camiada hakim egemen söylem ekseninde şekillenmiştir. ABD ve NATO tarafından 1990'lı yılların başlarında gündemden düşen Komünizm tehdidinin yerine ikame edilen *"İslami radikalizmle mücadele"* söylemi eş zamanlı olarak Batı medyasının diline de yerleşmiştir. Terörle mücadele yöntemleri bu dönemde köklü değişikliklere uğramış, yerel silahlı yapılar, paramiliter gruplar, milisler gibi devlet dışı aktörler naip savaşçılar olarak sahaya sürülmüştür. Bu dönemde terör örgütlerinin vekil ordular olarak sahaya sürülmesi devletlerin terörle olan ilişkilerini diplomatik mecralarda ve kitle medyasında meşrulaştırma sorunsalını gündeme getirmiştir.

Selefi yapılarla mücadele söylemine dayalı propaganda bu dönemde terörle mücadele stratejisinin öne çıkan yaklaşım olmuştur. Bu yapılarla mücadele süreci Irak ve Suriye'de yeni bir boyuta taşınmıştır. Her iki ülke 2010'lu yıllardan itibaren devlet dışı silahlı grupların ve terör örgütlerinin hâkimiyet mücadelesine sahne olmaktadır. PKK/KCK ve Suriye kolu PYD/YPG gibi etnik ve bölücü terör örgütleri Irak ve Suriye'de DEAŞ ile mücadele adı altında silahlandırılmış ve desteklenmiştir (Gök, 2021, s. 132-133). ABD ve Uluslararası Koalisyonun bu örgütlerle ilişkilerini meşrulaştırırken kullandıkları önemli argüman yine cihatçı aşırılıkla mücadele olmuştur.

Soğuk Savaşın sona ermesiyle birlikte Orta Doğu ülkelerinde siyasal İslamist ve fundamentalist rejimler ABD öncülüğündeki liberal blokun önündeki küresel tehdit olarak ortaya çıkmıştır. Cezayir'de fundamentalist tandanslı İslami Selamet Cephesi ve Mısır'da Müslüman Kardeşler gibi akımların üst yapıları ve siyasi kadrolar nispeten ılımlı bir çizgi benimsiyor olsa da tabanları silahlı mücadele ve sertlik yanlısı eğilimleri barındırıyordu. Dolayısıyla bu yapılar ABD, NATO ve Batılı ülkelerin tehdit kodlamalarında üst sıralarda

yer alıyordu. Bu olgu 1991 yılında İtalya'nın Roma kentinde düzenlenen NATO konferansında İttifakın stratejik konseptine ve tehdit listesine *"İslami radikalite ile mücadele"* başlığı altında dahil edilmiştir. Batı medyasında bu tür hareketlerin tamamına ilişkin yaklaşım ve algı sorunlu bir perspektifi barındırmaktadır. Siyasal eğilimler içeren İslamist akımlar ve direniş hareketleri de İslam'ı terörle ilişkilendiren sorunlu yaklaşımla sunulmaktadır. Aynı şekilde İran, Suriye, Lübnan gibi diğer Orta Doğu Ülkelerindeki aşırılık yanlısı Şii Örgütler de farklı bir mezhepsel yapıya sahip radikal tehdit unsuru olarak ön plana çıkmıştır.

Orta Doğu ülkelerinde iktidarı ele geçirme hedefiyle yola çıkan ve örgütlenen İslami yapıların kısa sürede bertaraf edilmesi ve gözden düşmesiyle siyaset dışına itilen geniş kitleler ekstremist ve fundamentalist yapıların hedefi ve rezervi haline gelmiştir. Bu sebep sonuç sarmalı Orta Doğu ve İslam coğrafyasında alternatif siyasal hareketlerin legal ve hukuksal zeminlerde örgütlenmelerine ve meşru yollardan iktidara gelmelerine fırsat vermemiştir. Cunta rejimleri ve Batı destekli darbelerle siyaset dışı bir alana itilen dinamik kitlelerin yine Soğuk Savaş ürünü radikalist ve selefi yapıların örgütlenme zeminine dönüşmesi ironik ve paradoksal bir sonuçlar cetveline işaret etmektedir. Dolayısıyla bu sonuçlar bizi, Lewis'in Batı dünyasına karşı yüzyıllardır Orta Doğu'da yerleşik bir hal almış olan *"İslami hoşnutsuzluk"* olarak tanımladığı olgunun alelade siyasal süreçlerin bir ürünü olmadığı sonucuna götürmektedir. Günümüzde Orta Doğu ülkelerinde siyaset dışına itilen bu dinamikleri örgütleyen ve cihatçı aşırılık yanlısı gruplar olarak tanımlanan terör örgütlerinin, ABD'nin Yeşil Kuşak Projesi kapsamında Afganistan'da Kızıl Orduya karşı desteklenmiş ve silahlandırılmış grupların devamı olması paradoksal bir durumdur (Friedman, 2014, s. 53-57).

Öncelikle 1991'de Cezayir'de iş başına gelen İslami Selamet Cephesi iktidarının 1992'de Cezayir Yüksek Güvenlik Konseyinin seçimleri iptal ederek anayasal darbe ile yönetime el koyması yöntemiyle sona erdirilmesi, Mısır'daki Müslüman Kardeşler Örgütü başta olmak üzere Kuzey Afrika'daki diğer muhalif grupların mevcut rejimler tarafından diktatöryal yöntemlerle baskılanması ve görece olarak zayıflamasıyla birlikte Batılı liberal demokrasiler Sovyetler Birliği öncülüğündeki Komünist Bloktan sonra fundamentalist yapılara karşı da başarı kazanarak rüştünü ispatlamış oluyordu. Bu bir anlamda demokratik meşruiyetin gücünü pekiştirmesin ve diplomasinin baskın söylemi haline gelmesini ifade etmektedir. Soğuk Savaş döneminin dayatma aracı olan demokratik meşruiyet 2000'li yıllardan itibaren küresel cihatçı aşırılık yanlısı yapılarla mücadelenin de dayatma aracı

haline gelmiştir (Sitembölükbaşı, 2000, s. 153-154). 1990'lı yılların ortalarında gerileyen siyasal İslamist kadrolar ve radikal ekstremist örgütlere karşı kazanılmış gibi görünen zaferin ömrü kısa olmuştur. 1970'li yıllardan itibaren Afganistan'da Sovyet işgaline karşı Batının önemli ölçüde desteğini alan İslami Direniş örgütleri yeni bin yılın başlarından itibaren ABD ve NATO'nun küresel tehdit kodlamasında zirveye yerleşmiştir. Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgal etmesi neticesinde dünyanın değişik bölgelerinden farklı radikal İslamist gruplar Afganistan'da ABD himayesinde karşılaşma, birbirini tanıma, ilişki ağları kurma, örgütlenme, silahlanma ve savaş deneyimi kazanma fırsatı bulmuştur.

11 Eylül 2001'de New York'da Dünya Ticaret Merkezi kulelerini hedef alan terör saldırıları bir bakıma küreselleşmenin terörizme boyutunun bir yansımasıdır. Bu saldırılar Batı Medyası tarafından, 1990'lı yıllardan itibaren yükselişe geçen İslami radikalizmin Batı dünyasını hedef alan yüzü olarak okunmuştur. Afganistan'da Sovyetler Birliğine karşı savaşan örgüt ve yapıların ABD'den büyük boyutlarda silah, eğitim, ekonomik ve istihbari destek aldığı bir gerçekliktir. Dolayısıyla 11 Eylül'de ABD'yi hedef alan El Kaide'nin temellerini teşkil eden silahlı yapıların izlerine 1979'lardan itibaren rastlamak mümkündür. Aynı şekilde 2003 yılında Irak'ta Saddam Hüseyin Rejimini deviren ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyon, Şii grupları ön plana çıkartmış buna karşılık Sünni grupları enterne eden politikaları ile ülkedeki fay hatlarını derinleştirerek yeni bir mezhepsel çatışma zemini oluşturmuştur. İşgal yönetiminin Sünni gruplara yönelik yürüttüğü faaliyetler ve aldığı önlemler bir yerde Sünni hoşnutsuzluğun DEAŞ adı altında örgütlü bir silahlı yapı olarak ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Özellikle ABD ve uluslararası koalisyon güçlerinin ülkede kurduğu hapishanelerdeki gayri hukuki uygulamaları ve insan hakları ihlalleri DEAŞ'ı doğuran dinamikleri tetiklemiştir. Bu süreçte Afganistan'da etkin olan El Kaide içerisindeki fraksiyonların Irak'taki bu uygun zemine ve iklime olan ilgisi artmıştır. El Kaide'nin işgal altındaki Irak'taki Sünni hoşnutsuzluğu örgütlemesi, meskûn mahallerde ve kentlerde etkin olduğu kadar coğrafi alan hâkimiyeti kurma kapasitesine de sahip yeni nesil terör örgütlerinin önemli örneklerinden birinin ortaya çıkışını hızlandırmıştır.

Tıpkı Afganistan'da geniş bir coğrafi alanı kontrol eden El Kaide örneğinde olduğu gibi Irak ve Suriye'de de DEAŞ düzenli ordu birlikleri ile cephe savaşına girebilecek kapasiteye sahip bir güç olarak ortaya çıkmıştır. Retorik bağlamda İslami referanslar ve söylemlerle örülü bir örgüt jargonu kullanan bu yapıların omurgasını 1970'li yıllardan itibaren Soğuk Savaş stratejisinde vekâlet savaşı unsuru olarak kullanılan Radikal İslami gruplar oluşturmaktadır (Friedman, 2014, s. 26-29). DEAŞ bu süreçte Suriye İç Savaşında

PYD/YPG ve Radikal Şii örgütlerle, Irak'ta ise PKK, Kürt Peşmerge güçleri ve Şii güçlerle sık sık çatışmaya girmiştir. ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyon güçleri tarafından desteklenen PYD/YPG'nin yanı sıra merkezi hükümetler de Irak'ta ve Suriye'de DEAŞ ve diğer gruplara karşı kalıcı bir başarı elde edememiştir.

DEAŞ ve El Kaide fraksiyonları, Batı basını tarafından küresel barışı, evrensel demokratik ve çoğulcu değerleri tehdit eden bir numaralı tehdit ve korku kaynağı olarak çerçevelenerek Dünya kamuoyuna sunulmuştur. Ancak, ABD öncülüğünde Irak ve Afganistan başta olmak üzere Orta Doğu'da büyük bir askeri güç bulunduran uluslararası koalisyonun, bu sözde İslami retorik kullanan, sözde İslamist ideolojiler ekseninde yapılanmış bu örgütleri enterne etmek, küresel barış ve düzenin önündeki bir numaralı tehdidi kalıcı olarak bertaraf etmek için pek istekli olduğu söylenemez. El Kaide tehdidini bertaraf etmek için Afganistan gibi daha zor bir coğrafyayı ve kitle imha silahlarına sahip olduğu kesin delillere dayanmıyor olmasına rağmen aynı şekilde Irak'ı işgal eden ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyonun, kendi ifadeleri ile *"tüm dünyayı tehdit eden selefi terör dalgasının lokomotifi"* DEAŞ'la mücadeleyi bir terör örgütüne ihale etmesi etik ve hukuksal bağlamda bir dizi tartışmayı beraberinde getirmiştir.

Batı medyasının Suriye İç Savaşı ve DEAŞ'a ilişkin yaklaşımı, İslam'ı terörle ilişkilendiren sorunlu bir perspektifi barındırmaktadır. Bu bağlamda, uluslararası basının küresel barışı ve liberal demokratik değerleri tehdit eden en büyük tehlike algısı ile çerçevelenmiş radikal ekstremizm ve cihatçı aşırılık yanlısı örgütlerle mücadele söylemi ve bu mücadelede kullanılan araçsallaştırılmış vekil terör örgütleri üzerinden yürütülen küresel mühendislik çalışmalarını teyit eden sorunlu dil kayda değer kuşkular içermektedir. Günümüzde uluslararası güvenlik sorunsalı etrafında yürütülen tartışmalarda ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyon tarafından her platformda dillendirilen ve İslami radikalite tehdidi ile top yekûn mücadele stratejisi olarak kavramsallaştırılan yaklaşım yerel unsurlarla işbirliği kisvesi altında terör örgütlerinin de desteklenmesini içermekte ve Orta Doğu ülkelerini hedef alan her türlü askeri operasyona ve işgallere dayanak teşkil etmektedir. Özellikle Suriye ve Irak'ta ABD ve müttefiklerinin DEAŞ'la ve radikal gruplarla mücadele stratejisinin ana omurgasını PKK ve PYD gibi etnik ve ayrılıkçı terör örgütlerinin yoğun bir şekilde desteklenmesini içermektedir.

2.3.2. Evrensel Değerlerin Korunması

Küresel boyutta etkin olan Batı medyası Soğuk Savaş döneminde ABD ve Batı Blokunun en önemli propaganda araçlarından biri olmuştur. Bu dönemde yürütülen propaganda faaliyetlerinde en önemli karşıtlık denklemi komünizm tehdidi algısı ekseninde kurgulanan bir söyleme dayalı idi. Kapitalist ekonomik modeli benimsemiş olan Batı Blokunun siyasi tercihi ise liberal ve çoğulcu demokrasilerdir. Dolayısıyla küresel boyuttaki komünizm tehdidi ile ABD ve NATO öncülüğünde yürütülen tam spektrumlu mücadelenin temel mitlerinden ve meşruiyet kaynaklarından birisi de anti-komünizmdir. İkinci Dünya Savaşının bitişinden 1990'lı yılların başında Sovyetler Birliği'nin ve devamında Varşova Paktının dağılmasına kadar geçen yaklaşık elli yıllık Soğuk Savaştan zaferle çıkan ABD ve Batı Blokunun temsil ettiği liberal demokrasiler rüştünü ispatlamış oluyordu.

Soğuk Savaşın bitimiyle birlikte 1990'ların başında ortaya çıkan siyasal İslamist ve fundamentalist siyasi hareketler, ABD ve NATO tarafından küresel barışın önündeki yeni tehdit olarak tanımlanmaktadır. İslami referanslarla ortaya çıkan bu yapılar siyasal sistemlere eklemlenmek konusunda ciddi problemler yaşamış, mevcut siyasi iktidarlar karşısında başarısızlığa uğramış ve siyasi tabanlarının şiddet eğilimleri barındırıyor olması gerekçesi ile güç kullanılarak ve askeri darbelerle siyasal sistemin dışına itilmiştir. Bu yapılar siyasal modernizmle İslami değerleri uzlaştırma çabalarının karşılık bulmaması sonucunda sistemden dışlanmıştır. Buna bağlı olarak yüzyıllardır Ortadoğu'da Batı dünyasına karşı biriken hoşnutsuzluk, 1960'lı yıllardan itibaren Soğuk Savaş stratejisi çerçevesinde ABD ve Batılı müttefiklerinin desteğini alarak gelişim gösteren radikal ekstremist örgütlerin güdümüne girmeye başlamıştır (Altuntaş, 2007, s. 271-272). Bu bir bakıma Ortadoğu ülkelerindeki diktatörlüklerin ve Baas Rejimlerinin sistemin dışına ittiği İslamist tabanın yine Batının sahada destekleyerek vücuda getirdiği ekstremist ve aşırılık yanlısı grupların etkisiyle radikalleşmeleri ve yer altına inmeleri demektir.

Bu bağlamda 11 Eylül Saldırıları Ortadoğu coğrafyasında zemin bularak gelişen ve Afganistan'da Sovyet işgaline ve Kızıl Orduya karşı savaşarak örgütlenen radikal ekstremist grupların küresel bir eylem kapasitesine ulaşması ve terörün küreselleşen yüzünün ilk örneğidir. Buna bağlı olarak, Soğuk Savaş süresince ABD'nin *"önleyicilik"* ve *"Komünist bloku çerçevelemek"* üzerine kurulu uluslararası doktrini 11 Eylül sonrasında kökten değişmiştir. ABD'nin literatüre Bush Doktrini olarak da geçen yeni küresel hegemonya stratejisi önleyici savaş doktrini olarak ifade edilmektedir. Bu yaklaşım, sadece ABD için yakın ve yüksek risk içeren tehditlerle sınırlı kalmamak kaydıyla muhtemel ve potansiyel

tehdit alanlarına da doğrudan askeri müdahalede bulunabileceği anlamına gelmektedir. (Efegil, 2008, s. 111-112) Yeni ABD güvenlik stratejisinin bir diğer bileşeni ise 2003 yılında Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) olarak deklare edilmiştir. Bu kapsamda Orta Doğu coğrafyasındaki 22 ülkenin köklü şekilde yeniden dizayn edilmesinden ve sınırların değişmesinden bahsedilmektedir. Deklarasyonun anahtar kavramları ise *"demokrasi"* ve *"özgürlük"* olarak ön plana çıkmıştır (Kissinger, 2016, s. 351).

Büyük Ortadoğu Projesi doğrultusunda Orta Doğu'da ABD ve Batılı müttefikleri açısından küresel demokrasiyi ve özgürlükleri tehdit eden rejimlerin ve grupların bertaraf edilmesi için her türlü askeri etkinliğe girişebilecekti. Öncelikle El Kaide'ye karşı savaşmak amacıyla Afganistan işgal edilmiş, ardından 2003 yılında *"demokrasi"* ve *"özgürlük"* götürmek amacıyla Irak'a müdahalede bulunulmuştur. 1970'li yıllardan itibaren, Sovyet komünizminin yayılma riskine ve işgal tehdidine karşı ABD ve NATO üyesi ülkelerden yoğun silah, eğitim ve istihbarat desteği alarak örgütlenen ve güçlenen radikal ekstremist grupların yaklaşık 20 yıl gibi kısa bir süre sonra yine ABD ve müttefiklerinin tehdit kodlamasında en üst sıralara yerleşmesi, sözde İslami bir retorik ve ideoloji ekseninde örgütlenmiş bu örgütler bağlamında araçsallaştırılmış ve sahada adeta laboratuvar ortamında güçlenmesine izin verilmiş terör sorunsalına ilişkin yeni bir tartışma alanı ve sorunu gündeme getirmiştir.

ABD ve müttefiklerinin yeni binyılda küresel hegemonya doktrini tıpkı Soğuk Savaş döneminde olduğu gibi demokratik ve özgürlükçü dünyanın *"ötekilere"* karşı korunmasıdır. Bu süreçte 1991'de bertaraf edilen komünizmin yerini ise *"İslami radikalite ile mücadele"* söylemi almıştır. ABD ve NATO açısından yeni binyılın ana stratejisi, demokratik ve özgürlükçü değerleri İslami aşırılık yanlısı yapıların tehdidinden korumak olarak şekillenmiştir. Askeri, diplomatik ve siyasi alanda yürütülen hegemonya mücadelesinin fiili dayanağı Orta Doğu menşeili selefi cihatçı terörle ve İslami radikalite kaynaklı tehdit olarak kodlanmış ve bu yaklaşım ABD ve müttefiklerinin söylemlerinde de vücut bulmuştur. Özgür dünyanın evrensel değerlerinin korunması küresel propaganda dili olarak kitle medyasının kullandığı temel argümanlardan birisi haline gelmiştir.

2.3.3. Küresel Barış ve İstikrarın Korunması

11 Eylül saldırıları sonrasında ABD'nin önleyici savaş doktrinini üzerine temellendirdiği asli faktörlerden birisi de küresel düzeyde barış ve istikrarın sağlanması olgusu olmuştur. ABD'nin özgür dünyanın değerlerini ve küresel barışı hedef alan tehditleri

bertaraf etmeye yönelik söyleminin aksiyonel ayağını ise uluslararası sistemi kendi stratejileri doğrultusunda harekete geçirmek oluşturmaktadır. Soğuk Savaş döneminde olduğu gibi küresel barış ve istikrarın korunması ve sürdürülmesi yaklaşımı yeni konjonktürün de stratejik dayanağı olmuştur. 19. yüzyıl İngiliz hegemonyası dönemin iktisadi ve siyasi şartlarının sonucu olarak yönlendirici yapıda iken 20. yüzyılın ABD egemenliğinin ana karakterini ise kural koyucu yapısı oluşturmaktadır. 11 Eylül Saldırılarından sonra uygulamaya konulan önleyici savaşın ve küresel politikanın kurallarını belirleyen güç ABD olmuştur. Bu bağlamda küresel terörle savaş stratejisi de 20. Yüzyıl ABD hegemonik kültürünün izlerini taşımaktadır (Kaymak, 2016, s. 87-88). Bu hegemonik kültürün ürünü olan ABD'nin önleyici savaş stratejisi de uluslararası politikada bir dayatma aracı olarak kesin bir dille deklare edilmiş ve endoktrinasyona dönüşmüştür.

ABD'nin BM'yi yeni dönemde küresel hegemonya stratejisinin önemli bir parçası yapmaya çalıştığını söylemek mümkündür. 11 Eylül Saldırıları sonrasında, ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyon güçlerinin öncelikle Afganistan'a, akabinde kitle imha silahlarına sahip olduğu gerekçesiyle Irak'a karşı askeri harekat gündemiyle toplanan BM Güvenlik Konseyi kararlarında küresel barış ve istikrarın korunması ve sürdürülmesi vurgusunu görmek mümkündür. Sahada askeri operasyonlara imza atarken, uluslararası platformlarda ve diplomatik mecralarda uluslararası kuruluşları küresel barış ve istikrarın radikal ekstremist örgütler olarak kodlanan *"ötekilere"* karşı korunması misyonunu doğrultusunda BM başta olmak üzere uluslararası mekanizmaları teyakkuza geçiren ABD, dünya kamuoyunun rızasını ise kitle medyası üzerinden inşa etmektedir. Dolayısıyla siyasal, iktisadi, askeri, diplomatik, ideolojik ve kültürel bağlamda meşruiyetini küresel demokrasinin, küresel barışın, evrensel değerlerin ve özgür dünyanın değerlerinin koruyucusu rollerinden alan egemen güç küresel boyutta bunu destekleyen bir propaganda, algı yönetimi ve kitle rızasının inşasına yönelik iletişim mimarisini de snekronize bir şeklilde kullanmaktadır.

ABD'nin Dünya liderliğini devralmaya başladığı 20. yüzyılın başlarından itibaren hegemonik kültürünü üzerine inşa ettiği söylem *özgürlükçü* ve *temsili demokrasilerin hakim olduğu* küresel nizamın kurulması ve devamlılığının sağlanması olmuştur. Bu yaklaşım, prototip demokratik ve liberal model olarak görülen ABD ile özdeşleştirilmiş ve Amerikan hegemonyasının yükselişi ve pekişmesi liberal demokratik değerlerin yükselişi olarak okunmuştur (Kissinger, 2016, s. 393-394). Bu okuma uluslararası camianın bu değerler manzumesi ve ABD'yi örtüştürmesinden ziyade, egemen söylem olarak bu yaklaşımın

dayatılması şeklinde olmuştur. Günümüzde Irak ve Suriye eksenli cihatçı aşırılıkla mücadeleye ilişkin kullanılan söylem yine küresel barış ve istikrarın korunması odaklıdır. Keza her iki harekatı sembolize eden "*özgürleştirme"* ve *"demokratikleştirme"* söylemleri de bu yaklaşıma referans veren kavramlarla örülüdür. Hegemonyanın zor ve rızaya dayalı klasik denklemi içerisinde tehdit algısı değişmekle birlikte idealize edilen hedef, küresel barış ve istikrarın korunması şeklinde formülize edilmeye devam edilmektedir.

2.3.4. Demokratik Meşruiyetin ve Evrensel Değerlerin Korunması

ABD ve müttefiklerinin küresel barış ve istikrarın korunması amacıyla güç kullanma tekelinin ve her türlü tedbiri alma inisiyatifinin dayanağı küresel güç mücadelesinde meşruiyet sorunsalını gündeme getirmektedir. 20. yüzyılda yaşanan iki Dünya Savaşına giden süreçte ve savaşların neticesinde ortaya çıkan güç konfigürasyonları ve dengeler dünya düzeninin nasıl olacağı tartışmalarını beraberinde getirmiştir. İkinci Dünya Savaşından sonra uluslararası güç mücadelelerinde yumuşak güç unsurlarının ağırlık kazanmaya başladığı görülmektedir. Geleneksel hegemonya analizlerinde askeri güç aracılığıyla hâkimiyet yaklaşımının yerini neo-hegemonyan analizlerde siyasal, diplomatik, kültürel ve ideolojik hakimiyetin anahtarı olarak propaganda ve ikna stratejileri ön plana çıkmaya başlamıştır (Nye Jr. & Welch, 2021, s. 519-524). Bu propaganda ve algı yönetimi metotlarına odaklı stratejik iletişim sürecinin merkezinde, küresel kamuoyunu hegemonyan politikaların meşruiyetine ikna etmek vardır.

Daha önce belirtildiği gibi küresel egemenlik mücadelesinde devletlerin iki temel bileşeni vardır. Öncelikle askeri, ekonomik, siyasal, kültürel ve ideolojik bileşenlerle güç mücadelesi ve egemenlik mücadelesinin yürütülmesi sürecin birinci boyutunu oluşturmaktadır. Bu mücadelenin ikinci boyutu ise propaganda ve algı yönetimi süreçleri ile hegemonyan politikaların meşruiyetinin sağlanmasıdır. Ancak burada kastedilen meşruiyet Habermas'ın analizindeki gibi modern devletin meşruiyetindene ilişkin ulusal düzeyde kapalı bir sistemin meşruiyet denkleminden ziyade, küresel güçlerin emperyal politikalarına meşruiyet arqayışına işaret eden devletler üstü ve sınır aşan bir cesamete sahiptir. Schiller'in Amerikan İmparatorluğunun küresel egemenlik politikalarını meşrulaştıran kitle iletişim stratejisine ilişkin analizinde belirtildiği gibi askeri ve ideolojik kodlarla tasarlanmış bir küresel hakimiyet stratejisinin propaganda yöntemiyle legalize edilmesi ve benimsetilmesi sürecini ifade etmektedir.

Herman ve Chomsky'nin propaganda modelinde Batı Blokunun meşruiyetini liberal demokratik değerlere bağlayan örtülü göndermeler bulunmaktadır. Soğuk Savaş döneminin diplomatik jargona ve medya haber diline hakim olan anti-komünizm mitinin meşruiyet kaynağı yine evrensel demokratik değerlerin korunmasıdır (Herman & Chomsky, 2017, s. 98-99). Schillerin hegemonik Amerikan propaganda sistemine ilişkin analizinde öne çıkardığı medya mitleri de liberal ve demokratik değerlere referans veren bir meşruiyet kaynağına işaret etmektedir. Örtülü olarak askeri, siyasi, iktisadi, kültürel ve ideolojik tahakkümü içeren bir propaganda dili olmasına karşın ikna metedolojilerinin merkezinde yer alan söylem demokratik, özgürlükçü ve liberal iktisadi ilkelerin hakim olduğu küresel iklim önermesidir. Bir asrı geride bırakan ABD hegemonyasının karakteristik özelliği olan bu yaklaşım, 2002 tarihli Ulusal Güvenlik Stratejisi Belgesine de benzer vurgularla girmiştir (Kissinger, 2016, s. 351).

Devletler genel olarak iki temel meşruiyet kaynağı ile iktidar denklemini kavramsallaştırmaktadır. Bunlardan birincisi tarihin ilk evrelerinden itibaren geçerli olan mutlakıyetçi meşruiyettir. Toplumdaki iktidar denklemini açıklayan diğer yaklaşım ise demokratik meşruiyettir. 20. yüzyılın ilk yarısında yaygın bir rejim olan faşist ve totaliter rejimler demokratik rejimlerle yönetilen devletler karşısında yenilgiye uğramışlardır. Yine İkinci Dünya Savaşından sonra Demir Perdenin inmesiyle liberal demokratik rejimlerle idare edilen devletlerden müteşekkil Batı Bloku ile sosyalist ve baskıcı rejimlerle idare edilen devletlerin oluşturduğu Doğu Bloku arasındaki Soğuk Savaşı yine demokratik meşruiyete dayalı Batı Bloku kazanmıştır. Dolayısıyla 20. yüzyılda iki önemli sınav beren demokratik meşruiyet iki önemli zafer kazanarak adeta rüştünü ispatlamıştır (Sitembölükbaşı, 2000, s. 142). 1990'lı yılların başında Orta Doğu Ülkelerinde baş göstermeye başlayan İslami radikalite ve fundamentalist rejimler de aynı şekilde varlıklarını uzun süre devam ettirememişlerdir. Öncelikle totaliter ve baskıcı rejimlere karşı ve daha sonra sosyalist bloka karşı zafer kazanan liberal demokratik blok için demokratik meşruiyet egemenlik mücadelesinde söylem düzeyinde sembolü ve kitle medyasının en önemli mitlerinden birisi haline gelmiştir.

2.4. Güvenlik Odaklı Stratejik İletişim ve Terör Haberciliği

Belirli bir amaca ulaşmaya yönelik olarak tasarlanmış bir iletişim mimarisini ifade eden stratejik iletişim kavramı güvenlik bilimleri açısından yeni bir asimetrik savaş stratejisi, bilgi ve enformasyon harbi türü olarak ifade edilmektedir. Buna karşılık kavram, akademik anlamda yumuşak güç bileşeni olarak kamu diplomasisi yöntemi şeklinde de

kavramsallaştırılmaktadır. Gerek güvenlikçi perspektiften, gerek akademik perspektiften yapılan stratejik iletişim tanımları her iki durumda da bir amaca yönelik olarak planlanmış iletişim mimarisini ifade etmektedir (Aktaş, 2021, s. 364). Stratejik iletişim son yıllarda terörle mücadele yöntemlerinde devletlerin ve güvenlik bürokrasisinin üzerinde yoğunlaştığı bir olgudur.

Günümüzde teknolojik gelişmeler ve modern sonrası devletlerin ve devlet dışı aktörlerin örgütlenme ve yapılanmalarındaki farklılaşma ve gelişime bağlı olarak terör olgusu ve terör örgütleri büyük bir değişim geçirmiştir. Kitle iletişim araçlarını ve yeni nesil medya platformlarını etkin şekilde kullanan, küresel bir networka sahip, küresel çapta eylem yapabilme kapasitesine ulaşmış yeni nesil terörizmle mücadelede silahlı ve geleneksel mücadele yöntemlerinin yerini propaganda, ikna, algı yönetimi gibi stratejik iletişim bileşenlerini de içeren yeni yaklaşımlar almıştır (Güler, 2012, s. 3-4). Terörle mücadele bağlamında stratejik iletişim yaklaşımının çalışmamız açısından iki boyutu öne çıkartılacaktır. Birinci boyut; selefi cihatçı terör tehdidinin bir korku duvarı ve tedhiş aracı olarak medyada temsili ve küresel bir kitle ikna stratejisi olarak kullanılmasıdır. İkinci olarak ise; terörle mücadelede yerel unsurlarla işbirliği adı altında devletlerin terör örgütleri ile olan ilişkilerini meşrulaştırarak Dünya kamuoyuna sunmaları ekseninde terörü legalize eden iletişim mimarisidir.

Birinci yaklaşımda öne çıkan husus küresel barışı, demokratik ve özgürlükçü rejimleri tehdit eden başat aktör olarak kodlanmış cihatçı aşırılık yanlısı gruplar ve terör örgütleri ile mücadele konusunda dünya kamuoyunun rızasını almaya yönelik iletişim stratejisidir. Bu bağlamda liberal demokratik Batı dünyasını tehdit eden her türlü radikal ekstremist yapının kaynağı olarak görülen Orta Doğu coğrafyasında bir dizi askeri operasyon ve işgal faaliyetine girişen koalisyon, küresel barışın ve evrensel demokratik değerlerin korunması adına güç kullanma tekeline sahip olduğuna yönelik bir söylemi kitle medyası üzerinden küresel bir propaganda dili olarak kullanmaya başlamıştır. ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyonun radikal ekstremizm tehdidinin kaynağı olarak kodladığı bu coğrafyaya vaadi ise ülkeleri *"özgürleştirme"* ve *"demokratikleştirme"* olarak kavramsallaştırılmış bir söylemdir. İşgal ve askeri operasyonlarındaki her türlü hukuksuzluk ve insan hakları ihlallerini perdeleyen ve legalize eden yaklaşım küresel boyutta kitlelere dikte edilen bir söyleme dönüşmüştür. Uluslararası ilişkilere ve diplomasinin diline hakim olan bu egemen söylem aynı doğrultuda Batı medyasının diline de hakim bir görünüm arz etmektedir.

2.4.1. Algı Yönetimi ve Propaganda

Algı yönetimi kavramı bireylerin ve kitlelerin propaganda süreçlerinde ikna edilerek, fikirlerini, eğilimlerini, tercihlerini, hareketlerini ve kanaatlerini istenilen doğrultuda etkileme ve yönlendirmeye yönelik sistematik çabalar ve eylemler bütünü olarak tanımlamak mümkündür. Türk Dil Kurumu tarafından algı *"Bir şeye dikkati yönelterek o şeyin bilincine varma, idrak"* olarak tanımlanmaktadır (TDK). Bu bağlamda algı yönetimi sürecinin ilk aşaması dikkatleri çerçevelenecek olan olguya yöneltmektir. Dijitalleşmenin baskın olduğu, kitle iletişim teknolojilerinin yaygınlaştığı ve güç mücadelesinin küresel bir karaktere büründüğü günümüzde algı yönetimi paradigmaları ve stratejileri daha karmaşık hale gelmiştir. İlk defa ABD Savunma Bakanlığı tarafından bir iletişim stratejisi kapsamında kullanılan algı yönetimi kavramı günümüzde de stratejik iletişimin önemli bir bileşeni olarak kullanılmaktadır. Günümüzde devletlerarasındaki mücadelenin geleneksel bağlamda askeri boyutun ötesinde milli güç unsurlarının tümünü içeren tam spektrumlu bir boyuta taşınması kitle iletişim stratejileri ve propaganda savaşlarının ağırlığının öne çıkmasına neden olmuştur (Utma, 2020, s. 386-387).

İnsanların ve toplumların düşünüş, davranış ve kanaatlerini etkileyerek yönlendirme faaliyeti olarak algı yönetiminin tarihi çok eskilere dayanıyor olsa da günümüzde kullanılan sistematik bir kitle kontrol faaliyeti boyutuyla örtüşen şekilde ilk kez ABD Savunma Bakanlığı tarafından kavramsallaştırılmış ve*"Kitlelerin duygu, düşünce, amaç, mantık, istihbarat sistemleri ve liderlerini etkileyerek seçili bilgilerin yayılması ve/veya durdurulması, bunun sonucunda hedef davranış ve düşüncelerinin hedefleyenin istekleri doğrultusunda yönlendirilmesi"* şeklinde tanımlanmıştır (Tunç & Atılgan, 2017, s. 229). Bu tanımlamadan da anlaşılacağı üzere algı yönetimi yeni nesil tam spektrumlu savaşların önemli bir bileşeni olarak ön plana çıkmaktadır.

Yeni nesil mücadelede yumuşak güç unsurları ve propaganda süreçlerinin ön plana çıkmaya başlaması ile birlikte algı yönetimi stratejileri de gelişim göstermiş, kimlik ve imaj yönetimi gibi farklı alt dallarda yeni yaklaşımlar ön plana çıkmaya başlamıştır. Algı yönetimi bireylerin ve kitlelerin bilinçlerine nüfuz edilmek suretiyle seçilen olgular, alanlar, kavramlar ve dış dünyaya ilişkin algılarını ve düşünüşlerini biçimlendirmek ve istenilen yönde hareket etmelerini sağlamaktır. Tanımından da anlaşılacağı üzere algı yönetiminin hedefleri ve kapsamı algı yönetimi stratejisinin kaynağına göre değişiklik gösterebilmektedir. Günümüzde askeri, siyasi, iktisadi, kültürel vb. alanlarda geniş bir uygulama alanında algı yönetimi uygulamlarının izlerine rastlamak mümkündür (Güler,

2018, s. 36-37). Stratejik iletişim yöntemlerinde yaygın bir şekilde karşılaşılan algı yönetimi paradigmalarının izlerine güvenlik ve terörle mücadele alanında da sıklıkla rastlanmaktadır.

Örtülü bir vekâlet savaşı stratejisinin unsurları konumundaki terör örgütlerinin günümüzün güç ve hakimiyet mücadelesinde ön plana çıkması daha önce belirtildiği gibi devlet destekli terörizm sorunsalını gündeme getirmektedir. Konvansiyonel ordular yerine farklı güç unsurlarının bir arada kullanıldığı günümüzde bu yeni nesil savaş konseptinin göze çarpan özelliklerinden birisi de stratejik iletişimin ve propagandanın yaygın olarak başvurulan silah olmasıdır. Yeni nesil savaşların etik ve hukuksal boyutta öne çıkan sorun alanı ise bu savaşlarda devletlerce kullanılan ve desteklenen devlet dışı silahlı grupların ve terör örgütlerinin Dünya kamuoyu önünde ve uluslararası platformlarda aklanması, metodolojik meşruiyetin inşasıdır. Terör örgütleri ile ilgili algı yönetimi stratejilerinin merkezinde bu yaklaşım yatmaktadır. Kavramsal analizlerde değinildiği üzere terörün tanımı ve kapsamı hakkında bir konsensüsün olmayışı veya teröre dair kavramsal, hukuksal ve bilişsel düzeydeki bu görecelilik, hükümetlerin devlet destekli terörü aklamalarının ve meşrulaştırmalarının en önemli dayanak noktalarını oluşturmaktadır. Çalışmada ele alınan PYD/YPG'nin meşrulaştırılarak sunulması sorunsalı da büyük oranda yine bu kavram ve tanım ikileminden kaynaklıdır. İncelenecek haber metinleri ve içeriklerde PYD/YPG algısının ve meşruiyetinin dayandırıldığı argümanların ve yaklaşımların analizinde algı yönetimi önemli bir kavramsal zemin teşkil etmektedir.

2.4.2. Psikolojik Harp/Psikolojik Harekât

Günümüzde geleneksel savaşların yerini alan yeni nesil savaş konsepti, milli güç unsurlarının tüm bileşenlerinin bir arada veya ayrı ayrı kullanıldığı tam spektrumlu savaş stratejisidir. Konvansiyonel savaşların yıkıcı etkileri İkinci Dünya Savaşından sonra uluslararası kuruluşların üzerine odaklandığı bir sorunsal olarak ön plana çıkmıştır. Geleneksel yöntemlerle modern düzende yapılandırılmış ordular arasındaki savaşların yıkıcı etkileri, uluslararası hukukta bir takım sınırlamalar ve önleyici normla ihdas edilmesine neden olmuştur. Uluslararası kuruluşların ve kamuoyunun dikkatinin savaşların yıkıcı etkilerine ve önleyici uluslararası normatif sınırlamalara odaklanması, devletleri yeni savaş stratejilerine yöneltmiştir.

Tarihin ilk evrelerinden itibaren geleneksel savaşlarda askeri güç unsurlarıyla birlikte tamamlayıcı bir bileşen olarak kullanılan yöntemler arasında en önemli olanının psikolojik savaş ve psikolojik harekat yöntemleri olduğu söylenebilir (Karaağaç, 2018, s. 81-82).

Psikolojik savaş stratejileri uluslararası konjonktürel şartların dayattığı bir gereklilik olarak ön plana çıkmıştır. Küreselleşmeye bağlı olarak modern devletin 21. yüzyıldan itibaren köklü bir değişime girmesine bağlı olarak karmaşıklaşan örgütlenme yöntemleri, kitle iletişim araçları, ağ teknolojileri ve yeni medya trendlerinin ağırlık kazanmaya başlaması gibi faktörlerin etkisiyle güç mücadelesi değişime uğramış ve yeni bir boyuta geçmiştir.

Psikolojik savaş, devletlerin hasım devletler üzerindeki emellerini gerçekleştirmek amacıyla hedef devletlerin ve kitlelerin düşünce, davranış, tutum ve inanışlarını değiştirmek, şekillendirmek ve yönlendirmek bağlamında ağırlıklı olarak kitle medyası ve iletişim araçları üzerinden yürütülen propaganda ve algı yönetimi metotlarının tamamına verilen addır (Şengönül, 2019, s. 246). Genellikle medya üzerinden yürütülen propaganda faaliyetleri hedef ülkedeki kitlelerin istenilen doğrultuda şekillendirilmesine yöneliktir. Günümüzde güç ve hegemonya mücadelesinin küreselleşen karakterine paralel olarak psikolojik savaş ve psikolojik harekatın küresel bir boyuta evirildiğini söylemek mümkündür. Psikolojik savaş konseptinin çalışma açısından ele alınacak yönü kitle medyası üzerinden küresel boyutta yürütülen propaganda faaliyeti olacaktır. Silahsız bir yumuşak güç bileşeni olan psikolojik harbin temel enstrümanı bilgidir. Dolayısıyla teknolojik üstünlüğe sahip, bilgi birikimi ve know-how altyapısı güçlü olan ülkelerin görece olarak bu yeni nesil savaşlarda daha başarılı olabilecekleri öngörülebilir. Bu bağlamda ABD başta olmak üzere küresel güç mücadelesinde öne çıkan devletler günümüzün geçerli ve baskın savaş konsepti doğrultusunda yatırımlar yapmakta ve yeni metotlar geliştirmektedirler.

Kavramsal olarak, devletlerarası mücadelede hasım devleti hedef alan bilgi ve propaganda savaşı konsepti olarak ifade edilen psikolojik harbin, küresel hegemonya mücadelesi boyutunda hedef küresel kamuoyu olarak genişlemiştir. Askeri, ideolojik, ekonomik, siyasal, diplomatik ve kültürel bağlamda homojen tek dünya dayatmasının hedefi Schiller'in Amerikan hegemonyası yaklaşımında olduğu gibi küresel kamuoyunun tamamıdır. Kitle medyası, ağ sistemleri ve dijital tabanlı yeni medya mecralarında yürütülen yürütülen propaganda, algı yönetimi ve psikolojik harp tekniklerinin amacı dünya kamuoyunu arzu edilen ve hedeflenen doğrultuda şekillendirmek ve yönlendirmektir. Daha önce değinildiği gibi günümüzün güç ve hegemonya mücadelesi tüm ulusal güç bileşenlerinin senkronize bir şekilde kullanıldığı tam spektrumlu savaş halidir. ABD'nin Suriye İç Savaşında askeri güçle birlikte siyasi ve diplomatik enstrümanları, kitle iletişim araçlarını, propaganda ve algı yönetimi metotları ile birlikte ideolojik ve kültürel motiflerden oluşan tüm bileşenleri belirli bir strateji ekseninde senkronize bir şekilde kullanması yeni

nesil savaşa çarpıcı bir örnektir. Gerek El Kaide'nin bertaraf edilmesi için Afganistan'ın işgali sürecinde, gerek Saddam Rejiminin devrilerek ABD güvenlik kurumlarının raporlarındaki iddialarda belirtilen kitle imha silahlarının ele geçirilmesi için Irak'ın işgali sürecinde, yukarıda sayılan temel güç bileşenlerinin bir arada kullanıldığı yeni nesil savaş stratejisinin izlerini görmek mümkündür. ABD'nin Suriye İç Savaşında küresel terör ağının lokomotifi ve kaynağı olarak kodladığı cihadi selefizmin bertaraf edilmesi için askeri güçle birlikte yumuşak güç araçlarının tümünü bir arada kullanarak yürüttüğü mücadelenin propaganda boyutu yeni nesil savaş konseptine ilişkin önemli izler taşımaktadır.

Psikolojik savaşın stratejik amacı hasım ülkenin içinde bulunduğu siyasal, ekonomik, askeri, kültürel şartlardan kaynaklı her türlü zafiyeti kullanarak onları zayıflatmaktır. Bu amaçla toplumun moral değerleri, ülkenin siyasi istikrarı, silahlı kuvvetleri, kültürel değerleri, ekonomisi hedef alınarak dezenformasyon, propaganda ve manipülasyon teknikleri ile enterne edilir (Tarhan, 2013, s. 23). Bir ülkenin kurumlarının ve değerlerinin top yekûn hedef alınması orta ve uzun vadede halkın kurumlara, değerlere ve dolayısıyla devlete olan güvenini zayıflatır. Yürütülen bu asimetrik stratejiler ekseninde hedef ülkenin yalnızlaştırılması ve uluslararası kamuoyunun desteğinin alınması için uygulanan strateji küresel düzeyde bir algı yönetimi ve propaganda stratejisi ile de desteklenmektedir.

2.4.3. Bilgi Savaşları

Klasik analizlerde savaş kavramı ordular düzeyinde sıcak temasa dayalı cephe mücadelesini ifade etmek için kullanılan bir tanımdır. Günümüzde devletler arasındaki mücadelelerin kapsamı genişlerken egemenlik mücadelesinde kullanılan enstrümanlar da buna paralel olarak çeşitlenmiştir. Fransız Devriminden sonra Avrupa'da feodal yapıların baskın olduğu parçalı ve zayıf devletlerin yerini güçlü ve merkezileşmiş ulus-devletler almıştır. Bu yeni modern devlet tipolojisi burjuvazinin sermaye gücüne dayalı güçlü ekonomilere ve güçlü ordulara sahipti (Varlık, 2013, s. 124). Sanayi Devrimi ile başlayan teknolojik gelişmeler ve kitlesel üretim alanındaki yenilikler, yalnızca sosyo ekonomik ve sosyo-politik yapıları dönüştürmekle kalmamış savunma ve silah teknolojilerinde de köklü değişikliklere sebep olmuştur. Silah ve savunma teknolojilerindeki gelişmeler, özellikle 19. yüzyılda ve 20. yüzyılın ilk yarısında cereyan yıkıcı savaşların başat aktörü konumundaki modern konvansiyonel orduları ortaya çıkarmıştır (Yılmaz & Akbulut, 2016, s. 73-74). 19. yüzyılda Avrupa'da yaşanan kanlı cephe savaşları ve 20. yüzyılın ilk yarısında yaşanan iki Dünya Savaşı milyonlarca insanın yaşamını yitirdiği, şehirlerin, hatta ülkelerin top yekûn yerle bir olduğu birer trajedi olarak tarihteki yerini almıştır. Bu yıkıma şahit olmuş olan

küresel güçlerin öncülüğünde İkinci Dünya Savaşından sonra kurulan Birleşmiş Milletler Teşkilatı ve diğer uluslararası örgütlerin öncelikli gündemi devletlerarasındaki savaşları önlemek ve küresel barış ve istikrarı tesis etmek yönünde adımlar atmak olmuştur.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında uluslararası çatışmaların ve yıkıcı konvansiyonel savaşların önlenmesine odaklı uluslararası örgütlerin etkin rol oynadığı bu yeni süreç, yeni nesil savaşlar çağının başlangıcı niteliğindedir. Kapitalist bloku ve NATO'yu temsil eden ABD ve Komünist Bloku ve Varşova Paktını temsil eden Sovyetler Birliği arasında nükleer silahlanma yarışı şeklinde geçen ancak devletlerarası cephe savaşının yaşanmadığı Soğuk Savaş konsepti caydırıcılık stratejisine dayalı bir savaş modelidir. Soğuk Savaş dönemiyle başlayan yeni süreçte devletlerin güç mücadelelerinde kullandığı enstrümanlar çeşitlenmiştir. Bu dönem iktisadi savaşların, politik ve diplomatik savaşların, psikolojik savaşların ve vekâlet savaşlarının biri, birkaçı veya tümünün bir arada kullanıldığı yeni nesil savaşlar çağı olarak adlandırılmaktadır. Silahlı unsurların ve orduların hiç kullanılmadığı veya sınırlı olarak kullanıldığı bu mücadelelerin savaş olarak kavramsallaştırılmasının nedeni, devletlerarasında cereyan eden egemenlik mücadeleleri olmasıdır. Kitle iletişim araçları ile birlikte bilgi ve bilişim teknolojilerinin de yoğun olarak kullanıldığı bu yeni savaş konseptinin en önemli bileşenlerinden birisi de bilgi savaşları olmuştur (Varlık, 2013, s. 117-119). Soğuk Savaş konseptinin mirası devlet destekli terörizmden beslenen vekâlet savaşları ve bilgi ve bilişim teknolojilerine dayalı asimetrik savaş stratejilerinin bir arada kullanıldığı hibrit savaşlar günümüzün baskın savaş stratejisi olarak göze çarpmaktadır.

Bilgi savaşı stratejisinin temel mantığı, geleneksel medya mecraları veya yeni nesil medya araçları üzerinden dezenformasyon yaparak devletlerin iç siyaseti veya dış ilişkileri üzerinde etkili olmak üzerine kuruludur. Bu tür saldırılar yazılı basın üzerinden yürütülebildiği gibi yayınlanan ülke raporları üzerinden ülkenin ekonomik, politik, askeri ve siyasi yapının hedef alınması şeklinde de olabilir. Söz gelimi bazı uluslararası yayın kuruluşlarının, yakın bir geçmişte, *"Türkiye'nin DEAŞ'a silah gönderdiği, militanlarını himaye ederek ülke sınırları içerisinde bulunmalarına izin verdiği"* şeklindeki haberleri üzerinden kurgulanan dezenformasyon, yanıltıcı argümanlarla yürütülen bilgi savaşı stratejisine örnektir. Hatırlanacağı üzere, Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyinde PYD/YPG'ye yönelik yürüttüğü operasyonlarla ilgili uluslararası camianın ve özellikle ABD'nin eleştirileri, Türkiye'nin DEAŞ'la yürütülen mücadeleyi zayıflattığına yönelik argümanlar üzerine kuruludur ve mantalitesi itibariyle bir başka bilgi savaşı stratejisidir. Türkiye'nin DEAŞ'ı himaye ettiği, silah ve mühimmat desteği sağladığına ilişkin dezenformasyonla,

yine Türkiye'nin PYD/YPG'ye yönelik askeri operasyonlarının PYD/YPG'yi ve dolayısıyla DEAŞ'la mücadeleyi zayıflattığı tezine dayalı propagandayı bir arada değerlendirdiğimizde birbirinden bağımsız gibi görünen ama aynı amaca hizmet eden bir bilgi savaşı operasyonunun parçaları oldukları anlaşılabilecektir. Bu süreç, Türkiye'nin terörle mücadele stratejisine yönelik saldırı niteliğinde bilgi savaşına maruz kaldığı örnektir.

Bilgi savaşları büyük medya kuruluşlarının ürettiği haber ve içerikler üzerinden yürütülebildiği gibi dijital tabanlı internet medyası ve kişisel sosyal medya hesapları üzerinden de kurgulanabilmektedir. Çalışmada kamusal medya kuruluşlarının haber ve içerikleri üzerinden terörün medyada temsili sorunsalı ele alınacağından yeni medya mecralarına ilişkin analizlere girilmeyecektir. Ancak bilgi, bilişim ve internet ağlarına bağlı olarak yeni medya mecralarının yaygınlaşması, özellikle 1950'lerden 1990'lı yıllara kadar altın çağını yaşayan geleneksel medya mecralarının, dolayısıyla kurumsal medyanın yeni dönemde revaçtan düşmesine neden olduğu hususuna değinmekte fayda vardır (McIntyre, 2019, s. 72-74). Bu yeni süreçte yeni medyanın yaygınlaşarak yükselmesine karşın, gerek ABD'de, gerek Avrupa'da kamusal medya kuruluşları da dahil olmak üzere kurumsal medyanın düşüşe geçtiğini ve nispeten gözden düştüğünü söylemek mümkündür. Günümüzde iletişim süreçlerinin temel problemi konumundaki yalan ve aldatıcı habere dayalı dezenformasyon sorunsalı bireysel yeni medya hesaplarının da yaygınlaştığı yeni medya çağının bir ürünüdür. Büyük medya şirketleri ve kamusal medya kuruluşlarının da bu bilgi enflasyonu ortamında bir değişim ve savrulma yaşaması kaçınılmaz olmuştur. Büyük medya kuruluşları kaynaklı yalan haber ve dezenformasyonun kök nedenlerinden bir diğeri ise günümüzde devletlerin ve küresel güçlerin benimsedikleri hibrit savaş stratejilerinde kitle medyasına biçilen araçsal rolle alakalıdır.

Çalışmada ele alınacak olan medyada terörün temsili sorunsalı bağlamında, yanıltıcı haber ve içerikler üzerinden yürütülen propaganda olgusu, üzerinde durulması gereken bir noktadır. ABD tarafından Soğuk Savaş döneminde Orta Amerika ülkelerinde komünist rejimlere karşı yürütülen vekâlet savaşı stratejilerinde işbirliğine gidilen kontraların ve gerilla gruplarının desteklenmesi sorunsalına ilişkin Chomsky'nin *"terörizm kültürü"* tanımlamasında olduğu gibi, sahada devletler tarafından desteklenen vekil terör ordularının meşrulaştırılarak Dünya kamuoyuna sunulması asimetrik savaşın bir bileşenidir. Bu süreçte araçsallaşmış kitle medyasının ve terör örgütlerinin birlikte kullanıldığı hibrit savaş metodu söz konusudur. Terör örgütlerinin kullanıldığı boyutu güç mücadelesinin vekâlet savaşı bileşenini, vekâlet savaşı aparatı konumundaki terör örgütlerinin yalan ve aldatıcı haberler

üzerinden meşrulaştırılarak medyada sunulması süreci ise bilgi savaşı boyutunu ifade etmektedir.

2.4.4. Hegemonya Mücadelesinde Kontrol ve Denetim Aracı Olarak Kitle Medyası

19. yüzyıldan itibaren küresel düzeyde etkinliğini arttıran ve hegemonyasını pekiştiren Britanya Krallığı, bunu güçlü donanmasına ve sömürgelerindeki rezervlerine olduğu kadar serbest ticaret anlaşmaları ile küresel ticareti kontrol edebilmesine borçludur. Sanayi Devrimiyle kitlesel üretimde sınai üstünlüğü ele geçiren İngiltere'nin serbest ticaret anlaşmaları ile küresel ekonomiyi kontrol ettiği dünya sistemi görünüşte ekonomik karakterlidir. Ancak bu ekonomik sistem örtüsünün altındaki realite Britanya Krallığının ekonomik olduğu kadar, siyasi, askeri ve ideolojik hegemonyasıdır (Kaymak, 2016, s. 78). Uluslararası ticaret rejimini düzenleyen Britanya patentli Serbest Ticaret Anlaşmaları, 19. yüzyıl İngiliz küresel hakimiyetinin en önemli bileşenlerinden birisi iken 20. yüzyılın ikinci yarısında küresel güç olarak ortaya çıkan ABD'nin küresel hakimiyet mücadelesinin en önemli araçlarından birisi ise küresel medya şirketleridir. Schiller'in analizlerinde Amerikan küresel şirketlerinin elindeki medya gücü üzerinden iktisadi karakterli gibi görünen ama gerçekte ABD'nin siyasi, askeri, kültürel ve ideolojik hegemonyasına hizmet eden küresel kontrol ve hakimiyet aracı haline gelmiş kitle iletişim sisteminden bahsetmektedir.

Soğuk Savaş nükleer silahlanma yarışının gölgesinde yürüyen propaganda savaşına dayalı hâkimiyet mücadelesi şeklinde geçmiştir. Küresel düzeyde etkin olan kitle medyası üzerinden yürütülen askeri güç, iktisadi güç, kültür ve ideoloji gibi farklı araçların kullanıldığı çok bileşenli savaşın en etkin silahının yazılı, görsel ve işitsel medya araçları üzerinden yürütülen propaganda olduğu söylenebilir. Bu dönemde NATO ve liberal kapitalist Batı Blokunun lokomotifi konumundaki ABD egemen söylemi de belirleyen güç konumundadır. 20. yüzyılda uluslararası arenada gücünü arttıran ABD, 1990'lı yıllarda başlayan tek kutuplu dünya düzeninin de dominant aktörü olmuştur. Soğuk Savaş döneminde kapitalist bloka ve modern devlete kitlesel itaati sağlamak için kullanılan korku duvarı komünizm tehdididir. Dolayısıyla devletlerin her türlü tedbirinin ve güç kullanma tekelinin en önemli dayanağı komünizmle mücadeledir. Anti-komünizm miti yarım yüzyıl kitlelerin itaatinin anahtarı olarak kullanılmıştır (Herman & Chomsky, 2017, s. 72-73). Bu tehdit kodlaması ulusal olmanın ötesinde küresel düzeyde de tüm ülkeler ve milletler için mücadele edilmesi gereken sorgulanamaz bir mit olarak ambalajlanmış ve gerek kapitalist modern devlet, gerek bu devletlerin oluşturduğu uluslararası örgütler için bağlayıcı bir

dayatma aracı olarak her türlü tedbiri alma ve güç kullanma imtiyazına gerekçe oluşturmuştur.

Tek kutuplu dünya düzeninin geçerli olduğu 1990'lı yıllardan itibaren radikal akımlardan kaynaklı terör tehdidi, küresel barış ve *"özgür dünya"* için en büyük tehdit kaynağı olarak nitelendirilmiştir. Radikalizm kaynaklı terörle mücadele, özellikle 11 Eylül 2001 Terör Saldırılarından sonra en az anti-komünizm kadar zorlayıcı ve itaat edilmesi zorunlu bir dayatma aracı olarak yeni yüzyılın belirleyici söylemi olmuştur. PYD/YPG'nin meşrulaştırılması ve kitle medyasında dünya kamuoyuna çerçevelenerek sunulması sürecinde kullanılan yeni korku duvarı radikal ekstremizm ve cihatçı aşırılık kaynaklı küresel terör tehdidi ile mücadele söylemidir.

11 Eylül saldırılarından sonra *"Şer Ekseni"* olarak tanımlanan bir söylemle Afganistan ve Irak işgal edilmiş, Amerikan halkı ve küresel kamuoyunun zihinsel ve bilişsel algılarında yeni nesil terörizm tehdidi bu ifadelerle sembolize edilmiştir. Terörü destekleyen ülke algısı ile eşleştirilen yeni sloganın sembolize ettiği küresel güvenlik konseptinin hedefindeki bu iki ülkeye ilave olarak Suriye, Küba, İran ve Kuzey Kore gibi ülkeler de dahil edilmiştir. Saldırılara maruz kalan ülke olarak ABD, yaşadığı maduriyetin verdiği haklılığı da kullanarak ulusal güvenlik stratejisini revize etnmiş ve uluslararası kuruluşları harekete geçirmiştir (Güdek, 2017, s. 148).

Yeni küresel tehditle mücadele etme yükümlülüğünün gerektirdiği yasal mevzuat düzenlemeleri hızla hayata geçirilmiş, ABD'den sonra Birleşik Krallık yeni bir terörle mücadele yasası kabul etmiştir. Hükümetler ve uluslararası örgütler bu yeni küresel güvenlik konseptinin gerektirdiği sert önlemleri ve politikaları hayata geçirirken yeni küresel düşmanla uzun erimli mücadelenin en önemli bileşenlerinden birisi de kitle rızasının inşası ve dünya kamuoyunun propaganda sürecinde bu kutsal mücadeleye ikna edilmesidir (Cole, 2023, s. 253-256). Bu bağlamda kitle medyasının küresel düzeyde terörle mücadele söylemine kısa sürede adapte olduğu görülmüş, bu yaklaşım ve perspektif kısa sürede küresel düzeyde kitle medyasının söylemlerinde karşılık bulmuştur. Benzer eylem stratejileri seçen, sivil hedeflere yönelik şiddet eylemleri düzenleyen, insan hakları ihlalleri ile gündeme gelen iki farklı terör organizasyonunun varlığı söz konusu iken, hakim küresel dil radikalist terörle mücadele retoriği üzerinden DEAŞ'ı hedef alırken yine bir terör örgütü olan PYD/YPG'ye meşruiyet zemini inşa etmektedir.

Gerek Soğuk Savaş döneminin anti-komünizm söylemi gerek 21. yüzyılın selefi cihatçı terörle mücadele söylemi, askeri karakterli ideolojilerini hakim kılmak isteyen güçlerin araçsallaştırdığı egemen söylemlerdir. Sahada askeri unsurlar ve diğer silahlı güç bileşenleri tarafından yürütülen mücadelenin kitle medyası tarafından küresel düzeyde propaganda sürecinde kitlelere empoze edilmesi yeni nesil savaşın propaganda boyutunu ifade etmektedir. 11 Eylül Saldırıları sonrasında küresel terörle mücadele söylemi etrafında yeniden yapılandırılan ABD küresel güvenlik stratejisinin yeni ilkesi önleyici savaş doktrinidir. 2002 tarihli ABD Güvenlik Politikası Belgesi 2006 yılında revize edilmiş ve küresel terörle mücadelede ABD'nin yanında yer alan ülkeler ve karşısında yer alan ülkeler ayrımına *"demokratik ülkeler"* ve *"demokratik olmayan ülkeler"* ayrımı gibi yeni ayrımlar eklenmiştir (Bilensoy, 2018, s. 63-65).

ABD'nin siyasi, askeri, iktisadi, ideolojik ve kültürel modellemesinin küresel boyutta zorlayıcı bir tercih olarak sunulması söz konusudur. Dolayısıyla iki farklı seçenek arasında tercih yapmaya zorlanan uluslararası camiadan bahsetmek mümkündür. Bu yaklaşım bir bakıma Amerikan hegemonyasının endoktrinasyonudur. Bu yeni süreçte kullanılan küresel yöntem ise tıpkı Soğuk Savaş iletişim stratejilerinde olduğu gibi oldukça tanıdıktır. Bu propaganda stratejisinin temel karaktersitiği bilişsel ve algısal olarak üretilen kötülük miti ve küresel boyuttaki kötülükle mücadele zorunluluğu denklemine dayalı olarak inşa edilen karşıtlıktır. Nihai aşamada amaç küresel boyutta kitlelerin bu savaşın metodolojik ve araçsal meşruiyetine ikna edilmesi ve yönlendirilmesidir.

ABD ve NATO'nun küresel tehdit kodlamalarının dayandırıldığı askeri eksenli argümanlar uluslararası platformlarda ve diplomatik mecralarda kullanılan söyleme dönüşmüş ve kısa sürede kitle medyası içeriklerine de hakim olmuştur. Bu yönüyle askeri doktrinin küresel düzeyde medya gücü aracılığıyla benimsetilmesine yönelik küresel kontrol ve propaganda stratejisinin varlığı bir gerçekliktir. Schiller'in ABD hegemonyasının en önemli dayanağı olarak nitelendirdiği enformasyonun ve kültürel ürünlerin dünya genelinde serbest dolaşımı ilkesi küresel kitle kontrol sürecinin de anahtarıdır. Schiller, ekonomik büyüklükleri ve sermaye yapıları itibariyle küresel düzeyde yayılım gösteren ABD medya şirketlerinin iletişim ağlarını kontrol gücünün ABD'nin askeri, ideolojik, ekonomik ve kültürel hegemonyasını oluşturan propaganda gücünü temsil ettiğini vurgulamaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SURİYE İÇ SAVAŞI VE ABD-PYD İLİŞKİLERİ

3.1. Arap Baharı ve Suriye İç Savaşı

Ortadoğu coğrafi olarak Asya, Avrupa ve Afrika anakaralarının birbirlerine en yakın olduğu bölgedir. Batıda Kuzey Afrika'yı kapsayacak şekilde başlayıp Doğuda Pakistan sınırına kadar uzanan ve Arap Yarımadası'nı da içine alan bölgenin adı Orta Doğu'dur. Adından da anlaşılacağı üzere bölgenin *"Orta Doğu"* olarak nitelendirilmesi, Britanya Krallığı ve Fransa gibi kavramın menşei ülkelerin Eurosantrik bakış açısının ürünüdür. Orta Doğu ülkeleri; Mısır, Filistin, İsrail, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Kıbrıs Rum Kesimi Cumhuriyeti, Ürdün, Lübnan, Suriye, Irak, İran, Suudi Arabistan, Bahreyn, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Umman, Yemen, Türkiye ve Afganistan'dır. Bazı kaynaklar Somali'yi de bölgeye dâhil etmektedir. Fransızlar, tarihte Osmanlı toprakları için *"yakın doğu"* kavramını kullanmışlardır. Bu isimlendirme bir nevi Orta Doğu kavramının da öncülüdür. Çalışmada ele alınacak olan Suriye İç Savaşı, bu medeniyet havzasının önemli bir parçasında cereyan eden ve hala etkileri devam eden uluslararası krizdir. Aynı zamanda çalışmanın konu kapsamında yer alan Suriye İç Savaşı, Afrika ve Asya kıtalarını kapsayan bu coğrafyadaki diğer ülkelerde başlayıp Suriye'ye sıçrayan Arap Baharı olaylarının en uzun süren halkasıdır.

Suriye İç Savaşı analizine girmeden önce kısa bir Suriye siyasi tarihi analizi yapmakta fayda vardır. Orta Doğu'nun etnik, siyasi, dinsel, mezhepsel ve tarihsel dinamikleri Arap Bahrı olaylarını ve Suriye İç Savaşını tetikleyen önemli ip uları barındırmaktadır. Geniş bir coğrafi havzaya yayılan Orta Doğu insanlığın ilk evrelerinden itibaren önemli medeniyetlere beşiklik etmiştir. Bu medeniyet havzasının en önemli noktalarından birisi de Suriye'dir. Suriye'nin medeniyet tarihi M.Ö. 3500'lü yıllara kadar gitmektedir. M.Ö. 3500'lü yıllardan, M.Ö. 12. yüzyıla kadar bölgeye Akadalar, Sümerler, Babiller, Hititler ve Fenikeliler değişik dönemlerde hâkim olmuştur. Daha sonra İbraniler bölgede İsrail ve Yahuda adında iki farklı krallık kurmuşlar ve bu krallıkların Asurlar tarafından yıkıldığı M.Ö. 8. yüzyıla kadar varlıklarını devam ettirmişlerdir. M.Ö. 6. yüzyılda bölge Pers hâkimiyetine girmiş ve Pers egemenliği 4. yüzyılda Makedonya Kralı Büyük İskender tarafından sonlandırılmıştır. Daha sonra kısa süre Selekousların egemenliğine giren Suriye, M.Ö. 15. yıldan itibaren Roma hâkimiyetine girmiş ve Miladi 7. yüzyıla kadar önce Roma daha sonra Doğu Roma olarak adlandırılan Bizans egemenliğinde kalmıştır.

Miladi 7. yüzyılda Müslüman Arap Emirlikler döneminde İslamiyet'le tanışan Suriye'de 9. Yüzyıldan itibaren sırasıyla Memlükler, Selçuklular ve nihayetinde Osmanlı Devleti hâkim olmuştur. 1821 yılında Mora İsyanını bastıran Mehmet Ali Paşa'ya bunun karşılığında önce Girit Valiliği teklif edilmiş ancak bu teklif kabul görmediği gibi Mehmet Ali Paşanın büyük oğlu İbrahim Paşa ile iki kez girdiği savaşı kaybeden Osmanlı Devleti Suriye Valiliğini Kavalalı'ya vermek zorunda kalmıştır. Osmanlı Devletinin zayıflamaya ve büyük toprak kayıpları yaşamaya başladığı 19. yüzyıldan itibaren Suriye, kolonyal faaliyetlerini yoğunlaştıran İngilizlerin ve Almanların ilgisini çekmeye başlamıştır. Birinci Dünya Savaşından sonra ise Fransız mandasına giren ülke 1946 yılına kadar işgal altında kalmıştır (Yıldırım, 2016, s. 4-9).

19. yüzyılda İngiltere ve Almanya arasında yaşanan sömürge savaşlarından itibaren Suriye'de Batı karşıtı Arap Milliyetçiliği yeşermeye başlamıştır. Birinci Dünya Savaşından sonra 1946 yılına kadar devam eden Fransız manda rejiminin baskıcı yönetimi Arap milliyetçiliğinin daha da tırmanmasına neden olmuştur. 1920 yılında Şam'a girerek iktidardaki Faysal'ı deviren Fransız işgal rejimi idaresi hakimiyetini ve varlığını sağlamlaştırmak amacıyla siyasi ve bürokratik kadrolara Fransız asıllı yöneticileri yerleştirmiş ve baskıcı bir yaklaşım sergilemiştir. Fransız mandater yönetimi ülkede kalıcı olmak amacıyla bürokraside sınırlı olarak varlığını sürdüren yerli klikleri de temizlemekle kalmamış, böl-yönet stratejisi çerçevesinde etnik, dinsel ve mezhepsel farklılıkları derinleştirerek potansiyel bir çatışma zeminine dönüştürmüştür (Yılmaz, 2009, s. 16-18). Suriye'deki etnik ve dinsel çeşitliliğin, Suriye İç Savaşını besleyen ve Suriye ateşini harlayan bir faktöre dönüşmesinin tek sebebi Fransız manda rejiminin ülkeye bıraktığı bu miras değildir. Ancak, ülkeyi uzun yıllardır yöneten Baas diktatörlüğünün askeri ve siyasi dinamikleri Suriye İç Savaşında rejimle ve birbiriyle çatışan farklı etnik, dinsel ve mezhepsel kökene sahip unsurların karakteristiğini ve siyasi hedeflerini belirleyen birçok ipucu bizi dönemin Fransız işgal yönetiminin politikalarına ve uygulamalarına götürmektedir.

Kuzey Afrika ülkesi Tunus'ta başlayan ve dalgalar halinde Orta Doğu'daki birçok ülkeyi etkisi altına alan Arap Baharının en uzun süren iç savaşları yaklaşık beş bin yıldır birçok medeniyete beşiklik eden Suriye'de yaşanmıştır. Arap coğrafyasında önemli siyasi, ekonomik ve askeri etkileri olan iç karışıklıklar ve toplumsal olaylar zincirinin öncülü gelişmeler 2000'li yılların başlarına kadar gider. 11 Eylül Saldırıları sonrasında ABD'nin küresel politikası köklü bir değişikliğe uğramıştır. Dönemin ABD Başkanı Bush'un adıyla da kavramsallaştırılan yeni ABD savunma doktrini reaktif ve potansiyel tehdit bölgelerini

çerçeveleme anlayışından proaktif bir düzeye geçmiş ve önleyici savaş doktrini olarak revize edilmiştir.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında NATO'nun köklü politika değişikliklerinin hemen hepsinde olduğu gibi 2000'lerden sonraki yeni küresel NATO askeri stratejilerinde de ABD dominasyonu belirgindir. Bu bağlamda ABD'nin 2001'de kendisini hedef alan terörün kaynağı olarak tanımladığı Orta Doğu ülkelerindeki totaliter ve diktatöryal rejimleri değiştirerek ve gerekirse sınırları yeniden çizerek iktisadi liberalizmin ekonomik model olduğu, demokratik rejimlerin siyasal sistem olarak benimsendiği bir sisteme geçişi öngören Büyük Orta Doğu Projesini açıklamıştır. Aynı proje 2004 yılında İstanbul'da toplanan NATO zirvesi öncesinde Genişletilmiş Büyük Orta Doğu Projesi olarak revize edilmiştir. 2000'li yıllarda Afganistan'da önemli bir alanda hakimiyet sağlayan ve örgütlenen İslami radikalist yapılar gözlerini Irak ve Suriye başta olmak üzere diğer Orta Doğu ülkelerine çevirmiştir. Bu yapılar, yüzyıllardır Batı dünyasının işgallerine, saldırılarına, sömürge politikalarına maruz kalmış ve hâlihazırda Baas rejimleri ve diktatörlük yönetimleri ile yönetilen Orta Doğu ülkelerinde birikmiş hoşnutsuzluk ve Amerikan karşıtlığını örgütlemekte geç kalmamıştır.

2010'lu yıllara doğru ekonomik, sosyal, siyasal, yönetsel sorunların tırmanması Orta Doğu ülkelerindeki baskıcı rejimleri halk kitlelerinin nefretinin hedefi haline getirmiş, Arap Baharını tetikleyen kıvılcım Tunus'ta ateşlenmiştir. Arap Baharı daha sonra Mısır'ı etkisi altına almıştır. Müslüman Kardeşler Örgütü gibi güçlü bir İslami cemaatin varlığı ülkede kaos ve krizin hızla tırmanmasını ve olayların geniş kitlelere yayılmasını hızlandırmıştır. Bunun neticesinde Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek görevini orduya ve anayasa mahkemesine devretmiştir. 2012 yılında yapılan seçimleri Muhammed Mursi kazanmış ancak Mursi yönetiminin ömrü ancak bir yıl sürmüştür. 2013 yılında ordu yönetime el koymuş ve cunta rejimine yönelik protestolar ve şiddet olayları Arap Baharı ateşini Mısır'da yeniden körüklemiştir. Arap Baharı kısa sürede sosyalist Kaddafi diktatörlüğü ile yönetilen Libya'ya da sıçramıştır.

Batılı ülkelerden ciddi boyutlarda destek alan muhalifler ve Kaddafi rejimi arasında şiddetli çatışmalar yaşanmış, BMGK duruma müdahil olmuş ve muhalifleri desteklemek amacıyla NATO hava harekâtı düzenlemiştir. Aralık 2011'de Kaddafi'nin muhaliflerce öldürülmesi sonrasında uluslararası destekli Ulusal Geçiş Konseyi yönetimi devralmıştır. Ülkenin doğusunu kontrol eden Halife Hafter Güçleri ile Trablus Merkezli Libya Ulusal

Mutabakat Hükümeti arasındaki iç savaş yakın zamana kadar devam etmiştir. Nispeten az etkilenmiş olmakla birlikte Cezayir de bu kaos sarmalından nasibini almıştır. Saydığımız ülkeler Arap Baharı olaylarının kayda değer seviyelere ulaştığı, rejimleri sarstığı veya devirdiği ülkelerdir. Yemen, Irak, Suudi Arabistan gibi ülkelerde de yer yer şiddet olayları ve gösteriler olmuşsa da etkileri itibariyle lokal kalmış ve kısa sürede yönetimler tarafından bertaraf edilmişlerdir (Polat, 2016, s. 137-143). Çalışmada medyada terörün temsili sorunsalı Suriye İç Savaşında ABD-PYD/YPG ilişkileri özelinde ele alınacak olduğundan Arap Baharı ve halkaları bu bağlamda çalışmada sınırlı olarak değinmekle yetinilecek, ağırlıklı olarak Suriye İç Savaşı eksenli analizler yapılacaktır.

Arap Baharı zincirinin en şiddetli ve uzun iç karışıklıklarına sahne olan Suriye'de iç savaşı besleyen faktör ülkenin etnik, dini ve mezhepsel yapısından beslenen siyasi yapıdır. Ülke nüfusunun ezici çoğunluğu Arap kökenlidir. Bunun dışında Kürtler, Ermeniler, Türkmenler, Süryaniler ve Çerkezler nüfusu oluşturan diğer etnik gruplardır. Ülkede çoğunluğu oluşturan Sünni nüfusa ilave olarak elli yıldan fazla süredir yönetimi elinde bulunduran Alevi nüfus ülkenin yaklaşık % 13'ünü oluşturmaktadır. Nusayri Alevi'si kesimin iktidarı ele geçirmesine giden sürecin dinamikleri Fransız manda rejimi dönemine uzanmaktadır. Fransız işgali döneminde Alevi unsurlardan oluşturulan Levant Askeri Alayları günümüz Lübnan ve Suriye ordularının omurgasını oluşturmuştur. Levant Askeri Alaylarının temelini teşkil ettiği askeri gücün, Arap İslam Cumhuriyetinde yönetimi elinde bulunduran Suud Hanedanını devirmesi bugünkü Nusayri Baas rejimine giden sürecin başlangıcı olmuştur. Asker kökenli Arap politikacı Salah Cedid liderliğindeki Arap Sosyalist Baas Partisi bu askeri güce dayanarak 1963 yılında Arap İslam Cumhuriyeti yönetimini devirmiş ve bugünkü Suriye rejiminin temellerini atmıştır. Ancak bu darbe rejiminin ömrü de uzun olmamış, askeri komitenin içerisinden çıkan genç ve neo-Baasçı revizyonist fraksiyonların 1970'deki *"düzeltici darbesiyle"* Hafız Esad rejimi yılları başlamıştır. Baskıcı ve diktatöryal bir yönetim olarak Baas rejimi ülke nüfusunun yaklaşık % 13'ünü oluşturan Nusayri nüfusa dayanıyordu. Yine ülke nüfusunun % 10'unu oluşturan Hristiyan nüfus da merkezi yönetime yakındır ve devletin önemli kademelerine gelebilecek imkânlara sahiptir (İnce, 2017, s. 272-273).

Her ne kadar Hafız Esad iktidar bileşenlerini toplumsal anlamda Sünni unsurlara doğru genişletmişse de bu girişimler daha seküler Sünni gruplara yönelik olduğundan dolayı beklenen konsensüsü sağlayamamıştır. Aynı şekilde 2000 yılında Hafız Esad'ın ölümüyle başa geçen Beşar Esad'ın başkanlığının ilk dönemlerinde reformist bir çizgi izlemeye

çalışması Baas rejiminin Nusayri azınlığa dayalı diktatöryal karakterini değiştirmeye yetmemiştir. 2011'de başlayan iç çatışmalarda Sünni nüfus ülkede altmış yıla yaklaşan Baas rejiminin karşısında yer alan unsurlardan başında gelmektedir. Güçlü bir iç güvenlik teşkilatı ve askeri bürokratik yapının hâkimiyetindeki ülkede iktidarı paylaşan Nusayri ve Hristiyan azınlık dışında kalan etnik ve dini grupların hoşnutsuzluğu Suriye İç Savaşını tetikleyen ve besleyen fay hatlarında oldukça belirleyicidir.

Suriye İç Savaşı Arap Baharının tartışmasız en kanlı çatışmalarına sahne olmuş ve en uzun süren halkasıdır. Mart 2011'de Suriye'nin Dera kentinin muhtelif yerlerine rejim aleyhtarı sloganlar yazan gençlerin Esad rejimi güvenlik kuvvetlerince tutuklanması olayların fitilini ateşlemiş, tutuklamalar geniş protestolara neden olmuştur. Protestolar öfke günü ilan edilen 15 Mart 2011 tarihinde tüm ülkeye yayılmıştır. Bu tarihten sonra dozu giderek artan ve ülkenin tamamına yayılan protestolara güvenlik güçlerinin şiddetle karşılık vermesi, olaylarda sivillerin hayatını kaybetmeye başlaması ile olaylar şiddet sarmalına dönüşmüştür. Suriye'deki karışıklıklar tıpkı Kuzey Afrika ve Orta Doğunun diğer ülkelerindeki protestolar gibi rejim karşıtı muhalif grupların siyasi ve ekonomik içerikli hak ve özgürlük talepleri şeklinde başlamıştır.

Sürecin başında Esad rejimi olayları, Batılı ve yabancı güçler tarafından kışkırtılan bir kesimin münferit eylemleri gibi okumuş ve yeterince ciddiye almamıştır. Ancak protestoların giderek ülke geneline yayılması sonrasında muhalifleri yatıştırmak amacıyla bir takım reformlar yaparak gerilimi düşürmeye çalışmışsa da bu girişim karşılık bulmamıştır (Baczko, Dorronsoro, & Quesnay, 2018, s. 91-102). Protesto eylemlerinin başlangıç evrelerinden olayların ülke geneline yayıldığı ve krizin zirveye ulaştığı döneme uzanan süreçte Suriye yönetiminin gerilimi düşürmek ve olayları kontrol etmek için tutarlı bir strateji izlediğini söylemek mümkün değildir. Suriye yönetiminin, sürecin başlarında olayları şiddet kullanarak bastırmaya çalışan bir yaklaşım izlerken kontrolden çıkma evrelerinde göstermelik reformlarla durumu geçiştirmeye çalışması ülkeyi kaotik bir şiddet sarmalına sokmuştur.

Olaylar kısa sürede Dera'dan sonra Hama, Humus gibi ülkenin büyük kentlerine yayılmıştır. 2011 yılı ortalarından itibaren rejim muhaliflerinden gönüllü militanlar ile ordudan firar eden eski askerlerin ekseriyetini oluşturduğu Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) Idlib kentinin büyük bölümünde kontrolü sağlamıştır. Hama ve Humus'ta şiddetin tırmanması ve Idlib olayları sonrsı ABD ve AB Esad'a görevi bırakma çağrısı yapmıştır. Rusya krizin

başından itibaren Suriye yönetiminin yanında yer almış, ABD ve AB gibi Batılı güçlerin ve Arap Birliğinin Esad yönetimini hedef alan eylem ve söylemlerini uluslararası hukuka aykırı olarak nitelendirmiştir (Nye Jr. & Welch, 2021, s. 368-370).

Suriye İç Savaşı başlangıçta Baas rejiiminin baskıcı yönetimine isyan eden muhalifler ve eski askerlerle rejim güçleri arasındaki iç çatışmalar gibi görünürken, 2012 yılında ülkede yabancı savaşçıların ve terör örgütlerinin sayısı hızla artmaya başlamış, Nusra Cephesi çok sayıda yabancı militanı cepheye sürmüştür. Yine sahadaki etkinliğini 2012 yılında arttıran PYD/YPG Afrin, Cezire ve Ayn El-Arab başta olmak üzere Suriye'nin kuzeyindeki geniş bir bölgeyi kontrolü altına almış ve özerk kanton yönetimleri ilan etmeye başlamıştır (Yılmaz, 2016, s. 191-192). Bu süreçte, askeri ve siyasi gücünü Arap Birliği'nin desteğiyle arttıran Suriye Muhalif ve Devrimci Güçler Ulusal Koalisyonu, ülkede zemin kazanan PKK'nın Suriye kolu PYD/YPG, önemli bir yabancı savaşçı rezervini kontrol eden El Kaide fraksiyonları, rejime desteğini deklare eden Hizbullah Örgütü ve Şii gruplar başta olmak üzere çok sayıdaki silahlı yapının dahil olduğu Suriye İç Savaşı, siyasal olduğu kadar etnik, dinsel ve mezhepsel dinamiklerden de beslenen çok bileşenli bir yeni nesil iç savaş türü olarak karşımıza çıkmıştır.

2013 yılı ortalarında Irak'ta etkinliğini arttıran DEAŞ, Suriye'de de önemli bir alanı kontrol etmeye başlamış ve Ayn El Arab başta olmak üzere PYD/YPG kontrolündeki bölgelere saldırmaya başlamıştır. İç Savaşın beşinci yılına gelindiğinde özerk kanton yönetimleri ilan etmiş olan ve geniş bir coğrafi alanı işgal eden PYD/YPG ile DEAŞ arasında çatışmalar yoğunlaşmıştır (Polat, 2016, s. 144-145). Ülkedeki siyasi muhalefeti temsil eden ÖSO ise askeri gücünü oldukça arttırmıştır. Yabancı devletlerin ve uluslararası aktörlerin desteklediği farklı silahlı grupların giderek güçlendiği ve birbiriyle savaşmaya başladığı bir iç savaşa doğru evrilmiştir. Bu kaotik süreçle birlikte 2016 yılından itibaren Türkiye sınırlarını ve kentlerini hedef alan terör saldırılarını önlemek için Suriye'de düşürülen savaş uçağı krizi sonrasında Rusya ile gerilen ilişkilerini düzeltmiştir. Rusya, Türkiye ve İran arasındaki üçlü mutabakat çerçevesinde Suriye'nin toprak bütünlüğünün destekleneceği deklare edilmiştir.

Suriye krizinin Türkiye'ye yönelik yansımaları çok boyutlu olmuştur. Yaklaşık kırk yıldır mücadele ettiği PKK ve fraksiyonlarının yeni bir zemin bularak güçlendiği Suriye bataklığı ciddi bir tehdit alanı haline dönüşmüştür. PKK/ KCK ve Suriye kolu PYD/YPG'nin büyük ideası olan, Irak'tan başlayıp Suriye kuzeyi boyunca uzanan bir alanı terör koridoruna

dönüştürme projesinin nihai hedefi olan sözde *"Kürdistanı"* hedefleyen terör devleti Türkiye'nin ulusal güvenliğine yönelik birincil tehdit haline gelmiştir. Bu süreçte PYD/YPG kaynaklı etnik ve ayrılıkçı terörle ve DEAŞ kaynaklı radikal ekstremist terörle mücadele etmek zorunda kalan Türkiye, uluslararası camiadan yeterince destek görememiştir. Bu dönemde Suriye sınırına yakın çatışma bölgelerinden kaynaklı kitlesel göç hareketleri de insani kriz olarak ortaya çıkmıştır.

Türkiye Rusya ile anlaşarak sınır ötesi harekatlara başlamış, DEAŞ'ın elindeki Mümbiç'i işgal eden ve Fırat Nehrinin batısına geçen PYD/YPG tehdidine karşı Fırat Kalkanı Harekâtını yapmıştır. Bu harekât bir anlamda Türkiye'nin uluslararası platformlarda sınır güvenliği açısından bir numaralı tehdit olarak nitelendirdiği terör koridoruna yönelik ilk askeri operasyonudur. Türkiye Suriye'nin kuzeyinde bir taraftan PYD/YPG'nin terör koridoru oluşturmaya yönelik eylemlerini önlemek için sınır ötesi harekatlar düzenlerken diğer taraftan da Suriye'de işgal alanını genişleten DEAŞ'la mücadele etmiş, bunlara ek olarak ise yoğun göç dalgalarının önüne geçmek için Suriye'de güvenli bölgeler oluşturmaya çalışmıştır. Türkiye Suriye'ye yönelik ikinci askeri operasyonunu 2018 yılında PYD/YPG'ye karşı Afrin ve Halep'in kırsal kesimlerinde kontrolü sağlamak amacıyla Zeytin Dalı Harekatı adı altında gerçekleştirmiştir. Harekât kapsamında PYD/YPG'nin Afrin'den çıkartmak ve Hatay, Gaziantep ve Kilis başta olmak üzere sınır kentlerinin güvenliğini sağlayarak olası yeni göç dalgalarının önüne geçmek amaçlanmıştır. 2019 yılındaki Barış Pınarı Harekâtının hedefi ise Resulayn ve Tel Abyad gibi bölgelerdeki PYD/YPG işgalini sonlandırarak güvenlik koridorunu genişletmektir (Polat, 2020, s. 58-59). Suriye krizinin başlarından itibaren selefi grupların varlığı dolayısıyla Suriye yönetimi ve onu destekleyen Rusya tarafından hedef alınan İdlib Tükiye açısından göğüslenmesi oldukça zor bir göç potansiyeli barındırmaktadır. Krizin ilk evrelerinden itibaren Suriye'de civar bölgelerden de göç almış olması dolayısıyla İdlib yaklaşık üç buçuk milyon insanı barındıran bir alandır. Bu yönüyle Esad rejimi ve Rusya'nın Idlib'e yönelik olası bir operasyonu, Türkiye sınırlarına yönelecek milyonlarca kontrolsüz yeni göçmen anlamına gelmektedir. Türkiye, bu riski bertaraf etmek amacıyla bölgedeki radikal silahlı grupların silahsızlandırılması ve rejim açısından tehdit olmaktan çıkarılmasının sağlanması karşılığında Rusya ile anlaşarak 2020 yılında askeri harekat düzenlemiştir.

2011 yılından bu yana devam eden Suriye İç Savaşı siyasi, ekonomik, demografik ve diplomatik açıdan Türkiye'yi etkileyen bir krizdir. Arap Baharının diğer halkalarına oranla birçok yönden farklılıklar gösteren krizin etkileri günümüzde de devam etmektedir. Şüphesiz

Suriye İç Savaşını sadece Arap Baharının diğer iç karışıklıklarından değil, şimdiye kadar gördüğümüz iç çatışma ve savaş tiplerinden ayıran birçok parametre mevcuttur. Farklı etnik, dinsel, mezhepsel ve siyasal dinamiklerden beslenen iç savaş ülkedeki muhalif grupların yanı sıra farklı etnik, dinsel, mezhepsel ve siyasal grupların ve uluslararası aktörlerin, küresel boyuttua yayılım gösteren terör örgütlerinin müdahil olduğu çok bileşenli bir yeni nesil savaş türüdür.

İç savaşın değişik evrelerinde ABD, AB, Arap Birliği, Türkiye, Rusya ve İran gibi farklı ülkeler ve uluslararası kuruluşlar sorunun çözümü, Suriye yönetiminin muhaliflerle siyasi zeminde uzlaşarak bir çözüme ulaşması için değişik girişimlerde bulunmuş ancak sonuç alınamamıştır. Çalışma esas itibariyle bu iç savaşın analizi ve incelenmesinden ziyade bir iletişim sosyolojisi çalışması olarak, terör olgusunun kitle medyasında işlenmesine ilişkin analizlere odaklanacaktır. Çalışmada propaganda ve algı yönetimi gibi stratejik iletişim süreçlerinde terörün medyada nasıl meşrulaştırıldığı sorunsalı üzerinde durulacaktır. PYD/YPG'nin eylemlerinin kitle medyasında meşrulaştırılmasına ışık tutması bakımından Suriye İç Savaşı analizleri Ayn El Arab Çatışmalarına ve Rakka Operasyonu ilişkin analizlerle sınırlı tutulacaktır.

3.2. Suriye İç Savaşı ve Terör Örgütleri

Osmanlı Devletinin dağılmasından sonra 19. Yüzyıldan itibaren Arap-İsrail Savaşları ve İran-Irak Savaşı başta olmak üzere Orta Doğu ülkeleri arasında önemli güç mücadeleleri yaşanmıştır. Bu savaşlar genellikle düzenli ordu birlikleri arasında cereyan eden konvansiyonel savaşlar olmakla birlikte terör örgütleri de bu savaşların önemli aktörleri ve tetikleyicisi olmuştur. İsrail'in Filistin'e yönelik ihlalleri ve Arap İslam dünyasına karşı yürüttüğü politikalar ile ABD öncülüğündeki Batı dünyasının Arap-İsrail çekişmelerine ve Filistin sorununa yönelik politikaları başta olmak üzere konjonktürel faktörler Orta Doğu'da terörizmi besleyen farklı nedenlerdir (Lewis, 2013, s. 442-444). Petrolün 19. yüzyıl ortalarından itibaren endüstriyel devrimle gelişen Batı ekonomileri için en önemli enerji kaynağı olarak ortaya çıkması İngiltere, İtalya, Fransa ve Almanya başta olmak üzere Avrupalı devletlerin ilgisini bu bölgeye çekmiştir. Yüzyıllara sâri sömürge ve işgal politikalarından ve batı karşıtlığından beslenen siyasal rejimler Orta Doğu ülkelerinin temel karakteristiği haline gelmiştir. Petrol dışında başta doğalgaz olmak üzere birçok önemli yeraltı kaynaklarına da sahip olan bölgeye Batı ülkelerinin ilgisi 20. yüzyılda da artarak devam etmiştir. Çalışma, Suriye İç Savaşına ilişkin detaylı bir analiz çalışması olmaktan öte bu iç çatışmalarda rol alan terör örgütlerinin stratejik iletişim sürecinde, propaganda ve algı

yönetimi perdesi altında meşrulaştırılarak uluslararası basında sunulma şekline ilişkindir. Bu bağlamda Suriye İç Savaşı analizi, çalışmada incelenecek olan Ayn El-Arab Çatışmalarına ve Rakka Operasyonuna ilişkin kavramsal ve bilişsel bir zemin oluşturması bakımından özetlenerek geçilecektir.

Orta Doğu'nun Batı dünyası ile önemli bir çatışma faktörü ve zemini olmasına neden olan zengin doğal rezervlerinin dışında farklı etnik, dini ve mezhepsel grupları barındırıyor olması, bölgesel çatışmaları besleyen faktörlerdür. Bölgenin bu özelliği Orta Doğu'da faaliyet gösteren sikahlu grupları da şekillendirmiştir. Bölgedeki paramiliter silahlı grupların, silahlı direniş örgütlerinin terör örgütlerinden ayrı tutularak ayrıca analiz edilmesi gerekmektedir. Zira terörün tanımına ilişkin kavramsal tartışmalarda da değindiğimiz gibi üzerinde anlaşılmış bir terör tanımı bulunmamaktadır. Farklı devlet dışı silahlı gruplar ve aktörler kimi zaman terör örgütü olarak nitelendirilmekte ve tanınmakta iken eylemleri, yöntemleri, söylemleri ve amaçları bakımından terörün tanımıyla bire bir örtüşen örgütsel kimliklerine rağmen bazı silahlı yapılar ise terör örgütü olarak nitelendirilmemektedir. Söz gelimi günümüzde Türkiye için önemli bir tehdit kaynağı konumundaki PYD/YPG, Türkiye'nin yürüttüğü diplomatik çabalara rağmen terör örgütleri listesine alınmamakta ve uluslararası arenada destek görmektedir. Bu bağlamda çalışmada Orta Doğuda faaliyet yürüten devlet dışı silahlı yapıların tamamı için terör örgütü kavramı kullanılmayacaktır.

PYD/YPG uluslararası alanda birçok devletin terör örgütü olarak tanımladığı ve tanıdığı PKK'nın Suriye kolu olarak faaliyet gösteriyor olmasının ötesinde yine Türkiye tarafından terör örgütleri listesine alınmış bir yapıdır. Aynı şekilde çalışmada teröre ilişkin analizlere ikincil aktörler olarak konu olacak olan El Kaide, DEAŞ ve Nusra Cephesi gibi selefi örgütler gerek ABD ve Batılı devletler gerek Türkiye tarafından terör örgütü olarak tanınmakta ve tanımlanmaktadır. Buna karşılık Suriye rejimi, Rusya ve İran'ın yanında savaşan Şii silahlı gruplar ve örgütlere analizlerde oldukça sınırlı olarak değinilecek olup, bu yapılara ilişkin terör kavramı odaklı bir tartışmaya girilmeyecektir. İran'a yakınlığıyla bilinen Lübnan Hizbullah'ı ve kurulduğu 2013 yılından itibaren Suriye rejiminin yanında savaşan Haşdi Şabi Örgütü ABD tarafından terör örgütleri listesine alınmıştır.

Orta Doğuda'da silahlı grupları ve terör örgütlerini şekillendiren siyasi, ekonomik, etnik, dini ve mezhepsel faktörler yanında, bölgede hâkimiyet mücadelesi Batılı devletlerin politikalarıda belirleyicidir. Kuzey Afrika'dan Afganistan'a kadar Arap Yarımadasını da içine alan geniş coğrafya farklı etnik, dinsel ve mezhepsel dinamiklerden beslenen birçok

silahlı yapıyı barındırmaktadır. Suriye İç Savaşında etkin rol oynayan terör örgütleri ile sınırlı bir konu kapsamı ile yetnilecek olması dolayısıyla ağırlıklı olarak PKK'nın Suriye kolu PYD/YPG üzerinde durulacaktır. ABD tarafından, PYD/YPG'nin Suriye'deki silahlı faaliyetlerine meşruiyet dayanağı yapılan en temel faktör DEAŞ ve El Kaide'nin bazı fraksiyonları ve Nusra Cephesi başta olmak üzere terör tehdidine karşı işbirliği yapılan seküler güçler olarak nitelendirilmesinden ileri gelmektedir.

Suriye İç Savaşını Arap Baharının diğer safhalarından ayıran bir diğer faktör birisi terör örgütlerinin vekâlet savaşı aracı olarak farklı ülkelerce kullanılmasıdır. Soğuk Savaş sonrasında öne çıkan ve terör örgütlerinin yoğun olarak kullanıldığı hibrit savaşların belirgin bir örneği de Suriye İç Savaşıdır. Daha önce Suriye İç Savaşına ilişkin analizlerde belirtildiği gibi 2011 yılında ülkedeki rejim muhalifi gruplarla eski ordu mensuplarının oluşturduğu silahlı grupların merkezi hükümet güçleri ile çatıştığı bir kriz olarak başlayan olaylar kısa sürede çok taraflı bir iç savaşa dönüşmüştür. Suriye krizinde 2012 yılından itibaren terör örgütleri ve yabancı savaşçılar yoğun olarak rol almaya başlamıştır (Ağır & Tatlı, 2020, s. 35). Halihazırda devam iç çatışmalarda da terör örgütleri etkinliklerini arttırarak devam ettirmektedir.

2011 yılında başlayan olayların uzaması farklı aktörlerin sürece dâhil olmasına neden olmuştur. İç savaşın ikinci yılından itibaren selefi silahlı grupların boy göstermeye başlaması ABD ve Batı dünyasının dikkatlerini bu iç savaşa çekmiştir. ABD öncülüğündeki Batı Bloku tarafından Komünist Blokun çöküşünden sonra küresel düzeyde birincil tehdit unsuru olarak İslamist radikalite öne çıkarılmıştır. Küresel güvenliği tehdit eden en önmemli unsurlardan birisi olarak kodlanan selefi örgütler Suriye İç Savaşının başat aktörleri olarak ön plana çıkmıştır. Suriye rejiminin özellikle ülkenin kuzeyinde ve doğusunda hakimiyetini büyük ölçüde kaybetmesine bağlı otorite boşluğu ülkeyi terör örgütleri için uygun bir zemine dönüştürmüştür.

3.2.1. Vekâlet Savaşı Aktörleri Olarak Terör Örgütleri

Vekâlet savaşı hasım devletlerin birbirlerine karşı üçüncü tarafları kullanarak dolaylı ve örtülü olarak mücadele ettikleri yeni nesil savaş stratejileri için kullanılan bir kavramdır. Bu savaş yönteminde fail devletler üçüncü bir devleti kullanabildiği gibi bazen hedef ülke içerisindeki muhalif grupları, devlet dışı silahlı aktörleri, gerilla tipi örgütlenmeleri ve terör örgütlerini kullanabilmektedir. Tanımından da anlaşılacağı üzere üçüncü devletleri veya devlet dışı güçleri kullanan asıl fail ve taraf konumundaki devletler için vekâlet savaşı

yürüten devletlere veya güçlere yönelik desteğinin gizliliğini sağlamak ve korumak önemlidir (Şengönül, 2019, s. 107-111).

Vekâlet savaşı olarak adlandırılabilecek en çarpıcı örneklerden birisi, 1978 yılında Afganistan işgali sırasında ABD tarafından desteklenen cihatçı grupların Sovyetler Birliği'ne karşı yürüttüğü mücadeledir. Dönemin Afganistan yönetimiyle imzaladığı savunma ve işbirliği antlaşması kapsamında ülkedeki iç karışıklıkları bahane ederek Afganistan'ı işgal eden Sovyetler Birliği, bu adımla tarihsel stratejisi olan sıcak denizlere inme amacına biraz daha yaklaşmış oluyordu. Soğuk Savaş döneminde ABD Başkanı Jimmy Carter'ın Sovyetler Birliği öncülüğündeki Komünist Bloku anti-komünist bir duvarla çevrelemek için İslam'ı kullanmak olarak ifade edilen ve Yeşil Kuşak Projesi olarak adlandırılan ABD küresel güvenlik stratejisinin ilk ayağı Afganistan olmuştur. ABD böylece, Afganistan'daki Sovyet işgaline direkt müdahil olmak yerine Amerikan Merkezi İstihbarat Teşkilatına (CIA) verilen yetki ile ülkedeki işgal karşıtı silahlı grupların Pakistan topraklarında örgütlenmesi, eğitilmesi ve Kızıl Ordu'ya karşı sahaya sürülmesini içeren stratejisini uygulamaya koymuş oluyordu (Friedman, 2014, s. 27-28). Bu strateji günümüzde küresel networke ve eylem kapasitesine sahip hale gelen radikal ekstremist örgütlerin de güçlenmeye başlamasına neden olmuştur.

Sahada Sovyetler Birliği'ne karşı savaşmak üzere eğitilen ve donatılan bu yapıların giderleri ise ağırlıklı olarak ülkedeki haşhaş ekiminden karşılanmıştır. ABD'nin Afganistan'da sahaya koyduğu bu strateji yine ABD'nin Nikaragua, Guatemala, El Salvador gibi Orta Amerika ülkelerinde komünist rejimlere karşı savaşan kontra terör örgütlerini destekleyerek yürüttüğü vekâlet savaşı stratejisi ile benzerlik göstermektedir. Yine bu örgütlerin giderleri benzer şekillerde finanse edilirken bir yandan da kitle medyası üzerinden yürütülen propaganda faaliyetleriyle bu silahlı grupların Dünya kamuoyu nezdinde legalize edilmesi söz konusudur (Chomsky, 2019, s. 105-109). Tüm vekâlet savaşı yöntemlerinde olduğu gibi gizlilik temel ilkesi kapsamında ABD'nin bu silahlı gruplarla olan doğrudan veya dolaylı ilişkilerinin propaganda örtüsü altında gizlenmesi söz konusudur.

PYD/YPG'nin sahada etkin olarak ABD tarafından desteklenmesi, örgüte ciddi boyutlarda silah, teçhizat, lojistik, eğitim ve istihbarat desteği sağlanması hâlihazırda önemli bir vekâlet savaşı ve devlet destekli terörizme işaret etmektedir. İkinci Dünya Savaşını izleyen dönemde, BM ve NATO başta olmak üzere uluslararası kuruluşların küresel barışın tesisi ve sürdürülmesi için bölgesel ve küresel çatışmaların ve savaşların önlenmesine

yönelik çalışmaları devletleri örtülü ve hibrit savaş stratejilerine yönlendirmiştir. Günümüzde ekonomik, kültürel, siyasal, ideolojik motiflerin ve diğer yumuşak güç bileşenlerinin kullanıldığı yeni nesil savaşlar giderek yaygınlaşmaktadır. Kitle iletişim araçları, ağ teknolojileri ve yeni medya mecraları üzerinden yürütülen psikolojik harp, propaganda ve algı yönetimi metotları yeni nesi savaşlarda kullanılan destekleyici bileşenlerdir. Dördüncü nesil savaşlar olarak adlandırılan yeni savaş konseptinde devletlerce desteklenen küçük ölçekli ve gerilla tipisilahlı grupların ve vekalet savaşçısı olarak araçsallaştırılmış terör örgütlerinin rolü gittikçe artmaktadır.

Bir vekâlet savaşı stratejisi olarak terör örgütlerinin desteklenmesi devlet destekli terör ve uluslararası güvenlik tartışmalarını gündeme getirmektedir (Martin, 2017, s. 116-121). Yaklaşık kırk yıldır etnik ve bölücü terörle amansız bir mücadele yürüten Türkiye, sınır aşan devlet destekli terörizm sorununu derinden hissetmiş bir ülkedir. 1978 yılında kurulan PKK Irak, Suriye ve Lübnan'da lojistik, silah ve eğitim desteği görmüştür. Türkiye ile farklı problemler yaşayan Yunanistan ve İran da benzer şekilde PKK'ya farklı alanlarda destek sağlamıştır. Buna ilave olarak 1980'li ve 90'lı yıllarda kanlı eylemlere imza atan, masum sivilleri hedef alan PKK'nın elinde ABD, Almanya, Fransa gibi Batılı ülkelerin modern silahları bulunmakta idi. Örgütün yaygın olarak kullandığı AK-47 Kalaşnikof piyade tüfeği Rus yapımıdır. Dolayısıyla Türkiye, sahada fiilen PKK ile karşı karşıya imiş gibi görünmekle birlikte gerçekte farklı devletler adına savaşan vekâlet savaşı aparatı bir terör örgütüyle mücadele etmiştir (Ağır & Tekin, 2021, s. 220-222). Bu devletlerin PKK'ya desteği silah, eğitim ve lojistik unsurlarla sınırlı kalmamış, uluslararası platformlarda örgütün siyasi uzantıları kabul görmüştür. Özellikle Batı medyasının PKK'nın karanlık ve kanlı yüzünü perdeleyen ve terörü meşrulaştıran yayınları ise Türkiye'nin yüzleştiği terör-medya ilişkileri sorunsalıdır.

PKK/KCK'nın Suriye kolu PYD/YPG, Suriye krizinde özellikle ülkenin kuzey doğusunda meydana gelen otorite boşluğunu kullanarak geniş bir coğrafi alanı ABD'nin desteği ile işgal ederek adeta bir terör koridoru oluşturmuştur. Bu bağlamda Türkiye, Suriye'de devlet destekli terörle mücadele sorunsalı ile yüz yüze kalmıştır. Çalışmada PYD'nin medyada temsili sorunsalı, propaganda, algı yönetimi ve devlet destekli terörün medyada temsili ekseninde ele alınmıştır. ABD ve diğer uluslararası aktörlerin PYD/YPG ile ilişkilerinin en önemli meşruiyet kaynağı, ülkedeki otorite boşluğunu kullanarak Suriye'nin kuzeyinde ve doğusunda zemin kazanan DEAŞ'ın varlığıdır. El Kaide ile bağlantılı fraksiyonların da içinde bulunduğu farklı terör örgütleri ve özellikle DEAŞ'ın

ülkedeki faaliyetleri PYD/YPG'nin önemli bir propaganda ve meşruiyet kaynağı olmuştur. *"Küresel barış ve evrensel demokratik değerlere"* yönelen bir numaralı tehdit kaynağı olarak kodlanan cihatçı aşırılık yanlısı grupların varlığı aynı zamanda ABD ve müttefikleri için ülke dışında sınır aşan askeri operasyonlar düzenlemek için kullandığı önemli bir dayanak noktasıdır.

3.2.2. Vekâlet Savaşçıları Olarak DEAŞ ve PYD/YPG

Devletlerin ulusal çıkarları doğrultusunda üçüncü tarafları desteklemek suretiyle başvurdukları vekâlet savaşı stratejilerinin yaygınlaştığı 20. yüzyılda, bu sürecin önde gelen aktörleri terör örgütleri olmuştur. Terörün medyada temsili ve uluslararası medyada meşrulaştırılarak sunulmasına ilişkin örneklere genellikle devlet destekli terörizmle ilgili alanda rastlanmaktadır (Taşdemir, 2020, s. 51). Devletler silah, eğitim, lojistik, istihbarat desteği verdiği terör örgütlerini kitle medyasında propaganda örtüsü ile meşrulaştırarak önemli bir alanda daha desteklemektedirler. Dolayısıyla devlet destekli terör 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren başlayan süreçte olduğu gibi günümüzde de terörün baskın karakteri olarak ön plana çıkmaktadır.

Bir takım terör örgütlerinin devletlerce desteklenmesine ilişkin tarıtışmalarda altı çizilmesi gereken önemli nokta dünyanın değişik bölgelerinde faaliyet gösteren devlet dışı silahlı grupların ve aktörlerin hangilerinin terör örgütü olarak tanımlanacağı ve tanınacağı, hangilerinin bu tanımın kapsamı dışında tutulacağı konusunda yaklaşım farklılıklarıdır. Türkiye tarafından terör örgütü olarak tanınan PYD/YPG, ABD ve Türkiye'nin müttefiki konumundaki birçok Batılı ülke tarafından terör örgütü olarak tanınmamakta, siyasi ve askeri amaçlarla desteklenmektedir. Buna karşılık ABD küresel güvenlik stratejilerinin merkezi unsurlarından ve ülke dışı askeri operasyonlarının en önemli dayanaklarından birisi *"teröre destek veren rejimlerin enterne edilmesi"* stratejisidir. ABD'nin 2001'de Afganistan'ı işgal etmesinin nedeni 11 Eylül Saldırılarını gerçekleştiren El Kaide'nin bertaraf edilmesidir.

ABD ve uluslararası camianın İran'a yönelik yaptırımlarının nükleer faaliyetlerden sonraki en önemli dayanağı teröre destek veren ülke olduğuna ilişkin iddialardır. Bu bağlamda terörün devletler tarafından desteklenmesinin temel nedeni askeri, siyasi ve diplomatik nedenlerle bazı devlet dışı silahlı grupların terör örgütü olarak tanınmamasıdır. 11 Eylül Saldırıları küreselleşen ve daha yıkıcı hale gelen yeni nesil terörizmin en belirgin habercisi denebilecek sınır aşan eylemlerdir. ABD'yi hedef alan tarihin en büyük terör

saldırısı terör örgütlerinin küresel çapta bir kapasiteye ulaşan kapasitelerinin de ilk örneği sayılır.

DEAŞ'ın kökleri Afganistan'da Sovyetler Birliğine karşı desteklenen ve ABD'nin Yeşil Kuşak Projesi kapsamında Komünist Bloku çevreleme stratejisinin bir parçası olarak vekâlet savaşı yürüten cihtçı guplara dayanmaktadır. Sovyetler Birliğinin Afganistan'ı işgal etmesi neticesinde dönemin ABD Başkanı Jimmy Carter'ın uygulamaya koyduğu strateji çerçevesinde Orta Doğu ülkelerinden getirilen gruplar silahlandırılmış ve eğitilerek Kızıl Orduya karşı sahaya sürülmüştür. Suudi Arabistan ve Körfez ülkelerinden temin edilen petrodolarla finanse edilen projenin bakiyesi ise 11 Eylül'de küresel terör tehdidi olarak gün yüzüne çıkan El Kaide olmuştur (Friedman, 2014, s. 58). Afganistan'da desteklenen vekil silahlı grupların temelini oluşturduğu örgütrlerin hedefi ABD ve Avrupa'nın önemli başkentleri olmuştur. Vekâlet savaşı stratejisinin ürünü cihatçı grupların 2003'te Irak El Kaidesini kurması ve 2010'lu yıllardan itibaren Suriye El Kaidesi ile birleşerek DEAŞ'ı oluşturması, dünya kamuoyunu Kissinger'ın deyimiyle Batı dünyasının "*demokratik"* ve *"özgürlükçü"* değerlerini hedef alan *"terörist gaddarlıkla"* tanıştırmıştır.

ABD'nin Afganistan'da desteklediği vekâlet savaşı aracı cihatçı grupların bir mirası olan DEAŞ'ın Irak ve Suriye İç Savaşındaki varlığı ve pozisyonu ABD ve Batılı ülkeler için Suriye politikasının belirleyici etken olmuştur. 11 Eylül saldırılarından sonra Avupa'da önemli metropolleri hedef alan, Irak ve Suriye'de geniş bir alanı işgal eden cihatçı aşırılık yanlısı DEAŞ'la mücadelede uygulamaya konulan strateji yine vekâlet savaşı yöntemi olmuştur. 2013-2017 yılları arasından endişe verici bir hızla yükselen ve geniş bir alanı işgal eden DEAŞ'a karşı sahaya sürülen güç bir başka terör örgütü PYD/YPG olmuştur. Suriye krizi süresince rejim güçleri ve ülkedeki silahlı muhalefetle çatışmaya girmekten kaçınan PYD/YPG ABD'nin DEAŞ'la mücadele sürecine eklemlenerek hem örgütün siyasi ve ideolojik hedefleri doğrultusunda sözde Kürdistan ideasının coğrafi hedefi bölgeleri işgal etmiş, hem dünya kamuoyu nezdinde meşruiyet kazanarak legalize olmuştur (Kerman & Efegil, 2017, s. 163). Buna ilave olarak Türkiye'nin ulusal güvenlik endişelerinden kaynaklı askeri tehdidine karşı ABD ve DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonu'nun güvenlik şemsiyesi altında korunaklı bir alan elde etmiştir.

Suriye krizinin ilk evrelerinde uluslararası camianın ve Suriye İç Savaşına müdahil ABD öncülüğündeki koalisyonun ana hedefi antidemokratik Şam yönetiminin görevden uzaklaştırılması ve ülkenin demokratikleştirilmesi olmuştur. Krizin başlarında hükümet

güçleri ile çatışan silahlı Suriye muhalefetini destekleyici girişimler ve farklı platformlarda Suriye yönetimi ile muhalefet arasında müzakere zemini oluşturma çabaları yerini 2013 yılı ortalarından itibaren DEAŞ'la mücadeleye bırakmıştır. 2000'li yılların başlarından itibaren uluslararası tehdit sıralamasının zirvelerinde yer alan cihatçı aşırılık kaynaklı terörü temsil eden DEAŞ ve ona karşı ABD tarafından sahaya sürülen PYD/YPG arasındaki vekâlet savaşı Suriye krizinin karakteristiğinde belirleyici olmaya başlamıştır.

2012 yılında ülkenin kuzey doğusunda Suriye ordusunun boşalttığı bölgeleri tartışmalı ve şaibeli bir şekilde işgal eden PYD/YPG, iç savaş boyunca üçüncü yol stratejisi izlemiş ve rejimle çatışmaya girmemiştir. PYD/YPG yöneticileri bu süreçte, olayların ülkede çoğunluğu oluşturan Araplar arasında cereyan eden dini ve mezhepsel dinamiklerden beslenen çatışmalar olduğunu ve kendilerinin bu sürecin dışında kalmaya gayret göstereceklerini belirtmişlerdir (Kerman & Efegil, 2017, s. 169). DEAŞ'ın 2013 yılında başlayan hızlı ve endişe verici yükselişi kısa sürmüş ve selefi cihatçı terör 2017 yılında nerdeyse dip noktayı görmüştür. DEAŞ karşısında PYD/YPG'nin üç yıl gibi kısa sürede elde ettiği şüpheli *"parlak zaferler"* ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyon üyesi birkaç ülke hariç, Suriye İç Savaşına müdahil diğer ülkeler tarafından kuşkuyla karşılanmıştır.

DEAŞ'ın saman alevini andıran hızlı yükselişi ve düşüşü sürecinde PYD/YPG'nin gelinen noktada ülkenin % 37'sini işgal etmesi iki terör örgütü arasında yürütülen vekâlet savaşı ile ilgili hukuki, etik, askeri ve siyasi eksenli bir dizi tartışmayı tetiklemiştir (Demirdüzen & Özel Özcan, 2021, s. 236-237). 2014 yılı ortalarına kadar Suriye eksenli uluslararası güvenlik gündemini, cihatçı aşırılığın önlenemez yükselişine dayandırılarak inşa edilen korku duvarı belirlemiştir. Batı medyasının haber diline hakim olan söylem de aynı şekilde diplomasideki egemen söylemle örtüşen karakterdedir. Yenilmesi ve durdurulması neredeyse imkansız olarak çerçevelenen DEAŞ tehdidine dayandırılan korku duvarı ile PYD/YPG'ye razı edilen bir uluslararası kamuoyu inşa edilmiştir. ABD ve Uluslararası Koalisyonun himayesi altında sahaya sürülen PYD/YPG'ye DEAŞ karşısında bir dizi zafer kazandırılarak efsaneleştirilmiş ve siyasallaştırılmıştır. Çalışmada, seçilen BBC haber ve içerikleri üzerinden devlet destekli terörün kitle medyasında temsili bu perspektiften irdelenecektir.

3.2.3. PYD/YPG'nin Örgütsel Yapısı

1978 yılında kurulan PKK 1980'li yıllarda kanlı eylemler gerçekleştirmiştir. Marksist-Leninist ideoloji benimseyen örgütün siyasi hedefi; İran, Irak, Suriye ve Türkiye

topraklarının bir bölümünü kapsayan alanda sözde *"Kürdistan Devleti"* kurmaktır. 1991 yılında Sovyetler Birliğinin dağılması ve Doğu Blokunun çöküşü sonrasında komünizmin dünya genelinde görece gözden düşmesi, örgütün de ideolojik ve siyasi referanslarında revizyona gitmesine neden olmuştur. 1990'lı yıllardan itibaren ideolojik kodlarda öne çıkan yaklaşım *"demokratik özerkilik"* ve *"demokratik konfederalizm"* gibi fikirler olmuştur. 2000'li yılların başına kadar Irak, İran, Suriye ve Türkiye'deki eylemlerini tek çatı altında yürüten PKK, bu tarihlerde jeo-politik şartlardaki değişiklikler doğrultusunda farklı örgütlenmelere gitmiştir. İran, Irak ve Suriye'de yeni yapılar oluşturan PKK'nın en önemli hamlelerinden birisi de Suriye'de PYD'nin kuruluşu olmuştur. Terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan'ın talimatıyla 2003 yılında kurulan PYD, PKK/KCK çatı yapılanmasının Suriye kolu olarak faaliyet göstermektedir.

İdeolojik, örgütsel ve eylem stratejileri bağlamında PKK ile birçok benzerlik taşıyan PYD'nin siyasi hedefi, dört parçalı konfederatif sözde *"Kürt* Devletinin Suriye Kürdistanı" veya *"Rojawa"* olarak adlandırdıkları ve örgüt tüzüğünde yer verdikleri bölgeyi önce özerk bir statüye taşımak ve nihai olarak Suriye'den kopartmaktır. Keza, PYD/YPG'nin kuruluşuna kadarki süreçte de PKK'nın Suriye'ye yönelik siyasi ve coğrafi hedefi aynı doğrultuda idi. Çalışmanın ilgili bölümde PKK'dan PYD'nin kuruluşuna giden tarihsel süreç ayrıca ele alınacaktır. 1998 yılında PKK elebaşı Abdullah Öcalan'ın Suriye'ye sığınması üzerine gerilen Türkiye-Suriye ilişkileri gerilmiştir. Türkiye Milli Güvenlik Kurulunca bu durumun savaş sebebi sayılacağına ilişkin karar iki Ülkeyi çatışmanın eşiğine getirmiştir (Köylü, 2018, s. 75-76). Dönemin ABD yönetiminin yanı sıra Mısır ve İran'ın aracılık girişimleri ile müzakere sürecine giren kriz, iki ülke arasında 20 Ekim 1998 tarihinde imzalanan Adana Mutbakatı ile çözülmüştür. İmzalanan Adana Mutabakatı sonrasında Suriye rejiminin PKK'ya yaklaşımının değişmesi örgütün Suriye stratejisini değiştirmesine neden olmuştur. Bu tarihe kadar PKK , Suriye tarafından Türkiye'ye karşı desteklenmiş ve himaye edilmiştir. Ancak mutabakat sonrasında Suriye'deki stratejisini değiştiren PKK bir reaksiyon olarak Partiya Yekîtiya Demokrat (Demokratik Birlik Partisi) adı altında PYD'yi kurmuştur (Acun & Keskin, 2017, s. 9-16).

3.2.3.1.İdeolojisi

PYD/YPG'nin ideolojik kodlarına ilişkin analiz yaparken, yaklaşık kırk yıldır Türkiye, İran, Irak ve Suriye'de geniş bir coğrafi alanı içerisine alan etnik temelli, sosyalist bir konfederatif devlet hedefi ile terör eylemleri gerçekleştiren PKK'nın ideolojisini irdeleyerek yola çıkmak gerekir. 2003 yılında kurulan PYD, demokratik konfederalizm

kisvesi altında çatı örgüt konumundaki KCK/PKK'nın siyasi ve ideolojik hedeflerine odaklı bir örgütlenme ve eylem stratejisi benimsemiştir. Marksist-Leninist bir ideolojiyi benimseyen PKK'nın ideolojik kodları etnik ayrılıkçılık üzerine inşa edilmiştir. Örgüt, ideolojik olarak varlığını ve meşruiyetini Kürt halkının etnik, kültürel, siyasi ve ekonomik haklarını savunmaya dayandırdığı retoriğini kullanmaktadır.

1978 yılında kurulan PKK'nın metodolojik olarak silahlı eylemleri ve siyasal şiddeti önceleyen taraflarına ek olarak etnik, kültürel ve folklorik motifleri propaganda sürecinin bileşenleri olarak etkin bir şekilde kullandığı görülmektedir. Örgütün propaganda stratejisi basının yanı sıra müzik, edebiyat yapıtları ve hatta mitolojik motifleri kullanan sofistike bir yaklaşımı içermektedir. Sivil ve masum insanları hedef alan kanlı silahlı eylemler ve bu eylemlerle senkronize bir şekilde propaganda faaliyetlerini de etkin bir şekilde kullandığı belirgin bir şekilde görülmektedir. PKK bu eylem stratejisiyle Türkiye sınırları içerisinde geniş bir coğrafi alanda zemin bulmuş ve bunu militan devşirme, ekonomik kaynak sağlama, barınma ve lojistik imkân sağlama amaçları doğrultusunda kullanmıştır. Örgüt eş zamanlı olarak yoğun bir siyasallaşma çabasına girişmiş ve uzantısı konumunda bir siyasi kadro oluşmuştur. Terör örgütünün bu komplike yapılanması, çok bileşenli eylem stratejisi ve ülke güvenliğini hedef alan uluslararası destekli terörizm olgusu, Türkiye açısından PKK ve uzantıları ile mücadele sorunsalının önemini arttırmıştır (Bakan & Yıldırım, 2021, s. 211-220).

Terörle ilgili analizlerde, temel unsurlar olarak sayılan örgüt, ideoloji, şiddet kavramlarına ilave olarak propaganda bileşeninin önemi her geçen gün artmaktadır. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren konvansiyonel savaşların yerini düşük yoğunluklu çatışmaların ve yeni nesil savaşların almasıyla terör örgütlerinin rol alanı genişlerken, kitle medyası terörün medyada temsili ve meşrulaştırılması sürecinde propaganda zeminine dönüşmüştür. Benzer şekilde kitle iletişim araçlarının etkin kullanımı vasıtasıyla örgüt ideolojisinin propaganda yöntemiyle kitlelere empoze edilme çabalarının bir sonucu olarak, terör örgütlerinin de medya araçlarına ilgisi artmıştır. Terörün ideoloji unsuruna ilişkin kavramsal tartışma daha önceki bölümde yapılmış olup burada tekrar örgüt-ideoloji tartışmasına derinlemesine girilmeyecektir. PYD/YPG'nin ideolojisine ilişkin analize kavramsal zemin teşkil etmesi bağlamında bu kısa tahlille yetinilecektir.

Çalışma açısından PYD/YPG'nin ideolojik kodlarının analizi iki bağlamda önem taşımaktadır. Bunlardan birincisi; uluslararası medya kuruluşlarında teröre ve şiddete

meşruiyet atfeden propaganda ve yayın stratejisinin izlerini sürmek bakımından kullanılan dil ve motiflerin tespiti için kavramsal ve bilişsel bir zemin oluşturmaktır. İkinci olarak ise; Türkiye'nin milli güvenlik kaygılarına ve PYD/YPG'nin bir terör örgütü olduğuna ilişkin uluslararası kamuoyuna yönelik somut argümanlara dayalı çağrılarına rağmen örgüte silah, eğitim, lojistik, istihbarat desteği sağlayan ABD ve diğer devletlerin bu yaklaşımı ile ilgili saptamlara zemin oluşturmaktır. Bu bağlamda ideolojik örgütün yapısına ilişkin analizler, PYD/YPG'nin ABD ve Batılı devletlerin terör örgütleri listesinde yer alan PKK sorunsalından ve realitesinden ayrıştırılarak sunulmasına ve PYD/YPG'nin PKK/KCK'dan ayrı bir yapı olduğuna ve dolayısıyla terör örgütü olmadığı savına ilişkin tartışmalara da zemin teşkil edecektir (Şahin & İrdem, 2017, s. 37-38). Kitle medyasında terörün temsiline ilişkin analizlerde tamamlayıcı alt sorunsallardan birisi de terörün kavramsal, bilişsel ve normatif olarak çerçevesinin çizilmesidir.

PKK, örgütsel ideolojisini tanımlarken genellikle *"demokrat"* ve *"demokrasi"* kavramlarına vurgu yapmaktadır. Kürt grupların etnik ve ayrılıkçı örgütlenmelerinde bu kavramı ilk olarak kullanan yapı 1945 yılında İran'da Partî Dêmokiratî Kurdistanî Êran (KDP-İ) adıyla kurulan örgüttür. Bu adlandırmayı Irak, Suriye ve Türkiye'de kurulan Kürdistan Demokrat Partilerinin ideolojik ve söylemsel yaklaşımlarında da görmek mümkündür. Dört parçalı konfederatif sözde *"Kürt Devleti"* motivasyonuyla 1946'da Irak'ta KDP-I (Kürdistan Demokrat Partisi-Irak), 1957'de Suriye'de KDP-S (Kürdistan Demokrat Partisi-Suriye) ve 1967'de Türkiye'de KDP-T (Kürdistan Demokrat Partisi-Türkiye) kurulmuştur. 1978 yılında kurulan PKK bu dört ülkede kurulan örgütlerin üzerinde çatı örgüt olarak yapılandırılmıştır. Örgüt İran'la birlikte Irak, Suriye ve Türkiye'nin dahil olduğu dört ülkenin toprakları üzerinde kurulması hedeflenen dört parçalı sözde *"Kürdistan Devleti"* projesini ideolojik ve siyasi amaç olarak kuruluş tüzüğünde açıkça deklare etmiştir (Akkurt, 2019, s. 331).

Marksist ve Leninist ideolojinin yanı sıra demokrasi vurgusu, PKK gibi daha sonra PYD/YPG için de ilham kaynağı olmuştur. PKK/KCK ve PYD/YPG arasındaki organik bağlara ve ideolojik benzerliklere, ilgili bölümde Kürdistan Topluluklar Birliği (Koma Civakên Kurdistanê) adı altında kurulan KCK'ya ilişkin analizlerde tekrar değinilecektir. Bu çatı örgütün bir bileşeni konumundaki PYD/YPG de tıpkı PKK gibi Suriye'deki Kürt halkının siyasi, kültürel ve ekonomik haklarını korumak için örgütlendiğine ilişkin bir ideolojiyi benimsediğini deklare etmiştir. Aynı şekilde Kandil'de bulunan PKK yönetici kadrosundan farklı isimler defalarca PYD/YPG'nin ideolojik kodlarını tanımlarken PKK

elebaşı Abdullah Öcalan'ın siyasi ve ideolojik referanslarına ve demeçlerine atıflarda bulunmuşlardır.

PYD/YPG yöneticilerinden Salih Müslim; *"Zaman zaman PKK'yım, zaman zaman da PJAK, bazen de YPG. Bunlar gerçekten önemli değil. Bunların hepsi PKK'nın bir üyesi"* şeklindeki demeciyle bu organik bağı açıkça dile getirmektedir.

PKK yöneticilerinden Cemil Bayık 2017 yılındaki bir demecinde PKK/KCK Yapılanması ile PKK'nın Suriye örgütlenmesi arasındaki ilişkiye atfen; *"PKK/KCK ile (sözde) Rojava Devriminin ideolojik yaklaşımının aynı kaynaktan beslendiği…"* hususunun altını çizmiştir.

PKK elebaşı Abdullah Öcalan, 2001 yılında avukatları aracılığıyla verdiği bir mülakatta örgütün Suriye yapılanmasına ilişkin önermeleri ve örgüt yönetimine ilettiği talimatlar da her iki terör örgüt arasında, ilişki ve benzerlikten öte organik bir bağın varlığını kanıtlar niteliktedir. Nitekim 25 Aralık 2001 tarihli mülakatında Abdullah Öcalan;

> *"…Dört ülke için önermiştim. İran'da demokratik İslam esprisi ile olmalı. PKK Irak'ta yaşamalı, Güney PKK biçiminde olabilir. Suriye'de Demokratik Birlik Partisi….."*

ibarelerini kullanarak net bir şekilde PYD'nin adını, örgütün kuruluş tarihinden yaklaşık iki yıl önceki bir mülakatında belirtmektedir. Abdullah Öcalan yine 13 Ağustos 2003 tarihinde, PYD'nin kuruluşundan sadece iki ay önce avukatlarıyla yaptığı görüşme notunda talimat olarak ilettiği ibareler PYD'nin terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan'ın talimatlarıyla PYD'nin PKK'nın Suriye kolu olarak kuruduğuna dair güçlü izler barındırmaktadır. Öcalan söz konusu görüşme notunda;

> *"…Savunmamda Suriye Kürtlerin Demokratik Partisi" diyordum. Demokratik Birlik Partisini Suriye halkı için de öneriyorum…"*

diyerek PYD'nin kuruluşuna ilişkin net bir şekilde PYD'nin açılımını içeren önermelerde bulunmaktadır.

Benzer şekilde PKK'nın kurucusu Abdullah Öcalan'ın kardeşi Osman Öcalan 2013 yılında Kuzey Irak'ta yerel bir basın kuruluşuna verdiği demeçte, PYD'yi kurma görevinin Abdullah Öcalan tarafından PKK yöneticilerinden Murat Karayılan'a verildiğini ifade etmektedir. Osman Öcalan, Karayılan'ın bu görevi yerine getirmemesi üzerine tıpkı

PKK'nın İran kolu PJAK'ı kurduğu gibi PYD'nin kuruluşuna da kendisinin öncülük ettiğini ve aktif rol aldığını ifade etmiştir (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2017, s. 18-28).

PYD/YPG'nin, Suriye'deki Kürt halkının güvenliğini sağlamak ve Kürt kimliğini tehdit eden radikal ekstremist terör örgütlerine karşı Kürt yerleşim bölgelerini korumak için mücadele ettiği söylemi ideolojik kodlarına ilişkin önemli ipuçları içermektedir. PYD, yönetim tarzı ve siyasal sistem olarak ise demokratik konfederalizmi benimsediğini deklare etmiş ve Kürt nüfusun yoğun olduğu Ayn El Arab, Cezire ve Afrin gibi yerleşim bölgelerinde kanton yönetimlerine geçmiştir (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2017, s. 6-13).

3.2.3.2.Söylemi/Retoriği

Suriye ve Türkiye arasında 1998 yılında imzalanan Adana Mutabakatı ile ili ülke arasındaki yakınlaşma sonrası, o tarihlere kadar PKK'ya müsamahakâr davranan Suriye yönetiminin politikalarında ve uygulamalarında köklü değişiklikler olmuştur. Suriye yönetiminin politikalarındaki bu değişiklik PKK'yı Suriye'de yeni bir örgütlenmeye gitmeye itmiştir. 2003 yılında PYD, kuruluşunun ilk evrelerinde Suriye rejimi ile sorunlar yaşamıştır (Çalışkan, 2020, s. 72). 2004 yılında Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı Kamışlı'da bir futbol maçı sonrası büyük olaylar meydana gelmiş, Suriye yönetimi birçok Kürt genci gözaltına almıştır. Kamışlı olayları, PYD'nin kuruluş yıllarında Şam yönetimi ile yaşanan ilk ciddi olaydır. PYD'nin ana söylemi Suriye'de Kürt nüfusun yoğun yaşadığı bölgelerde ve yerleşim yerlerinde güvenliği sağlamak üzerine inşa edilmiştir. Tıpkı PKK'nın ideolojik kodlarını ve propagandasını üzerine temellendirdiği benzer argümanlarda olduğu gibi, Kürt halkının siyasi, ekonomik ve kültürel haklarını savunmak üzerine kurulu bir söylemle ortaya çıkmıştır (Acun & Keskin, 2017, s. 10-14).

2011 yılında baş gösteren Suriye'deki iç karışıklıklar PYD/YPG'nin eylem stratejilerinde olduğu gibi söylemlerinde de bir kırılma ve dönüşümün yaşandığı dönem olmuştur. Ülkenin kuzey doğusunda meydana gelen otorite boşluğunu kullanarak demokratik konfederalizm söylemi ile örtüşen adımlar atmış ve Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı Ayn El Arab, Cezire ve Afrin gibi yerleşim yerlerinde kanton yönetimi ilan etmiştir. Örgütün bu bölgelerde yaşayan nüfusa yönelik baskılarının ve sert uygulamalarının dayandırıldığı olgu ise Kürt nüfusun güvenliğinin sağlanmasıdır. Örgüte militan devşirmek için uygulanan baskılar ve örgüt saflarına zorla dahil edilen çocuk savaşçılar *"Öz Savunma Güçleri"* oluşturma söylemi ile legalize edilmiştir. Kantonlarda benimsenen yönetim modeli ise *"öz yönetim"* olmuştur. Suriye İç Savaşı'nda 2013 yılından itibaren DEAŞ'ın etkin bir

aktör olarak sahaya inmesi PYD için ciddi bir zemin kazanma ve meşruiyet kaynağı alanına dönüşmüştür (Tuncel & Özdemir, 2021, s. 342). Özellikle DEAŞ'ın 2014 yılında PYD'nin kontrolünde bulunan Ayn El Arab'a saldırması, ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyonun PYD'ye desteğinin kapılarını ardına kadar açmıştır.

PYD/YPG'nin, PKK/KCK ile ideolojik eksende olduğu kadar söylem düzeyinde büyük benzerlik taşıdığını söylemek mümkündür. Esas itibariyle her iki yapı da Marksist ve Leninist ideolojiyi benimsemiştir. PKK'nın 1990'lı yıllarda Komünizmin çöküşüne reaksiyon olarak revizyona gittiği ve katı Marksist söylemini ve ideoloijisini revize ettiğine daha önce değinilmiştir. Bu ideolojik ve söylemsel dönüşümün izlerini PYD/YPG'de de görmek mümkündür. Terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan tarafından teorize edilen *"demokratik özerklik"* söylemi ve hedefi örgütün Suriye'deki siyasi stratejisini ve söylemini belirleyen ana eksen konumundadır. 2012 yılından itibaren Suriye'nin kuzeyinde PYD/YPG tarafından işgal edilen bölgelerde kurulan özerk kanton idareleri bu örgütsel söylemin ve siyasi hedefin sahadaki yansımaları olmuştur. Yine, 2019 yılında YPG'nin omurgasını oluşturduğu SDG'nin özerklik ilan etmesi, örgütün bu söylemini ve hipotezini hayata geçirmek için satılmış somut bir adım olduğu söylenebilir.

PYD/YPG'nin Kürt halkının ekonomik, siyasi ve kültürel haklarını savunma söylemi PKK'nın ve çatı yapılanma KCK'nın tüzüğünde de yer alan kök ideolojiyi oluşturmaktadır. Örgütün kültürel, folklorik, sanatsal süreçlere eklemlenmek için kullandığı retorik de yine bu ana söylemin bileşenleri şeklinde geliştirilmiştir. Buna ilave olarak dünya gündemi ve popüler gündemi de takip eden örgütün ekoloji, çevre ve kadın gibi toplumsal olgulara ilişkin yükselen trendlerle örtüşen söylemler geliştirmek suretiyle lagalize olma stratejisini benimsediği göze çarpmaktadır.

Örgütsel söylemle ilgili kırılma noktalarından birisi de DEAŞ'ın Suriye İç Savaşında etkinliğini arttırdığı ve PYD/YPG'nin vekâlet savaşı aktörü olarak sahaya sürüldüğü 2014 yılından itibaren yaşanmıştır. Bu süreçte örgüt, DEAŞ kaynaklı küresel cihatçı aşırılık yanlısı terörlemücadele söylemini daha sık bir şekilde kullanmaya başlamıştır. Daha önce değinildiği gibi 2001 yılından itibaren tek kutuplu dünya düzeninin egemen söylemi de küresel barış ve istikrarın korunması için cihatçı aşırılık kaynaklı terörle mücadeledir (Çelik, 2019, s. 113-114). 2014 yılından itibaren Batı kamuoyu ve kitle medyasının değerler manzumesinin ana bileşenlerinden olan özgür ve demokratik dünyanın değerlerinin korunması ve sürdürülebilir liberal iktisadi refahın geliştirilmesi için küresel terörizmle

mücadele söylemi, Suriye İç Savaşında PYD/YPG'yi meşrulaştıran ve siyasi hedeflerine doğru götüren bir dayanak olmuştur.

3.2.3.3.Eylem Stratejisi

PYD/YPG'nin eylem stratejisi, kuruluş tarihi olan 2003 yılından günümüze kadar geçen süreçte Suriye İç Savaşı'nın da etkisiyle önemli değişikliklere uğramıştır. 2004 yılında Kamışlı'da bir futbol müsabakasında tribünlerdeki Kürt kökenli taraftarların Suriye rejimi aleyhine sloganlar atması ve olaylara güvenlik güçlerinin müdahale etmesi sonucunda elliden fazla seyirci ölmüştür. Kamışlı olayları Suriyenin kuzeyinde Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı diğer bölgelere de yayılmıştır. Kamışlı protestoları, olayların arkasındaki katalizör konumundaki PYD'nin Suriye yönetimi aleyhine kitleleri kışkırtmak ve ileride uygulamaya koyacağı özerk kanton yönetimi modeline gerekçe göstermek üzere izleyeceği eylem stratejisine ilişkin ipuçları barındırmaktadır.

Dera'daki olayların ardından Suriye İç Savaşına giden sürecin başladığı 2011 yılından itibaren Kürt nüfusun ağırlıklı olduğu yerleşim yerlerinde PYD/YPG benzer şekilde etnik ve ayrılıkçı toplumsal isyanları tetikleme ve destekleme yöntemini uygulamıştır. Bu şekilde kitleleri rejim aleyhine kışkırtırken militan devşirmek ve saflarına katmak için uygun zemine dönüştürmeyi amaçlamıştır. Suriye'deki Kürt nüfusun; rejimin baskıları karşısında siyasi mecralarda örgütlenen Kürtler, Irak Kürdistan Demokrat Partisi tarafından desteklenen gruplar ve PKK'nın uzantısı olarak kurulan PYD/YPG olmak üzere üç temel fraksiyona ayrıldığı söylenebilir. Farklı üst yapılar altında örgütlenen Kürt nüfus, bulundukları bölgelerde işbirliğine giderek kontrolü ele geçirmeye çalışmıştır. Bu süreç ilerleyen dönemde Barzani ve KDP destekli gruplarla PYD/YPG arasında bir güç mücadelesine dönüşmüştür.

Kurulduğu tarihten itibaren Suriye rejimine karşı mücadele etmesi dolayısıyla ABD'nin desteğini alan PYD/YPG, Barzani'nin desteğini alan nispeten ılımlı Kürt grupları zaman içerisinde tasfiye etmiştir. DEAŞ, El Kaide, Nusra Cephesi gibi örgütlerin Suriye İç Savaşında etkinliklerini arttırması ve Kürt grupların kontrolündeki bölgelere saldırmaya başlaması PYD/YPG ile bu örgütler arasında bir çatışma zeminine dönüşmüştür. ABD'nin küresel barış ve istikrarı tehdit eden en büyük tehlike olarak tanımladığı selefi grupların Suriye'de zemin kazanmasına karşı savaşan güç rolüne soyunan PYD/YPG'nin benimsediği bu çizgi örgütün eylem stratejisini de şekillendirmiştir. (Kerman & Efegil, 2017, s. 186).

Kuruluşundan itibaren TSK karşısında, gerilla taktikleri uygulayan PKK'nın aksine PYD/YPG Suriye'de coğrafi alan hâkimiyeti ve cephe savaşları stratejisine geçmiştir. PYD'nin sözde askeri kanadını Halk Savunma Birlikleri (Yekîneyên Parastina Gel) adıyla 2011 yılında yapılandırılan YPG oluşturmaktadır. Buna bağlı olarak hafif ve orta kalibre silahlarla donatılmış, nispeten daha düzenli örgütlenmiş militan gruplarından oluşan YPG'nin silahlı unsurları gerilla taktiklerinden ziyade cephe savaşı yöntemlerini de uygulamaya başlamıştır. YPG, kuruluşundan itibaren kendisini DEAŞ'la ve cihatçı aşırılık yanlısı gruplarla mücadele ekseninde konumlandırmıştır. İdeolojik kodlar bakımından bire bir örtüşmelerine ve Suriye'de PKK/KCK'nın bir kolu olarak örgütlenmiş olmasına rağmen, silahlı mücadele alanında uyguladığı cephe savaşı pratiği PYD/YPG'yi PKK'dan nadir farklardandır.

Suriye İç Savaşı şartları bu bağlamda PYD/YPG'nin örgütlenme yöntemini, eylem stratejisini ve retoriğini önemli ölçüde şekillendirmiştir. Ülkedeki otorite boşluğu, PYD/YPG gibi selefi cihatçı örgütlerin de kentsel yerleşim yerleri başta olmak üzere coğrafi alan hakimiyetini benimsemesine neden olmuştur. Siyasi ve ideolojik olarak meşruiyetini Kürt nüfusun yoğun olduğu bölgeleri rejimin baskılarından ve selefi terör tehdidinden korumak üzerine inşa eden PYD/YPG, eylem stratejisini de bu eksende şekillendirmiştir. Özerk kanton yönetimi birimlerini siyasi örgütlenme modeli olarak benimseyen PYD, siyaseti silahlı şiddetle senkronize bir şekilde etkin bir araç olarak kullanmaya başlamıştır. PKK'nın silahlı yapılanmasında da karşımıza çıkmış olmakla birlikte silahlı unsurların fonksiyonel olarak farklılaştırılarak birimler ve departmanlar halinde yapılandırılması, PYD'de daha belirgin ve profesyonel bir düzeyde taşınmıştır. Örgüt, meskûn mahallerde güvenlik ve asayişi sağlamak ve polis gücü vazifesi görmek üzere milis güçler oluşturmuştur. Kantonların güvenliğini diğer terör örgütlerine ve rejim güçlerine karşı korumak üzere militan gruplarından oluşturulmuş sözde birlikler göze çarpmaktadır. PYD/YPG coğrafi alan hakimiyetine odaklı olduğu kadar güvenlik ve yerel hizmetler gibi kamusal hizmet birimlerine yönelik yapılanmalara sahip olması bakımından Sri Lanka'da faaliyet göstermiş olan Tamil Kaplanlarına benzer özellikler göstermektedir. Yine IRA, PYD/YPG'nin Suriye'de özerk ve örgüt kontrol alanları oluşturma stratejisine benzer şekilde İrlanda'da benzer bir eylem stratejisi benimsemiştir (UTGAM), 2016, s. 12-13). Suriye İç Savaşı şartlarında ABD ve bazı batılı ülkelerin desteğini alan ve meşruiyet zemini bulan PYD bu süreçte bir vekâlet savaşı aktörüne dönüşmüş, buna bağlı olarak ABD'den yoğun bir silah desteği almıştır.

3.2.3.4. Legalize Olma Stratejisi

Terör örgütlerinin vekâlet savaşı aktörleri olarak sahaya sürüldüğü yeni nesil savaşlar başta olmak üzere diğer örtülü ve asimetrik savaş stratejilerinin de yoğun olarak uygulandığı günümüzde terörün unsurlarından birisi olan propaganda bileşeni ağırlık kazanmış durumdadır. Terör örgütlerinin zemin bulmak, militan ve taraftar kazanmak için yoğun olarak başvurdukları propaganda unsuru, araçsallaştırılmış terörizm ve vekâlet savaşları çağında terör örgütleri ile örtülü ilişkiler kuran devletler açısından da önemli hale gelmiştir. Devletler ve terör örgütleri arasındaki karşılıklı ilişkiler, bu yapıların propaganda stratejilerinin ve meşruiyet kazanma yöntemlerinin önemini arttırmıştır. Çalışmada ele alınan teröre devlet desteğinin meşruiyeti desteklenen vekil silahlı grupların faaliyetlerinin terör eylemi olmadığına dayandırılmaktadır. 1980'li yıllarda ABD'nin Orta Amerika ülkesi Nikaragua'da yönetimi elinde bulunduran Komünist Sandinista rejimine karşı savaşan kontraları destekleme süreci de böyle bir stratejinin ürünüdür (Martin, 2017, s. 119-120).

Chomsky'nin *"terörizm kültürü"* olarak isimlendirdiği vekil terör ordularıyla yürütülen örtülü savaş stratejisinin bir benzeri de günümüzde Suriye'de cereyan etmektedir. Bu bağlamda çalışmada ele alınacak olan terörün medyada temsili ve propaganda süreçlerinde meşrulaştırılarak kitle medyasında sunulması sorunsalı, PYD/YPG'nin legalize olmak için kullandığı yöntemler ve propaganda stratejisi ekseninde incelenecektir. Terör haberciliği yaklaşımı, haber ve içerikler üzerinden çözümlenecek olan BBC'nin kullandığı söylemin analizi bakımından PYD'nin propaganda stratejisi önemli ipuçları içermektedir.

PKK gibi PYDYPG de varlığını ve meşruiyetini temel olarak Kürt halkının etnik, siyasi, ekonomik ve kültürel haklarının savunulması ve kendi kendini yönetim hakkının (self-determinasyon) tesisine dayandırmaktadır. 1946 yılında İran'da Molla Mustafa Barzani tarafından kurulan KDP-İ ve sonrasında Irak'ta kurulan KDP de dahil olmak üzere Kürtlerin kurduğu etnik temelli örgüt ve yapılarda *"demokrat"* kavramı sıkça kullanılmıştır. Benzer şekilde PYD de demokrasi kavramını sembolik referansları arasında sıkça kullanmaktadır. PYD kendisini Suriye'de yaşayan Kürt nüfusun meşru temsilcisi olarak lanse etmekte, kuruluş ideolojisini, hedeflerini ve eylem stratejisini Ayn El Arab, Afrin, Cezire ve Haseke başta olmak üzere Suriye'de Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı bölgelerin güvenliğini sağlama amacına dönük bir söylemle ifade etmektedir. Örgüt, Suriye'nin kuzeyinde Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı bölgeleri DEAŞ saldırılarından ve işgallerinden korumak için mücadele ettiği ve bu bölgelerde özerk yönetim alanlarının zorunluluk olduğu söylemini kullanmaktadır. Rejim güçlerinin 2012 yılında PYD/YPG ile anlaşmalı olarak bölgeden

çekilmesi sonrasında oluşan otorite boşluğu da meşruiyet dayanağı olarak kullanılmaktadır (Aygen, 2020, s. 4021-4022). Hem DEAŞ kaynaklı tehdidinin varlığı hem rejimin ülkenin birçok yerinde hâkimiyetini kaybetmiş olmasından kaynaklanan otorite boşluğu PYD/YPG'nin legalize olma stratejisinde sıkça kullandığı söylem ve gerekçelerdir. Her ne kadar kontrolü altındaki bölgelerde sivil halka yönelik baskılarını arttırmakta ve insan hakları ihlalleri yapmakta ise de bu bölgelerde uygulamaya koyduğu yönetim modelini ise demokratik konfederalizm olarak ifade etmektedir.

Söylem ve propaganda bazında batılı demokrasilerin referans değerlerini araçsal olarak kullanan örgütün izlediği diğer bir meşruiyet stratejisi, Suriye yönetimi ile değişik alanlarda imzaladığı ekonomik ve siyasi içerikli anlaşmalarla taraf hüviyeti kazanmaktır. PYD Suriye rejimi dışında, merkezi İsviçre'nin Cenevre şehrinde bulunan ve savaş suçları konularında faaliyet gösteren Geneva Call isimli bir sivil toplum kuruluşu (STK) ile çocuk savaşçılar konusunda da bir anlaşma imzalamıştır. PYD/YPG bu adımlar vasıtasıyla bir Suriye yönetimi ile anlaşarak rejimin gözünde meşruiyet zemini oluşturmaktadır. Buna ilave olarak PYD, merkezi İsviçre'nin Cenevre şehrinde bulunan ve savaş hukuku, insan hakları gibi alanlarda faaliyet gösteren Geneva Call gibi uluslararası sivil toplum örgütleri ile imzaladığı metinlerle Dünya kamuoyundan kabul görmeye çalışmaktadır (Acun & Keskin, 2017, s. 36). Bilindiği gibi BM Çocuk Hakları Sözleşmesi hükümlerinin aşağıdaki hükmü gereğince 15 yaşından küçük çocukların silahaltına alınmaması gerektiği hususu özellikle vurgulanmıştır. BM'nin 20 Kasım 1989 tarihli Genel Kurulunda kabul edilen "*Çocuk Haklarına Dair Sözleşme"*nin 38 inci maddesinin 3. fıkrası şu şekildedir:

> *"3. Taraf devletler, özellikle onbeş yaşına gelmemiş çocukları askere almaktan kaçınırlar. Taraf devletler, onbeş ile onsekiz yaş arasındaki çocukların silahaltına alınmaları gereken durumlarda, önceliği yaşça büyük olanlara vermek için çaba gösterirler."*

Bu düzenlemeye göre anlaşmaya taraf devletler için askere alma konusunda onbeş yaş sınırı bağlayıcı bir sınır olarak getirilmiştir. Onbeş ile onsekiz yaş sınırı aralığındaki çocukların silahaltına alınması uygulamasında ise önceliğin büyük yaşta olanlara verilmesi gerektiğine işaret edilerek onsekiz yaş sınırına ilişkin ilkesel bir sınırlama da getirilmiş olmaktadır (UNICEF, 1989).

PYD/YPG'nin legalize olmak ve devletler tarafından kabul görmek için öne çıkardığı unsurlardan belki de en önemlisi sözde *"askeri angajman"* olarak öne sürdüğü DEAŞ başta olmak üzere Suriye'de faaliyet gösteren radikal ekstremist örgütlerle savaştığına ilişkin savıdır. 2014 yılında Irak'ın Musul kentini ele geçirerek sözde *"İslam Devleti"* ilan eden DEAŞ'ın Suriye'de de etkinliğini arttırması ve Irak'ta etkin olduğu bölgelere coğrafi yakınlığından kaynaklı avantajları kullanarak Suriye'nin kuzeydoğusundaki yerleşim yerlerine saldırması, PYD'nin Suriye İç Savaşı'nda etkinliğini arttırmasına neden olmuştur. DEAŞ'ın Suriye'nin kuzeydoğusunda saldırdığı bölgeler aynı zamanda PYD/YPG'nin de kontrol ettiği ve kanton yönetimleri ilan ettiği yerleşim yerleri olmuştur. DEAŞ'ın Irak'tan Suriye'ye uzanan bir alanda giderek etkinliğini arttırması üzerine DEAŞ'la mücadele için ABD öncülüğünde bir uluslararası koalisyon oluşturulmuştur. Sahada DEAŞ'la fiilen mücadele ediyor olması PYD/YPG'yi bir anda ABD ve koalisyon ülkeleri için *"legal müttefik"* durumuna getirmiştir (Kerman & Efegil, 2017, s. 198). Türkiye, PYD/YPG ve PKK/KCK arasındaki ideolojik benzerliklere, örgütsel ilişkilere, ortak yönetici ve militan kadrolarına dayalı organik bağlara ilişkin istihbarat belgeleri dahil olmak üzere birçok belge ve argümanla ABD, Rusya ve diğer Batılı devletler nezdinde girişimlerde bulunmuş ve PYD/YPG'ye verilen desteğin kesilmesini talep etmiştir. Türkiye'nin PYD/YPG'nin PKK/KCK'nın Suriye kolu olarak faaliyet gösteren bir terör örgütü olduğuna ve tıpkı DEAŞ gibi küresel barış ve evrensel değerler için tehdit oluşturduğuna dair girişimlerine rağmen bu girişimlerine karşıllık bulamamıştır. Buna karşılık ABD, *"DEAŞ'ın yenilgiye uğratılması"* stratejisinin bir adımı olarak örgüte binlerce tır silah ve mühimmat göndermiş ve desteklemeye devam etmiştir. Sahada legal bir taraf vasfı atfedilen ve askeri olarak desteklenen PYD/YPG, Batı basını tarafından yoğun bir propaganda sürecinde çerçevelenerek Kürt halkını temsilen savaşan meşru bir güç olarak sunulmuştur.

3.2.4. PKK'nın Suriye Stratejisi ve PYD/YPG'nin Doğuşu

1978 yılında kurulan PKK, 1960'lı yıllarda Dünyayı etkisi altına alan Marksist-Leninst grupların ve aynı dönemde yaygınlaşan terörün Türkiye'deki yansımasımalarından beslenerek örgütlenmiştir. 1960'lı yıllarda örgütlenmeye başlayan sol ideolojiye sahip Kürt gruplar etnik kimlik odaklı dernekler ve örgütler olarak faaliyet göstermişlerdir. Devrimci Doğu Kültür Ocakları, Kawa, Rızgari, Ala Rızgari gibi farklı isimler altında faaliyet gösteren

Kürt grupların tek çatı altında toplanmasına yönelik faaliyetler, kuruluş yıllarında PKK'nın bir numaralı gündem maddesi olmuştur (Çelik, 2019, s. 114). 1976 yılında Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesinde Marksist eğilimli radikal gruplara dahil olan Abdullah Öcalan öncülüğündeki örgütlenme kısa sürede Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki illere yayılmıştır. Bu sürecin sonunda temel referans kaynağını Kürt halkının siyasi haklarının korunması olarak ifade eden PKK 1978 yılında kurulmuştur. Marksist-Leninist ideolojik kodlara dayanan, Kürt milliyetçiliği ve etnik ayrılıkçı anlayışa sahip örgütün kurucusu Abdullah Öcalan'dır. Örgütün temel hedefi Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu bölgeleri ile İran'ın kuzeybatısını, Irak'ın kuzeyini ve Suriye'nin kuzeydoğusunu kapsayan geniş bölgede bağımsız, sosyalist ve konfederatif bir sözde *"Kürt Devleti"* kurmaktır. PKK, tüm diğer terör örgütleri gibi bu siyasi amaçlarına ulaşmak için silahlı propaganda ve sistematik şiddeti yoğun bir şekilde kullanmıştır. (Ağır & Tekin, 2021, s. 211-218).

1978 yılında Lice'de düzenlenen kongre ile Kürdistan İşçi Partisi, diğer adıyla Partiya Karkerên Kurdistanê (PKK) kurulmuştur. Abdullah Öcalan tarafından hazırlanan ve deklare edilen Kürdistan Devriminin Yolu başlıklı belge PKK'nın siyasi manifestosu ve tüzüğü olarak kabul edilmiştir. Buna göre Marksist-Leninist ideoloji doğrultusunda benimsenen angajmanın hedefi iç sömürü düzeninin kaynağı olan işbirlikçi burjuvaziye dayalı düzendir. Bu bağlamda bu düzeni kurumsallaştıran yapı olarak devlet, yani Türkiye Cumhuriyeti Devleti örgütün meşru hedefi olarak belirlenmiştir. *"Sömürülen Kürt ulusunun haklarını savunma"* söylemini benimseyen örgüt, Parti (PKK), Silahlı Örgüt (Ordu/ARGK) ve Cephe Örgütlenmesi (ERNK) olmak üzere üç katmanlı yapılanma stratejisi ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki birçok ilde köylere ve mezralara kadar uzanan en küçük yerleşim birimlerine kadar sirayet etmiştir. Silahlı eylem stratejisini benimseyen örgüt, 1980'li yıllarda köy baskınları, yol kesme eylemleri, karakol baskınları, adam kaçırma gibi aralarında sivil insanların hedef alındığı infaz ve katliamların da bulunduğu sayısız kanlı eyleme imza atmıştır (Çelik, 2019, s. 115).

Bu dönemde öğretmenler ve sağlık görevlileri dahil olmak üzere kamu görevlilerini hedef alan eylemler dışında köy ve mezra baskınlarında kadın ve çocukların da içinde bulunduğu sayısız sivil katledilmiştir. Yine bu dönemde yol kesme ve karakol baskınlarında birçok güvenlik görevlisi ve asker şehit edilmiştir (Cantenar & Tümlü, 2016, s. 17-18). 1980'li yılları silahlı propaganda ve şiddet ağırlıklı eylem dönemi olarak geçiren örgüt 1990'lı yılların başından itibaren siyasallaşma sürecine de ağırlık vermeye başlamıştır. 1990'lı yılların ilk yarısı yine örgütün saldırılarının en yoğun olduğu dönemdir. PKK

kurulduğu yıllardan itibaren Suriye, Irak ve Lübnan'da barınma imkânı bulmuş ve destek görmüştür. Yine sınırdaş ülke konumundaki Yunanistan ve İran dışında Avrupa'da Fransa, Belçika, Almanya gibi ülkelerde temsilcilikler kurmuş ve destek bulmuştur (Ünsal, 2021, s. 236-241).

PKK'nın, konfederatif bir sosyalist sözde *"Kürt Devleti"* kurma hedefinin coğrafi kapsamı içerisindeki Irak'ta, Suriye'de ve İran'da da Türkiye'deki yoğunlukta olmasa da terörist faaliyetler yürüttüğü söylenebilir. Kurulduğu dönemden ve eylem yapma kapasitesine ulaştığı 1980'lerden 2000'li yılların başlarına kadar, bu dört ülke içerisinde PKK'nın eylemlerinden en fazla etkilenen ve zarar gören ülke Türkiye olmuştur. PKK, 1980'li ve 90'lı yıllarda tek bir merkez komite üzerinden yönetilen merkeziyetçi bir yapılanma mantığı içerisinde Suriye ve İran'daki faaliyetlerini de tek çatı altında yürütmüştür. Örgütün kurucusu ve elebaşı Abdullah Öcalan'ın Kenya'da yakalanarak Türkiye'ye getirildiği 1999 yılı bir kırılma noktası olmuştur. Hatay üzerindeki hak iddiası başta olmak üzere, Türkiye ile bir takım sorunlar yaşayan Suriye'deki Hafız Esad yönetimi ve Baas rejimi kuruluşundan itibaren paradoksal bir şekilde kendi toprak bütünlüğünü hedef alan bu terör örgütünü desteklemiştir.

1998 yılında PKK elebaşı Abdullah Öcalan'ın Suriye yönetimince himaye edilmesi iki ülke ilişkilerindeki gerilim düzeyini yükselmiştir. Bu dönemde düzenlenen MGK toplantısında alınan karar gereğince, örgüt elebaşının Suriye'de bulunmasına izin verilmeye devam edilmesinin Türkiye için savaş sebebi sayılacağı (casus belli) deklare edilmiştir. İki ülke arasındaki gerilimin çatışma riski düzeyine gelmesiyle Mısır, Arabistan ve dönemin ABD yönetimi devreye girerek tarafları bir araya getirmiştir. Bu kapsamda Adana'da bir araya gelen Türkiye ve Suriye heyetleri arasında yapılan müzakereler sonucunda bir mutabakat metni imzalanmıştır. İmzalanan *"Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Suriye Arap Cumhuriyeti Arasında Terör ve Terör Örgütlerine Karşı İşbirliği Anlaşması"* olarak isimlendirilen yirmi üç maddelik Adana Mutabakatı 1998 yılı Ekim ayında baş gösteren krizi sonlandırmıştır (Gökcan, 2018, s. 185-186). Anlaşmaya göre Suriye Arap Cumhuriyeti ve Türkiye'nin terörle mücadelede işbirliği yapacakları hususu hüküm altına alınmıştır.

Adana Mutabakatı sonrasında Ekim 1998'de Abdullah Öcalan önce Yunanistan'a, ardından Rusya'ya sığınmıştır. Rusya'da uzun süre barınamayan örgüt elebaşı İtalya'ya sığınmıştır. İtalya Türkiye'nin Abdullah Öcalan'ın iade edilmesi talebini reddetmiş ve Almanya'ya gönderme girişimi başarısız olunca 1999 yılının Ocak ayında tekrar

Yunanistan'a göndermiştir. Yunan Ulusal İstihbarat Teşkilatı (Ethniki Ypiresia Pliroforion) EYP nezaretinde Kenya'daki Yunanistan Büyükelçiliğine sevk edilen terör örgütü elebaşı bu ülkede Türk güvenlik güçlerince yakalanarak Türkiye'ye getirilmiştir. Belirtmek gerekir ki Abdullah Öcalan'ın tutuklu bulunduğu İmralı Adasındaki hapishaneden gönderdiği talimatlar örgütün karar ve stratejileri üzerinde etkili olmaya devam etmiştir.

Terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan'ın Kenya'da yakalanarak Türkiye'ye getirilmesini izleyen süreçte örgütün nispeten zayıflama ve gerileme evresine girdiği söylenebilirse de bu dönem kısa sürmüştür. 11 Eylül Saldırılarından sonra ABD'nin yeni küresel güvenlik doktrini olan önleyici savaş stratejisi kapsamında kitle imha silahlarına sahip olmakla suçladığı Saddam Rejimini bertaraf etmek için Irak'ı işgal etmesi yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Bu süreçte, İmralı'daki Abdullah Öcalan'ın talimatları doğrultusunda Irak'ın içerisinde bulunduğu yeni durumu fırsata çevirmek ve PKK'nın Irak'taki yeni konjoktürel ortamda etkinliğini arttırmak için Kürdistan Demokratik Çözüm Partisi (KÇDP) kurulmuştur. Irak'ı işgal eden ABD ve müttefikleri Irak'a getirdikleri ciddi silah stoku ve kara gücüne ilave olarak Basra Körfezi'ne ve Doğu Akdeniz'e de ciddi bir deniz gücü konuşlandırmıştır. Uluslararası koalisyonun bölgedeki tahkimatından kaynaklı askeri gücü sadece Irak'ı değil, Batı dünyasının sakıncalı rejimler olarak yaftaladığı İran ve Suriye gibi ülkeleri de baskılamıştır. Orta Doğu'da bu yeni durumdan kaynaklanan stratejik boşluk PKK'nın yeniden zemin kazanarak güçlenmesine ve İran'da PJAK, Suriye'de PYD adı altında yeni kollarının ortaya çıkmasına neden olmuştur (Yaycı, 2019, s. 334-335).

2000'li yılların başlarına kadar Suriye'deki faaliyetlerini örgüt çatısı altında faaliyet gösteren fraksiyonları aracılığıyla yürüten PKK, 2003 yılında Suriye'de yeni bir yapılanmaya gitmiştir. Hafız Esad'ın ölümünden sonra yerine geçen oğlu Beşar Esad döneminde Suriye-Türkiye ilişkileri yeni bir döneme girmiştir. 1998 tarihli Adana Mutabakatının yanı sıra 2000 yılında Suriye'de işbaşına gelen Beşar Esad zamanında Türkiye-Suriye ilişkilerinin yumuşamaya başlaması PKK'nın Suriye stratejisinde değişikliğe gitmesine neden olmuştur. Irak'ta siyasallaşma ve ABD işgalinden kaynaklanan stratejik boşluktan faydalanma amacına yönelik olarak KÇDP'yi kuran PKK, 2003 yılında benzer bir adımı Suriye için atmış ve PYD'yi kurmuştur. PKK ve PYD arasındaki organik bağın ortaya konabilmesi için örgütün Türkiye, Irak, Suriye ve İran'daki uzantılarının çatı örgütü KCK yapılanmasının analiz edilmesi gerekir (Çelik, 2019, s. 113). Çalışmada incelenecek olan PYD'nin PKK ile olan örgütsel ve organik bağlarının ortaya konulması amacıyla tarihsel analizi yapılarak PYD'yi doğuran şartlar irdelenmiştir.

PKK'ya ilişkin örgütsel analizler PYD ve PKK arasındaki organik ilişkilere ilişkin önemli ipuçları içeriyor bakımından önemlidir. Gerek PYD/YPG'nin kendisini legalize etme stratejisi ve gerekse örgütü bir vekâlet savaşı aparatı olarak kullanan ABD ve diğer devletlerin PYD ile olan ilişkilerini meşrulaştırmak için kullndığı temel argümanlardan birisi PYD/YPG ile PKK/KCK arasında bağ veya benzerlik bulunmadığı iddiasıdır. PYD/YPG'nin Suriyeli Kürtlerin siyasi haklarını korumak ve Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı bölgelerin güvenliğini sağlamak amacıyla örgütlenmiş meşru ve PKK'dan ayrı bir yapı olduğu söylemi, örgütsel söylemde ve kitle medyası içeriklerinde sıkça kullanılan bir vurgudur.

3.2.5. PKK/KCK'nın Suriye Yapılanması: PYD/YPG

2003 yılında kurulan PYD, Marksist-Leninist ideolojik çizgiyi benimseyen bir terör örgütüdür. Örgtün kuruluş tarihi 17 Ekim 2003 olmakla birlikte kuruluş talimatı İmralı'da bulunan Abdullah Öcalan tarafından avukatları aracılığıyla 2002 yılında verilmiştir. Bu direktif doğrultusunda 2002 yılı Nisan ayında PKK/KCK'nın gerçekleştirdiği sekizinci kongrede, KCK çatısı altında yeni konjonktürel şartlar doğrultusunda İran, Irak ve Suriye'de nasıl bir yapılanmaya gideceği ve hangi yapıların kurulacağı hususları ele alınmıştır. PYD'nin kuruluş kararları bu kongrede alınmış ve hayata geçirilmiştir. Kuruluş tarihinden 2010 yılına kadar örgütün liderliğini Fuat Ömer yapmış, ancak kurucu ve lider kadro Suriye'de barınamamıştır. Esad yönetiminin PYD'ye yönelik tutuklama operasyonlarından kaçan yönetici kadrosu PKK'nın kontrolündeki Kandil'e sığınmak zorunda kalmıştır. PYD, kuruluşundan kısa bir süre sonra 2004 yılında örgüt içi anlaşmazlıklar nedeniyle ikiye bölünmüş, ayrışan fraksiyon konumundaki Refektina Demokrat a Kurd ya Suri'nin kurucusu Kemal Şahin Kuzey Irak'ta PKK tarafından öldürülmüştür (Acun & Keskin, 2017, s. 10,11).

Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı Suriye'nin kuzeydoğusu, Irak Bölgesel Kürt Yönetiminin elinde bulunan Irak'ın kuzeyinden batı istikametinde Akdeniz'e uzanan stratejik bir hat oluşturmaktadır. Suriye'de nüfusun yaklaşık % 85'ini oluşturan Araplardan sonra yaklaşık % 7 ila % 10'luk oranla en büyük etnik azınlığı Kürtler oluşturmaktadır. PKK'nın kuruluş tüzüğünde kuruması hedeflenen konfederatif sözde *"Kürt Devletinin"* hedef coğrafyasının önemli bir bölümünün Suriye sınırları içerisinde olduğunu söylemek mümkündür. Bu faktörlerden hareketle Suriye, PKK'nın kuruluşundan itibaren ilgi gösterdiği bir ülke olagelmiştir. Ülkenin Araplardan sonraki en kalabalık ikinci etnik unsuru olmalarına rağmen vatandaşlık hakları verilmeyen Kürtler Suriye rejimi ile süreğen bir sürtüşme içerisinde idiler. PKK, 2000'li yılların başlarına kadar Suriye'deki faaliyetlerini

tek çatı altında yürütmüştür. (Çotu, 2017, s. 298-299). Suriye ve Türkiye arasında imzalanan Adana Mutabakatı ve 2000 yılında vefat eden Hafız Esad'ın yerine gelen Beşar Esad döneminde Türkiye-Suriye ilişkilerinin düzelmeye başlaması örgütü bir yol ayrımına getirmiştir. İmralı'da tutuklu bulunan Abdullah Öcalan avukatları aracılığıyla verdiği talimatla PYD'nin kurulması sürecini başlatmıştır.

PYD'ye ilişkin üzerinde durulması gereken hususlardan birisi de örgütlenme modelidir. PYD'nin örgütlenme modeli ve örgütsel yapısı çalışmanın ana sorunsalı olan terör eylemlerinin medyada temsili ve meşrulaştırılarak sunulmasına dair analizlere zemin oluşturması bağlamında önem arz etmektedir. Ayrıca, PYD'nin ideolojik ve organik bağları itibariyle ABD ve Avrupalı devletlerce de terör örgütleri listesine alınan PKK'nın bir uzantısı ve kolu olduğunun tespitine yönelik analizlere ışık tutacaktır. Her iki örgütün ideolojik ve siyasi hedeflerinin benzerliği, kurucu iradenin ve lider kadronun ortak yönleri, angajmanlarının aynı oluşu, ortak bir militan havuzundan besleniyor olması gibi faktörler PYD'nin PKK'yla olan organik bağlarına ilişkin önemli ipuçları içermektedir. Örgütün eş başkanlığını Salih Müslim Muhammed yürütmektedir. Daha önce belirttiğimiz gibi Suriye yönetiminin baskıları neticesinde Irak'a kaçmak zorunda kalan PYD'nin lider kadrosunda yer alan Müslim iç karışıklıkların başladığı 2011 yılında Suriye'ye dönmüştür. Örgütün diğer eşbaşkanlığını ise Dilan Rihan Muhammed kod adlı Asya Ayşe Abdullah yürütmektedir (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2017, s. 13-18).

Örgütün organizasyonel yapısını ve teşkilatını oluşturan beş ana organ bulunmaktadır. Bunlardan ilki tüm delegelerden oluşan ve genel kurul gibi çalışan kongredir. Üç yılda bir toplanan ve üyelerin salt çoğunluğuyla karar alan bu organın olağan kongre takvimi dışında toplanması için örgütün diğer karar organı konumundaki parti meclisinin üçte iki gibi nitelikli bir çoğunlukla karar alarak kongre çağrısı yapmasıyla mümkündür. Kongreden sonra hiyerarşik olarak ikinci sırada yer alan organ Konferans'tır. Konferans; Başkanlık, Parti Meclisi ve Yürütme Komitesi olarak adlandırılan diğer üç organın karar alması ve gerekli olması durumunda toplanan fonksiyonel bir organdır. Örgütün hiyerarşik olarak üçüncü sırada yer alan Başkanlık, bir kadın ve bir erkek olmak üzere iki eş başkanlıktan oluşmaktadır. Başkanlık makamından sonra gelen dördüncü sıradaki organ ise Parti Meclisidir. Parti Meclisinden sonra gelen Yürütme Komitesi örgütün ideolojisi, siyasi çizgisi, diğer oluşum ve örgütlerle ilişkileri, faaliyetleri konularında politikalar geliştirmek, Başkanlık makamına raporlar sunmak ve danışmanlık yapmak gibi görevleri olan fonksiyonel bir organdır (Acun & Keskin, 2017, s. 13-16).

Örgütün legalize olmak için en fazla kullandığı kadın figürünü öne çıkartan yapılanmalar ile örgütün militan toplayabilmesi için hayatiyet arz eden gençlik yapılanması komiteler şeklinde yapılanmıştır. Örgütün toplumsal taban kazanmasında ve sosyal ilişkilerinde belirleyici bu yapılanmaya ek olarak propaganda ve iletişim süreçlerini yürütmek için önem arz eden basın faaliyetleri tepe yönetimine bağlı olarak yapılandırılmıştır. Örgütün uluslararası arenada kabul görmek, siyasi, mali ve askeri destek bulmak açısından önemli olan dış ilişkiler yapılanmasına gittiği görülmektedir. Örgüt bu doğrultuda Fransa, Almanya, Belçika, Hollanda ve İsveç başta olmak üzere Avrupa'da geniş bir yapılanmaya gitmiştir. Örgüt açısından finans kaynağı sağlanması yanında lobicilik ve siyasal propaganda açısından hayati öneme sahip Avrupa'nın bazı ülkelerinde ayrı bir yapılanmaya giderken bazı ülkelerde ise PKK ile ortak bir örgüt ağı kullanmaktadır. Bu bağlamda örgüt İsveç, Fransa, Holanda gibi ülkelerde müsatkil ofisler ve STK ağları oluştururken diğer Avrupa ülkelerinde PKK'nın Avrupa yapılanması KNK ile ortak faaliyet göstermektedir(Yılmaz & Tetik, 2020, s. 117-118).

Daha önce belirtildiği gibi PYD, yönetim sistemi olarak PKK elebaşı Abdullah Öcalan tarafından teorik çerçevesi çizilen demokratik konfederalizm modelini kabul etmiş ve örgüt tüzüğünde bunu belirtmiştir. Suriye'nin kuzeydoğusunda yer alan Kamışlı'yı merkez olarak seçen PYD, PKK/KCK çatı örgütlenmesi olan Halk Kongresini (Kongra-Gel) üst yasama organı olarak tanımaktadır. Suriye'nin kuzeydoğusunda etkin olduğu Cezire, Afrin ve Kobani başta olmak üzere Kürt nüfusun yoğun olduğu yerleşim yerlerini kapsayan özerk kanton yönetimleri ilan etmiştir. Yerleşim yerleri ve kentler bu kantonlara bağlı olarak paylaştırılmış olup her bir özerk kanton yönetim birimi birden fazla yerleşim yerinden sorumlu olarak konumlandırılmıştır. Söz gelimi Ayn El Arab, Ayn İsa, Tel Abyad ve Mümbiç gibi yerleşim yerleri Kobani Kantonuna bağlıdır. Örgütsel yapıyı oluşturan ana organlarda alınan kararlar yerel yapılanmada hayata geçirilmektedir (Baczko, Dorronsoro, & Quesnay, 2018, s. 199-206).

PYD'nin silahlı kanadını oluşturan YPG'nin fonksiyonları ve görevleri örgüt tüzüğünde tanımlanmıştır. Federal yapının hayata geçirilmesine ve güvenliğinin sağlanması görevlerine ilişkin tüzükte yer alan YPG'nin fonksiyonlarına ilişkin atıflar, PKK'nın çatı örgütü konumundaki KCK sözleşmesiyle birer bir örtüşmektedir. PYD ve PKK arasındaki ideolojik ve örgütsel benzerliklere ve organik bağlara benzer şekilde, örgütün silahlı kanadı konumundaki YPG'nin de PKK'nın sözde Halk Savunma Güçleri (Hêzên Parastina Gel) HPG'ye benzer bir yapılanmaya gittiği görülmektedir. Toplumsal taban bulmak, uluslararası

kamuoyu tarafından kabul görmek ve örgütün propagandasında kadın figürünü etkin olarak kullanmak için PYD tarafından kadın yapılanmasına büyük önem verdiğine ilişkin önemli göstergeler mevcuttur. Bunlardan birisi de örgütün silahlı kanadı YPG'ye ek olarak Kadın Savunma Birlikleri (Yekîneyên Parastina Jin) adıyla yapılandırılan YPJ'dir (Şahin & İrdem, 2017, s. 36-37).

PYD/YPG'nin örgütsel yapısı, ideolojik kodları, retoriği, Avrupa yapılanması, örgütü destekleyen devlet düzeyindeki aktörlerle olan ilişkilerinin analizinde önem arzetmektedir. PYD/YPG'nin uluslararası kamuoyundan kabul gören ve meşruiyet atfedilen söylemleri, DEAŞ ve El Kaide gibi terör örgütlerinin temsil ettiği cihatçı aşırılıkla mücadele söylemidir. Küresel düzeyde kabul gören evrensel değerler manzumesinden alıntılanan, self-deteminasyon, demokrasi, sivil halkın korunması, kadınlar ve çocuklar gibi dezavantajlı grupların çatışma ve savaş ortamında korunması gibi söylemler örgütün kamuoyuna sunulan yüzünün makyajlanmasında faydalanılan unsurlardır. Küresel düzeyde feminist akımların ve kadın figürünün ön plana çıkan bir trend olduğu düşünüldüğünde örgütün tepe yönetimini teşkil eden iki başlı eş başkanlık makamının bir erkek ve bir kadından oluşması buna çarpıcı bir örnektir. Kavramsal analiz bölümünde belirtildiği gibi terör örgütlerinin siyasal bir amacı gerçekleştirmek için sistematik şiddeti kullanan yapılar olduğu düşünüldüğünde, terör örgütlerinin en temel bileşeninin silahlı yapılar ve organlar olduğunu söylemek mümkündür. PYDYPG'de, böylesine önem arz eden örgütsel organ konumundaki silahlı kanadın iki başlı bir organizasyonel yapı ekseninde yapılandırıldığı ve kadın savunma güçleri kanadı olarak YPJ'nin ayrıca yapılandırıldığı görülmektedir.

3.2.6. Suriye İç Savaşı ve PYD/YPG

Ermeni terör örgütü ASALA'nın yurtdışı misyonlara ve diplomatlara yönelik terör saldırıları düzenlemeye başlaması, Türkiye'nin örgütlü terörle ilk yüzleşmesi olarak kabul edilebilir. 1978 yılında kurulan PKK terörü 1980'li ve 90'lı yıllarda Türkiye'nin güvenlik gündemini meşgul etmiştir. Uzun süre ulusal güvenlik gündeminin bir numaralı sorunsalı olan PKK, 1999 yılında Elebaşı Abdullah Öcalan'ın Kenya'da yakalanarak Türkiye'ye getirilmesiyle güç kaybetmeye başlamıştır. 11 Eylül Saldırıları sonrasında ABD ve müttefiklerinin oluşturduğu uluslararası koalisyon güçlerinin 2001 yılında Afganistan'a ve 2003 yılında Irak'a yönelik harekâtları ve Orta Doğu ülkelerindeki askeri faaliyetlerinden kaynaklı otorite boşluğu, PKK için toparlanma ve yeniden güçlenme fırsatı doğurmuştur. 2011 yılında başlayan ve kısa sürede tüm ülkeyi etkisi altına alan Suriye İç Savaşının en önemli aktörlerinden birisi PYD/YPG'dir. PYD/YPG krizin başından beri rejimle

çatışmamış ve üçüncü yol stratejisi ekseninde ülkedeki cihatçı gruplarla mücadele söylemini benimsemiştir.

Kendisini DEAŞ'la mücadele ekseninde konumlandıran PYD, 2011'de başlayan iç savaşta İç Savaşında ABD'nin doğal müttefiki haline gelmiştir (Kerman & Efegil, 2017, s. 175). Suriye krizi, başlangıç aşamasında Baas rejiminin baskıcı uygulamalarına direnen muhalif unsurların eylemlerinin güvenlik güçlerince şiddet kullanarak bastırılmasından kaynaklı isyanlar görünümündedir. Etnik, dinsel ve mezhepsel anlamda geniş bir çeşitliliğe sahip sahip olan Suriye'de demografik yapı iç savaşın karakterini şekillendirmiştir. Ülkeyi yöneten Baas rejiminin iç isyanların başladığı tarihten itibaren tutarlı ve rasyonel bir strateji izlediğini söylemek güçtür. Olayların başlangıç safhasında şiddet kullanarak isyanları bastırmaya çalışmış, ancak Suriye yönetiminin bu uygulamaları tam aksine isyan ateşini büyütmüştür.

İktidarda bulunan Arap Sosyalist Baas Partisi ülkedeki Nusayri azınlığa dayanmaktadır. Ülke nüfusunun yaklaşık % 13'ünü oluşturan bu unsur iktidarı yine ülkenin yaklaşık % 10'unu oluşturan Hristiyanlarla paylaşırken, diğer unsurları yönetim süreçlerinden dışlamıştır. Ülkede nüfusun % 70'inden fazlasını oluşturan Sünni Arap Müslümanların siyasi ve bürokratik kademelerdeki varlığı sembolik düzeyden öteye geçmemiştir. Şii gruplarca desteklenen ve güvenlikçi karakteri baskın Baas rejiminin bu yönüyle, ülkedeki Sünni Arap nüfusun birikmiş nefretinin hedefi olması kaçınılmazdı. Suriye'nin barındırdığı bu dinsel çatışma potansiyeli radikal ekstremist terör örgütlerinin dikkatini çekmiştir. 2011 yılında başlayan isyan sürecinde, Sünni Arap Müslümanlar ve eski ordu mensuplarının oluşturduğu Özgür Suriye Ordusunun faaliyetlerini ayıracak olursak, 2012 ve yoğun olarak 2013 yılından itibaren sahada görülmeye başlayan yabancı teröristlerin çoğunluğu selefi örgütlerle bağlantılı idi. DEAŞ'ın 2014 yılında Irak'ın Musul kentini işgal ederek sözde Irak ve Şam İslam Devleti'ni ilan etmesi ve Suriye'nin kuzeydoğusuna yönelmesi Suriye İç Savaşında yeni bir sürecin başlangıcı olmuştur. ABD öncülüğünde kurulan uluslararası koalisyon bu süreçte küresel barışın önündeki en büyük tehdit olarak ifade edilen radikal ekstremist terörle mücadele için sahaya inmiştir.

2003 yılında kurulan PYD, tüzüğünde yer alan demokratik konfederalizm hedefi doğrultusunda yapılanmıştır. Suriye yönetimi, ülkenin kuzey doğusundaki yerleşim yerlerinin demografik yapısının korunması amacına yönelik olarak uygulamaya koyduğu bir dizi politika ve önlemler kapsamında ülkede yaşayan Kürt nüfusa o tarihlere kadar

vatandaşlık hakkı vermemiştir. Şam yönetimi Kürt nüfusa yönelik uyguladığı ayrımcı politikalara rağmen PKK'yı Türkiye'ye karşı desteklemiş ve himaye etmiştir. Suriye yönetiminin PKK'ya yöneşlik politikaları 1998 Adana Mutabakatı sonrasında köklü değişikliğe uğramıştır. 2003 yılında PYD'nin kuruluşundan sonra toprak bütünlüğünü açıkça hedef alan bu yapıya karşı daha sert tedbirler almıştır. 2011 yılında başlayan iç savaş ve merkezi hükümetin özellikle ülkenin kuzey doğusunda otoritesini neredeyse yitirmesi, PYD/YPG açısından önemli bir fırsat olmuş, terör örgütü bu stratejik boşluğu değerlendirmiştir. Sürecin başlangıç safhasında PYD/YPG, Dera'daki olaylarda hayatını kaybeden kurbanlara destek gösterileri yaparak iç savaştaki pozisyonunu belirleyen ilk adımı atmıştır. Buna karşılık Suriye rejimi vatandaşlık kozunu masaya sürerek yaklaşık 150 bin Kürt'e vatandaşlık vermişse de bu hamle nabzı düşürememiştir.

Suriye yönetiminin Kürtlere ve diğer unsurlara yönelik yatıştırıcı adımlar atma girişiminin temel amacı Dera'da fitili ateşlenen isyanlarda Sünni nüfusu yalnızlaştırmak ve iç savaşı Sünni Müslüman nüfusun isyanı boyutuna indirgemekti. Suriye krizinin başlangıç aşamasında rejimin izlediği bu strateji kapsamında PYD'ye yönelik müsamahakar tutumu, örgütün 2011 yılından itibaren Suriye'nin kuzeyinde etkin bir şekilde örgütlenmesine ve yayılmasına olanak sağlamıştır. PYD'nin kuruluş tüzüğünden sahadaki yapılanmasına ve örgütlenmesine kadar hazır bir Suriye ajandası mevcuttu ve bu iç savaş bunu hayata geçirmek için kaçırılmayacak bir fırsattı (Baczko, Dorronsoro, & Quesnay, 2018, s. 195-197). Dera olaylarını takip eden süreçte rejime yönelik öfke sarmalı Sünni Kürt nüfusu da etkilemiş, Mişel Temmo liderliğinde ortaya çıkan İslamist Kürt muhalefeti de PYD tarafından kısa sürede baskı ve suikastlarla sindirilmiştir.

Ülkede sahip olduğu yıllara sâri alt yapı ve militan havuzu ile Suriye, PKK açısından önemlidir. Terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan 1979 yılından Türkiye'nin baskısıyla ülkeden çıkarıldığı 1998 yılına kadar, Suriye Ulusal İstihbarat Teşkilatı El-Muhaberat'ın (İdaret'ül-Muhaberat el-Amme) himayesinde barınmış ve PKK'yı yönetmiştir. PYD, kuruluşundan itibaren Suriye'de yaşayan iki milyona yakın Kürt nüfusun yönetim karşıtlığını ve PKK'dan miras alınan terör altyapısını kullanarak kısa sürede örgütlemiştir. PYD, 2014 yılında Cezire, Afrin ve Kobani adıyla Suriye'nin kuzeydoğusunda yer alan ve Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı yerleşim yerlerinde kanton yönetimleri ilan etmiştir (Sökmen, 2016, s. 241-246). Aynı dönemde Suriye'ye yönelen DEAŞ'ın Kürt yerleşim yerlerini içine alan bölgeleri hedef alması PYD'nin iç savaştaki rolünü de büyük ölçüde belirlemiştir.

Kurulduğu 2003 yılında PYD Suriye yönetiminin yoğun baskı ve opearasyonlarına maruz kalmış, örgütün kurucu ve lider kadrosu Kandil'e sığınmıştır, PYD'nin karargahı ve barınma alanı 2003 yılından 2014 yılına kadar PKK'nın kontrolündeki Kandil olmuştur. Dolayısıyla PYD'nin 2011 yılından itibaren Suriye'de benimsediği iç savaş stratejisinin teorik ve pratik kodlarının çatı örgüt konumundaki PKK/KCK tarafından tasarlandığını söylemek mümkündür. Suriye krizinden kaynaklanan stratejik boşluğu siyasi ve askeri amaçlarına ulaşmak için etkin olarak kullanan PYD/YPG için, DEAŞ'ın iç savaşa dahil olduğu 2014 yılı bir dönüm noktası olmuştur. DEAŞ'ın PYD'nin kanton yönetimi ilan ettiği Kobani'ye saldırması, Afganistan'dan sonra Irak'ta ve Suriye'de operasyonlar yürüten ABD öncülüğündeki DEAŞ'la mücadele koalisyonu ve PYD arasında doğal bir ittifak ilişkisine zemin oluşturmuştur. PYD/YPG sahadaki bu fiili durumdan askeri ve siyasi olarak azami derecede istifade etmeye çalışmıştır. ABD ve koalisyon güçleri PYD/YPG'ye yoğun bir hava desteği vermiş buna ilave olarak binlerce tır silah ve mühimmat göndermiştir (Netjes & Reen, 2021, s. 30-33). PYD/YPG, Kobani sürecinden itibaren silah desteği almaya başlamış ve örgüt dünya kamuoyuna küresel tehdit konumundaki DEAŞ'la savaşan seküler ve meşru güç ambalajı içerisinde sunulmuştur. PYD/YPG ve Esad rejiminin Suriye İç Savaşının başlangıcından itibaren örtülü işbirliği, örgütü sakıncalı Suriye rejiminin suç ortağı konumuna itmiştir. DEAŞ'la çatışma süreci PYD/YPG'nin bu imajdan sıyrılması ve daha meşru bir zemine taşınması için de ciddi bir fırsat alanına dönüşmüştür. PYD/YPG bu yeni *"DEAŞ'la mücadele eden seküler güç"* imajını, Suriye'nin kuzeydoğusunda kontrol ettiği bölgelerdeki baskıcı, etnik arındırmaya ve farklı grupları göçe zorlamaya dayalı stratejisini aklamak için paravan olarak kullanmaya başlamıştır.

3.3. ABD'nin Devlet Dışı Silahlı Gruplarla İlişkileri ve Cihatçı Aşırılığın Yükselişi

Kavramsal analiz bölümde, terörün 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren değişime uğrayan yeni boyutundan ve devlet destekli yeni nesil terörizm olgusundan bahsedilmişti. Devletlerin terörle ilişki ve bulaşma düzeyleri farklılıklar gösterebilmektedir. Hangi düzeyde olursa olsun devletlerin terörü desteklemesindeki kavramsal ve hukuksal sorun alanı üzerinde uzlaşılmış bir tanımının olmayışıdır. Bu bağlamda devletler kendi ulusal çıkarları açısından terör örgütü olarak tanımlamadıkları yapıları desteklemektedirler. Aynı şekilde farklı uluslararası anlaşmalarda ve metinlerde terör örgütü olarak tanımlanan örgütleri de örtülü olarak destekleyebilmektedirler. Bu destek düzeyi göz yummak, ülke içerisindeki faaliyetlerini tolere etmek şeklinde olabileceği gibi finansal, ideolojik, askeri destek vermek

veya eğitim ve istihbarat desteği sağlamak şeklinde olabilir (Taşdemir, 2020, s. 51-55). İkinci Dünya Savaşından sonra konvansiyonel savaşların yıkıcı etkilerinin görülmesi, devletleri ve uluslararası örgütleri devletlerarasında düzenli ordu birlikleri aracılığıyla yapılan yıkıcı etkisi yüksek cephe savaşlarını önlemeye yönelik çabalarını arttırmaya yöneltmiştir. Dünya kamuoyunun, anlaşmazlıkları barışçı yöntemlerle çözmeye ve çatışmaları önlemeye yönelik çabalarının artması devletleri örtülü ve yeni nesil mücadele yöntemlerine yöneltmiştir. Bu süreçte terör örgütleri hibrit savaşlar çağının devletlerce kullanılan aktörleri olmuştur.

Soğuk savaş döneminde, devlet dışı silahlı grupların bölgesel ve küresel çatışmalarda daha fazla ön plana çıkmaya başladığı görülmektedir. NATO ve Varşova Paktı arasında elli yıla yakın süre devam eden Soğuk Savaşta, nükleer silahlanma yarışına dayalı caydırıcılık stratejisi ile birlikte kullanılan önemli yöntemlerden birisi de devlet dışı silahlı grupların ve terör örgütlerinin karşılıklı olarak desteklenmesidir (Nye Jr. & Welch, 2021, s. 202-204). Batı Avrupa ülkelerinde ve ABD'de radikal sol ve Marksist görüşlü toplumsal olaylar, kadın ve öğrenci hareketleri ve terör örgütleriSovyetler Birliği, Doğu Almanya ve Bulgaristan gibi Doğu Bloku ülkelerinin gizli servisleri tarafından desteklenmiştir. Aynı, şekilde Orta Amerika ülkelerindeki komünist rejimlerle savaşan kontralar ve Afganistan'da Sovyetler Birliğine karşı savaşan cihatçı gruplar ve selefist yapılar da ABD ve NATO Blokuna üye ülkeler tarafından destekleniyordu (Martin, 2017, s. 118). 1970'li ve 1980'li yıllarda çevreleme stratejisinin bir unsuru olarak desteklenen silahlı grupların 2000'li yılların başlarında küresel terör ağı olarak ortaya çıkması ve ABD'ye yönelik yıkıcı saldırılar düzenlemesi ise ABD soğuk savaş stratejisinin istenmeyen sonuçlar cetvelini oluşturuyordu (Friedman, 2014, s. 61-63). Keza, bu cihatçı yapıları insan kaynağı olarak besleyen gruplar Orta Doğu ülkelerinde 1990'lı yıllarda radikal çizgiyi benimseyen fundamentalist siyasi akımları oluşturmuştur. Siyasal süreçlerden on yıldan daha az sürede dışlanan ve enterne edilen yapılar sistem dışına kayarak radikalleşmiş ve süreç içerisinde uluslararası alanda daha görülür hale gelmiştir.

ABD'nin devlet dışı silahlı yapılarla araçsal ve stratrejik ilişkileri, Suriye İç Savaşının etkin aktörleri DEAŞ ve PYD/YPG'nin pozisyonlarının açıklanması ve analiz edilmesi bakımından önemlidir. Soğuk Savaş döneminin iki önemli stratejisinin nükleer silahlanmaya yarışına dayalı *"caydırıcılık"* ve iki karşıt blokun birbirine karşı yüttüğü *"çevreleme"* olduğu söylenebilir. PYD/YPG'yi Suriye İç Savaşında etkin ve meşru bir güç durumuna getiren yaklaşım ise ABD tarafından DEAŞ'la mücadele için desteklenmesi

olmuştur. ABD'nin DEAŞ'la mücadelede bir diğer terör örgütünü desteklemeyi seçmesi Türkiye tarafından tepkiyle karşılanmış ve stratejik bir tercih hatası olarak nitelendirilmiştir (Köse, 2022, s. 24-25). 2000'li yılların başlarından itibaren küresel bir tehdit kaynağına dönüşen cihatçı aşırılık yanlısı silahlı grupların Soğuk Savaşın *"caydırıcılık"* ile birlikte ikinci bileşeni *"çevreleme"* stratejisinin bir dışsallığı olduğu söylenebilir. İlgili bölümlerde değinildiği gibi Suriye İç Savaşını Türkiye açısından ulusal güvenlik sorunsalına dönüştüren faktörlerin başında PYD/YPG'nin artan etkinliği ve örgütün ülkedeki cihatçı aşırılık yanlısı silahlı gruplarla mücadele söylemi ekseninde meşrulaştırılarak siyasallaştırılmasıdır. PYD/YPG eksenli bu sorunu tırmandıran olgu ise ABD'nin Suriye krizindeki askeri tercihleridir. ABD'nin Soğuk Savaş dönemi askeri stratejilerinin bir dışsallığı olan ve günümüzün küresel tehdidi selefi cihatçı yapılarla mücadelede seçilen yöntem yine devlet dışı silahlı grupların ve terör örgütlerinin desteklenmesidir. Vekil terör örgütlerinin desteklenmesi yöntemi etik ve hukuksal sorunlar barındırdığı kadar ilerisi için potansiyel tehditler barındıran bir stratejidir.

Bu bağlamda, ABD'nin devlet dışı silahlı aktörlerle ilişkilerinde iki önemli boyut ön plana çıkmaktadır. Birincisi, Orta Amerika ülkelerindeki komünist rejimlere karşı savaşan devlet dışı silahlı grupların ve terör örgütlerinin desteklenmesidir. ABD'nin Soğuk Savaş döneminde Komünist Bloku çevreleme stratejisinin en önemli ayaklarından birisini ise Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgal ettiği dönemde Kızıl Orduya karşı silahlandırılan ve eğitilen cihatçı gruplarla olan ilişkileri oluşturmaktadır. 2000'li yılların başlarında görünürlüğü artan selefi silahlı gruplar sorunsalının kök nedenlerinden birisi olan yeşil kuşak stratejisi bu bakımdan önem arz etmektedir. Suriye İç Savaşında PYD/YPG'nin meşruiyet zemini, cihatçı aşırılıkla mücadele söylemi üzerine temellendirilmiştir. Bu bağlamda, Suriye İç Savaşının etkin aktörü konumundaki selefi silahlı gruplara ve DEAŞ'a giden süreçte, ABD'nin Afganistan stratejisi ve Kızıl Orduya karşı cihatçı grupların silahlandırılması ve desteklenmesi stratejisi önemli bir kök neden olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla, günümüzde küresel bir ağ haline gelen selefi cihatçı grupların yükseliş süreci bakımından, ABD'nin devlet dışı silahlı gruplarla ilişkileri önemli bir zemin teşkil etmektedir.

3.3.1. ABD'nin Selefi Cihatçı Silahlı Gruplarla İlişkileri: El Kaide ve DEAŞ'ı Doğuran Tarihsel Faktörler

Daha önce belirttiğimiz gibi, Sovyetler Birliği ve Varşova Paktı'nın dağılmasından sonra 1990'lı yıllar küresel tehdit algısının değişime uğradığı dönemin başlangıcı olmuştur. Bu tarihlerden itibaren ABD öncülüğündeki NATO Bloku, radikal köktenci akımları küresel

barışı tehdit eden tehdit olarak tanımlamaya başlamıştır. Uluslararası camia 11 Eylül 2001 saldırılarında terörizmin küresel eylem kapasitesine şahit olmuştur. Afganistan'da Sovyetler Birliğine karşı cihatçı grupları destekleyen ve örgütleyen ABD, bu stratejisinin ürünü bir terör örgütünün gerçekleştirdiği tarihin o zamana kadar gördüğü en büyük terör saldırısının hedefi olmuştur (Kurt, 2019, s. 396). Saldırıları gerçekleştiren El Kaide, Afganistan'daki Sovyet işgali sırasında ABD, komünist bloku çevreleme projesi veya diğer adıyla Yeşil Kuşak Stratejisinin bir ayağı olarak cihatçı grupları donatmış ve eğitmiştir. Bu sürecin ürünü olan radikalist ve aşırılık yanlısı terör örgütleri 2000'li yılların başından itibaren küresel tehdide dönüşmüştür.

Sovyetler Birliği işgaline direnen Afgan mücahitlerin CIA tarafından desteklendiği bilinen bir gerçektir. Savaş boyunca mücahitlere orta ve ağır kalibre silahlar da dahil olmak üzere milyarlarca dolarlık silah yardımı yapılmıştır. Bunun ötesinde Pakistan'ın üs olarak kullanıldığı süreçte oluşturulan kamplarda racihatçı gruplar ve mücahitler eğitilmiştir. Günümüzde El Kaide ve DEAŞ'ın en önemli insan kaynağı havuzu yabancı savaşçılardır. Bünyesinde onlarca farklı ülkeden militan barındıran örgütler adeta uluslararası bir koalisyonu andırmaktadır. Gerek El Kaide'nin, gerek DEAŞ'ın bu yapısını belirleyen faktörler yine ABD'nin Afganistan'daki faaliyetlerinden kaynaklıdır. Zengin doğal kaynaklara sahip Arap ülkeleri ve özellikle Suudi Arabistan, 1980'lerde Afgan Cihadına destek verecek yabancı savaşçıların organizasyonuna ve finansmanına ABD aracılığıyla katkı sağlamıştır. Organizasyonun etkin aktörlerinden birisi de 11 Eylül saldırılarıyla adını duyuran Usame Bin Laden'dir (Elsasser, 2015, s. 34-39). Afgan direnişi yıllarında ABD'nin destekleriyle vücuda getirilen çok uluslu savaşçı havuzu radikalist bir devlet dışı silahlı örgüt olarak varlığını devam ettirmiş ve 1990'larda gücünü arttırmıştır. Bilişim ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak teknolojiyi kullanma kapasitesini de geliştiren bu yapılar küresel bir ağ oluşturmuş, kent gerillacılığı yeteneklerini de geliştirmişlerdir.

Süreç içerisinde Afganistan'daki örgütlü radikal cihatçı yapı; Batı ve Amerikan karşıtlığından beslenerek güçlenmiş ve militan havuzunu genişletmiştir. 2003 yılında Irak'ın ABD tarafından ikinci kez işgali ve işgal yönetiminin hapishaneler başta olmak üzere ülke genelindeki insan hakları ihlalleri Irak halkı ve Arap dünyasında ciddi bir öfkeye neden olmuştur. Buna ilave olarak, ABD işgali sonrasında yönetim kademlerinde Şii unsurların ağırlığı artmış ve Baas rejimi yanlısı Sünni unsurlar işgal yönetimi tarafından dışlanmaya başlamıştır. Irak'taki işgal idaresi bu süreçte, sivil ve askeri bürokraside görev yapan, Saddam Hüseyin yönetimi yanlısı olmakla suçladığı yaklaşık 25-30 bin Sünni kamu

çalışanının işine son vermiştir. Baas üyelerinin çoğunluğunu oluşturduğu eski ordu mensuplarının da içerisinde bulunduğu bu grup Irak'ta etkin bir silahlı grup olan El Kaide ile birleşmiştir. 2001 New York saldırıları ve ABD'nin Afganistan'ı işgal etmesi sonrasında zor duruma düşen ve sıkışan El Kaide için Irak, yeniden güçlenmek için bir fırsat coğrafyasına dönüşmüştür. Yönetim kademleri ve kamu hizmetlerinden dışlanan binlerce Baas üyesi ve eski asker bir taraftan kendi aralarında örgütlenirken diğer yandan El Kaide'nin etki ve denetimine girmiştir. Askeri deneyimi yüksek olan bu kadrolar yeteneklerini El Kaide'nin yıllara dayanan küresel eylem kapasitesi ile birleştirerek Irak'ın El Anbar ve Musul gibi önemli yerleşim yerlerinde ABD destekli Irak Merkezi Hükümeti güçlerini rahatlıkla yenerek kontrolü ele geçirmiş ve 2014 yılında Irak ve Şam İslam Devleti'ni ilan etmiştir (Alkan, 2016, s. 195-201).

Irak ve Suriye'de etkinliğini arttırması ve sahada etkin bir güç olarak öne çıkması 2014'lü yıllara dayanmakta ise de DEAŞ'ın kuruluş süreci daha eskilere gitmektedir. Afganistan'da Sovyet işgalinin mirası olarak güçlerini arttıran cihatçı grupların yükseldiği 1990'lı yıllar Irak'ta radikalist grupların yükseldiği dönemdir. 1991'de Amerikan işgalinden ve Batı karşıtlığından beslenerek büyüyen öfke 1999 yılında DEAŞ'a giden sürecin başlangıcı olmuştur. İlk olarak Tevhid ve Cihad Örgütü (Cemaat el-Tevhid vel-Cihad) adıyla kurulan örgüt adını 2004 yılında Irak El-Kaidesi (AQI-Tanzim Kaidat el-Cihat fi Bilad el-Rafidayn) şeklinde değiştirmiş ve Afganistan merkezli El Kaide'ye bağlı olarak faaliyet göstereceğini ilan etmiştir. 2003 yılında Irak'ın ikinci kez Amerikan işgaline uğraması ve uluslararası koalisyon güçlerinin ülkedeki insan hakları ihlalleri DEAŞ açısından örgütlenmek ve güçlenmek için uygun bir zemin teşkil etmiştir. 2006 yılında Irak İslam Devleti adını kullanmaya başlamış, 2013 yılında ise Irak ve Şam İslam Devleti adını almıştır (Şenol, Erdem, & Erdem, 2016, s. 278-280). 2014 yılında Irak'ta Musul'u ele geçirdikten sonra Suriye'ye yönelen örgüt, PYD'nin kontrol ettiği bölgeleri hedef almıştır. Bu süreçte ABD'nin öncülük ettiği DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonu kurulmuştur.

Suriye'de Baas rejimi tarafından yönetimden dışlanan ve 2011'de başlayan Suriye İç Savaşında Şam yönetiminin baskılarının hedefi haline gelen Sünni çoğunluk DEAŞ'ın örgütlenmesini kolaylaştırmıştır. Suriye El Kaidesi, Nusra Cephesi ise Sünni nüfustan ve yabancı militan havuzundan beslenerek hızla yapılanmış ve etkinliğini arttırmıştır. Ancak bu durum Irak'taki DEAŞ tepe yönetimini örgütün yönetim ve denetimini yitirme konusunda endişelendirmiş, bu nedenle Suriye'deki kolu feshedilerek tüm fraksiyonlar DEAŞ çatısı altında birleştirilmiştir. Suriye'deki otorite boşluğu ve demografik yapının sağladığı uygun

şartlarda gücünü arttıran DEAŞ, ABD öncülüğündeki koalisyonun hedefi haline gelmiştir. DEAŞ'ın Suriye'de etkin bir güç olarak ortaya çıkması ve PYD'nin kanton yönetimi ilan ettiği yerleşim yerlerine saldırması PYD için önemli bir fırsata dönüşmüştür. PYD/YPG DEAŞ'la ve cihatçı aşırılıkla mücadele eden seküler ve meşru bir güç etiketini kullanarak ABD'den silah destğeği almış ve siyasallaşarak ABD'nin ve uluslararası koalisyonun Suriye'deki müttefiki haline gelmiştir.

3.3.2. ABD- PYD İlişkileri

Kurulduğu 2003 yılında Suriye'nin kuzeydoğusundaki Kamışlı'yı merkez edinen PYD, Suriye'nin toprak bütünlüğünü hedef alan talepler içeren kuruluş tüzüğü ve örgütsel yapısı dolayısıyla Suriye yönetiminin sert tedbirlerine muhatap olmuştur. Örgütün üst yönetimi bu sert tedbirlerin en önemli hedefi olmuş tutuklama ve kovuşturma işlemlerine maruz kalmıştır. Kuruluşundan itibaren PKK'nın İran, Irak ve Türkiye ile birlikte Suriye topraklarının da bir bölümünü içerisine alan sözde *"Kürt Devleti"* hedefi bilinen bir gerçekliktir. Ancak Suriye, kuruluşundan itibaren toprak bütünlüğünü hedef alıyor olmasına rağmen paradoksal bir şekilde terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan'ı ve militan kadrosunu himaye etmiştir. PKK elebaşının ve silahlı unsurların ülke içersinde himaye ediliyor olması dolayısıyla Türkiye-Suriye ilişkilerinin gerilmesi ile başlayan ve iki ülke arasında terörle mücadelede işbirliği yapılmasına dair imzalanan Adana Mutabakatı ile PKK-Suriye ilişkileri yeni bir sürece girmiştir.

Kuruluşundan bir yıl sonra 2004 yılında Kamışlı'da bir futbol müsabakasında tribünde bulunan Kürt kökenli seyircilerin rejim aleyhine sloganlar atmasıyla başlayan olaylarda altmıştan fazla Kürt kökenli insan hayatını kaybetmiştir. Olaylar kısa süre içerisinde Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı diğer yerleşim yerlerine de sıçramış, Suriye güvenlik güçlerinin olayları şiddet kullanarak bastırmaya çalışması gerilimi daha da tırmandırmıştır. Bu süreçte Şam yönetiminin PYD'ye yönelik önlemleri ve operasyonları artmış, ögütün yönetici kadrosu Irak'ta PKK'nın karargâhı konumundaki Kandil'e sığınmak zorunda kalmıştır. Olayların ardından Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı diğer yerleşim yerlerinde de binlerce kişinin katıldığı protesto gösterileri yapılmıştır (Acun & Keskin, 2017, s. 11). El Kaide ve DEAŞ'la birlikte Suriye İç Savaşının en etkin aktörlerinden biri olan PYD/YPG'nin iç savaştaki rolünde, örgütün Şam yönetimiyle olan ihtilafları kadar DEAŞ'la olan çatışması da belirleyici olmuştur.

PYD, Suriye krizinin başladığı 2011 yılından itibaren Suriye'nin kuzeyinde etkin bir yapılanmaya gitmiştir. Bir taraftan kontrol ettiği bölgelerde baskıcı politikalarla etnik arındırma yöntemiyle PYD'ye direnen unsurları göçe zorlarken diğer taraftan kanton yönetimi ilan ettiği bölgelerdeki yerleşim yerlerinde 18 yaşının altındaki çocuk savaşçılar dahil yerel halkı zorla silah altına alarak militan havuzunu genişletmiştir. DEAŞ, 2014 yılında Irak merkezi hükümeti ordusunu 6 gün gibi kısa bir sürede yenilgiye uğratarak Musul'u ele geçirmiş ve Irak'ın kuzeyi ile birlikte Suriye'nin de kuzeydoğusunu içine alan Irak ve Şam İslam Devleti'ni kurduğunu ilan etmiştir. DEAŞ'ın Irak'taki bazı önemli yerleşim yerlerini ele geçirerek zemin kazanması ve akabinde Suriye'de PYD/YPG kontrolündeki yerleşim yerlerine saldırarak geniş bir coğrafi alanı işgal etmesi üzerine 15 Eylül 2014'de ABD öncülüğünde DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonu oluşturulmuştur. 2014 yılı sonbaharında Suriye'ye yönelen DEAŞ, PYD'nin kontrol ettiği Ayn El Arab'a saldırmıştır. Bu gelişmeler iç savaş'ın seyrini değiştirdiği gibi PYD/YPG ile ABD ve diğer batılı devletler arasındaki ilişkileri güçlendirmiştir. DEAŞ'la mücadele için oluşturulan koalisyon gerek Irak'ta gerek Suriye'de sahada ciddi boyutlarda kara gücü ve asker bulundurmak yerine, PKK/KCK'nın ve PYD/YPG 'nin desteklendiği yerel unsurlarla işbirliği olarak adlandırılan tartışmalı bir stratejiye ağırlık vermiştir. Küresel barış ve istikrarı tehdit eden DEAŞ'a karşı, Koalisyon Güçleri ve ABD tarafından Orta Doğu coğrafyasında yürütülen mücadelenin en önemli ayağını PYD ve onun silahlı kanadı YPG'nin desteklenmesi oluşturmaktadır (Cerrah, 2016, s. 328-329).

Kavramsal analizlerde değinildiği gibi teröre bulaşma dereceleri hangi düzeyde olursa olsun devlet destekli terörün en önemli nedeni; devletlerin yeni nesil savaş döneminde amaçlarını örtülü olarak gerçekleştirme stratejileridir. Devletler kimi devlet dışı silahlı yapıları terör örgütü olarak tanımlarken kimi yapıları ise terör örgütü olarak tanımamaktadır (Martin, 2017, s. 118). Türkiye'nin PKK ile mücadelesinin en netameli dönemleri olan 1980'li ve 1990'lı yıllarda, Avrupalı devletler ve 1991'den itibaren Orta Doğu'da ve özellikle Irak'ta büyük bir askeri güç bulunduran ABD, örgüte ciddi boyutlarda mali, siyasi ve askeri destek sağlamakta idi. Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda gibi ülkelerde STK ağları kisvesi altında yapılanan örgüt finansal kaynak sağlamak ve siyasi propaganda yapmak için yıllarca Avrupa ülkelerini kullanmıştır. Türkiye, tüm girişimlerine ve diplomatik çabalarına rağmen PKK'ya sağlanan desteği engellemekte ve PKK'yı terör örgütleri listesine aldırmakta uzun süre muvaffak olamamıştır. Uzun süren diplomatik süreçler sonunda terör örgütleri listesine alınan PKK'ya yönelik uluslararası yardımlar ve

himaye politikalarının nispeten önüne geçilebilmiş ise de örgüt Avrupa'daki faaliyetlerine STK kisvesi ve Kürt Kültür Dernekleri gibi farklı yapılanmalarla devam etmiştir. PKK ile mücadele süreci deneyimi Türkiye için uzun soluklu ve ızdıraplı olmuştur. PKK ile mücadele sürecinde uluslararası platformlarda karşılaşılan sorunlar Türkiye'nin PYD ile mücadele sürecinin de en önemli problematiği konumundadır.

Örgüte yönelik ABD desteğinin en önemli dayanağı yine PYD/YPG'nin uluslararası arenada terör örgütü olarak tanınmıyor olmasıdır. Örgüt militanları ve eylemleri aleyhine mahkeme kararlarının mevcut olduğu İngiltere ve İspanya gibi ülkeler dahi PYD/YPG ile ilgili yaklaşım bu doğrultudadır. Yine ABD'nin uyuşturucu ticareti, uluslararası insan kaçakçılığı gibi uluslararası güvenliği tehdit eden eylemlere ilişkin raporlarında PYD/YPG'nin bu alanlarda suç teşkil eden eylemlerine yer veriliyor olmasına rağmen terör örgütleri listesine alınmamaktadır. Dolayısıyla ABD'nin PYD/YPG'ye binlerce tır silah yardımı yapmasının, örgütün koalisyon kuvvetleri tarafından hava operasyonlarıyla desteklenmesinin ve sahada askeri olarak kollanmasının hukuki zemindeki meşruiyet kaynağı ve dayanağı PYD/YPG'nin ABD ve diğer Batılı devletler tarafından terör örgütü olarak tanınmıyor olmasıdır.

Suriye İç Savaşında DEAŞ'ın Ayn El Arab'a yönelik saldırıları ABD'nin PYD/YPG'ye olan desteğini arttırmasına neden olmuştur. Saldırılar esnasında yüzbinlerce insan kenti terk ederek Türkiye'ye sığınmıştır. ABD öncülüğündeki koalisyonun DEAŞ mevzilerine yönelik hava saldırılarına ilave olarak Kuzey Irak Bölgesel Kürt Yönetimine bağlı peşmerge güçlerinin Türkiye üzerinden bölgeye sevk edilmesiyle YPG güçleri DEAŞ'ı püskürtmeyi başarmıştır. ABD bu süreçte askeri kargo uçaklarıyla büyük miktarlarda silah ve mühimmatı YPG'ye göndermiştir. ABD, Suriye İç Savaşının ilk evrelerinden itibaren Suriye muhalefetine kuşkuyla yaklaşmış, muhalefeti oluşturan unsurların ağırlıklı olarak İslami aşırılık yanlısı silahlı gruplardan ve El Kaide'ye yakın fraksiyonlardan oluştuğu tezini savunmuştur. Bu nedenle Suriye rejimini hedef alan söylem ve politikalarına rağmen Suriye muhalefetine yardım yapmamış, başka ülkeler tarafından yapılan yardımları da engellemeye yönelik girişimlerde bulunmuştur. Buna karşılık 2014 yılından itibaren artarak devam eden bir yoğunlukla PYD'yi ve onun silahlı kanadı YPG'yi desteklemiştir (Topçu, 2023, s. 98).

ABD'nin PYD/YPG'yi destekleyici politikalarına yönelik en sert eleştiriler Türkiye'den gelmiştir. Gerek PKK'nın bir kolu olarak Türkiye'nin toprak bütünlüğünü hedef alan emelleri ve örgütsel stratejisi, gerek sınır kentlerine yönelik ve sivilleri hedef alan

saldırıları nedeniyle PYD, Türkiye tarafından kuruluşundan itibaren milli güvenlik tehdidi ve terör örgütü olarak tanımlanan bir yapıdır. Suriye krizinin ilk safhalarında Şam yönetiminin karşısındaki cepheyi daraltmak ve Suriye muhalefetini yalnızlaştırmak amacıyla Suriye'nin kuzeydoğusundaki yerleşim yerlerini muvazaalı bir şekilde PYD/YPG'ye devretmesi sonrasında kısa süre içinde PYD/YPG Fırat Nehrine dayanmıştır. Hatırlanacağı üzere iç savaşın ilk safhalarında PYD/YPG, Suriye'nin kuzeyi boyunca uzanan ve Türkiye'nin Hatay sınırına dayanan hat boyunca Cezire, Kobani ve Afrini kapsayan ve üç bölgeden oluşan kanton yönetimleri oluşturmuştur. Örgütün amacı bu kanton yönetim bölgelerinin birleşmesinden oluşacak federasyon yönetimi ilan etmektir. PYD/YPG'nin bu amacının sahadaki yansıması ise Suriye'nin kuzeyi boyunca uzanan hat üzerinde PYD/YPG hakimiyeti anlamına gelmektedir (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2017, s. 31-32).

Türkiye, PYD/YPG'nin Fırat Nehrine dayandığı süreçteki oldu-bittiye şiddetle karşı çıkmış ve PYD'nin Fırat'ın batı yakasına geçme girişimlerini kırmızı çizgi ilan etmiştir. Türkiye uluslararası platformlarda PYD'nin Suriye'nin kuzeyi boyunca uzanan bir hat oluşturma hedefini kendisini hedef alan bir terör koridoru oluşturma girişimi olarak nitelendirmiştir. Türkiye'nin güvenlik kaygıları ve sert muhalefeti ABD'nin PYD/YPG'ye yönelik yardımlarını engelleyebildiği söylenemez. ABD, Türkiye'nin direncini kırmak amacıyla PYD/YPG'yle olan ilişkilerini muvazaalı bir zemine taşımış ve perdelemiştir. 2015 yılının Ekim ayında ana omurgasını yine PYD'nin silahlı kanadı YPG'nin oluşturduğu Suriye Demokratik Güçleri (SDG) adı altında bir koalisyon kurulmuştur. Sınırlı sayıda Arap ve Türkmen unsurun dahil edilmesiyle oluşturulan yeni yapı YPG'yi makyajlamak suretiyle Türkiye'nin itirazlarını gidermeye yönelik muvazaalı bir girişimdir.

3.4. PYD/YPG'nin Diğer Devletlerle İlişkileri

Suriye İç Savaşında ABD öncülüğündeki DEAŞ'la mücadele koalisyonunca sahada etkin bir şekilde desteklenen PYD Avrupa'da birçok ülkede yapılanmıştır. Suriye İç Savaşında DEAŞ'ın ilerlemesine ve etkinliğini arttırmasına karşı ABD'nin, yerel unsurlarla işbirliği olarak adlandırdığı stratejisi kapsamında örgüte büyük çaplı silah ve mühimmat yardımı yapılmaktadır. Buna karşılık PYD/YPG'nin faaliyetlerini finanse etmek ve siyasi propagandasını yapmak için ağırlıklı olarak Avrupa'da temsilcilikler açtığı görülmektedir. Örgütün, Suriye İç Savaşında etkinliğini arttırdığı 2012 yılından itibaren Avrupa'da da DEAŞ karşıtlığından beslenerek zemin kazandığı görülmektedir. PYD/YPG de tıpkı PKK gibi seçilmiş Avrupa ülkelerinde yapılanmıştır. Bilindiği gibi PKK barınma, finansal kaynak

sağlama, siyasi propaganda yapma ve uluslararası alanda destek bulup himaye görme gibi saiklerle Avrupa'da geniş bir örgüt ağı oluşturmuştur. PYD/YPG bazı ülkelerde PKK tarafından oluşturulan STK görünümlü ağları kullanırken Avrupa yapılanması açısından önemli gördüğü bazı ülkelerde ise ayrı bir yapılanmaya giderek ofisler açmıştır. PYD ofisleri şeklinde yapılandığı Belçika, Fransa, Hollanda ve İsveç gibi ülkelerde örgüte finans sağlayacak bir ağ oluşturma ve lobi faaliyetleri yürütme amacı güdülmüştür (Yılmaz & Tetik, 2020, s. 116). PKK Avrupa örgütlenmesini etnik, siyasi, folklorik, sanatsal ve kültürel kisveler altındaki legal görünümlü yapılar oluşturmaktadır. Bu yapılar bir taraftan finansal kaynak sağlarken diğer taraftan Türkiye'nin operasyonlarına ve uygulamalarına karşı örgüt lehine lobi faaliyetleri yürütmüşlerdir.

Kurulduğu 2003 yılından itibaren PKK ile birlikte, Suriye'de ve Kuzey Irak'ta ortak bir militan havuzundan beslenen, benzer örgütsel kodlara sahip olan PYD'nin yurtdışı yapılanmasını da PKK'dan ayrı olarak değerlendirmek mümkün değildir. PKK'nın Avrupa ülkelerindeki Kürt Kültür Merkezleri ve STK kisvesi altında yapılandırılmış uzantılarına benzer bir örgütlenmeye PYD yapılanmasında da rastlamak mümkündür. PYD'nin örgüt şemasında eş başkanlıklara bağlı olarak yapılandırılan Dış İlişkiler Komitesi, yurtdışı faaliyetlerini ve diğer devletlerle olan ilişkileri yürüten birim konumundadır. PYD'nin Avrupa'da en yaygın örgütlenme ağına sahip olduğu ülkelerin başında Almanya, Hollanda, Belçika, İsveç ve Fransa gelmektedir. Buralardaki PYD büroları vasıtasıyla etkinliklerini yürüten örgüt, PKK elebaşının serbest bırakılmasına yönelik eylemlerde olduğu PKK'nın Avrupa uzantıları ve temsilcilikleri ile ortak eylemler gerçekleştirmektedir. Almanya'da bulunan PKK büroları, Kürt Kültür Merkezleri, örgütün temsilcilikleri ve diğer uzantıların tamamı çatı kuruluş konumundaki Almanya Demokratik Kürt Toplum Merkezi (NAV-DEM) tarafından koordine edilmektedir. PYD'nin de Türkiye tarafından Suriye'nin kuzeyinde yürütülen operasyonların durdurulmasına yönelik eylemleri ve protestoları başta olmak üzere her türlü etkinliği NAV-DEM koordinasyonunda yürüttüğü bilinmektedir. PKK'nın Avrupa'daki sempatizan kitlesinin ve örgüt tabanının bu etkinliklere ve PYD'nin diğer faaliyetlerine aktif olarak katıldığı ve desteklediği bilinen bir gerçektir (Bayraklı, Yalçın, & Yeşiltaş, 2019, s. 50-55).

PKK tarafından kurulan çatı yapılanma konumundaki KCK, Avrupa'da KCK-E adıyla örgütlenmiştir. KCK-E bünyesinde 2014 yılında kurulan YEK-KOM adlı Kürt Kültür Dernekleri Federasyonu kültürel faaliyetler, folklor etkinlikleri kisvesi altında PKK adına etkinlikler yürütmektedir. Örgüt, bu teşkilatlanma şablonunu Belçika, Hollanda, Fransa,

Danimarka, İsviçre gibi ülkelerde de gerçekleştirmiş, farklı isimlerle ve bu ülkelerde Kürt Kültür Dernekleri Federasyonları kurmuştur. Seçilmiş Avrupa ülkelerindeki PYD büroları bu yapıyla aynı networku kullanmaktadır. PKK'nın Avrupa'da kurduğu ilk STK görünümlü yapıların başında gelen sözde *"Sürgünde Kürt Parlamentosu"* (SKP) daha sonra adını değiştirerek Kürdistan Ulusal Kongresi (KNK) adını almıştır. PYD için önemli bir finans kaynağı sağlayan Avrupa ülkelerindeki bu terör ağı aynı zamanda lobi faaliyetleri yürüten bir yapı durumundadır. Kürt nüfusun yoğun olarak bulunduğu Avrupa kentlerinde festival kisvesi altında düzenlenen etkinliklerde gerek PYD gerek PKK yöneticileri konuşmacı olarak ağırlanmaktadır (Bayraklı, Yalçın, & Yeşiltaş, 2019, s. 185-187). Suriye'de PYD/YPG saflarında terör eylemlerine katıldıktan sonra ülkeye dönen örgüt mensuplarını yargılayan ve mahkum eden İngiltere'de dahi aktif olarak faaliyet gösteren PYD büroları ve sözde kültür dernekleri federasyonunun varlığına rastlamak mümkündür. Örgütün bu ülkelere ek olarak Norveç, Çekya ve İrlanda gibi ülkelerde de örgütlendiği göze çarpmaktadır.

Suriye İç Savaşının etkin aktörlerinden Rusya'nın PYD ile ilişkileri, Avrupa ülkelerinden farklılık göstermekle birlikte, Suriye'de ve Rusya sınırları içerisindeki sınırlı düzeydeki örgüt etkinliklerine müsamahakâr davrandığını söylemek mümkündür. Rusya, Sovyetler Birliği döneminde Suriye ile imzalanan 1946 tarihli anlaşmadan günümüze kadar Suriye'de etkin bir aktördür. 1972 yılında Tartus'ta kurulan Rus askeri deniz üssü Rusya'nın Doğu Akdeniz jeopolitiğinde söz sahibi olabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Rusya'nın Suriye'deki baas Rejimiyle bu yakınlığı Suriye İç Savaşındaki konumunu da belirlemiştir. Krizin patlak verdiği 2011 yılından itibaren Rusya'nın Suriye stratejisi rejimi ayakta tutmaya odaklı olmuş, Rusya-PYD/YPG ilişkileri de bu eksende şekillenmiştir. Şiddet olaylarının ve isyan dalgasının büyüdüğü ve rejimin kontrolünü yitirmeye başladığı dönemde PYD/YPG, Şam yönetimi ile anlaşarak merkezi hükümetin boşalttığı Suriye'nin kuzeydoğusundaki önemli yerleşim yerlerine yerleşmiş ve kontrolü sağlamıştır (Demir, 2016, s. 147-148). Esad yönetiminin ülkenin kuzeydoğusundaki önemli yerleşim yerlerinin kontrolünü muvazaalı bir şekilde PYD'ye devretmesi bir bakıma Rusya'nın stratejisidir. Bu süreçte Esad'ı ayakta tutmak için sahada etkin olarak askeri faaliyet gösteren Rusya, geniş bir coğrafi alanı işgal eden PYD/YPG ile hiçbir şekilde karşı karşıya gelmemiş ve çatışmamıştır.

Sayılan ülkelerin örgütü destekleme düzeyleri farklılık göstermekle birlikte silah yardımından eğitim, lojistik, istihbarat ve hava operasyonu desteğine kadar değişen

alanlarda PYD/YPG'yi açıkça destekledikleri veya asgari örgütsel faaliyetlere göz yumdukları bir gerçektir. Kavramsal analizlerde değinildiği gibi devletlerin teröre bulaşma düzeyleri farklılıklar gösterebilmektedir. Devlet destekli terörizm sorunsalı üzerinde mutabık kalınmış ve uluslararası hukuk açısından bağlayıcı bir tanımının olmayışından kaynaklıdır. Aynı şekilde uluslararası hukuki düzenlemelerin terörle mücadelede etkin ve koruyucu bir normatif rejim tesis etmediğini söylemek mümkündür. Farklı ülkeleri hedef alan terör faaliyetlerinin devletlerce desteklenmesi ve bu eylemlerin uluslararası alanda bir yaptırımının bulunmaması terör saldırılarından etkilenen mağdur ülkeler açısından büyük bir problem oluşturmaktadır. Kırk yılı aşkın süredir etnik ve ayrılıkçı terörle mücadele eden Türkiye'nin, sahada etkin olarak mücadele ettiği terör örgütlerinin Avrupa ülkelerinde ileri boyutlarda bir örgütlenmeye ve yapılanmaya gitmesi bunun somut göstergesidir. PKK'nın ve PYD/YPG'nin Avrupa genelinde kabul görmesi, sivil ve demokratik etkinlik kisvesi altında faaliyet göstermesi, terör eylemlerine finansal kaynak sağlaması, lobicilik faaliyetler yürütmesi bu bağlamda üzerinde durulması gereken önemli bir sorun alanıdır. (Taşdemir, 2020, s. 44-45). Avrupa ülkelerindeki PYD yapılanması yine Avrupa ülkelerince terör örgütleri listesine alınan PKK'nın örgütsel ve ideolojik yapısıyla iç içe geçmiş bir görünüm arz etmektedir. Bu bağlamda her iki örgütün organik ilişkilerinin izlerini, Avrupa yapılanması örneğinde açıkça görmek mümkündür. PYD/YPG bazı Avrupa ülkelerinde ofis ve STK ağları kisvesi altında örgütlenirken, örgütsel altyapısının zayıf olduğu ülkelerde PKK'nın sivil toplum ağını ve örgütsel bağlantılarını kullanmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BBC YAYIN KURULUŞU ANALİZİ VE ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

4.1. British Broadcasting Corporation (BBC)

Radyo ve televizyon yayıncılığında 1980'li yıllara kadar kamusal yayıncılık anlayışının hakim olduğu söylenebilir. Söz konusu dönemde kitle iletişiminde kamusal yayıncılık anlayışının baskın olması, küresel düzeyde hakim olan Soğuk Savaş şartlarının dayattığı güvenlikçi politikaların bir ürünü olarak açıklanabilir. Buna bağlı olarak devletler kitle iletişim araçlarını kontrol etme ve bir kontrol aygıtı olarak kullanma gereği duymuşlardır. Kamusal medya, liberal kapitalist dünya ve komünist blok arasındaki amansız propaganda savaşının en gözde silahı olmuştur. Avrupa ülkelerinde olduğu gibi İngiltere'de de kamusal yayıncılık anlayışı ekseninde kurulan BBC, kamusal yayın kuruluşu olarak faaliyet göstermektedir (Avcı, 2010, s. 24). British Broadcasting Corporation veya kısa adıyla BBC İngiltere'de kamusal yayıncılık hizmetlerini yürütmek üzere 1927 yılında kurulmuştur. Aynı dönemde ABD ve Fransa kamu yayıncılığı sisteminde devletin ve kamusal otoritenin denetimi belirgin iken İngiliz yayın sistemini temsil eden BBC'nin nispeten hükümet denetiminden bağımsız yapılandırıldığını söylemek mümkündür. Buna karşılık BBC'nin de zaman zaman konjonktürel şartların dayattığı zorunluluklardan kaynaklı olarak kamusal otoritenin denetimi ve etkisi altında yayın yaptığı dönemler olmuştur.

BBC, İngiliz Kraliyet Beratı ile kamusal yayıncılık yapmakla görevlendirilerek bir kamu yayın kuruluşu olarak yapılandırılmıştır. Kraliyet beratının BBC'ye parlamento ve kabineye karşı özerk ve korunaklı bir alan sağladığını söylemek mümkündür. BBC kamusal yayıncılık hizmetini uzun süre yayın tekeline sahip bir kurum olarak yürütmüştür. Kraliyet beratı ile kurulmuş bir kurum olma vasfı, BBC'ye İngiliz devlet sisteminin icrai kurumları olan parlamento ve hükümet karşısında mutlak bir bağımsızlık kazandıramamış, zaman zaman hükümet politkalarını ve uygulamalarını destekleyici yayın stratejileri benimsemek durumunda kalmıştır (Çaplı, 2005, s. 58-62). BBC'nin radyo ve televizyon yayıncılığı alanındaki tekeli özel medya kuruluşlarının önünü açan uygulamanın yürürlüğe girdiği 1954 yılına kadar devam etmiştir.

BBC, kuruluş aşamasında İngiliz Posta İdaresine bağlı olarak faaliyet göstermiştir. 1954 yılında çıkarılan ve BCC dışında özel girişim tarafından radyo ve televizyon yayıncılığı yapacak medya şirketlerinin kurulabilmesine yasal izin veren düzenleme İngiltere'de yasal

kamusal yayıncılık tekeline dayalı sistemin uygulamadan kaldırılması anlamına geliyordu. BBC'yi döneminin diğer kamu yayıncısı medya kuruluşlarının aksine devletlerin merkezi bürokrasisinin denetim ve kontrolünden koruyan kraliyet beratı, BBC'nin mutlak anlamda tarafsız bir yayın politikası izlediği anlamına gelmemektedir. Tarihsel ve kurumsal gelişim sürecinde zaman zaman İngiliz hükümetinin uygulamalarını destekleyen propaganda yayınları yaptığı da görülmüştür. BBC'ye yasama ve yürütmeye karşı korunaklı bir alan inşa eden kraliyet beratı kapsamında yayın faaliyetleri yürütmesi içişleri bakanlığından ruhsat alması şartına bağlanmıştır. Bu bağlamda sınırlı ve örtülü bir özerklik alanı tanınan BBC, idari süreçler bakımından dolaylı olarak yürütme organının denetim ve kontrolüyle ilişkilendirilmiştir.

BBC'nin bu şekilde yapılandırılmasının ve tabi olduğu yasal rejimin diğer ülkelerin kamusal medya kuruluşlarından farklılık göstermesinde belirleyici olan en önemli faktör İngiliz Monarşisinin karakteristik özelliğidir. Bunun sonucu olarak, kamusal yayıncılıkla ilgili politikalar seçkinci ve elitist süreçlerde oluşturulan yönetim kurulunca belirlenmektedir. İngiliz kamusal yayıncılık kültürü, siyasal yapının gereği olarak kamu ve kamuyu temsil eden parlamento veya hükümet kuruluşlarından ziyade Kraliyete yakın seçkinler ve onların oluşturduğu kurumlar tarafından yürütülen süreçlerin ürünüdür. İngiliz kamu yayıncılığının karakterini belirleyen bu yapılaşmış blokun BBC'nin organizasyon yapısını etkileyen yönü kadar, yayın stratejilerini ve içeriklerini şekillendiren yönetim kademelerinin İngiliz Kraliyeti tarafından belirleniyor olması kitle medyasını bir denetim ve toplumu şekillendirme aracı olarak gören anlayışın izlerini taşımaktadır.

BBC'nin ilk genel müdürü olarak görevlendirilen John Reith, kitle medyasının bir boş zaman etkinliği ve eğlence aracı olmaktan öte toplumu bilgilendirme, zararlı içeriklerden koruma ve topluma öncülük etme gibi fonksiyonlarnın olduğuna işaret etmektedir. Bu bağlamda Reith'e göre kamusal medya, toplum adına iyi ve faydalı olanı seçen ve sunan bir kurum olmak durumundadır (Başçı, 2018, s. 61-62). BBC'nin yönetim üst kademleri düzeyinde benimsenen ve dillendirilen bu yaklaşım, kitle medyasının toplumu şekillendirme ve yönlendirme fonksiyonuna işaret eden vurgular içermektedir. Şeklen özerk bir kurum olarak kurulan ve yasal zemini tanımlanan BBC'nin kurumsal pratikler ve yayın politikaları bakımından döneminin merkezi otoritelere bağlı diğer kamu yayıncılarına benzer bir yayın stratejisi seçtiği söylenebilir.

1927 yılındaki yasal düzenleme ile İngiliz Posta İdaresi nezaretinde faaliyet göstereceği belirtilen BBC, 1974 yılında yapılan değişiklikle İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır. Kitle iletişim süreçlerinde ve teknolojilerinde televizyon yayıncılığı çağının başladığı 20. yüzyılın ilk çeyreğinden 1990'lı yıllara kadar geçen dönemde medya kuruluşlarının, kamusal hizmet kurumları şeklinde yapılandırıldığı, devletlerin ve merkezi bürokrasilerin yoğun denetim ve kontrolünde olduğu görülmektedir. Bu dönemde BBC'nin yasal ve organizasyonel anlamda merkezi bürokrasinin denetiminden izole ve özerk bir mantıkla kurulmuş gibi görünmesine rağmen; kurumsal ve organizasyonel olarak İngiliz Monarşisi'nin, idari rejim ve yönetsel süreçler bakımından da hükümetin bazı sınırlamalarına tabi olduğu görülmektedir.

4.1.1. Kurumsal Yapısı ve Örgütlenme Stratejisi

BBC 1922 yılında İngiltere'de radyo vericileri alanında üretim yapan ticari bir şirketin radyo alanında yayın yapan bir kuruluşu olarak kurulmuş, 1927 yılında Kraliyet Beratı ile kamu yayıncısı hüviyetine kavuşmuştur. Dolayısıyla BBC, kuruluş aşamasında ticari radyo ve yayın faaliyetleri yürüten özel bir şirket olarak yola çıkmıştır. BBC'nin kurumsal yapısını ve örgütlenme modelini büyük ölçüde kamusal yayıncılık yükümlülüğü belirlemiştir. Kraliyet beratı ile kamusal yayıncılık alanında görevlendirilmiş bir yayın kuruluşu olması dolayısıyla kamu kurumu modeli ekseninde yapılandırılmıştır. Kurulduğu dönem itibariyle ABD ve Avrupa ülkelerinde kamusal yayıncılığın yaygın bir medya tipolijisi olduğu bir gerçekliktir. Yayın hayatına başladığı 1927 yılında diğer Avrupa ülkelerindeki kamu yayın kuruluşlarından önemli bir farkı vardır (Karaduman, 2019, s. 472). Fransa, Almanya ve İtalya gibi ülkelerdeki kamusal medya kuruluşları devletçi denetimin mutlak etkisi altında faaliyet gösterirken, kraliyet beratı BBC'ye parlamento ve kabine karşısında göreceli bir özerklik sağlamıştır. Ancak BBC'nin mutlak anlamda özgür ve özerk bir yayın politikası belirleyebileceği medya rejiminin varlığından söz edilemez.

BBC'nin ilk aaliyete geçtiği 1922 yılındaki kurumsal yapısı ve örgütlenme modeli, asıl faaliyet alanı radyo vericileri üretmek olan bir konsorsiyum bünyesinde faaliyet gösteriyor olmasına bağlı olarak bir şirket ve özel girişim modeli şeklindedir. 1927 yılında kraliyet beratı ile kamusal yayıncılık kurumuna dönüştürülmesi sonrasında İngiliz Posta İdaresine bağlanmış ve kurumsal yapı da kamu hizmeti modeline dönüştürülmüştür. Özel yayınların önünü açan 1954 tarihli yasal düzenlemeye kadar kamusal yayıncılık tekeline sahip bir kurumdur. Bir kamu yayın kurumu olan BBC'nin kamu yayıncılığı tekelini elinde bulundurduğu dönemdeki örgütsel ve kurumsal modeli bu doğrultuda şekillenmiştir.

Yayıncılık anlamında, finansal kaynak sağlayıcısı konumunda olan kamuya karşı sorumlu bir ulusal yayın kuruluşu olduğu yayın ilkelerinde belirtilmektedir (Avcı, 2010, s. 24). Kullanılan yayın alt yapısı, teknik cihazlar, verici şebekesi, ağ alt yapısı ve stüdyolar gibi her türlü donanım merkezi hükümete aittir. Tek bir kamusal yayın kurumunun organik olarak merkezi hükümet kurumu Posta İdaresine bağlı olduğu gerçeğine paralel olarak yayın politikası da merkezi karar alma sürecinin ürünü olarak şekillenmiştir.

Kurumun finansal yapısı kamusal yayıncılıkla yükümlü kamu hizmet birimi olarak yapılandırılmasına bağlı olarak tabi olduğu mevzuata göre belirlenmiştir. BBC'nin gelirleri radyo ve televizyon alıcılarından alınan ruhsat harçlarından oluşmaktadır. Bu bağlamda gelirlerini medya kuruluşlarının ana kaynağı durumundaki reklam gelirlerinden ziyade yasal olarak kendisine tanınan yayın ruhsatlarından alınan harçlar oluşturmaktadır. Kurumsal giderleri karşılamak amacıyla ihtiyaç duyulması durumunda kuruluş normlarında ve mevzuatında verilen izin ve sınırlar dahilinde istisnai olarak reklam alma yoluna da gitmektedir.

BBC'nin, kraliyet beratına dayalı özerk yapısına rağmen organik olarak merkezi hükümetin bir birimi olan İngiltere İçişleri Bakanlığına bağlı olduğuna daha önce değinilmiştir (Çaplı, 2005, s. 59). Kurumsal yapısı ve üst yönetim organları da bu doğrultuda şekillenmiştir. BBC, parlamentonun görüşleri de alınarak kabine tarafından belirlenen oniki üyeden oluşan yönetim kurulu tarafından yönetilmektedir. Üyeleri beş yıllığına seçilen yönetim kurulu kurumun genel müdürünü seçmektedir (Başçı, 2018, s. 64). Radyo ve televizyon gibi konvansiyonel medya mecralarına ek olarak, yeni medya teknolojileri ve internet medyası gibi farklı mecralar üzerinden de ulaştığı geniş bir kitleye sahip olan BBC, kırktan fazla dilde yayın yapmaktadır. Radyo, televizyon ve internet yayıncılığında iki farklı yapılanmaya gitmiştir. Bunun birinci boyutu merkezi bir yayın politikasının ürünü olan BBC Dünya Servisinin farklı dillerde yayın yapacak şekilde yapılanmasıdır. Diğer boyutu ise ülkeler bazında yapılanmaya dayalı yerel örgütlenme modelidir.

BBC'nin kurumsal kimliği, organizasyon yapısı ve yapılanma modeli yayın stratejisi üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Avrupa'da ve dünyada modern devletin kitle kontrol araçlarına ve denetim politikalarına odaklandığı, merkeziyetçi yapıların güçlendiği bir dönemde İngiltere kamu yayıncısı olarak kurulan BBC'nin kurumsal yapısının ve kültürünün analizi bu bakımdan önemlidir. Benzer şekilde söz konusu dönemde Almanya, Fransa, İtalya ve ABD gibi dünyanın önde gelen diğer ülkelerinde kurulan kamusal

yayıncılık kurumları da o ülkelerdeki siyasi kültürün ve yönetim modellerinin birer ürünü olarak vücut bulmuştur. Kamusal medya, nasyonal sosyalist akımların pençesindeki Almanya'da etkin bir propaganda aracı olarak kurgulanırken, merkezi hükümetin baskın olduğu Fransa'da devletçi ve bürokratik bir kurum olarak yapılandırılmıştır. Liberal kapitalist kültürün daha belirleyici olduğu ABD'de ise reklam gelirleri ile finanse edilen özel yayıncılık anlayışı medya kurumlarını şekillendirmiştir. Hangi kamusal kültürün ve yönetim modelinin ürünü olursa olsun formel olarak medya kuruluşlarınca belirlenen yayın ilkelerinin ötesinde kurumsal pratikler farklı olabilmektedir.

4.1.2. Yayın İlkeleri ve Haber Politikası

BBC yayın politikası, kurumca belirlenen farklı kategorilere ilişkin spesifik yayın ilkeleri ve kurumsal düzeyde bağlayıcılığı olaan genel ilkelerden oluşmaktadır. BBC'nin kurumsal anlamda genel ilkelerini belirleyen temel parametre kamu yayıncısı kimliğidir. Yayıncılık faaliyetlerinin yasal düzenlemeyle ruhsat gelirlerinden oluşuyor olması ve kamu tarafından finanse edilmesi dolayısıyla kamuya karşı yükümlüğü olduğu motivasyonuna dayalıdır ve kendisini ulusal yayın hizmeti yükümlüsü olarak görmektedir. Kamusal yayın tekeline sahip olduğu kuruluş yıllarında hükümete ve yasamaya karşı koruma oluşturan kraliyet beratına dayalı kuruluş ilkeleri doğrultusunda tarafsızlık ilkesi yayın politikasının ana bileşenini oluşturmuştur. Zaman zaman hükümet politikaları ile çeliştiği ve çatıştığı dönemler olduğu gibi hükümetin kararlarını destekleyici yayın politikalarını benimsediği dönemler de olmuştur. Kuruluş yıllarında belirlediği ve yayıncılığı kamusal hizmet yükümlülüğü ekseninde yorumlayan anlayış çerçevesinde belirlenen genel ilkeler bir kılavuz halinde yayınlanmıştır.

Kamusal yayıncılık anlayışı gerek ABD'de gerek Avrupa'da aynı dönemde gelişmiş olmakla birlikte, daha önce belirtildiği gibi kamusal kültürlerin farklılığından kaynaklı olarak ilkesel bağlamda farklılık arz etmektedir. ABD'de liberal ekonomik sistemin bir uzantısı olarak reklam ve ticari gelirlerle giderlerini finanse eden bir medya kültürü ön plana çıkmıştır. Buna karşılık Avrupa'da merkezi bürokrasiye eklemlenmiş ve devlet otoritesiye ilişkilendirilmiş modelleri öne çıkmış, giderleri devlet tarafından karşılanan ve kamu hizmeti kurumları şeklinde kurulmuş kamusal medya kurumları şeklinde yapılandırılmışlardır (Avcı, 2010, s. 25). Kamusal medya kültürleri; İtalya'da çoğulculuk, Almanya'da uzlaşmacılık, İngiltere'de tarafsızlık olarak kavramsallaştırılan ilkeler ekseninde yapılandırılmıştır. Kamusal yayıncılığının formel olarak bu ilkelerle özdeşleştirilmesi bir tarafa, yayın

pratikleri ve fiiliyata geçen yayın politikaları çoğunlukla modern devletin kitle kontrol aygıtına dönüşmüş medya tipolojisine işaret etmektedir.

Yayınladığı yayın ilkeleri rehberlerinde kamu yayıncılığında benimsediği temel nosyonları belirleyen BBC'nin kurumsal yapısını şekillendiren süreç kuruluş yıllarına uzanmaktadır. Kamu yayıncısı kimliğinin gereği olarak BBC, kamu hizmetine odaklı bir yayıncılığı benimserken farklılıkların ve azınlıkların hukukunu gözeten bir yaklaşımı da göz ardı etmemeyi ilke edinmiştir. Yayıncılığı kamusal bir hizmet alanı olarak gören İngiliz yayın kültürü, kamunun ilgi alanlarına odaklı bir yaklaşımı benimsemektedir. Özerk ve bürokratik mekanizmaya karşı yasal korumaya sahip olan BBC, hükümet ve resmi otorite dahil olmak üzere her türlü sınırlamalardan ve denetim süreçlerinden bağımsız yayın yapmayı ilke edinmiştir (Yalçın, 2015, s. 101-104).

BBC'nin yayın ilkeleri, kitle iletişim teknolojilerinin gelişmesine bağlı olarak, internet medyası ve sosyal medya ağları başta olmak üzere yeni yeni medya mecralarının gerektirdiği fonksiyonlar ve yükümlükler ekseninde detaylı olarak güncellenmiştir. Haberciliğe ilişkin yayın ilkeleri; olağanüstü şartlarda habercilik, savaş ve terör haberciliği gibi her bir farklı alan için ayrı ayrı belirlenmiştir. Hangi mecrada ve kim tarafından üretilirse üretilsin BBC'nin yayıncılık yaptığı tüm alanlara ilişkin ilkeler, BBC yayın politikası ekibi tarafından belirlenmektedir. Kamusal alanlara ilişkin haberler ve kamusal siyaseti ilgilendiren içerikler üretilirken sahip olduğu imtiyaz sözleşmesinin tanıdığı özerk alanın gereği olarak hiçbir otoritenin etkisi altında kalmaksızın yayın yapılacağı hususu da yine yayın politikaları ekibi tarafından belirlenen ilkesel çerçevede belirtilmektedir. Yayın politikalarını belirleyen ekipte yayın içeriklerinde tercih edilen hususların hukuksal ve yargısal açıdan sorun teşkil etmemesi bakımından hukukilik denetimi yapan avukatların da bulunduğu belirtilmektedir.

Medya tipolojilerine ilişkin karşımıza çıkan baskın karakter, devletin kontrol ve denetim aracı olarak yapılanmış kitle iletişim kültürleridir. Egemen güç konumundaki modern devlet kamusal alanı şekillendiren kitle iletişim araçlarını denetim ve kontrol stratejilerine odaklanmıştır (Habermas, 2021, s. 94-98). ABD'de kamusal medya için çizilen ilkesel çerçeve ifade özgürlüğü gibi evrensel bir değer iken, Schiller'in Amerikan kitle medyasının yayın stratejilerine yönelik eleştirel analizlerinde buna ilişkin bir dizi eleştiri mevcuttur. Dünya genelinde etkin olan Amerikan medya kuruluşlarının reklam gelirleri, mali motivasyonlar ve ticari saiklerle yapılanmış gibi görünmekle birlikte her birisinin

gerçekte küresel boyuttaki Amerikan hegemonya stratejisine hizmet ettiğini belirtmektedir. Dolayısıyla bu medya şirketleri ABD'nin siyasi, askeri ve ideolojik hakimiyet mücadelesine hizmet eden birer aygıta dönüşmüş durumdadır. (Schiller, 2022, s. 45-49) Schiller'in Amerikan medya şirketlerine ilişkin eleştirel analizi, medya kuruluşlarının şeklen belirledikleri ilkelerin kitle medyasının egemen gücün örtülü propagandasını perdelemek için kullanılan birer örtüden ibaret olduğuna işaret eder. Bu bağlamda farklı bir kamu yayıncılığı modeliyle yapılanmış olan BBC'nin, deklare ettiği yayın ilkeleri kadar yayın pratiklerinde ve uygulamalarında ortaya koyduğu çizginin analizi de önem arz etmektedir.

4.1.3. Terör Haberciliği Politikası

Klasik analizlerde öne çıkarılan, gerçekliği tek yönlü olarak ileten liberal ve işlevselci medya kültürlerinin yerini günümüzde söylemin ve gerçekliğin yeniden inşa edildiği yeni medya tipolojileri almıştır. Bu bağlamda günümüzün kitle medyasının genel yapısı, toplumsal gerçekliği yansıtmanın ötesinde gerçekliğin yeniden inşa edildiği, kitle kontrol aracına dönüşmüş bir medya kültürüne işaret etmektedir. Dolayısıyla günümüzde toplumsal gerçekliğin veya herhangi bir toplumsal olgunun medyada temsili veya medyatikleştirilmesi gerçekliğin yansıtılmasının ötesine geçmiştir. Günümüzde toplumu şekillendirme ve dönüştürme gücünden kaynaklı olarak kontrol ve denetim aracına dönüşen kitle medyasında, terörün temsili önemli bir tartışma alanıdır. Konvansiyonel orduların dışında, iktisadi güç, sivil toplum örgütleri, kültür, sanat, sinema, folklor gibi yumuşak güç unsurlarının da yoğun olarak kullanıldığı hibrit savaş çağında, araçsallaştırılmış terörizmin vekâlet savaşı aracı larak kullanılması ön plana çıkan diğer bir sorunsaldır. Günümüzde yeni nesil savaşların en önemli araçları arasında yer alan bağlamından kopartılmış ve yeniden üretilmiş gerçekliğin kitle medyasında sunulma şekli ve devlet destekli terörizm, çalışmada ele alınacak iki temel olgudur (Yerlikaya, 2020, s. 19-24).

Kamusal yayıncılık yükümlülüğünün gereği olarak belirlenen ilkeler, BBC'nin küresel çapta yayın faaliyetlerine geçmesiyle birlikte uluslararası dinleyici ve izleyici kitlesini kapsayacak şekilde güncellenmiştir. 1920'lerde belirlenen ulusal yayın ilkelerinin temellerini oluşturan tarafsızlık ve objektiflik, küresel boyutta yayın yapan BBC Dünya Servisi ve diğer uluslararası platformların da ilkesel çerçevesi olmuştur. BBC Dünya Servisinin yayın ilkeleri, genel yayın ilkelerine yayın yürüttüğü diğer ülkelerin hukukunu ilgilendiren tamamlayıcı hususların da eklenmesiyle güncellenmiştir. Terör haberciliği ve terörün medyada temsili analizleri bakımından BBC'nin belirlediği ilkesel çerçeve çalışma kapsamında yapılacak haber çözümlemeleri açısından önem arz etmektedir. BBC'nin genel

yayın ilkelerine ek olarak *"Savaş, Terör ve Olağanüstü Olaylar"* alt başlığı ile belirlenen çereçevede *"terör"* alt başlığında buna ilişkin kuralların sınırları ayrıca çizilmiştir.

Uluslararası yayıncılığın ön plana çıkması sürecinde terör haberciliği ve terörün medyada temsilinde yayın ilkelerine bağlılık önemli bir tartışma alanı olarak ortaya çıkmıştır. BBC Dünya Servisinin dünya genelinde geniş bir kitleye yönelik olarak yayın hayatına başlaması sonrasında, sınır aşan yayınlarda haber ve yayın içeriklerinin İngiltere görüşleri ve diğer ülkelerin görüşleriyle uyumluluğu veya çelişmesi sorunu gündeme gelmiştir. Kurum tarafından belirlenen uluslararası yayın ilkeleri genel hatlarıyla bu sorunsalın etrafında şekillenmiştir. BBC, haber ve yayınlarda Britanya hükümetinin görüşleri ile çelişiyor olsa dahi tarafsızlık ve objektiflik kriterlerine uymayı şeklen ilke olarak belirlemiştir (Yanardağoğlu, 2014, s. 121-123).

Yayıncılıkta ulusal düzeyde uyulması gereken temel hususlar dışında uluslararası yayıncılık alanına özgü ilkelerle birlikte terör haberciliğinde uyulması gereken kurallar da ayrıca belirlenmiştir. Belirlenen ilkelere göre kullanılan terminolojinin özgün olması gerektiği, başkalarınca kullanılan bir dilden esinlenerek kullanılmayacağı belirtilmektedir. Bu metinde açıkça *"terör"* veya *"terörist"* gibi kapsayıcı ve genel ifadeler kullanmaktan kaçınılması gerektiği, bunun yerine haberleştirilen eylemin türüne göre *"bombacı", "saldırgan", "militan"* gibi ibarelerin tercih edilmesinin daha uygun olacağı belirtilmektedir. Terör haberciliğine ilişkin bu metodolojik tercihin ise, BBC'nin olayları ve olguları olduğu gibi ve tarafsız bir dille aktarma sorumluluğunun bir gereği olduğu vurgulanmaktadır (BBC News Türkçe/BBC Yayın İlkeleri).

BBC'nin terör haberciliğine ilişkin yayın stratejisini belirleyen bağlayıcı metin olarak kabul ettiği düzenleme, 2000 tarihli Terörle Mücadele Yasasıdır (Terrorism Act 2000). Bu yasal düzenleme ekinde yer alan terör örgütleri listesine, içlerinde PKK'nın yanı sıra IRA, El Kaide ve Hizbullah'ın da bulunduğu 75 örgüt dahil edilmiştir. 11 Eylül saldırıları sonrasında terörizmin değişen yapısına ve küreselleşen eylem kapasitesiyle küresel bir tehdide dönüşmesine bağlı olarak yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. Terörle mücadele konusunda daha sert tedbirler içeren *"Anti-Terrorism Act"* adıyla yeni bir yasal düzenlemeye gidilmiştir (Katılmış, Arpacı, & Özdemir, 2022, s. 880). Terör haberciliği bölümünde özel bir alt başlık altında İngiliz hükümetince çıkarılan terörle mücadele yasasına özel bir başlık açarak yasa kapsamındaki emir ve yasakların yayın politikasında bağlayıcı olduğu özellikle belirtilmektedir.

Soğuk Savaş konjonktüründe küresel düzeyde NATO ve Varşova Paktı arasındaki mücadeleye bağlı olarak Batılı medya kuruluşlarında hakim retorik anti-komünizmdir. Bu bağlamda kamusal yayın kuruluşlarının hâkim olduğu bu dönemde anti-komünist propaganda, yaygın bir medya dili olmuştur. Doğu Blokunun çöküşünü ve Soğuk Savaşın bitişini müteakip yeni tehdit radikal akımlar ve İslami aşırılık yanlısı rejimler olarak öne çıkarılmıştır. Orta Doğu menşeili radikal akımların kastedildiği küresel çaplı terör tehdidi gerek uluslararası platformlarda uluslararası yayın kuruluşlarının ekran dilinde tehdit olarak kodlanan ortak düşman olmuştur. 11 Eylül saldırıları, 1990'larda yeni yeni kristalize olmaya başlayan cihatçı aşırılık yanlısı hareketlerden kaynaklı tehdidin somutlaşmış bir örneği olarak Dünya kamuoyunun gündemine girmiş ve Batı Blokunun yeni küresel güvenlik politikasının gerekçesi olmakla kalmamış egemen söylemi ve medya içeriklerini de şekillendirmiştir.

4.2. Araştırmanın Yöntemi

4.2.1. Araştırmanın Konusu

Kitlesel iletişimin toplumlar üzerindeki etkilerine yönelik, iletişim bilimleri alanında bir çok çalışma bulunmaktadır. Aynı şekilde günümüzün en önemli uluslararası güvenlik sorunsalı ve tehdit kaynağı konumundaki küresel terörizme ilişkin; uluslararası ilişkiler, güvenlik bilimleri ve siyasal bilimler gibi farklı alanlarda çok sayıda çalışma mevcuttur. Buna karşılık iletişim sosyolojisi ve sosyal teori penceresinden terörün medyada temsilini ve medya temsillerinde gömülü egemen söylem ve hegemonik kültürün izlerini irdeleyen çalışma sayısı oldukça sınırlıdır. Herman ve Chomsky'nin propaganda modelinde ve Schiller'in Amerikan küresel medya hegemonyasında işaret ettiği yaklaşımlar, kitle medyasının egemen güçlerin elinde araçsallaşma sürecine ilişkin önemli ekonomi politik analizlerdir.

Çalışmada, küresel medya gücünün hegemonya mücadelesinin bir bileşeni olan propaganda ve algı yönetimi süreçlerinde üstlendiği belirleyici role ilişkin analizler yapılacaktır. Ele alınan haber ve içeriklerde medya emperyalizminin ve hegemonik kültürün izlerinin aranacağı analizler çalışmayı özgün kılmaktadır (Stevenson, 2015, s. 301). Araçsallaştırılmış terör örgütlerinin kullanıldığı vekâlet savaşları günümüzün hegemonik kültürünün önemli bir bileşeni olduğu bir gerçekliktir. Bu bağlamda kitle iletişim araçlarının habercilik anlayışının bu gerçekliği perdeleyen yönüne ışık tutan yaklaşımı çalışmayı özgün kılan en önemli yönlerindendir. Bu konularda yapılan çalışmaların ekseriyeti hukuk, güvenlik bilimleri, siyasal bilimler, uluslararası ilişkiler, iletişim ve halkla ilişkiler gibi

alanlarda yoğunlaşmaktadır. Dolayısıyla anlam ve gerçekliğin yeniden inşası, propaganda ve algı yönetimi üzerinden kitlelerin yönlendirildiği bir kitle iletişim stratejisinin terörün medyada temsili ekseninde kullanılmasının kuramsal bağlamda sosyal teori açısından incelenmesi çalışmamızı farklı disiplinlerin bu alanlarındaki çalışmalarından ayırt edici kılmaktadır. Çalışmamız, iletişim sosyolojisi bağlamında yapılan çalışmalar ile medya ve kitle iletişiminin küresel etkilerini kuramsal analizlerle açıklamayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın kuramsal boyutunu iletişim stratejilerinin propaganda ve algı yönetimi yöntemleri ile birlikte hegemonya mücadelesinde kullanılması oluşturmaktadır. Günümüzde kitle iletişim araştırmalarının önemli bir bölümünü haber incelemeleri ve eleştirel haber analizleri oluşturmaktadır. Devletlerin ve egemen güçlerin kontrolünde önemli bir denetim aygıtına dönüşen kitle medyasının küresel mücadelede oynadığı etkin rol irdelenecektir. Devlet dışı silahlı aktörlerin ve terör örgütlerinin görünürlüğünü arttığı ve önemli bir uluslararası güvenlik sorunu olduğu hususu günümüzün bir diğer gerçekliğidir. Suriye'nin yanı sıra Libya'da, Ukrayna'da, Yemen'de yaşanan krizler başta olmak üzere bölgesel çatışmalarda naip savaşçı grupların yükselen aktörler olduğu görülmektedir. Yeni nesil savaşların öne çıktığı günümüzde devlet dışı silahlı grupların ve terör örgütlerinin desteklendiği örtülü mücadele yöntemleri ve vekâlet savaşı stratejileri güç mücadelesinin baskın karakteri haline gelmiştir.

Vekâlet savaşları ile birlikte kullanılan en önemli silahlardan birisi de kitle medyası üzerinden yürütülen propaganda ve algı yönetimi paradigmalarıdır. Bu bağlamda çalışmanın teorik, kuramsal ve kavramsal çerçevesine ilişkin literatür taraması yapılmıştır. Bilimsel araştırmalarda yaşanan etik problemlerden birisi kaynak seçiminde yanlı ve hedeflenen sonuca odaklı bir yöntem bwnimsenmesidir. Kaynak seçim yöntemini önemli kılan faktör, bilimsel araştırmaların baaşta gelen etik kaygılarından şeffaflık, yansızlık ve dürüstlük ilkelerin gereğidir (Öztürk, Bilimde Etik Dışı Davranış Türleri, 2018, s. 115-116). Tarafsızlık ve açıklık ilkeleri gözetilerek seçilen kaynaklar, çalışmanın teorik ve kavramsal bağlamıyla ilişkileri açısından yansız bir bakış açısıyla yansıtılmıştır.

Araştırma konusu olarak seçilen Suriye krizinin yeni nesil güç mücadelesine ilişkin söz konusu parametreleri barındıran ideal bir örneklem olduğunu söylemek mümkündür. İç savaşın başlangıç safhalarından itibaren ülkede silahlı faaliyetlerini sürdürüen DEAŞ, PYD/YPG ve El Kaide fraksiyonlarına ilave olarak rejime bağlı milis güçleri dışında İran ve Rusya tarafından sahaya sürülen paramiliter silahlı gruplar arasında yaşanan şiddetli

çatışmalar tipik bir vekâlet savaşı stratejisine işaret etmektedir. Batı medyasının ve çalışmada haber metinleri ve içerikleri inceleme konusu yapılan BBC'nin Suriye İç Savaşının propaganda mücadelesi boyutunda önemli fonksiyonlar üstlendikleri gözle görülür bir vakıadır. Bu veriler ışığında çalışmanın ana sorunsalı olan, günümüzün yeni nesil savaşlarında devlet destekli terörizm üzerinden yürütülen vekâlet savaşı ve bu mücadelenin kitle medyasında propaganda ve algı yönetimi metotlarıyla meşrulaştırılması olgularını içeren boyutu, Suriye İç Savaşını ideal bir örneklem durumuna getirmektedir.

Suriye İç Savaşında DEAŞ ve cihatçı aşırılık yanlısı diğer silahlı gruplarla mücadelede ABD'nin uygulamaya koyduğu PYD/YPG'yi destekleme stratejisinin kitle medyası haber ve içeriklerinde işlenme şekli incelenecektir. Rakka Operasyonu ve Ayn El Arab Çatışmaları, BBC haber ve içerikleri üzerinden PYD/YPG'nin meşrulaştırılma süreci ve seçilen propaganda yöntemleri ekseninde incelenecektir. Çalışmanın kuramsal eksenini egemen söylemin hegemonya ve iktidar mücadelesinde kullanılması ve bu mücadelede kitle medyasının üstlendiği etkin rolün analizi oluşturmaktadır. Seçilen haber metinleri, günümüzde söylem analizi çalışmalarında yaygın olarak kullanılan eleştirel haber çözümlemesi yaklaşımı ekseninde ele alınacaktır. Kitle medyasının haber diline hakim jargonu belirleyen egemen söylem, söylem-hegemonik kültür ilişkisi Foucault'un yaklaşımları ekseninde de ayrıca irdelenmiştir. Kitle medyasının ekonomi politiğine dair önemli çalışmalardan ve yaklaşımlardan da analizlerde faydalanılmıştır. Kitle iletişim araçlarının egemen güçlerin elinde küresel güç mücadelesinin önemli bir araç haline getiren siyasi ve iktisadi süreçlerin ne olduğunun incelenmesi çalışma kapsamında yapılacak analizlere kuramsal zemin teşkil etmektedir. Herman ve Chomsky'nin propaganda modeli ve Schiller'in Amerikan hegemonyası ve medya emperyalizmi yaklaşımları kitle iletişim araçları üzerinden yürütülen küresel propaganda ve algı yönetimi savaşlarına ışık tutması bakımından önem arz etmektedir.

Suriye İç Savaşında selefi cihatçı terörle mücadele söylemi ile sahaya sürülen PYD/YPG'nin meşrulaştırılarak dünya kamuoyuna sunulmasında izelenen iletişim ve propaganda stratejisi haber ve metinler üzerinden yapılan analizler ekseninde irdelenmiştir. Çalışmanın ana sorunsalı olan egemen söylemin hakim olduğu bir kitle iletişim stratejisi üzerinden araçsallaştırılmış terörizmin meşrulaştırılması ve legalize edilmesine ilişkin propaganda ve algı yönetimi süreçlerinin analizidir. Analizlerde sosyaloji teorine ek olarak kitle iletişim kuramlarından da faydalanılacaktır. Terörün medyada temsilinde kullanılan söylem ve yaklaşımlar; gündem belirleme, eşik bekçiliği, suskunluk sarmalı gibi geleneksel

medya kuramlarının yanı sıra İngiliz kültürel çalışmalar yaklaşımı başta olmak üzere eleştirel medyaa kuramlarından da faydalanılarak incelenmiştir. PYD/YPG'nin meşrulaştırılmasında kullanılan DEAŞ kaynaklı korku duvarına dayalı propaganda yöntemi ve zora dayalı kitle rızasının inşa edilme süreci analiz edilmiştir. Demokratik değerlerin korunması, İslami radikalizmle mücadele, Orta Doğu menşeli totaliter rejimlerin insan hakları ihlallerini önleme, küresel barışı koruma gibi PYD propagandasının üzerine temellendirildiği söylem ve mitler metinler ve içerikler ekseninde analiz edilecektir. Bu bağlamda PYD/YPG'nin, selefi cihatçı terör tehdidiyle savaşan meşru bir silahlı grup olarak ve seküler ambalajlarla Dünya kamuoyuna takdim edilmesi BBC haber ve program içerikleri üzerinden incelenecektir. Bu süreçte kullanılan propaganda ve algı yönetimi stratejileri, BBC haber ve program içeriklerinden seçilen örnekler üzerinden incelenecektir. Egemen güçlerin kitle medyasını kontrol ederek, küresel düzeyde kitleleri kontrol etmek için faydalandıkları iletişim ve propaganda sistemlerinin analizi için kamu yayıncısı medya kuruluşlarının ideal seçenek olduğu değerlendirilmektedir.

4.2.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışmanın amacı, günümüzde sosyal değişimin küresel düzeyde sürükleyicisi olan iletişimin toplumsal etkilerini Suriye İç Savaşı kapsamında yapılacak analizlerle irdelemek ve bu yaklaşımı gerçekleyecek sonuçlara ulaşmaya çalışmaktır. Modern devletin toplumsal kontrol süreçlerine odaklandığına yönelik Marksist ve yapısalcı sosyoloji analizlerinde ön plana çıkarılan çatışmacı yaklaşımların izlerine odaklı bir analiz süreci yürütülmüştür. Ortaya çıkış sürecinde kapitalist Batı toplumlarındaki sınıf mücadeleleri ve bu mücadelede sermaye ve devlet gibi yapılaşmış tarihsel blokun denetim ve kontrol mekanizmalarına odakanan Marksist kuram yerel ve ulusal düzeyde bir evrene dönük yaklaşımdır. Buna karşılık bu yaklaşımlar ve analizler günümüzde küresel düzeye taşınan güç ve hegemonya mücadelesine ilişkin analizlerde de kullanılmaktadır. Günümüzde küresel güç mücadelesinde devletler tarafından kullanılan araçların başında kitle medyası gelmektedir. Kitle iletişim araçları üzerinden yürütülen propaganda savaşları ve stratejik iletişim süreçleri; askeri, siyasi, ideolojik ve kültürel bir medya emperyalizminin baskın medya tipolojisi olduğuna işaret etmektedir. Küresel düzeyde uluslararası politikanın diline ve kitle medyası içeriklerine hakim jargonu belirleyen olgu da hegemonik kültürün yansıması egemen söylemdir. Bölgesel ve küresel çatışmalarda daha fazla öne çıkmaya başlayan devlet dışı silahlı gruplar da günümüzün yeni nesil savaşlarında belirleyici bir aktörlerdir. Bu silahlı gruplar içerinde yer alan terör örgütleri hibrit savaşların vekâlet savaşı aktörleri

konumundadır. Askeri, iktisadi, psikolojik, enfomasyonel vb. birçok faktörün bir arada kullanıldığı bu yeni nesil savaşların en önemli ayaklarını propaganda, algı yönetimi ve psikolojik harp gibi bileşenler oluşturmaktadır.

Kullanılan araçların ve yöntemlerin meşruiyetinin inşası günümüzdegüç mücadelesinin en önemli ayaklarındandır. Özellikle vekâlet savaşlarında desteklenen terör örgütleri ile devletler arasındaki ilişkilerin meşruiyetinin sağlanması önemli bir sorun alanıdır. Bu eksende incelenecek olan Suriye İç Savaşı üzerinden küresel güç mücadelesinin propaganda ve algı yönetimi boyutuna ışık tutmak amaçlanmaktadır. Küresel güç mücadelesinde egemen söylemin sistematik kullanımı ve kitle medyasının bu süreçteki rolü analizlerle ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır. Çalışmada seçilen uluslararası yayın kuruluşu BBC'nin Suriye İç Savaşı, ABD ve PYD/YPG eksenli haber ve programları iletişimin küresel boyutlu etkileri göz önünde bulundurularak incelenecektir. Çalışmada seçilecek haber ve içerikler incelenirken, yeni iletişim teknolojilerinin ve ağ sistemlerinin haber ve program içeriklerinin küresel boyutlarda yayılımına ve iletimine olan etkileri göz önünde bulundurulacaktır. Seçilen medya kuruluşu BBC'nin kamusal medya yayıncısı olması dolayısıyla, yeni medya ve iletişim teknolojilerinin ana akım medya kuruluşları üzerindeki etkileri de analizlere dahil edilmiştir.

Yoğun bir enformasyon bombardımanıyla dünya kamuoyu kavramsal ve bilişsel eksende PYD'nin meşru ve legal bir yapı olduğuna ikna edilmeye çalışılmaktadır. BBC haber ve içeriklerinde kullanılan yöntemlerle PYD/YPG'nin dünya kamuoyuna nasıl sunulduğu üzerinde durulacaktır. Ayn El Arab Çatışmaları ve Rakka Operasyonu sürecinde PYD/YPG'yi çerçeveleyerek medyatikleştirilirken kullanılan haber dili analizlerle ortaya konulmaya çalışılacaktır. Kullanılan propaganda ve algı yönetimi stratejisinde PYD/YPG'ye biçilen bu etikete dayanak teşkil eden korku duvarı DEAŞ kaynaklı selefi terör tehdididir. PYD/YPG'ye biçilen *"küresel selefi cihatçı terörle mücadele eden seküler güç"* veya *"ABD'nin iş birliği yaptığı meşru güçler"* etiketleri gibi semboller ve etiketler haber metinleri ve içeriklerin analizi yöntemiyle ortaya çıkarılacaktır.

Çalışmada ele alınan ABD-PYD ilişkileri olgusunda DEAŞ kara propagandasına karşı PYD/YPG beyaz propagandası dayalı iki bileşenli denklemin hangi propaganda ve algı yöntemleri, görsel ve işitsel manipülasyonlarla, hangi söylemle dünya kamuoyuna sunulduğu, BBC haber ve program içerikleri üzerinden analiz edilerek dilbilimsel çözümlerle kuramsal boyutta ele alınacaktır. Devletlerarası çekişmelerin ve çatışmaların

ağırlıklı olarak vekâlet savaşları şeklinde yürütüldüğü günümüzde, büyük devletlerin terör örgütleri ile olan asimetrik ilişkileri bilim insanları açısından ciddi bir inceleme alanı haline gelmiştir. Bu yapılar ve ilişkiler konusunda güvenlik bilimleri, iletişim bilimleri, uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi gibi farklı disiplinlerde yapılan birçok çalışma mevcut olmakla birlikte bu olguyu sosyolojik ve kuramsal boyutuyla ele alan çalışma sayısı hayli sınırlıdır. Bu bağlamda çalışmamız terör sosyolojisi alanında da spesifik olarak seçilen başlığa ilişkin özgün bir çalışma olacaktır.

Suriye krizinin ülkemiz açısından siyasi, askeri, toplumsal, ekonomik, kültürel etkileri göz önünde bulundurulduğunda yapılacak çalışmanın Türkiye'de bu alanda yapılacak çalışmalara önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir. Ayrıca ele alınan konu bağlamında çalışma diğer bir yönüyle; terör örgütlerinin kullandığı yöntemlerin analiz edildiği bir terör sosyolojisi çalışmasıdır. Bu yönüyle çalışma terörle mücadelede siyasi, ekonomik ve toplumsal boyutta büyük bedeller ödemiş olan Türkiye açısından, terörün sosyal dinamiklerine ilişkin yapılacak kuramsal çalışmalar açısından kaynak oluşturabilecektir. Suriye krizinin Türkiye'ye etkilerine ilişkin, özellikle mültecileri konu alan sosyolojik çalışma sayısı hayli fazla olmakla birlikte, iç savaşın ülkedeki terör örgütleri boyutuyla Türkiye açısından oluşturduğu ulusal güvenlik risklerini ve bu örgütlerin küresel güçlerle olan ilişkilerinin kitle medyasında işlenme şekline ilişkin çalışma sayısı da azdır. Batı basının Suriye İç Savaşında Türkiye'yi hedef alan PYD/YPG kaynaklı tehdidi propaganda ve algı yönetimi stratejileri ile perdelereken kullandığı DEAŞ tehdidi argümanı ile ilgili sorunlu dil de bu kapsamda analiz edilecektir. DEAŞ kaynaklı teröre ilişkin medya temsillerinde kullanılan çarpıtılmış İslam algısı ve İslam'ı terörle ilişkilendiren yaklaşım, bu bağlamda haber ve içeriklerde vurgulanan semboller, simgeler ve dilsel kodlara ilişkin kuramsal çalışma sayısı oldukça sınırlıdır.

4.2.3. Araştırmanın Problemi ve Alt Problemleri

Çalışma kapsamında, BBC'nin haber ve programlarda kullandığı dil, sembol, söylem ve motifler üzerinden aktarılan Suriye İç Savaşı sahadaki gerçeklik ile kitle medyasında paketlenmiş algı arasındaki farklılıklar açısından ideal bir inceleme alanıdır. Kullanılan söylem, vurgulanan semboller, öne çıkarılan görsel ve işitsel motifler propaganda penceresinden ana sorunsalı destekleyici bağlamda ele alınacaktır. Sahadaki askeri mücadele kadar amansız bir medya ve algı savaşını barındıran Suriye İç Savaşı bu bakımdan özgün bir iletişim sosyolojisi çalışmasına zemin oluşturabilecek yapıdadır. Yüzbinlerce insanın hayatını kaybettiği, yerleşim birimlerinin yerle bir olduğu, milyonlarca insanın mülteci

konumuna düştüğü kaotik durumu ve harabeye dönmüş ülke gerçekliğini perdeleyen algı ve propaganda stratejileri analizlerle ortaya çıkarılacaktır. Gerçekliğin algı ve propaganda ile karartılarak inşa edilen irrasyonel zemin üzerine; demokratikleşme, kutsal cihad, kendini savunma hakkı, evrensel değerlerin savunulması, demokratik meşruiyet gibi kisvelerin hangi medya ve iletişim stratejileri kullanılarak giydirildiğine ilişkin kuramsal ve sosyolojik bir inceleme bu alanda önemli bir boşluğu dolduracaktır. Teorik ve kuramsal bağlamda terör kavramını inceleyen farklı disipliner alanlarda birçok çalışma olmasına rağmen, terörün araçsal olarak kullanıldığı bir çatışma sürecinin kitle medyasında temsiline ve sosyal teori açısından analizine odaklanan çalışmaların sayısı sınırlıdır.

Spesifik olarak seçilen Suriye İç Savaşı örneği ve Suriye krizinde ABD-PYD/YPG ilişkilerini inceleyen kuramsal çalışma sayısı daha da sınırlı sayıdadır. Çalışmayı değerli ve özgün kılan bir başka boyut ise, Suriye İç Savaşı'nda propaganda ve algı yönetimi perdesi ile hedef seçilen kitlelerin zihinlerinde ve küresel kamuoyu nezdinde inşa edilen korku hali ve küresel tehdit algısının sahadaki gerçekliğin yerini almış bir görüntü arz etmesidir. Kitle iletişim sürecinde bu algıyı inşa etmek için kullanılan propaganda stratejisinin sosyolojik çözümlemesine odaklı çalışma sayısı oldukça sınırlıdır.

Farklı etnik, dinsel ve mezhepsel grupların sahada mücadele yürüttüğü şiddet ve çatışma sarmalını kamufle eden, devlet destekli terörizmi meşru ve evrensel kavramlarla örülü bir söylem ekseninde paketlemek suretiyle sunan kitlesel ve küresel boyutlu propaganda ve algı yönetimi stratejisini konu edinen sosyolojik ve kuramsal bir çalışma bu alandaki önemli bir boşluğu dolduracaktır. Çalışma bu yönüyle iletişim sosyolojisi alanında, yakın tarihin bölgesel ve küresel etkileri büyük olan Suriye İç Savaşında ABD faktörünü, ABD'nin Suriye stratejisini ve iç savaşta işbirliği yaptığı PYD/YPG realitesini, BBC'nin perspektifinden kuramsal eksende analiz etmesi nedeniyle önemli bir boşluğu dolduracaktır.

Çalışmanın kuramsal çerçevesini, bilgi/bilişim toplumu analizleriyle desteklenecek olan kitle iletişim sürecinin ulusal/uluslararası kamuoyu oluşturma potansiyeli ve iletişimin kitle kontrol ve denetim aygıtı olarak olarak kullanılma yöntemi oluşturmaktadır. Bu kuramsal çerçeveyi destekleyici argümanların ve bulgular, Suriye İç Savaşında ABD-PYD/YPG ilişkilerine ilişkin BBC haber ve içeriklerinin analizi ile çözümlenecektir. Çalışmada seçilen haber ve içerikler kuramsal boyutta temel sorunsalı destekleyici tarafları itibariyle nitel yöntemlerle ele alınacaktır. Bu bağlamda iletişim ve medya bir anlam üretim ve denetim aracı olarak çalışmada ele alınacak alt başlıklardandır. Medya ve kitle iletişim

başlığı altında ele alınan kamusal yayıncılık; günümüzde iletişimin diğer alanlarında ve türlerinde olduğu gibi haber ve yayın sürecinde gerçeklik inşası ve anlam üretimi süreci üzerinden kitleleri yönlendirme işlevi görür. Bu bağlamda güç ve iktidar denkleminde belirleyici olan inşacı bir egemen söylemin küresel düzeyde nasıl kullanıldığının izleri irdelenecektir. Kitle medyasının küresel güç mücadelesinde propaganda ve algı yönetimi stratejileri ekseninde kitleleri yönlendirme gücü bilinen bir gerçekliktir. Gerçekliğin ötesinde üretilen anlamın kitleler üzerindeki etkisi propaganda ve algı yönetimi paradigmalrı pespektifinden ele alınacaktır. Bu bağlamda, çalışmada açıklığa kavuşturulmaya çalışılacak temel problem şudur; "Suriye İç Savaşında ABD-PYD ilişkileri BBC üzerinden Dünya kamuoyuna nasıl servis edilmektedir?"

1) Toplumlarda hâkim olan sosyal kontrol süreçleri ve aygıtları tarihsel süreçte nasıl bir gelişim seyri izlemiştir?

2) Devletler uluslararası medya kuruluşları aracılığıyla ne tür kitle kontrol stratejileri geliştirmiştir?

3) Küresel yayıncılık anlayışının küresel kamuoyunu kontrol etme sürecinde stratejik boyutu nedir?

4) Medya, algı yönetimi, gerçeklik ve anlam ilişkisi bağlamında algının gerçekliğin yerini aldığı günümüz kitle iletişim sürecinde Suriye İç Savaşı özelinde ABD küresel terörle mücadele söylemini hangi argümanlara dayandırmaktadır?

5) Suyiye İç Savaşında PYD/YPG'yi meşrulaştırmak için kullanılan *"kitle medyası söylemi"* ve küresel düzeyde uluslararası ilişkilere hakim "*egemen söylem"* örtüşmekte midir?

6) Günümüzde vekalet savaşı aracı olarak kullanılan terör ve terör örgütleri kitle medyasında nasıl meşrulaştırılmaktadır?

7) Kitlesel iletişimin toplumu dönüştürme potansiyeline ilişkin son tartışmalar ışığında küresel kamuoyunun küresel terörle mücadele konusundaki algısı *"...gerçeklik boyutunda mıdır?"* yoksa *"... simülasyon boyutunda mıdır?"*

İletişimin iktidar ve hegemonya mücadelesinin bir bileşeni ve etkin bir silahı olarak kullanımına ilişkin uygulamalar, Suriye krizinden seçilen Ayn El Arab Çatışmaları ve Rakka Operasyonuna ilişkin haber ve içeriklerin analizi üzerinden kristalize edilmeye çalışılacaktır. Bu bağlamda, söz konusu metinlerin söylem çözümlemesi tekniği ile analizinde,

araştırmanın ana sorunsalı ve alt problemleri ile temellendirilen sorulara cevap aranacaktır. Çalışmada hegemonik bir gücün egemen söyleminin kitle iletişim süreçlerinde küresel bir propaganda diline dönüşmesi olgusu cevabı aranacak ana sorunsal olmakla birlikte, bu analizlere kavramsal olarak zemin teşkil edecek bir diğer husus ise günümüzün güç mücadelesinin değişen karakteri içerisinde yeni nesil savaşlar ve yeni nesil güç unsurlarıdır. Hegemonik kültürü oluşturan askeri, siyasi, iktisadi, diplomatik, ideolojik ve kültürel bileşenlerin bir arada kullanıldığı yeni nesil savaşların etkin aktörleri konumundaki devlet dışı silahlı grupların ve araçsallaştırılmış terörün kitlelere sunulma şekli de ele alınacak alt problemlerdendir. Bu bağlamda hegemonyan gücün meşruiyet inşası sürecinde söylemin belirleyiciliği de irdelenecek bir diğer anahtar kavramdır. Egemen söyleme ve küresel medya gücüne hakim yeni hegemonik kültürün demokratik meşruiyeti ontolojik bağlamından farklı bir zemine taşıyarak bir dayatmaya ve endoktrinasyona dönüştürme süreci de izleri sürülecek olgular olacaktır.

4.2.4. Verilerin Analizi

Günümüzün yaygın medya araştırma alanlarından birisi olan haber analizi tekniği çalışmada ağırlıklı olarak başvurulacak yöntemdir. Bu bağlamda seçilen örnek olaylara ilişkin haber metinleri ve içerikleri söylem analizi yöntemiyle ele alınacaktır. Çalışmada, seçilen Suriye İç Savaşı'na ilişkin BBC'nin haber ve içerikleri eleştirel söylem analizi yöntemiyle incelenecektir. Seçilen olaylara ilişkin haber ve içerikler, haber üretimi sürecinde anlamın yeniden üretimi bağlamında iletişim ve propagandanın hegemonya mücadelesindeki rolü ekseninde irdelenecektir. Eleştirel söylem analizi, haber metinlerinde mevcut söylemler üzerinden yapılan ideolojik üretime odaklanan bir veri analizi tekniğidir (Özer, 2015, s. 197-200). Günümüzde Marksist ve eleştirel iletişim çalışmaları medyanın haber verme, kitleleri enforme etme gibi geleneksel ve fonksiyonalist bağlamından ziyade, egemen güçlerin ideolojik bir aygıtına dönüşen yönüne odaklı bir yaklaşımı ele almaktadır.

Kitle iletişim stratejilerinin ve haber materyallerinin, egemen söylem ve iktidar ilişkilerini barındıran bağlamı seçilen uluslararası medya kuruluşu BBC'nin metinleri ve içerikleri üzerinden incelenecektir. Materyal ve doküman incelemesinde ele alınacak olan içerikler ve haber metinleri Suriye İç Savaşında belirlenen vakalar ve seçilen tarih aralıkları bağlamında kesitsel örnek seçimi yöntemiyle sınıflandırılmıştır. Bilindiği üzere bir nitel araştırmada, veriler ve verilerin toplanma şekli tercih edilen araştırma yöntemine göre değişiklikler gösterebilmektedir. Bu bağlamda veriler gözlem, görüşme, mülakat şeklinde olabileceği gibi materyal ve dokümanlara erişim veya temin şeklinde de olabilmektedir

(Kıral, 2020, s. 172-173). Çalışmanın teorik ve kuramsal kapsamını oluşturan propaganda, algı yönetimi, hegemonya ve egemen söyleme ilişkin yaklaşımların haber ve yayın anlayışında seçilen kitle iletişim stratejilerinde gömülü izleri aranmış ve irdelenmiştir. İletişim sosyolojisi alanında yaygın olarak faydalanılan kitle iletişim kuramları ve temel yaklaşımlar baz alınarak seçilen verilerin seçilen temalar ve anlam örüntüleri ile ilişkileri saptanmaya çalışılmıştır.

4.2.4.1.Söylem Analizi

İnsanların, zihin ve anlam dünyasında geliştirdikleri modellemelerde ve dış dünyadaki gerçekliği algılamalarında dilin etkileri belirleyicidir. İnsanı toplumsallaşma ve gelişim sürecinde diğer canlılardan ayıran bilinç hali ve farkındalığı şekillendiren temel araç aynı şekilde dildir. İnsanlık tarihinin ilk evrelerinden itibaren iletişimin en ilkel formlarından günümüzün ideolojik bir düzeleme taşınmış söylem ve retorik evresine uzanan süreçte iletişimi şekillendiren faktör dilsel kodlar olmuştur (Dilts, 2021, s. 19-21). Dolayısıyla dil duygu ve düşünceleri ifade etme, iletişim kurma, bireyler arasında etkileşim geliştirme ve toplumsallaşma sürecini yönlendirme gibi fonksiyonlara sahip bir araçtır. Birey, grup ve toplum düzeyde bu etkinliği, dilin aynı zamanda bir denetim ve kontrol gücüne sahip olduğu anlamına da gelmektedir. Genel anlamda dilin toplumsal süreçler üzerindeki etkilerine dönük olarak kullanılması söylem olarak ifade edilmektedir.

Dilin geleneksel işlevi olan iletişim kurma amacından ziyade bir eyleme dönük olarak ve toplumsal süreçler üzerindeki kontrol ve denetim gücünden faydalanmaya yönelik kullanımı söylemi ifade etmektedir. İletişim araştırmalarında, metinlerdeki anlamı ve bağlamları bu yönüyle çözümlemeye yönelik inceleme tekniği ise söylem analizi olarak nitelendirilmektedir (Ercan & Danış, 2019, s. 529-532). Günümüzde kitle iletişim araştırmalarında söylem çözümlemesi yönteminde yaygın olarak kullanılan bir yaklaşım olarak eleştirel söylem analizi yaygın bir uygulama alanına sahiptir. Eleştirel haber analizleri Marksist toplumbilim geleneğinin kitle iletişim alanına dönük boyutundan beslenmektedir. Bu yaklaşım, Marksiszmin ideolojik aygıtları bir kitle kontrol ve denetim aygıtı olarak nitelendiren yaklaşımı üzerine temellendirilmektedir. Dolayısıyla eleştirel söylem çözümlemesi yaklaşımı, haber metinlerinin ideolojik bir yaklaşımı ve egemen söylemi içerdiği varsayımından yola çıkmaktadır.

4.2.4.2.Eleştirel Söylem Analizi

Gerek kitle iletişim sürecini ve kitle medyasını toplumsallaşma sürecinin katalizörü olarak ele alan fonksiyonalist analizlerde, gerek iletişim ve söylemi egemenlik ve güç ilişkilerini belirleyen ideolojik bir aygıt olarak ele alan eleştirel yaklaşımlarda, dil ve söylem daima soyolojik çözümlemenin odak noktalarından birisi olmuştur. Foucault'un, kamusal alan tartışmalarında merkez kavramı olarak ele aldığı söylemin, süreç içerisinde kitle iletişim araçlarının oluşum ve gelişiminde oynadığı role ilgili bölümde değinilmişti. Yine Foucault'un analizinde kamusal alanın ve söylemin toplumsallaşma sürecindeki etkilerinin farkına varan devletin söylemi zamanla denetim altına alarak kontrol aygıtına dönüştürme süreci de irdelenmişti. Günümüzde devletin diğer ideolojik aygıtları gibi bir kitle kontrol aygıtına dönüşmüş olan egemen söylemin yayılım ve kullanım alanı kitle iletişim araçlarıdır. Bu yönüyle günümüzün iletişim ve kitle medyası odaklı araştırma alanlarında söylem analizi öne çıkan yaklaşımlardandır. Nitel araştırma yöntemi ile tasarlanan iletişim araştırmalarında başvurulan çözümleme tekniklerinin başında söylem analizi gelmektedir.

Daha önce belirtildiği gibi kitle iletişim araştırmalarında ön plana çıkmaya başlayan çalışma alanlarından birisi de haber incelemeleri ve analizleridir. Haber incelemelerinde yaygın olarak kullanılan araştırma tekniklerinin başında ise söylem analizi ve eleştirel haber analizleri gelmektedir. Haber metinlerinde ve içeriklerde üretilmiş söylemi, güç ve iktidar mücadelelerinde kullanan araçsallaşmış bir medya kültürü günümüzde yaygın bir olgudur. Bu çalışma alanının iletişim araştırmalarında yaygınlaşması farklı yaklaşımların ve yeni araştırma alanlarının doğmasına neden olmuştur. Eleştirel haber ve söylem analizi çalışmaların üç alanda sıklıkla karşımıza çıktığı söylenebilir. Bunlardan birincisi ideolojinin hegemonya mücadelesinde bir kontrol aracı olduğu boyutuna ilişkin kültürel çalışmalar yaklaşımıdır. Kültürel çalışmalar yaklaşımı bu bağlamda Antonio Gramsci'nin hegemonya ve Althusser'in devletin ideolojik aygıtları ve ideoloji kuramlarından büyük ölçüde faydalanmaktadır. Bilindiği üzere Gramsci'nin, kapitalist sistemlerde egemen sınıfların ve güçlerin toplumsal süreçleri ve sınıfları kontrol ve denetim altına alma süreçlerini inceleyen hegemonya kuramı, Marksist toplumbilim geleneği tarafından toplumsal değişim ve sınıf mücadelelerini açıklamak için en fazla yararlanılan yaklaşımlardandır. Aynı şekilde Althusser, kuramsal çalışmalarında ideolojiyi modern devletin en önemli kontrol ve denetim araçlarından birisi olarak nitelendirmektedir. Eleştirel haber analizi çalışmalarından kültürel yaklaşımlar bu iki bileşenin haber metinleri ve içeriklerinde egemen söylemi inşa etme süreçlerini irdeleyen bir analiz tekniğidir. Eleştirel haber analizi çalışmalarının kullanıldığı

ikinci alan eleştirel dilbilimi analizleridir. 1970'li yıllarda öncülüğünü Michael Halliday'ın yaptığı bir grup akademisyen tarafından geliştirilen yaklaşımdır. Bu yaklaşım diğer sosyo linguistik ve dilbilimsel çalışmalardan ayrışan eleştirel dilbilim analizidir. Haber metinlerinde yürütülen dilbilimsel çözümlemelerde dilsel kodların sosyal ve kitlesel kontrol boyutuna odaklı analizleri ifade etmektedir.

Eleştirel haber analizi çalışmalarının karşımıza çıkan üçüncü yaygın türü ise eleştirel söylem çözümlemesidir. Ortaya çıkış ve gelişim süreci itibariyle dilbilimsel çalışmalar üzerine temellendirilmiş bir analiz olduğu kadar ideolojik kodlarla yüklü söylemsel yapıları ve söylem sistemlerini dilbilimsel yöntemlerle ele alan ve çözümleyen çok disiplinli yaklaşımdır. Günümüzde Marksist toplumbilim geleneğinin yaklaşımlarını ve tekniklerini iletişim artaştırmalarına uyarlayan en yaygın medya kuramlarındandır. Kitle medyası mecralarını eğitim, üretim ve siyasal sistemler gibi söylemin yeniden üretildiği ideolojik araçlar gibi gören yaklaşımın öncülerinden olan Teun Andrian van Dijk eleştirel söylem çözümlemesi çalışmalarının öne çıkan öncülerindendir (Özer, 2015, s. 197-201). van Dijk'in eleştirel söylem yaklaşımı farklı disiplinlerin yaklaşımlarından yararlanan bir analiz tekniğidir. Dilbilimsel metotlarla metinlerdeki egemen söylemi ve söylemin barındırdığı güç ve iktidar mücadelesine ilişkin vurguları öne çıkarmaya ve çözümlemeye çalışan bir analiz tekniğidir. Eleştirel söylem çözümlemesi dilsel kodlardaki ideolojik yaklaşımları analiz ederek söylemin kitle kontrol ve denetim fonksiyonunu ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Metinlerdeki dilsel kodların yanı sıra anlam ve bağlam algoritmalarında gömülü güç ve iktidar ilişkilerini çözümlemeye yönelik bir analiz tekniğidir. Eleştirel söylem analizi kendi içerisinde müstakil bir araştırma tekniği değildir. Sosyal bilimler içerisinde gelişen bir çalışma alanıdır. Daha önce belirtildiği gibi eleştirel söylem çözümlemesi çok disiplinli bir yaklaşımı esas almaktadır. Toplumdaki güç, iktidar, egemenlik ilişkilerine ve bu süreçleri iletişim süreçlerinde meşrulaştıran söylem ve bağlamlara yönelik olması bakımından, eleştirel söylem çözümlemesinin ağrılıklı olarak siyasal ve politik konulara odaklı bir satha yönelik olduğunu söylemek mümkündür. Bu yaklaşım, temel varsayımı olan güç ve iktidarın bir denetim ve kontrol aygıtı olarak menfi yönde kullanıldığına ilişkin yaklaşımı doğrultusunda dilsel kodları tespit etmeye odaklanmaktadır. Gerek eylem düzeyinde gerek söylemsel pratikler ekseninde gücün ve iktidarın kötüye kullanımı, normatif düzeyde ideal ve meşru karşıtlıklarla karşılaştırılarak çözümlemeyi gerektirmektedir ve yaklaşım çözümlemelerinde bu ilkeyi esas alır (Özer, 2015, s. 202-204). Dolayısıyla güç ve

egemenliğin menfi kullanımının hedefindeki gruplara ve kitlelere yönelik ihlallere, denetime ve kontrole yönelik eleştirel çıkarımlar yapması yöntemin temel ilkelerindendir.

van Dijk eleştirel söylem çözümlemesini temellendirirken, metinlerde ve içeriklerde anlam ve bağlamları oluşturan yapı taşları konumundaki kavramları kodlayarak yola çıkmaktadır. Bu bağlamda söylemlerde gömülü ideolojiyi ve ideolojinin toplumsal bilinçle ilişkisini ortaya çıkarmak için söylemin ideoloji ile ilişkisi ve sosyal bilişin ideoloji ile ilişkisi gibi boyutlarını da irdelemektedir. Anlam ve bağlam modelleri ve dilsel kodlarla inşa edilen söylemin kötüye kullanılması suretiyle bir kitle kontrol aracına dönüştürülme sürecini çözümlemelerle açığa çıkarma amacına yönelik bir tekniktir. Dilsel kodların ve anlam algoritmalarının güç, iktidar, egemenlik, denetim ve hegemonik kültür gibi olgular üzerindeki belirleyici etkilerini ortaya koyduktan sonra söylemin kitlelere iletilme ve empoze edilme sürecindeki kilit işlev olan erişim bağlamını da denkleme dahil etmektedir. Dolayısıyla güç ve hegemonya mücadelesinde söylemin egemenler tarafından kullanılması sürecini tümleyen bir diğer anahtar faktör medya gücüdür. Bu yönüyle egemen güç, söyleme ve kitle medya gücüne erişen ve onu araçsallaştıran bir yapıya sahiptir.

4.2.4.3.Söylemin Unsurları

Teun van Dijk, araçsal olarak söylemi betimledikten sonra metinlerde güç ve iktidar ilişkilerini içeren söylemi açığa çıkarmaya yönelik analiz tekniğinin safhalarını sistematize etmektedir. van Dijk egemen söylemi belirleyen ve iletişim araçlarına erişimi elinde bulunduran yapılaşmış tarihsel bloka ilişkin saptamasından sonra söylemi oluşturan unsurları şu şekilde tanımlamaktadır;

i. ***İşvelsellik:*** Söylemin ve söylemi inşa eden söz diziminin sosyal bağlam içerisinde değerlendirilmesi durumunda, söylemin farklı unsurlarının yine sosyal bağlamın farklı görünümlerinde anlamlı karşılıklar oluşturması işlevsellik olarak adlandırılır. Yani söylemi oluşturan yüzey yapıları olarak adlandırılan söz dizimi veya cümlelerin, söylemin üretildiği sosyal bağlam, söylemi yönelten konuşmacı ve dinleyici arasındaki sosyal ilişki gibi içerisnde bulunulan konteksin tümü bir arada düşünüldüğünde bir işleve ve sonuca dönük olduğu anlamına gelmektedir.

ii. ***Anlamlılık:*** Söylemin yapı taşları olan cümlelerin sıralaması ve anlam örüntüleri nedensellik oluşturacak şekilde bir arada değerlendirildiğinde bir karşılığının olduğuna işaret eden unsurdur. Metindeki bağlam bütünselliği içeriklerin makro yapıları olarak adlandırılır (Özer, 2015, s. 240-241).

4.2.4.4.Söylemin Yapıları

Söylemin bu iki temel unsuru barındırıyor olmasının yanı sıra, metinlerde anlamları inşa eden yapısal özellikler de ayrıca van Dijk'in eleştirel çözümlemeye ilişkin tahlillerinde ortaya konulmaktadır. Söylemin görünen bileşenleri konumundaki sözcükler, cümleler ve bunların sistematize edilme şekilleri üzerinden söylemin yapısal ögelerini sınıflandırmaktadır. Buna göre söylemin yapıları;

i. ***Sesbilimi:*** Söylemin içeriğinde bulunan bilgi ve enformasyona ek olarak, odaklanılan temanın vurgu veya yorumla öne çıkarılması yaygın bir uygulamadır. Bu bir anlamda haberin yeniden üretimi şeklinde de adlandırılmaktadır.

ii. ***Sentaks:*** Metinlerde ve cümlelerde sentatik yapıları tanımlayan söz dizimi, adılların kullanımı, kavramsallaştırmalar, etken ve edilgen yapıların kullanımı gibi tercihler anlam ve bağlam modeli içerisinde dile getirilmeye çalışılan vurguları ve söylemi şekillendiren önemli ipuçları barındırmaktadır.

iii. ***Anlam:*** Metinlerde ve içeriklerde anlam ve bağlamı temellendiren unsur seçilen sözcüklerle ilgili olduğu kadar söz dizimi veya seçilen vurgularla da ilgilidir. Bir anlamlandırma stratejisi olarak söylemde anlama işaret eden tercihler önemlidir.

iv. ***Önermelerin Sırası:*** Eleştirel Söylem Çözümlemesinde metinlerdeki bağlam tercihlerinin, yerel uyum dikkate alınarak inşa edilmesini ifade etmektedir. Cümlelerde ve sözcük öbeklerinde tercih edilen önermelerin sırası, makro yapıda ve metinsel bütünlük içerisinde inşa edilmek istenen anlamın yerel uyumunu belirlemektedir.

v. ***Tanıtsallık:*** Söylemde öne çıkarılan ve sergilenen boyutun arka planda gömülü başka bir gerçekliğe işaret ettiğini vurgulayan van Dijk, bunu buzdağının görünen yüzü olarak nitelendirmektedir. Dolayısıyla metinlerde anlam ve bağlam modelleri ile gözönüne serilen boyut, daha büyük hacimli bir gerçekliğe işaret eden bir öncülden ibarettir.

vi. ***Önvarsayım:*** Söylem üretimi esnasında tematik olarak odaklanılan temel varsayımların geçerliliğine koşul olarak bazı ön kabullerin ve önvarsayımların önden verildiğine işaret etmektedir. Metinsel bütünlük içerisinde söylemle işlenen anlam, bu varsayım kümeleri arasındaki girift bağlam ilişkilerinden oluşmaktadır.

vii. ***Betimlemeler:*** Metinlerde verilen bilgilerin ve enformasyonun, başka anlamlarının ve söylemin diğer boyutlarının ayrıntılandırılarak ortaya konulmasını ifade etmektedir. Betimlemeyi oluşturan ve ifade eden unsurlar ise; ayrıntılılık, betimlemenin seviyesi, betimlemenin kime veya neye dönük olduğunu ifade eden yönelim, betimlenen eylem, bağlamın tarafları konumundaki aktörler, betimlemenin dayandırıldığı deliller, betimleyici metinlere ilişkin makro yapılar ve iletişimsel etkileşim olarak sınıflandırılmaktadır. Bu bağlamda metinlerde verilen enformasyonel düzeydeki bilginin detaylandırılmasında ve betimlenmesinde sayılan bu unsurların kullanımı ve oluşturdukları bağlamlar belirleyicidir.

Şimdiye kadar aktarılanlar ışığında, van Dijk'in eleştirel söylem çözümlemesini, alt bileşenlerini verdiğimiz üç temel unsur oluşturmaktadır (Özer, 2015, s. 241-245). Söylemi araçsallaştıran, bir kontrol ve denetim stratejisi ekseninde kullanmak üzere biçimlendiren bir yapının varlığı ön koşuldur. Hegemonik yapı aynı zamanda söylemi kitlelere yayacak olan kitle medyasına erişim ve kontrol etme gücüne de sahiptir. İkinci aşamada söylemi biçimlendiren dilbilimsel yapılara ve unsurlara odaklanmakta ve bunu iki temel alt başlıkta sınıflandırmaktadır. Bunlardan birincisi söylemi oluşturan makro unsurların tasnifi iken ikincisi ise söylemi oluşturan yapılar ve sentatik bileşenlerdir. Daha önce değinildiği gibi eleştirel söylem çözümlemesi kendi başına bir yöntem ve analiz tekniği olmaktan öte siyasal ve sosyal bilimlerde öne çıkan çok disiplinli bir yaklaşımdır. Güç ve iktidar yapılarının bir strateji ekseninde kontrol ve denetim aracı olarak kullanımına işaret eden metinsel çözümlemelerde başvurulan bir çalışma alanıdır. Bu yönüyle çalışmada araçsallaştırılmış terörün vekâlet savaşı aparatı olarak kullanıldığı, legal ve meşru yapılarla terör örgütlerinin ilişkilerinin küresel kamuoyuna legalize edilerek sunulduğu stratejik iletişim modelinin tahlilinde faydalanılacak ideal yaklaşım olduğu düşünülmektedir.

4.2.5. Haber Metinleri ve İçeriklerin Seçimi

Çalışmanın veri toplama aşamasında, BBC Dünya Servisinin Orta Doğu Haberleri bölümünde Suriye krizi kapsamında seçilen haber ve içeriklere erişim sağlanarak söz konusu kategoride yer alan metinler elektronik ortamdan elde edilmiştir. Verilerin tasnifi kapsamında toplanan veriler sınıflandırılmış, konu ve içerik olarak belirlenen temalarla ve değerlendirme kriterleri ile işkisi zayıf metinler elenerek veri toplama aşamasının ikinci aşaması olan veri azaltma uygulaması tamamlanmıştır. Veri

yönetimi aşmasında, elde edilen materyaller baz alınarak seçilen haber ve içerikler tablolama yöntemi ile tarih sırasına göre sınıflandırılmıştır (Creswell, 2013, s. 182-183). Bu aşamada seçilen Ayn El Arab Çatışmalarına ve Rakka Operasyouna ait haber ve içerikler oluşturulan tablolarda ayrı ayrı listelenmiş ve aktarılmıştır.

İletişim araştırmalarında görüşme ve gözlem dışında yaygın olarak kullanılan veri toplama yöntemi dokümanlardan verilerin derlenmesi ve toplanmasıdır. Yazılı ve görsel haber metinleri ve içerikleri söylem analizi kapsamında ele alınan medya materyalleridir. Günümüzde kitle iletişim alanındaki dijitalleşme bir taraftan bireysel medya ve sosyal medya kullanımını yaygınlaştırırken, kamusal yayın kuruluşları ve özel medya şirketlerinin de içerisinde bulunduğu kurumsal medya yapılarının yeni nesil teknolojileri ve dijital medya mecralarını daha yoğun olarak kullanmaya başlamasına neden olmuştur. Bu bağlamda iletişim araştırmaları açısından veri toplama mecraları içerisinde dijital ve internet tabanlı alanlar ön plana çıkmaya başlamıştır. Dolayısıyla veri toplama mecrasıyla birlikte materyaller de değişime uğramıştır. Veri toplama sürecinde toplanacak olan her türlü elektronik, fiziksel ve yazılı materyaller inceleme konusu belgeleri oluşturmaktadır (Merriam, 2013, s. 131-132). Çalışma kapsamında seçilen olaylara ilişkin veriler BBC'nin internet haber sitesinden indirilerek tablolara aktarılmıştır.

Çalışma süre bakımından kesitsel araştırma olarak tasarlanmıştır. Bu bağlamda seçilen BBC'nin haber ve program içeriklerinden oluşan veriler 2014-2019 yıllarını kapsayan dönem esas alınarak seçilmiştir. Sınırlı olarak, Ayn El Arab ve Rakka temalı analiz ve değerlendirme yazılarının seçiminde kesitsel olarak belirlenen zaman dilimi dışında yayınlanmış metinler de değerlendirme kapsamına alınmıştır. Belirlenen 2013-2019 dönemi dışında kalan, ancak temalarla ve değerlendirme kriterleri ile olan güçlü anlam ve bağlam ilişkileri nedeniyle kapsama dahil edilen içeriklerin seçiminde Suriye İç Savaşı dönemi ile sınırlı bir zaman dilimi mutlak zamansal sınırlama olarak esas alınmıştır. Çalışma kapsamında seçilen ve Suriye krizinin seyrini etkileyen her iki çatışma sürecine ilişkin haber metinleri ve içerikler söylem analizi kapsamında seçilen kavramlar ve olgularla ilişkileri açısından incelenmiş ve çözümlenmiştir.

Çalışmada cevabı aranan temel sorunsal ve alt sorulara ilişkin belirlenen analiz ve değerlendirme kriterleri ekseninde seçilen haber ve metinleri çözümlenmiştir. İnceleme konusu metinlerde silahlı grupların kullandığı yöntemler, söylemler, eylem

stratejileri gibi olgular açısından terör kavramını destekleyici olma/olmama açısından değerlendirilmiştir. Seçilen vakalar bu temel sorunsalın birinci boyutuyla (PYD'nin eylemlerinin terör kavramıyla örtüştüğü/örtüşmediği) söylem çözümlemesi ve tematik analize tabi tutulmuştur. İkinci boyutunda ise araştırmanın kuramsal boyutunu oluşturan, Suriye İç Savaşında etkin olan örgütlerin kitle medyasında sunulma şekli ve meşrulaştırılması sürecine ilişkin analizler yapılmıştır. ABD'nin bu iç savaştaki rolünü, Suriye'de ilişki içerisinde bulunduğu grupları, kullandığı yöntemleri propaganda ve algı yönetimi stratejileri ile meşrulaştırma süreci yapılan çözümlemelerde ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın planlanması aşamasında belirlenen döneme ilişkin BBC haber metinlerinden oluşan dokümanlar ve elektronik materyaller müteakip aşamada, araştırmanın analiz bölümünde belirlenen temalarla ilişkileri açısından amaçsal örneklem yöntemiyle ikinci bir tasnife tabi tutulmuştur.

Veri yönetimi kapsamında seçilen verilerin tasnif ve tematik eşleştirme işleminin yapılmasını müteakip söylem analizi tekniği kullanılarak çözümleme safhasına geçilmiştir. Araştırmada ana sorunsal etrafında şekillendirilen ve belirlenen kuramsal çerçeveye bağlı kalınarak, bu amacı destekleyen bir veri toplama yöntemi benimsenmiştir. Toplanan ve tasnif edilerek amaca uygun verilerin ayrılmasından sonra veri analizi aşamasına geçilmiştir. Veriler arasında çalışmanın varsayımını destekleyen anlam ve bağlam örüntülerini aramak için analitik tekniklerle analiz sürecine geçilmiştir. Bu tematik analiz tekniğidir ve kodlanmış verilerin okunması ve tematik bağlamda sınıflandırılmasıdır. Bu aşamada yapılmaya çalışılan şey, haber ve içeriklerde gömülü olan söylem ve anlam örüntülerinin iletişim çalışmaları ve sosyal teori alanından seçilen kuramlarla ve iletişim paradigmalarıyla ilişkilendirecek bir kavramsallaştırmaya gitmektir (Neuman, 2014, s. 662-663).

Araştırmada iletişimin toplum üzerindeki etkileri, kitle manüplasyonu ve algı yönetimi ile gerçekliğin perdelendiği, uluslararası medya yayıncılığının bir küresel denetim olgusuna dönüştüğü süreç, haber ve programlarının analiz edilmesi yöntemiyle incelenmiştir. Bu bağlamda söylem ve iktidar ilişkilerinin propaganda stratejisinde nasıl öne çıkarıldığı odaklanılan bir diğer sorunsaldır. Çalışmada, kitle medyası ve iletişim araçlarını kullanmak suretiyle etkin bir medyatikleştirme süreci ile bir terör örgütünün meşrulaştırılma stratejisi ele alınmıştır. Kitle iletişim araçları ve terör ilişkisi uluslararası boyutta yayın yapan medya kuruluşlarının haber ve içerikleri üzerinden incelenmiş ve çözümlenmiştir.

4.2.6. Verilerin Analizi

Veri görselleştirme ve metin çözümleme araçlarından faydalanılarak evren ve örneklem kapsamındaki metinlerde öne çıkan kavramlar, vurgular, kavramların süreç içerindeki frekans yoğunlukları ve kavramlar arasındaki karşılıklılık ilişkileri gibi parametreler incelenmiştir. Metin analizi araçları üzerinden veri görselleştirme işlemleri yapılarak söylem çözümlemesi aşamasında, seçilen haber içerikleri ve metinlerinde öne çıkarılan vurgular, propaganda stratejileri, kavram ve terimlerin hangi bağlamlarla ilişkilendirilerek kullanıldıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Metin çözümleme ve görselleştirme araçları üzerinden yapılan bu analizlerle söylem çözümlemesi ve analizler göz önünde bulundurularak değerlendirme kriterleri ve kavramların belirlenmesi amaçlanmıştır.

Metin görselleştirme araçları kullanılarak yapılan analizlerde öncelikle metinlerde en fazla öne çıkarılan kavramların neler olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Kapsama dahil edilen haber metinlerinde en fazla yinelenen kavramların belirlenmesi, Suriye İç Savaşında kitle medyasının ve BBC'nin araçsallaştırılmış terörü meşrulaştırarak sunmasında kullandığı iletişim stratejisinin hangi söylemler üzerine inşa edildiğini belirlemek açısından önemli ipuçları içermektedir. Kavramsal yoğunluğun belirlenmesi; gerek haber metinlerinde öne çıkarılan söylemin irdelenmesinde, gerek PYD/YPG'nin egemen söyleme ve küresel cihatçı aşırılıkla mücadele sürecine eklemlenerek meşruiyet zeminine taşınma stratejisinin analizinde ve gerekse kitle medyasının terörü medyatikleştirme ve lagalize etme tekniklerine ilişkin iletişim metotlarının çözümlenmesinde yol gösterici olmuştur. Kavramsal yoğunluğa ek olarak haber metinlerinde öne çıkarılan terimlerin ve kelimelerin birbirleri ile karşılıklılık ilişkileri de yine veri görselleştirme ve metinsel analizlerle incelenmiştir. Söz gelimi; etnik kimlik, meşru müdafa, legal milis gücü, cihatçı aşırılıkla savaş, self-determinasyon hakkı gibi evrensel ve legal kavramların Kürt kimliği ile ilişkilendirilerek verilmesinde kullanılan haber metodolojisinin incelenmesi ve kavramsal ilişki algoritmasının ortaya çıkarılması suretiyle PYD/YPG'ye ilişkin çerçeveleme ve meşruşlaştırma yöntemleri analiz edilmiştir. Aynı şekilde eleştirel söylem çözümlemesinde baz alınacak kriter kavramların belirlenmesinde, en fazla kullanılan kavramların neler olduğunun belirlenmesi kadar hangi kavramların birbiri ile ilişkilendirilerek kullanıldığına ilişkin saptamlardan yararlanılmıştır.

Metinsel analizlerde ve içeriklerin görselleştirilmesine ilişkin çalışmalarda en fazla tekrarlanan ve öne çıkarılan kavramların incelenen dönemde ne sıklıkla öne çıkarıldığına ve kavramsal yoğunluk trendine ilişkin analizler de yapılmıştır. Bu bağlamda hangi kavramların kullanım sıklığının süreç içerisinde nasıl bir seyir izlediği, hangi kavramların daha istikrarlı bir şekilde yinelendiği belirlenmeye çalışılmıştır. Seçilen haber metinleri ve içeriklerin metin görselleştirme analizleri yöntemiyle çözümlenmesi işlemlerinin sonucunda metinlerde öne çıkan söylemlerde belirleyici olan kavramlar ve bu kavramlar arasındaki ilişkiler dikkate alınarak çalışmanın veri analizi bölümü tasarlanmıştır.

Haber metinlerinde öne çıkarılan baskın söylemin üzerine inşa edildiği kavramların neler olduğu, metin çözümleme ve veri görselleştirme süreci sonunda elde edilen sonuçlar ışığında belirlenmiştir. Analiz bölümünün bir diğer bileşeni ise PYD/YPG tarafından kullanılan söylemin ayrıca analiz analiz edildiği müstakil bir bölüm olarak tasarlanmış olmasıdır. Örgütsel söylemde belirleyici olan kavramlar, örgüt militanları ve yöneticileri ile yapılan mülakat ve röportaj içeriklerine ilişkin öyküleme ve alıntı metinlerde öne çıkarılan kavramlar ve bu kavramlar arasında kurulan ilişkiler esas alınarak belirlenmiştir. Verilerin analizinde bir diğer alt bölümü, kitle medyası ve haber ve içerikleri ekseninde, terörün temsili ve sunulması sürecinde kullandığı medyatikleştirme yöntemlerine ilişkin saptamalar oluşturmaktadır. Bu kapsamda yapılan çözümlemelerde baz alınacak kriterlerin ve temaların belirlenmesinde metin analiz programı ve veri görselleştirme araçlarından faydalanılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın analiz bölümü üç ana başlık ekseninde yapılandırılmıştır. Bunlar hakkında kısaca bilgi verecek olursak;

Birinci bölümde; terörün ve vekâlet savaşı aktörü olarak desteklenen terör örgütlerinin meşrulaştırılmasında seçilen söylem ve bu söylemin kitle medyası baher diline yansımaları *"Seçilen Söylem"* başlığı altında incelenmiştir. Haber ve içeriklerde terörü legalize eden söylemin üzerine inşa edildiği bileşenler ayrı ayrı ele alınmış ve alt başlıklar şeklinde sınıflandırılmıştır.

İkinci bölümde; örgütsel söylemin aktarılmasında seçilen meşrulaştırma teknikleri ayrıca irdelenmiştir. İkinci bir söylemsel başlığın tercih edilme nedeni, PYD/YPG'nin uluslararası alanda olduğu kadar Batı Medyası ve BBC'de de öne çıkarılan egemen söyleme eklemlenmek ve kendisine meşruiyet zemin oluşturmak için

tercih ettiği retoriğin önemli ve belirleyici olmasıdır. Diplomasinin dili ve kitle medyasının söylemine ilave olarak bir diğer bileşen olarak örgütsel söylem de önem arz etmesi bakımından ayrıca "Örgüt Söylemin Aktarılmasında Seçilen Stratejiler" başlığı altında incelenmiştir.

Üçüncü bölümde; PYD/YPG'nin medyatikleştirilmesinde seçilen iletişim teknikleri ve bu tekniklerin metin ve içeriklerdeki söylemsel yansımalarına odaklanılmıştır. Bu bölümde terörün medyatikleştirilmesinde seçilen ve öne çıkarılan yaklaşımlar, "Medyatikleştirme Teknikleri" başlığı altında ve alt başlıklar dâhilinde ele alınmıştır.

Her bir bölümde örgütsel söylemi belirleyen temel parametreler ve kavramlar birer alt başlık halinde ele alınmıştır. Verilerin toplanması ve tesnifi sürecinde düzenlenen tablolarda sınıflandırılan haber metinleri, analiz bölümünde öne çıkarılan üç ana başlık altında ve her bir ana başlığın alt bileşenlerini oluşturan temalarla ve kavramlarla eşleştirilerek söylem analizi tekniğiyle incelenmiştir.

Çalışmada yararlanılan söylem analizi tekniği özellikle medya ve iletişim araştırmalarında yaygın kullanım alanına sahiptir. Metinlerde ve içeriklerde verili anlamın ve bağlamın ötesinde, söylemin güç ve iktidar ilişkilerini yeniden üreten boyutuna odaklı bir yaklaşım olarak eleştirel söylem analizinden faydalanılmıştır. Kültürel çalışmaların bir alanı olarak ön plana çıkan eleştirel haber analizi ve eleştirel söylem çözümlemesi, eleştirel sosyoloji paradigmaları arasında ön plana çıkan ideoloji ve hegemonya gibi yaklaşımlardan önemli ölçüde etkilenmiştir. Söylemi, toplumsal güç ve iktidar ilişkilerini biçimlendiren bir bileşen olarak ön plana çıkaran bu yaklaşımlar kitle iletişim çalışmalarında giderek ağırlık kazanmaktadır. Dilbilimsel çözümleme ve analiz yaklaşımı olarak gelişen söylem çözümlemesi siyaset bilimi, sosyoloji çalışmaları, uluslararası ilişkiler başta olmak üzere farklı alanlardan beslenen çok disiplinli bir yaklaşımdır. Haber çalışmaları alanında yaygın kullanım alanına sahip olan eleştirel söylem çözümlemesi güç ve egemenliğin yeniden üretiminde dilsel kodların ve iletişim stratejilerinin kullanımına ilişkin izlerin metinsel düzeyde deşifre edilmesinde ve ortaya çıkarılmasında başvurulan bir yöntemdir (Özer, 2015, s. 198-200). Söylem çözümlemesinde odaklanılan olgu ideolojik olarak çevrelenmiş söylemsel ve dilsel pratiklerin güç ve iktidar ilişkilerindeki belirleyici rolünün ortaya çıkarılmasıdır. Bu bağlamda eleştirel söylem çözümlemesi çalışmaları veya eleştirel söylem analizi

yaklaşımının Marksist toplumbilim yaklaşımı çerçevesinde geliştiği ve bu yaklaşımın kitle iletişim çalışmaları alanına uyarlanmış bir tekniği ifade ettiğini söylemek mümkündür.

4.2.7. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Çalışmada PYD/YPG'nin Suriye İç Savaşındaki pozisyonu, seçilen olaylardaki konumu ve izlediği strateji ile sınırlı olarak ele alınmıştır. Bu bağlamda örgütün ayrı ve müstakil bir yapı olarak kuruluşunu deklare ettiği 2003 yılından itibaren geçen zaman dilimine ilişkin analiz ve çözümlemeler, çalışmada ele alınan boyutuna kavramsal ve tarihsel zemin teşkil etmesi bakımından sınırlı olarak incelenmiştir. DEAŞ ve PYD/YPG, Suriye İç Savaşında ülkenin kuzeydoğusundaki geniş bir coğrafi alanda hâkimiyet mücadelesi ekseninde birçok cephede karşı karşıya gelmiştir. Bu çatışmaların her biri devlet destekli terörizm, vekâlet savaşı ve terörün medyada temsili konularında önemli ipuçları içermekle birlikte, çalışma kapsamında seçilen Ayn El Arab Çatışmaları ve Rakka Operasyonu ile sınırlı haber ve içerikler incelenmiştir. Çalışmada Ayn El Arab Çatışmalarını ve Rakka Operasyonunu tetikleyen ön koşullar, çatışma süreci ve çatışmalar sonrasında sahadaki gerçekliği besleyen yansımaları içermesi bakımından 5 yıllık bir zaman diliminde, 2014-2019 yıllarında bu iki çatışma bölgesine ilişkin BBC haber ve içerikleri seçilmiştir.

Daha önce değinildiği üzere, terörün medyada temsiline ilişkin iletişim, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler ve güvenlik bilimleri gibi alanlarda birçok çalışma mevcuttur. Aynı şekilde yeni nesil savaşlarda ve hibrit savaş stratejilerinde terör örgütlerinin, rolleri giderek artan devlet dışı silahlı aktörler arasında yer aldığı hususu güvenlik bilimleri başta olmak üzere farklı disipliner yaklaşımlarda ele alınmış bir konudur. Modern ve postmodern sosyoloji kuramları esas alınarak yapılmış, devletlerin ve egemen sınıfların yeni nesil kontrol ve denetim stratejileri ve araçlarına ilişkin çalışmalar mevcuttur. Ancak, hegemonya mücadelesinin küreselleşen karakteri, küresel güç mücadelesinde kitle medyasının gücünü, propaganda ve algı yönetimi paradigmalarını sosyal teori boyutuyla ele alan çalışma sayısı sınırlıdır. Spesifik olarak PYD/YPG'nin, Türkiye'nin müttefikleri konumundaki ABD ve Avrupalı devletler tarafından terör örgütleri listesine alınmamış olması nedeniyle akademik alanda PYD/YPG temalı çalışma sayısının oldukça sınırlı olmasının bir diğer nedenidir.

Dünya genelinde en etkin ve yaygın haber ağına sahip bir uluslararası yayın kuruluşu olan BBC'nin haber ve iletişim stratejilerine yönelik akademik çalışma sayısı da sınırlıdır. Bu bağlamda, çalışma özgün olmakla birlikte sayılan alanlarda araştırma ve çalışma

sayısının sınırlı oluşu önemli bir sınırlılık olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bu alanlarda karşılaşılan disiplinler arası yaklaşım ve analizler içeren kaynak eksikliğine ilişkin sınırlılıklar; iletişim bilimleri, güvenlik bilimleri, siyasal bilimler ve toplum bilim analizlerinin ayrı ayrı irdelenmesi ve taranması suretiyle aşılmaya çalışılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. BULGULARIN YORUMLANMASI

5.1. Haber Metinleri ve İçeriklerin Seçimi

Suriye İç Savaşında ABD-PYD/YPG ilişkilerinin uluslararası basında yer alma şekli ve medyada temsili seçilen içerikler üzerinden incelenmiştir. İncelenecek veriler seçilirken tarihsel anlamda kesitsel bir dönem esas alınmıştır. Suriye İç Savaşı siyasal, etnik, dinsel ve mezhepsel anlamda farklı faktörlerden beslenen çok bileşenli bir çatışmalar zincirinden oluşmaktadır. Buna ilave olarak kapsadığı coğrafi alan itibariyle ülkenin nerdeyse tamamına sirayet etmiştir. Çalışmanın kapsamında incelenen PYD/YPG, Suriye'nin kuzeydoğusunda faaliyet gösteren bir aktör olarak ön plana çıkmıştır. Uluslararası medyada terörün temsili ve medyatikleştirilmesi olgusu kapsamında Suriye İç Savaşının en yoğun çatışmalarının yaşandığı DEAŞ'ın Ayn El Arab kuşatması süreci seçilen iki olaydan birisidir. Gerek Ayn El Arab Çatışmaları gerek Rakka Operasyonunda çatışmanın iki tarafı konumundaki aktörlerin farklı devletler tarafından terör örgütleri listesine alınması belirleyici kriter olarak göz önünde bulundurulmuştur.

5.1.1. Ayn El Arab Çatışmaları

PYD'nin kurulduğu 2003 yılından itibaren özerk yönetim alanları oluşturmak üzere Suriye'nin kuzeyinde belirlediği yerleşim yerlerinden birisi de Ayn El Arab kentidir. Kürt nüfusun yoğun olduğu bölgelerde örgütlenen PYD/YPG, iç savaşın başladığı ve Şam yönetiminin ülkenin kuzeydoğusunda otoritesinin zayıfladığı dönemde gücünü arttırmıştır. PYD Suriye'nin kuzeyi boyunca uzanan hat üzerinde Cezire, Kobani ve Afrin olmak üzere üç özerk kanton yönetimi oluşturmuştur. Dolayısıyla PYD, Irak sınırında Cezire kantonuyla başlayan ve Suriye'nin batısında Türkiye'nin Hatay sınırındaki Afrin Kantonuna uzanan koridor üzerinden Akdeniz'e bağlanmış oluyordu. Bu hattın doğusundaki Cezire ve batısındaki Afrin kantonlarını birbirine bağlayan orta nokta da ise Kobani kantonu yer alıyordu (Kerman & Efegil, 2017, s. 164).

PYD/YPG, Suriye İç Savaşı'nın başından itibaren sahadaki diğer aktörlerden farklı bir yol izlemiş, rejim güçleriyle doğrudan bir mücadeleye girmemiştir. PYD, ÖSO başta olmak üzere ülkedeki muhalif silahlı unsurlarla da işbirliğine gitmemiş kontrol ettiği bölgelerdeki silahlı gücünü büyütmüştür. PYD/YPG'nin Suriye İç Savaşında izlediği bu üçüncü yol stratejisi bir bakıma ABD'nin Suriye'deki silahlı muhalif unsurlara yönelik temkinli yaklaşımıyla da örtüşmektedir. ABD, Obama döneminden başlamak üzere

Suriye'deki antidemokratik rejimin iktidardan uzaklaştırılmasını savunuyorken, ironik bir şekilde Suriye muhalefetine mesafeli bir yaklaşım izlemiştir. İslami aşırılık yanlısı unsurlar barındırdığı gerekçesiyle, ailahlı muhalif gruplara herhangi bir yardımda bulunmadığı gibi uluslararası platformlarda diğer ülkelerin de bu grupları desteklemesini engelleyici politikalar benimsemiştir. Suriye krizinin başlangıcından itibaren ABD'nin ülkede en istikrarlı şekilde desteklediği silahlı yapı PYD/YPG'dir. (Köse, 2022, s. 20-21). DEAŞ'ın 2014 yılından itibaren Suriye'de etkinliğinin artması ve sahada PYD'nin silahlı kanadı YPG ile çatışması, ABD-PYD/YPG arasındaki ilişkileri güçlendirmiştir. PYD/YPG'nin Suriye'nin kuzeydoğusunda birçok yerleşim yerini kontrol etmesini destekleyen ABD'nin bu yaklaşımı kadar, Rejimin ÖSO ve diğer silahlı gruplarla mücadelesinin şiddetlendiği süreçte Esad yönetimi muvazaalı bir şekilde boşalttığı yerleşim yerlerini adeta PYD/YPG'ye devretmiştir.

PYD/YPG'nin Kobani'deki hâkimiyeti iç savaşın gölgesinde şekillenmiş ve pekişmiştir. 2003 yılında kurulduğunda sert tedbirlere muhatap olan, yönetici kadrosu bir dizi kovuşturma ve tutuklama işlemlerine maruz kalan örgütle Esad yönetiminin ilişkileri iç savaş sürecinde yeni bir evreye geçmiştir. Şam yönetimi için 2011 ve 2012 yılları silahlı muhalefetin ülke geneline yaydığı isyan dalgası ile mücadele çabalarının gölgesinde geçmiştir. Daha önce ülke dışına kaçmak zorunda kalan PYD lideri Salih Müslim, bu süreçte rejim tarafından görüşmek üzere ülkeye davet edilmiştir. Rejimle ilişkileri düzelme evresine giren PYD'nin silahlı kanadı YPG, Suriye ordusu ve istihbaratı ile işbirliği içerisinde hareket etmeye başlamıştır. Suriye'deki diğer Kürt grupların aksine rejimle sıcak ilişkiler kuran PYD/YPG, hâkimiyeti altındaki bölgelerdeki muhalif Kürt unsurları da şiddet, baskı ve suikastlerle sindirmiş ve homojen bir yapı oluşturmuştur. Böylece rejim güçleri tarafından anlaşmalı olarak terkedilen Ayn El Arab kentinde PYD/YPG'nin mutlak silahlı hâkimiyeti başlamıştır. Suriye'nin kuzeydoğusundaki diğer bölgelerde de Suriye rejiminden gördüğü imtiyaz sayesinde hızla yapılanan ve militan sayısını arttıran PYD/YPG, eş zamanlı olarak kanton yönetim modeline dayalı olarak idari yapılar oluşturmuştur (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2017, s. 16). PYD'nin kanton yönetimi ilan ettiği üç önemli bölgeden biri konumundaki Ayn El Arab, Irak'ın kuzeyinden Suriye'nin kuzeyi boyunca uzanan bölgeyi hedef alan DEAŞ'ın da hedefinde idi (Kerman & Efegil, 2017, s. 165-166). 2014 yılı başlarında Suriye'nin kuzeyindeki Azez'i de kontrol eden DEAŞ, Rakka ve Azez arasında bağlantı hattı olarak gördüğü Ayn El Arab'a yönelmiştir. Ayrıca Ayn El Arab'ın ele geçirilerek YPG unsurlarının

bölgeden çıkartılması, örgütün Irak'ın kuzeyindeki Kürt bloku ile olan bağlantısının kesilmesi açısından stratejik öneme sahipti.

PYD iç savaşın başından itibaren, toprak bütünlüğünü hedef aldığı Suriye ve onu destekleyen Rusya, İran gibi ülkelerle ve silahlı muhalefetin omurgasını oluşturan ÖSO ile çatışmaya girmekten kaçınmıştır. Türkiye'nin 2016 yılındaki askeri operasyonlarına hedef olana kadar PYD/YPG'nin sahada çatıştığı tek silahlı grubun DEAŞ olduğu söylenebilir. PYD/YPG'nin ABD himayesinde ve Şam yönetiminin zımni onayı ile zemin kazanarak ilerlemesi ve ülkenin kuzeyi boyunca uzanan hat üzerinde terör koridoru oluşturma girişimi, 2016 yılından itibaren Türkiye'nin askeri operasyonlar düzenlemesine neden olmuştur. Suriye İç Savaşının Türkiye dışında kalan etkin aktörleri PYD'YPG'nin sahadaki eylemlerine göz yuman bir politika benimsemişlerdir. DEAŞ'ın Ayn El Arab'ı kuşattığı süreçte ÖSO'ya bağlı birlikler ve Türkiye üzerinden Suriye'ye geçişine izin verilen Irak Kürt Bölgesel Yönetimine bağlı peşmerge güçleri aktif olarak YPG ile birlikte DEAŞ kuşatmasına karşı savaşmıştır. 2014 yılında oluşturulan DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonu üyesi ABD, Fransa, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri hava operasyonları düzenleyerek DEAŞ'ın Ayn El Arab kent merkezini ele geçirmesini engellemeye çalışmışlardır.

Rakka'yı elinde bulunduran DEAŞ, 13 Eylül 2014'de Ayn El Arab kenti civarında PYD'nin kontrolü altında bulunan köyleri hedef alan bir saldırı başlatmıştır. DEAŞ, Aralık ayı başında PYD'ye bağlı YPG güçlerinin direnişini kırarak 350 köyü işgal etmiştir. Ayn El Arab kent merkezi üstündeki baskıların artması üzerine ABD öncülüğündeki DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonu hava operasyonları düzenleyerek DEAŞ kuşatmasını kırmaya ve kenti savunan YPG'nin üzerindeki baskıyı azaltmaya çalışmıştır. YPG mevzilerini hedef alan DEAŞ güçlerinin saldırılarından kaçan yüzbinlerce sivil Türkiye'ye sığınmıştır. Kent merkezinin tamamen DEAŞ'ın eline geçme ihtimali karşısında ABD öncülüğündeki koalisyonun DEAŞ hedeflerine yönelik hava saldırıları artmıştır. Koalisyonun hava operasyonlarına ek olarak YPG, ÖSO ve Peşmerge güçlerinin kara direnişi karşısında DEAŞ 26 Ocak itibariyle Ayn El Arab şehir merkezindeki mevzilerini kaybetmeye başlamıştır. Koalisyon hava saldırılarının desteğindeki YPG, ÖSO ve peşmerge saldırıları sonucunda kent merkezini kaybeden DEAŞ, Ayn El Arab çevresindeki köylerde de tutunamayarak 2 Şubat tarihinde geri çekilmek zorunda kalmıştır.

Ayn El Arab çatışmalarının iki ana aktörü konumundaki DEAŞ ve PYD/YPG'nin farklı devletlerin terör örgütleri listesinde yer alıyor olması dolayısıyla, söz konusu çatışmaların kitle medyasında işlenme şeklinin terörün medyatikleştirilmesi sorunsalı bağlamında inceleme konusu olarak ele alınabileceği değerlendirilmektedir. Bu bağlamda Ayn El Arab Çatışmalarının taraflarından PYD/YPG Türkiye tarafından terör örgütü olarak tanınırken; DEAŞ hem Türkiye'nin hem ABD başta olmak üzere Suriye İç Savaşına müdahil birçok devletin terör örgütleri listesinde yer almaktadır. Gerek kentin DEAŞ tarafından kuşatıldığı süreçte, gerek çatışmaların yoğunlaştığı süreçte ve gerekse çatışmalardan sonraki süreçte iki örgüt arasında cereyan eden çatışmaların uluslararası basında işlenme şekli; kavramsal, bilişsel ve örgütsel bağlamda medyada terörün meşrulaştırılarak temsili sorunsalına ilişkin önemli ipuçları içermektedir. Ulusal ve uluslararası medya kuruluşları başta olmak üzere, devletlerin veya kurumların terörle ilişkileri ve devlet destekli terörizm sorunsalının en önemli nedenlerinden birisinin farklı devlet dışı silahlı grupların kimi devletlerce terör örgütü olarak kabul edilirken kimi silahlı grupların terör örgütü olarak tanınmamasından ileri geldiğine igili bölümdeki analizlerde ele değinilmiştir (Martin, 2017, s. 117). Bu bağlamda Suriye İç Savaşına müdahil devletlerden en az birisi tarafından terör örgütü olarak değerlendirilen yapılar seçilmiştir. Buna ek olarak PYD/YPG'nin örgütsel, bilişsel ve eylemsel bağlamda terör örgütleri tipolojisi ile örtüşen yönleri analizlerde ele alınmıştır.

PYD/YPG'nin, Türkiye'nin diplomatik girişimleri sonrasında ABD ve Avrupalı devletlerce terör örgütleri listesine alınan PKK/KCK ile olan ideolojik, örgütsel ve organik bağları örgütsel analizler kapsamında irdelenmiştir. DEAŞ'ın Ayn El Arab'a saldırması ile başlayan ve ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyonun desteklediği PYD/YPG'nin kenti yeniden ele geçirdiği süreci kapsayan dönem ve çatışmalar BBC Dünya Servisi haber ve içerikleri esas alınarak incelenmiştir. Seçilen haber ve içerikler ağırlıklı olarak bu döneme ilişkin olmak şartıyla Ayn El Arab çatışmalarına ilişkin haber ve içeriklerden faydalanılmıştır. Ayn El Arab kentine saldıran DEAŞ ve Suriye İç Savaşının etkin aktörlerinden birisi konumundaki PYD/YPG arasındaki çatışmalar devlet destekli terörün kitle medyasında temsili olgusu kapsamında haber ve içerikler üzerinden analiz edilmiştir.

5.1.2. Rakka Operasyonu

Irak merkezli olarak kurulan DEAŞ'ın ideolojik ve örgütsel temellerinin atıldığı dönem 2000'li yılların başlarıdır. Kuruluş sürecinde Afganistan merkezli El Kaide'ye bağlılığını bildirmiş ve örgütün Irak kolu olarak faaliyet göstermiştir. Örgüt 2006 yılından

itibaren Irak Şam İslam Devleti adını kullanmaya başlamıştır. Irak'taki ABD işgali şartlarından ve parçalı siyasi yapıdan beslenerek hızla gücünü arttıran örgüt 2013 yılından sonra Irak'ta ve Suriye'de eylemlerini arttırmıştır. DEAŞ 2013 yılında gözünü Suriye'ye çevirmiş, bu yeni stratejisi doğrultusunda genişleyen coğrafi hedefiyle uyumlu bir dönüşümle adını Irak ve Şam İslam Devleti olarak değiştirmiştir.

DEAŞ'ın Suriye'yi hedef alan yeni açılımının en önemli aşamalarından birisi Suriye İç Savaşının dinamik aktörlerinden Nusra Cephesiyle birleşmesi olmuştur. DEAŞ, 2013 yılı Nisan ayında yayınladığı Ebubekir Bağdadi'ye ait ses kaydıyla birleşme ve ortak eylem stratejisi kararını dünya kamuoyuna duyurmuştur. Nusayri azınlığa dayalı Baas rejimi karşıtı Sünni çoğunluğun hoşnutsuzluğundan beslenmesinin yanı sıra, örgütün kurucu aktörleri konumundaki El Kaide unsurlarının sahip olduğu küresel ilişki ağından devişirilen yabancı militanlarla birlikte kısa sürede geniş bir militan havuzu kazanan Nusra Cephesi ile yapılan bu işbirliği, DEAŞ'ın kısa sürede Suriye'de geniş bir coğrafi alanı ve önemli yerleşim yerlerini işgal etmesini kolaylaştırmıştır. DEAŞ'ın Suriye'de işgal ettiği kentlerden birisi de 2014 yılında sözde hilafetin başkenti ilan ettiği Rakka'dır (Şenol, Erdem, & Erdem, 2016, s. 279).

DEAŞ bu süreçte Rakka dışında Azez, Halep ve İdlib gibi önemli yerleşim yerlerini de işgal etmiştir. Suriye'deki köklü ve kadim şehirlerden Rakka Sünni nüfusun ağırlıklı olduğu bir yerleşim yeridir. Suriye krizinin başından itibaren civar bölgelerdeki çatışma alanlarından kaçan büyük kitlelerin sığındığı bir kent olmuştur. 2014 yılında Suriye ile eş zamanlı olarak Irak'ta da etkinliğini arttıran DEAŞ Musul'u ele geçirerek Irak'tan Suriye'ye uzanan geniş bir alanı kontrol etmeye başlamıştır. Bu süreçte örgüt, 2014 yılı başında ele geçirdiği Rakka'nın başkent olduğu sözde hilafetini ilan etmiştir. İdeolojik, siyasi ve örgütsel söylemlerine paralel bir yapılanmaya giden DEAŞ, idari alanda da örgütlenmeye önem vermiş, ele geçirdiği yerlerde belediyecilik ve kamusal hizmet alanlarında farklı yapılanmalara giderken hilafet rejimine uyumlu yargı mekanizmaları da oluşturmaya başlamıştır.

DEAŞ 2014 yılından itibaren Rakka, Halep, İdlib, Azez ve Atme gibi yerleşim yerlerini kısa sürede ele geçirerek Suriye'de geniş bir alanı kontrolü altına almıştır. Aynı süreçte Irak'ta ABD işgali himayesinde kurulan Merkezi Irak Hükümetince yönetim kademelerinden dışlanan Saddam dönemi kamu çalışanlarını ve eski askerleri saflarına katarak hızla güçlenmiştir. DEAŞ'ın bu süreçte hızla güçlenmesi ve her iki ülkede geniş bir

alanı işgal etmesi ABD'nin dikkatinden kaçmamıştır. El Kaide tehdidini bertaraf etme söylemiyle 2001 yılında Afganistan'ı işgal eden ABD, 2003 yılında da kitle imha silahlarına sahip olduğu gerekçesiyle Irak'ı işgal etmiştir (Friedman, 2014, s. 350). Bu dönemde Irak'ta ve Suriye'de DEAŞ'ın önemli bir tehdide dönüşmesine mukabil olarak 2014 yılında DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonu kurulmuştur. DEAŞ'ın Suriye'de tutunabilmesi açısından stratejik öneme sahip olan Ayn El Arab'ı örgütün ilk hedeflerinden birisi olmuştur. 2014 yılında DEAŞ'ın Ayn El Arab'a saldırması, PYD/YPG'yi Suriye İç Savaşı'nda ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyonun sahadaki önemli bir müttefiki konumuna getirmiştir. Aynı şekilde DEAŞ'ın elindeki Rakka da PYD'nin hedeflediği Suriye'nin kuzeyi boyunca uzanan hattın önemli kesişme noktalarından birisi konumunda idi. Rakka DEAŞ'ın eline geçtiği 2014 yılından itibaren örgütün önemli en önemli direnç noktası olması nedeniyle ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyonun hedefinde olmuştur.

DEAŞ'ın başkent ilan ettiği Rakka, hem ABD öncülüğündeki koalisyonun hem PYD'nin ortak hedefi olmuştur. Koalisyon hava kuvvetleri DEAŞ mevzilerine ve Rakka'ya yüzlerle ifade edilen sayıda hava saldırısı düzenlemiştir. ABD öncülüğündeki koalisyon, PYD/YPG militanlarını eğitmek üzere gönderilen sınırlı sayıdaki askeri personel dışında Suriye'de kayda değer bir kara gücü bulundurmuyordu. Dolayısıyla DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonunun Rakka Operasyonunda kara gücü olarak kullanmayı düşündüğü unsur PYD'nin silahlı kolu YPG olmuştur. Bu bağlamda PYD, Suriye stratejisinin en önemli nirengi noktalarından birisi konumunda olan Rakka'yı işgal etmek için büyük bir fırsat yakalaşımş oldu. Gerek ABD öncülüğündeki DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonunun gerek PYD/YPG'nin Rakka stratejilerinin örtüşmesi, örgütün Suriye İç Savaşındaki konumunu daha da güçlendirmiştir.

2014 yılı Eylül ayında Ayn El Arab kentine yönelik DEAŞ saldırısını ÖSO, Peşmerge güçleri ve Koalisyon hava kuvvetlerinin desteğiyle püskürten PYD/YPG'nin yeni hedefi Azez-Ayn El Arab hattının güneyindeki Rakka olmuştur. Ayn El Arab'ın DEAŞ tarafından hedef alındığı süreçte PYD, Suriye İç Savaşına müdahil batılı devletlerin adeta meşru ve doğal müttefiki haline gelmiştir. Bu dönemde DEAŞ, Türkiye sınırı boyunca uzanan Suriye'nin kuzeydoğusundaki hattın güneyine süpürülmüş ve PYD/YPG igali altındaki bölge güvenlik altına alınmıştır. Cezire'den Ayn El Arab'a uzanan hat üzerindeki DEAŞ baskısının kırılması sonrasında daha batıya yönelen PYD/YPG, Kobani Kantonu ile Afrin Kantonunu birbirine bağlamak için Fırat Nehrinin batısına yönelmiştir. Bu gelişmeler karşısında Türkiye, güney sınırı boyunca uzanan bir terör koridoru tarafından kuşatıldığı

gerekçesiyle PYD'nin Suriye'de artan etkinliğine ve rolüne daha yüksek sesle tepki göstermeye başlamıştır. Türkiye PYD'nin Suriye'deki etkinlik alanının sınırlanması gerekliliğine yönelik yaklaşımını, örgütün Fırat'ın batısına geçişini kırmızıçizgi olarak gördüğü şeklinde söylemleştirmiştir. Türkiye'nin PYD/YPG'ye yaklaşımı, kurulduğu tarihten itibaren PKK'nın Suriye kolu olarak örgütlenmiş bir terör örgütü olduğu yönünde olmuştur. İç savaşın başlarından itibaren Şam yönetimi ile olan muvazaalı ilişkileri, rejim güçleriyle hiç çatışmaması, Suriye muhalefetini desteklemiyor olması gibi faktörler ve izlediği üçüncü yol stratejisi PYD'yi, DEAŞ'la savaşan küresel güçlerin meşru ve seküler müttefiki konumuna itmiştir (Kerman & Efegil, 2017, s. 163).

ABD öncülüğündeki koalisyonun desteğiyle Ayn El Arab'ı tekrar işgal eden PYD/YPG, ABD'nin Rakka Operasyonu için de sahaya sürdüğü örgüt olmuştur. Ancak PYD/YPG'nin Suriye krizi sürecinde yükselişine sert tepki gösteren Türkiye'nin itirazlarını yumuşatmak ve örgütü Suriye muhalefeti ile ilişkilendirmek için ABD'nin bulduğu yol omurgasını YPG'nin oluşturduğu SDG'yi kurmak olmuştur (Çalışkan, 2020, s. 74). Rakka Operasyonu için ABD'nin Suriye'deki muhalif silahlı gruplar arasında güç birliği sağlama stratejisinin bir parçası olarak 13 Ekim 2015 yılında kurulan SDG, PYD/YPG için bir legalize olma aracı ve örtü görevi görmüştür (Kerman & Efegil, 2017, s. 167-168). Bünyesinde sınırlı sayıda Arap, Türkmen, Süryani ve Ermeni unsurlar barındırıyor olmakla birlikte SDG'nin dominant gücü PYD'nin silahlı kanadı YPG'den oluşmaktadır. SDG bünyesindeki diğer bileşenlerin bu yeni yapı içindeki rolü ve cesameti sembolik olmaktan öteye geçmemektedir.

SDG kuruluş amacını Rakka'yı DEAŞ'tan kurtarmak ve Suriye İç Savaşında etkin olan radikal ve selefi terör örgütlerinin ülkedeki varlığına karşı mücadele etmek olarak ifade etmiştir. Kürt olmayan sınırlı sayıda silahlı grupları bünyesine dahil ederek Suriye'de İslami aşırılıkla mücadele söylemiyle kurulan SDG, farklı etnik ve dinsel grupları barındıran yapısıyla Suriye muhalefetinin bir bileşeni olduğunu iddia etmektedir. Ancak baskın ve belirleyici unsuru YPG militanlarından oluşan SDG, PYD'nin muvazaalı bir yan kuruluşu görünümü arzetmektedir. Bu bağlamda, bünyesinde barındırdığı silahlı unsurlar, örgütsel yapısı ve karar mekanizmaları itibariyle SDG'nin tipik bir PYD yapılanması olduğunun altını çizmek gerekir. Eylem sahası ve coğrafi hedefleri itibariyle PYD/YPG'nin örgütsel hedefleriyle örtüşen yapısı bu tezi destekleyen bir husustur. ABD'nin teşvikiyle atılan bu adım, PYD'nin Fırat Nehri'nin batısına yönelik herhangi bir adımını kırmızı çizgisinin aşılması olarak yorumlayacağını deklare eden Türkiye'nin, Suriye'nin kuzeyinde terör

koridoru oluşturulmasına yönelik itirazlarını muvazaalı bir metotla giderme girişiminden ibaret kalmıştır.

Kuruluşundan kısa bir süre sonra aynı yılın Aralık ayında Fırat'ın batısına geçen SDG'ye bağlı silahlı unsurlar Tırşin Barajı'nı DEAŞ'tan almıştır. SDG kuruluş söylemi ve stratejisi doğrultusunda 2016 yılının Mayıs ayında Rakka'ya yönelik ilk harekâtını başlatmış, yirmiye yakın köyü DEAŞ'tan almıştır. Ancak SDG'nin Fırat'ın batı yakasındaki bir diğer bölge olan Mümbiç'e yönelik harekâtının başlamasıyla Rakka kuşatması tehir edilmiş oluyordu. YPG güçlerinin SDG kisvesi altında Tırşin Barajını ve Mümbiçi ele geçirmesi, PYD'nin Cezire ve Kobani kantonlarından oluşan bölgeyi Batıda Afrin kantonuyla birleştirme stratejisini adım adım hayata geçirmesi anlamına geliyordu. SDG örtüsü altında örgütsel amaçlarını hayata geçiren PYD Rakka, Tırşin Barajı ve Mümbiç'e yönelik harekâtlar sürecinde DEAŞ'la mücadele söylemi ile meşrulaştırılmıştır. Bu süreçte DEAŞ tehdidi üzerine inşa edilen korku duvarı ve sahada bu tehditle mücadele eden seküler güç dikotomisine dayalı propaganda, uluslararası mecralarda diplomasinin diline hakim olduğu gibi uluslararası basının haber ve içerik üretiminde de öne çıkmıştır.

Rakka'ya yönelik ana harekât 2016 yılının Kasım ayında başlamıştır. SDG/YPG, Rakka'yı DEAŞ'tan kurtarmak amacıyla *"Fıratın Gazabı"* adıyla operasyon başlattığını duyurmuştur. Fırat'ın batı yakasındaki Tırşin Barajı ve Mümbiç'in YPG'nin kontrolüne girmesi, DEAŞ'ın Halep'in doğusundaki silahlı unsurlarından destek almasının önlenmesi ve bu hatla bağının kesilmesi anlamına geliyordu. Rakka'nın kuzeyindeki Tel Abyad'ın YPG tarafından işgal edilmesiyle DEAŞ'ın sözde başkenti kuzeyden de kuşatılmış oluyordu. DEAŞ'ın Irak ve Suriye'deki militan rezervlerinden beslenmesini engelleyecek bu hamlelerden sonra 2016 yılı sonlarında, DEAŞ'ın elindeki Musul'a yönelik operasyonla eş zamanlı olarak Rakka'ya yönelik harekâtta başlamıştır. SDG/YPG Rakka operasyonunu, DEAŞ'ın Suriye krizine müdahil Batılı ülkelerin başkentlerine yönelik muhtemel saldırılarını da önlemeye yönelik bir operasyon olduğu şeklindeki açıklamalarla gerekçelendirerek deklare etmiştir. Harekâtın kara gücünü, ağırlıklı kısmını YPG'nin oluşturduğu yaklaşık 30 bin kişilik SDG güçleri oluşturmakta idi (Kerman & Efegil, 2017, s. 166-167). ABD öncülüğündeki DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonunun yoğun hava desteği verdiği operasyon yaklaşık bir yıl sürmüştür.

SDG tarafından kuşatılan kentte sıkışıp kalan binlerce sivil, bu bir yıllık operasyon süresince DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonunun hava saldırılarında hayatını

kaybetmiştir. Bu süreçte düzenlenen hava saldırılarındaki sivil kayıplar uluslararası camianın gündemine sıklıkla gelmiş ancak buna rağmen saldırılar harekâtın neticelendiğinin Dünya kamuoyuna duyurulduğu 17 Ekim 2017 tarihine kadar mütemadiyen devam etmiştir. YPG'nin omurgasını oluşturduğu SDG güçleri Rakka Operasyonunun başından itibaren kenti çevreleyen köylerden başlamak üzere aşamalı olarak koalisyon hava kuvvetlerinin desteği ile ilerleyerek bir yıllık çatışmalar sonunda Rakka'daki DEAŞ hâkimiyetine son vermiştir. 2000'li yılların başlarında örgütsel temelleri atılan ancak Suriye İç Savaşına dahil olduğu 2013 yılına kadar ciddi bir varlık göstermeyen DEAŞ'ın yükselişi gibi düşüşü de hızlı olmuştur. 2013 yılının sonlarında Irak'ın kuzeyinde Musul, Tikrit gibi önemli yerleşim yerlerini ciddi bir direnişle karşılaşmadan Irak Merkezi Hükümeti ordusundan alan örgüt, aynı şekilde ciddi bir direnişle karşılaşmadan bir yıl gibi kısa bir sürede Suriye'nin de dörtte birini işgal etmeyi başarmıştır. Suriye'deki geniş coğrafi alan hakimiyeti bir yıl kadar kısa süren örgüt, 2016 yılından itibaren ciddi toprak kayıpları yaşamış, 2017 yılı ortalarına gelindiğinde kontrol ettiği alanların tamamına yakınını kaybetmiştir. Bu süreçte DEAŞ'tan boşalan alanlara Irak'ta Bölgesel Kürt Yönetimi güçleri hakim olurken, Suriye'de ise bu boşluğu PYD/YPG doldurmuştur. 2017 yılının sonlarına gelindiğinde PYD/YPG Suriye'nin dörtte birinden fazlasını kontrol eder hale gelmiştir.

ABD, Suriye krizinin başında itibaren antidemokratik uygulamaları ve teröre verdiği destek dolayısıyla Şam yönetimi'nin mümkün olan en kısa sürede görevden uzaklaştırılması gerektiği tezini savunuyordu. 11 Eylül Saldırılarından sonra dönemin ABD Başkanı Bush tarafından; askeri politikaları, siyasi rejimleri ve terör örgütleri ile olan ilişkileri gibi nedenlerden dolayı Kuzey Kore, İran ve Irak'tan oluşna üç devleti "*Şer Ekseni"* olarak tanımlanmıştır. Suriye, bu üç ülkeden birisi olan İran'la olan yakın ilişkilerinin yanı sıra Hamas'a ve Lübnan'daki Hizbullah Örgütüne verdiği destek nedeniyle ABD'nin hedefinde idi (Çelikkanat, 2007, s. 125). Suriye krizinin ilk evrelerinde ülkedeki muhalefeti desteklemiş ve Esad yönetiminin görevden uzaklaştırılması yönünde tavır almış olmasına rağmen, Sünni silahlı muhalefetine temkinli yaklaşmış ve desteklememiştir. ABD, içlerinde ÖSO'nun da bulunduğu silahlı muhalefetin; İslami aşırılık yanlısı ekstremist grupları barındırdığı ve Afganistan'da savaştığı El Kaide ile aynı networkdan beslenen cihatçı gruplardan oluştuğu savını ileri sürmüştür. DEAŞ'ın yanı sıra Nusra Cephesi gibi İslami aşırılık yanlısı örgütlerin Suriye'de etkinliğini arttırdığı ve sahada görünür hale geldiği 2013 yılından itibaren Suriye yönetiminin görevden uzaklaştırılması sorunsalı gündemden düşmüş ve DEAŞ'la mücadele önceliğinin gölgesinde kalmıştır.

DEAŞ'ın Ayn El Arab'a saldırdığı 2014 yılındaki çatışmalardan DEAŞ'ın Rakka'dan çıkarılması hedefiyle 2016 yılında başlatılan harekata uzanan süreçte ABD DEAŞ'a karşı kara harekatı düzenlememiştir. Bunun yerine, sahada yerel silahlı unsurların desteklenmesi olarak adlandırılan bir strateji çerçevesinde silah, eğitim, lojistik ve istihbarat desteği vererek YPG'yi etkin bir güç haline getirmiştir. DEAŞ'ın Ayn El Arab kuşatması sürecinde olduğu gibi Rakka'nın SDG Güçleri tarafından kuşatıldığı süreçte de ABD öncülüğündeki DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonu, *"özgür dünyanın değerlerini küresel selefi cihatçı terör tehdidinden korumak"* söylemiyle yerel silahlı unsurla işbirliği adı altında YPG'yi desteklemiştir. Bu bağlamda PYDYPG, DEAŞ kaynaklı tehdidin bertaraf edilmesi için sahada desteklenen ve evrensel değerleri koruma misyonuyla donatılan yerel silahlı güç olarak meşrulaştırılmıştır.

PKK/KCK'nın Suriye kolu PYD/YPG'nin dört parçalı konfederatif sözde *"Kürt devleti"* projesine yönelik silahlı eylemleri ve işgalleri Batı basını tarafından küresel tehdit konumundaki *"selefi cihatçı terörle mücadele"* söylemiyle meşrulaştırılmıştır. Rakka Operasyonu süresince Batı medyasının haber ve içeriklerinde bu söylem üzerine temellendirilmiş propaganda dilinin izlerini sıkça görmek mümkündür.

SDG'nin, dolayısıyla PYD/YPG'nin Rakka'ya yönelik harekatı ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyonun Orta Doğu'daki bir numaralı tehdit algılamasına dönüşen DEAŞ'ın en önemli nirengi noktasının kırılmasına yönelik bir hamle niteliğindedir. Bunun yanında Rakka'nın PYD/YPG'nin eline geçmesi, Suriye-Türkiye sınırı boyunca uzanan kuzey hattı üzerinden Fırat'ın batısına geçemeyen PYD/YPG'nin güneye inerek bu amacını gerçekleştirmesi anlamına gelmektedir. Örgüt, Fırat'ın hemen doğusunda ve Suriye-Türkiye sınır hattının nispeten daha güneyinde yer alan Rakka'yı kontrol ederek, daha önce işgal ettiği Mümbiç'e uzanan bir hat oluşturmak ve oradan da Afrin Kantonuna uzanan bir koridor açmak amacındadır. Çalışmada BBC haber ve içerikleri; Rakka Operasyonuna ilişkin kullanılan söylem, öne çıkartılan olgular, seçilen zamanlar, faydalanılan propaganda tekniği ve algı yönetimi paradigmaları bağlamında ele alınacak ve çözümlenecektir.

5.2. Söylem Analizinde Kullanılan Değerlendirme Kriterlerinin Belirlenmesi

Çalışma kapsamında seçilen ve söylem analizi tekniği ile çözümlenen haber metinleri ve içerikler Voyant veri görselleştirme araçları üzerinden, kavramların frekans yoğunlukları ve kavramlar arası bağlantı algoritmalarının ortaya çıkarılması için analiz edilmiştir. Ayn El

Arab Çatışmaları kapsamında incelenen toplam 36 haber metni ve Rakka Operasyonu kapsamında incelenen toplam 35 haber metni ayrı ayrı Voyant araçları modülünde süzdürülerek kavramsal yoğunluk ve kavramsal ilişki analizine tabi tutulmuştur. Ortaya çıkan kavram yoğunluğu ve kavramlar arasındaki bağlam ilişkileri, çalışma kapsamında yapılan söylem analizleri ile benzer sonuçlara işaret etmektedir. Çalışmanın veri analizi bölümünde metin ve içeriklerin çözümlenmesinde referans alınan kavramların ve temaların kavramsal Voyant analizlerinde ortaya çıkan sonuçlarla büyük benzerlikler gösterdiği görülmüştür. Haber metinlerine ilişkin söylem çözümlemesi, tematik eşleştirme yöntemiyle ve bulguların belirlenen değerlendirme kriterlerini karşılama düzeyi esas alınarak yapılmıştır. Kavramsal yoğunluk ve kavramsal ilişki analizleri; Ayn El Arab Çatışmaları ve Rakka Operasyonuna ilişkin seçilen haber metinlerinin Voyant analizi modülünde süzdürülmesi suretiyle yapılmıştır. Böylece metinlerin tamamında öne çıkarılan kavramlar ve vurgular belirlenirken buna ilave olarak kavramlar ve temalar arasındaki karşılıklılık ilişkileri de saptanmıştır.

Öncelikle Ayn El Arab çatışmalarına ilişkin çıkan haber ve içeriklerin tamamı kavramsal yoğunluk açısından incelenmiştir. Söylem çözümlemesi kapsamında değinildiği üzere metinlerin tamamı dikkate alındığında öne çıkarılan husus, PYD/YPG'yi Kürt kimliği ile özdeşleştiren etnik kimlik vurgusu olmuştur. Yine metinlerin tamamı dikkate alındığında hegemonik kültürün ve egemen söylemin izlerine işaret eden bir vurgu olarak, *"IŞİD", "İslam Devleti"* ve *"İD"* gibi nitelemelerle cihatçı aşırılık tehdidine işaret eden terimlerin ve kavramların yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Türkiye'nin PYD/YPG'ye yönelik temkinli yaklaşımı ve Ayn El Arab sürecine ilişkin eylemsizlik politikasına yönelik yoğun bir eleştirel dilin kullanıldığına işaret eden vurgular dikkat çekmektedir. Söz gelimi, bu süreçte çıkan haberlerde *"Türkiye"* kelimesinin ve sınırı kapatmasına atfen *"sınır"* kavramının yüksek frekanslara erişmesi bu söyleme işaret eden bulgulardır. Yine DEAŞ ve PYD/YPG arasında yaşanan çatışmalarda ABD'nin *"selefi cihatçı terörle mücadele*" söylemiyle pozisyon aldığına işaret eden vurgular *"ABD"* kelimesi ile birlikte *"hava harekâtı"* kelimelerinin yoğun olarak karşımıza çıkıyor olmasıyla görünür hale gelmektedir. Ayn El Arab Çatışmalarına ilişkin haber metinlerdeki kavram yoğunluğuna işaret eden söz konusu Voyant analizi sonuçları Tablo-1'de verilmiştir.

Tablo 1: Ayn El Arab Çatışmaları Haber Metinleri Kavramsal Yoğunluk Tablosu

Haber ve içeriklere ilişkin söylem çözümlemelerinde üzerinde durulan hususlardan birisi de kavramların ve temaların birbiriyle ilişkileri ve bağlamları olmuştur. Kavramsal ilişki analizlerinde ağırlıklı olarak vurgunun ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmüştür. Etnik kimlik vurgusuna dayandırılan ve *"Kürt"* kimliği ile temellendirilen vurgularda genellikle meşru milis gücü nitelemesi ön plana çıkmıştır. Bu bağlamda karşımıza, PYD'nin silahlı kanadı YPG için *"Halk Savunma Kuvvetleri", "Kürt Savaşçılar", "Kürt gençleri"* gibi nitelemelerle eşleştirilen bir kavramsal ilişki ağı çıkmıştır. *"Kürt"* kelimesinin genel anlamda meşru savunma gücü ve legal milis gücü nitelemeleriyle eşleştirilerek kullanıldığı görülmüştür. Cihatçı aşırılıkla mücadele ve DEAŞ saldırganlığına karşı sivil Kürt halkını koruma söylemi, etnik kimlikle ilişkilendirilerek legalize edilen PYD/YPG'nin meşruiyetini güçlendirmek ve desteklemek için kullanıldığı çözümlemelerde tespit edilmiştir. Kavramsal ilişki analizlerinde de bu bulguları doğrulayan bir görüntünün ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Metinlerde, "*IŞİD", "İslam Devleti"* ve *"İD"* gibi kavramların terör, tedhiş ve saldırganlık çağrıştıran kavramlarla karşılıklılık ilişkisi içerisinde kullanıldığı görülmektedir. Terör ve dehşet iklimine referans veren vurgularla ilişkilendirilerek kullanılan DEAŞ'la ilgili kavram ve kelimeler, Batı medyasında yaygın ve sorunlu bir yaklaşım olan terörü İslam'la ilişkilendiren sorunsala işaret etmektedir. Ayn El Arab çatışmaları sürecindeki ABD-PYD ilişkilerinin görünümüne işaret eden kavramlar, hava desteğinin yetersizliğine ve YPG'nin daha fazla desteklenmesi gerekliliğine ilişkin vurgularla desteklenmiştir. ABD'nin adının geçtiği bölümlerde, DEAŞ'la mücadelenin

başarısı açısından YPG'ye yönelik desteğin gerekliliğine vurgu yapan nitelemeler ağırlıklıdır. ABD'nin Suriye politikasına ilişkin içeriklerde, DEAŞ'a karşı YPG'yi destekleme stratejisinin küresel selefi terörle mücadele söylemi ile ilişkilendiren kavramlarla karşılıklı ilişki içerisinde kullanıldığı görülmektedir.

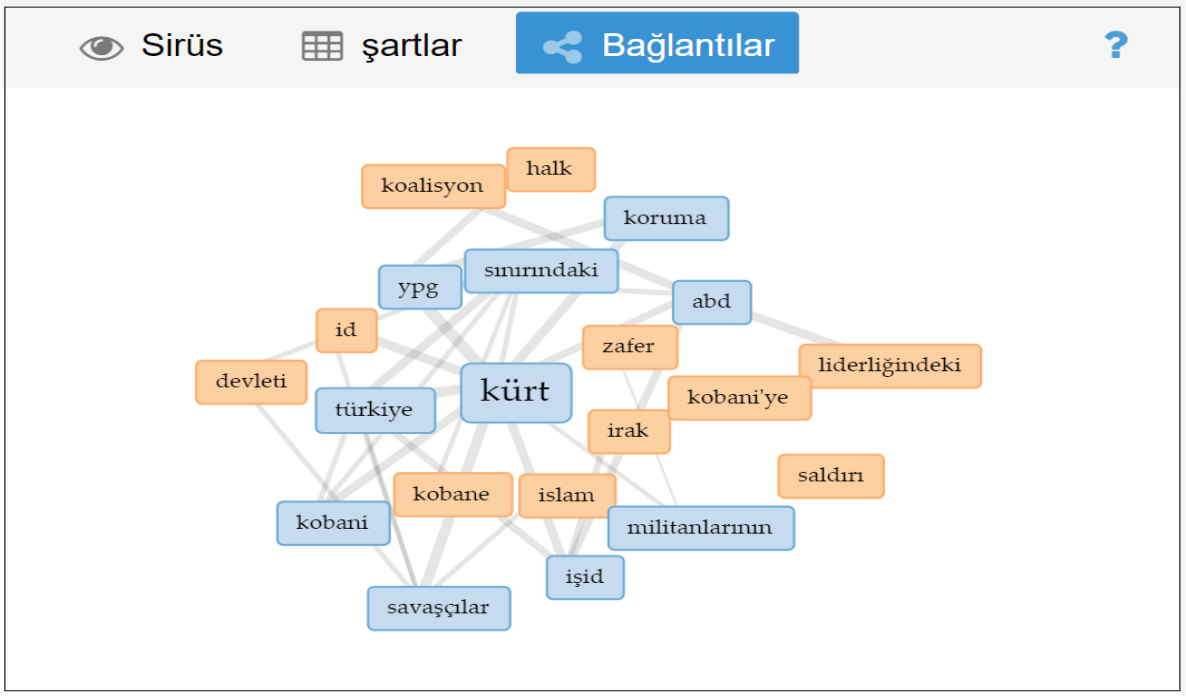

Tablo 2 : Ayn El Arab Çatışmaları Haber Metinleri Kavramsal Bağlantı Tablosu

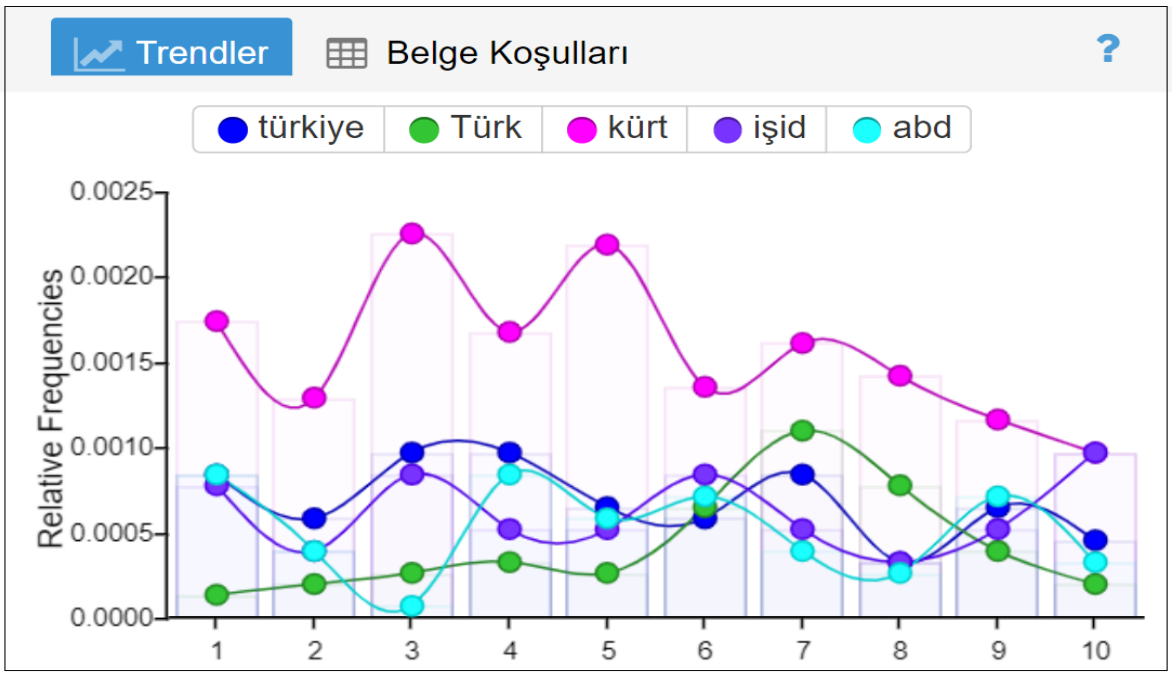

Tablo 3 **:** Ayn El Arab Çatışmaları Haber Metinleri Kavramsal Frekanslar ve Trendler

Rakka Operasyonuna ilişkin içeriklerden, çalışma kapsamında incelenen 35 haber metnindeki kavramsal yoğunluk ve kavramlar arası karşılıklılık ilişkisi de Voyant veri görselleştirme araçları ile çözümlenmiştir. Söylem çözümlemesi bölümünde ifade edildiği üzere, Batı medyasının tasvirleri ve vurguları ile inşa edilen Rakka imajı, selefi cihatçı terörün kanlı yüzüyle özdeşleştirilmiş bir algı üzerine temellendirilmiş görünüm arz etmektedir. Bu eksende üretilmiş Rakka imajının haber metinlerinde yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. YPG'nin Suriye'de ABD himayesinde yayılmasına ve işgallerine yönelik Türkiye'nin ve bölge ülkelerinin itirazlarını törpülemek için kurulan SDG'nin, Suriye muhalefetini temsil eden geniş tabanlı bir yapı olduğu mizansenine ve makyajına rağmen, metinlerde *"Kürt"* etnik kimliğine ve örtülü YPG propagandasına işaret eden kavram yoğunluğu mevcuttur.

Tablo 4 : Rakka Operasyonu Haber Metinleri Kavramsal Yoğunluk Tablosu

Haber içeriklerinde selefi cihatçılığın başkenti olarak lanse edilen Rakka ve buna bağlı olarak DEAŞ'a referans veren kavramlar yoğun olmakla birlikte, Rakka haberlerinde en fazla vurgulanan kavramın yine *"Kürt"* etnik kimliği olduğu görülmektedir. Buna karşılık, *"Kürt"* etnik kimliği ile özdeşleştirilmiş olan YPG'nin, kadim Arap şehri Rakka'ya yönelik harekâta öncülük etmesi sorunsalını meşrulaştırmak için DEAŞ kaynaklı tehdit korku duvarı olarak kullanılmıştır. Rakka haberlerinde, ABD'nin desteği ve omurgasını YPG'nin oluşturduğu SDG'yi silahlandırma süreci yoğun olarak işlenmektedir. ABD ve koalisyon vurguları, *"destek"* kelimesi ile birlikte yoğun olarak kullanılmıştır. Dolayısıyla

metinlerde PYD/YPG'ye yönelik ABD desteğine işaret eden kavramsal yoğunlaşma burada da göze çarpmaktadır.

Rakka sürecine ilişkin haber ve içeriklerde öne çıkan kavramların birbirleri ile bağlantıları ve ilişkileri incelendiğinde, yine söylem çözümlemelerinde ortaya çıkan bulgulara benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Rakka Operasyonuna ve DEAŞ'ın Rakka'daki varlığına ilişkin haber ve içeriklerde ağırlıklı olarak cihatçı aşırılığın hukuksuz uygulamaları, infazları, şiddet eylemleri ve insan hakları ihlalleri üzerinden temellendirilen dehşet iklimi mizanseni öne çıkarılmıştır. Dolayısıyla Rakka temalı haber ve içeriklerin tamamının kavramsal yoğunluk analizinde karşımıza en fazla çıkan vurgu yine İslamla ilgili kavramlarla özdeşleştirilmiş terör vurgusu olmuştur.

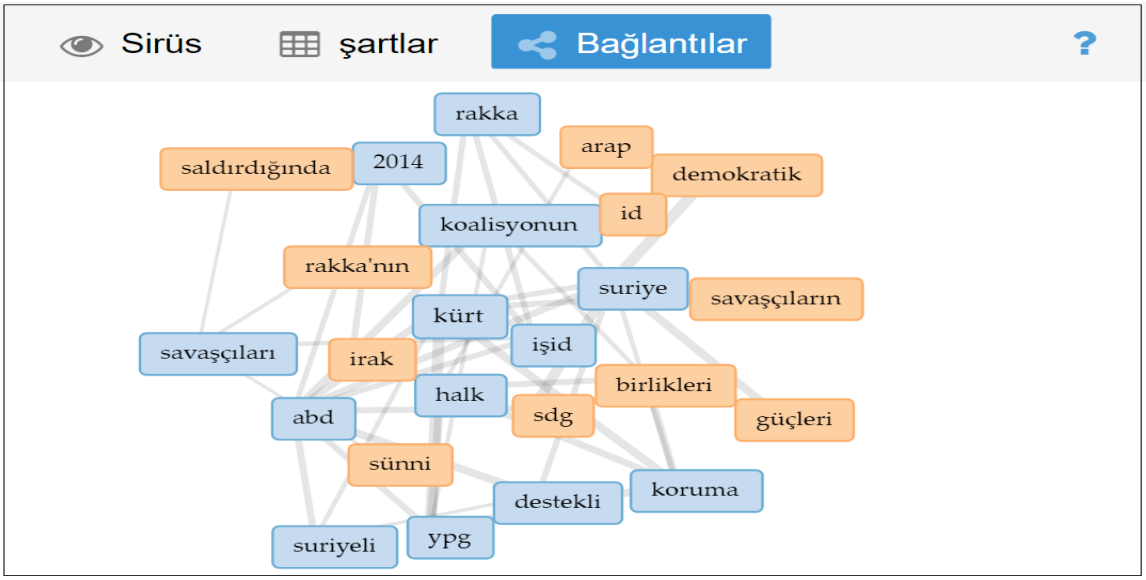

Tablo 5 : Rakka Operasyonu Haber Metinleri Kavramsal Bağlantı Tablosu

Metinlerde kullanılan *"Kürt"* kimliğiyle eşleştirilerek kullnılan etnik kimlik vurgusu *"savaşçı", "halk savunma birlikleri"* gibi legal kavramlarla eşleştirilirken, DEAŞ'a atfen kullanılan *"IŞİD", "İslam Devleti (ID)"* nitelemelerinin *"militan", "terör", "katliam"* gibi kavramla ilişkili ve ilgili olarak kullanıldığı görülmüştür. Yine *"IŞİD"* ve *"Rakka"* kelimelerinin *"hilafet"* kavramıyla ilişkili olarak kullanıldığı dikkat çekmektedir. Rakka-DEAŞ-PYD/YPG denklemine ilişkin haber ve metinlerde ABD'nin adının *"liderlik", "koalisyon", "destek"* gibi vurgularla birlikte kullanılırken aynı şekilde YPG militanlarının silahlandırılması ve desteklenmesi sürecine işaret eden vurgu ve bağlamın öne çıkarıldığı görülmüştür.

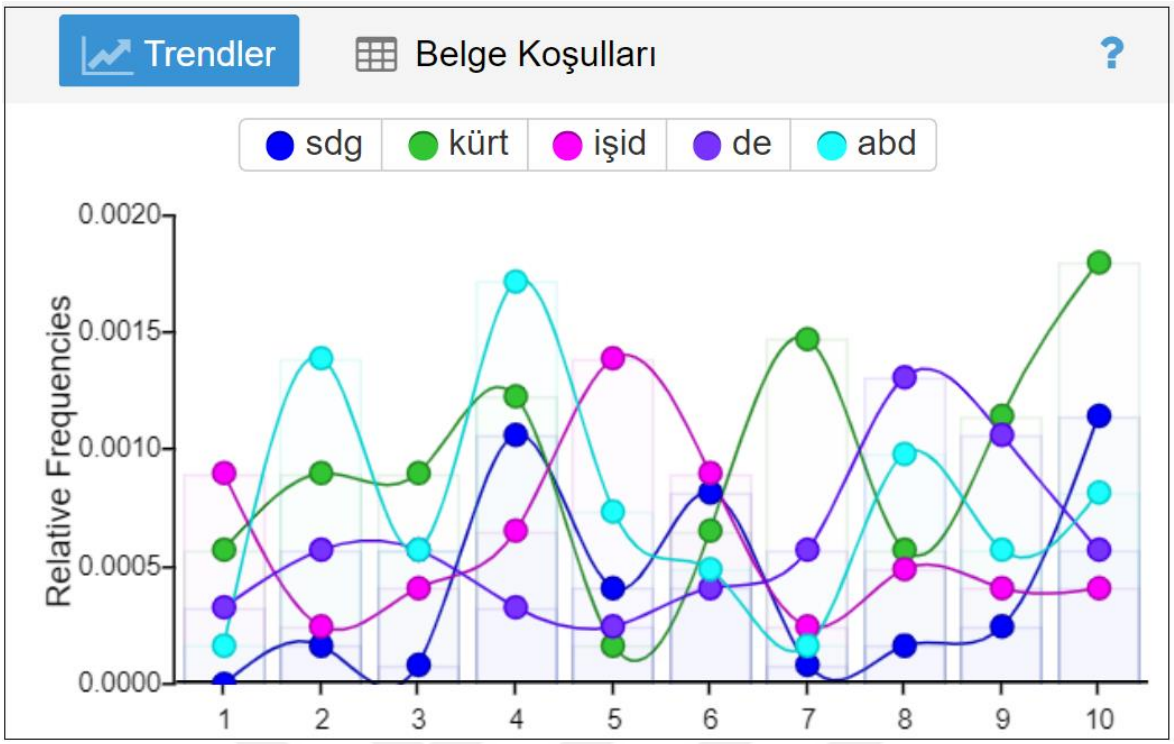

Tablo 6 : Rakka Operasyonu Haber Metinleri Kavramsal Frekanslar ve Trendler

Çalışmanın inceleme alanını oluşturan Ayn El Arab Çatışmaları ve Rakka Operasyonu sürecinde çıkan haber ve analizlere ilişkin metinlerin tamamına yönelik kavramsal yoğunluk ve kavramlar arası bağlam ilişkileri analiz edilerek, öne çıkarılan söylem ve vurgular belirlenmiştir. Metinlerde öne çıkan propaganda ve algı yönetimi stratejilerine işaret eden kavramsal yoğunluk frekanslarından ve kavramsal ilişki algoritmalarından, söylem çözümlemesinin çerçevesinin belirlenmesinde ve veri analizinde baz alınacak temaların seçiminde faydalanılmıştır. Terörün kitle medyasında meşrulaştırılarak temsili sürecinde kullanılan temalar ve vurgular, veri görselleştirme araçları ile yapılan kavramsal analizlerde elde edilen bulgular ışığında incelenmiştir.

5.3. Haber Metinlerinin Analizi ve Bulguların Yorumlanması

5.3.1. Haber Metinlerinde ve İçeriklerde Öne Çıkarılan Vurgular

Arap Baharı olayları halkalarından Suriye İç Savaşı, yaşanan çatışmalar ve iç karışıklıklar itibariyle önemli farklılıklar barındırmaktadır. 2011 yılında Dera'da rejim aleyhine duvarlara yazılan sloganlard nedeniyle Suriye güvenlik güçlerince yapılan operasyonlar ve tutuklamaların tetiklediği iç karışıklıklar zinciri, ortaya çıkış sürecinde Arap Baharı olaylarının diğer örnekleri ile benzerlikler taşıyordu. İlk evrelerinde merkezi hükümetin uygulamalarından hoşnut olmayan kitlelerin protestoları ve gösterileri şeklinde cereyan eden olaylar, 2012 yılı başlarından itibaren siyasi dinamiklerden kaynaklı bir iç

isyan hareketi olmaktan çıkarak etnik, dinsel ve mezhepsel dinamiklerden beslenen çok bileşenli bir iç savaşa dönüşmüştür. Etnik ve dinsel motivasyonlardan beslenen farklı örgütlerin karşılıklı mücadelelerine sahne olması, Suriye krizini çalışma açısından tercih sebebi yapan temel faktörlerdendir. Bu süreçte Suriye, 11 Eylül Saldırılarından sonra uluslararası güvenlik kaygılarının merkezine yerleşen küresel terör sorunsalına ve terör örgütlerinin etkin olduğu bir zemine dönüşmüştür.

New York'taki Dünya Ticaret Merkezi kulelerini hedef alan saldırıların faili konumundaki El Kaide'nin Irak'ta faaliyet göstermeye başlaması ve sonrasında ayrışarak farklı bir yapı olarak örgütlenmek suretiyle DEAŞ'ı oluşturması Suriye İç Savaşını cihadi selefizm tehdidi bağlamında ABD açısından ulusal güvenlik sorunsalı haline getirmiştir. ABD'nin Afganistan'da, Irak'ta ve Libya'da sahada mücadele ettiği cihadi selefizm tehdidi Suriye İç Savaşında DEAŞ adı altında yeniden gündeme gelmiştir. Dolayısıyla ABD ve müttefikleri açısından DEAŞ'la mücadele söylemi Suriye İç Savaşı'nda öne çıkarılan propaganda diline dönüşmüş, küresel güçlerin politikalarına hakim olan bu anlayış uluslararası medyanın söylemlerine de aynı doğrultuda yansımıştır.

1980'li yıllardan itibaren etnik ve bölücü terörle mücadele eden Türkiye açısından Suriye krizi, PKK/KCK'nın Suriye kolu olarak örgütlenen ve uygun bir zemin bulan PYD/YPG sorunsalı ile karşı karşıya kalmak anlamına gelmektedir. ABD ve Batılı ülkelere yönelik söylemleri ve eylemleri ile küresel bir tehdide dönüşen El Kaide, DEAŞ gibi örgütler ABD'nin Suriye İç Savaşı'na müdahil olma şeklinde ve sürecinde belirleyici olmuştur. Buna karşılık PYD/YPG'nin varlığı ve eylemleri, Türkiye'nin Suriye krizindeki stratejilerinde belirleyici olmuştur. Suriye krizinde Şam yönetimini destekleyen ve Tartus'taki askeri üs başta olmak üzere Suriye'de önemli boyutlarda askeri güç bulunduran Rusya faktörü nedeniyle, ABD Suriye'de DEAŞ'la mücadele edecek kara gücü göndermek yerine sahada yerel güçleri destekleme stratejisini benimsemiştir. Dolayısıyla, DEAŞ'ın Irak'ın yanı sıra Suriye'deki varlığı ve eylemleri ABD'nin Suriye İç Savaşı dinamikleriyle yakından ilgilenmesinin temel nedenlerinden biri olmuştur. Buna karşılık Suriye'de DEAŞ'ı bertaraf etmek için sahaya sürülen PYD, ulusal güvenliğini hedef alan eylemleri bağlamında Türkiye açısından Suriye İç Savaşı'na müdahil olmasının temel nedeni olmuştur. Bu bağlamda, ABD'nin DEAŞ tehdidine kara gücüyle müdahale etmek yerine yerel silahlı unsurlarla işbirliğine gitmesi ve bu kapsamda YPG'yi öne çıkarması bir vekâlet savaşı sorunsalını gündeme getirmiştir. ABD, Ayn El Arab Çatışmaları ve Rakka Operasyonu sürecinde yoğun

hava desteği vererek alan açtığı PYD'ye ciddi miktarlarda silah desteği vermiş, YPG militanları bizzat Amerikan askeri personeli tarafından eğitilmiştir.

Ayn El Arab Çatışmaları ve Rakka Operasyonu haber içerikleri, araçsallaştırılmış terör üzerinden yürütülen vekâlet savaşı olgusunu barındırıyor olması bağlamında yeni nesil ev hibrit savaş stratejilerine ilişkin önemli ipuçları içermektedir. Günümüzde devletlerin hegemonya mücadelesinde işbirliğine gittiği ve kullandığı devlet dışı silahlı gruplar ve terör örgütleri ile olan ilişkilerini meşrulaştırma yöntemleri bağlamında, medyada terörün temsili önemli bir sorun alanı olarak ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla sahadaki askeri ve fiili mücadele ile senkronize bir şekilde yürütülen propaganda savaşı günümüzde küresel mücadelenin önemli bir bileşeni olarak ön plana çıkmıştır. Bu bağlamda, Ayn El Arab ve Rakka haberleri, PYD/YPG ve DEAŞ arasında yürütülen çatışmaların Dünya kamuoyuna sunulma şekli ve medyada temsili açısından söylem analizi yöntemiyle incelenecektir. Ayn El Arab Çatışmalarına ve Rakka Operasyonuna ilişkin belirlenen tarih aralığındaki haber metinleri ve içerikler, BBC Dünya Servisinin Orta Doğu haberleri bölümünden seçilerek çözümlenmiştir. BBC internet sitesinin söz konusu bölümü, Türkçe dahil olmak üzere kırktan fazla farklı dilde yayın yapmakta ve İngilizce dilinde tüm Dünyada geniş kitlelere ulaşmaktadır. Bu bağlamda haber metinleri ve içerikler, belirlenen tarih aralıkları dikkate alınarak BBC'nin söz konusu bölümünün Türkçe'ye çevrilmiş içeriklerden yararlanılarak analiz edilmiştir.

5.3.1.1.Söylem

i. Ayn El Arab Haberleri

2012 yılı Suriye İç Savaşı'nın ülke genelinde geniş bir alana yayılmaya başladığı ve Şam yönetiminin karşısındaki cephenin genişlediği bir dönem olmuştur. İktidardaki Nusayri azınlığın ve Baas rejiminin uygulamalarına karşı çıkan Sünni çoğunluğun başını çektiği eski ordu mensupları etrafında örgütlenmiş muhalif gruplara ilave olarak farklı silahlı unsurların da dâhil olduğu iç çatışmalar tırmanmıştır. Bu dönemde Rejim güçleri ülkenin kuzeydoğusundaki yerleşim yerlerini ter kederken, boşalan coğrafi alanı muvazaalı bir anlaşmanın neticesinde PYD kontrol etmeye başlamıştır. Rejimin PYD'ye devrettiği yerlerden birisi de Ayn El Arab olmuştur. 2012'de Rejim güçlerinin çekilmesi sonrasında PYD tarafından kontrol edilmeye başlanan kent, örgütün Türkiye-Suriye sınırında kanton yönetimi ilan ettiği üç bölgeden birisidir. 23 Eylül 2014 tarihinde DEAŞ'ın Ayn El Arab kentini çevreleyen PYD kontrolündeki köylere saldırması ve kent merkezini kuşatma altına

alması bir anda Dünya gündeminin merkezine oturmuştur. Ayn El Arab üzerinde gittikçe tırmanan DEAŞ-PYD/YPG çatışması uluslararası basının ve aynı şekilde BBC'nin haberlerinde de öne çıkmaya başlamıştır.

Ayn El Arab Çatışmalarına ilişkin seçilen, DEAŞ'ın kenti çevreleyen köylere saldırılarının yoğunlaştığı dönemde çıkan 22 Eylül 2014 tarihli haber, PYD/YPG eksenli etnik kimlik vurgusunu öne çıkarmaktadır. Metinde, PKK ve HDP tarafından *"Kobani'ye destek"* çağrısıyla tetiklenen sokak olayları ve Türkiye'nin politik tavrına ilişkin vurgular belirgindir. Ayrıca PYD'nin DEAŞ'la mücadelede ifade ettiği öneme vurgu yapan ifadeler dikkat çekmektedir. Söz konusu gelişmelerin Türkiye'nin PKK ile mücadelesi açısından bir kırılma noktası kadar önemli olduğuna işaret eden ifadeler, sokak olayları için örgütün kullandığı söylemlerle ve propaganda ile adeta örtüşmektedir. DEAŞ tehdidinden kaçarak Türkiye'ye sığınan binlerce mülteciyi konu alan haberin başlığı *"Suriye'li Kürtlerin Yoğun Akını Türkiye İçin Bir Devrilme Noktası"* şeklindedir. Suriye İç Savaşı'nda farklı etnik kimliklere mensup mülteciler ve düzensiz göçmenlere ilişkin yapılan diğer haberlerin aksine bu haberde "*Kürt kimliği"* ile özdeşleştirilmiş kimlik vurgusu ön plana çıkartılmaktadır.

Resim 1: Ayn El Arab Olayları sürecinde Suriye sınırında gösteri yapan PKK şehir yapılanması unsurları

Haberin içeriğinde yaklaşık 50 bin Kürt göçmenin Türkiye'ye göç ettiği, bu kontrolsüz göç dalgasının devam ettiği, sığınmacıların sırdan mülteciler olmadığı ve *"Suriyeli Kürtler"* olduğunun altı çizilmektedir. Bu göç dalgasının devamının demografik yapıya da etki potansiyelinin yüksek olduğu iddia edilmektedir. Ayrıca PKK'nın sözde *"eylemsizlik"* çağrısına atıfla Türkiye ve PKK arasındaki sözde barış sürecinin devamının,

Türkiye'nin Ayn El Arab'ta PYD'ye vereceği desteğe bağlı olduğu vurgusu üzerinden PKK'nın Türkiye'ye yönelik bir tehdidi dile getirilmektedir. Metinde, PKK'nın Türkiye'deki Kürt gençlere yönelik Ayn El Arab için DEAŞ'a karşı YPG saflarında savaşma çağrısına işaret edilerek, Türkiye'nin sınırdan geçişleri engellediği hususu dile getirilmektedir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2014).

Bu bağlamda iki farklı terör örgütünün Ayn El Arab üzerindeki hakimiyet mücadelesi farklı bir bağlamda ele alınmakta, tıpkı PYD'nin kuruluş deklarasyonu ve ideolojik kodlarına ilişkin propaganda süreçlerinde sıkça vurguladığı gibi Kürt nüfusa yönelik bir tehdide karşı meşru savunma yapan silahlı bir gruba vurgu yapılmaktadır. Yine aynı haberde Türkiye'nin sınır geçişlerini engelleyerek Ayn El Arab'a geçmek ve YPG ile birlikte savaşmak isteyen Kürt gençlerine izin vermediğine ve Suriye'deki soydaşlarına yardım etmelerini engellediğine işaret edilmektedir. Dolayısıyla Kürtlerin kendini müdafa hakkının ihlal edildiğine vurgu yapılmaktadır. Ayn El Arab'ın DEAŞ tarafından kuşatılması sürecinde Türkiye-Suriye sınırında meydana gelen olaylar ve bazı metropollerde HDP ve PKK'nın çağrısıyla başlayan protestolar ve şiddet eylemlerine ilişkin haber, ağırlıklı olarak PKK'nın söylemleri ekseninde ve örgüt jargonu esas alınarak verilmektedir.

Suriye'de DEAŞ'la mücadele stratejisine ilişkin değerlendirmelerde belirtildiği gibi, 2014 yılında ABD öncülüğünde yaklaşık 40 ülkenin katılımıyla oluşturulan DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonu, Irak ve Suriye'de DEAŞ hedeflerine yönelik hava saldırıları gerçekleştirmiştir. Suriye'ye kara gücü göndermeyen ABD, bunun yerine yerel güçlerle işbirliği olarak adlandırılan bir strateji çerçevesinde YPG'ye silah ve eğitim desteği verirken Rakka Operasyonu sürecinde sınırlı sayıda Amerikan deniz piyadesi ve özel kuvvet gücü göndermekle yetinmiştir. ABD bu süreçte PYD'nin silahlı kanadı YPG'yi Türkiye'nin yoğun itirazlarına ve sert eleştirilerine rağmen adeta bir kara gücü gibi kullanmıştır.

ABD'nin, PYD/YPG'ye yönelik hava desteği kapsamında DEAŞ'ın mali kaynak sağlamak için kullandığı Suriye'deki Gbiebe Modüler Petrol tesislerine yönelik hava saldırısına ilişkin 25 Eylül 2014 tarihli *"İslam Devleti: ABD, Petrol Rafinerisi Saldırı Görüntülerini Yayınladı"* başlıklı haberde, Kobani'de PYD'nin DEAŞ'ı daha önce püskürttüğüne değinilmektedir. Söz konusu haberde YPG unsurlarından *"Kürt güçler"* olarak bahsedilmekte ve bu süreçte Suriye İç Savaşı'nda DEAŞ ve YPG haberlerinde yaygın olarak kullanılan etnisite vurgusu ön plana çıkartılmaktadır. Metinde, DEAŞ'ın Ayn El Arab'a yönelik saldırılarında 140 binden fazla Suriyeli Kürdün Türkiye'ye göç etmek

zorunda kaldığı belirtilmektedir. DEAŞ'a ekonomik kaynak sağlayan tesislerin yok edilmesine yönelik saldırıların konu edildiği haber içeriğinde, Suriye'de DEAŞ'la savaşan "*Kürt güçler"* vurgusu ön plana çıkartıldığı gibi, saldırılardan kaçan Suriyeli Kürtler vurgusu da dikkat çekmektedir. Haber metni içerisinde kullanılan ve zor şartlar altında saldırılardan kaçan küçük bir çocuk ve bir annenin fotoğrafının altında yer alan *"Suruç yakınlarında Türkiye sınırında Suriyeli Kürt mülteciler"* ibaresi ile DEAŞ saldırılarının etkilediği siviller *"Kürt"* kimliği özdeşleştirilen etnisite vurgusu ile verilmektedir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2014). Haberde kaçak akaryakıt ticaretinin örgüt için önemli bir gelir kaynağı olduğu ifade edilirken, Türkiye'nin DEAŞ'ın akaryakıt kaçakçılığında önemli bir güzergâh olduğuna ilişkin iddialar yer almaktadır. Haber metninde DEAŞ için *"İslam Devleti"* tanımı kullanılmaktadır. DEAŞ'a yönelik analizler, örgütün farklı etnik ve dinsel gruplara yönelik sert uygulamaları üzerinden temellendirilerek radikal ekstremizim kaynaklı tehdide vurgu yapılmaktadır.

"İslam Devleti (İD) Kimlerdir?" şeklinde bir alt başlık açılarak kısa bir DEAŞ analizi yapılmakta, içerikte gayrimüslimlere, Yezidilere ve sapkın olarak kabul ettikleri Şii'lere şiddet uyguladığı, batılı asker ve gazetecileri kafalarını keserek infaz ettiği belirtilmektedir. Haberin aynı bölümünde, *"Altmış Saniyede; İslam Devleti Ne İstiyor?"* alt başlığıyla yayınlanan kısa videoda silahlı ve mobil DEAŞ konvoyları tekbir sesleri eşliğinde gösterilmekte, kısa video içeriğindeki kesitler arasında hızlı geçişlerle siyah üniformalı militanlarca yapılan kanlı ve vahşi infazlar gösterilmektedir. Haber içeriğinde DEAŞ'ın ekonomik kaynaklarına ve geniş militan havuzuna dikkat çekilerek çizilen örgüt profili vahşet görüntüleri desteklenerek küresel terör tehdidine dikkat çekilmektedir. Aynı metinde farklı bir bağlam inşa etmek suretiyle, DEAŞ'ın Kobani'de Kürt milisler olarak nitelendirilen YPG tarafından püskürtüldüğü vurgusu öne çıkarılmaktadır. Bu betimleme, YPG'ye DEAŞ tehdidi üzerinden alan açan karşıtlık ve korku duvarı ekseninde inşa edilmiş bir propagandanın varlığına işaret etmektedir. Bilindiği üzere kitle iletişim araçları üzerinden yürütülen propaganda stratejilerinde korkuya müracaat başvurulan temel metotlardandır. Bu propaganda stratrejisinde temel yaklaşım, belirli bir tehdide dikkat çekmek suretiyle korku uyandırmak suretiyle kitlelerin ikna edilmesidir. Tıpkı Nazi propagandasında Hitler'in konuşmalarında sıklıkla Komünizm tehdidine ve Almanya üzerindeki potansiyel Yahudi tehdidine müracaat etmesinde olduğu gibi hedef gösterilen tehdit kaynağına karşı kitleler itaate davet edilmektedir (Pratkanis & Aronson, 2018, s. 245-249).

İçerikte yapılan DEAŞ analizi kapsamında, örgütün kanlı ve korkunç yüzüne dikkat çeken ifadeler kullanılırken, bir taraftan ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyonun hava saldırılarının meşru bir hedefe yönelik olduğu algısı inşa edilmektedir. Buna ilave olarak haber içeriğinde *"DEAŞ'la Savaşan Kürt Milisler"* ibaresi ile PYD/YPG'yi bu tehditle savaşan meşru bir güç olarak konumlandıran örtülü bir propaganda dili öne çıkarılmaktadır. Haberin içeriğinde yer alan *"Kuzey Suriye'de Kürt güçleri, 140.000'den fazla Suriyeli Kürdün Türkiye'ye kaçmasının ardından IŞİD'i geri püskürttüklerini söylüyor*." ifadesi göze çarpmaktadır. YPG'ye ilişkin bu ibareler; haberin genelinde silahlı gücü, sert uygulamaları ve insan hakları ihlalleri ile haklı bir endişe ve korku kaynağı olarak lanse edilen DEAŞ'a karşı mücadele eden ve bu tehdidi püskürten yapı olarak *"Kürt"* kimliği ile özdeşleştirilmiş meşru güç vurgusuna işaret etmektedir.

Resim 2 *:* DEAŞ saldırıları nedeniyle Ayn El Arab'tan kaçan ve Türkiye sınırında bekleyen siviller

ii. Rakka Haberleri

Suriye İç Savaşı, 2012 yılından itibaren yabancı savaşçıların sahada görünürlüklerinin artmaya başlamasıyla, 2000'li yılların başlarından itibaren selefi terör saldırılarıyla yüzleşmeye başlayan ABD ve diğer batılı devletlerin odaklandığı bir sorun olarak uluslararası gündemin merkezinde yer almaya başlamıştır. El Kaide bağlantılı Nusra Cephesinin etkinliğini arttırmasının yanı sıra 2014 yılında Irak'tan Suriye'ye yönelen DEAŞ'ın zemin kazanması; New York, Paris, Londra ve İstanbul gibi metropolleri vuran terör tehdidini yeniden gündeme getirmiştir. Irak İslam Devleti adını kullanan ve 2004 yılında El Kaide'ye bağlılığını bildiren DEAŞ, Nisan 2013 yılında Irak ve Şam İslam Devleti adını alarak hedef coğrafyasını Suriye'yi de kapsayacak şekilde genişletmiştir.

2014 yılından itibaren El Kaide ile bağlantısını kopartan DEAŞ Rakka'yı sözde hilafetin başkenti ilan etmiştir. Irak'ın kuzeybatısında elinde bulundurduğu geniş alana ilave olarak Suriye'nin neredeyse dörtte birini işgal etmesiyle ABD ve batı için ciddi bir tehdit kaynağına dönüşmüştür. Cihadi selefizm tehdidinin kaynağı olarak değerlendirdiği Afganistan'ı 2001 yılında ve ardından kitle imha silahları bulundurmakla suçladığı Irak'ı ise 2003 yılında işgal eden ABD, Suriye'ye yönelik bir kara harekâtı gerçekleştirmekten imtina etmiş, bunun yerine yerel silahlı gruplarla işbirliği yapma yoluna gitmiştir. Bu stratejinin bir ürünü olarak Türkiye'nin uzun yıllardır mücadele ettiği PKK/KCK'nın Suriye kolu PYD ve onun silahlı kanadı YPG'yi desteklemeyi tercih etmiştir. Sahadaki vekâlet savaşının tarafları konumundaki DEAŞ ve PYD/YPG arasındaki mücadelenin uluslararası medyada ve haber ve içerikleri incelenen BBC'de işlenme şekli terörün medyada temsiline ilişkin önem arz etmektedir.

DEAŞ'ın Rakka'yı ele geçirdiği 2013 yılı başlarından, omurgasını YPG'nin oluşturduğu SDG tarafından kentin kurtarıldığı 2017 yılı Ekim ayı arasında geçen döneme ilişkin haber ve içerikler ağırlıklı olarak seçilmiş ve incelenmiştir. BBC Dünya Servisi Orta Doğu bölümünde Rakka'ya ilişkin çıkan haber ve içeriklerde, DEAŞ kaynaklı tehdit karşıtlığı üzerine temellendirilen ve PYD/YPG'yi Suriye'deki Kürtleri temsil eden meşru bir güç olarak konumlandıran bir söylem dikkat çekmektedir. Bu sürece ve DEAŞ'ın Rakka'daki baskıcı uygulamalarına işaret eden 13 Kasım 2013 tarihli ve *"Suriyeli aktivistler El Kaide tarafından yönetilen Rakka'daki tacizden kaçtı"* başlıklı haberde, örgütün kentteki farklı dini gruplara ve onların kutsal mekânlarına yönelik baskıcı ve yıkıcı uygulamalarına ilişkin ifadeler ağırlıklıdır. Metinde DEAŞ'ın bölgede artan etkinliğine ve kenti ele geçirdiği dönemden itibaren kiliselere yönelik saldırılarına dikkat çekilmektedir.

Örgütün Suriye'de artan etkinliğine tepki gösteren sivil aktivistlerden oluşan bir grubun DEAŞ militanlarının baskıları yüzünden kenti terk etmek zorunda kaldığına işaret eden ifadeler öne çıkarılmaktadır. Haberde, Rakka'dan kaçmak zorunda kalan bir aktivistin, iki araç dolusu silahlı DEAŞ militanının Ermeni Katolik Şehitler Kilisesinin çatısına çıkarak çanı kırdığına ve haçı sokağa attıklarına ilişkin ifadelerine yer verilmiştir. Aktivistlerin ifadelerine dayandırılan haberde DEAŞ militanlarının, Suriye Devlet Başkanı Esad'la aynı mezhebe mensup üç Şii sivili infaz ettiklerine, içki satışının yanı sıra tiyatro, sinema salonları ile erkek ve kızların birlikte oturduğu kafeleri yasakladıklarına ilişkin bir dizi baskıcı ve şiddet içeren uygulamalarına işaret edilmektedir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri,

2013). Haberin genelinde El Kaide ve IŞİD adları ile verilen DEAŞ, selefi cihatçı bir örgütün karanlık yüzünü temsil edecek şekilde betimlenmektedir.

YPG unsurlarının ağırlıklı olduğu SDG tarafından, DEAŞ'ı Rakka'dan çıkartmak için 2016 yılında başlatılan harekâtın öncülü sayılacak saldırılar 2015 yılı ortalarında başlamıştır. YPG güçlerinin, Rakka'ya hâkim konumdaki civar yerleşim yerlerine yönelik saldırıları ana harekâta hazırlık safhasını oluşturmakta idi. 2014 yılında BBC'de çıkan Rakka temalı haberler genellikle DEAŞ'ın karanlık ve kirli yüzünü dünya kamuoyuna göstermeye yönelik haberler ve kentte bulunmuş görgü tanıklarının izlenimlerine ve gözlemlerine dayalı analiz metinleridir. Çalışmanın ana sorunsalı, BBC'de PYD'nin kitle medyasında temsilinin incelenmesi olduğundan DEAŞ içerikli haberler, PYD'nin meşrulaştırılarak sunulması sürecinde kullanılan propaganda dilinin üzerine temellendirildiği karşıtlık ve korku duvarı inşa etme yaklaşımına örnek teşkil etmesi bakımından sınırlı olarak ele alınmıştır. DEAŞ'ın kanlı ve karanlık yüzünü öne çıkaran haber metinlerinden birisi de, 27 Şubat 2014 tarihli ve "*Suriye krizi: IŞİD, Rakka'daki Hristiyanlara kurallar dayatıyor"* başlıklı haberdir.

Resim 3: Rakka'da DEAŞ tarafından tahrip edilmiş Hafız Esad heykeli

Söz konusu haber, DEAŞ'ın kentte yaşayan Hristiyan azınlığa on dört maddelik bir ültimatom vererek bu kurallara uymaları halinde kentte yaşamaya devam edebileceklerini bildirdiğine ilişkin ifadelere yer vermektedir. İçerikte, Hristiyanlara belirlenen miktarda altını vergi olarak vermeleri veya Müslümanlığa geçmeleri durumunda Rakka'da kalmalarına izin verileceğinin dikte edildiği belirtilmektedir. Gerek ele alınan bir önceki haberde gerek bu haberde öne çıkartılan söylem, DEAŞ'ın hedefindeki farklı etnik ve dini grupları sindirdiği ve infazlara maruz bıraktığı hususudur.

PYD/YPG'nin DEAŞ'la mücadelede yerel güçlerle işbirliği adı altında sahaya sürülmesinin ve desteklenmesinin gerekçelendirilmesi sürecinde kullanılan propaganda dili, etnik ve dinsel grupların korunması söylemi ile örtüşen bir iletişim mimarisi ile PYD'ye meşruiyet alanı açıldığına işaret etmektedir. Gerek Ayn El Arab çatışmaları sürecinde gerek Rakka Operasyonu sürecinde DEAŞ tehdidi bir küresel güvenlik sorunu olarak propaganda diline hakim söylemin merkezinde yer almıştır. DEAŞ tehdidinin Suriye özelinde öne çıkartılan boyutu ise, etnik bağlamda Kürtleri dinsel bağlamda ise Hristiyanları ve Yezidileri hedef alan saldırılardır. DEAŞ'ın kiliseleri hedef alan saldırılarının artmasından sonra Hristiyanların kentten kaçmaya başladığı ifade edilerek DEAŞ'ın kontrol ettiği bölgelerde farklı dinsel grupların yaşam alanı bulamadığına dikkat çekilmektedir (BBC Dünya Servisi Ortaa Doğu Haberleri, 2014).

DEAŞ, Türkiye tarafından 2013 yılında terör örgütleri listesine alınmıştır. Kanlı eylemler ve katliamlarla Orta Doğu coğrafyasında ve tüm Dünyada korku iklimi oluşturan DEAŞ'la mücadele konusunda Türkiye, ABD ile yürüttüğü diyaloglarda operasyon teklifinde bulunmuş ancak bu çağrısı karşılık bulmamıştır. Rakka'daki şiddet eylemleri ve kanlı infazları dünya kamuoyuna servis edilen DEAŞ'ın, küresel güvenlik tehdidi olduğu bir gerçeklik olmakla birlikte, ABD'nin DEAŞ'la mücadelede bir başka terör örgütü PYD/YPG'yi tercih etmesi terörizmin araçsallaştırılması bağlamında önemli bir sorun olarak gündeme gelmiştir. Türkiye, 2016 yılında ABD ve Batılı ülkelere Rakka'ya karadan müdahale etme teklifinde bulunmuş ancak bu teklifi karşılık bulmamıştır. DEAŞ'ın selefist ve köktenci bir yaklaşımla Müslüman halkı da hedef alan eylemleri işgal ettiği yerleşim yerlerinin tümünde göze çarpan bir uygulamadır. Buna karşılık, Suriye'de yaşayan Kürt nüfusun ve Hristiyan azınlığın DEAŞ'ın Suriye'deki ve Irak'taki insan hakları ihlallerinden ve saldırılarından en fazla etkilenen etnik ve dinsel gruplar olarak sunulması, haber ve içeriklerde öne çıkarılan bir husustur.

Söz konusu dönemde, Suriye ve Irak'ta kontrol edilemez bir hızla güçlenen ve geniş bir coğrafi alanı işgal eden DEAŞ'ın varlığı Batı basınında öne çıkartılan olgusudur. Batılı başkentlere ve devletlere yönelik tehdit söylemleri içeren kanlı infaz videolarıyla Dünyanın en ücra köşelerine bile korku iklimini hakim kılan DEAŞ tehdidinin bertaraf edilmesi, özgür ve demokratik dünyanın ortak sorunu olarak metinlerde öne çıkarılan bir husustur. Terörizmin küresel eylem kapasitesine 2001 yılında şahit olan uluslararası kamuoyu, Suriye krizinde yeni nesil terör örgütlerinin şimdiye kadar görülmemiş bir boyutuyla yüzleşmiştir. Buna karşılık, DEAŞ'ın karşı konulamaz yükselişi üzerine temellendirilen ve kitle medyası

üzerinden Dünyanın en ücra köşelerine kadar taşınan dehşet iklimi uzun ömürlü olmamış, 2014 ve 2017 yılları arasında Dünya DEAŞ'ın hızlı yükselişine ve aynı hızla düşüşüne şahit olmuştur. Bu dönemde cihatçı aşırılık yanlısı gruplara karşı mücadele söylemiyle sahaya sürülen PYD/YPG'nin ağırlığını oluşturduğu SDG açısından, DEAŞ'la mücadele söylemi Suriye'de yeni toprakları işgal etmek için önemli bir kalkan olmuştur. Bu bağlamda uluslararası basın kuruluşları ve kitle medyası tarafından dünya kamuoyuna servis edilen *"selefi cihatçı terör tehdidiyle mücadele"* argümanı, Suriye'de gittikçe güçlenen PYD/YPG'nin varlığına ve eylemlerine önemli bir meşruiyet dayanağı haline gelmiştir.

BBC Dünya Servisinin Orta Doğu haberleri bölümünde 24 Haziran 2015 tarihinde yayınlanan, *"IŞİD, Kürtler İlerledikçe Rakka'nın Savunmasını Güçlendiriyor"* başlıklı haberde,*"Kürt güçler"* olarak kavramsallaştırılan YPG unsurlarının Rakka'nın kuzeyinde yer alan bir askeri üssü ele geçirmesine karşılık örgütün Rakka'nın savunmasını güçlendirdiğine ilişkin ifadeler örtülü ve sistematik bir etnisite söylemi içermektedir. Haberde *"IŞİD"* ve "*İslam Devleti (İD)"* adları ile ifade edilen DEAŞ'ın, öncelikle Kobani'de ve sonrasında Türkiye sınırında Kürtlere karşı bir dizi yenilgi aldığı vurgulanmaktadır. Dolayısıyla PYD/YPG, söz konusu dönemde Batı basınında dehşet görüntüleri ve kötülük mitiyle özdeşleştirilerek dünyaya servis edilen DEAŞ efsanesine karşı bir dizi zafer kazanan güç olarak çerçevelenmektedir.

Haber içeriğinde YPG güçlerinden, örgütün açılımı olan "*Kürt Halk Koruma Birlikleri"* ibaresi vurgulanarak bahsedilmektedir. Bu bağlamda PYD'nin silahlı kanadı YPG'den bahsedilirken *"Kürt"* etnik kimliği ve *"halk koruma birlikleri"* ibareleri meşru müdafa söylemine işaret etmektedir. Haberin bir bölümünde Reuters'e dayandırılarak aktarılan, *"ABD'li yetkililer Reuters'e Kürtlerin IŞİD'e verdiği yenilgilerin artan sayıdaki hava saldırılarının, istihbarat paylaşımının ve havadan silah atışlarının sonucu olduğunu söyledi."* şeklindeki ifade ile, Ayn El Arab ve birkaç bölgede YPG'nin DEAŞ'a verdiği yenilgilerden bahsedilmektedir. DEAŞ'ın yenilgiye uğratılabilmesi ve selefist tehdidinin bertaraf edilebilmesi açısından önemli birer merhale olarak sunulan YPG'nin bu başarılarının, ABD desteğinin bir sonucu olduğu hususu da ayrıca vurgulanmaktadır. Söz konusu haber, küresel boyuttaki cihadi selefizm tehdidinin bertaraf edilebilmesi açısından sahadaki etkin ve makul müttefik olarak nitelendirilen PYD/YPG'nin desteklenmesinin elzem olduğuna ilişkin ipuçları da içermektedir.

Haberin devamında DEAŞ'ın hala direncini ve gücünü koruduğuna ve inisiyatif alma kapasitesine sahip olduğuna atıfla tehdidin varlığını sürdürdüğüne işaret edilmektedir. Bu bağlamda kullanılan haber dili yaygın bir propaganda metodolojisi olan, korkuya ve zora dayalı ikna yöntemine işaret etmektedir. Bu yaklaşımla, küresel selefi cihatçı tehdit kaynağı konumundaki meşru bir hedefe yönelik olması açısından, PYD/YPG'nin DEAŞ'a karşı desteklenmesi legalize edilmektedir. Haberin içeriğinde geçen *"Kürt savaşçılar", "Kürtler"* ve *"Kürt Halk Koruma Birlikleri"* vurguları ile haberin yeniden üretilmesi yöntemiyle meşruiyet inşasının söz konusu olduğu görülmektedir. Devlet dışı silahlı bir grubun Kürt kimliği ile özdeşleştirilmesi suretiyle, YPG'nin desteklenmesi sürecinin tek meşruiyet kaynağının terörle mücadele söylemi olmadığı, aynı zamanda Kürt halkını temsil ettiği ve Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı bölgeleri savunan meşru bir güç olarak ortaya çıktığı vurguları dikkat çekmektedir.

Resim 4: Rakka Harekatına katılan ve haber içeriklerinde "Kürt savaşçılar" ifadeleriyle aktarılan PYD/YPG militanları

2016 yılında Türkiye, sınırlarına ve ÖSO'nun kontrol ettiği bölgelere yönelik DEAŞ tehdidini bertaraf etmek için düzenlendiği Fırat Kalkanı Harekâtı, Suriye ve Irak'ta konuşlu korku ve dehşetin kaynağı konumundaki DEAŞ algısının kırılma noktalarından birisi olmuştur. Türkiye harekatın sonuçlarını baz alarak, ABD'ye ve Suriye krizine müdahil diğer Batılı devletlere DEAŞ'a karşı askeri harekat sorumluluğunu alabileceğini iletmiştir. , Buna rağmen Rakka'ya müdahale için ABD ve DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonu, YPG'nin omurgasını oluşturduğu SDG'nin önünü açmayı tercih etmiştir. Bu dönemde Türkiye, PYD/YPG'ye atfen DEAŞ'la mücadelenin bir başka terör örgütü desteklenerek yürütülmesinin sakıncalarına dikkat çekmiştir.

YPG öncülüğündeki SDG güçlerinin Rakka'ya yönelik saldırıları 2016 yılı sonlarında yoğunlaşmıştır. Bu dönemde BBC Dünya Servisi Orta Doğu haberleri bölümünde yayınlanan 7 Kasım 2016 tarihinli *"Rakka Saldırısı ABD İçin Yerel ve Bölgesel Sorunları Gündeme Getiriyor"* başlıklı haberde, ABD Savunma Bakanı Ash Carter'ın, Rakka'nın kuşatılarak tecrit edilmesi ve özgürleştirilmesi için kesin adımın atılacağına ilişkin demeci ön plana çıkartılmıştır. ABD Savunma Bakanı'nın demecinde geçen *"özgürleştirme"* ifadesi ABD'nin Afganistan'a ve Irak'a yönelik harekâtlarında sıkça kullanılan ve bu işgallerin ana hedefini vurgulayan kavramdır. PYD/YPG'nin sahaya sürüldüğü bir operasyona yönelik *"özgürleştirme"* vurgusu aynı zamanda, ABD'nin 2001 yılından sonra küresel güvenlik stratejilerinde öne çıkardığı egemen söylemle örtüşmektedir. Dolayısıyla PYD/YPG'nin legalize edilmesinde *"demokratikleşme"* ve *"özgürleştirme"* gibi evrensel değerlerle özdeşleştirme yaklaşımının kullanıldığı görülmektedir.

Resim 5: Rakka Operasyonuna hazırlanan PYD/YPG militanları

Haberin içeriğinde Rakka Operasyonunun Kürt ağırlıklı milis gücü tarafından yapılacağı hususu belirtilmekte ve bu noktadan hareketle YPG güçlerinin harekâtta ağırlıklı unsur olarak kullanılacak olmasının Türkiye'nin bu konudaki hassasiyetlerine ilişkin bazı sakıncalar barındırdığına değinilmektedir. Buna karşılık Rakka Operasyonunu gerçekleştirecek silahlı gücün kimlerden oluşacağından ziyade büyüklüğünün yeterli seviyede olup olmadığının daha önemli olduğu belirtilmekte, hazırlıklar çerçevesinde toplanan silahlı güçlerin yeterli seviyede olup olmadığının henüz bilinmediği vurgulanarak haber yeniden üretilmektedir. Bu yaklaşımla Rakka'ya yönelik saldırıda YPG unsurlarının desteklenmesinin böyle bir zaruretten kaynaklandığına referans veren bir yaklaşım tercih edilmektedir.

Haberin içeriğinde ABD güvenlik birimlerinin, DEAŞ'ın denizaşırı hedeflere yönelik terör saldırıları planladığına ilişkin istihbarat bilgilerine sahip olduğuna değinilmekte, bu nedenle kentin hızlı bir şekilde izole edilip kaçışların önlenmesinin, DEAŞ bünyesindeki yabancı teröristlerin kaçarak Batılı ülkeleri hedef almalarının önlenmesi bakımından önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bu bağlamda örtülü bir şekilde PYD/YPG'nin Rakka'ya yönelik operasyonda, ABD ve diğer batılı ülkelere yönelik olası terör saldırılarını önleme, küresel barış ve istikrarı koruma amacına hizmet ettiğine ilişkin örtülü vurgular bulunmaktadır. Haberin içeriğinde Musul'da DEAŞ'la yürütülen mücadeleye atıf ve kıyaslama yapmak suretiyle, Musul'u kurtarmak için düzenlenen harekâta katılan yerel güçlerin oldukça farklı etnik unsurlardan oluşuyor olmasına rağmen, ABD'nin bu farklı grupları örgütleyerek ve eşgüdümü sağlayacak yeterli sayıda özel kuvvete ve danışmana sahip olduğu belirtilmektedir. Buna karşılık Suriye açısından durumun farklı olduğu belirtilmekte ve bu süreçte Rakka Operasyonunda Kürt güçler olarak nitelendirilen YPG'nin öne çıkarılmasına haklı bir dayanak inşa edilmektedir. Suriye'de Rakka'ya yönelik operasyona katılan SDG güçlerinin toplam sayısının 30 bin civarında olduğu, bunun 25 bin kişilik bölümünün YPG unsurlarından oluştuğu belirtilmektedir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2016). Rakka'ya yönelik bir harekâtta askeri yetenekleri ve sayısı yeterli unsurların tercih edilmesinin bir zorunluluk olduğu vurgulanmak suretiyle ABD'nin PYD'ye yönelik desteğine ilişkin gerekçeler sunulmaktadır.

Haberin içeriğinde altı çizilen DEAŞ'ın Batılı ülkeleri hedef alan terör saldırılarına ilişkin istihbari bilgilere ve harekâtın bir an önce yapılması gerekliliğine karşın ABD'nin sahada güvenebileceği gerekli yeteneklere ve yeterli sayıya sahip gücün *"Kürt savaşçılar"*dan oluşan YPG olduğunun altı çizilmektedir. ABD öncülüğündeki koalisyonun Kobani, Mümbiç, Ayn İsa gibi Suriye'nin birçok bölgesinde alan açtığı YPG'nin zorunlu ve makul müttefik olduğu hususunu güçlendirmeye yönelik argümanların haberin yeniden üretildiği bölümlerde kullanıldığı görülmektedir. Yine bu bölümlerde PYD/YPG'nin desteklenmesi ve silahlandırılması stratejisine yönelik sert eleştirileri ve güçlü itirazlarına yer verilen Türkiye'nin, PYD/YPG'ye yönelik askeri angajmanlarının Rakka Operasyonunu ve DEAŞ'la mücadeleyi riske atan yönlerine örtülü göndermeler yapılmıştır.

5.3.1.2.Semboller ve Motifler

İletişim çalışmalarında semboller ve motifler ağırlıklı olarak semiyolojik analizler kapsamında ele alınmakta ise de çalışmada söylem analizi yöntemi kullanılacaktır. Dolayısıyla, Ayn El Arab Çatışmalarına ve Rakka Operasyonuna ilişkin seçilen ve analizlere

konu edilen haber metinlerinde ön plana çıkartılan ve sembolleştirilen motiflere ilişkin analizler söylem analizini destekleyici ve tamamlayıcı olması bağlamında ele alınacaktır. Haber metinleri ve içeriklerde seçilen görseller kadar, metinlerde PYD/YPG temsillerinde öne çıkarılan örgütsel söylem ve vurgulanan semboller de önem arz etmektedir. Örgütü Kürt etnik kimliği ile özdeşleştiren ve meşru müdafa söylemine vurgu yapan semboller belirgindir. Bu örgütsel kimliği meşrulaştırmak için kullanılan karşıtlık argümanı ise masum sivilleri hedef alan selefi terör tehdidi söylemidir. PYD/YPG'yi DEAŞ tehdidi ile mücadele ile ilişkilendiren ve sembolleştiren betimlemeler metinlerde belirgindir.

i. Ayn El Arab Haberleri

2012 yılında rejim güçlerinin çekilmesiyle PYD'nin kontrolüne giren Ayn El Arab, Suriye'nin kuzeyinde PYD/YPG tarafından özerk kanton yönetimi ilan edilen üç bölgeden birisi olan Kobani Kantonunun yönetim merkezidir. Suriye'nin doğusunda yer alan Cezire Kantonu ile batısındaki Afrin Kantonlarını birbirine bağlayan konumuyla örgüt açısından stratejik öneme sahiptir. Kent, 2013 yılından itibaren Suriye'de etkinliğini arttıran DEAŞ'ın de hedefinde idi. DEAŞ'ın 2014 yılı Eylül ayı ortalarında başlattığı saldırılar, BBC'de öne çıkarılan haberlerde yoğun bir şekilde yer bulmuştur. 13 Eylül 2014 tarihinde Ayn El Arab çevresindeki köyleri hedef alan ve devamında kent merkezine yönelen DEAŞ saldırıları, YPG unsurlarının yanı sıra ÖSO güçleri ve Kuzey Irak Bölgesel Kürt Yönetimine bağlı Peşmerge güçlerinin desteğiyle 26 Ocak 2015 tarihinde püskürtülmüştür. Kentin kuşatıldığı ve on binlerce sığınmacının Türkiye sınırına akın ettiği süreçte çatışmalardan kaynaklanan insani kriz basında yoğun olarak yer bulmuştur. Gerek DEAŞ ve YPG arasındaki çatışmalarda, gerek ABD öncülüğündeki DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonu tarafından DEAŞ mevzilerinin bombalanması sürecinde kentin adeta harabeye dönen görüntüleri dünya basınında sıkça yer almıştır.

4 Ekim 204 tarihli ve *"IŞİD Krizi: Suriye'li Kürtler Stratejik Kobani'yi Ele Geçirmek için Savaşıyor"* başlıklı haberde, kentin DEAŞ ve PYD için stratejik öneminden bahsedilmektedir. YPG unsurlarından *"Kürtler"* ve *"Kürt savaşçılar"* gibi, etnik bir grubu savunan meşru milis gücüne referans veren kavramlarla bahsedilmektedir. Haberde *"Kürt birlikleri"* olarak ifade edilen YPG unsurlarının 2012 yılı Temmuz ayında rejim güçlerini Ayn El Arab'tan zorla kovduğuna ilişkin ifadeler dikkat çekmektedir. Ancak hatırlanacağı üzere PYD/YPG, Ayn El Arab'ı rejim güçleri ile yaptığı gizli bir anlaşma neticesinde ve herhangi bir çatışmaya girmeksizin muvazaalı bir şekilde işgal etmiştir. Şam yönetimi

güçleri şiddet ve isyan hareketlerinin ülke geneline yayılmaya başladığı dönemde Suriye'nin kuzeydoğusunda yer alan birçok yerleşim yeri gibi Ayn El Arab kentini de PYD'ye bırakarak çekilmiştir. YPG için kullanılan ve haberin geneline hakim olan *"Kürt kenti Kobani"* vurgusuna atfen, Kürt yerleşim yerlerini rejim güçlerine karşı savunan meşru güç nitelemesi burada da örtülü bir şekilde işlenmiştir.

Haberin yayınlandığı tarihlerin YPG ve Peşmerge güçlerinin kentin dış semtlerine girmeye başladığı tarihlere rastlıyor olması nedeniyle, PYD/YPG lideri Salih Müslim'in *"Güçlerimiz sokak çatışmalarına hazırlanıyor"* demecine yer verilmektedir. DEAŞ'ın yükselişini genellikle direnişin zayıf olduğu yumuşak hedefleri seçmesine bağlayan ibarelerle haberin yeniden üretildiği metinde, Ayn El Arab'ın Rakka'nın kuzeyinde yer alan stratejik öneme haiz bir nokta olduğuna da değinilmektedir. Haberde, kentin DEAŞ için önemine ve iki yıldır *"Kobani'deki Savaşçılar"* olarak ifade edilen YPG güçleri tarafından *"İslamcı militanlara"* karşı savunulduğu belirtilmektedir. Bu vurgu, Batı basınında terörü İslam'la özdeşleştirerek aktaran anlayışın izlerine rastlamak mümkündür. Metinde geçen *"Yerel halk, bunun Kasabanın sembolik öneminden kaynaklandığını söylüyor"* ibaresi Ayn El Arab'ın Kürt kimliği ile özdeşleşmiş bir yerleşim yeri olduğuna referans vermektedir.

Resim 6*:* Ayn El Arab'ta devriye atan PYD/YPG militanları

Haberin devamında YPG sözcüsü Polat Can'ın; "Jeopolitik açıdan baktığımızda Kobani bizim zaaf noktamız olabilir. Ancak Kobani, halkımızın iradesinin ve Kürt davasının en güçlü olduğu yerdir" şeklindeki sözleri üzerinden, kentin Kürt kimliği ile özdeşleştirilmiş bir sembol olduğu vurgusu güçlendirilmektedir. YPG sözcüsü aynı röportajda; "Onlar, Abdullah Öcalan ve PKK lideri Murat Karayılan gibi liderler ve savaşçılar yetiştiren aynı Kürt aşiretindendir." diyerek, PKK/KCK ve PYD/YPG arasındaki örgütsel ve ideolojik anlamdaki organik bağı adeta itiraf etmektedir. Aynı şekilde PYD/YPG'nin Kürt halkının iradesini temsil ettiği söylemi örtülü olarak öne çıkarılan husustur. Haberde öne çıkarılan, kenti önemli kılan hususun"Kürt halkının iradesini temsil" eden yönü olduğuna ilişkin ibareler halk iradesi ve sivil irade gibi evrensel değerlere referans veren vurgulardır.

DEAŞ'ın 2014 Eylül ayında Ayn El Arab'ı çevreleyen köyleri işgal etmesi ve Ekim ayı başlarında kent merkezine girmesi yaklaşık 160 bin sığınmacının Türkiye sınırına doğru kaçmasına neden olmuştur. Bu süreçte ABD öncülüğündeki DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonunun hava harekatları ile ve PYD/YPG'ye silah desteği sağlayarak DEAŞ'ın Suriye'deki ilerleyişini durdurmaya çalışmıştır. ABD'nin bu girişimlerinin yetersiz ve sonuç almaktan uzak olduğuna yönelik eleştirel içerikli haberler bu dönemde sıklıkla uluslararası basının ve BBC'nin gündeminde yer almaya başlamıştır. 7 Ekim 2014 tarihinde yayınlanan *"Kobani'yi IŞİD'den Kurtarmak İçin Hava Saldırılarından Fazlası Gerekiyor"* başlıklı haber, ABD'nin PYD/YPG'yi destekleme stratejisine ve örgütün kitle medyasında meşrulaştırılarak sunulmasına dair önemli vurgular içermektedir.

Haber metninin girişinde belirtilen, "Sözde İslam Devleti (İD) savaşçılarının Kürt kasabası Kobani'nin doğu kesimine girdiği belirtildi" ibareleri ile etnik kimlikle özdeşleştirilmiş olan coğrafi alan tanımlaması üzerinden Ayn El Arab Kürt kimliği ile ilişkilendirilerek sembolleştirilmektedir. Her ne kadar bu haber içeriğinde "İslam Devleti" ifadesinin başında "sözde" ibaresi yer alıyor olsa da çalışma kapsamında incelenen haber metinlerinin genelinde DEAŞ'ı İslam'la özdeşleştiren bir yaklaşım tercih edilmektedir. Farklı kimlikleri, kültürleri ve inanç gruplarını hedef alan şiddet eylemleri üzerinden betimlenen DEAŞ, Batı basınında sıklıkla karşılaşıldığı üzere İslam'la ilişkilendirilerek sunulmaktadır (Uluç & Küngerü, 2018, s. 297). Buna karşılık PYD/YPG, saldırıların mağduru olarak konumlandırılan Suriye Kürtlerini savunan meşru bir güç olmasının yanı sıra, ABD ve müttefiklerinin küresel güvenlik gündeminin ilk sıralarında yer bulan selefi cihatçı yapılarla terörizmle mücadele eden seküler ve meşru bir müttefik olarak çerçevelenmektedir. Haberde, Ayn El Arab'ta yaşanacak olası bir başarısızlığın Kürtler

açısından ciddi bir gerileme riski içerdiği gibi ABD öncülüğündeki DEAŞ karşıtı koalisyonun stratejik hedefleri açısından da ciddi riskler içerdiği vurgulanmaktadır.

:

Resim 7: Türkiye-Suriye sınırında Ayn El Arab Çatışmalarını protesto eden PKK sempatizanları

"Kürt kaynaklar" olarak belirtilen PYD/YPG'ye dayandırılan argümanlarla örülü metinde, Ayn El Arab'ın savunmasına destek olmak üzere sınırı geçmeye çalışan güçlerin geçişinin Türkiye tarafından engellendiği belirtilmektedir. Türkiye'nin DEAŞ'la mücadeleyi engelleyici ve zorlaştırıcı tutumuna karşılık DEAŞ'ı kendi sınırlarından uzaklaştırma ve güvenlik hattı oluşturma stratejisinin ciddi bir riskler içerdiğine ilişkin ifadelerle haber yeniden üretilmektedir. Metnin genelinde Türkiye'nin, PYD/YPG kaynaklı güvenlik risklerine odaklı Suriye İç Savaşı stratejisinin, selefi terörle mücadele çabalarını baltaladığına vurgu yapılmakta, Türkiye'nin bu politikalarına yönelik eleştirel yaklaşımlar PYD/YPG söylemlerine dayandırılmaktadır.

Türkiye'nin, ABD'nin DEAŞ'la mücadele gerekçesiyle ittifak halinde olduğu PYD/YPG'ye yönelik politikalarının ciddi riskler içerdiği hususu metnin genelinde öne çıkarılmaktadır. Kürt kimliği eksenli etnisite vurgusu ve evrensel kavramlara referans veren meşru müdafa hakkı, metinde öne çıkarılan ve sembolleştirilen motiflerdir. Haberin başlığında olduğu gibi, radikal ekstremist terörizmDEAŞ tehdidini bertaraf etmek için ABD ve müttefiklerinin hava saldırılarından fazlasının gerektiğinin altı çizilmektedir. Ayrıca PYD/YPG'nin silahlandırılmasının ve güçlendirilmesinin yanı sıra Türkiye'nin PYD'ye

yönelik tutumunu esnetmesi için baskılanması gerektiğine yönelik ifadeler göze çarpmaktadır.

Resim 8: Avrupa kentlerinde Ayn El Arab Çatışmalarını protesto eden PYD/YPG sempatizanları

"Suriye: Kürt Ordusunun 'Kobani'de Daha Fazla Desteğe İhtiyacı Var" başlıklı haber, DEAŞ'ın kentin önemli bir bölümünü ele geçirdiği dönemde yayınlanmıştır. PYD/YPG unsurlarının daha fazla desteğe ihtiyacının olduğuna, ancak Türkiye'nin sınırdan geçişleri engellediğine ilişkin tartışmaların yoğun olduğu süreçte yayınlanan haberde YPG unsurları *"Kürt Ordusu"* şeklinde çerçevelenerek sunulmaktadır. Ordu ifadesi, devletlerin yasal çerçevede oluşturdukları resmi silahlı güçleri için kullanılan bir kavramdır. Uluslararası hukukta devletlerin resmi orduları dışında kalan ve bazı standartları taşıyan yapılar da devlet dışı silahlı aktörler olarak tanımlanmaktadır. Tıpkı terörün ve terör örgütlerinin tanımında olduğu gibi devlet dışı silahlı aktörlerin tanımı üzerinde de mutabık kalınmış ortak bir tanım yoktur. Ancak genel anlamda, devletlerin resmi orduları ve güvenlik birimleri ile organik ve yasal bir bağı bulunmayan, siyasi amaçları için güç ve şiddet kullanma iradesine ve kapasitesine sahip yapılar devlet dışı silahlı aktör olarak tanımlanmaktadır. İsyancı gruplar, milis güçler, paramiliter yapılar, suç örgütleri ve terör örgütleri gibi yapılar devlet dışı aktörler arasında sayılmaktadır (Taşdemir, 2017, s. 61-63).

Devlet dışı silahlı aktörler de kendi içerisinde meşruiyet bakımından ikinci bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Bu bağlamda üzerinde anlaşılmış evrensel bir terör tanımı olmamakla birlikte, kimi devlet dışı silahlı aktörler terör örgütü olarak tanımlanırken kimileri meşru

silahlı gruplar olarak kabul görmektedir (Martin, 2017, s. 117). Haber metninin başlığında kullanılan *"Kürt Ordusu"* kavramı bu perspektiften değerlendirildiğinde siyasi ve hukuki bağlamda tartışmalı ve propagandif bir yaklaşımı ifade etmektedir.

Türkiye'nin güvenlik birimleri ve kurumlarınca somut delillere ve bulgulara dayandırılan PKK ile olan ideolojik ve örgütsel bağları dikkate alınarak değerlendirildiğinde PYD/YPG daha ziyade terör örgütü tipolojisi ile örtüşen bir yapıya sahiptir. Bu bağlamda PYD/YPG'nin meşru bir devlet dışı silahlı aktör olarak tanınması hukuksal ve siyasal açıdan sorunlu bir yaklaşımdır. Haberin başlığı bu sorunlu yaklaşımı bir adım öteye taşıyarak YPG için *"Kürt Ordusu"* ibaresini kullanmaktadır. Haberin içeriğinde yine YPG unsurlarından *"Kürt savaşçılar"* olarak bahsedilmektedir. Söz konusu haber, PKK ve HDP'nin *"Kobani eylemlerini"* tertiplediği dönemin hemen akabinde yayınlanmıştır. Söz konusu sokak eylemlerinin Türkiye'nin o dönemde yürüttüğü *"çözüm sürecinin"* akamete uğratma riski, PKK elebaşı Abdullah Öcalan'ın sözde *"ateşkes sürecini bitirme"* tehdidine referans veren ifadelerle, örgüt jargonu ve söylemi ekseninde haberleştirilmektedir. Haberde bir terör örgütünün, siyasi amaçları için güç ve şiddet kullanma iradesine sahip silahlı grupların tanımında kullanılan meşru ve lagal bir yapıyı ifade eden kavramlarla nitelendirildiği görülmektedir.

DEAŞ'ın Ayn El Arab üzerindeki baskısının arttığı bir dönemde yayınlanan 29 Ekim 2014 tarihli ve "IŞİD Krizi: Suriyeli İsyancı Güçler Kobani Savunmasını Güçlendiriyor" başlıklı haber Türkiye'nin, ABD ve DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonunun YPG'yi destekleme stratejisine tepkileri irdelemektedir. Metinde ayrıca Ayn El Arab'ın DEAŞ'la mücadeledeki sembolik anlamı üzerinde durulmaktadır. Haberin içeriğinde etnik kimlik vurgusuyla birlikte "direniş" ve "meşru müdafa" kavramları ön plana çıkartılmaktadır. Suriyeli Kürtlerin ABD öncülüğündeki koalisyonun hava saldırıları ve silah desteği ile "İslam Devleti (İD)" olarak ifade edilen DEAŞ'ın saldırılarına direndiği vurgulanmaktadır.

Bilindiği üzere söz konusu süreçte PKK elebaşı Abdullah Öcalan ve HDP tarafından Türkiye'nin sınır geçişlerini serbest bırakarak Ayn El Arab'a savaşmaya gidecek *"Kürt Savaşçıların geçişine izin vermesi…"* gerektiğine yönelik çağrılar yapılmıştır. Bu çağrılar ve Türkiye'nin DEAŞ'a karşı daha aktif bir politika izlemesi gerektiğine yönelik çağrılar PKK'nın söylemleriyle birebir örtüşecek şekilde sıklıkla Batı basınında yer almıştır. Haber metinlerinde Türkiye'nin DEAŞ'la savaşmak ve Ayn El Arab'ı savunmak için sınırı geçmek isteyen Kürt savaşçıların geçişini engellediği sıklıkla vurgulanmıştır. Türkiye'nin bu

yaklaşımının söz konusu dönemde devam eden Çözüm Sürecini bitirebilecek riskler barındırdığı hususu da aynı şekilde PKK elebaşı Abdullah Öcalan'ın söylemleriyle ve örgüt jargonuyla sözde *"ateşkesi"* tehlikeye atan bir politika olarak sunulmuştur.

Resim 9: Metinlerde *"Kürt Ordusu"* olarak ifade edilen PYD/YPG militanları

Aynı dönemde çıkan haberlerde kullanılan söyleme benzer şekilde YPG, ABD'nin DEAŞ'a karşı desteklediği "Kürt güçler" ifadeleri ile nitelendirilmektedir. Haberde, YPG'nin Türkiye tarafından terör örgütü olarak tanınan PKK'nın bir kolu olarak değerlendirildiği belirtilmekte, bu nedenle "Amerika'nın Kobani'ye erişimi kontrol eden müttefiki Türkiye, Suriyeli veya diğer Kürt gönüllülerin Kobanili Kürt savunucularıyla mücadeleye katılmak için geçişine izin vermeyecek…" ibareleriyle, DEAŞ'la mücadeleyi aksattığına yönelik vurgularla Türkiye'ye yönelik eleştirel tespitlerde bulunulmaktadır. Bu ifadelerin devamında Türkiye'nin, DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonunun Kobani'deki sembolik önemi büyük olan yenilgisini engellemek adına sınırdan takviye güçlerin geçişine izin verme konusunda büyük baskı altında olduğu vurgulanmaktadır. PYD'nin burada alacağı herhangi bir başarısızlığın sembolik öneminden bahsedilmekte ve aynı zamanda bu yenilginin ABD öncülüğündeki koalisyonun bir başarısızlığı olacağı vurgulanmaktadır.

Öne çıkarılan vurgulardan da anlaşılacağı üzere, PYD/YPG'nin işgal altında tuttuğu bir yerleşim yerini bir diğer terör örgütüne karşı savunmak için yürüttüğü mücadelenin *"terörle mücadele"* söylemiyle özdeşleştirildiği görülmektedir. Küresel tehdit boyutundaki terörle mücadele için bir kırılma noktası olarak sembolleştirilen bu mücadelenin aktörü

konumundaki meşru silahlı grup olarak çerçevelenen YPG'nin desteklenmesi adeta ADB'nin DEAŞ'la mücadelesinin dönüm noktası olarak nitelendirilmektedir. Bu noktada Türkiye'nin PYD'yi tıpkı PKK gibi terör örgütü olarak görmesi dolayısıyla böyle bir strateji izliyor olduğu belirtilmekte ve üstü örtülü bir şekilde PYD/YPG'nin olası bir yenilgisine ve dolayısıyla *"DEAŞ'la mücadelede yaşanabilecek bir başarısızlığa"* ilişkin Türkiye'ye sorumluluk yüklenmektedir.

Resim 10: Türkiye-Suriye Sınırında Kuzey Irak Bölgesel Yönetimine bağlı peşmergelerin geçişini izleyen örgüt sempatizanları

Haberde ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyonun hava saldırılarının PYD'nin direnişini ayakta tuttuğuna vurgu yapılmakta, dönemin Başbakanı Ahmet Davutoğlu'yla yapılan röportajdan alıntı yapılarak Türkiye'nin koalisyonun operasyonlarını, DEAŞ'la birlikte Esad yönetimiyle de mücadeleyi kapsayacak şekilde genişlemesi ve entegre bir stratejiye dönüşmesi durumunda destekleyeceği vurgulanmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere, ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyonun da Suriye'deki eylemlerinde, tıpkı PYD gibi rejimle çatışmaya girmeksizin üçüncü yol stratejisini benimsediği görülmektedir. Bu bağlamda değerlendirilmesi ve irdelenmesi gereken husus bu üçüncü yol stratejisinin ana amilinin ABD ve Uluslararası koalisyon mu yoksa PYD/YPG mi olduğudur. Belirtmek gerekir ki sahadaki gerçeklik ve eldeki doneler dikkate alındığında PYD/YPG'nin izlediği

üçüncü yol stratejisinin ABD ve Koalisyon üyesi ülkelerin stratejik aklının bir ürünü olduğu izlenimini güçlendirmektedir.

Resim 11: Ayn El Arab Çatışmalarında ölen PYD-YGP militanlarının cenaze törenlerinden görüntüler

Suriye İç Savaşında vekâlet savaşı aparatı olarak kullanılan PYD/YPG'nin, ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyonla örtüşen bir yaklaşımla üçüncü yol stratejisi izlemesi, bu politikanın mimarının örgüt değil ABD olduğuna ilişkin izler barındırmaktadır. Haberde ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Jen Psaki'nin, ABD'nin Peşmerge güçlerinin Ayn El Arab'a konuşlanmasını kesinlikle teşvik edeceğine ilişkin demecine yer verilmektedir. Böylece ABD'nin Suriye'de YPG'yi sahada takviye etmek için Türkiye'nin desteklediği ÖSO güçleri yerine Irak'tan Peşmerge güçlerini önermesi yine etnik kodlara sahip bir stratejiye işaret etmektedir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2014). Söz konusu haberin genelinde olduğu gibi son bölümünde de Kobani'yi savunan *"gönüllüler", "aktivistler"* gibi ibareler göze çarpmaktadır. Haberin geneline hakim olan yaklaşım DEAŞ'ın Kürtleri hedef alan şiddet politikalarına ve saldırılarına direnen bir yapı olarak verilen YPG etnik kimlik, direniş, aktivist ve gönüllülük gibi meşru ve legal kavramlarla sembolleştirilerek çerçevelenmektedir.

ii. Rakka Haberleri

Daha önce belirtildiği gibi çalışma kapsamında seçilen veriler söylem analizi yöntemiyle ele alınmış olup semiyolojik analizlere sınırlı olarak başvurulmuştur. Seçilen haber metinlerinde öne çıkartılan sembollerin metinlerde işlenme ve ele alınma şekilleri yine seçilen yöntem çerçevesinde analiz edilmiştir. 2013 yılında Rakka'yı işgal eden DEAŞ, kenti

2014 yılında sözde hilafetin başkenti ilan etmiştir. Bu yönüyle Rakka, DEAŞ'ın Suriye'de tutunabilmesi için stratejik ve jeopolitik olduğu kadar sembolik öneme de sahiptir. 11 Eylül saldırıları ile başlayan ve El Kaide'nin Afganistan'dan sonra Irak ve Suriye'de etkinliğinin arttırmasıyla devam eden süreçte uluslararası güvenlik gündeminin zirvesine yerleşen selefi cihatçı tehdit, ABD ve batılı ülkelerin ulusal güvenlik sorunsalı haline gelmiştir.

DEAŞ'ın, siyah üniformalı ve kar maskeli militanların görüntüleri ve gerçekleştirdiği kanlı infazlar eşliğinde propagandasını yaptığı örgütün merkezi olarak Rakka'yı seçmesi, ABD ve müttefikleri açısından da kenti sembolik bir hedef haline getirmiştir. Söz konusu dönemdeki haber ve metinlerde, Rakka'nın gerek DEAŞ gerek ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyon ve sahada vekâlet savaşı yürüten PYD/YPG açısından taşıdığı sembolik öneme referans veren ifadeler belirgindir. Bu nedenle YPG'nin ağırlığını oluşturduğu SDG Ayn El Arab'taki DEAŞ baskısının kırıldığı 2015 yılından itibaren Rakka'yı çevreleyen kritik yerleşim yerlerine ve kent merkezine yönelik harekatlar düzenlemiştir. BBC Dünya Servisi Orta Doğu haberleri servisinde *"Suriye Çatışması: Kürtler IŞİD Kontrolündeki Rakka'nın Kuzeyinde Operasyon Başlattı"* başlığıyla verilen 25 Mayıs 2016 tarihli haberde, Rakka'ya ilişkin vurgular *"Hilafetin fiili başkenti"* şeklindedir. 11 Eylül Saldırılarından sonra Avrupa'da Paris ve Londra gibi başkentleri hedef alan El Kaide ve DEAŞ'ta saldırıları büyük trvmaya neden olmuştur.

Resim 12: PYD/YPG öncülüğündeki SDG'nin Rakka'nın kuzeyinde düzenlediği operasyonun sınırlarını gösteren harita

Örgüt'ün Irak ve Suriye'de gerçekleştirdiği kanlı ve dehşetli infazları dünyaya servis ederken kullandığı görüntülerde ABD ve diğer Batılı ülkelere yönelik tehditler savuran

DEAŞ'ın merkezi kitle medyasında da Rakka olarak sembolleştirilmiştir. Dolayısıyla Rakka'ya yönelik bu harekâtlar aynı zamanda PYD/YPG açısından da Batı medyası nezdinde meşruiyet paravanı görevi görmüştür. Haberin bir bölümünde PYD'nin silahlı kanadı YPG'nin hâkim olduğu SDG'den bahisle, "Kürt Halk Koruma Birlikleri milislerinin hakim olduğu ittifak, son iki yıldır ABD liderliğindeki koalisyonun kilit bir müttefiki olarak ortaya çıktı ve Kuzey Suriye'de ID'ye karşı mücadeleye öncülük etti" denilmektedir. Çalışma kapsamında seçilen ve analiz edilen haberlerde hakim olan söylem ve betimlemelerde öne çıkarılan cihadi selefizm tehdidi vurgusu burada da belirgindir.

Selefi cihatçı terör tehdidiyle mücadele etme zaruretinin merkezine oturtulan yapı konumundaki DEAŞ'ın eylemleri ve DEAŞ karşıtlığı üzerine inşa edilen söylem PYD'yi meşrulaştıran propagandaya dayanak teşkil etmektedir. Haber metinlerinde yaygın bir şekilde karşımıza çıkan YPG'ye ilişkin etnik köken vurgusu burada da belirgindir. Buna ilave olarak YPG için kullanılan *"kilit müttefik"* ifadesi ve bu vurguyu güçlendiren *"Kuzey Suriye'de ID ile mücadeleye öncülük etti…"* ibareleri dikkat çekmektedir. PYD/YPG, Türkiye'nin tezlerinin aksine meşru müttefik olarak ifade edilirken, küresel terör kaynaklı korku ikliminin faili olarak kodlanan DEAŞ'la mücadeleye öncülük ettiğine ilişkin ifadeler, misyon yüklenmiş bir kimlik tanımına referans vermektedir. 11 Eylül saldırılarından sonra yürürlüğe konulan ve önleyici savaş stratejisi olarak ifade edilen Bush Doktrininin hedefinde selefi cihatçı terörle mücadele vardır. Haber metninde PYD/YPG'yi bu misyonla özdeşleştiren yorumlarla haberin tekrar üretimi söz konusudur. Haber metninde Rakka'nın DEAŞ açısından önemine ilişkin tespitlerin devamında örgütün kentteki uygulamalarına yönelik, *"Cihatçı grup hızla karargâhını orada kurdu ve İslam Hukukunun katı bir yorumunu uygulayarak bir devlet vizyonunu dayatmaya başladı"* ifadesi dikkat çekmektedir. Bu vurgu, örgütü meşru bir hedef haline getiren DEAŞ kara propagandasına ilişkin önemli örneklerden birisidir. Türkiye, DEAŞ'la mücadele edilmesi ve Suriye'de ilerlemesinin durdurulması için kara operasyonu yükümlülüğünü üstlenebileceğini belirtmiş ancak bu tekklifine olumlu yanıt alamamıştır. ABD'nin PYD/YPG'yi destekleme stratejisine yönelik DEAŞ'la mücadelenin başka bir terör örgütü aracılığıyla yürütülemeyeceğine ilişkin sert itirazlarda bulunmuştur. Soğuk Savaş döneminde ABD öncülüğündeki Batı Bloku ve NATO kanadının politikalarına hakim mit *"komünizmle mücadele"* söylemi iken, 1991 yılında NATO'nun Roma Konferansında *"İslami radikalite ile mücadele"* başlığı altında kavramsallaştırılmış söylem ve *"cihatçı aşırılıkla mücadele"* miti yeni dönemin egemen söylemine dönüşmüştür.

Resim 13: SDG kisvesi altında Ayn İsa Kentine operasyon hazırlıkları yapan ağır silahlı PYD/YPG militanları

YPG'nin domine ettiği SDG tarafından 2016 yılında Rakka'ya yönelik olarak başlatılan ve 2017 yılı Ekim ayında DEAŞ'ın kentten çıkarılmasıyla sonuçlanan harekâtın en netameli dönemleri 2016 yılı sonlarına denk gelmektedir. 8 Kasım 2016'da ABD'de iş başına gelen Trump yönetiminin Suriye İç Savaşında DEAŞ'la mücadelede izleyeceği yol önemli bir muamma durumunda idi. Yeni ABD yönetiminin yerel güçlerle iş birliği stratejisi kapsamında PYD'ye yönelik yardımlarının devam edip etmeyeceği sorunsalı bu dönemde uluslararası basının ve aynı şekilde BBC'nin ön plana çıkardığı konulardandır. 5 Aralık 2016 tarihinde çıkan, *"Suriye ve Irak Çatışması: Zafer Daha Yakın mı?"* başlıklı haberde, Irak'ta ve Suriye'de eş zamanlı olarak DEAŞ'a karşı yürütülen mücadelenin başarıya ulaşmasının önündeki sorunlar ve potansiyel riskler sorgulanmaktadır. Haberde hakim tema, DEAŞ'la mücadeleyi başarıya götürecek politikaların neler olması gerektiğidir. Metinde ön plana çıkartılan nokta *"Kürt güçler"* olarak ifade edilen PYD/YPG'nin sahada yeterince desteklenip desteklenmeyeceği hususudur. Daha önce değinildiği gibi, PYD/YPG Suriye İç Savaşında üçüncü yol stratejisi benimseyerek rejim güçleri ile karşı karşıya gelmemiştir. Bu dönemde Türkiye destekli ılımlı muhalif grupların ve ÖSO'nun kontrolünde bulunan Halep'e yönelik rejim güçlerinin saldırılarının artması ve kentin düşmek üzere olması, Irak'ın Musul kentiyle birlikte Rakka'da da kuşatılan DEAŞ'ın kesin olarak yenilgiye uğratılma sürecini olumlu etkileyecek bir gelişme olarak yorumlanmaktadır.

Resim 14: Zafer işareti yapan siyah bayraklı DEAŞ militanı

Haberin bir yerinde Türkiye destekli ÖSO fraksiyonlarından *"sözde ılımlılar"* olarak bahsedilmektedir. Haber metninde, Türkiye'nin aynı dönemde DEAŞ'ın Rakka'dan çıkartılması operasyonunu üstlenebileceğine ilişkin ABD'ye yaptığı teklif Rakka'ya yönelik YPG kuşatmasını tehdit eden bir gelişme olarak belirtilmektedir. Fırat Kalkanı Harekâtı bölgesindeki Türkiye varlığı kastedilerek, Suriye'de önemli bir bölgeyi *"işgal ettiği"* belirtilmekte ve Türkiye'nin Suriye'de *"işgalci"* bir dış oyuncu olduğu vurgulanmaktadır. Metnin devamında *"Türkiye Rakka mücadelesine müdahil olma tehdidinde bulunuyor."* ibareleri dikkat çekmektedir. Yine metinde öne çıkarılan, *"Türkiye Cumhurbaşkanı Musul, Rakka gibi yerlerin bir zamanlar Osmanlı olduğunu Dünyaya hatırlatmaktan hoşlanıyor…"* ifadeleri, Türkiye'nin DEAŞ'la mücadele sürecine destek verme taahhütlerini yayılmacı bir stratejinin örtülü olarak dile getirilmesi şeklinde yorumlandığına işaret etmektedir. Metinde Türkiye'nin PYD yayılmasını önlemeye odaklı Suriye stratejisi, ABD öncülüğündeki DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonu'nun desteğiyle PYD/YPG'nin DEAŞ'ı yenmesinin önündeki en önemli tehdit olarak değerlendirmektedir. Metnin genelinde örtülü olarak öne çıkartılan husus *"Kürt güçleri"* olarak ifade edilen YPG öncülüğündeki SDG'nin daha fazla desteklenerek DEAŞ tehdidinin bertaraf edilmesinin gerekliliği vurgusudur.

Türkiye'nin, ABD'nin DEAŞ'la mücadelede kırılma noktası olarak gördüğü Rakka Operasyonuna katılma olasılığını bile tehdit olarak değerlendiren bir yaklaşım söz konusudur. DEAŞ'la mücadele sürecinde, Suriye'deki güçler arasında selektif bir yaklaşımla ayrım yapan ve PYD/YPG dışındaki her türlü unsuru dışlayan bir yaklaşım haber metninde baskın olarak ön plana çıkarılmaktadır. Haber metninde öne çıkarılan sembol Kürt etnik kimliği olmuştur. Bu bağlamda, gerek Irak'ta gerek Suriye'de Kürt güçlerin ön plana

çıkmasının Irak Merkezi Hükümeti ve Türkiye açısından taşıdığı potansiyel risklere de değinilmektedir. *"Kürt cini artık şişeden çıktı"* gibi çarpıcı ifadelerle aktarılmaktadır. PYD/YPG'nin Suriye'de artan etkinliği, *"Kürt"* kimliği ile özdeşleştirilerek ve *"Türk-Kürt Sorunu"* şeklinde kavramsallaştırılarak ve Türkiye'nin PKK ve uzantılarıyla olan mücadelesi ile ilişkilendirilerek verilmektedir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2016).

Metinde örtülü olarak işlenen DEAŞ tehdidi ile mücadele sorunsalı; yeni Amerikan Yönetiminin nasıl bir politika izleyeceği, Türkiye'nin Suriye Krizine müdahalelerinin frenlenip frenlenmeyeceği, YPG'ye yeterince oyun alanı açılıp açılmayacağı hususları üzerinden sorgulanmaktadır. Bu bağlamda Suriye krizi ve DEAŞ'la mücadelede YPG'nin rolüne ilişkin söz konusu dönemde çıkan haberlerin genelinde baskın olan iki unsura bu haberde de rastlamak mümkündür. Bunlardan birincisi *"Kürt"* kimliğinin bir uzantısı konumundaki etkin ve meşru müttefik YPG unsuru, ikincisi ise DEAŞ'ta kristalize olan *"selefi cihatçı terör tehdidinin"* varlığıdır.

Suriye İç Savaşının karakteristik özelliklerinden birisi de ülkede etkin olan terör örgütlerinin saflarında yer alan yabancı savaşçılar meselesidir. Özellikle DEAŞ'ın ve El Kaide'nin sahada etkin fraksiyonlarının bünyesinde savaşan selefi militanların sayısı binlerle ifade edilmektedir. Bunların dışında yabancı savaşçılar sorunsalının diğer boyutunu Avrupa ülkelerinden gelen PYD/YPG saflarındaki yabancı uyruklu militanlar oluşturmaktadır. YPG saflarında savaşan İngiliz uyruklu teröristlere ilişkin haberlerin yoğun bir şekilde işlendiğini görmek mümkündür. YPG saflarında savaşırken öldürülen İngiliz vatandaşı Ryan Lock'un hikâyesinin anlatıldığı 3 Ocak 2017 tarihli ve *"İngiliz Ryan Lock, Suriye'de IŞİD'e Karşı Savaşırken Öldürüldü"* başlıklı haber, YPG tarfından DEAŞ'a karşı yürütülen savaşın kutsallarına ve misyonuna ilişkin propagandif ifadeler içeren bir metin olarak göze çarpmaktadır. İngiliz vatandaşınının Rakka'da öldürülüşüne ilişkin haberi YPG militanlarının demeçlerine dayandıran, *"Kürt aktivistler BBC'ye verdiği demeçte, bir İngiliz'in Suriye'de sözde İslam Devleti ile savaşırken öldürüldüğünü söyledi."* şeklindeki ibareler, kavramsal analiz kısmında belirtildiği gibi YPG militanları için kullanılan kavramlardan birisi olan aktivist nitelemesi ile aktarılmaktadır.

Haberde, Lock'un YPG'ye katılış süreci kısaca hikâyeleştirilmektedir. İngiltere'deki ailesiyle yapılan röportajda ise genel anlamda İngiliz vatandaşlarını YPG saflarında DEAŞ'a karşı savaşmaya iten motivasyonlar propagandif bir üslupla verilmektedir. Evrensel değerler

adına DEAŞ'la yürütülen savaşı kutsal kılan faktörlere ilişkin bir dizi kavramla örülü propaganda dili metinde ön plana çıkmaktadır. Metinde Lock'a verilen kod adının Kürtçe karşılığına da değinilerek, *"Ryan sadece mücadelemize güç katan bir savaşçı değildi. Aslında tecrübesi ve bilgisi ile genç savaşçılara örnek oldu."* ifadeleri dikkat çekmektedir.

Lock'un İngiltere'deki ailesine taziye ziyaretine gelen YPG heyeti içerisindeki Marc Campell'ın beyanlarına dayandırılarak Suriye'de en az bir düzine İngiliz vatandaşının YPG saflarında yer aldığı belirtilirken, bunların *"Kürdistan"*dan geçerek YPG'ye katıldığını aktaran ifadelerde öne çıkartılan *"Kürdistan"* ibaresi dikkat çekicidir. Zira bu ifadelerle İngilizler'in Suriye'ye geçişinin kastedildiğini düşünüldüğünde *"Kürdistan"* olarak ifade edilen bölgenin, Suriye'ye geçiş güzergahı olarak kullaılan Irak veya Türkiye toprakları olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla haber metninde gerek kişilerin ifadeleri ile hikayeleştirilen bölümlerde gerek haberin yeniden üretildiği bölümlerde PYD/YPG'nin örgütsel jargonunun ve kavramlarının kullanıldığını söylemek mümkündür.

Resim 15: PYD/YPG saflarında savaşırken öldürülen İngiliz uyruklu terörist Ryan Lock

Haberin *"IŞİD'e Karşı Savaş"* alt başlığıyla devam eden bölümünde, 2015 yılında YPG saflarına katılan Tim Locks'un hikâyesi Ryan Lock'un ölüm hikayesi ile ilişkilendirilerek anlatılmaktadır. Locks'un BBC Radio 5 Live'e verdiği röportajdan alıntılar yapılarak, Locks'u ve diğer İngiliz vatandaşlarını YPG saflarına katılmaya iten faktörler yine *"DEAŞ'la mücadele"* motivasyonu ile ifade edilmektedir. Locks'un YPG'ye katılmaya iten eşik noktasının 2014yılında Irak'ın Sincar bölgesinde DEAŞ militanları tarafından rehin

alınan onbinlerce Yezidi sivilin haberlerini izlemek olduğu belirtilmektedir. Bu noktada Locks'un *"'Yeter artık, oraya gidip elimden geldiğince yardım etmek istiyorum' dedim…"* şeklindeki ifadeleri ile YPG'nin, farklı etnik ve dini kimliklere sahip grupları DEAŞ saldırganlığına karşı korumayı misyon edinmiş meşru bir güç olarak çerçevelendiği görülmektedir.

Metinde, farklı etnik ve dini grupları hedef alan saldırıları durdurma misyonunu herhangi bir devlete veya meşru güce değil, doğrudan bir diğer terör örgütü PYD/YPG'ye yükleyen tartışmalı bir dil kullanılmaktadır. İngiliz uyruklu militanla yapılan röportaja atfen, IŞİD'e karşı savaşan diğer İngilizler sorulduğunda, Locks'un kaç kişi olduğunu kesin olarak söylemenin imkansız olduğu beyanı üzerinden çok sayıda İngiliz'in gönüllü olarak YPG saflarında savaştığına ilişkin örtülü bir propaganda dili dikkat çekmektedir. Yine Locks'un bir soruya verdiği *"Orada hayatın her kesiminden ve birçok milletten insanla karşılaştık…"* şeklindeki cevabı üzerinden YPG'ye, evrensel bir misyona hizmet eden ve farklı milletlerden gönüllülerin katıldığı meşru bir güç sıfatı atfedildiği görülmektedir. YPG'ye ilişkin bu çerçevelemeyi pekiştiren ise Locks'un, *"Umarım bu büyük amaca küçük bir şekilde yardımcı olmuşumdur…"* şeklindeki sözleridir.

FERMANDARIYA GIŞTÎ

Y P G

القيادة العامة

FERMANDARİYA GİŞTÎ YA YPG

القيادة العامة لوحدات حماية الشعب

Dear Lock Family

On 04 September 2016 your son Ryan John Lock joined our forces of YPG fighting for the freedom of Western Kurdish. Ryan adapted his new name Berxwedan Givara and participated actively in the war against the terrorist organization ISIS the enemy of all humanity.

Resim 16: PYD/YPG tarafından İngiliz uyruklu terörist Ryan Lock'ın ailesine iletilen taziye mektubu

Haber metninin genelinde ön plana çıkartılan vurgu, DEAŞ'la mücadelenin bir vecibe ve erdem olduğu hususudur. YPG saflarına katılan İngiliz vatandaşlarının hikayeleri ve beyanları üzerinden temellendirilen propaganda ekseninde, "Kürt" kimliği ile özdeşleştirilen PYD/YPG'nin DEAŞ'a karşı evrensel değerleri korumak için mücadele ettiği

söylemi ön plana çıkartılmaktadır. Dolayısıyla bu söylemde YPG'ye ilişkin öne çıkartılan semboller etnik kimlik vurgusu ve milis savaşçılardan oluşan meşru silahlı güç iken, selefi terör tehdidi de DEAŞ'ın etnik ve dini grupları ve evrensel değerleri tehdit eden saldırganlığı ile kavramsallaştırılmaktadır. Metinlerde öne çıkarılan diğer bir husus, DEAŞ'la mücadelede YPG'nin vazgeçilmezliği ile ABD ve DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonunu Irak ve Suriye'de Kürt gruplarla ittifak ilişkisine zorlayan faktörlerdir. Küresel güvenliği tehdit eden cihatçı aşırılık yanlısı gruplarla mücadelede ABD ve müttefiklerinin sahada seçeneklerinin sınırlı olduğuna yönelik algının gölgesinde "meşru müttefik" konumuna oturtulan PYD/YPG imgesi dikkat çekmektedir.

Daha önce belirtildiği gibi DEAŞ 2013 yılında Türkiye tarafından terör örgütleri listesine alınmış, 2016 yılında DEAŞ'a karşı Suriye'nin kuzeyine Fırat Kalkanı Harekâtı düzenlenmiştir. Devlet düzeyinde DEAŞ'a yönelik sahada kara harekâtı yürüten tek ülke Türkiye'dir. Buna karşılık Türkiye'nin Suriye genelinde ve Rakka'da DEAŞ'a karşı askeri harekât teklifleri kabul görmemiş, uluslararası platformlarda ve Batı medyasında Türkiye'nin Rakka'ya olası bir operasyonunun YPG'ye yönelik riskler barındırdığı vurgulanmış ve böyle bir hamlenin DEAŞ'la mücadeleyi riske atacak potansiyel bir *"tehdit"* şeklinde sunulmuştur. ABD ve DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonuna üye ülkeler, Türkiye'nin DEAŞ'la doğrudan mücadele tekliflerini geri çevirmişlerdir. Buna karşılık Türkiye'nin Suriye'de gerek DEAŞ'a gerekse YPG'ye yönelik her türlü askeri etkinliğini *"DEAŞ'la mücadeleyi riske atacak stratejiler"* olarak kodlayan muvazaalı bir yaklaşım söz konusudur.

5.3.1.3.Haber Başlıkları

Haber metinlerinde ve içeriklerine yapılan ideolojik üretimi çözümlemeye yönelik tahlilleri ifade eden eleştirel haber analizi çalışmalarında, üzerinde durulan bileşenlerden birisi de haber başlıklarıdır. Teun van Dijk'in eleştirel söylem analizi yaklaşımının adımlarından birisi olan temel makro semantik yapıların analizi, metinlerde ön plana çıkarılan temalara ve vurgulara ilişkin ipuçlarının tespiti açısından önemlidir. Metin başlıkları ve ana temalar metinlerde öne çıkarılan hakim söylemin inşa edildiği bileşenlerdir (Şah, 2020, s. 218-219). Metinlerde ele alınan olaylara ilişkin zihinsel algıların şekillendirilmesi ve hedef kitleye yönelik anlam algoritmalarının oluşturulması başlıklar ve makro anlamlar aracılığıyla başlayan bir süreçtir. Haliyle, metinlerde alıcı kitlenin zihinsel algılarının ve anlam dünyalarının kontrol edilmesine yönelik temel bağlamların inşa edildiği aşama başlıklardır. Bu bağlamda van Dijk, metinlerde eleştirel söylem analizine başlıklardan

başlanması gerektiğini belirtmektedir. Çalışma kapsamında DEAŞ ve uluslararası koalisyon destekli PYD/YPG arasında Ayn El Arab ve Rakka'da yaşanan çatışmalara ilişkin söz konusu dönemde çıkan haberlerin başlıkları bu bölümde ele alınmıştır.

i. Ayn El Arab Haberleri

2014 ve 2015 yıllarında, DEAŞ ve PYD'nin hakimiyet mücadelesine sahne olan Ayn El Arab kenti yaklaşık dört ay süren şiddetli çatışmalara sahne olmuştur. Ayn El Arab Çatışmaları ÖSO ve Peşmerge güçlerinin kara desteği ve ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyonun hava desteği ile YPG'nin DEAŞ'ı püskürtmesiyle sonuçlanmıştır. Çatışmaların yaşandığı sürecin öncesinde ve sonrasında yaşanan gelişmeleri de içeren haber metinlerinin başlıkları metinlerde öne çıkarılan söylem ve anlam örgülerine ilişkin önemli vurgular içermektedir. DEAŞ'ın Ayn El Arab üzerindeki baskısının kırıldığı 2015 yılından itibaren PYD'nin temel stratejisi Suriye'nin kuzeyi boyunca uzanan hat üzerinde ilan ettiği üç farklı özerk kanton yönetimi bölgelerini birleştirmeye yönelik adımlar atmak yönünde olmuştur. Bu süreçte DEAŞ'ın Suriye'de ve Irak'taki etkinliğinin kırılması ve kesin olarak yenilgiye uğratılması amacıyla ABD'nin yerel güçlerle işbirliği stratejisi kapsamında PYD'nin silahlandırılması ve desteklenmesi Türkiye'nin yoğun ve sert eleştirilerine hedef olmuştur.

Suriye krizinin başlarında rejim güçlerinin muvazaalı bir şekilde terkettiği Türkiye sınırına yakın bölgelere yerleşen PYD'nin, 2014 yılından itibaren DEAŞ'ın kontrol ettiği alanları da ABD'nin desteğiyle işgal etmeye başlaması bu sorunu tırmandırmıştır. PYD, 2016 yılında Rakka ve çevresini de ele geçirdikten sonra Suriye'nin yaklaşık dörtte birini kontrol eden bir güç haline gelmiştir. Bu süreçte Türkiye, güney sınırları boyunca uzanan terör koridoru ile kuşatıldığı gerekçesiyle PYD'nin Fırat Nehrinin batısına geçme girişimlerini askeri müdahale nedeni sayacağını ilan etmiştir. Buna rağmen PYD, Fırat Nehrinin batı yakasında bulunan Mümbiç, Tırşin Barajı ve Tel Rıfat bölgelerini ABD'nin desteğiyle işgal etmiştir. Türkiye'nin PYD'nin Fırat Nehrinin batısına geçişine yönelik çekingelerini muvazaalı bir şekilde gidermek için, 2015 yılı Ekim ayında ABD'nin himayesinde ağırlığını YPG'nin oluşturduğu SDG kurulmuştur (Kerman & Efegil, 2017, s. 178). PYD'nin Suriye'deki eylemlerini perdelemek için kurulan SDG, PYD/YPG'nin örgütsel ve ideolojik amaçlarına hizmet etmeye devam etmiştir. Gerek YPG'ye gerek omurgasını yine YPG'nin oluşturduğu SDG'ye ilişkin haberler, *"Kürt"* kimliği ve Suriye'deki Kürt nüfusun özerklik taleplerine ilişkin vurgular taşımaktadır.

4 Ekim 2014 tarihinde *"Türkiye'nin Suriye'de IŞİD'e Karşı Eylemi Gerçekçi Değil"* başlığıyla verilen haberde, Türkiye'nin Ayn El Arab çatışmalarında YPG'yi DEAŞ'a karşı yeterince desteklemediğine ilişkin söylem ağırlık taşımaktadır. Başlıkta, Türkiye'yi DEAŞ'la mücadele konusunda ikircikli bir strateji izlemekle itham eden yaklaşım metnin geneline de hâkimdir. Türkiye'nin DEAŞ'a karşı müsamahakâr olduğu vurgusu güçlü bir şekilde vurgulanırken, haber metninde başlığa yapılan göndermelerde ise örtülü bir şekilde *"Kobani'de savaşan Kürt gençler…"* olarak ifade edilen PYD/YPG'nin yalnız bırakıldığı söylemi öne çıkarılmaktadır. İlgili bölümlerde belirtildiği üzere, Suriye İç Savaşında Şam yönetimi güçleri ile herhangi bir çatışmaya girmeksizin üçüncü yol stratejisi izleyerek ülkenin neredeyse dörtte birinden fazlasını işgal eden PYD/YPG'nin, ABD ve DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonuna dahil ülkeler tarafından desteklenmesi devlet destekli terörizm üzerinden yürütülen vekâlet savaşı stratejisine ilişkin önemli ipuçları içermektedir. Terörün legalize edildiği ve araçsallaştırıldığıbu durum, üzerinde durulması gereken bir uluslararası hukuk sorunudur (Demirdüzen & Özel Özcan, 2021, s. 234).

Resim 17: Ayn El Arab'ta ABD ve Koalisyon hava kuvvetlerinin DEAŞ mevzilerine yönelik hava harekâtlarından görüntüler

2001 yılından sonra ABD Ulusal Güvenlik Strateji Belgesinde yer bulan, liberal demokrat sistemleri ve küresel barışı tehdit eden cihatçı aşırılıkla küresel düzeyde mücadele yaklaşımı kapsamında sahada yerel güçlerin desteklenmesi stratejisi Suriye'de PYD/YPG'nin desteklenmesi olgusunun dayanağıdır. Ancak, önleyici savaş stratejisi kapsamında El Kaide tehdidini bertaraf etmek için önce Afganistan'ı, ardından kitle imha

silahları bulundurduğu gerekçesiyle Irak'ı kara gücüyle baştanbaşa işgal eden ABD'nin, çok daha büyük bir küresel terör tehdidi kaynağı olarak nitelendirdiği DEAŞ'la mücadeleyi bir başka terör örgütüne, PYD/YPG'ye ihale etmesi Türkiye'nin yoğun tepkilerine neden olmuştur.

2013 yılında terör örgütleri listesine aldığı DEAŞ'la sahada aktif olarak mücadele eden ve askeri operasyon düzenleyen tek ülke Türkiye olmuştur. DEAŞ'ın Rakka'dan çıkarılması ve kesin olarak yenilgiye uğratılmasına ilişkin tartışmaların yükseldiği 2016 yılında kara operasyonu düzenleyebileceğini deklare eden Türkiye'nin teklifi kabul görmemiş, aksine Türkiye'nin olası müdahalesinin *"Kürt güçler"* olarak medyada temsil edilen PYD/YPG açısından riskler barındırdığı ve bu bağlamda DEAŞ'la mücadeleyi zayıflatacağına yönelik paradoksal eleştiriler hem ABD'li yetkililerce dile getirilmiş hem kitle medyasında geniş yer bulmuştur. Bu yönüyle değerlendirildiğinde Türkiye'nin DEAŞ'la mücadeleye çekimser yaklaştığı ve ikircikli bir strateji izlediğine ilişkin haber metninde ve haber başlığında gömülü olan propagandif söylem, aslında PYD/YPG'ye Suriye'de korunaklı bir alan açan ABD stratejisine işaret eden ipuçları taşımaktadır.

Haber metninde baskın olan söylem, Ayn El Arab'ta o tarihlerde DEAŞ'ın ilerlemesini geçici de olsa yavaşlatan faktörün ABD öncülüğündeki koalisyonun hava harekâtları ve sahada YPG'nin direnişi olduğu, ancak bunun yeterli olmadığı yönündedir. DEAŞ'la mücadelede yaşanan zaafın kaynağı ise, PKK gibi PYD'yi de terör örgütü olarak tanıyan Türkiye'nin eylemsizlik stratejisi olduğu vurgulanmaktadır. Türkiye'nin; haber metinlerinde *"Kürt güçler", "Kürt savaşçılar"* ve zaman zaman da *"Kürt Ordusu"* şeklinde sunulan YPG'ye yönelik önleyici, DEAŞ'a yönelik müsamahakâr politikalarının DEAŞ'la mücadelenin önündeki en büyük risklerden birisi olduğu ithamı metinde öne çıkarılan vurgudur (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2014). Ele alınan diğer haber metinlerinde de öne çıkarılan PYD'nin Suriyeli Kürtleri temsil eden meşru bir milis gücü olduğu ve bunun yanı sıra 2000'li yılların başlarından itibaren küresel düzeyde etkin olan cihatçı aşırılıkla mücadeleye de öncülük eden meşru ve makul müttefik olduğuna ilişkin propagandaya örtülü göndermeler yapan bir başlık tercih edilmiştir. Türkiye'nin Suriye politikasının, DEAŞ'a karşı desteklenmesi gereken meşru müttefik YPG'ye yönelik riskler içermesi dolayısıyla DEAŞ'la mücadeleyi tehlikeye attığına ilişkin söylemle örtüşen bir başlık seçilmiş ve haber metninde haberin yeniden üretilmesi suretiyle bu vurgu güçlendirilmiştir.

Resim 18: PKK elebaşı Abdullah Öcalan'ın çağrısıyla Ayn El Arab Çatışmalarını protesto eden örgüt sempatizanları

2014 yılının Eylül ayında başlayan DEAŞ saldırılarının püskürtüldüğü dönemde BBC'de çıkan 14 Ocak 2015 tarihli ve *"Kürtler IŞİD'e Karşı Savaşta Birlik İstiyor"* başlıklı haber YPG söylemleri ile örülü bir metindir. PYD/YPG'nin örgütsel yapısından, siyasi ve ideolojik hedeflerinden ziyade DEAŞ'la savaşta öncü rol atfedilen *"seküler müttefik"* ve *"Kürt kimliği"* vurguları ön plana çıkartılmaktadır. van Dijk, haber başlıklarının metinlerdeki anlam örüntüleri aracılığıyla hedef kitlelerin zihin algılarını etki altına alan ve şekillendiren stratejik bir araç olduğunun altını çizmektedir. Aynı şekilde Suriye İç Savaşına ilişkin haber metinlerinde seçilen başlıklarda da DEAŞ-PYD/YPG karşıtlığı üzerinden inşa edilen algı dikkat çekmektedir.

Metnin geneline hakim olan, PYD/YPG'nin Kürt halkının iradesini yansıtan meşru bir milis gücü olduğuna dair propaganda dili, başlıkta makro düzeyde karşılık ve vücut bulmuştur. DEAŞ'la girilen çatışmalarda öldürülen ve toprağa verilmek üzere Türkiye'ye getirilen YPJ'li kadın militanın cenaze töreni özelinde, Kürt halkının beklenti ve hedeflerine ilişkin çıkarsamalar yapan haber metninde yer alan çarpıcı ifadeler yine başlığa net gönderimlerde bulunmaktadır. Öldürülen YPJ'li kadın militan Gülsüm Çam'ın Türkiye Kürdü olduğuna, buna karşılık PKK'nın Kandil'deki kamplarında eğitim gördükten sonra Kobani için savaşırken öldürüldüğüne ve Kürtler için gerek Irak, gerek Suriye ve gerekse Türkiye bağlamında Kürt yerleşim yerleri için bir fark olmadığına yoğun şekilde vurgu yapılmaktadır. Suriye, İran, Irak ve Türkiye'yi kapsayan sözde "Kürdistan"ın sınırlarına

örtülü göndermeler yapılarak, haber başlığında altı çizilen "Kürtler birlik istiyor" vurgusunun coğrafi kapsamına işaret edilmektedir. Öldürülen YPJ'li militanın ailesinin Kürtlerin yaşadığı Irak, Türkiye ve Suriye'den oluşan üç farklı bölge arasında bir ayrım gözetmediğine ilişkin ifadelerle haber başlığındaki "birlik çağrısı" güçlendirilmektedir.

Resim 19: Ayn El Arab Çatışmalarında YPG savaşırken saflarında öldürülen PKK militanı kadın teröristin cenazesinden görüntüler

Öldürülen militanın babasının demeçlerine dayandırılan; "Kürdistan'ın her yerinden savaşçılar Kobani'ye gitti…" ibareleri dikkat çekmektedir. Zira PKK ve çatı yapı konumundaki KCK'nın kuruluş bildirgelerinde yer alan nihai hedef konumundaki; İran, Türkiye, Irak ve Suriye'de Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı bölgeleri kapsayan dört parçalı konfederatif sözde "Kürdistan" projesinde işaret edilen siyasi hedef ile haber başlığında vurgulanan "birlik talebi" ile işaret edilen coğrafi coğrafi alan örtüşmektedir. Bu yönüyle irdelendiğinde haber metninde PKK'nın ve Suriye kolu PYD/YPG'nin siyasi ve ideolojik söyleminin haber metninde dillendirildiği görülmektedir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2015). Haberde geçen "Suriye ya da Irak'ta öldürülen Kürt çocukların cenazeleri, Türkiye'ye toprağa verilmek üzere eve döndükçe Kürt Milliyetçi hareketinin derinden bölünmüş doğasına rağmen, sınır ötesi Kürt dayanışması topluluklarda büyüyor…" ifadeleri haberin başlığında kastedilen "birlik" talebine gönderimde bulunurken, "ölümlerin

ve şiddetin birleştirici rolüne" yapılan tartışmalı gönderim, terör örgütlerinin sistematik şiddetten beslenen doğasıyla uyumlu bir gerçekliğe işaret etmektedir.

Resim 20: Ayn El Arab'ta öldürülen kadın teröristin cenazesinde PKK elebaşı Abdullah Öcalan posterleri taşıyan örgüt sempatizanları

BBC Dünya Servisinde 16 Mart 2016 tarihinde yayınlanan, *"Suriye Çatışması: Kürtler Federal Sistem İlan Edecek"* başlıklı haberde, PYD/YPG'yi Kürt kimliğiyle özdeşleştiren ve örgütün Suriye'deki hedeflerini örtülü olarak self-determinasyon hakkıyla ilişkilendiren mesajlar içermektedir. Metinde özerklik ilan etme sürecinden, PYD ve silahlı kanadı YPG'den ziyade, Kürtlerin iradesini yansıtan bir girişim olarak bahsedilmektedir. Metinde özerklik talebi, örgütsel ve ideolojik hedeflere odaklı siyasi bir eylem olmanın ötesinde bir halkın kendi varlığını devam ettirebilmek amacıyla atmayı planladığı stratejik adım şeklinde işlenmektedir. Bu haberin bir gün sonrasında yayınlanan *"Suriye Çatışması: Kürtler Federal Sistem İlan Etti"* başlıklı haber de *"Kürt"* kimliği ile özdeşleştirilen PYD/YPG'nin siyasi hamlesine ilişkin propagandif izler taşımaktadır. Her iki haber metninde de başlıklardaki özerklik vurgusunun, PYD/YPG'nin siyasi bir manevrası olmaktan ziyade Suriye'de yaşayan Kürt azınlığın mevcut şartlardan ve zorunluluklardan kaynaklanan meşru bir hakkının kullanılması olarak verildiği görülmektedir. Her iki haber başlığı birbiriyle bağlantılı olarak analiz edildiğinde iki bağlamın ön plana çıkarıldığı

görülmektedir. Bunlardan birincisi PYD/YPG'nin silahlı eylemlerinden sivil hakların ihdasına yönelik siyasal bir hamleye vurgu yapılmasıdır.

Resim 21: PYD/YPG'ye destek gösterisi düzenleyen örgüt sempatizanları

Arap Baharının diğer halkalarında merkezi hükümetlere karşı direnen muhalif hareketleri destekleyen ve mevcut rejimleri kitlelerin taleplerine kulak vermeye davet eden küresel aktörler için Suriye'de ana problematik, cihatçı aşırıcılıkla mücadeledir. 11 Eylül Saldırılarından sonra ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi Belgesinin birincil tehdit algılaması selefi cihatçı yapılardır (Kissinger, 2016, s. 351). Irak ve Suriye'deki El Kaide ve DEAŞ varlığı PYD/YPG'nin örgütsel, ideolojik ve siyasal hedeflerini perdelemek için meşru argüman olmuştur. Küresel düzeyde cihatçı aşırıcılıkla mücadele ve demokratik dönüşümle çoğulcu ve özgürlükçü değerlerin korunmasına odaklı bir dünya düzeni hedefi yeni bin yılda ABD'nin uluslararsı güvenlik doktrininin özünü oluşturmaktadır. Keza Afganistan ve Irak *"özgürleştirme"* gibi teorik bağlamda kimsenin itiraz edemeyeceği bir misyonla kisvelenerek işgal edilmiştir. Bu yönüyle ele alındığında, Suriye İç Savaşında antidemokratik ve baskıcı politikaları ile öne çıkan Baas diktatörlüğünün görevden uzaklaştırılması sorunsalına odaklanılmaması Arap Baharı sürecinde uluslararası politikada öne çıkarılan değerler manzumesine bir tezat teşkil etmektedir. Buna karşılık, Suriye krizinin *"özgür dünyayı tehdit eden"* cihatçı aşırıcılık yanlısı terör örgütleri için uygun bir zemine dönüşmesinin bu önceliği değiştirdiği söylenebilir.

2001 sonrasında ABD'nin deklare ettiği Ulusal Güvenlik Stratejisi belgesinde öne çıkarılan, küresel cihatçı aşırılıkla savaş, PYD için en fazla başvurulan meşruiyet dayanağı olmuştur. Buna ilave olarak söz konusu haberde işlenen *"özerklik"* hakkı evrensel bir norm olan self-determinasyon hakkına işaret etmektedir. Self-determinasyon hakkı kavramsal bağlamda bir halkın, bir milletin veya azınlığın kendi coğrafi sınırlarını, yönetim sistemini ve kendi toplumsal iradesini diğer devletlerin herhangi bir yönlendirmesi ve müdahalesi olmaksızın belirleme ve hayata geçirme hakkı olarak ifade edilmektedir. Tarihsel olarak Fransız İhtilali sürecinde bugün yaygın olarak algılanan ve kullanılan anlamıyla ortaya çıktığı söylenebilir.

Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nda kolonilerin Britanya Krallığından bağımsızlığını kazandığı süreç self-determinasyon kavramının ortaya çıkışında ve gelişmesinde önemli merhalelerdendir. O tarihlerden günümüze kadar birçok etnik ve dinsel grup self-determinasyon hakkına dayanarak bağımsızlık talebinde bulunmuştur. Günümüzde de birçok bölgesel sorunun ve çatışmanın dayandırıldığı siyasi gerekçe kendi kaderini tayin hakkıdır (Kılınç, 2008, s. 951-953). Self-determinasyon hakkının uluslararası hukukta veya evrensel manada üzerinde anlaşılmış bir tanımı bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu hakkın kullanımı bağlamında bir takım azınlıkların durumları devletler arasında önemli bir çekişme ve ihtilaf alanı olabilmektedir. İncelenen haber metinlerinde Kürtlerin Suriye nüfusunun yaklaşık % 7 ila % 10'luk bölümünü oluşturduğu belirtilmektedir.

Resim 22: PYD/YPG'nin sözde "federal sistem" konulu toplantılarından görüntüler

Haber metinlerindeki *"enklava"*, başlıklardaki *"özerklik"* vurgusuna doğrudan gönderme yapan kavram olarak ön plana çıkmaktadır. Enklava kavramı etnik, dinsel ve mezhepsel bağlamda ortak paydaya sahip demografik grupların ekonomik, kültürel, siyasal varlıklarını ve haklarını korumak, gelişimlerini sürdürmek amacıyla gönüllü olarak bir araya gelmelerini ve korunaklı coğrafi/mekânsal alanlar oluşturmalarını ifade etmektedir. Kavramın tanımında ön plana çıkan nokta, bir insan grubunun sayılan nedenlerle bir araya gelmelerinin ve ortak yaşam alanları oluşturmasının gönüllülük esasına dayalı olmasıdır. Dolayısıyla burada vurgulanan gönüllülük, demokratik ve özgür bir iradenin varlığı bağlamında meşru ve evrensel bir hakkın kullanımını ve korunmasını ifade etmesi bakımından önemlidir (Çetin, 2012, s. 175-176). İnsan hakları ihlalleri işlediği, insan kaçakçılığı yaptığı, kontrol ettiği bölgelerde farklı klikleri baskıyla sindirdiği veya göçe zorlayarak etnik ve dinsel arındırma yaptığı hususları uluslararası raporlara yansımış olan PYD/YPG'nin, özerklik ilan ettiği bölgelere ilişkin evrensel ve demokratik bir kavramsallaştırmaya giderek *enklava* kavramının tercih edilmesi dikkat çekici ve propagandif bir nitelemedir.

ii. Rakka Haberleri

2013 yılında DEAŞ'ın eline geçen ve 2014 yılında sözde *"İslam Devleti'nin"* başkenti ilan edilen Rakka, gerek Suriye krizi odaklı uluslararası tartışmalarda ve gerekse Batı basınında İslami aşırılıkla özdeşleştirilerek lanse edilmiştir. 2014 yılının Eylül ayında başlayan DEAŞ saldırılarının 26 Ocak 2015'te püskürtülerek Ayn El Arab'ın kurtarıldığı süreç, PYD/YPG tarafından meşruiyet zemini olarak kullanılmıştır. PYD/YPG'yi destekleyen ABD ve DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonu bu süreçte YPG'yi Suriye'nin kuzeyinde DEAŞ'a karşı bir dizi zafer kazanmış *"ideal müttefik"* söylemiyle meşrulaştırmıştır. YPG'yi bir anda ABD ve Batılı ülkeler için *"meşru müttefik"* yapan husus ise Ayn El Arab'ta DEAŞ'ı yenilgiye uğratması olmasıdır. DEAŞ'ın Ayn El Arab kentinde yenilgiye uğratılması YPG ve sahada kendisini destekleyen ABD için bir referans ve meşruiyet kaynağı olarak kullanılmıştır. Diplomasinin diline hakim olan bu yaklaşım Batı basını ve BBC'nin de PYD/YPG'ye ilişkin haberlerinde temel referans kaynağı olmuştur. 14 Ekim 2015'te omurgasını YPG'nin oluşturduğu SDG, ABD'nin koordine ettiği bir süreç sonunda kurulmuş, Rakka Operasyonunu SDG gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda SDG, PYD/YPG'nin Suriye İç Savaşındaki eylemlerini ve işgallerini perdelemek için kurulmuş muvazaalı bir paravan örgüttür. ABD'li yetkililerin, uluslararası basın kuruluşlarının ve

BBC'nin SDG içerisinde YPG'nin belirleyici ve dominant varlığını itiraf eden haber ve söylemlerine sıklıkla rastlamak mümkündür.

İncelenen haberlerde öne çıkarılan vurgu, YPG'nin Ayn El Arab, Tırşin Barajı ve Mümbiç gibi bölgelerde DEAŞ'a karşı aldığı başarılı sonuçlarla rüştünü ispatlamış dinamik bir silahlı bir güç ve Suriyeli Kürtlere dayanan meşru bir yapı olduğuna yöneliktir. Rakka Operasyonu sürecine ilişkin DEAŞ temalı haberlerde öne çıkarılan konu ise cihatçı aşırılığın şiddet ve katliamlarla özdeşleştirilmiş yüzü olmuştur. PYD/YPG'yi meşrulaştıran propaganda, bu iki karşıt imaj üzerine kurgulanmış bir görüntü arz etmektedir. Kitle medyası algıları ile inşa edilen DEAŞ kaynaklı korku duvarı ve bu tehditle savaşan meşru silahlı yapı olarak kodlanmış YPG karşıtlığı dikkat çekici bir şekilde haber metinlerinde sıklıkla işlenmiştir. Bu süreçte PYD/YPG'nin Suriye'deki her türlü eylemleri ve işgalleri selefi cihatçı terörle mücadele söylemi ile perdelenerek meşrulaştırılmıştır. Vekâlet savaşçısı olarak sahaya sürülen PYD/YPG'nin propaganda sürecinde kitle medyasında aklanması, küresel tehdit kaynağı konumundaki cihadi selefizmle mücadele söylemi ile gerekçelendirilmiştir.

"Suriye'li Kürtler ve İsyancılar 'IŞİD'in Kontrolündeki Rakka Vilayetine İlerliyor" başlıklı ve 19 Şubat 2015 tarihli haber, DEAŞ'ın Ayn El Arab kentinden çıkarıldığı 26 Ocak 2015 tarihinin hemen akabinde YPG'nin Rakka'ya doğru ilerleyişini konu almaktadır. Haber başlığında Rakka'ya doğru ilerleyen güçler iki başlık altında ele alınırken *"Suriyeli Kürtler"*e ayrı bir parantez açılarak etnik kimlik vurgusu ön plana çıkarılmakta ve PYD/YPG ve Kürt kimliği özdeşleştirilmektedir. Söz konusu süreçte PYD/YPG'nin haber metinlerinde temsilinde kullanılan en yaygın yöntem çerçevelemedir. PYD'ye ilişkin örgütsel analizlerin yapıldığı bölümlerde, örgütün PKK/KCK ile olan eylemsel, ideolojik, örgütsel, tarihsel ve organik ilişkileri ele alınmıştır. Örgütün, kurulduğu 2003 yılından itibaren etkin olduğu bölgelerde yürüttüğü faaliyetler ve gerçekleştirdiği eylemler bağlamında terör örgütü olarak kategorize edilebilmesine dayanak teşkil eden faktörler de irdelenmiştir.

İlgili bölümlerde belirtildiği üzere terörizmin devletler tarafından desteklenmesi, izm üzerinde uzlaşılmış evrensel bir terör tanımının olmayışıyla ilgili bir sorunsaldır. Bu nedenle kimi devlet dışı silahlı aktörler terör örgütü olarak değerlendirilirken kimileri bu tanımın dışında tutularak devletler tarafından desteklenmekte ve himaye görmektedir. Bu sorunsalın tipik örnekleri olan, PYD/YPG ve PKK/KCK derin örgütsel ve organik bağları olan iki terör

örgütüdür. Buna karşılık PYD/YPG'nin görünüşte ayrı bir örgütsel organizasyona sahipmiş gibi görünmesi dolayısıyla ABD ve Suriye krizine müdahil diğer Batılı devletler tarafından terör örgütü olarak tanınmamakta, sahada ve uluslararası platformlarda desteklenmektedir.

Resim 23: Rakka'yı çevreleyen yerleşim yerlerini ele geçiren PYD/YPG'li teröristler

PYD/YPG'ye ilişkin uluslararası arenadaki bu yaklaşım kitle medyasının diline de açıkça yansımıştır. Terörü meşrulaştıran bu yaklaşım, ele alınan haber metinlerinin genelinde benimsenen bir söylemdir. Haber başlığında yer alan "*isyancılar"* ifadesine ilave olarak *"Suriyeli Kürtler"* vurgusu ile etnik kimlik olgusu güçlendirilmiştir. Eleştirel haber analizi yaklaşımının temel varsayımlarından olan başlıkların metinlerdeki makro anlamları vücuda getiren ve şekillendiren anahtar araç olduğu hususuna ilgili bölümde değinilmişti. Benzer bir şekilde metinde öne çıkarılan *"Suriyeli Kürtler"* ibaresi PYD/YPG'yi Suriyeli Kürtleri temsil eden milis gücü olarak çerçevelemek amacıyla kullanılmaktadır. DEAŞ'ın gücünün zirvelerinde olduğu 2014-2017 yıllarını kapsayan dönemde, Batı basınında DEAŞ kaynaklı dehşetin sembolü Rakka'dır. Uluslararası platformlarda ve uluslararası basında Rakka'nın DEAŞ açısından taşıdığı stratejik önem kadar cihatçı aşırılığın Rakka'da vücut bulmuş hali dehşet görüntüleri eşliğinde süreğen bir şekilde dünya kamuoyuna sunulmuştur. Bu bağlamda metinlerde *"Suriyeli Kürtler"* olarak ifade edilen YPG güçlerinin önemli bir bölümünü oluşturduğu ve*"isyancı güçler"* olarak sunula SDG'nin *"cihadi selefi terör dehşetinin merkezi"* olarak çerçevelenen Rakka'ya yönelik bu eylemi halihazırda makul bir meşruiyet içermektedir.

Resim 24: Rakka'yı çevreleyen yerleşim yerlerini işgal eden ağır silahlı PYD/YPG unsurları

Haber metninde, Türkiye sınırındaki Tel Abyad'ın da hedefte olduğu belirtilirken kentin Rakka'ya yönelik operasyon için stratejik öneme sahip olduğuna değinilmektedir. Tel Abyad'ın DEAŞ militanları tarafından Türkiye'ye geçiş noktası olarak kullanıldığına işaret eden ifadeler, PYD/YPG tarafından aynı konuda Türkiye'ye yöneltilen ithamlarla birerbir örtüşmektedir. Hatırlanacağı üzere Ayn El Arab Çatışmaları döneminde Türkiye'nin YPG'ye destek olmak için sınırı geçmeye çalışan ve *"Kürt savaşçılar"* olarak ifade edilen militanlra izin vermediğine, YPG güçlerine giden her türlü yardımın geçişine engel olduğuna ilişkin haberler Batı basınında yaygın olarak yer almıştır. Buna karşılık Türkiye'nin DEAŞ'a yönelik müsamahakâr bir politika izlediğine, DEAŞ militanlarının Türkiye sınırını geçiş noktası olarak kullandıklarına yönelik iddialar sıkça dillendirilmiştir. Haberde geçen, Tel Abyad'ın DEAŞ militanları tarafından Türkiye'ye geçiş için kullandığına ilişkin iddialar aynı dönemlerde uluslararası platformlarda dillendirilen ve uluslararası basında da sıkça yer bulan yaygın bir kara propagandanın devamı niteliğindedir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2015).

Herhangi bir olgunun medyada temsili bağlamında çerçeveleme yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. Bir olgunun öne çıkarılmak istenen boyutunun vurgulandığı bu teknik ağırlıklı olarak karşıtlık ve korku duvarına dayalı tipik propaganda mantığından beslenmektedir. Çerçeveleme, karşılaşılması muhtemel bir felaket senaryosunun planlı bir süreç boyunca tasvir edilmesi ve buna karşılık güvenlik, refah, özgürlük gibi pozitif ve

herkesin isteyeceği değerlerin var olduğu bir iklimin tasavvur edilmesi suretiyle mukayese zemini oluşturmakla başlayan bir süreçtir (Dilts, 2021, s. 41-44). Birinci aşamada tasvir edilen ve yüzleşilmek istenmeyen senaryodan kurtuluş için işaret edilen çıkış yolu, olumsuz senaryosunun faili konumundaki tehdit kaynağıyla mücadele edilmesi gerekliliğiyle karşılık bulacak şekilde çerçevelenir. Çalışmada ele alınan metinlerdeki propaganda denklemi, DEAŞ kaynaklı sistematik tehdit algısına dayalı olarak işlenmiş ve bu yapıyla mücadelede rol alan yapılar ve özellikle PYD/YPG, örgütlü şiddet ve cihatçı aşırılıkla mücadelenin meşru aktörü olarak çerçevelenmiştir.

YPG öncülüğündeki SDG ile DEAŞ arasında Rakka'da devam eden çatışmaların tırmandığı dönemde BBC'de yayınlanan 9 Mayıs 2017 tarihli haberin başlığı *"Suriye Savaşı: ABD, Rakka Savaşında Kürtleri Silahlandıracak"* şeklindedir. Rakka'ya yönelik kapsamlı harekâtın başladığı 2016 yılı ortalarında, kentteki on binlerce sivilin DEAŞ tarafından uluslararası koalisyon hava saldırılarına karşı canlı kalkan olarak kullanıldığı haberleri uluslararası basında geniş yer bulmuştur. ABD öncülüğündeki DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonun ve dünya kamuoyunun en önemli gündem maddelerinden birisi Suriye'nin Rakka ve Irak'ın Musul kentlerindeki DEAŞ varlığıyla mücadele yöntemleri olmuştur. Bu dönemde DEAŞ'la mücadelede izlenecek yöntem, ABD'nin bölgesel ve küresel boyutlarda sıkça yüzleştiği bir sorundur. DEAŞ'la mücadele koalisyonunun hava saldırıları kentte sivil can kayıplarına neden olduğu gibi kesin sonuç almaktan uzaktı. Buna karşılık ABD'nin Suriye'nin kuzeyinde bulundurduğu toplam asker sayısı iki bin civarında idi. ABD, Rakka'ya yönelik olası bir kara harekâtı için Suriye'nin kuzey doğusunda geniş bir alana dağınık bir şekilde konuşlanmış olan sınırlı sayıdaki Amerikan askerinin yeterli olmadığını ileri sürerek yerel silahlı grupların desteklenmesine yönelmiştir. PYD/YPG'nin DEAŞ'la mücadele gerekçesiyle ABD tarafından silahlandırılmasının en önemli açmazlarından birisi, PYD/YPG'nin Türkiye'nin terör örgütleri listesinde yer alıyor olmasıdır.

Metinde Türkiye'nin ABD'nin bu girişimine yönelik itirazlarına ve eleştirilerine yer verilirken, bu stratejiyi meşru ve zorunlu kılan nedenler de detaylarıyla işlenmiştir. Metinde, Türkiye tarafından terör örgütü olarak tanınan PYD/YPG'nin silahlandırılması sorunsalı, "Kürtlerin silahlandırılması" olarak ve örgütsel yapı perdelenerek verilmektedir. Buna karşılık, PYD'nin silahlı kanadı YPG'nin yetenekleri vurgulanarak ABD'yi "makul" bir seçim yapmaya iten faktörler gerekçelendirilmektedir. YPG'nin Suriye'deki en yetenekli ve disiplinli silahlı grup olduğu ve savaş kapasitesinin diğer gruplara nispeten daha üst düzeyde

olduğu vurgulanmaktadır. ABD'li askeri uzmanların demeçlerine dayandırılan gerekçelerde, ABD'nin Rakka'yı kurtarma planında, metinde "Kürt savaşçılar" olarak ifade edilen YPG'nin desteğinin gerekli olduğu belirtilmektedir. Demografik yapısı itibariyle Suriye'deki kadim Arap şehirlerinden birisi olan Rakka'nın yönetiminin kurtarıldıktan sonra Araplara bırakılacağı belirtilmekte ise de DEAŞ'tan temizlenen kenti yönetmek üzere SDG tarafından oluşturulan kent yönetiminin başına PYD/YPG üÜyesi Leyla Mustafa getirilmiştir.

Resim 25: Rakka Operasyonu öncesinde ABD Askerleri ve PYD/YPG'li teröristler bir arada

Eleştirel haber analizi yaklaşımı, başlıkları metinlerde makro anlamı öne çıkartan ve metnin geneli üzerinde egemen araçlar olarak tanımlamaktadır. Söz konusu metin içerisinde de benzer şekilde, ABD'nin DEAŞ'la mücadelede zorunlulukları üzerinden legalize edilen PYD/YPG'nin silahlandırılması olgusu başlıkta net ifadelerle verilmektedir. Dolayısıyla metinde öne çıkarılan ana tema olan DEAŞ tehdidi ile mücadele için Suriyeli Kürtler'in silahlandırılmasının elzem ve meşru bir girişim olduğu hususuna işaret etmektedir. Geleneksel propaganda stratejisinin hedef kitlesi geniş kapsamlıdır. İletişim teknolojilerinin, ağ ve internet teknolojilerinin gelişmesi propaganda yöntemlerini de şekillendirmiştir. Günümüzde farklı hedef kitlelere ve spesifik gruplara yönelik propaganda stratejileri revaçtadır. Bu bakımdan hedef kitleye göre şekillendirilen, uygun kavramların, anlam ve bağlam algoritmalarının kullanıldığı yöntemler ağırlık kazanmıştır (Jowett & O'Donnell, 2017, s. 365-366). Söz konusu haberde ve Suriye İç Savaşına ilişkin diğer haberlerde kitle

medyası, seçilen hedef kitleye yönelik selektif kavramlarla örülü ve belirli grupları hedef alan bir propaganda dili benimsemiştir.

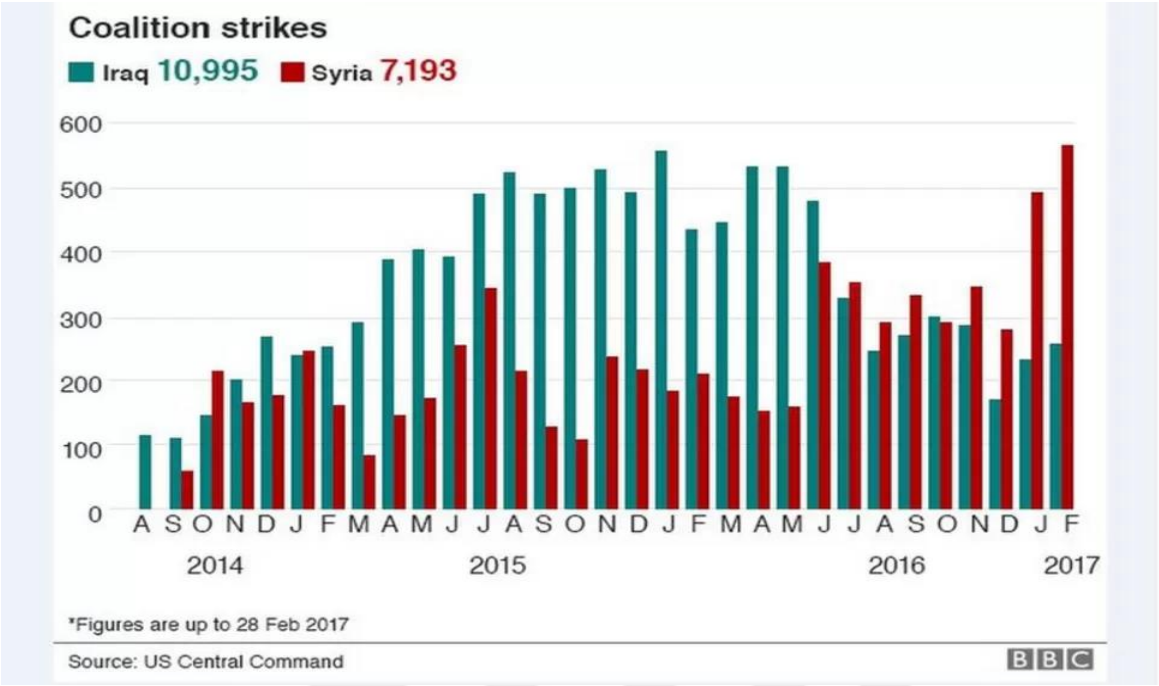

Resim 26: ABD öncülüğündeki Koalisyonun PYD/YPG'yi desteklemeye yönelik hava harekâtlarını gösteren tablo

BBC Dünya Servisi Orta Doğu haberleri bölümündeki 30 Mayıs 2017 tarihli ve *"Suriye Çatışması: ABD, IŞİD'le Savaşan Kürt Güçlerine Silah Gönderdi"* başlıklı haberde, DEAŞ'ın Rakka'dan çıkarılmasının örgütün kesin olarak yenilgiye uğratılması sürecinde ne kadar önemli bir aşama olduğuna ilişkin analizler öne çıkarılmıştır. Haber, ABD'nin YPG'yi silahlandırma girişimlerinin meşrulaştırılarak verilmesi için uygun bir döneme denk gelmektedir. Başlıkta vurgulanan *"IŞİD'le Savaşan Kürt Güçlerine…"* ifadesini güçlendirmek için haberin girişinde kullanılan, *"ABD, Suriye'de sözde İslam Devleti (ID) ile savaşan Kürt Güçlerine silah dağıtmaya başladığını açıkladı…"* ifadeleri dikkat çekmektedir. *"Kürt güçleri"* olarak nitelenen YPG'nin *"Sözde İslam Devleti (ID)"* ile savaştığı hususu vurgulanarak ABD'nin YPG'yi silahlandırması gerekçelendirilmekte ve meşrulaştırılmaktadır. Metinde YPG'ye verilen silahların, IŞİD'i Suriye'deki kalesi Rakka'dan çıkarılması sürecinde gerekli olduğu belirtilirken altı çizilen nokta, Rakka'nın DEAŞ açısından önemine vurgu yapan *"kale"* nitelemesidir.

Rakka'nın DEAŞ'ın kalesi olduğu vurgusu o dönemde Batı medyasında sıklıkla işlenen bir hususdur. DEAŞ'ın kilit öneme sahip ve kalesi konumundaki Rakka'dan çıkarılması ve kesin olarak yenilgiye uğratılması açısından Rakka Operasyonunun ne kadar

önemli olduğu hususu söz konusu dönemde ABD tarafından uluslararası platformlarda sıkça dillendirilen bir konudur. Rakka'nın DEAŞ'la mücadelenin en önemli nirengi noktalarından biri olması bağlamı ön plana çıkartılarak, ABD'nin Türkiye tarafından terör örgütü olarak değerlendirilen PYD/YPG'ye yaptığı silah yardımının meşru bir gerekçe dayandırılması söz konusudur. Aynı dönemde Türkiye, ABD'nin Rakka'ya yönelik bir harekâtta PYD/YPG'den destek alınacağına ilişkin yaklaşımına sert eleştiriler yöneltmiş, DEAŞ'la yürütülecek mücadelede başka bir terör örgütünün sahaya sürülmesinin gerek Türkiye'nin güvenliği açısından gerek küresel güvenlik açısından potansiyel riskler içerdiğini vurgulamıştır.

Resim 27: Suriye'de görev yapan ABD'li askeri yetkililer PYD/YPG'li teröristlerle bir arada

Türkiye'nin, DEAŞ'ın Rakka'dan çıkarılmasına yönelik bir kara harekâtını ABD ile ortaklaşa yürütebileceğine ilişkin 2016 yılındaki önerilerine rağmen ABD bu teklifi geri çevirmiştir. Buna karşılık, ABD ve Suriye krizine müdahil koalisyon üyesi diğer ülkeler; Türkiye'nin Rakka Operasyonuna müdahil olmasının, *"Kürt güçler"* olarak nitelendirilen PYD/YPG'ye yönelik eylem ve müdahale riski içerdiği, YPG güçlerinin bu süreçte böyle bir müdahaleden zarar görmesinin ise DEAŞ'la mücadele sürecine zarar vereceğine ilişkin paradoksal bir söylemi sıkça kullanmışlardır. Kitle medyasında çokça yer alan bu yaklaşım, BBC'nin haberlerinde de benzer gerekçelere dayandırılarak işlenmiştir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2017). Terörizmin araçsallaştırıldığı bu süreç uluslararası hukuk açısından birçok tartışmayı barındırmaktadır. Buna karşılık egemen bir gücün askeri ve

ideolojik hakimiyet mücadelesinde meşruiyet ve lagalite gibi kavramları da belirleyici ve dominant karakterini, DEAŞ-PYDYPG karşıtlığı üzerine inşa edilen bu propaganda sürecinde de görmek mümkündür.

Herman ve Chomsky'nin propaganda modelinde kitle rızasının imalatında başvurulan korku duvarı anti-komünizm iken, 11 Eylül Saldırılarından sonra ABD Ulusal Güvenlik Strateji Belgesinde yer bulan ve dünyayı tehdit eden terörün kaynağı cihatçı aşırılık yanlısı yapılardır. Bu bağlamda yeni dönemin egemen söylemi cihatçı aşırılıkla küresel düzeyde mücadele etme zorunluluğu üzerine temellendirilmiştir (Kissinger, 2016, s. 350-352). Bu yönüyle yeni bin yılın en önemli küresel tehdit kaynağı olarak kodlanan cihatçıların, Suriye'deki varlığı ile gerekçelendirilen *"DEAŞ'la mücadelede yerel silahlı unsurlarla işbirliğine gitme stratejisi"* PYD/YPG'nin silahlandırılmasının dayanağı olmuştur. Altı çizilmesi gereken nokta, Türkiye tarafından ABD'nin bu stratejisine yönelik dile getirilen itirazların temel nedeninin, terörle mücadelede seçilen yöntem ve tercih edilen aktörlerle ilgili olmasıdır. Söz konusu haber metni, ABD'yi bu stratejiyi hayata geçirmeye iten gerekçelerin neler olduğuna ilişkin önemli vurgular içermektedir. Metnin, *"ABD IŞİD'le Savaşan Kürt Güçlerine Silah Gönderdi…"* şeklindeki başlığı, içerikte işlenen makro anlamı ve ana temayı şekillendiren egemen bir söylem konumundadır.

Rakka'nın sözde *"İslam Devleti"*nin başkenti ilan edildiği 2014 yılından itibaren DEAŞ'ın kentteki baskıları, kanlı infazları, farklı inanç gruplarına ve farklı kültürlere karşı tahammülsüz uygulamaları kitle medyasında öne çıkarılan hususlardır. *"İslam Devleti'nin İçinden: Bir Rakka Günlüğü"* başlığıyla verilen 5 Mart 2016 tarihli analiz haberde, makro anlam DEAŞ'ın şiddet ve dehşet iklimine dayalı uygulamalarıdır. İlk bakışta yansız ve nötr bir başlık kullanılmış gibi görünmekle birlikte, alt başlıklarla ve metin içindeki vurgularla güçlendirilerek haber başlığının öne çıkarılan anlamı Rakka'da kol gezen dehşetin tasvirine yöneliktir. Söz konusu haber, SDG'nin ve YPG'nin Rakka'yı çevreleyen önemli yerleşim yerlerine ve köylere yönelik harekâtlar düzenlediği dönemde yayınlanan ve kentteki cihatçılarla ve örgütün kanlı yüzüyle ilgili vurgular içeren bir metindir.

Haber, *"Muhammed"* takma adını kullanan bir aktivistin Rakka'daki gözlemlerini aktarmaktadır. Haberin hemen girişinde kullanılan *"Kendisine İslam Devleti adını veren grubun kontrolündeki bölgelerde, Batı medyasına konuşmanın cezası kafa kesilmesiyle ölümdür"* ibareleri kente ilişkin şiddet ve dehşet eksenli referansların, yansız bir ana başlıkla perdelendiğine işaret etmektedir. Seçilen alt başlıklardaki ve içerikteki vurgularla

güçlendirilen metinde, çizgi animasyon görsellerle desteklenen Rakka tasvirinin, süreç içerisinde kitle medyasında oluşturulmuş olan dehşet ve şiddet imajından beslendiği göze çarpmaktadır. Metin beş alt başlıktan oluşmakta ve her bir başlık DEAŞ'ın Rakka'daki farklı uygulamalarına yönelik betimlemeler içermektedir. Haberi hikâyeleştiren ve eski bir Rakka sakini olduğu belirtilen aktivistin kentten ayrılmak zorunda kaldığı süreci aktaran "Sevgili Şehrime İlk Girdiğim Gün" başlıklı bölümde "Muhammed", sokaklarda baş kesme eylemlerine tepki gösterdiği için kırk kırbaçla cezalandırıldığını anlatmaktadır. "Militanlar Sokaklarda Casus Arıyor" başlıklı ikinci bölümde, aktivist bir genç kadının bir çukurda taşlanarak öldürüldüğüne tanık olduğunu aktarmaktadır. *"Hayal Kurmayı Bırakıp Hayatta Kalmaya Odaklanmalıyım"* alt başlığıyla verilen üçüncü bölümde, DEAŞ'ın ticari faaliyetleri sınırlayıcı uygulamalarına çarpıcı bir örnek verilmekte ve televizyon satışını dahi yasakladığı hususu ön plana çıkarılmaktadır.

Resim 28: DEAŞ'ın kafa kesme yöntemiyle yaptığı infazları tasvir eden bir çizgi animasyon

Sokaklarda namaz kontrolleri yapan DEAŞ militanlarından bahsedilen dördüncü bölüm, şeriat uygulamalarına dayalı şiddetin tasvir edildiği "Şeriat Dersini Kaçırdığı İçin Ölüm Cezasına Çarptırıldı" başlığıyla verilmiştir. Eski bir arkadaşının tutuklanan oğlunun başı kesilmiş cesedinin ailenin bahçesine bırakıldığını anlatan beşinci bölüm, "Çarmıha Gerilmiş ve Kafası Kesilmiş Bir Adam Görüyorum" başlığıyla verilmektedir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2016). Haber metni her biri DEAŞ'ın korkunç yüzüne işaret eden ve terörün en uç noktalarını tasvir eden örneklerle örülü beş bölümden oluşturulmuştur.

Bu bölümlerin her birinde metinde ön plana çıkarılmak istenen ana tema konumundaki şiddet ve korkuyu belleklere kazıyacak uç tasvirler içeren alt başlıklar tercih edilmiştir. van Dijk'in eleştirel haber analizi yaklaşımında altını çizdiği, haber başlıklarının hedef kitlelerin zihin algılarını etki altına almaya ve şekillendirmeye yönelik rolüne işaret eden izlere bu metinde de rastlamak mümkündür. Eleştirel haber analizi yaklaşımında üzerinde durulan ikinci husus; söylem analizinde seçilen metinlerdeki kavramların yerel anlamlarına ve metinsel bütünlük içerisinde ne ifade ettiklerine odaklanılmasına ilişkindir. Bu bağlamda haberin alt başlıklarında seçilen kavramların yerel anlamları, metin içerisinde doğrudan veya dolaylı olarak değerlendirildiğinde ne ifade ettikleri önem arz etmektedir (Şah, 2020, s. 218). Başlıklardaki tasvirlerin ve kavramların dini ve kültürel anlamları dikkate alınarak seçildiği söylenebilir.

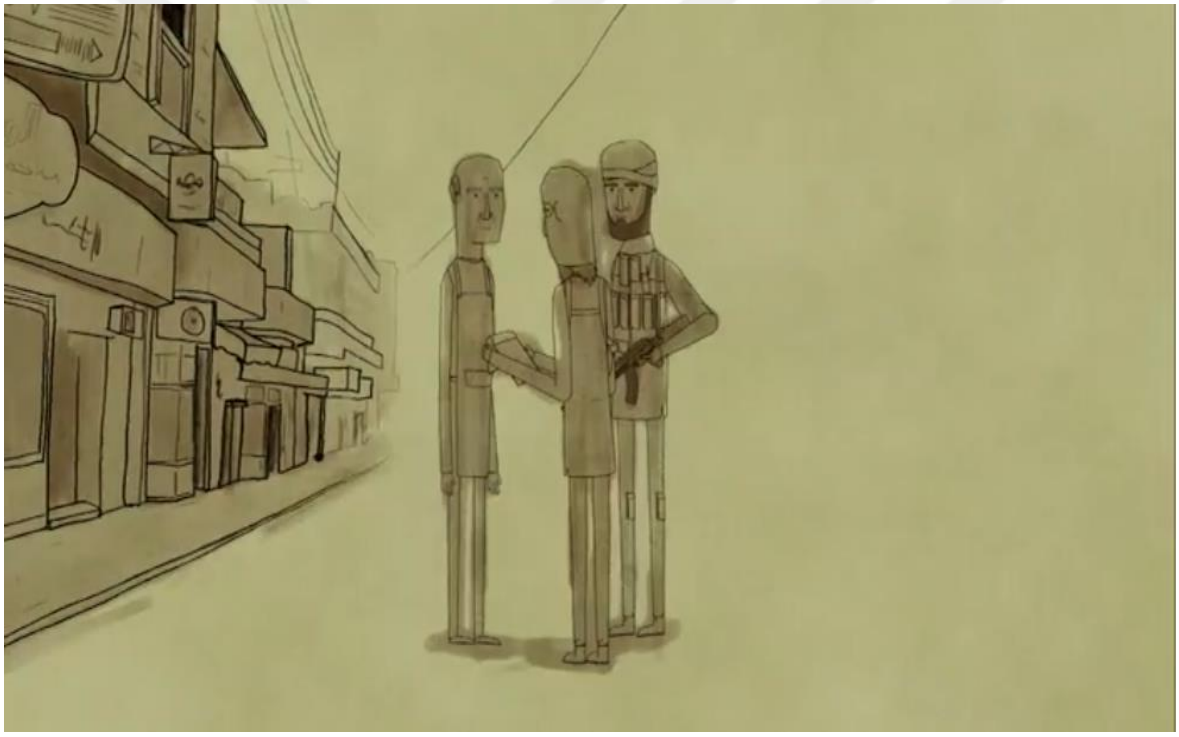

Resim 29: DEAŞ'ın Rakka'daki sivillere yönelik baskılarını sembolize eden bir çizgi animasyon

İlgili bölümde belirtildiği gibi DEAŞ, selefilik veya vehabilik olarak adlandırılan İslam hukukunun aşırılığa dayalı yorumundan beslenen sapkın bir ideolojiyi esas almaktadır. Örgütün ideolojik, örgütsel ve eylemsel karakterini belirleyen cihadi selefizmin referans kaynağı İslam'ın aşırıcı yorumuna dayalı bu sapkın anlayıştır (Abubaker, 2020, s. 101-102). DEAŞ'ın Irak ve Suriye'yi kasıp kavurduğu 2014 ve 2015 yıllarında, şiddetin ve dehşetin en uç örneklerine sıradan bir günün akışı içerisinde dahi rastlamak mümkündür. Batı medyasındaki DEAŞ tasvirleri, bu yaklaşımın bir ürünü olarak şiddet ve terörle özdeşleştirilmiş motiflerle örülü bir propagandanın ürünü olarak oluşmuş ve zamanla küresel

düzeyde kitlelerin zihinlerine kazınmıştır. Buna karşılık ABD ve müttefiklerinin; küresel güvenliği tehdit eden terör tehdidi kaynağına yönelik mücadeleyi paradoksal bir şekilde bir başka terör örgütüne taşere etmesi ironiktir. Aynı şekilde küresel barışı tehdit eden cihatçı aşırılığın üç yıl gibi kısa bir sürede muvazaalı yükselişi ve aynı hızla düşüşü de kayda değer kuşkular içermektedir. Suriye'de DEAŞ'ın işgal ettiği bölgelerin tamamına yakını, yine üç yıl gibi kısa bir sürede PYD/YPG'nin eline geçmiştir. Gelinen noktada on yılı geride bırakan Suriye İç Savaşında, Suriye rejimi güçleriyle ve onu destekleyen Rusya, İran gibi ülkelerle tek bir çatışmaya dahi girmeyen PYD/YPG, Suriye topraklarının dörtte birinden fazlasını işgal etmiş durumdadır.

Resim 30: Rakka'daki DEAŞ yıkımını tasvir eden bir çizgi animasyon

Korku ve dehşet iklimi tasvirleriyle lanse edilen DEAŞ'la mücadele için Türkiye'nin müdahale tekliflerinin kabul görmemesi, ABD'nin ve Batılı ükelerin cihadi selefizmle mücadele ikircikli bir yaklaşım içinde olduğuna ilişkin kuşkular barındırmaktadır. Keza, bu süreçte Türkiye'yi DEAŞ'la mücadele sürecinin dışında tutan ABD ve koalisyon ülkeleri muvazaalı bir şekilde PYD/YPG'ye alan açmışlardır. Bu dönemde Suriye'nin dörte brinden fazlasını oluşturan bir alan DEAŞ ve PYD/YPG arasında üç yıl gibi kısa bir sürede muvazaalı bir şekilde ve kuşkulu çatışmalarla perdelenen bir süreçte karşılıklı el değiştirmiştir. Gelinen noktada bazı kaynaklar Suriye'nin yaklaşık % 37'lik bir bölümünün, omurgasını YPG'nin oluşturduğu SDG işgali altında olduğuna işaret etmektedir.

5.3.1.4.Kavramlar ve Terimler

Propaganda faaliyetlerinin ticari alandan siyasi mecralara taşınmasıyla yaygınlaşan profosyonel propaganda faaliyetleri, ABD şirketlerinin küreselleşmesiyle uluslararası alanda da yaygınlaşmıştır. Genel anlamıyla propaganda; insanları ve kitleleri bilişsel olarak istenilen doğrultuda yönlendirmek amacıyla yürütülen sistematik iletişim çabalarıdır. Uluslararası boyutuyla ele alındığında propaganda; küresel düzeyde kitlelerin bilinçlerine etki edilmesi, şekillendirilmesi ve yönlendirilmesi çabalarını ifade etmektedir. Propaganda faaliyetlerinde ve kitle iletişim süreçlerinde yürütülen iletişim stratejisi etkisini seçilen kelimelerden ve kavramlardan almaktadır.

Eleştirel haber analizlerinde haber başlıklarının kitleleri etkileme ve yönlendirme gücüne vurgu yapıldığı gibi, incelenen metinlerde tercih edilen başlıklar ve bağlamlar aracılığıyla metinlerde inşa edilen makro anlamlar, sistematik bir propaganda faaliyetine işaret etmektedir. Benzer şekilde, metinlerde mikro anlamları oluşturan kelimelerin ve kavramların seçimi de propaganda faaliyetlerinin anahtar bileşenlerindendir. Bu bağlamda haber metinlerinde anlam ve bağlam algoritmaları üzerinden anlam inşası sürecinde tesirli kelimelerin seçilmesi önem arz etmektedir (Pratkanis & Aronson, 2008, s. 85-87). Uluslararası siyasetin aktörleri konumundaki devletler ve siyasi kişilikler hegemonya mücadelesinde seçtikleri kavramlar ve kelimelerle uluslararası gündemi belirlemektedirler. Soğuk Savaş konjonktürünün küresel siyasete hakim olan propaganda dilinin dönemin etkin aktörleri ABD ve Sovyetler Birliği tarafından şekillendirildiği düşünülürse, hegemonyan güçlerin konjonktürel olarak küresel düzeyde geçerli egemen söylemi belirleyici amil olduklarını söylemek mümkündür. Dolayısıyla, Soğuk Savaş döneminin küresel güvenlik miti anti-komünizm söyleminin yerini, 1990'lardan itibaren fundamentalist akımlarla ve rejimlerle, 2000'li yıllardan itibaren ise cihatçı aşırılıkla mücadele söyleminin alması, tek kutuplu yeni dünya düzeninin hakim gücü ABD'nin belirleyiciliğine işaret etmektedir.

Günümüz dünyasında hegemonya mücadelesinin gündemini söylemleri ile belirleme gücüne sahip aktörler, medya tipolojilerine ilişkin kuramsal tartışmalarda değinildiği gibi bir bakıma kitle medyasının gündem belirleme gücüne benzer bir etkiye sahiptir. Güç ve hegemonya mücadelesinin küresel düzeyde yürütüldüğü düşünülürse, propagandanın boyutunun da küresel kamuoyuna yönelik olduğunu söylemek mümkündür. Propaganda, kitleleri yönlendirecek sihirli kelimelerin ve kavramların seçimi demek olduğuna göre seçilen kavramların ve kelimelerin kitleleri etkileme ve yönlendirmede etkili olduğu söylenebilir. Kavramsal analizlerde değinildiği gibi, medya kuruluşlarının hedef kitleye

iletilecek metinleri ve içerikleri belirlerken seçtiği kelimeler ve kavramlar üzerinden iletişim mimarisinin şekillendirilmesini ifade eden eşik bekçiliği kuramında olduğu gibi incelenen metinlerde öne çıkarılan ve vurgulanan kavramların seçimi de böyle bir sürecin ürünü olması bakımından önem arz etmektedir (Yaylagül, 2018, s. 83-84). Bu bölümde, çalışma kapsamında incelenen haber metinlerinde kullanılan propaganda stratejisi, öne çıkarılan kavramlar ve kelimeler üzerinden üretilen söylem ve bağlam ekseninde incelenecektir. Suriye Krizine ilişkin haber metinlerinde DEAŞ kaynaklı tehdidin hangi kavramlar ve kelimelerle temsil edildiği, buna karşılık DEAŞ'la mücadele söylemi ekseninde meşrulaştırılan PYD/YPG'nin medyada temsillerinde hangi kavramların öne çıkarıldığı bu yönüyle ele alınacaktır.

i. Ayn El Arab Haberleri

İncelenen haber metinlerinde DEAŞ için, kimi zaman kuruluş ideolojisi ekseninde kullandığı isim olan *"IŞİD"* kelimesi kullanılırken, kimi zaman da *"İslam Devleti (ID)"* ibaresi kullanılmaktadır. Örgütsel analizlerde belirtildiği gibi gerek El Kaide'nin gerek DEAŞ'ın kuruluş ideolojisi ve felsefesi selefilik ve vehabiliktir. Bu ideolojik temel, mezhep olarak nitelendirilmesi mümkün olmayan bir düşünce sisteminden beslenen ve aşırılık yanlısı akımlara dönüşmüş yaklaşımları ifade etmektedir. Ayn El Arab'ta DEAŞ'ın yenilgiye uğratıldığı süreçte, 27 Ocak 2015 tarihli ve *"İslam Devleti Kobani'de Geriledi Ancak Savaş Devam Ediyor"* başlıklı haberde, gerek DEAŞ gerek PYD/YPG'yi tanımlamak için seçilen kelimeler ve kavramlar dikkat çekicidir. 2003 yılında Irak El Kaidesi olarak kurulan DEAŞ, 2013 yılında Suriye El Kaidesi Nusra Cephesi ile birleşerek Irak ve Şam İslam Devleti adını almıştır. Sözde hilafet devleti ilan eden örgütün adında *"İslam"* kelimesini kullanması İslam ülkelerinde rahatsızlık oluşturmuş ve İslam'ı terörle özdeşleştiren bu girişime tepkiler gelmiştir.

Batı medyasının söylemine ve terörün medyada temsiline hâkim bu dil; DEAŞ'ın kendini ifade etmek için kullandığı söylemle örtüşmesi bakımından terörün ideolojisine dolaylı olarak hizmet edildiği anlamını taşımaktadır. 11 Eylül Saldırıları, Batı ülkelerinde ve Batı medyasında benzer bir etki oluşturmuş ve İslam'ı terörle ilişkilendiren yaklaşımı güçlendirmiştir. El Kaide'ye ilişkin haber ve metinlerde sıkça kullanılan *"İslamist Terör"* kavramı yerleşik bir hal almıştır. Ekranlarda beliren "*terör saldırısı"* başlıklarının genellikle Müslümanları olağan şüpheli konumuna iten spotlarla desteklendiği haber teknikleri Batı medyasında yaygınlaşmıştır. Batı sinemasının Irak, Afganistan ve diğer Orta Doğu ülkelerine ilişkin terör temalı filmlerinin hemen hemen tamamında, terör sahneleri, arka

planda okunan ezan sesi ve cami tasvirleri eşliğinde verilmek suretiyle kitlelerin zihinsel algılarına terörle özdeşleştirilmiş İslam algısı inşa edilmektedir. Suriye İç Savaşında BBC'nin DEAŞ temalı haberleri de İslam'ı terörle ilişkilendiren bu sistematik çabanın ürünü bir görünüm arz etmektedir (Uluç & Küngerü, 2018, s. 299-300).

Haber metinlerinde DEAŞ için mütemadiyen kullanılan "İslam Devleti (ID)" kavramsallaştırılması da bu yaklaşımın bir yansımasıdır. Söz konusu haber metninde ve Suriye İç Savaşında DEAŞ temalı haberlerin genelinde tercih edilen niteleme, "IŞİD" veya "İslam Devleti (ID)" şeklinde verilen bu yaklaşımdır. 2000'li yılların başlarından itibaren Batı medyası üzerinden kitlelerde oluşturulan "İslamist Terör" algısı, 2013 yılından itibaren DEAŞ'ın kanlı infaz görüntüleri ve siyah üniformalı eli silahlı militanların görüntüleriyle zirveye çıkmıştır. Böyle bir siyasal ve medyatik kültürün ürünü olan "IŞİD" veya "İslam Devleti (ID)" algısı, Suriye İç Savaşında PYD/YPG temalı haberlerde korku duvarı ve zora dayalı ikna metedolojisinin bir bileşeni olarak sıkça kullanılmıştır. Metinde öne çıkarılan bir diğer husus da, DEAŞ'ın Ayn El Arab'tan çıkarılmasında, haber metninde "Kürtler", "YPG Gerillaları" gibi etnik bir kimliği temsil eden legal milis gücü olarak temsil edilen PYD/YPG militanlarının "azim, cesaret ve becerilerine" yapılan vurgularla terörün çerçevelenmesidir.

Resim 31: Ayn El Arab'ta örgütün sözde bayrağı ile görüntü veren PYD/YPG'li teröristler

Söz konusu haberde altı çizilen bir diğer nokta ise ABD-PYD/YPG ilişkilerine ilişkin hususdur. PYD/YPG'ye yönelik ABD desteği vurgulanarak, Ayn El Arab'ın DEAŞ'ın elinden alınmasında ABD desteğinin oynadığı rolün önemine işaret edilmektedir. *"Kobani*

Savaşı, ABD Başkanı Barack Obama'nın IŞİD'i 'geriletip yok etme' sözü verdikten kısa bir süre sonra, Eylül ayında başladı" cümlesinde *"IŞİD"* ibaresinden hemen sonra tırnak içerisine alınan *"geriletip yok etme"* ifadesi metnin geneline hakim olan "*Kürt Savunma Güçleri", "YPG" "Gerilla"* gibi kavramlarla birlikte değerlendirildiğinde, Batı dünyasında yaklaşık yirmi yıllık bir birikime sahip *"İslamist terör"* algısının somut örneği DEAŞ'la savaşan *"Kürtler"* algısını pekiştiren bir propagandaya işaret etmektedir.

Herman ve Chomsky'nin propaganda modelinde kitle rızasını inşa eden ve egemen gücün ideolojisine boyun eğdiren korku duvarı anti-komünizm iken, günümüzün küresel güvenlik miti DEAŞ'ta vücut bulmuş "İslamist terörizm" tehdidiyle veya Kissinger'ın deyimiyle "özgür dünyayı tehdit eden terörist gaddarlıkla mücadele" söylemidir. Haber metninde üzerinde durulan husus, ABD'nin DEAŞ'ın ilerleyişinin durdurulması sürecine yaklaşık yedi yüzü bulan hava saldırıları ile yaptığı katkının küçümsenmemesi gerektiğine ilişkin vurgular ve ABD'nin Suriye stratejisinin Amerikan iç kamuoyundaki yansımalarıdır.

Resim 32: Ayn El Arab'ta yıkıntılar arasında devriye atan PYD/YPJ'li kadın teröristler

PYD/YPG'nin, 2013 ve 2017 yılları arasında, muvazaalı bir şekilde hızlı bir yükseliş gösteren ve aynı hızla eriyen DEAŞ'a karşı kazandığı başarıya ilişkin *"zafer"* algısını güçlendirmek için metnin genelinde dikkate değer kavramlar ve kelimeler seçilmiştir. Haberin girişinde yer alan Ayn El Arab kentini kasteden, *"Görünüşte durdurulamaz gibi görünen militanların eline geçmesi an meselesi gibi görünüyordu"* cümlesinde geçen

"durdurulamaz gibi görünen…" ibaresi DEAŞ kaynaklı tehdit algısının, haberin yeniden üretilmesi suretiyle tırmandırılması anlamına gelmektedir. DEAŞ militanlarının bu şekilde efsaneleştirilmesi, PYD/YPG militanlarına ilişkin metnin genelinde kullanılan diğer sıfatlarla birlikte değerlendirildiğinde, PYD/YPG'yi Suriye'de *"makul müttefik"* yapan *"üstün savaş kabiliyetine"* işaret eden bir propaganda dilidir. *"Kürt zaferi, Kürt medyası Kobani'nin 'kurtuluşunu' kutluyor…"* ifadesinde tırnak içerisinde verilen *"kurtuluş"* kelimesi ve İran medyasına dayandırılan *"IŞİD'in kalesi yıkılıyor"* ibareleri metinlerde öne çıkarılmaktadır. Metinde PYD/YPG,*"İslamist terör tehdidine vurulan darbe"* ve *"zaferin kahramanı Suriyeli Kürtler"* algısı ekseninde selefi terörle mücadele söylemi ile meşrulaştırılmaktadır. DEAŞ'ın Irak'ta elinde tuttuğu Musul'a ilişkin ifadelerde de *"peşmerge"* olarak ifade edilen Kürt kimliğinin öne çıkarıldığını görmek mümkündür. Peşmergelerin olası bir Musul harekâtına katılmaya istekli oldukları, *"Kürtler Musul'u özgürleştirme harekâtına katılmakta istekliler…"* sözleri ile verilirken *"özgürleştirme"* ifadesi tırnak içerisinde verilerek vurgulanmaktadır. Hatırlanacağı üzere ABD'nin Afganistan'ı ve Irak'ı işgal harekâtları da *"özgürleştirme"* kavramı ile Dünya kamuoyuna deklare edilmiştir. Bu bağlamda gerek PYD/YPG'nin Suriye'deki, gerek KDP Peşmergelerinin Irak'taki eylemlerinin etnik kimlik çerçevelemesi ile birlikte ve ABD'nin *"özgürleşttirme"* söylemiyle ilişkilendirilerek verilmesi söz konusudur.

Kavramsal analizlerde değinildiği üzere terörün karakteristik özelliği, sivil ve masum hedeflere yönelik sistematik şiddeti siyasi amaçlar için kullanmasıdır. 21. yüzyılda terörün değişen karakteriyle birlikte dünya, sınırlı alanları ve spesifik hedefleri tahrip eden sınırlı eylem kapasitesine sahip terör örgütlerinden ziyade, yüksek sayılarda militanı bünyesinde barındıran ve coğrafi alan hakimiyeti sağlama kapasitesine ulaşmış, yerleşim yerlerini bütünüyle tahrip edebilen yeni nesil terör örgütleriyle yüzleşmiştir (Karabulut, 2020, s. 2-3). Eylem kapasitesi ve eylemlerin yöneldiği hedeflerdeki tahribatın boyutları değişmiş olmakla birlikte, sivil hedeflere yönelik eylemler gerçekleştiriyor olmaları devlet dışı silahlı grupların tasnifinde ve terörün tanımında kullanılan temel kriterlerden birisi olmaya devam etmektedir. DEAŞ ve PYD/YPG arasında Suriye İç Savaşında yaşanan çatışmaların haberleştirilmesi ve medyada temsilinde bu konuda ikircikli bir yaklaşımın izlerine sıkça rastlamak mümkündür. DEAŞ'ın eylemlerine ilişkin eylemler genelde *"tahribat"* olarak sunulurken, PYD/YPG'nin eylemleri meşrulaştırılarak aktarılmaktadır.

Resim 33: Ayn El Arab'ta bir binanın çatısından kentteki yıkımı seyreden PYD/YPG'li terörist

13 Şubat 2015 tarihli ve *"Kobani: Yıkımı Değerlendirmek"* başlıklı haberde, DEAŞ'ın Ayn El Arab'tan çıkarılışından sonra kentteki yıkım DEAŞ'la ilişkilendirilerek verilmektedir. Kentte binlerce binanın yıkıldığının veya hasar gördüğünün vurgulandığı haberde, kentin adının yaygın olarak bilinen şekliyle Ayn Al-Arab olarak ifade edildiği görülmektedir. Ayn El Arab, 2012 yılında Rejim güçlerinin çekilmesiyle PYD'nin kontrolüne girmiş ve bu süreçten sonra Kobane adı daha fazla kullanılmaya başlamıştır. Türkiye sınırında yer alan ve Suriye'nin kuzeyinde oluşturduğu üç sözde kanton yönetimi biriminden biri konumundaki Ayn El Arab için PYD'nin tezi, kentin tarihsel olarak bir Kürt yerleşim yeri ve adının da Kobane olduğu şeklindedir. PYD'nin Ayn El Arab'ın tarihçesine ilişkin tezi, kentin Suriye rejiminin ülkenin kuzey doğusunda Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde etnik arındırma yaparak *"Arap Kemeri"* oluşturma girişiminin hedefinde olduğu ve adının da bu bağlamda Ayn El Arab şeklinde değiştirildiği şeklindedir.

Yaklaşık 911 kilometrelik Türkiye sınırı boyunca üç farklı kanton yönetimi oluşturan PYD'nin, en doğudaki Cezire kantonu ile en batıdaki Afrin Kantonlarının hemen hemen orta noktasında yer alan Kobani Kantonunun merkezi Ayn El Arab kentidir. Suriye'nin kuzeyi boyunca uzanan hat üzerinde sözde federal bir yönetim alanı oluşturmak isteyen örgüt açısından stratejik öneme sahiptir. Kentin bu yönü, YPG sözcüleri tarafından olduğu kadar haber metinlerinde görmezden gelinmekte ve Ayn El Arab'ın *"Kürt irdesini yansıtan"* sembolik ve kadim öneminden bahsedilmektedir. Metnin devamındaki, *"Ayn El Arab olarak*

da bilinen…" ifadesi, kentin Araplar tarafından kullanılan isminin önemsizliğine vurgu yapılması anlamına gelmektedir. Metinde geçen, *"Kürt milis savaşçıları 26 Ocak'ta Kasabanın kontrolünü cihatçı grup İslam Devleti'nden (ID) geri aldı…"* cümlesinde Batı medyasında birçok örneği görülen *"cihadi selefizm"* ve *"İslamist terör"* yaftalarına benzer bir şekilde DEAŞ için *"İslam Devleti (İD)"* ibaresi kullanılmaktadır. Aynı cümlede PYD/YPG militanları için ise *"Kürt milis savaşçıları"* ibaresi öne çıkarılmaktadır. Binlerce sivilin çatışmalar sırasında kaçtığı belirtilirken, kentin inşasının aylar hatta yıllar alabileceğinin altı çizilmektedir. Suriye İç Savaşına ilişkin haberlerde yüzbinlerce sivilin zorunlu göçü işlenirken, söz konusu dönemlerde PYD/YPG'nin işgal ettiği bölgelerde etnik arındırma uyguladığı ve mevcut demografik yapıyı zorla değiştirdiği gerçekliğinin görmezden gelindiği göze çarpmaktadır.

van Dijk'in eleştirel haber çözümlemelerinde belirtildiği üzere, metinlerdeki anlamın çözümünde seçilen kavramların ve kelimelerin yerel bağlamlarına odaklanılmasının önem arz etmektedir (Özer, 2015, s. 216-217). Söz konusu metinde vurgulanan diğer husus ise; PYD/YPG'yi Ayn El Arab'ta başarıya götüren süreçte ABD ve koalisyonun yoğun hava saldırıları ile verdiği desteğin önemidir. ABD'nin bu desteği haber metinlerinde,*"İslamist terör tehdidinin bertaraf edilmesi"* amacıyla yerel silahlı unsurlarla işbirliğine gidilmesi şeklinde perdelenerek verilmektedir.

Resim 34: Ayn El Arab'ta çatışmaların ve ABD hava saldırılarının neden olduğu yıkımı gösteren bir kare

Söz konusu haberin, Ayn El Arab'ın yıkımını PYD/YPG ve Kürt nüfusa ilişkin propagandif hususları öne çıkaran örtülü bir söylem içerdiği söylenebilir. Kentin Kürt kimliği ile özdeşleştirilen adıyla *"Kobani"* olarak ifade edilmesi gerekliliğine yapılan dolaylı gönderim örtülü olarak işlenen propagandif bir ifadedir. İki örgütün Ayn El Arab'taki hakimiyet mücadelesi görmezden gelinerek, kentteki yıkımın bir sivil yerleşim yerinin DEAŞ tarafından tahrip edildiği algısının oluşturulması metindeki diğer önemli ayrıntıdır. Çatışmalar sonucunda, PYD/YPG'nin neredeyse tamamen boşalmış hayalet bir kenti ele geçirmesi, bu durumun Ayn El Arab'ın demografik yapısını tamamen değiştirme riski içeren yönü görmezden gelinerek verilmektedir.[1]

DEAŞ'ın Ayn El Arab merkezinden çıkarıldığı 26 Ocak tarihinden sonra ABD destekli PYD/YPG unsurları, kenti çevreleyen köylerin kontrolünü sağlamış ve yeni yerleşim yerlerine yönelik saldırılar başlatmıştır. Bu süreçte çıkan 27 Haziran 2015 tarihli ve *"Suriye İslam Devleti: Kürtler 'Kobani'nin Kontrolünü Ele Geçiriyor"* başlıklı haberde YPG güçlerinin Kentte ve civar bölgelerde kalan son DEAŞ militanlarını da etkisiz hale getirerek kontrolü tam olarak sağlamaya çalıştıkları belirtilmektedir. Haberin tematik içeriği kadar, gelişmeler aktarılırken seçilen kavramlar ve nitelemelerde kayda değer vurgular bulunmaktadır.

Haberin başlığından itibaren seçilen kelimeler ve öne çıkarılan motifler, incelenen diğer haber metinlerindeki vurgularla örtüşen yapıdadır. PYD/YPG'nin Ayn El Arab'ı DEAŞ'tan alması *"Kürtler 'Kobani'nin kontrolünü sağlıyor"* ifadeleri ile verilmektedir. Diğer haber metinlerinde kullanılan yönteme benzer şekilde haber başlığında *"Kobani"* kelimesi tırnak içerişinde verilmektedir. DEAŞ'ın kentten çıkarılışı, *"Kürt güçleri"* ve *"aktivistler"* olarak nitelendirilen YPG unsurlarının ifadeleri üzerinden haberleştirilmiştir. Yine bu içerikte, metinlerinde yaygın olarak kullanılan ve örgütün silahlı kanadını ifade eden *"Halk Savunma Birlikleri"* ifadesiyle örtüşen *"Kürt güçler"* ibaresi tercih edilmiştir. Buna ek olarak kullanılan *"aktivistler"* ifadesi, evrensel düzeyde kabul gören sivil ve legal bir kavramdır. Dolayısıyla burada yerel anlamda *"Halk Savunma Birlikleri"* ifadesi metinlerde *"Kürt güçleri"* ifadesini vurgulamak ve güçlendirmek için kullanılmaktadır.

[1] Çalışmada ele alınan, Suriye'nin önemli Sünni Arap kenti Rakka çatışmalarında da yüzbinlerce sivil göç etmiştir. ABD'li yetkililerin, Rakka'nın DEAŞ'tan kurtarılmasından sonra yönetiminin Araplara bırakılacağına ilişkin demeçlerine rağmen, oluşturulan YPG güdümlü sözde Rakka Kent Konseyinin başına PYD/YPJ üyesi Leyla Mustafa isimli kadın militan getirilmiştir.

Metinlerde kullanılan kavramların yerel anlamlarının öne çıkarılmasının yanı sıra, PYD/YPG'nin DEAŞ'la mücadeledeki kilit rolünün küresel düzeyde kitlelere empoze edilmesinde etnik kimlik vurgusuyla özdeşleştirilmiş *"Kürt güçler"* ifadesi kullanılarak evrensel değerlere vurgu yapılmaktadır. Yerel bağlamların ve evrensel değerlerin bir arada kullanıldığı bu ikili yapıyı metinlerin genelinde görmek mümkündür. Metinde yine YPG güçlerinin, Suriye'nin doğusunda yer alan ve DEAŞ'ın saldırısına uğrayan Haseke'yi savunduğu ve çatışmaların devam ettiği belirtilmektedir. Bu ifadede ve incelenen haber metinlerinde öne çıkarılan husus DEAŞ saldırganlığına karşı PYD/YPG'nin *"savunma yapan"* taraf olarak ifade edilmesidir.

Haberde YPG sözcüsüne dayandırılan, sekiz DEAŞ militanının Türkiye sınırına doğru kaçtığına ilişkin ifadeler dikkat çekicidir. Söz konusu dönemde Türkiye sınırının DEAŞ için bir geçiş noktası olduğu ve Türkiye'nin DEAŞ'a örtülü desteği iddiaları Batı Medyasında sıkça yer almıştır. Dolayısıyla bu ifadeler, PYD/YPG'nin söylemine dayandırılarak söz konusu iddiaların tekrar dillendirilmesi anlamına gelmektedir. Haberde geçen, *"Kobane'de bir aktivist olan Mustafa Bali, AP Haber Ajansına telefonla Kobane'nin tamamen temizlendiğini söyledi"* ifadelerinde, PYD/YPG'nin militanı *"aktivist"* olarak nitelendirilmektedir. Kentte DEAŞ militanlarının sığındığı belirtilen bir okula YPG militanlarınca bombalı araçla yapılan saldırı, *"Bu askeri operasyon okulda sivil kalmaması sağlanarak gerçekleştirilmiştir."* ifadeleri ile verilmektedir. Bu ifadelerde geçen *"askeri operasyon"* ibaresi YPG'yi meşru bir güç olarak nitelemeye yönelik bir söylemdir. Aynı cümlede geçen, bombalı araçla yapılan saldırının okulda sivillerin olmadığı bir durumda gerçekleştirildiğine ilişkin ifadeler YPG'nin sivil hedefler konusunda hassasiyet taşıyan bir yapı olarak çerçevelenmek suretiyle temsiline işaret etmektedir.

PYD/YPG'nin toplam uzunluğu 911 kilometre olan Suriye-Türkiye sınırının yaklaşık 255 kilometrelik bölümünü işgal ettiği söz konusu dönemde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Suriye'nin kuzeyinde bir *"terör devleti"* kurulmasına izin verilmeyeceğine ilişkin demeci, *"Erdoğan'ın uyarısı"* alt başlığıyla verilmektedir. Söz konusu bölümde, Türkiye'nin o dönemde Ayn El Arab'taki YPG militanlarına yönelik bir operasyonundan bahisle, Türkiye'nin IŞİD'le işbirliği yaptığına dair ithamlar gündeme getirilmektedir. Haber metinlerinde yaygın olarak karşımıza çıkan Türkiye'nin ÖSO ve Suriye'de aktif cihatçı grupları ve DEAŞ'ı desteklediği iddiaları burada da yinelenmektedir. Hatırlanacağı üzere Türkiye, ABD destekli PYD/YPG'nin Suriye'nin kuzeyinde rejim güçlerinin boşalttığı bölgeleri ve DEAŞ'tan arındırılan yerleri işgal etmesine, bu eylemlerin

Türkiye'nin güney sınırları boyunca uzanan bir *"terör koridoru ve terör devleti projesi*"nin bir parçası olduğu gerekçesiyle sert eleştiriler yöneltmiştir. PYD/YPG'nin eylemlerinin meşrulaştırıldığı zemin, Suriye'de DEAŞ'ın varlığından kaynaklı bölgesel ve küresel terör tehdididir. Türkiye'nin bu süreçte PYD'ye verilen desteğe yönelik eleştirileri, PYD/YPG'nin ideolojik yapısı ve organik bağları itibariyle PKK/KCK'nın bir uzantısı olduğu gerçekliğine dayanmaktadır. Bu bağlamda DEAŞ'la mücadelede bir başka örgütün kullanıldığı vekâlet savaşı stratejisinin etik, hukuksal ve ilkesel bir dizi sorunsalı barındırdığı hususu Türkiye'nin eleştirilerinin odak noktasını oluşturmaktadır.

ii. Rakka Haberleri

11 Eylül saldırıları ile Dünya, terörizmin küresel boyuttaki yıkıcı eylem kapasitesine tanık olmuştur. Dünya Ticaret Merkezi kulelerini hedef alan saldırılar o güne kadar şahit olunan en kanlı ve büyük çaplı terör saldırıları olmakla birlikte, dünya kamuoyu 2013'te terörün başka bir boyutuyla tanışmıştır. Afganistan'da Sovyetler Birliği işgaline karşı ABD desteğiyle örgütlenen cihatçı gruplar, 1990'lı yıllardan itibaren Orta Doğu'da tırmanan fundamentalist akımların tetikleyici aktörlerinden olmuştur. Buna ilave olarak bu silahlı gruplar, Orta Doğu'da tarihsel ve siyasal şartlardan beslenen Batı karşıtlığını örgütleyerek hızla güçlenmişlerdir (Lewis, 2013, s. 448). Orta Doğu'nun etnik, dinsel ve mezhepsel yapısı da bu örgütler için uygun bir zemin teşkil etmiştir. Mevcut şartlardan beslenen cihatçı gruplar geniş bir militan havuzuna kolay erişim imkânına sahip oldukları kadar, Kuzey Afrika'dan Afganistan'a kadar uzanan geniş coğrafyadaki mevcut çalkantılı ve istikrarsız siyasi yapı dolayısıyla rahat bir iklimde örgütlenme imkanı bulmuşlardır.

El Kaide ve DEAŞ'ı doğuran jeopolitik, tarihsel, siyasi ve demografik faktörler 2010'lu yıllarda Arap Baharı olaylarıyla yeni bir zemine taşınmıştır. Cihadi selefizm, Orta Doğu ülkelerinin büyük bir bölümünü etkileyen Arap Baharı olaylarında daha fazla görünür hale gelmiştir. El Kaide'nin 2004 yılından itibaren Irak kolu olarak faaliyet gösteren Irak İslam Devleti yapılanması, 2013 yılında Irak ve Şam İslam Devleti Örgütüne dönüşererek bağımsız örgüt olarak yoluna devam edeceğini ilan etmiştir. Böylece DEAŞ Irak'ta ve Suriye'de selefi yapıların lokomotifi durumuna gelmiştir. Irak El Kaidesi ya da Irak İslam Devletini doğuran şartları Irak'ın 2003 yılında ABD tarafından ikinci kez işgali tetiklemiş, 2011 yılında başlayan Suriye krizi ise DEAŞ'a giden süreci hızlandırmıştır (Cengil & Aydın, 2014, s. 53-55).

DEAŞ, Suriye İç Savaşının derinleşmeye başladığı 2012 yılından itibaren etkinliğini arttıran Nusra Cephesi ile birleşerek El Kaide ile bağlarını kopardığını ilan etmiştir. DEAŞ'ın kitle medyasında temsilinde öne çıkarılan motiflerin, kavramların ve kelimelerin seçimi PYD/YPG'yi meşrulaştıran propaganda stratejisini de şekillendirmiştir. Bu bağlamda DEAŞ'ın kitle medyasında temsilinde seçilen kavramlar, kelimeler ve çerçeveler, PYD/YPG'yi meşrulaştıran dayanakları ve gerekçeleri temellendiren korku duvarı ve karşıtlık argümanlarını oluşturmuştur. ABD ve Batılı ülkeler tarafından da terör örgütleri listesine alınan PKK/KCK ile Suriye'de desteklenen PYD/YPG arasındaki ideolojik ve örgütsel bağlar Türkiye tarafından istihbarat raporları ile ortaya konulmuş, Suriye İç Savaşına müdahil müttefiklerine sunulmuştur. Buna rağmen PYD'nin hangi gerekçelerle ve söylemlerle meşrulaştırıldığı ve muhatap kabul edildiğine ilişkin en belirgin ipuçları DEAŞ-PYD/YPG karşıtlığı üzerine inşa edilen propaganda dilinde saklıdır (Ekşi, 2018, s. 87-89). Söz konusu dönemde uluslararası basında çıkan haber metinlerinde DEAŞ ve PYD/YPG temsillerinde bu ayrım net bir şekilde göze çarpmaktadır. İncelenen haber metinleri; tercih edilen, öne çıkarılan kavramlarla ve vurgularla, iki örgüt arasında karşıtlığa dayalı propaganda dili ekseninde algı inşasının nasıl yapıldığına ilişkin önemli ipuçları içermektedir.

1991 yılında Sovyetler Birliğinin dağılması ve Soğuk Savaşın bitişi ABD'nin egemen olduğu tek kutuplu dünya düzeninin başlangıcı olmuştur. 20. yüzyılın ilk yarısında yaşanan iki Dünya Savaşının ve bunun sonucunda gelişen Soğuk Savaşın küresel düzeyde yaşanan ilk üç uluslararası çatışmayı temsil ettiği düşünülürse, ABD'nin 11 Eylül'den sonra deklare ettiği uluslararası terörizmle savaşın ise dördüncü küresel savaşı ifade ettiğini söylemek mümkündür. Bu yönüyle birçok ABD'li bilim insanı ve uzman, El Kaide'ye karşı ilan edilen savaşı ABD'nin dördüncü küresel savaşı olarak adlandırmaktadır. Birinci Dünya Savaşının sonuçlarının İkinci Dünya Savaşını tetikleyen bir dizi kök nedeni barındırıyor olmasında olduğu gibi, Soğuk Savaş da benzer şekilde İkinci Dünya Savaşı kaynaklı nedenlerden beslenerek tırmanış göstermiştir.

Soğuk Savaş, ilk iki küresel çatışma olarak nitelendirilen, iki Dünya Savaşının aksine konvansiyonel orduların kullanıldığı simetrik ve yıkıcı cephe savaşlarının yerini yeni araçların ve yöntemlerin aldığı yeni nesil savaş konseptini ifade etmektedir. Uluslararası camia, çeyrek asırlık bir dönemde yaşanan iki Dünya Savaşında, konvansiyonel orduların kullanıldığı çatışmaların yıkıcı ve acımasız yüzünü yakından görmüştür. Uluslararası camianın deneyimi, 1950'lerden itibaren yeni savaş konseptinin temellerinin atılmasına

neden olmuştur. Ana karakteristiği caydırıcılık esasına dayalı nükleer silahlanma yarışı olan Soğuk Savaş konsepti, askeri ve konvansiyonel anlamda değilse de psikolojik, politik, sosyal ve ekonomik etkileri itibariyle sarsıcı etkiler yapmıştır. Bu süreç terör örgütleri başta olmak üzere devlet dışı silahlı aktörlerin hasım devletlere karşı kullanıldığı ve vekâlet savaşlarının yaşandığı bir dönem olmuştur. Nükleer silahlanma yarışı ve siyasal sistemler arasındaki propaganda savaşlarına ilave olarak devlet dışı silahlı grupların kullanılması, terör örgütlerinin bu dönemde güçlenmesine neden olmuştur. Böylece, yeni binyılın küresel çatışmasının aktörlerinden birisi olan küresel terörizmin temelleri bu dönemde atılmıştır (Friedman, 2014, s. 20-22).

Bu dinamiklerden beslenerek güçlenen cihatçı aşırılığa karşı ABD'nin ilan ettiği savaş, dördüncü küresel savaş olarak nitelendirilmektedir. 2010'lu yıllarda Irak'ta ve Suriye'de etkinliğini arttıran El Kaide fraksiyonları ve bu örgütlerin birleşerek oluşturdukları DEAŞ'la mücadele, ABD'nin dördüncü küresel savaşının merhalelerinden birisi olarak değerlendirilebilir. Bu açıdan, ABD'nin Suriye İç Savaşına müdahalesinin çerçevesini Esad rejiminin devrilmesinden çok cihatçı aşırılıkla mücadele motivasyonu belirlemiştir. Batı medyasının Suriye krizine ve ABD-PYD/YPG ilişkilerine ilişkin haber ve içeriklerinde de cihatçı aşırılıkla mücadele söylemi sıklıkla vurgulanan bir yaklaşım olmuştur.

2016 yılı Suriye'de ve Irak'ta DEAŞ için bir kırılma noktası olurken PYD/YPG'nin daha geniş bir alanı ele geçirdiği ve gücünü arttırdığı bir dönem olmuştur. DEAŞ'ı, 2013 yılında ele geçirdiği ve 2014 yılında sözde hilafet merkezi ilan ettiği Rakka'dan çıkarmak yaklaşık bir yıl süren askeri operasyon sonucunda mümkün olabilmiştir. DEAŞ'ın 203-2017 yılları arsında elinde tuttuğu kentteki uygulamaları ve infazları Batı medyasındaki Rakka temsillerinde öne çıkarılmıştır. 2016 yılı sonlarında YPG'nin omurgasını oluşturduğu SDG güçlerinin başlattığı operasyon da Batı basınında sıklıkla yer almıştır. SDG'nin Rakka harekatı, 2016 yılı sonunda DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonunun hava desteğiyle başlamıştır. Bu süreçte Batı kamuoyu ABD'yi, DEAŞ'la mücadelede Suriye'ye yeterince kara gücü göndermediği ve SDG'yi yeterince desteklemediği için eleştirmiştir. 10 Aralık 2016 tarihli ve *"Suriye Savaşı: ABD, Rakka'yı IŞİD'ten Almak İçin Asker Gönderecek"* başlıklı haber, 2016 yılı Kasım ayında başlayan ve istenen hızla ilerlemeyen harekâtta ABD'nin daha fazla sorumluluk alması gerektiği tartışmalarının yoğun olduğu dönemde yayınlanmıştır. Haber içeriğinde Rakka, IŞİD'in kalesi olarak ifade edilmekte ve kentin alınmasının DEAŞ'la mücadelenin kırılma noktası olacağı hususu ön plana çıkarılmaktadır.

Resim 35: SDG kisvesi altında Rakka Operasyonuna katılan PYD/YPG'li teröristler

DEAŞ, bu metinde de diğer haber içeriklerinde sıkça kullanılan şekliyle, "İslam Devleti (ID)" olarak nitelendirilmekte ve terörizminterörün İslam'la ilişkilendirilmesine yönelik bir ifade tarzı tercih edilmektedir. Metinde, ABD'nin Suriye'ye asker gönderme gerekçesine açıklık getirmeye yönelik ifadelerde kullanılan "İslam Devleti grubuyla mücadeleye yardım etmek için…" ibareleri, Suriye'de DEAŞ'la mücadele eden asli bir unsurun zaten var olduğuna gönderimde bulunan örtülü bir propagandaya işaret etmektedir. Türkiye'nin, PYD/YPG'nin Suriye'de zemin kazanmasına ve Fırat Nehrinin batısına geçişine yönelik tepkilerini azaltmak için 2015'te SDG kurulmuştur. SDG'nin Suriye'de tüm etnik ve dini grupları temsil ettiği izlenimini vermek ve YPG'nin hakimiyetini perdelemk için sınırlı sayıda Arap ve Türkmen gruplar da bu paravan örgt saflarına dahil edilmiştir. Rakka'ya yönelik harekata ilişkin haberde, YPG'nin kamufle edilmiş bir halinde başka bir şey olmayan bu muvazaalı yapıyı oluşturan farklı etnik gruplardan bahsedilmektedir.

Etnisite vurgusu, incelenen diğer haber metinlerinde ağırlıklı olarak PYD/YPG'yi Suriyeli Kürtlerin iradesini yansıtan ve temel haklarını korumak üzere örgütlenmiş meşru bir milis gücü gibi göstermek için kullanılmıştır. Buna karşılık bu metinde, SDG olarak ifade edilen ve geniş bir alanda etkinlik gösteren yapının sadece YPG'den ibaret olmadığına işaret etmek bu yapıda YPG'nin baskın karakterini perdelemek için kullanılmaktadır. Sürecin başlarında, Rakka Operasyonunun Kürt grupların silahlandırılması ve desteklenmesi

suretiyle yürütüleceğinin belirtilmesi tepkilere neden olmuştur. Etnik ve dinsel anlamda Suriye'nin en büyük Sünni Arap kenti konumundaki Rakka'yı DEAŞ'tan kurtarmak için PYD/YPG'nin ve *"Kürt"* kimliğinin ön plana çıkarılması bölgede demografik yapının Kürtler lehine bozulacağına dair endişeleri gündeme getirmiştir. Bu eleştirilere verilen cevap ise Rakka'nın DEAŞ'tan temizlenmesinden sonra yönetiminin Araplara bırakılacağı ve bu duruma hazırlık için Sünni ve Araplardan oluşan ılımlı grupların bu amaç doğrultusunda eğitimine başlandığı yönünde olmuştur. Ancak, 2017 yılı Ekim ayında DEAŞ'tan kurtarılan Rakka'nın yönetimi PYD üyesi Leyla Mustafa isimli kadın militan başkanlığında oluşturulan konseye bırakılmıştır. Hatırlanacağı üzere 2021 yılında Londra merkezli Belediye Başkanları Vakfı isimli kuruluş tarafından, DEAŞ'tan kurtarılan Rakka'nın yeniden inşa edilmesi sürecine katkılar sunduğu gerekçesiyle Leyla Mustafa sözde *"belediye başkanı"* sıfatıyla jüri ödülüne layık görülmüştür. Metinde kullanılan etnisite vurgusu, PYD/YPG'nin, dolayısıyla metinde kullanıldığı şekliyle *"Kürt güçlerinin"* Rakka'ya müdahalede kullanılacak ve desteklenecek tek unsur olmadığı, Arap ve Türkmenlerin de bu yapıyı oluşturan diğer bileşenler olduğu algısını güçlendirmek için kullanılmıştır. Bu bağlamda, diğer metinlerde PYD/YPG için öne çıkarılan *"Kürt kimliği"* eksenli etnik meşruiyet yaklaşımının aksine, bu metinde diğer etnik gruplara vurgu yapılarak SDG'yi oluşturan unsurların sadece Kürtler olmadığı algısı öne çıkarılmakta, SDG içerisindeki YPG hakimiyeti perdelenmeye çalışılmaktadır.

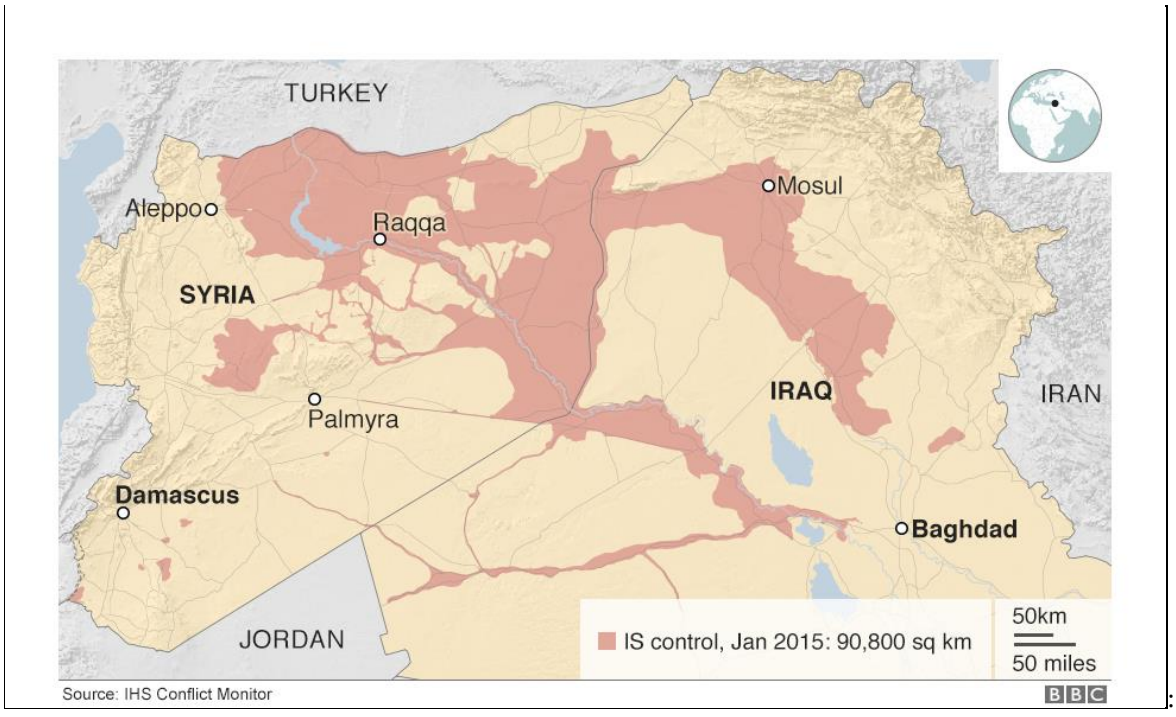

Resim 36: DEAŞ'ın Irak ve Suriye'de kontrol ettiği bölgeleri gösteren harita

Haberde ayrıca, Suriye'de mevcut durum ve ülkenin geneline yayılmış çatışmalardan bahsedilirken, farklı etnik ve dinsel gruplardan beslenen iç savaşın geleceğine ilişkin endişe ifadelerinin altı çizilmektedir. Bu ifadelerin devamında, BM Suriye Özel Temsilcisi Staffan de Mistura'nın BBC Raido 4'e verdiği demeçte geçen, Suriye'de barış ve istikrarı kazanmanın tek yolunun güç paylaşımı anlaşması olduğuna yönelik sözleri ön plana çıkarılmaktadır. Suriye'nin çok parçalı bu iç çatışma sarmalından kurtuluşunun yine parçalı bir siyasi yapıya geçişi sağlayacak bir anlaşmayla mümkün olabileceğine ilişkin tartışmalı ifadelerin altı çizilmektedir. Bu ifadeler, Suriye İç Savaşı ve Suriye Kürtleri temalı diğer metinlerinde sıkça öne çıkarılan PYD/YPG'nin federatif ve özerk yönetim taleplerine vurgu yapan örtülü bir propaganda dilidir.

27 Mart 2017 tarihli ve *"Suriyeli Savaşçılar, Rakka Yakınlarında IŞİD'in Elindeki Hava Üssünün Kontrolünü Ele Geçirdiler"* başlıklı haberde, SDG'nin Rakka'ya yönelik operasyonlarından bahsedilmektedir. Haber metninin girişindeki *"Suriyeli Kürt ve Arap Güçlerden oluşan ABD destekli güç"* ibareleri, SDG'nin örtülü bir PYD/YPG yapılanması olduğuna yönelik eleştirilere karşılık bir savunma niteliğindedir. Haberin genelinde SDG'nin Kürt, Arap, Ermeni ve Sünni savaşçılardan oluşan çok bileşenli bir yapı olduğu vurgulanmaktadır. Bu silahlı grubun adında yer alan *"Suriye"* kelimesi de bir bağlamda temsil kabiliyetinin tüm ülkeye şamil olduğu, herhangi bir etnik ve dini grupla sınırlandırılmamış örgütsel kimlik algısı inşa etme çabasının ürünüdür. Haber metninin genelinde SDG'nin kuruluş amacına yönelik bu yaklaşımla örtüşen bir dil kullanılmaktadır.

Resim 37: Rakka Operasyonuna katılan PYD/YPJ mensubu silahlı kadın terörist

Haber metninde SDG'nin, "*cihatçı grubun kalesi" olarak ifade edilen* Rakka'nın batısındaki bir hava üssünü ele geçirdiği belirtilmektedir. SDG güçlerinin Fırat Nehrinin batısında yer alan Tabka barajı ve kasabasını da ele geçirmeyi hedeflediği vurgulanmaktadır. Bu girişim YPG'nin, Türkiye'nin Fırat Nehrinin batı yakasına ilişkin PYD'ye çizdiği kırmızı çizgiyi, SDG isimli paravan yapı altına gizlenerek delmesi anlamına gelmektedir. Omurgasını YPG'nin oluşturduğu SDG benzer şekilde Mümbiç'i de işgal ederek Fırat Nehrinin batısına geçmiştir.

Metinde, SDG'nin ağırlıklı kısmının Araplar'dan oluştuğu belirtilmekte ise de ABD'li yetkililerin demeçlerine dayandırılan başka bir haberde, yaklaşık 30 bin militandan oluşan SDG güçlerinin yirmibeş bin kişilik bölümünün Kürtlerden, yani YPG militanlarından oluştuğu belirtilmektedir. İncelenen bir önceki haber metninde belirtildiği gibi etnik kimlik vurgusu bu içerikte de PYD/YPG'yi perdelemek ve SDG'nin Suriye'deki tüm etnik ve dini grupları kapsayan çatı bir örgüt olduğunu vurgulamak için kullanılmıştır. Haberde Rakka için kullanılan *"cihatçı grupların kalesi…"* ibaresi, Suriye İç Savaşına ilişkin haber ve analizlerde öne çıkarılan cihadi selefizmle mücadele söylemine işaret etmektedir.

"SDG Nedir?" alt başlığıyla verilen bölümde, SDG'nin PYD/YPG ağırlıklı bir yapı olmadığına, Suriyeli farklı etnik grıuplarca oluşturulmuş bir direniş örgütü olduğuna ilişkin vurgularla haberin yeniden üretildiği görülmektedir. PYD/YPG'nin Suriye'nin kuzeyi boyunca uzanan bölgede hayata geçirmeyi planladığı özerk yönetim modelinin, Cezire, Kobani ve Afrin olmak üzere üç farklı kanton yönetimini kapsadığı daha önce belirtilmişti. 2015 yılında SDG'nin hedeflediği coğrafi alanla PYD/YPG'nin hedeflediği üç kanton yönetim bölgesini kapsayan coğrafi bölge ile örtüşmesi, bu muvazaalı yapının gerçek karakterine ilişkin önemli izler içermektedir (Polat, 2020, s. 57-58).

5.3.1.5.Zamansal Çerçeveler

Medya temsillerinde kullanılan en yaygın çerçeveleme yöntemlerinden birisi zamansal çerçevelerdir. Çerçeveleme, herhangi bir toplumsal olgunun medyada temsilinde olayların belirli yönlerinin öne çıkartılarak altının çizilmesi ve belirli yönlerinin ise görmezden gelinerek gizlenmesini ifade etmektedir. Bu bağlamda çerçeveleme, belirli bir iletişim stratejisi çerçevesinde toplumsal olguların medyada temsilinde herhangi bir toplumsal gerçekliğin kitleler tarafından algılanma şeklinin manüple edilmesidir. Dolayısıyla çerçeveleme, medyada temsil edilen bir gerçekliğin bir takım yönlerinin

öncelenmesi ve önemli hale getirilmesi suretiyle hedef kitlenin algılarını, muhakemesini, neden sonuç ilişkilerini yorumlama biçimlerini istenilen yönde değiştirmeye yöneliktir (Özarslan & Güran, 2015, s. 33).

Kitle medyasında kullanılan zamanlamalar ve vurgulanan zamansal çerçevelerin hedef kitlelerin algılarında değişkilik yapması da kaçınılmazdır. Haber metinlerinde altı çizilen veya işaret edilen zaman dilimleri, şartlı çerçeveler olarak hedef kitlelerin gerçekliği algılama ve anlamlandırma şeklini doğrudan etkilemektedir. Bu yönüyle sahadaki gerçekliğin temsilinde ve buna ilişkin metinlerde zamanların vurgulanması, altının çizilmesi veya bunun bir adım ötesinde bazı zaman aralıklarının önemli addedilerek işlenmesi izleyici kitlelerinin bağlam ve anlamlandırma süreçlerini şekillendiren bir faktördür (Dilts, 2021, s. 37-38). Çalışma kapsamında incelenen haber metinlerine ilişkin zamanlama ve zamansal çerçeveler; hedef kitlelerin karar verme süreçlerini biçimlendirme ve yönlendirmedeki etkileri bakımından analiz edilecektir.

Medyada temsil edilen gerçekliğin dış dünyada cereyan eden diğer gelişmelerden ve olaylardan izole edilerek verilmesi, haber metinlerinde kullanılan zamansal algıları şekillendirme yöntemlerindendir. Seçilen olayların ve olguların kronolojik bir sıra içerisinde değil, önem sırasına göre derecelendirilerek temsili bu bağlamda başvurulan bir diğer yöntemdir. Olayların zaman ve mekândan kopartılarak anakronik bir mantıkla verilmesi suretiyle, olguların zaman ve mekân bağlamından ziyade seçilen gerçeklikle ilgisi ve vurgulanmak istenen boyutu öne çıkarılmaktadır. Suriye krizine ilişkin diğer haber metinlerinde olduğu gibi Rakka Operasyonunun sunulmasında Barı medyası ve BBC de bu yöntemi benimsemiştir. Bu yöntemde, geçmişte olmuş olan olaylara ilişkin analizler ve haberler herhangi bir tarihsel sıralama gözetilmeksizin, vurgulanmak istenen yönlerin öne çıkarıldığı bir önem sırası ekseninde verilmektedir. Güncel gelişmelerin ve olguların temsil edildiği haberlerle birlikte tarihsel akışla uyuşmayan haberler de bir arada kullanılmaktadır.

i. Ayn El Arab Haberleri

20 Ekim 2014 tarihli ve *"İslam Devleti: Suriye'deki Kürt Kasabası Kobane Artık O kadar İzole Değil"* başlıklı haber, DEAŞ'ın Ayn El Arab üzerindeki baskısının kırılmaya başladığı tarihlerde yayınlanmıştır. Haber, aynı zamanda Irak'tan gelen Peşmerge güçlerinin YPG'ye destek olmak üzere Türkiye üzerinden Ayn El Arab'a geçişine izin verildiği tarihlere de denk gelmektedir. Metinde zamansal ifadeler, DEAŞ'la mücadeleyi aksatan faktörlerle birlikte PYD/YPG'nin yeterince desteklenmediğine yönelik gelişmelerle

ilişkilendirilerek vurgulanmaktadır. YPG'ye havadan silah ve tıbbi malzeme kargolarının atılması ve Peşmerge güçlerinin Ayn El Arab'a geçişine Türkiye tarafından izin verilmesi gibi çatışmaların seyrini değiştiren iki önemli gelişmenin aktarıldığı metinde, kesitsel olarak sınırlı zaman dilimleri ön plana çıkarılmıştır. *"Son 24 saat iki yeni önemli gelişmeyi beraberinde getirdi…"* şeklinde bir giriş cümlesi ile başlayan metinde, Ayn El Arab için kritik eşikler ve bıçak sırtı dengeler şeklinde betimlenen örtülü bir kritik zaman algısı mevcuttur.

Haberde, ABD Merkez Kuvvetler Komutanlığı CENTCOM'a dayandırılan ifadelerde, PYD/YPG'ye havadan atılan malzemelerin Irak Bölgesel Kürt Yönetimi yetkililerince sağlandığı belirtilmektedir. BBC Muhabiri Paul Adams'ın; *"Yaklaşık on gün önce Türkiye sınırından ayrıldığımda, Kasabanın çökmesi gerçekten an meselesi gibi görünüyordu"* şeklindeki ifadeleri ile betimlenen *"daralan zaman"* ve *"kritik durum"* algısı ön plana çıkmaktadır. Havadan yardım kargolarının atılması ve Peşmerge güçlerinin Ayn El Arab'a geçişiyle cephede değişen şartlar *"Kobane artık o kadar savunmasız"* değil ibareleri ile verilmektedir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2014). Metinde yer alan Kürt meselesinin sınır aşan bir sorun olduğuna ilişkin ifadeler ve Peşmergeler için kullanılan *"Kürt Cumhurbaşkanı Mesud Barzani'nin peşmerge güçleri…"* ibareleri etnik kimlik vurgusunun bu metinde de öne çıkarılan husus olduğuna işaret etmektedir.

Ayn El Arab Çatışmaları sürecinde, Batı medyasında ve BBC haberlerinde öne çıkarılan *"DEAŞ'la mücadele eden Suriyeli Kürtler için kritik zamanlar"* algısı bu metinde de baskın bir şekilde işlenmiştir. Sınır güvenliğini ve toprak bütünlüğünü tehdit eden bir yapı olması nedeniyle Türkiye'nin tüm itirazlarına rağmen uluslararası platformlarda ve Batı medyasında ön plana çıkarılan husus, PYD/YPG'nin cihatçı aşırılıkla mücadele ettiğine ilişkin gerekçe olmuştur. Haber metninde öne çıkarılan DEAŞ tehdidi, tek kutuplu Dünya düzeninin egemen gücü ABD'nin küresel güvenlik söyleminde çerçevesini çizdiği selefi terör tehdidi ile örtüşen bir argüman olarak kitle medyasının diline de yansımıştır. Çizilen zamansal sınırlılıklar üzerinden Türkiye, ve ABD öncülüğündeki DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonun sorumluluklarına ilişkin kitlelerin algılarını şekillendirmeye ve yönlendirmeye yönelik ifadeler metinde sıklıkla vurgulanmıştır.

Ayn El Arab'ta DEAŞ ve YPG arasında çatışmaların devam ettiği 2015 yılı başlarında, Batı basınında yerleşik olan yaklaşım, PYD/YPG'nin DAŞ'a karşı yeterince desteklenmediğine yöneliktir. Türkiye'nin, PKK/KCK'nın bir uzantısı ve sınır kentlerini

hedef alan saldırıların faili olması nedeniyle Ayn El Arab'ta DEAŞ karşısında zor zamanlar geçiren PYD/YPG'ye yönelik temkinli yaklaşımı bu dönemde uluslararası basında geniş yer bulmuştur. Söz konusu dönemde, PKK elebaşı Abdullah Öcalan'ın çağrısıyla Suriye sınırında gösteri yapan örgüt sempatizanları kastedilerek, Türkiye'nin Ayn El Arab'a geçmek ve PYD'ye destek vermek isteyen sözde *"Kürt Savaşçılara"* sınırlarını açması gerektiği Suriye krizi temalı haberlerde en fazla işlenen konulardan olmuştur. ABD'nin de bir an önce PYD/YPG'ye daha aktif destek vermesi gerektiği hususu, aynı süreçte Batı medyasının gündemindeki konuların başında gelmektedir. 7 Ocak 2015 tarihinde *"Suriye Krizi: Umutsuz Yeni Bir Yıl"* başlıklı haberde, DEAŞ'la mücadele kapsamında hayata geçirilen uygulamaların sonuç almaktan uzak olduğuna dair vurgular öne çıkarılmaktadır. Batı kamuoyunun 2014 yılında Suriye krizine ilişkin beklentilerinin ve umutlarının yüksek olduğu, ancak geçen sürede ABD ve DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonunun hava saldırıları dışında somut bir adım atmaması dolayısıyla umutsuz bir döneme girildiği vurgulanmaktadır.

Metinde öne çıkarılan zaman bağlamı geleceğe ilişkin bir öngörü içermekte ve Suriye İç Savaşında beklentileri karşılamaktan uzak bir yıla girileceği kehanetinde bulunmaktadır. Metinde hedef kitlelerin, karar alıcıların muhtemel stratejilerini ve kararlarını anlamlandırma ve algılama şekillerini etkilemeye yönelik dolaylı bir zamansal çerçeveleme yöntemi kullanılmaktadır. Söz konusu haberde, DEAŞ'ın 2013 yılından itibaren etkinliğini arttırrak birçok kanlı infaza ve kafa kesme eylemine imza atmış olmasına rağmen rejim güçlerinin, örgüte yönelik askeri eylem gerçekleştirmediğine vurgu yapılmakta, ABD ve koalisyon güçlerine de ayrı bir parantez açılmaktadır (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2015). ABD öncülüğündeki koalisyona, Ayn El Arab ve çevresindeki Kürt yerleşim bölgelerine saldırana kadar harekete geçmediğine ilişkin ağır eleştiriler yöneltilmektedir. Zamansal anlamda 2014 yılı Eylül ayında DEAŞ'ın Ayn El Arab'a saldırması, DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonunu harekete geçiren tetikleyici olay olarak sunulmaktadır. Ancak bunun geç kalınmış bir eylem olduğu vurgulanarak DEAŞ'ın Suriye'de etkinliğini arttırdığı 2013 yılına işaret edilmektedir.

Metinde *"cihatçı grup"* olarak nitelendirilen DEAŞ'ın Suriye'deki işgallerine de göz yumulduğundan ve yeterince reaksiyon verilmediğinden bahsedilirken, Türkiye'nin de dahil olduğu bir çok Orta Doğu ülkesinin sınırlarını tartışmaya açan, 1916 tarihli Sykes Picot anlaşması ile çizilen sınırların DEAŞ tarafından ortadan kaldırıldığına ilişkin çarpıcı ve tartışmalı ifadeler kullanılmaktadır. Bu propagandif husus, *"IŞİD, 1916 Sykes Picot*

Anlaşması ile çizilen sınırları silmeye çalıştı…" ibareleri ile verilmektedir. Metinde bu bağlamda iki yönlü bir propaganda dilinin varlığından bahsetmek mümkündür. İlk olarak DEAŞ'ın Suriye'deki eylemlerine karşı zamanında ve geç kalmadan önlem alınması gerektiği hususu vurgulanarak hedef kitlenin ABD ve koalisyon güçlerinin Suriye İç Savaşındaki askeri operasyonlarını algılama ve değerlendirme süreçleri zamansal bağlamda yönlendirilmektedir. Metinde, DEAŞ'ın PYD/YPG kontrolündeki Ayn El Arab'a yönelik saldırılarının, tarihsel bağlamda tartışmalı bir anlaşma olan Sykes Picot ile çizilen sınırları değiştirdiğine gönderimde bulunarak ikinci bir zamansal çerçeveleme yapılmaktadır. Söz konusu dönemde, 1916 Sykes Picot Anlaşmasının yüzyıl olarak öngörülen süresinin dolduğu, dolayısıyla Irak ve Suriye başta olmak üzere birçok Orta Doğu ülkesinin toprak bütünlüğünün ortadan kalktığı iddiaları Batı basınında gündeme gelmiştir (Gürseller, 2016, s. 80-81). Anılan dönemde Türkiye, söz konusu tartışmalara sert eleştiriler yöneltilmiş, Yeni Orta Doğu adı altında dillendirilen sınırların yeniden çizileceğine yönelik söylemlerin yeni Sykes Picotlar üretmek anlamına geldiğini diplomatik mecralarda dile getirmiştir.

Ayn El Arab'ta DEAŞ ve PYD/YPG arasındaki çatışmaların başladığı dönemde, PKK ve HDP tarafından kullanılan Türkiye'ye yönelik eleştirel söylem, sınırdan geçmek ve DEAŞ'la savaşmak isteyen sözde *"Kürt savaşçılara"* sınırları kapattığına ilişkindir. Ayn El Arab'ta DEAŞ'la savaşırken öldürülen militanların cenaze haberlerinde, öldürülen militanların aileleriyle yapılan röportajlar üzerinden sözde *"Kürdistan"* vurgusu öne çıkarılmaktadır. Haber içeriklerinde altı çizilen nokta; metinlerde *"Kürt savaşçılar"* olarak ifade edilen militanların Irak, Türkiye ve Suriye'deki Kürt yerleşim yerlerini kapsayan sözde *"Kürdistan"*ın her yerinden DEAŞ'la savaşmak için Suriye'ye geçtiğine ilişkin PYD/YPG propagandasıdır. Türkiye'nin Suriye sınırını kapatarak Ayn El Arab'a geçişleri önlemesi bu açıdan değerlendirildiğinde; Irak, Suriye ve Türkiye'nin sınırları içerisinde kalan üç ayrı parçadan müteşekkil sözde *"Kürdistanın"* diğer bölgelerinden gelen militanların sözde *"Suriye Kürdistanına"* erişimini engellediği şeklinde aktarılmaktadır. Aynı dönemde öne çıkarılan Sykes Picot vurgusu ile birlikte değerlendirildiğinde, bu olgunun PKK ve KCK çatı yapısının kuruluş ilkelerinde yer bulan sözde dört parçalı *"Kürdistan"* projesine gönderme yapan ifadeler olduğu görülmektedir.

Bu süreçte Türkiye'nin birçok kentinde ve Suriye sınırında PKK ve HDP tarafından tertiplenen sokak olayları patlak vermiştir. Gösterilerin amacı, Suriye Kürtlerine yardım edilmesi adı altında Ayn El Arab'ta sıkışan PYD/YPG'ye yardım etmek için sınırın açılmasıdır. Bu girişimin asıl hedefi ise PKK ve KCK kuruluş bildirgesindeki tabiriyle sözde

*"Türkiye Kürdistanı'ndan Suriye Kürdistanı'na yardım ve militan desteğine izin verilmesi"*ni sağlamaktır. Hatırlanacağı üzere bu dönemde Türkiye üzerinde büyük bir uluslararası baskı kurulmuştur. Türkiye'yi Suriye sınırını açmaya zorlamak için kullanılan temel argüman, bu metinde de kalın çizgilerşle altı çizilen Ayn El Arab ve Suriye'nin diğer bölgelerinde DEAŞ'a karşı aksiyon almak için fazla zaman olmadığı ve durumun her geçen gün daha kötüye gittiği vurgusudur. İstenilen doğrultudaki adımları bir an önce atması için Türkiye'yi baskılamak amacıyla kullanılan zamansal çerçeveler metinde açıkça görülmektedir.

Metinde dünya kamuoyunu harekete geçirmek için kullanılan motifler Ayn El Arab'ta sivil Kürtlerin hayatının tehlike altında olduğu ve kendi halklarını savunmaya çalışan meşru milis güçlerinin acil desteğe ihtiyacının olduğu hususudur. Çalışmanın bu bölümünde esas itibariyle metinlerde kullanılan zaman vurguları ve zamansal çerçevelerin izleyici kitlelerin algılama ve anlamlandırma süreçlerini nasıl etkilediği hususu üzerinde durulmaktadır. Ayrıca metinde örtülü olarak işlenen ve Türkiye'nin *"terör devleti projesi"* olarak adlandırdığı PKK/KCK ve PYD/YPG'nin yayılma stratejisine işaret eden bu gelişmeler, perdelenerek ve zamansal çerçeveler kullanılarak aktarılmaktadır.

27 Haziran 2015 tarihli ve *"Kobani Savaşı: Önemli Olaylar"* başlıklı haber, DEAŞ'la PYD/YPG arasındaki yaklaşık dört aylık çatışmalara ilişkin kronolojik bir analiz niteliğindedir. Haberin ilk bölümünde, DEAŞ'ın kasabaya saldırarak tüm sivilleri kaçmaya zorladığı Eylül 2014'den itibaren Ayn El Arab'ın savaş alanına döndüğü belirtilmektedir. *"İslam Devleti (ID)"* olarak ifade edilen DEAŞ güçlerinin kenti çevreleyen köylere yönelik saldırılarının başladığı 18-22 Eylül tarihleri arasında kalan dört günlük kısa zaman diliminde, 130 bin sivilin kenti terketmek zorunda kaldığı belirtilmektedir. Suriye ve Irak'taki kanlı infazları ve eylemleri kitle medyasında tüm dünyaya gösterilen DEAŞ'ın, Ayn El Arab'ı kuşatmasının siviller üzerinde oluşturduğu korku ve panik havasının kısa bir zaman dilimindeki etkilerine işaret etmek için kullanılan zamansal çerçeveleme söz konusudur. Sivil halkı göçe zorlayan DEAŞ'ın saldırılarının yaşandığı dört günlük kısa zaman dilimi, insani drama ilişkin kritik ve sınırlı zaman algısını öne çıkmaktadır. Metinde vurgulanan zamanları kritik kılan husus cihatçı terör tehdidinin yakınlığıdır. Ayn El Arab'a yönelik saldırılar nedeniyle kentteki sivillerin durumunun ne kadar büyük bir risk altında olduğuna ilişkin, hedef kitlelerin algısını zaman baskısı altında şekillendirmeye yönelik bir çerçeveleme söz konusudur.

Resim 38: Ayn El Arab çatışmalarında PYD-YPG'li bir teröristin mevzideki görüntüsü

Metinde, 27 Eylülde başlayan koalisyon hava saldırlarının, *"cihatçı grup"* olarak ifade edilen DEAŞ güçlerinin, YPG'nin inatçı bir direniş gösterdiği kritik noktaya saldırdığı dönemde gerçekleştirildiği belirtilmektedir. Bu ifadelerin devamında *"6-11 Ekim: IŞİD ilerliyor, ölü sayısı artıyor"* alt başlığıyla verilen bölümde, ABD hava saldırılarına ve Kürt direnişine rağmen DEAŞ ilerleyişini sürdüğü vurgulanırken, *"Siyah bayrakları mültecilerin sadece durup seyredebildiği Türkiye'nin içinden görülebiliyor…"* ifadeleri, kentten kaçan sivillerin çaresizce DEAŞ'ın ilerleyişini izlediği bir durumu tasvir eden vurgulardır. Metinde, ABD hava saldırılarının ve YPG direnişinin DEAŞ'ı durdurmaya kafi gelmediği belirtilirken, söz konusu dönemde Suriye sınırını kapatan Türkiye'yi sorumlu tutan bir yaklaşım söz konusudur. Metindeki vurgular, DEAŞ'la mücadeledeki bu kötüye gidişi Türkiye kaynaklı faktörlere bağlarken diğer yandan zamanın Suriye'li Kürtler ve DEAŞ tehdidi ile mücadele süreci aleyhine işlediğinin altını çizmektedir. *"14-30 Ekim: Kürt Savaşçılar DEAŞ'ı püskürterek tepeyi geri aldı"* alt başlığıyla verilen bölümde, Kürtlerin ilerlemelerinin ivme kazandığına, YPG militanlarının ancak haftalardır süren çatışmalardan yorgun düştüğüne vurgu yapılmaktadır.

Zamansal vurgu haftalarca süren ve henüz neticelenmeyen yorucu çatışmalar şeklinde verilmekte, DEAŞ'ın ilerleyişinin durdurulması bakımından kritik bir zaman diliminden geçildiği hususu örtülü olarak verilmektedir. Yine yorucu ve haftalarca süren çatışmaları Türkiye'nin eylemsizliğine bağlayan PYD/YPG'nin iddiaları ile örtüşen

propaganda dili belirgin olarak öne çıkarılmaktadır. Bu bağlamda, Suriye'de DEAŞ'la mücadele eden "*meşru Kürt güçler"* olarak çerçevelenen PYD/YPG'nin acil desteğe ihtiyacı olduğuna ilişkin kritik zaman algısı inşa edilmektedir. Ayrıca DEAŞ'la mücadelenin geleceği ve sivillerin güvenliği açısından zamanın sınırlı olduğu ve bıçak sırtı dengelerin geçerli olduğu bir durum tasvir edilmektedir.

ii. Rakka Haberleri

Rakka Operasyonu sürecinde kitle medyasında hâkim olan haber dili cihatçı aşırılık kaynaklı şiddet tasvirleri ile örülüdür. Suriye İç Savaşı algısını küresel düzeyde betimleyen görüntüler arasında belki de en fazla öne çıkarılan motifler siyah bayraklı ve üniformalı militanların eylemleri ve Batılı medya mensuplarının kafa kesme görüntüleri olmuştur. Belirli aralıklarla servis edilen; DEAŞ'ın vahşi infazlarına, kanlı eylemlerine, farklı inanç gruplarına ve etnik kimliklere yönelik baskıcı ve tahammülsüz uygulamalarına ilişkin medya temsilleri aracılığıyla zihinlerde DEAŞ imgesi ve korku duvarı inşa edilmektedir. Bu bağlamda kronolojik ve ardışık bir tarihsel haber metodolojisi yerine anakronik ve düzensiz zaman aralıkları ile DEAŞ kara propagandasının hafızalarda tazelendiği görülmektedir.

29 Haziran 2017 tarihli ve *"Suriye Savaşı: ABD Destekli Güçler Rakka'da IŞİD'i Kuşattı"* başlıklı haberde öne çıkarılan zaman dilimi olarak, Rakka Operasyonunda önemli bir merhale olan kentin SDG güçleri tarafından kuşatıldığı evre esas alınmıştır. Metinde bu gelişme, DEAŞ'ın kontrol ettiği ve dehşetin kol gezdiği Rakka'nın kuşatılmış olması bakımından hedefin cihadi selefizmin doğrudan kendisi olduğu vurgusu ön plana çıkarılmıştır. DEAŞ'la mücadelede kırılma noktası olarak tabir edilebilecek bir zaman vurgusunun öne çıkarıldığı haberde, aktarılan olaya odaklı bir zamansal vurgu olarak ön plana çıkarılmıştır. Haberin zamansal yönden ana ekseni olay odaklı olmakla birlikte, metinde bazı ayrıntılar ve gelişmeler tarihsel arka plan olarak verilmektedir. Rakka'nın ABD destekli SDG tarafından tamamen kuşatılmasına kadar giden süreç, DEAŞ'ın kenti ele geçirdiği ve sözde hillafetin başkenti ilan ettiği tarihlere de atıf yapılarak kuşatmanın merhalelerine ilişkin tarihlerle birlikte verilmektedir. Metinde, SDG güçlerinin 2016 yılı Kasım ayından itibaren aşamalı bir kuşatma stratejisi izlediği ve 2017 yılı Haziran ayında kenti ele geçirmek için saldırı başlattığı belirtilmektedir. DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonunun ABD'li sözcüsü Albay Rylon Dillon'un Rakka'nın güneyden de tamamen kuşatıldığına ilişkin demeçlerine yer verilen metinde, SDG bünyesinde savaşan YPG'li militanların demeçlerine de yer verilmektedir.

Resim 39: Koalisyon güçlerinin saldırları ve PYD/YPG kuşatması altındaki Rakka'dan bir görüntü

Rakka'nın ele geçirilmesinin, kenti işgal ettikten kısa süre sonra başkent ilan eden DEAŞ'a indirilmiş *"kesin bir darbe"* olacağına ilişkin YPG militanının sözlerine yer verilmektedir. Rakka'nın DEAŞ'ın eline geçtiği 2013 yılına dikkat çeken sözler, aradan geçen dört yıllık bir işgal dönemine gönderimde bulunmaktadır. Metindeki DEAŞ işgalinin başladığı tarihle ilgili hatırlatma, söz konusu dönemde kitle medyasında sıklıkla işlenen Rakka'daki DEAŞ uygulamalarının, baskıların ve infazların gölgesindeki gündelik hayat enstantaneleriyle dolu bir dört yıl algısını hatırlatan kesitsel bir zaman algısı içermektedir. Rakka'nın kurtarılması sürecinin birkaç spesifik tarih vurgusuyla pekiştirilmektedir. Bir YPG militanının DEAŞ'ın kente yönelik harekâtı yavaşlatmak için bombalı intihar saldırıları düzenlediğine dair sözleri değerlendirildiğinde, cihatçı aşırılıkla yürütülen uzun soluklu ve netameli bir savaş algısının oluşturulmasına yönelik ifadelerin öne çıkarıldığı görülmektedir. Yine YPG militanının, kentin alınması durumunda 2014 yılından beri Rakka'yı elinde bulunduran DEAŞ'a kesin darbe indirileceğine yönelik sözleri; sabırlı, aşamalı ve uzun soluklu bir mücadele yürütüldüğüne işaret eden zamansal bir çerçevelemedir. Buna karşılık, BM sözcüsünün Rakka Operasyonunda acele davranılmasının sivil can kayıplarını artırdığına ilişkin sözleri çelişkili bir durumu ortaya koymaktadır (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2017). Rakka çatışmalarının, oldukça netameli, kanlı ve uzun soluklu bir süreç olduğuna yönelik ifadeler PYD/YPG'nin cihadi selefizmle mücadelesinin olumlanması ve kitlelere ambalajlanarak servis edilmesi için seçilen zamansal çerçevedir.

DEAŞ, 2013 ve 2017 yılları arasında Suriye'de baş döndürücü bir hızla yükselmiş ve aynı şekilde hızlı bir düşüş yaşamıştır. Bu düşüş sürecinin kazananı ise ABD tarafından sahada desteklenen PYD/YPG olmuş, 2012 yılından itibaren ülkenin yaklaşık yüzde otuzyedilik bölümünü, 911 kilometrelik Suriye-Türkiye sınırının ise 250 kilometrelik bölümünü işgal etmiştir. ABD ve SDG sözcülerinin Rakka Operasyonuna ilişkin söylemleri DEAŞ'la mücadelenin uzun bir zamana yayılmış, zorlu ve sabırlı bir mücadele olduğuna yönelikken BM temsilcisinin aceleye getirilmiş ve bu nedenle sivil kayıplarını arttırmış operasyon olduğuna yönelik sözleri zamansal betimleme ve zamanlama bağlamında karşıt iki görüşü yansıtmaktadır.

2017 yılı Suriye ve Irak'da DEAŞ'ın elinde tuttuğu iki kilit öneme sahip kent olan Musul'u ve Rakka'yı kaybettiği kritik bir yıl olmuştur. 2017 yılı Temmuz ayında Irak'ın Musul kentinde DEAŞ'ın yenilgiye uğratılmasından sonra ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyon Rakka'ya odaklanmıştır. 2016 yılında başlayan Rakka Operasyonu yoğun hava saldırıları desteğinde, omurgasını YPG'nin oluşturduğu SDG tarafından yürütülmüştür. 5 Ağustos 2017 tarihli ve *"Suriye Savaşı: 2000 IŞİD Savaşçısı Hala Rakka'da (ABD Büyükelçisi)"* başlıklı haberde, ABD'li yetkililerin demeçleri üzerinden, örgütün Rakka'dan bir türlü sökülüp atılamayaşına etki eden faktörler ele alınmaktadır. Daha önce belirtildiği üzere DEAŞ 2014-2017 yılları arasında Irak ve Suriye'de hızlı bir yayılma göstermiş ve güçlenmiştir. Bu sürecin devamında ise hızla mevzi kaybederek üç yıl gibi kısa bir sürede adeta erimiştir. DEAŞ'la ilgili analizlerde değinildiği gibi örgütün yumuşak hedeflere ve direniş göstermeyen bölgelere yönelik bir yayılma stratejisi göstermiş olmasının bu hızlı yükselişte belirleyici olduğu söylenebilir.

Örgütün hızlı yükselişinin sahadaki böyle bir stratejik boşluktan kaynaklı olduğu belirtilmekle birlikte DEAŞ'ın düşüşü ile YPG'nin yükselişi arasındaki senkronize ilişki, tahterevalli çatışmalardan beslenen muvazaalı bir görünüm arz etmektedir. SDG operasyonunun hedefi konumundaki Rakka'nın DEAŞ'tan arındırılması sonrasında kimin kontrolüne bırakılacağı cevabı bilinen bir soruydu. Sünni Arap kenti Rakka'nın PYD/YPG'ye devredilmesinden kaynaklı tartışmalar nedeniyle ABD'li yetkililer, sahadaki dinamik ve hazır güç konumundaki YPG'nin *"zorunlu ve makul müttefik"* olduğu görüşünü dillendirmişlerdir. Buna karşılık DEAŞ'ı Rakka'da yenmek için *"Kürt güçler"* olarak adlandırdıkları YPG ağırlıklı SDG ile hareket etmenin bir zaruret olduğu, operasyonun başarıya ulaşmasını müteakip Rakka'nın yönetiminin Araplara bırakılacağı belirtilerek tepkiler yatıştırılmaya çalışılmıştır. İncelenen haber metninde kullanılan zamanlama ve

zamanlar, DEAŞ'la mücadelenin üç yıl gibi geniş bir zamana yayılmış, başarı şansı her an bıçak sırtı dengelere bağlı olan netameli bir süreç olduğu algısının inşasına yöneliktir. Buna karşılık, Suriye coğrafyasının neredeyse yüzde otuzyedisinin iki örgüt arasında tamamen el değiştirdiği zaman dilimi olarak düşünüldüğünde, üç yıl oldukça kısa bir zaman dilimidir. Haber metninde DEAŞ'ın Rakka'yı elinde tuttuğu üç yıllık zaman vurgusu bu bağlamda kullanılırken, SDG güçlerinin 6 Haziranda kenti almak için harekât başlattığı belirtilmektedir. Dolayısıyla SDG'nin aylardır devam eden askeri harekâtına vurgu yapılarak zorlu bir mücadele algısı üzerinden PYD/YPG'yi meşrulaştırma girişimi söz konusudur.

Rakka çatışmalarında, SDG'yi desteklemek için düzenlenen koalisyon hava saldırılarında yaşanan sivil can kayıpları Batı basınında ve BBC'de sıklıkla işlenen konulardan birisi olmuştur. Bu bağlamda, Rakka'da sıkışıp kalan binlerce sivilin hayatını kaybetmesine neden olan ABD önücülüğündeki koalisyonun yoğun hava saldırıları düzenlemek suretiyle SDG güçlerinin desteklenmesi stratejisi uluslararası kamuoyundan yoğun eleştiriler almıştır. Kentteki sivillerin can güvenliği, operasyonun istenilen hızla ilerleyemeyişinin nedenlerinden birisi olarak gösterilirken, başta BM olmak üzere uluslararası kuruluşlar Rakka Operasyonunun aceleye getirilmiş bir eylem olduğu görüşünü dillendirmişlerdir. Koalisyon destekli SDG güçlerinin saldırlarının başladığı 2016 yılı sonlarından harekatın neticelendiği ve DEAŞ'ın Rakka'dan çıkarıldığı 2017 yılı Ekim ayına kadar geçen yaklaşık bir yıllık sürede sivil can kayıpları sorunu, kitle medyasında sıklıkla gündeme gelmiştir. Her ne kadar Rakka'daki sivillerin can güvenliği sorunsalı bu dönemde medyadaki haber ve içeriklerde gündeme gelen öncelikli başlıklardan birisi olmuşsa da gündemin zirvesinde yer almaya devam eden ana sorunsal cihatçı aşırılıkla mücadelenin başarı şansına ilişkin mülahazalar olmuştur.

15 Ekim 2017 tarihli ve *"Suriye Savaşı: Rakka'yı Almak İçin Son Saldırı Başlatıldı"* başlıklı haber, SDG güçlerinin yaklaşık bir yılı geride bırakan Rakka Operasyonunun son merhalesini başlattığına ilişkin bir metindir. DEAŞ'ın *"İslam Devleti (ID)"* olarak temsil edildiği haberde, İslam'la ilişkilendirilmiş terör algısı sorunsalı göze çarpmaktadır. Hatırlanacağı üzere Rakka Operasyonunun sonlarına yaklaşıldığı 2017 yılı Ekim ayında, Rakka'dan tahliye edilen DEAŞ militanlarının dünya basınına yansıyan görüntüleri, PYD/YPG ve DEAŞ arasında yapılan gizli anlaşmayı gündeme getirmiştir.

Haber metninde, SDG sözcüsü Talal Selo'nun demeçlerine dayandırılan ifadelerde, sadece sivillerin tahliye edildiği ve kentte kalan üçyüz civarındaki DEAŞ militanının çıkışına izin verilmediği belirtilmektedir. PYD/YPG ve DEAŞ arasındaki gizli anlaşmaya dayalı olarak DEAŞ militanlarının tahliye görüntüleri, ABD tarafından o tarihe kadar dünya kamuoyuna *"cihadi selefi terörle savaşan seküler ve meşru güç"* şeklinde takdim edilen PYD'ye ilişkin bir takım tartışmaları gündeme getirmiştir. Rakka'nın DEAŞ'ın fiili başkenti, yönetim merkezi ve en güçlü olduğu yerleşim yeri olduğunun belirtildiği metinde, zaman vurgusu, kentin DEAŞ tarafından işgal altında tutulduğu üç yıllık sürecin ön plana çıkarılması şeklinde yapılmaktadır. DEAŞ militanlarının kent merkezinden tamamen sökülüp atılmasında karşılaşılan bu zorluğun ana nedeni olarak, örgütün buradaki üç yılı aşan varlığı ve bu sürede kentte tamamen yapılaşmış olmasına bağlanmaktadır. Çalışma kapsamında ele alınan metinlerde genel anlamda ön plana çıkarılan zamansal çerçeveler; kimi zaman DEAŞ'la mücadelede PYD/YPG'nin geç kalınmaksızın ve yeterli düzeyde desteklenmesi gerekliliğine vurgu yapmak için kullanılırken, kimi zaman da cihadi selefizmle yürütülen mücadelenin geniş bir zaman dilimine sari ve netameli bir süreç olduğuna vurgu yapmak ve uzun soluklu bir mücade yürüten PYD/YPG algısı inşa etmek şeklindedir.

Metinlerde kullanılan zamanlamalar ve zamansal betimlemelerle hedef kitlenin algısının yönlendirilmesinde tercih edilen temel propaganda stratejisi, karşıtlık ve korku duvarı inşa etmektir. Zamansal çerçeveler DEAŞ özelinde cihadi slefizm tehdidine bağlı korku duvarlarına karşı, seküler ve meşru milis gücü PYD/YPG algısı üzerine kurulmaktadır. Büyüyen bir tehdit olarak cihatçı aşırılıkla mücadelede aleyhte işleyen zaman algısı hakimken, buna karşılık DEAŞ'la mücadele sürecinde tükenen bir kısa zaman çerçevesi söz konusudur. Bu haber metninde zamansal vurgular, DEAŞ'ın kenti 2014'den beri *"üç yıldır"* elinde tuttuğu ve SDG güçleri tarafından *"dört aydır"* kuşatıldığı şeklinde öne çıkarılmaktadır. Uzun zaman dilimlerinin bu mücadeleyi zorlaştırıcı yönüne vurgu yapıldığı metinde, hedef kitlelerin zamansal çerçeveler altında PYD/YPG algısını şekillendirmek amaçlanmaktadır.

5.3.2. PYD/YPG'nin Medyada Temsili Bağlamında Örgütsel Söylemin Aktarılması

Kurulduğu 2003 yılından itibaren Abdullah Öcalan tarafından teorize edilen *"demokratik uygarlık"* ve *"demokratik toplum"* vurguları PYD'nin tüzüğünde de öne çıkarılan ideolojik motiflerdir. 1978 yılında Marksist-Leninist ideolojiye dayalı olarak

kurulan PKK, Sovyetler Birliğinin dağılması ve komünizmin küresel siyasette görece olarak gözden düşmesi sonucunda ideolojik bir revizyona gitmiştir. Bu bağlamda, 1990'lı yıllardan itibaren PKK'nın kuruluş tüzüğünde öne çıkarılmaya başlanan temalar *"demokratik toplum", "demokratik uygarlık"* ve *"demokratik özerklik"* gibi fikirler olmuştur. Bu ideolojik dönüşüm KCK çatı yapılanmasınca oluşturulan tüm metinlere olduğu gibi, Suriye yapılanması PYD/YPG'nin ideolojik tercihlerine de yansımıştır. Soğuk Savaş sonrası küresel siyasetin değişen şartlarına uyarlanan örgütsel ideolojinin ve söylemin evrensel değelere gönderimlerde bulunması, örgütün meşruiyet arayışının bir yansımasıdır. Örgütün kuruluş ideolojisinde ve tüzüğünde öne çıkarılan söylemler kadar, spesifik olarak Suriye İç Savaşında benimsediği söylemler de PYD/YPG'nin meşruiyet arayışlarının bir diğer boyutuna işaret etmektedir. Çalışmada PYD'nin kuruluş tüzüğünde ön plana çıkarılan ideolojik kodlar ve örgütsel söylemlere ilave olarak Suriye İç Savaşı sürecinde kullandığı söylem üzerinde de durulacaktır. Ele alınan haber metinlerinde ve içeriklerinde PYD/YPG'yi çerçeveleyen propaganda metotları ve iletişim stratejileri bu perspektiften irdelenecektir.

DEAŞ'la mücadele Suriye krizinde, PYD için bir meşruiyet zeminine ve sahada varoluş gerekçesine dönüşmüştür. DEAŞ'ın cihadi selefist gelenekten beslenen ideolojisi ve söylemleri çalışmada PYD/YPG'nin meşruiyetinin dayandırıldığı söylemlerin ortaya çıkarılması bakımından tamamlayıcı söylem olarak ele alınacaktır. Kuruluşundan itibaren İslam'ın aşırı bir yorumu olan Selefi anlayışı benimseyen El Kaide gibi, DEAŞ da selefist ideolojiyi benimsemiştir. Bu ideolojinin, örgütün eylemsel karakterini belirleyen yönü ise Selefi ideolojiye dayalı olarak yorumsadığı cihatçı yaklaşım olmuştur (Abubaker, 2020, s. 106).

1980'lerde Afganşistan'da Amerikan stratejisinin ürünü olarak Kızıl Orduya karşı sahaya sürülen cihatçı gruplar, Afgan direnişinin yerel dinamikleri içerisinde daha fazla öne çıkarılmış ve medyatikleştirilmiştir. 2000'li yılların başlarında küresel bir tehdide dönüşen selefi cihatçı terör ağını, İslam coğrafyasındaki farklı ülkelerde faaliyet gösteren grupların ve yapıların tümüyle özdeşleştiren bir yaklaşım yanlıştır. Komünizmi çevreleme olarak ifade edilen Yeşil Kuşak Stratejisinin ürünü gruplardan kaynaklı küresel terörü besleyen siyasi, ekonomik, sosyal problemleri demokratrik dönüşümle bertaraf etmek, ABD'nin 21. yüzyılda benimsediği strateji olmuştur. ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi Belgesinde, küresel barış ve istikrarın tesisi için tek bir sürdürülebilir model olarak *"özgürlük, demokrasi ve serbest piyasa"* gibi değerler bütünü ekseninde küresel dönüşüm, 21. yüzyıl Amerikan dış

politikasının stratejik hedefi olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla ABD'nin 2001 Afganistan ve 2003 Irak işgallerindeki söylemi; özgür, demokratik ve serbest piyasa ilkelerine dayalı küresel düzeni tehdit eden rejimleri ve yapıları bertaraf etmek ve demokratik dönüşümü sağlamak olmuştur. Gerek Afganistan gerek Irak harekâtları sürecinde, ABD tarafından bu iki ülkeye yönelik dillendirilen *"demokratikleştirme"* ve *"özgürleştirme"* vurgularının dayanağı ABD'nin bu yeni stratejisidir ve bu yaklaşım kitle medyasının haber diline de aynı doğrultuda yansımıştır (Kissinger, 2016, s. 350-352). Bu vurguların referans kaynağı ise 2002 yılında ABD Ulusal Güvenlik Strateji Belgesine giren, demokratik, özgürlükçü ve liberal piyasa iklimini korumak için küresel terörle savaş ilkesidir.

Küresel medya şirketlerinin söylemlerinde egemen olan yaklaşımlar iktisadi ve siyasal görünümlü olmasına karşılık; aslında ideolojik, kültürel ve askeri karakterli hegemonik kültürün izlerini taşımaktadır. Afganistan ve Irak savaşlarında olduğu gibi Suriye İç Savaşı sürecinde de Batı medyasının haber ve içeriklerinde ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi Belgesinde ön plana çıkarılan değerlere ve ilkelere açık veya örtülü atıflara sıkça rastlamak mümkündür. ABD'nin küresel politikalarını belirleyen metinlere yansıyan demokrasi, serbest piyasa ilkesi gibi ekonomik ve siyasi referanslar aslında örtülü olarak iktisadi, kültürel, ideolojik ve askeri karakterli Amerikan hegemonyasının bileşenleridir (Schiller, 2022, s. 100-102). Bu denklemin merkezindeki kurum ise küresel düzeyde yayılma gösteren ABD şirketleri ve bu iktisadi yapıya eklemlenmiş olan medya sektörüdür. Dolayısıyla Amerikan hegemonyasının küresel düzeyde yayılımını sağlayan temel etken serbest enformasyon dolaşımı ilkesi ve kitle iletişim süreçleridir. Suriye İç Savaşında ABD'nin PYD/YPG ile ilişkilerinde, Amerikan küresel stratejisinin bu boyutunun yansımalarına rastlamak mümkündür. DEAŞ'ın Suriye'deki varlığının ve eylemlerinin PYD/YPG'nin bu savaştaki pozisyonunu ve söylemlerini belirleyici yönü göz ardı edilemez. PYD/YPG'nin Suriye İç Savaşındaki en önemli meşruiyet zemini ABD'nin terörle küresel düzeyde savaş stratejisine ve söylemine eklemlenmesidir.

Ayn El Arab Çatışmalarının ve Rakka Operasyonunun iki karşıt tarafı konumundaki PYD/YPG ve DEAŞ taban tabana zıt iki farklı ideolojiden beslenmektedir. DEAŞ'ın Vehhabi ve Selefist bir ideolojik temelden beslenen cihatçı söyleminin aksine, Marksist-Leninist bir gelenekten gelen PYD/YPG'nin anti-İslamist ve seküler ideolojisi, sahadaki silahlı mücadele kadar propaganda ve söylem savaşına da yansımıştır (Kerman & Efegil, 2017, s. 186). Söz konusu dönemde çıkan, Ayn El Arab Çatışmaları ve Rakka Operasyonuna ilişkin haberlerde iki örgüt arasındaki ideolojik farklılıklara dikkat çeken metinler

yoğunluktadır. Bu metinlerde PYD/YPG'nin Cihadi Selefizmle mücadele sürecine eklemlenip meşruiyet arayışına girmesi, örgütün *"özgür dünyanın değerleri"* ile örtüşen yapısı şeklinde vurgulanmaktadır. 2000'li yılların başından itibaren Yeni Dünya Düzeninin egemen söylemi haline gelen *"küresel terörle savaş"*, Afganistan ve Irak müdahalelerinden sonra Suriye İç Savaşında da hakim söylem haline gelmiştir. Foucault'un Yunanca'da *"her şeyi söylemek"* anlamına gelen *parrhesia* sözcüğünden yola çıkarak teorize ettiği söylem; güç ve iktidar ilişkileri analizi, söz söyleme ve yurttaşlık statüsüne sahip olmaktan kaynaklanan söylemde bulunma özgürlüğünü referans alarak yola çıkmaktadır. Siyasal ve toplumsal düzelemde ortaya çıkışı söz söyleme özgürlüğünü ifade eden söylem, günümüzde güç ve iktidar denkleminde modern devletin deolojik denetiminin önemli bir aygıtına dönüşmüştür. Aynı şekilde kamusal erke yönelik eleştirel tartışmaların zemini olarak gelişen kamusal alanın, süreç içerisnde iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle bağlı olarak değişmesi, kamusal alandaki tarışmaları yazılı ve görsel basının gelişim sürecinin temel taşları haline getirmiştir (Habermas, 2021, s. 127-129). Dolayısıyla, kitle iletişim araçlarının kamusal alan tartışmalarının yürütüldüğü bir zemine dönüşmesi zamanla egemen güçlerin dikkatini çekmiş ve modern devletin kitle medyasını kontrol ve denetim altına alma süreci başlamıştır.

Kitle iletişim araçlarının doğrudan veya dolaylı olarak modern devlet tarafından kontrol edildiği iletişim paradigması, aynı zamanda kitle medyasının egemen söylemin aktarıldığı bir aygıta dönüştüğü anlamına da gelmektedir. Modern devlet açısından söylem; bilgi, ideoloji, güç ve iktidar ilişkilerinin üretim ve dağıtımında anahtar bir bileşendir. Dolayısıyla söylemin, Foucault'un *parrhesia* olarak ifade ettiği söz söyleme örgürlüğü şeklindeki ortaya çıkış bağlamından kopartılarak nihai aşamada modern devletin kullandığı birincil kontrol aygıtlarından birisine dönüştüğü söylenebilir (Foucault, 2021, s. 74-83). Bu bir bakıma, söylemde bulunma ve kamusal erke karşı söylemde bulunma özgürlüğünün dönüşmesi, söylemin agoradan saraya taşınması suretiyle egemen gücün kontrolüne girmesini ifade etmektedir. Habermas'ın kamusal alanın yapısal dönüşümüne ilişkin analizi, devletin kitle iletişim araçlarını denetim ve kontrol altına alma sürecine ve kitle medyasının ekonomi politiğine ilişkin tartışmaların öncüllerindendir. Kamusal alan tartışmalarının kitle iletişim süreçlerinde yer bulması öncelikle yazılı basınla başlamış ve kitle iletişim teknolojisinin gelişmesi ile birlikte diğer medya mecralarına taşınmıştır. Medya araçlarının kamusal alanın değişimine paralel olarak modern devletin ve egemen erkin elinde bir kontrol

aygıtına dönüştüğü günümüzde hegemonyan gücün söylemi, kitle iletişim süreçlerine ve medya diline hâkim jargon haline dönüşmüştür.

Günümüzde kitle medyasının haber ve içeriklerinde hâkim olan söylemin aslında hegemonya mücadelesinin karakterini yansıttığı hususu, Chomsky'nin medyanın ekonomi politiğine ilişkin önemli tespitler içeren ve rızanın imalatı olarak adlandırılan propaganda modeliyle örtüşen özellikler göstermektedir. Kitle medyasının sermaye büyüklüğü ve kâr yönelimlerinden, faaliyetlerinin devamı için ekonomik kaynak sağlama yöntemlerine, medya diline hakim mitlerin hangi süreçlerde üretildiğine kadar; yayın politikalarında belirleyici olan süzgeçlerin ele alındığı Herman ve Chomsky'nin propaganda modeli, günümüzde uluslararası basın kuruluşlarının haber, içerik ve gündem belirleme güçlerine dair önemli saptamalar yapmaktadır. Çalışma kapsamında ele alınan BBC haber ve içeriklerinde öne çıkarılan hususlar, kullanılan propaganda dili, haber diline hakim söylem gibi açılardan ele alınacaktır. Suriye İç Savaşında sahada yürütülen mücadelenin küresel düzeyde kitlelere sunulmasında kullanılan dil ve iletişim yöntemleri bu bağlamda irdelenecektir.

5.3.2.1.Demokratik Meşruiyet ve Özgür Dünyanın Değerleri İçin Savaş

Arap Baharı olaylarının diğer halkalarında olduğu gibi Suriye krizinin başlangıç aşamalarında ülkedeki muhalefetin ve iç karışıklıkların taraflarının beslendiği motivasyon, anti demokratik Baas rejiminin devrilmesiydi. 2011'de Dera'da başlayan ve aylar içerisnde tüm ülkeye yayılan eylemler zamanla eski ordu mensupları etrafında örgütlenen silahlı bir muhalefete dönüşmüştür. Suriye yönetimi olayları yatıştırmak için ilk etapta 260 mahkûmu serbest bırakmış, ülke nüfusunun yaklaşık % 7 ila 10'luk kısmını oluşturan ve o döneme kadar vatandaşlık hakları olmayan Kürtlere vatandaşlık vermiş ancak bu göstermelik reformlar tırmanan gerilimi düşürememiştir. 2012 yılından itibaren farklı terör örgütlerinin de dahil olduğu iç çatışmalar farklı bir zemine taşınmıştır. Suriye'nin kuzeydoğusunda PYD/YPG, rejim güçlerinin boşalttığı geniş bir alanı işgal etmiştir. Ülke nüfusunun % 75'ni oluşturan ve Nusayri azınlığın baskın olduğu sistemden dışlanan Sünni nüfus, El Kaide'nin Suriye kolu Nusra Cephesi gibi selefi örgütlerin potansiyel militan havuzu olarak dikkatlerini çeken hoşnutsuz gruplar konumuna gelmiştir. Buna karşılık, Suriye'deki Sünni Arap nüfusun El Kaide ve DEAŞ'a yakın cihatçı aşırılık yanlısı fraksiyonlardan ziyade ÖSO ve diğer ılımlı muhalif gruplara eğilim gösterdiğini söylemek mümkündür. Kısa süre içerisinde otorite boşluğundan faydalanarak güçlenen Suriye El Kaidesi Nusra Cephesi de sahada etkinliğini arttırmış ve ülkeye yabancı savaşçılar getirmeye başlamıştır.

Irak El Kaidesi ve Nusra Cephesinin birleşerek kurduğu DEAŞ'ın 2014 yılında Irak ve Suriye'de geniş bir alanı kontrol etmeye başlaması, ABD ve Batılı ülkeler açısından Suriye krizini barındırdığı bu dinamikler bakımından küresel bir tehdide dönüştürmüştür. DEAŞ'ın, Suriye ve Irak'ta eş zamanlı olarak büyük yerleşim yerlerini işgal etmesi ve kanlı infazlarla Batılı ülkelere gözdağı mesajları yollaması, yeni bir küresel tehdit kaynağına işaret etmeye başlamıştır. Özgürlükçü, demokratik iklimi ve liberal ekonomik dinamikleri tehdit eden cihatçı aşırılıkla küresel düzeyde mücadele söylemini dış politikasının temel argümanı haline getiren ABD, 2002 tarihli Bush Doktrini kapsamında Suriye stratejisini DEAŞ'la mücadele olarak şekillendirmiştir. Arap Baharı olaylarında sarsılan, Libya, Mısır, Tunus gibi ülkelerde özgürlükçü ve demokratik değerlerin korunması ve yaşatılması çabalarının hedefinde iş başındaki diktatöryal rejimlerin devrilmesi varken cihadi selefizmin öne çıktığı Suriye krizinde El Kaide fraksiyonları ve DEAŞ'la mücadele sorunsalı birinci öncelik halini almıştır. Dolayısıyla Suriye krizinde DEAŞ'ın önünün kesilmesi ve kesin olarak yenilgiye uğratılması söylemine yüklenen anlam, ülkenin sınırlarını aşan ve dünya kamuoyuna dönük bir boyuttadır. Bu bağlamda PYD/YPG'nin DEAŞ'la mücadele sorunsalına eklemlenmek suretiyle konumlandığı meşruiyet zemininin sınır aşan bir boyutu vardır.

i. Ayn El Arab Haberleri

DEAŞ'ın Ayn El Arab'ı ele geçirme girişimi sürecinde yaşanan gelişmeler ve yaşanan çatışmalar zamansal bağlamda kritik bir evreye denk gelmektedir. Hatırlanacağı üzere Rakka'yı 2014 yılı başlarında sözde hilafetin başkenti ilan eden DEAŞ, söz konusu dönemde Suriye'nin dörtte birinden fazla bir alanını kontrol eser hale gelmiştir. Aynı dönemde Irak'ın Musul, Ramadi ve Tikrit kentleri başta olmak üzere geniş bir alanı da işgal etmiştir. Suriye'de ve Irak'ta ciddi bir otorite boşluğunun bulunduğu bu dönemde onbilerce militanla geniş bir coğrafi alanı kontrol eden ve küresel çapta eylem kapasitesine erişen DEAŞ'ın varlığı, ABD ve Batılı ülkeler için ciddi bir endişe ve tehdit kaynağına dönüşmüştür. DEAŞ'ın gücünün zirvesinde olduğu bir dönemde PYD/YPG'nin kontrolündeki Ayn El Arab'a saldırması yeni bir teyakkuza sebep olmuştur.

DEAŞ'ın 2014'de Ayn El Arab'a saldırdığı dönemde çatışmalara ilişkin güncel haberler kadar, tarihsel sıra gözetilmeden anakronik mantıkla seçilen DEAŞ veya PYD'ye ilişkin analiz haberler de sıklıkla yayınlanmıştır. 2 Ekim 2014 tarihli ve *"BM IŞİD'i Ağır Hak İhlalleri Yapmakla Suçladı"* başlıklı analiz haber, Ayn El Arab kent merkezine doğru ilerleyen tehlikeyi tasvir eden ifadelerle örülüdür. Haberde, diğer metinlerde de yaygın bir

şekilde kullanılan ve *"İslam Devleti (ID)"* olarak ifade edilen DEAŞ'ın, Irak ve Suriye'de işlediği fiiller için *"...savaş suçu veya insanlığa karşı suç teşkil edebileceği..."* ibareleri kullanılmaktadır. Irak'ta Musul, Tikrit ve Ramadi gibi kentleri ele geçirdiğinde işgal ettiği bölgelerde sistematik olarak kafa kesme görüntüleri eşliğinde kanlı infazlar gerçekleştiren DEAŞ, kadınlara yönelik cinsel istismar haberleri ile de gündeme gelmiştir. Özellikle Şengal'i işgal ettiğinde Yezidi azınlığa yönelik insan hakları ihlalleri dünya kamuoyunu ayağa kaldırmıştır.

DEAŞ söz konusu dönemde; kadınlar ve çocuklar gibi dezavantajlı gruplara yönelik savaş suçları, insan hakları ihlalleri, etnik azınlıkları ve farklı inanç gruplarını hedef alan eylemleri nedeniyle dünya kamuoyunun hedefinde idi. Sivil alt yapıları hedef alan saldırıların, infazların, adam kaçırma eylemlerinin, çocukların silahaltına alınması eylemlerinin yanı sıra cinsel istismar ve etnik ve kültürel azınlıkları hedef alan eylemlerinin DEAŞ'a yönelik eleştirilerde öne çıkarılan noktalar olduğu görülmektedir. Rapordaki ifadelerden yapılan alıntılarla etnik ve dini gruplara yönelik eylemlere atfen kullanılan, *"...bazen yok etmeyi, bastırmayı veya temizlemeyi amaçlayan ağır insan hakları ihlalleri..."* ibareleri ile DEAŞ'ın demokratik ve özgürlükçü evrensel değerleri ihlal eden eylemlerinin özellikle vurgulandığı görülmektedir. Hedef alınan sivil unsurlara ilişkin *"...özgürlüklerinden mahrum bırakılıyor."* ifadelerinin altı çizilmektedir. Ağır silahlarla donatılmış DEAŞ güçlerinin Ayn El Arab'a yaklaştığının belirtildiği bölümdeki, *"IŞİD savaşçılarının, ABD tarafından hava saldırıları ile desteklenen Kürt Milisler tarafından savunulan Kobane'ye ilerlemeye devam ettiği belirtiliyor."* ifadelerinde de görüldüğü gibi PYD/YPG militanları için kullanılan kavram *"Kürt milis gücü"* şeklindedir.

Metnin geneline hakim olan söylem ele alındığında PYD/YPG'ye sağlanan ABD hava desteğinin, DEAŞ'la mücadelede yeterli bir aksiyon olmadığına yönelik yaklaşım belirgindir. Haberde PYD sözcüsünün sözlerinden alıntılanan, *"...daha iyi silahlanmış IŞİD savaşçılarının yer yer sadece iki üç kilometre uzakta olduğunu söyledi."* ibareleri ile PYD/YPG'nin örtülü yardım çağrısına gönderimde bulunulmaktadır (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2014). Etnik ve dinsel azınlıkların yanı sıra kadın ve çocuklar gibi dezavantajlı gruplara yönelik insan hakları ihlalleri ve kanlı infazları teşhir edilerek evrensel değerleri ve küresel demokratik değerleri tehdit eden terör örgütü olarak betimlenen DEAŞ imajına karşılık, cihatçı aşırılıkla mücadele eden Kürt milis güçleri nitelemesi metinde öne çıkarılan söylemdir. Batı medyasında ve BBC'de, DEAŞ ve PYD/YPG temalı haberlerde bu

iki karşıtlık üzerine inşa edilen bir PYD/YPG propagandası yoğun olarak rastlanan içeriklerdir.

DEAŞ'la ilgili örgütsel ve ideolojik analizlerde değinildiği gibi, örgüt Türkiye tarafından terör örgütleri listesine alınmış ve 2016 yılında düzenlenen *Fırat Kalkanı Harekâtı* kapsamında örgüte askeri müdahalede bulunulmuştur. Eylemleri ve infazları itibariyle ağır insan hakları ihlallerinin odağındaki DEAŞ'ın küresel tehdit kaynağı olduğu bir gerçekliktir. Buna karşılık, 1980'lerdeki Afgan cihadından itibaren cihatçı grupların bugünkü güçlerine erişmeleri sürecinde etkileri olmuş olan ABD'nin, Türkiye'nin DEAŞ'a karşı askeri operasyon önerilerini geri çevirirken ikircikli bir strateji ile bir başka terör örgütü PYD/YPG'nin önünün açılması tartışmalı bir alan olarak durmaktadır. ABD'nin insan hakları ihlalleri raporlarında, insan kaçakçılığı eylemlerinin faili olarak yer alan PYD/YPG'nin bu eylemlerine karşı herhangi bir yaptırım ve eleştiri yöneltilmediği gibi konu Batı medyasınmın gündemine de gelmemiştir. Yine, İsviçre merkezli, Geneva Call adlı bir kuruluşla çocuk askerler konusunda sözde ilkesel bir anlaşma imzalayan PYD/YPG, saflarında bulunan çok sayıdaki 18 yaş altı çocukların varlığına rağmen bu konuda uluslararası camiadan herhangi bir eleştiri almamış ve yaptırıma muhatap olmamıştır (Acun & Keskin, 2017, s. 36). DEAŞ'la girilen çatışmalarda ölen YPG militanları içerisinde 15 yaşındaki çocukların varlığı kayıt altına alınmış bir hususdur. Kitle medyasında işleniş şekli itibariyle seçilen söylem, DEAŞ'ın evrensel demokratik ve özgürlükçü değerleri hedef alan bir terör örgütü olduğu doğrultusunda iken bir diğer terör örgütü PYD/YPG temsilleri ise sivil ve legal kavramlarla örülüdür. PYD/YPG kitle medyasında, Suriyeli Kürtlerin iradesini yansıtan meşru bir milis gücü olarak sunulmaktadır.

YPG saflarında savaşan yabancı savaşçıların ve özellikle İngiltere vatandaşlarının hikâyeleri BBC'de geniş yer bulmuştur. Bu tür haberler, yabancı militanların verdiği röportajlardan öyküleme yöntemiyle yapılan aktarımlarda DEAŞ ve PYD/YPG arasındaki karşıtlık üzerine inşa edilmiş propaganda dilinin daha bariz örneklerine rastlamak mümkündür. 15 Mart 2015 tarihli ve *"IŞİD'e karşı Kürtlerle Gönüllü Mücadele"* başlıklı haberde de bu tür vurgular sıkça kullanılmıştır. Metinde BBC muhabirinin *"Kürt hastanesinde"* yaralı bir İngiliz uyruklu teröristle yaptığı röportaj aktarılmaktadır. Metinde, *"Kürt Halk Koruma Birlikleri Birimi"* veya *"YPG"* olarak ifade edilen PYD ile *"İslam Devleti (ID)"* olarak ifade edilen DEAŞ arasında, Suriye'nin kuzeydoğusunda şiddetli çatışmaların yaşandığı belşirtilmektedir. Metinde, YPG'nin ABD öncülüğündeki koalisyonun hava desteğiyle ilerlediği ancak kara savaşlarında DEAŞ'ın silah ve militan

olarak daha üstün olduğu vurguları ile mücadelenin zorlu geçtiği betimlenmektedir. Röportajda DEAŞ'ın çok sayıda keskin nişancı kullandığı hususu özellikle belirtilmektedir. BM'nin 2014 yılı Suriye raporunda, DEAŞ'ın kullandığı keskin nişancılara özel bir başlık açılmış ve bombardımanlar kadar keskin nişancıların da sivil halkın hem fiziksel hem psikolojik olarak zarar görmesine neden olduğu belirtilmiştir (Arsava, 2021, s. 2-3).

Resim 40: DEAŞ'tan ele geçirilen bir yerleşim yerinde duvarlarında yazılar olan bir odada YPG'li teröristlere ait silahlar

Röportajda adı *"Sam"* olarak verilen militanın, İngiltere'deki hayatı ve konfor alanıyla mukayeseler yapılarak, *"...masa başı bir işi vardı. Burada yabancılar için Dünyanın en ölümcül yerlerinden birisi olan Suriye'de, şimdi Orta Doğu'nun en gaddar ve yetenekli savaşçılarından bazıları ile karşı karşıyaydı..."* ifadeleri, DEAŞ'ın kanlı yüzüne, yabancı gazetecilere ve askerlere yönelik kafa kesme infazlarına işaret edilmektedir. Bunun yanı sıra çok uzak ülkelerden, bir ideal uğruna Suriye'ye gelmiş *"gönüllü savaşçı"* vurgusu haberin yeniden üretilmesi suretiyle güçlendirilmektedir. *"Yabancılar için dünyanın en ölümcül yeri..."* nitelemesi, yabancıların can güvenliğinin olmadığı bir coğrafyaya işaret etmekte, yabancıların sırf belirli bir etnik ve dinsel gruba mensup olmaktan kaynaklanan nedenlerden dolayı DEAŞ'ın potansiyel hedefi olduğuna vurgu yapılmaktadır.

Haber metninde geçen, *"IŞİD'in savaş suçlarının dehşeti onu buraya getirmişti. Onun varlığının tek başına Kürtlerle dayanışma olduğunu ve onların davasına dikkat çekmeyi umduğunu belirtti..."* ifadeleri, bir taraftan DEAŞ kaynaklı tehdide vurgu yaparken

diğer taraftan da *"Kürtlerle dayanışma ve onların davalarına dikkat çekme…"* olarak ifade edilen, PYD/YPG saflarında bulunma gerekçesinin altını çizmektedir. Bu ibarelerin devamında ise; *"Suriye'de tanıştığım herkes, İslam Devleti tarafından işlenen dehşete karşı bir tiksinti paylaştı…"* ibareleri çarpıcıdır. Burada DEAŞ'ı İslam'la ilişkilendiren ve Batı medyasında sıklıkla karşılaşılan bir durumun varlığının yanında, Suriye'ye ilişkin yapılan genelleme söz konusudur. Kitle medyasındaki DEAŞ tasvirine karşılık, PYD/YPG'nin işgal ettiği bölgelerdeki insan hakları ihlalleri, etnik arındırma uygulamaları, zorla göçe zorlama, zorla silah altına alma işlemleri ve kanlı infazlar gibi bir dizi insan hakları ihlalleri, yerel halk tarafından dile getirilmekte ise de gerek Batı medyasında, gerek BBC haber ve içeriklerinde hemen hemen hiç yer almamaktadır.

Haber metni, bir diğer İngiliz uyruklu militan Maisa ile yapılan mülakatla devam etmektedir. Ülkesinde büyük bir bankada işe başlamak üzere iken metinde *"İslam Devleti (ID)"* olarak ifade edilen DEAŞ'ın *"…kontrolsüz yükselişini ve yayılmasını izlerken büyük hüsrana uğramıştı…"* ibareleri, Maisa'yı Suriye'de savaşmaya iten temel motivasyon olarak vurgulanmaktadır. Röportaj metinlerinde yabancı uyruklu militanlarla ilgili öne çıkarılan savaş tecrübelerinin olmadığı vurgusu, PYD/YPG'yi DEAŞ'la küresel ve evrensel değerler için savaşan ve dünyanın her yanından sivil gönüllüleri kendisine çeken, meşru bir milis gücü olarak çerçeveleyen bir propaganda diline işaret etmektedir. Metinde geçen, *"Yabancı savaşçılar arasında yaygın bir başka duygu da, kendi hükümetlerinin daha fazkasını yapmadığına dair öfkeye varan bir hayal kırıklığıdır..."* ifadeleri, Batılı devletleri DEAŞ'a karşı daha aktif bir rol üstlenmeye davet ederken, uluslararası camianın Suriye'de YD/YPG'yi daha fazla desteklemesi gerektiğine ilişkin vurgular dikkat çekicidir.

Suriye ve Orta Doğu'da DEAŞ'la yürütülen savaşın küresel güvenliği ve demokratik değerleri korumak anlamına geldiğine ilişkin vurgular metinlerde belirgindir. Metinde eski bir denizci olarak tanıtılan Peter isimli gönüllünün ağzından aktarılan, *"…'Ülkemi seviyorum' dedi, 'ancak yılanın başını burda kesmezseniz –burada derken Batı Irak, Kuzey Suriye, Ürdün ve Lübnan'a yayılıyorsa' eğer onu burada durduramazsanız, burada sıkı bir şekilde mücadele etmezseniz, yakında Dünyanın herhangi bir ülkesindeki bir camiye geliyor."* şeklindeki ifadeler, DEAŞ'la mücadelenin erdemlerine atıfla PYD/YPG'yi çerçeveleyen propagandif vurgulardır. Yine gönüllünün ağzından aktarılan; *"Dünya için iyi bir şey yaptığımı bilmem gerekiyor..."* ifadeleri Suriye'de tüm Dünya için kutsal bir savaş veren ve Kürt kimliği ile eşleştirilerek temsil edilen PYD/YPG propagandasına işaret etmektedir. Bu vurgular, PYD/YPG'nin DEAŞ'a karşı aslında küresel güvenliği ve özgür

dünyanın değerlerini savunduğu ve bu mücadeleye bir nevi öncülük ettiğine işaret etmektedir. Röportajdan alıntılanan ve DEAŞ tehdidine atfen kullanılan "…*yakında Dünyanın herhangi bir ülkesindeki bir camiye geliyor…."* İfadeleri, İslam'la özdeşleştirilmiş bir terör algısının kullanımına örnek teşkil etmektedir. Dünyanın herhangi bir köşesinde bulunan Müslümanlara ait bir ibadethane ile sembolize edilen bu sorunlu yaklaşım, Batı medyasında ve uluslararası politikada yaygın söylemden beslenen bir anlayışa işaret etmektedir.

Resim 41: PYD/YPG saflarında savaşan İngiliz uyruklu teröristler

Metinde geçen ve Tell Brak yerleşim yerinden DEAŞ'ın çıkarılmasından sonra burada Örgütten kalan semboller ve grafitilerde yazılı mesajlara dikkat çeken ifadeler çarpıcı olarak nitelendirilebilecek türdendir. Bir tabeladaki yazıya atfen aktarılan; *"İslam Hilafeti Allah rızası için Batı demokrasisinden daha iyidir…"* sözlerine ilişkin yorumlar ve haberin yeniden üretimiyle yapılan betimlemeler, PYD/YPG tarafından DEAŞ'a karşı yütülen savaşın taraflarını net olarak tasvir etmektedir. Tıpkı ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi Belgesinde işaret edilen özgür, demokratik dünyanın ve liberal piyasa ilkelerinin selameti için cihatçı aşırılıkla küresel savaş vurgusunda olduğu gibi, Batı demokrasileri ile cihatçı aşırılığın mücadelesinin varlığına işaret etmekdir.

Metnin genelinde DEAŞ için kullanılan vurgu İslam hukukunun aşırı ve yanlış yorumuna dayalı *"cihadi selefizm"* ayrımı yerine bu terörü İslam'la ilişkilendiren *"İslam Devleti"* ibaresidir. Yine bir tabelada yer alan başörtülü kadın figürünün altında yazılı *"Başörtüsü sizi cehennemden kurtarır…"* ibareleri metinde aktarılmaktadır. Devamında ise bu enstantameye karşıtlık oluşturması bağlamında, PYD/ YPJ'nin kadın militanlarından bahisle aktarılan ifadeler çarpıcıdır; *"Başı açık, gülümseyen Kürt kadın savaşçılar, bunun üzerine (bahsedilen tabela) kırmızı bir 'haç' çizmişlerdi…"* Bu bağlamda, PYD/YPG'nin diğer haber metinlerinde seküler yapısına yapılan vurguların dışında bir niteleme göze çarpmaktadır. Hıristiyanlıkla ilgili bir hassasiyeti çağrıştıran *"kırmızı haç işareti"* nitelemesi kadar, DEAŞ'ın ideolojik ve sembolik kutsalları ile özdeşleştirilmiş İslami bir düsturu içeren bu tabelaya müdahale eden kadın militanların tasviri de propagandif ibarelerle aktarılmaktadır. YPJ'li kadın militanlar için kullanılan *"başı açık ve gülümseyen Kürt kadın savaşçılar…."* çerçevelemesi, uluslararası basında ve BBC'de Suriye İç Savaşına ilişkin PYD/YPG temalı haberlerde öne çıkarılan örgüt propagandasının bariz bir örneğidir.

Resim 42: DEAŞ tarafından yerleştirilen ve PYD/YPG'li teröristlerce üzerine "haç" ve "çarpı" işareti konulmuş tabela

Yabancı savaşçılara ilişkin aktarılan izlenimlere dayandırılan aşağıdaki ifadeler DEAŞ'ın dünyanın her yerindeki insanlar için bir endişe ve tehdit kaynağı olması gerektiğine işaret ederken, aslında Suriye'de yürütlen savaşın küresel güvenliği korumaya yönelik olduğu ve bu kutsal mücadelenin öncüsünün de *"Kürtler"* olarak ifade edilen PYD/YPG olduğu vurgusudur; *"Kürtlerle birlikte olan birçok yabancı geçmişini tartışmaz,*

ama geleceğinden endişe duyardı." Yabancı savaşçıların geçmişini tartışmayacağı veya sorgulamayacağı ifadesi, gönüllülerin aslında kutsal bir mücadelenin saflarında yer almak için mesleklerini ve konforlarını bırakarak Suriye'ye geldiklerine ilişkin daha önceki ifadelere gönderimde bulunmaktadır. Yine gönüllülerin geleceklerinden endişe duymalarını gerektirecek gerçeklikle *"Kürtlerle"* birlikte savaşırken tanıştıkları vurgusu da DEAŞ'ın küresel düzeyde herkesi tedirgin etmesi gereken bir tehdit kaynağı olduğuna dairdir.

Suriye'deki insan hakları ihlallerinden etkilenen sivillerin önemli bir bölümünün PYD/YPG'nin eylemlerinden ve işgallerinden etkilenen insanlardan oluştuğu gerçekliği düşünüldüğünde, söz konusu ibarelerin PYD'yi çerçeveleyen propagandif ve tartışmalı bir yaklaşımın ürünü vurgular olduğu daha iyi anlaşılabilecektir. Daha önce belirtildiği gibi Türkiye, DEAŞ'a karşı askeri operasyon düzenleme teklifinde bulunmuş, ancak Türkiye'nin bu önerileri geri çevrilmiştir. ABD ve DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonuna üye diğer ülkeler, ironik bir şekilde Türkiye'nin Suriye'deki herhangi bir askeri eyleminin, *"Kürt güçler"* olarak lanse ettikleri PYD/YPG'yi zayıflatma ve dolayısıyla DEAŞ'la mücadeleyi zaafa uğratma tehlikesi taşıdığı eleştirilerini dillendirmişlerdir. Küresel düzeyde cihatçı aşırılığın kaynağı selefist gruplar ve DEAŞ'ın önlenemez yükselişine karşılık Suriye'de sahada askeri eylemler gerçekleştirmek yerine, terörle mücadeleyi bir başka terör örgütüne ihale eden bu yaklaşım Türkiye'den sert eleştiriler almıştır (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2015).

Metinde yer alan *"Kürtler Suriye'de çaresiz"* ifadeleri Kürt etnik kimliğiyle perdelenmiş bir PYD propagandasına işaret etmektedir. 2011 yılında başlayan iç savaşta, ülke nüfusunun neredeyse yarısına tekabül eden onbir milyon insanın yerinden edildiği, 600 binden fazla insanın hayatını kaybettiği düşünülürse, Batı medyası tarafından *"Kürtlerin trajedisi"* olarak sunulan Suriye İç Savaşının insani boyutunun koyu bir PYD/YPG propagandası içerdiği görülmektedir. Milyonlarca insanın yerlerinden göç etmek zorunda kalması, Arap Baharının en önemli sonuçlarındandır. Arap Baharından Yemen'le birlikte en fazla etkilenen Suriye açısından krizin en önemli sonuçlarından birisi de milyonlarca insanın yerlerinden edimesi olmuştur. Ülkedeki çatışma ve şiddet ortamından kurtulmak için milyonlarca insan kendi iradesiyle göç ettiği gibi, iç savaşın aktörleri tarafından zorla yerinden edilen insan sayısı da milyonlarla ifade edilebilecek düzeyderdir (Öztürk & Al-Yamani, 2022, s. 56-57). Onbir milyon insanın mülteci konumuna düştüğü ve bir milyona yakın insanın ise hayatını kaybettiği iç savaşın mağdurları ülkede yaşayan her kesimden etnik, dinsel ve mezhepsel gruplardır. Buna karşılık bu gerçeklik, Batı medyası ve BBC

tarafından göz ardı edilen bir vakıadır. Metinde öne çıkarılan hâkim söylem, PYD/YPG'nin evrensel değerlerin ve demokratik ve özgür dünyanın güvenliği için cihatçı aşırılıkla savaşan meşru bir yapı olduğuna ilişkindir. DEAŞ ise *"İslam Devleti"* ve *"İslam"* kelimeleri ile eşleştirilerek verilmekte ve İslam'la ilişkilendirilmektedir. Metinlerde korku duvarı olarak kullanılan cihadi selefizmle mücadele söylemi YPG'yi meşrulaştıran bir yaklaşımın izlerini taşımaktadır.

ADB destekli PYD/YPG'nin 26 Ocak 2015 tarihinde DEAŞ güçlerini tamamen püskürtmesiyle sonuçlanan Ayn El Arab çatışmaları, uluslararası basında geniş yer bulmuştur. 23 Şubat 2015 tarihli ve *"Suriye'de Savaşmak İçin eğitilmiş bir BT Çalışanı"* başlıklı haberde, YPG'ye katılmak için Suriye'ye gelen BT çalışanı Jack Holmes isimli bir İngiliz vatandaşının hikayesi anlatılmaktadır. Metnin girişinde yer alan; *"Askeri deneyimi ve Bölgede kökleri yok. Öyleyse Dorset'ten eski bir BT çalışanı, İslam Devleti aşırılık yanlılarına karşı savaşmayı umarak Suriye'deki bir eğitim kampında ne arıyor?"* şeklindeki ifadeler, tamamen insani değerler için adanmış bir ruh haliyle YPG saflarında savaşmak için Dünyanın farklı bir köşesinden gelmiş bir gönüllü imajı çizmektedir. Bu metinde de *"İslam Devleti (ID)"* şeklinde kavramsallaştırılan DEAŞ'ın, Irak ve Suriye'de birçok yabancı savaşçı bulundurduğu, buna karşılık YPG saflarında DEAŞ'a karşı savaşmak için de çok sayıda yabancı savaşçının Suriye'ye geldiği belirtilmektedir. YPG'ye katılan yabancı savaşçıların çoğunlukla bölgedeki Kürtlerle etnik bağları olan kimseler veya ABD'li ve Avrupalı eski askerler olduğu belirtilmektedir. İlk bakışta vicdani sorumluluk hissiyle Suriye'ye gelen gönüllü savaşçılar oldukları izlenimi veren bu ayrıntı, söz konusu dönemde Batı medyasında yoğun bir şekilde işlenen ve Suriye İç Savaşında PYD/YPG saflarında savaşan yabancı paralı askerlerin ve özel güvenlik şirketlerinin varlığına ilişkin önemli ipuçları içermektedir. Haberde hikâyesi anlatılan Holmes için, 22 yaşında ve İngiliz BT çalışanı olduğu belirtilmekte ve *"Kürt savaş gücü olan Halk Koruma Birimi veya YPG'ye…"* ibareleri ekseninde, milis gücü nitelemesiyle PYD/YPG'ye ilişkin meşrulaştırma yapılmaktadır. Her ne kadar metinde işlenen tema, *"Suriye'de Kürtleri hedef alan ve tüm Dünya için tehdit kaynağı olan cihatçı aşırılıkla mücadele etmek için gelen gönüllülerin"* hikâyeleriymiş gibi görünse de ayrıntılarda PYD/YPG'nin ideolojisine ve siyasi hedeflerine vurgu yapan birçok ifade mevcuttur.

Evrensel değerleri ve özgür demokratik dünyayı tehdit eden cihadi selefizmle mücadele söylemi altında meşrulaştırılan, bir başka terör örgütünün ideolojisi örgütsel yapısı ve eylemleri metindeki ifadelerde kendini göstermektedir. Holmes'in Suriye'ye geçmek için,

"Kürdistan'ın Erbil hava limanından…" geri çevrildiğinin anlatıldığı haberde, bir hafta sonra tekrar *"Güney Kürdistan'a…"* Süleymaniye üzerinden gitmeyi denediğine ilişkin ifadelerde geçen *"Kürdistan"* ve *"Güney Kürdistan"* ifadeleri PYD/YPG'nin ve KCK çatı yapılanmasının tüzüklerinde geçen ve Türkiye, İran, Irak ve Suriye'nin topraklarının bir bölümünü kapsayan dört parçalı sözde *"Kürt Devleti"* projesine atfen kullanılan tartışmalı ifadelerdir. Kendi ağzından hikâyeleştirilen ifadelerde, Holmes'in Suriye'ye ilgisinin 2011'de başladığı ve Kürtlerin DEAŞ tarafından hedef alınmaya başlamasıyla YPG'ye katıldığı belirtilmektedir.

İçerikte geçen, *"Bay Holmes geçen Eylül ayında Suriye'nin Kürt kasabası olan Kobani'de bir çatışma sırasında YPG'nin yabancı savaşçı grubu Rojawa Arslanları ile temas kurdu"* ifadeleri, PYD/YPG'nin kullandığı örgütsel jargonla örtüşmektedir. *"Rojawa"* PYD/YPG tarafından özerk yönetim ilan edilen *"Kuzeydoğu Suriye Özerk Yönetimi Bölgesi", "Suriye Kürdistanı"* veya *"Batı Kürdistan"* olarak ifade edilen bölge için kullanılan isimdir. Holmes'in, yaptığı şeyi romantik bulup bulmadığı sorusuna verdiği cevapta, yaptığının romantize edilecek bir şey olmaktan öte bir gereklilik ve zorunluluk olduğunu söylemesi Suriye İç Savaşı ve DEAŞ temalı haber ve içeriklerin genelinde öne çıkarılan cihatçı aşırılık ve DEAŞ'la küresel savaş vurgusunun bir yansımasıdır. Yabancı savaşçıların YPG içinde *"Qahraman"* yani Türkçe'de bilinen anlamıyla *"kahraman"* olarak adlandırıldığının, yabancı gönüllülerin yeterince eğitim almadan çatışmalara girmelerine YPG tarafından izin verilmediğinin altı çizilmektedir. Tıpkı *"Rojawa aslanları"* tabirinde olduğu gibi bu nitelemeler de haber metninin örgüt söylemi esas alınarak aktarıldığını göstermektedir. Daha önce belirtildiği gibi zorla silahaltına alınan 14 ve 15 yaşlarındaki çocukların çatışmalarda hayatlarını kaybettiğinin kayıtlara geçtiği düşünülürse, YPG'nin yabancı gönüllüleri askeri eğitimleri tamamlanmadan cepheye göndermediğine ilişkin çerçevelemelerin örgüte ilişkin propagandif vurgular olduğu anlaşılmaktadır.

YPG'nin, ağırlıklı olarak Kürt bölgelerini ele geçirmeye çalışan DEAŞ'ı durdurduğu ve Irak sınırında binlerce Yezidi Kürdü kurtardığı vurgulanarak, örgütün eylemlerinin etnik azınlıkları korumak gibi evrensel bir ilkeye hizmet ettiği vurgusu ön plana çıkarılmaktadır. Holmes'ten *"Qahraman"* olarak bahsedilmekte ve onun ağzından şu ifadeler aktarılmaktadır; *"Qahraman, YPG'nin her zaman sadece Kürtler için değil tüm topluluklar için savaşan çok uluslu ve çok dinli bir güç olduğunu söyledi."* PYD/YPG'nin kurulduğu 2003 yılından itibaren etkin olduğu bölgelerde, Kürtler dışında kalan etnik kimlikleri sindirmeye ve göçe zorlamaya yönelik arındırma politikaları uygulamakla kalmadığı, hakim

olduğu yerlerde farklı Kürt fraksiyonlarını dahi sindirme ve baskılama yoluna gitttiği düşünülürse, metinde YPG için çizilen çok etnili, çok dinli ve çok kültürlü *"demokratik"* bir yapı nitelemesi oldukça tartışmalı ve propagandif bir yaklaşımdır. Yine YPG'ye atfedilen, *"sadece Kürtler için değil, tüm topluluklar için savaşan bir yapı…"* olduğu vurgusu, evrensel ve demokratik değerler için cihatçı aşırılıkla küresel savaş söylemininin meşruiyet zemini olarak kullanıldığına işaret eden izler taşımaktadır. Yine YPG saflarında savaşmaya gelen ancak sonradan fikir değiştirenlerin ülkelerine dönmelerine yardımcı olduklarına ilişkin sözler, örgütü katılımın gönüllülük esasına dayalı demokratik bir yapı gibi lanse eden ifadelerdir. Örgütün, kontrol ettiği bölgelerde onsekiz, hatta kimi zaman onbeş yaş altı çocukları dahi zorla silah altına aldığına ilişkin bulgular düşünüldüğünde, bu nitelemelerin propagandif ve tartışmalı ifadeler olduğu görülmektedir.

Son olarak Holmes'in Suriye'de bulunma sebebini şu sözlerle dile getirdiği aktarılmaktadır;*"Kendimi neyin içine soktuğumu biliyorum, burada neler döndüğünü biliyorum."* Bu ifadeler, metnin diğer bölümlerinde öne çıkarılan vurgularla ve söz konusu dönemde çıkan diğer haberlerde öne çıkarılan hususlarla birlikte değerlendirildiğinde bütün Dünya için tehdit unsuru olan selefi cihatçı bir terör örgütüyle mücadele etmek için bilinçli ve gönüllü olarak YPG saflarına katıldığı hususunu betimelyen ibareler olduğu görülmektedir.

ii. Rakka Haberleri

YPG unsurlarının örgütsel çatısını oluşturduğu SDG güçlerinin ABD öncülüğündeki koalisyonun hava desteği ile 2017 yılında DEAŞ'tan aldığı Rakka, Suriye krizine ilişkin olarak Batı medyasında en fazla yer bulan haber başlıklarından birisi olmuştur. Rakka için DEAŞ ve SDG arasında yaşanan çatışmalar 2016 yılı Kasım ayında başlamış ve 2017 yılı Ekim ayına kadar devam etmiştir. Bu bir yıllık süreçte kitle medyasında DEAŞ'ın; selefist yapısı, kanlı eylemleri ve korkunç infazları eşliğinde üretilen tehdit algısına karşı PYD/YPG imajının inşa edildiği türden haberler çokça verilmiştir. 2016 yılı sonlarında Rakka'yı çevreleyen köylerin ve yerleşim yerlerinin işgaliyle başlayan SDG saldırıları, koalisyonun yoğun hava desteğine rağmen istenilen hızla ilerlemiyordu. DEAŞ'ın 2014 yılında başlayan hızlı yükselişi dikkate alındığında Rakka'da karşılaşılan bu direnç ve aylar süren kuşatmaya rağmen istenilen neticenin alınamayışının DEAŞ'la mücadelede umutların kırılmasına neden olduğu söylenebilir.

30 Haziran 2017 tarihli ve *"Suriye Savaşı: Rakka Savaşı Kazanılmaktan Neden Çok Uzak"* başlıklı haber, kuşatmanın yaklaşık altı aylık bölümünün geride kaldığı bir dönemde uzayan kuşatmadan kaynaklı psikolojik faktörleri betimleyen ibareler içermektedir. Haberin girişinde kullanılan, *"Rakka Savaşı kazanılmış olmaktan çok uzak."* spot başlıkta seçilen sözcükler bu bakış açısıyla örtüşen yapıdadır. ABD'nin DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonu temsilcisi Brett McGurk'un bölgede görüştüğü yerel liderlere yönelik, *"ABD, DEAŞ'ı yenmeye kararlı"* şeklindeki sözleri ön plana çıkarılmaktadır. McGurk'un, DEAŞ sonrası dönem için yerel unsurların bu dönemdeki kararlılığını önemsediklerine ve önlerinde zorlu bir dönem olmasına rağmen geçen sürede yaklaşık altmışbin kilometrekarelik alanı DEAŞ'tan kurtardıklarına yönelik sözleri alıntılanmaktadır. McGurk'un Ayn İsa'da SDG liderleriyle yaptığı bu görüşme, ABD'nin artan desteğine işaret olarak yorumlanmaktadır. Rakka çatışmalarından kaynaklı olarak şehirden kaçan sivillerin durumuna değinilirken, Ayn İsa kasabasındaki mülteci kampında sivillerin güvende olduğu, hatta DEAŞ militanlarının ailelerinin dahi güven içinde kaldıkları belirtilmektedir. Kampta kalan DEAŞ militanlarının eşlerinin ifadelerine de dayandırılarak, DEAŞ'ın Yezidi kadınları seks kölesi olarak kullandığı hususu ve cinsel istismar hikâyeleri anlatılmaktadır.

Resim 43: Rakka çatışmalarında yaralanan ve tedavi edilen PYD/YPG'li teröristler

DEAŞ militanlarının esir aldıkları kadınlara yönelik istismarları üzerinden dile getirilen ifadeler şu şekildedir; *"Hilafet çöküyor olabilir, ama IŞİD zihniyeti devam ediyor"*. Metnin farklı bir bölümünde değinildiği gibi bu ifadeler, Batı medyasında terör olgusunun İslam'la ilişkilendirilerek verilmesine benzer bir yaklaşıma işaret ederken cihatçı aşırılık

tehdidinin Suriye ve Irak'la sınırlı olmadığına işaret etmektedir. "*Hilafet çöküyor"* sözleri ile siyasal bir sistem olarak DEAŞ'ın dayattığı modelin yıkılmaya yüz tuttuğu belirtilirken, ABD'nin Afganistan ve Irak müdahalelerinde, Suriye İç Savaşında ve YPG'nin de Rakka Harekâtı öncesinde kullandığı *"özgürleştirme"* vurgusuna örtülü bir şekilde işaret edilmektedir. ABD askeri kargolarını getiren uçakların indiği bir pistin varlığına ve YPG'ye gönderilen silahlara ilişkin ibareler de metinde dikkat çeken diğer hususlardır. DEAŞ'ın, ABD ve Rusya açısından ortak düşman olduğu vurgusu metindeki diğer bir ayrıntıdır. Kitle medyasında ve BBC içeriklerinde de o dönemde sıkça DEAŞ barbarlığının sembolü olarak resmedilen Rakka'ya yönelik harekâtın sembolik önemine yönelik betimlemeler belirgindir.

"IŞİD Korkuyu Silahlandırıyor" alt başlığıyla verilen bölümde, DEAŞ'ın elinde mevcut bulunan savaş kapasitesine dikkat çekilmekte, örgütün İHA'lar, intihar bombacıları, tüneller ve keskin nişancılardan oluşan elindeki büyük gücü etkin kullandığına işaret edilmektedir. YPG'nin hedefindeki Rakka'nın düşmesinin sözde hilafetin sonu anlamına geleceği ayrıca vurgulanmaktadır. Şehir merkezindeki çatışmaları tasvir eden anlatılarda, YPG militanlarının yine sivil ve sempatik milisler şeklinde temsil edildiği görülmektedir. *"Hemşireden Savaşçıya"* alt başlığıyla verilen bölümde böyle bir kadın militan profili tasvir edilmektedir. Hemşirelik eğitimi alan militan tasviri, Suriye İç Savaşında YPG'yi oluşturan motivasyonların ve dinamiklerin meşruiyetine referans veren propaganda dilidir. Bu bölümdeki, *"...Kürtlerde kadın ve erkek yan yana savaşır. Keskin nişancının adı Delilah, yirmi iki yaşında ve hemşire olmak için okuyordu. Ama burada, ön saflarda gerçek amacını bulmuş gibi görünüyor."* şeklindeki ifadeler YPG'nin, Kürtler adına yürütülen meşru bir savaşta yer almak isteyen ve gündelik hayatlarını arkalarında bırakarak örgüte katılan milislerden oluştuğuna ilişkin bir çerçevelemeye işaret etmektedir. Buna ilave olarak kadın ve erkeklerin yan yana savaştığına ilişkin ifadelerde, kadınların siyasi ve sosyal hayattaki öneminin farkına varan demokratik bir örgütsel yapının varlığına vurgu yapan propaganda dili belirgindir. Daha önce incelenen bir diğer haber metninde DEAŞ'la ilgili insan hakları ihlalleri ve teröre vurgu yapılırken DEAŞ'lı keskin nişancılar için kullanılan negatif ifadelerin aksine burada sempatik bir kadın keskin nişancı profili çizilmektedir. Bu militandan aktarılan; *"... Dostlarımızı ve insanlarımızı koruyoruz."* sözleri, incelenen diğer metinlerde yoğun bir şekilde altı çizilen ve YPG'nin açılımını ifade eden *"Halk Koruma Birlikleri"* vurgusuyla örtüşen bir yaklaşımdır.

Rakka savaşı sonrası sürecin nasıl olacağına ilişkin şu ifadeler DEAŞ'la Suriye'de yürütülen savaşın Dünya çapındaki yansımalarına ve küresel boyuttaki terör tehdidinin

DEAŞ'ı aşan yönüne dikkat çekmektedir. *"...Peki, sonra ne olacak? IŞİD ideolojisi Onunla birlikte ölecek mi? Muhtemelen hayır. Bu kesinlikle Suriye'deki Savaş'ın ya da Dünya çapında doğurduğu şiddetin sonu olmayacak."* cümleleri selefi cihatçı terör sorunsalının DEAŞ'la sınırlı bir şey olmadığına, cihatçı aşırılığın yine tehdit olmaya devam edeceğine işaret etmektedir. Altı çizilen bu kuşkular ve korkular ABD'nin 2002 tarihinde deklare ettiği, sürüdürlebilir küresel barış ve istikrar için demokratik, özgürlükçü ve liberal iktisadi değerler ikliminin terör tehdidine karşı korunması, bu amaçla bu yapıları besleyen faktörleri yerinde bertaraf etmek için önleyici savaş doktrininin sahaya konması yaklaşımıyla örtüşmektedir. Metinde başvurulan propaganda yöntemi yine; özgür dünyayı ve demokratik değerleri tehdit eden DEAŞ kaynaklı küresel terör üzerine inşa edilen korku duvarına karşılık, hem bu tehditle savaşan hem Suriye Kürtlerini korumak için mücadele eden meşru milis gücü olarak PYD/YPG tasvirine dayalı karşıtlıktır.

Resim 44: Silahlı DEAŞ militanları

Rakka çatışmalarının tırmandığı ve DEAŞ militanlarının kentte sıkıştığı dönemlerde örgütün, Batı başkentlerine yönelik saldırılar düzenleme tehdidi küresel düzeyde güvenlik endişelerini arttırmıştır. ABD hava saldırılarının yoğunlaştığı dönemde 19 Ağustos 2017 tarihli ve *"İngiltere Güvenlik Bakanı, IŞİD'in Kayıplarının Terör Tehdidini Artırdığını Söyledi"* başlıklı haber, bir önceki metinde DEAŞ'ın Irak, Suriye veya Rakka ile sınırlı bir tehdit kaynağı olmadığı vurgusunu öne çıkarmaktadır. Buna karşılık,*"IŞİD zihniyeti"* kelimeleri ile ifade edilen cihatçı aşırılığın tüm dünya için uzun bir süre daha tehdit olmaya

devam edeceğine ilişkin tespitlere benzer vurgular bu metinde de mevcuttur. Devam eden Rakka Operasyonunda, DEAŞ'ın kayıplarının arttığı bir dönemde Batılı başkentleri hedef alan eylemler gerçekleştireceğine ilişkin tehditleri Batı medyasında sıklıkla yer almıştır. Bu dönemde Birleşik Krallık Savunma Bakanı Ben Wallace'ın DEAŞ'ın Irak ve Suriye'deki toprak ve militan kayıplarının İngiltere'de terör saldırıları riskini arttırdığına ilişkin sözleri bu tehdide işaret etmektedir. Wallace'ın açıklamalarına atfen kullanılan, *"...Avrupa'nın artık, terör örgütlerinin 'sürekli saldırısı' altında olduğunu söyledi."* ifadeleri ise; Avrupa, Amerika veya dünyanın herhangi bir ülkesinde geçerli olan terör tehdidine dikkat çekmektedir. Bu bağlamda Rakka'da yürütülen savaşın Londra, Paris ve *"özgür Dünya"*nın herhangi bir yerini korumaya yönelik misyonlar içerdiğine ilişkin örtülü bir propagandif bir yaklaşım söz konusudur.

Haber metninde geçen, *"IŞİD 2014'de Rakkayı ele geçirdi ve eski Başbakan Cemeroun'ın 'yılanın başı' olarak adlandırdığı Rakka'da karargâhını kurdu."* ibareleri, Rakka'nın DEAŞ'ın yenilgiye uğratılması ve terör tehdidinin bertaraf edilebilmesi açısından ne kadar önemli bir merhale olduğuna dikkat çeken ifadelerdir. Kente yönelik harekâtın kritik aşamalarında çıkan bu haberler, aynı zamanda görünüşte SDG olarak yapılandırılan PYD/YPG'nin DEAŞ'ın ve dolayısıyla küresel cihadi selefizmin merkezine yönelik harekâttaki kritik misyonuna dikkat çeken propagandif metinlerdir.

2001'de Afganistan ve 2003'te Irak sişgalleri dünya kamuoyuna d özgürlükçü ve demokratik dünya düzeni için tehditleri kaynağında yok etme amacına yönelik askeri harekâtlar olarak deklare edilmiştir. Soğuk Savaş döneminin bitmesiyle başlayan, tek kutuplu dünya düzeninin tek egemen gücü ABD'nin küresel tehdit tanımlamasının uluslararası camiada ve kitle medyasında da hakim söylem olduğu söylenebilir. Soğuk Savaş ikliminin küresel tehdit kodlaması komünizm tehlikesinin yerini fundamentalist akımlar, anti-komünizm mitinin yerini de küresel cihadi selefizmle mücadele söylemi almıştır. Kitle medyasının mülkiyet sahipliği, finansmanı için reklam bağımlılığı gibi faktörler gündem ve içerik belirlemedeki bağımlılıklarına işaret etmektedir. Bu bağlamda doğrudan sermaye şirketlerine, örtülü ve dolaylı olarak merkezi hükümetlere bağımlı olan medya kuruluşlarının egemen güçlerin elinde birer aygıta dönüşmesi ve egemen söylemin taşıyıcısı olarak araçsallaşmış olmaları kaçınılmazdır. Suriye İç Savaşında da kitle kitle medyasının haber stratejisini belirleyen faktörler; kitle iletişim araçlarının mülkiyeti, finanasmanı ve yönetiminde belirleyici olan yapılaşmış blokla olan ilişkileridir.

5.3.2.2.Etnik Kimliği ve Kültürel Hakları Korunmak İçin Mücadele

Kavramsal tartışma bölümünde belirtildiği üzere terörün unsurlarından birisi sivil hedeflere yönelik sistematik şiddettir. Dolayısıyla terör eylemlerinin hedefi genel anlamda sivil ve masum insanlardır. Terörün spesifik hedeflerine ilişkin analizlerde ise belirli etnik ve kültürel gruplar sayılmaktadır. Belirli inanç gruplarını, etnik unsurları ve kültürleri hedef alan eylemler ve saldırılar terörün karakteristik özelliklerindendir. Etnik veya dini temelde yapılanan terör örgütlerinin eylem stratejisinde kuruluş ideolojileri belirleyicidir. Bu bağlamda El Kaide ve onun fraksiyonlarının eylemlerine yön veren temel motivasyon farklı inanç gruplarına yönelik eylemler olmuştur. Belirtmek gerekir ki gerek El Kaide, gerek DEAŞ ve gerekse bunların birer kolu olarak ortaya çıkan fraksiyonların ideolojik ve örgütsel yapılarında ön plana çıkardıkları din motivasyonu aslında İslam'ın aşırı ve yanlış yorumlanmasına dayalı sapkın bir anlayışın yansımasıdır. Bu bağlamda gerçek anlamda İslami köklerden ayrışan Vehhabi ve Selefi eksende örgütlenen cihatçı aşırılığın, Batı medyasında *"İslamist terör"* olarak adlandırılması yanlış yorumsamadan veya kasıtlı bir bakış açısından beslenen propaganda stratejisinin bir ürünüdür. Keza, Irak'ta ve Suriye'de DEAŞ'ın medyada temsilinde kullanılan *"İslamist terör", "İslam Devleti"* gibi tanımlamalarda da aynı şekilde Batı Medyasında yerleşik bir hal alan bu yaklaşımın izlerini görmek mümkündür (Uluç & Küngerü, 2018, s. 299-300). Hâlihazırda DEAŞ'ın beslendiği dini motivasyonun İslam'ın yanlış yorumuna dayalı Vehhabi ve Selefi gelenekten kaynaklı bir anlayışa dayanıyor olması nedeniyle çalışmada, *"selefi cihatçı terör", "cihadi selefizm"* ve *"cihatçı aşırılık"* gibi kavramlar tercih edilmiştir.

Batı medyasındaki bu sorunlu yaklaşımın aksine, Suriye İç Savaşında yüzleşilen terör sorunsalının, İslami akidelerin yanlış ve aşırı yorumlanmasının ürünü bir anlayışı temsil ettiği, dolayısıyla bu sorunsalın İslam Dinini temsil etmediği bir gerçekliktir. Çalışmanın kavramsal analiz ve DEAŞ'a ilişkin örgütsel analiz kısmında üzerinde durulan bu konunun çözümlenecek olan metinlerle ve içeriklerle doğrudan ilişkili bir husus olması dolayısıyla tekrar irdelenmiştir. Bu bölümde ele alınacak metinlerde DEAŞ'ın Irak ve Suriye'de hedef aldığı etnik ve dini gruplar; dini temelli bir motivasyonun ve ideolojinin yansıması olarak DEAŞ tarafından hedef seçildikleri şeklinde haberleştirilmiştir. Bilindiği üzere DEAŞ 2013 yılından itibaren Irak'ta etkinliğini arttırmış ve ülkedeki bazı inanç gruplarına ve etnik gruplara yönelik insan hakları ihlalleri nedeniyle dünya kamuoyunda infiale neden olmuştur. DEAŞ'ın Suriye'deki ve Rakka'daki uygulamaları, antik Palmira kentindeki kültürel mirası tahrip etmesi, Yezidilere yönelik şiddet eylemleri ve insan hakları

ihlalleri gibi konular Suriye İç Savaşına müdahil dünya kamuoyunda infiale yol açmış ve Batı medyasında geniş yer bulmuştur. Buna karşılık işgal ettiği bölgelerdeki demografik yapıyı silah zoruyla değiştirmesi, farklı etnik grupları şiddet eylemleriyle sindirmesi, kanlı infazlar, insan hakları ihlalleri, örgüt bünyesindeki çocuk askerler sorunu ve insan kaçakçılığı gibi eylemleri bilinen PYD/YPG kaynaklı sistematik terör, Batı kamuoyu ve medyası tarafından görmezden gelinmiştir.

i. Ayn El Arab Haberleri

2014 yılında Irak'ın Musul ve Şengal kentlerini ele geçirdiğinde işlediği insan hakları ihlalleri, aynı zamanda DEAŞ tarafından hedefindeki diğer yerleşim yerlerindeki sivillere verilmiş gözdağı niteliğindedir. Musul, Şengal ve Rakka'nın ele geçirilmesi esnasındaki hak ihlalleri, sivilleri hedef alan şiddet eylemleri ve kanlı infaz görüntülerinin kitle medyasındaki görüntüler, tüm dünyada kitlelerin bilincinde korku iklimi oluşturmuştur. Dolayısıyla kitle medyası tarafından oluşturulan bu algı, DEAŞ'ın hedef aldığı tüm yerleşim yerlerine korku iklimini hakim kılmakta idi. Dünya kamuyunun DEAŞ hakkındaki hafızasının bu denli taze olduğu bir dönemde gerçekleşen Ayn El Arab kuşatması çok kısa bir süre içinde kentin neredeyse tamamen boşalmasına ve sivil nüfusun tamamına yakınının Türkiye'ye sığınmasına neden olmuştur. Bu dönemde Batı medyasında Ayn El Arab haberleri *"Suriye Kürtlerinin dramı"* şeklinde işlenmiştir. Söz konusu dönemde, sınır kentlerinde PKK sempatizanları tarafından düzenlenen Ayn El Arab protestoları Türkiye'nin PKK ile yürüttüğü mücadele ile ilişkilendirilerek *"Türkiye'nin Kürt sorunu hafızası"* etiketleriyle işlenmiştir. Kentte DEAŞ kuşşatması altında sıkışan PYD/YPG'nin yardım çağrılarına PKK ve HDP'nin kışkırttığı sokak eylemlerinin eklenmesi o dönemde Ayn El Arab üzerinde DEAŞ-PYD/YPG karşıtlığı üzerinden yürütülen tartışmaların rengini belirlemiştir.

Eylül ayı ortalarında başlayan DEAŞ saldırılarından kısa bir süre sonra çıkan 4 Ekim 2014 tarihli ve *"IŞİD, Suriye'nin Kobani Kentine Yönelik Saldırlarını Arttırıyor"* başlıklı haberde öne çıkarılan konu, göçe zorlanan Kürt nüfusun dramı ve *"Kürt güçleri"* olarak verilen YPG'nin kenti savunma çabaları olmuştur. Haberin girişinde verilen spot başlıkta DEAŞ için kullanılan ibare *"İslam Devleti"*, PYD/YPG için seçilen niteleme ise *"Kürt milisler"* şeklindedir. DEAŞ mevzilerine yönelik ABD öncülüğündeki koalisyonun hava saldırlarına rağmen DEAŞ'ın kent merkezine çok yaklaştığı vurgulanmaktadır. Türkiye'nin Ayn El Arab'ın DEAŞ'ın eline geçmesini önlemeye yönelik herhangi bir adım atıp atmayacağının tartışıldığı metinde, Suriye rejiminin Türkiye'nin sınırı geçerek herhangi bir

müdahalede bulunmasının savaş sebebi sayılacağına ilişkin demecine de yer verilmiş, bu nedenle Türkiye'nin sürece müdahil olmak konusunda ikilemde kaldığı belirtilmiştir. Bu gelişmeler ekseninde sunulan karamsar tablo karşısında sivil halkın yaşadığı dram Kürt kimliği ile eşleştirilerek sunulmuştur. *"Dünya Sessiz Kalıyor"* alt başlığı ile verilen bölümde, BBC muhabirinin sınırdaki izlenimleri aktarılırken, PKK ve HDP'nin çağrısına uyarak Türkiye-Suriye sınırında gösteri yapan örgüt sempatizanlarıyla yapılan röportajlara yer verilmektedir. Bu bölümde öne çıkarılan husus *"İslam Devleti (ID)"* olarak nitelenen DEAŞ'ın saldırıları ve yalnız bırakılmış olan Suriyeli Kürtlere ve kendi halkını savunan PYD/YPG'ye gerekli desteğin sağlanmadığı vurgusudur.

Eleştirilerin odağındaki ülke ise sınırı kapatan Türkiye'dir. Sınırdaki göstericilerle yapılan röportajlara atfen Kürtlerin, Türkiye'nin DEAŞ'a karşı eylemsiz kalmasına ve militanların savaşmak için Suriye'ye geçişlerine izin verilmemesine karşı öfkeli olduklarına ilişkin ifadeler dikkat çekmektedir. Sınırda gösteri yapan örgüt sempatizanları ile yapılan röportajlara dayandırılarak aktarılan; *"Kürt savaşçılarla dayanışma göstermek için Cuma günü Mürşitpınar sınır kapısına giden Burhan Atmaca AFP Ajansına, 'Dünyanın gözü önünde bir katliam yaşanıyor, Kürtler katledilirken Dünya seyrediyor' dedi"* şeklindeki ifadelerde, DEAŞ'ın hedef aldığı Kürt azınlığın kendi halkını korumak için örgütlediği meşru milis gücü çerçevelemesi ile nitelenen PYD/YPG algısı öne çıkarılmaktadır. Etnik azınlık politikaları, azınlık haklarının korunması ve etnik farklılıkların yaşatılması uluslararası hukukun tartışmalı konularındandır. Bu konu, sınırları içerisinde farklı etnik azınlıklar barındıran ülkelerin içişlerine müdahale aracına dönüşebilmektedir. Bu bağlamda azınlıkların haklarının korunmasına yönelik veya bu kisve altında yürütülen politikalar çoğulcu evrensel değerlerin yaşatılmasına yönelik olabildiği gibi kimi zaman da bazı ülkelerin ulusal güvenliğini hedef alan ayrılıkçı bir karaktere sahip olabilmektedir. Dolayısıyla azınlık haklarının ve etnik azınlıkların korunması sorunsalı bağlamında çoğulculuk ve ayrılıkçılık arasındaki çizgi oldukça incedir (Tunç H. , 2008, s. 89-90).

1980'li yıllardan itibaren ayrılıkçı terörle mücadele eden Türkiye açısından Suriye krizinin ve PYD/YPG eksenli tartışmaların bu hafızayı tazeleyen bir yönü vardır. PYD/YPG'nin Suriye'nin kuzeydoğusundaki eylemleri ve DEAŞ'la mücadele kisvesi altında meşrulaştırılması etnik temelli bir sorun alanına dönük olarak ve PKK sorunsalı ile ilişkilendirilerek *"Türkiye'nin Kürt sorunu"* ambalajıyla verilmektedir. Bu süreçte uluslararası platformlarda Türkiye'nin dile getirdiği, DEAŞ'ın yıkıcı şiddet eylemlerine devletler düzeyinde müdahale edilmesi gerektiği, Suriye'ye yönelik eylem stratejisinin

rejimi dizginlemeye yönelik adımları da kapsaması gerektiğine yönelik çağrıları karşılık bulmamıştır. Ayn El Arab krizinde Türkiye'den taleplerin ağırlıklı kısmını PKK'nın planladığı eylelemlerde sokaklara dökülen örgüt sempatizanlarının YPG saflarında savaşmalarına olanak sağlamak üzere Suriye'ye geçişlerine izin verilmesi olmuştur.

Resim 45: PYD/YPG ve DEAŞ arasındaki çatışmalarından kaçan Ayn El Arab'lı siviller

Kitle medyasında, Suriye krizine dair PYD/YPG haberleri çoğunlukla DEAŞ'la mücadele sorunsalıyla ilişkilendirilerek verilmektedir. 21. yüzyılda uluslararası siyasete hakim olan cihatçı aşırılıkla küresel mücadele söylemi, Suriye İç Savaşında sahadaki DEAŞ kaynaklı dehşetten beslenerek kitle medyasının haber diline yerleşmiştir. 16 Ekim 2014 tarihli ve *"IŞİD: Kobani Savaşı Bize Ne Öğretti?"* başlıklı haber, Ayn El Arab'ta PYD/YPG'nin varlığı ve eylemleri metinde *"IŞİD"* olarak olarak temsil edilen DEAŞ'la mücadeleye dayandırılarak meşrulaştırılmaktadır. Haberin ilk satırlarındaki, *"Kobani savunucuları, bir ay süren savaşın ardından IŞİD'in Kasabadan fiilen çıkarıldığını söylüyor."* ifadelerinde DEAŞ, örgütün kendisini ifade ederken kullandığı *"Irak ve Şam İslam Devleti"* adıyla ve İslam'la ilişkilendirilmiş bir terör vurgusuyla temsil edilirken, PYD/YPG için seçilen *"Kobani'nin savunucuları"* tasviri meşru müdafa söylemine işaret etmektedir.

Metinde, Ayn El Arab tecrübesinden DEAŞ'la mücadele süreci açısından çıkarılacak dersler sıralanmaktadır. *"Kobani Stratejik olarak önemli değil"* şeklindeki alt başlıkla

verilen ilk bölümde, Ayn El Arab cephesinin ABD öncülüğündeki koalisyonun başarısı için belirleyici olacak kadar stratejik bir nokta olmadığı belirtilmektedir. Koalisyonun DEAŞ'la mücadele strajesinin açılımını niteleyen *"IŞİD'e Karşı Yerel Operasyon"* yöntemi, ABD'nin yerel silahlı grupları desteklemek suretiyle DEAŞ'la mücdele yürütme stratejisine işaret etmektedir. Hatırlanacağı üzere, ABD'nin bu strateji kapsamında PYD/YPG'yı silahlandırması Türkiye'nin tepkisini çekmiştir. Bu bölümde dikkat çeken nokta, aslında Ayn El Arab'ın öneminin DEAŞ saldırılarında yerinden edilen çoğunluğu Kürt 250 bin insanın dramında yattığına ilişkin vurgudur.

Resim 46: PYD/YPG'ye hava desteği kapsamında Ayn El Arab'a düzenlenen ABD hava saldırılarından bir görüntü

ABD öncülüğündeki koalisyonun DEAŞ'la mücadele sürecinde belirleyici ve stratejik bir nokta olmamakla birlikte, Ayn El Arab'ı PYD/YPG açısından önemli kılan hususun, çoğunluğunu Kürtlerin oluşturduğu yerinden edilmiş 250 bin sivil olduğu vurgusu, örgütün etnik kökenlerinden dolayı hedef alınan sivil halkı koruyan meşru bir güç şeklinde temsil edilmesi anlamına gelmektedir. *"Hem IŞİD, hem Pentagon propaganda nedeniyle orada savaşmayı seçti"* alt başlığıyla verilen ikinci bölümde Pentagon açısından olduğu kadar DEAŞ açısından da Ayn El Arab'ın semblolik bir öneminin olduğuna işaret edilmektedir. Daha sonraki dönemlerde kitle medyasında çıkan Suriye krizi ve Suriye Kürtleri içerikli haberlerde *"Kürt Savaşçılar"* olarak ifade edilen PYD/YPG'nin DEAŞ'la mücadelenin kırılma noktalarından birisi olarak vurgulanan Ayn El Arab'taki başarısı, PYD/YPG'nin çerçeveleyen medya temsillerinde yoğun bir şekilde referans alınmıştır.

Metinde *"Kürt kasabası"* olarak ifade edilen Ayn El Arab'ın DEAŞ tarafından sembolik bir hedef olarak seçilmesinin, örgütün yükselişini durdurmak isteyen ABD için de kentin önemini arttırdığına dikkat çekilmektedir. Ayn El Arab'ı *"Kobani savunucuları"* olarak lanse edilen YPG için önemli kılan hususun ise çoğunluğu Kürtlerden oluşan yerinden edilen 250 bin sivilin durumu olduğu vurgusu öne çıkarılmaktadır.

DEAŞ'ın Ayn El Arab'a yoğunlaşmasının, aynı dönemde Irak'ın kuzeybatısında örgütle mücadele eden koalisyonun askeri yükünü hafifleteceği, bu nedenle çatışmaların uzamasının stratejik açıdan ABD'nin mücadelesini kolaşlaştırıcı bir yönünün olduğu vurgulanmaktadır. Yüzbinlerce sivilin göçe zorlandığı, *"İslam Devleti militanları ile mücadele eden Kürt savaşçıların acil yardıma ihtiyacının olduğu"* söylemlerinin infial düzeyinde dile getirildiği bu dönemde, DEAŞ'ın askeri gücünü Suriye'de oyalamak amacıyla sivillerin hayatı pahasına Ayn El Arab çatışmalarının uzamasının stratejik bir avantaj olduğunun vurgulanması paradoksal bir durumdur. Metinde Ayn El Arab çatışmasının DEAŞ için olduğu kadar ABD öncülüğündeki koalisyon açısından da sembolik önemine vurgu yapılırken, PYD/YPG'ye bu bağlamın dışında üçüncü bir yol ve varlık nedeni çizildiği görülmektedir. Bu cephede kazanılacak bir başarı DEAŞ açısından sembolik anlamda Suriye'deki varlığını taçlandıracak bir zafer anlamına gelirken, Pentagon ve koalisyon tarafından kazanılacak bir zaferin de DEAŞ'ın ilerleyişinin kırılma noktası olacağı metinde öne çıkarılmaktadır. Buna karşılık, PYD/YPG açısından ise stratejik bir anlamı olmamakla birlikte Ayn El Arab'ta yaşayan Kürtlerin güvenliği ve yaşama hakkına ilişkin bir öneminin olduğuna yönelik bir propaganda dili metinde göze çarpmaktadır.

Türkiye, 1978 yılında kurulan PKK kaynaklı etnik ve ayrılıkçı terörle mücadele etmektedir. Türkiye, kuruluşundan itibaren farklı devletlerden silah, eğitim, barınma desteği alan ve himaye gören PKK'nın uluslararası arenada terör örgütü olarak tanınması ve tanımlanması için yoğun bir diplomatik çaba harcamıştır. ABD ve Avrupalı devletler dahil olmak üzere bir çok ülkenin terör örgütü olarak tanıdığı PKK sorunsalı, Suriye krizinde PYD/YPG'nin sahada artan görünürlüğü ile birlikte tekrar gündeme gelmiştir. DEAŞ ve PYD/YPG arasındaki hakimiyet mücadelesinin Türkiye'deki Kürt nüfusla ilişkilendirilerek *"Türkiye'nin Kürt sorunu"* vurgusuyla Batı medyasında işlenmesi çokça rastlanan bir yaklaşım olmuştur. Türkiye-Suriye sınırında DEAŞ ve YPG arasındaki çatışmaların şiddetlendiği bir dönemde yayınlanan, 12 Kasım 2014 tarihli ve *"Türkiye-PKK Barış Süreci 'Dönüm Noktasında'"* başlıklı haber, PYD/YPG'yi DEAŞ'ın hedefindeki Suriye Kürtleri için etnik, kültürel ve siyasal varoluş mücadelesi veren bir yapı olarak çerçevelemektedir.

Metinde, DEAŞ'ın hedefindeki etnik bir grup olarak Kürtlerin karşı karşıya oldukları tehditler öne çıkarılmış, Türkiye'nin sınır kentlerindeki eylemler ise *"Kürt meselesi"* olarak nitelendirilerek ve PKK ile ilişkilendirilerek tartışma farklı bir zemine taşınmıştır. Bu bağlamda bu metinde etnik, siyasal ve kültürel olarak varlıklarını korumaya çalışan Suriye Kürtlerinin varoluş mücadelesine dikkat çeken kavramlarla örülü metinde öne çıkarılan diğer husus ise Türkiye'deki Kürt nüfusun sorunlarının Suriye'deki durumla özdeşleştirilerek özerklik temeline dayalı bir dayatmanın adres gösterilmesidir.

Ayn El Arab çatışmalarının, Türkiye'de yürütülen Çözüm Sürecine denk geldiği söz konusu dönemde PKK elebaşı Abdullah Öcalan'ın PYD/YPG'ye destek çağrıları ve kendi deyimiyle sözde *"ateşkes"*in devamının Türkiye'nin bu konuda atacağı adımlara bağlı olduğu hususuna dikkat çeken ifadeler göze çarpmaktadır. Türkiye'nin DEAŞ'a yönelik harekete geçmesi gerektiği, Ayn El Arab'ta Kürtleri hedef alan şiddetin ve terörün durdurulması için daha aktif olarak sahaya inmesinin gerekliliğinin vurgulandığı metinde, PKK yöneticilerinin Türkiye'ye yönelik eleştirilerinin ön plana çıkarılmasından da anlaşılacağı üzere, Ayn El Arab Çatışmaları ile perdelenen ve *"Kürt sorunu"* olarak lanse edilen yoğun bir PKK propagandası göze çarpmaktadır.

Resim 47: Ayn El Arab çatışmaları sürecinde PKK elebaşı Abdullah Öcalan'ın çağrısıyla gösteri düzenleyen örgütün şehir yapılanması unsurları

Örgüt elebaşı Cemil Bayık'la yapılan röportajda geçen *"Türkiye'nin Kürt hareketini ortadan kaldırma politikasından vazgeçtiğine inanmıyoruz. Bize her an saldırabilirler."*

şeklindeki sözleri, Suriye'de Kürt etnik kimliği ile özdeşleştirilerek sunulan PYD/YPG'nin medyadaki temsiline benzer bir şekilde, Türkiye açısından da PKK'yı *"Türkiye'deki Kürt hareketi"* olarak betimleyen ifadeler dikkat çekmektedir. Metinde, Elebaşı Bayık'ın PKK sorunsalını *"Tükiye'nin Kürt meselesi"* zemininde niteleyerek ve uluslararası mecraya taşıyarak meşrulaştırmaya yönelik çıkışı aynı doğrultuda aktarılmakta, çözüm sürecindeki tıkanmayı aşmanın bir yolu olarak uluslararası aracıların sürece dahil olması gerektiği vurgusu örgüt jargonu ile işlenmektedir. Metinde dillendirilen, ABD ve Avrupa'nın çözüm için PKK ve Türkiye arasında arabulucu olabileceği yaklaşımı PKK'nın ayrılıkçı terör sorunsalını siyasi bir zemine ve uluslararası mecraya taşımaya yönelik örgüt stratejisinin yansımasıdır.

Resim 48*:* PKK tarafından gerçekleştirilen Çukur Eylemlerinde silahlı teröristlerin görüntüleri

PYD'nin Suriye krizindeki pozisyonunu ve eylemlerini Kürtlerin güvenliğini ve siyasi haklarını korumak olarak açıklayan söylem kitle medyasının da haber diline aynı doğrultuda yansımıştır. Röportajda örgüt elebaşı Bayık'ın dile getirdiği şu ifadeler bunu doğrular niteliktedir; *"Türk Devleti bizim iki cephede savaşamayacağımızı düşünüyor. Ama gerekirse Kürtler IŞİD'e ve Türk Ordusu'na karşı savaşacak."* Cemil Bayık'ın röportaj boyunca, Türkiye'nin politikalarından kaynaklı ihlallere karşı Kürt halkının haklarını koruyan bir yapı olarak nitelendirdiği PKK algısı, Suriye'de PYD'nin varlık nedeni olarak

ifade edilen gerekçelerle benzerlik gösterecek şekilde çerçevelenmekte ve vurgulanmaktadır.

Haberde, PYD/YPG, ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyonun desteği ile Suriyeli Kürtleri korumaya çalışan meşru bir milis gücü olarak çerçevelenmektedir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2014). Metinde geçen *"…Türk Hükümeti'nin, İslam Devleti militanlarına karşı son çare (çaresiz) mücadelelerinde Kürtlere yardım konusundaki isteksizliği…"* ibareleri dikkat çekicidir. Ayn El Arab Çatışmaları PYD/YPG'nin Suriye'nin kuzeyinde DEAŞ'la hakimiyet mücadelesi olarak değil *"IŞİD'de karşı çaresiz savaş veren Kürtler"* çerçevelemesi şeklinde ve bir halkın meşru bir varoluş savaşına vurgu yapan propagandif ifadelerle aktarılmaktadır.

ii. Rakka Haberleri

DEAŞ'ın Suriye'de bir dizi insan hakları ihlalleri ile gündeme gelen eylemlerinin yoğunlaştığı yer Rakka olmuştur. İlan ettiği sözde hilafetin başkenti Rakka'da şeriat adı altında uygulamaya koyduğu sert tedbirler, gerçekleştirdiği infazlar ve sivillere yönelik şiddet görüntüleri Rakka'yı kitle medyasında selefi terör dehşetinin sembolü haline getirmiştir. Bu bakış açısı o dönemde Batı medyasında çıkan haber ve içerikleri şekillendirmiş, bu algı YPG'nin Rakka Operasyonunda DEAŞ'la savaşan yapı olarak sempati odağı haline getirilmesinde meşruiyet zemini teşkil etmiştir. Suriye'de DEAŞ'la hakimiyet mücadelesi veren PYD/YPG, Rakka'da cihatçı aşırılığın hedefindeki farklı etnik ve dinsel grupları savunan meşru bir güç olduğu imajını güçlendirmiş oldu.

Suriye'de savaşan İngiliz vatandaşlarının hukuksal durumu ülkelerine dönüşlerinde adli kovuşturmalara neden olmuştur. YPG saflarında savaşan İngiliz militanlar ve aileleri hakkındaki adli süreçler Batı medyasında genellikle eleştirel bir dille haberleştirilmiştir. 11 Aralık 2017 tarihli ve *"İngiliz Savaşçılar Jack Holmes ve Oliver Hall'ın Suriye Hizmeti"* başlıklı haber, YPG saflarında savaşırken öldürülen Holmes ve Hall'ın hikâyelerini anlatan bir metindir. Haberde, her ikisinin de mayın temizleme çalışmaları sırasında öldüğü bildirilen iki İngiliz uyruklu militan için YPG tarafından düzenlenen cenaze törenine ilişkin ayrıntılar yoğun bir örgüt propagandası ekseninde işlenmektedir. Bunun yanı sıra İngiliz uyruklu militanların ülkelerinde haklarında yürütülen hukuki ve adli süreçlerin eleştirel bir dille verildiği dikkat çekmektedir. İçerikte aktarılan YPG saflarındaki bir diğer İngiliz vatandaşı Kimmie Taylor'un Holmes hakkındaki sözleri şu şekildedir; *"Jack herkesin en iyi*

arkadaşıydı. Kürt Halkının özgürlüğünü görme ve ID'nin düşüşünü görme kararlığını gösterdi."

Resim 49: PYD/YPG saflarında savaşırken öldürülen İngiliz uyruklu teröristlerin cenaze töreninden bir kesit

Holmes'in babasıyla yapılan röportajdan bahsedilen kısımda, oğlunu Suriye'ye gitmekten vazgeçirmeye çalıştığı ancak oğlunun *"...kalibinin ve aklının Kuzey Suriye'nin Kürt ağırlıklı bölgesi olan Rojawa'da olduğunu..."* söylediği vurgulanmaktadır. Holmes'in babasının, *"...Bitmemiş iş baba dedi. IŞİD'in henüz yenilmediğini ve kendisinden genç Kürtlerin her gün öldüğünü biliyordu."* şeklindeki sözlerinde, *"IŞİD ve Suriyeli Kürtler arasındaki kutsal savaş"* betimlemesine indirgenmiş bir DEAŞ'la mücadele algısı ön plana çıkarılmaktadır. İki noktanın metindeki vurgularda ön plana çıkarıldığını söylemek mümkündür. Bunlar, Suriye İç Savaşına dahil olma sürecinin başlarından itibaren rejim güçleri ile çatışmaya girmeyen ve kontrol ettiği alanları genişletmeye çalışan YPG'nin, *"Kürt halkının özgürlüğü için savaşan bir milis gücü"* gibi gösterilmesi ve PYD/YPG'nin DEAŞ'la yürütülen savaşın öncüsü ve ilham kaynağı bir güç olduğu vurgularıdır.

Metinde geçen şu ifadeler terör haberciliğine ilişkin yayın ilkelerinde kendisini Birleşik Krallık mevzuatıyla bağlı gören BBC'nin bu ilkeyle çelişkili anlayışını yansıtır durumdadır;*"Yetkililer, Birleşik Krallık terör yasalarını çiğneme riskine girdikleri konusunda uyarılarda bulunarak, insanların IŞİD'le savaşmak için Suriye'ye gitmesini defalarca engellemeye çalıştı. Buna rağmen onlarca İngiliz vatandaşı gitmeyi tercih etti."* Holmes'in babasının Suriyeli Kürtlere şükranlarını sunduğuna ilişkin sözleri alıntılanarak

verilen *"... Bu çok alçak gönüllü bir şey ve bana Jack'in neden hayatını tüm Rojawa halkının özgürce yaşamasını sağlamaya adamayı seçtiğini gösteriyor."* sözleri bir önceki bölümle birlikte değerlendirildiğinde, Suriye Kürtlerinin bağımsızlık ve özgürlüğüne adanmışlık ve evrensel ilkelere gönderme vardır. Metindeki, bir halk için varoluş mücadelesi veren ve bunun yanında evrensel değerleri korumak için küresel terör tehdidi ile savaşan bir yapı tasviri PYD/YPG temsilinde belirgindir. Bu ibareler,*"...değerler uğruna ölümü göze alarak savaşmak..."* için yanında yer alınması gereken yapının, metinlerde *"Suriyeli Kürtler", "Rojawa Halkı", "Kürt Savaşçılar"* gibi nitelemelerle çerçevelenen, PYD/YPG algısını öne çıkaran vurgulardır.

Resim 50*:* PYD/YPG saflarında savaşırken öldürülen Jack Holmes isimli yabancı uyruklu terörist

Metnin son bölümünde kullanılan ifadeler, örtülü bir şekilde PKK'ya meşruiyet atfeden ve etnik ve ayrılıkçı terörü çerçeveleyerek sunan ifadeler içermektedir. *"Suriye'deki yabancı savaşçılar, onlarca yıldır zulüm gören Kürt Halkı için daha geniş bir siyasi pespektifle mücadelenin profilini yükseltti. Bu nedenle İngiltere'de binlerce Kürt, savaş alanında verdiği mücadele nedeniyle, YPG saflarına katılan İngiliz vatandaşlarını da saygıyla anıyor."* ibareleri YPG'yi meşru bir yapı olarak çerçeveleyen propagandif vurgulardır. Metinlerde röportajlar üzerinden yapılan aktarımlar kullanılırak altı çizilen kavramlar PYD/YPG'nin örgütsel söylemleri ile örtüşmektedir. Suriye'nin kuzeyi için kullandığı *"Rojawa"* gibi coğrafi temelli siyasal söylemlerin ön plana çıkarıldığını görmek

mümkündür. *"Kürt halkının özgürlüğünü sağlamak..."* söylemi PYD/YPG'nin olduğu kadar PKK/KCK'nın da kuruluş ideolojisini belirleyen ve tüzüğünde yer alan vurgulardır. PKK'yı terör örgütü olarak tanıyan birçok Batılı devletin, PYD'yi ayrı, bağımsız ve legal bir devlet dışı silahlı milis gücü gibi değerlendirmesi çelikiler barındıran bir hususdur.

Resim 51*:* PYD/YPJ saflarına katılan yabancı uyruklu kadın terörist

PKK/KCK ve PYD/YPG; ortak kuruluş ideolojileri, tüzüklerindeki büyük benzerlikler ve kullandıkları ortak militan havuzu dikkat çeken hususlardır. Örgütlerin üst yönetim kademelerindeki geçişkenlik, PYD'nin kuruluş sürecinde görev alan üst düzey PKK yöneticilerinin demeçleri gibi hususlar da her iki örgüt arasındaki örgütsel ve organik bağlara işaret eden açık delillerdir. PYD/YPG'nin Türkiye'de metropollerde gerçekleştirdiği terör saldırıları Türkiye'nin ulusal güvenlik kaygılarını arttırmıştır. Örgütün Suriye'de işgal ettiği bölgelerdeki zorla silahaltına alma işlemleri, işkence ve infazları, farklı etnik ve dini grupları sindirerek veya göçe zorlayarak demografik yapıyı tahrip etmesi, insan kaçakçılığı gibi eylemleri uluslararası raporlarda yer alan hususlardır. PYD/YPG'nin, 18 yaş altı çocukları silahaltına almak gibi terör suçu sayılan eylemleri itibariyle de terör örgütü olarak değerlendirilecek eylemlerin ve unsurların odağı olduğu bir gerçekliktir.

DEAŞ, cihadi selefizmin küresel düzeydeki ilk öncülü sayılabilecek El Kaide'nin Irak'ta ve Suriye'de faaliyet gösteren kollarının bir araya gelerek oluşturduğu bir örgüttür. Hızlı bir yükselişe geçtiği 2014 yılında, tüm Dünya'da büyük bir güvenlik endişesi ve korku

kaynağına dönüşen örgütün bu yükselişi kısa ömürlü olmuştur. 2017 yılının sonuna gelindiğinde Suriye ve Irak'ta hayli gerilemiş, büyük miktarlarda toprak ve militan kaybı yaşamıştır. 17 Ekim 2017 tarihli ve *"İslam Devleti: Rakka'nın Kaybı Hızlı yükselişi ve Düşüşü Doğruladı"* başlıklı haber, DEAŞ'ın bu kısa dönemli serüvenine ek olarak Suriye'deki ve Irak'taki eylemlerine yönelik bir dizi analizler içermektedir. Haber metni DEAŞ'ın hem Irak'taki hem Suriye'deki gelişim ve gerileme sürecini içeriyor olmakla birlikte, metnin Rakka çatışmasıyla ilgili bölümleri incelenecektir. Metinde, DEAŞ'ın 2013'te başlayan kanlı yükselişi anlatılırken Yezidilere yönelik katliam ve insan hakları ihlallerine ayrı bir parantez açılmaktadır. Söz konusu dönemde, Yezidi erkeklerin toplu olarak infaz edilmeleri ve kadınların seks kölesi olarak kullanılmaları tüm Dünyadan büyük tepki almıştır. Etnik bir azınlığa yönelik sistematik şiddet ve ihlaller Batı medyasında soykırım olarak nitelendirilmiştir. Metinde *"İslam Devleti (ID)"* olarak temsil edilen DEAŞ'ın, kitle iletişim araçlarını kullanarak terör dehşetini Dünyanın en ücra köşelerine kadar yayma stratejisine ilişkin Avustralya Başbakanı Tony Abbott'un; *"Ortaçağ barbarlığı en modern teknolojiyle işlendi ve yayıldı."* sözlerinin altı çizilmektedir. İçerikte, DEAŞ'ın farklı dini ve mezhepsel grupları da hedef aldığına ilişkin başka örnekler de verilmekte, Irak'ta Şii'lere ve ibadet yerlerine yönelik sistematik saldırılardan bahsedilmektedir. Aynı şekilde Irak'ın Tıkrit kentinin ele geçirilmesinden sonra esir alınan Irak Ordusu mensubu yaklaşık 1700 Şii askerin ayrılarak infaz edildiği belirtilmektedir. Suriye'nin antik Palmyra kentinin ve işgal ettikleri diğer bölgelerdeki Hristiyanlara ait kiliselerin, Şii'lere ait türbelerin ve camilerin sistematik olarak tahrip edildiği örneklerle anlatılmaktadır.

Metin, DEAŞ'ın farklı etnik ve dini gruplara yönelik uygulamaları, bu grupları sindirmeleri, yerlerinden sürmeleri, kadınlara yönelik cinsel istismar suçları işlemeleri gibi bir dizi insan hakları ihlallerini konu alan uzun bir analizdir. Metnin genelinde şiddet eylemleri ve Batılı başkentleri hedef alan söylemleri ile vahşetin vücut bulmuş hali olarak tasvir edilen bu küresel terör örgütünün, *"yenilmez"* olmadığını koyan yapının *"Kürtler"* olduğunu belirten,*"...Ancak hızlı genişlemenin (DEAŞ'ın hızlı yükselişine atfen) ilk dönemlerinde bile (DEAŞ) savaşçıları savaş alanında yenilmez değildi. Kimsenin farkına varmadığı Kuzeydoğu Suriye'de Kürtler, bir yıl boyunca dış dünyadan hiçbir yardım almaksızın ID'ye (İslam Devleti) karşı savaşıyordu."* şeklindeki ifadeler dikkat çekicidir.

Söz konusu metinin ilk bölümlerinde, 30 binin üzerindeki militan sayısı, kitle iletikişim araçları ve ağ teknolojileri ile Dünyanın her tarafına ulaşabilen yapısı, Irak ve Suriye'deki katliamları gibi hususlar sayılarak, yenilmesi imkânsız bir örgüt profili

çizilmekte ve DEAŞ tasviri korku ve dehşet vurguları ile güçlendirilmektedir. Bu ibarelerin hemen devamında ise metinde *"Suriyeli Kürtler"* kelimeleri ile nitelenen PYD/YPG; cihatçı aşırılık kaynaklı bu örgütlü tehditle savaşılabileceğini ve bu saldırganlığın durdurulabileceğini, dış dünyadan yardım dahi almadan ispatlayan silahlı yapı olarak çerçevelenmekte ve meşrulaştırılmaktadır. Metinde örgütün tarihsel analizi, gelişim süreci ve eylemleri sayılarak ayrıntılı olarak verilmektedir. Örgütün yapısına ve eylem stratejisine ve hedef aldığı gruplara ilişkin ön plana çıkan belirleyici özellikler spesifik örneklerle sıralanmaktadır. DEAŞ'a ilişkin analizlerde öne çıkan ana tema; örgütün etnik ve dini gruplara, sivillere yönelik şiddet dolayısıyla küresel bir tehdit olduğudur. Cihatçı aşırılık yanlısı terör, Kissinger'ın belirttiği gibi *"özgür ve demokratik dünyayı tehdit eden"* tehdidin kaynağı olması nedeniyle ABD'nin önleyici savaş doktrininin meşru hedefidir. PYD/YPG'nin, haber metninde detaylı olarak irdelenen DEAŞ'la mücadele sürecini meşruiyet alanı olarak kullandığı söylenebilir. PYD'nin Suriye'deki siyasi hedeflerini gerçekleştirmek için attığı adımları perdelemek için ABD'nin küresel terörizmle mücadele stratejisine eklemlenme süreci kirle medyasında da, bu yaklaşımla örtüşen bir söyemle aktarılmaktadır.

Tek kuruplu dünya düzeninin egemen gücü ABD'nin, küresel siyasete hakim söylemi de belirleyici güç olduğunu söylemek mümkündür. 1990'lı yılların başından itibaren küresel çatışmanın eksenini belirleyen İslami radikalite ve cihatçı aşırılıkla yerinde mücadele söylemi, öncelikle 1991'de NATO'nun stratejik konseptine dahil edilmiş ve 2002 yılında ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi Belgesine girmiştir. Bu strateji dönemin ABD Başkanı Bush'un adıyla anılan önleyici savaş doktrininin dayanağı olmuştur. Selefi yapıları besleyen yapısal sorunlarla mücadele etmek ve gerekirse bu doğrultuda ülkelerin siyasal sistemlerini değiştirmeyi öngören *"demokratik dönüşüm"* stratejisi, 2001'deki Afganistan ve 2003'teki Irak müdahalelerinin dayanağıdır (Kissinger, 2016, s. 351). Aynı şekilde Suriye'de ve Irak'ta DEAŞ'a karşı yürütülen mücadelenin dayanağı da küresel cihatçı aşırılıkla yerinde mücadeledir. İncelenen haber metinlerinde ve içeriklerinde elde edilen bulgular, Suriye krizi zemininde ABD'nin cihatçı aşırılıkla mücadele stratejisine eklemlenmiş bir diğer terör örgütü PYD/YPG'nin kitle medyasında meşrulaştırılarak temsil edilmesine ilişkin gerçekliğe işaret etmektedir. PKK/KCK'nın Suriye kolu PYD/YPG'nin cihatçı aşırılıkla mücadele denklemine dahil edilerek meşrulaştırılması, yaklaşık kırk yıldır PKK kaynaklı etnik ve ayrılıkçı terörle mücadele eden Türkiye açısından ciddi bir ulusal güvenlik sorunu olarak ön plana çıkmaktadır.

Terör örgütleriyle aynı saflarda savaşan yabancı teröristler ve paralı askerler sorununu Suriye İç Savaşı sürecinde gündeme gelen önemli noktalardandır. Avrupa ülkelerinden gelen ağırlıklı olarak Hristiyan kökenli militanların durumları kitle medyası tarafından, özgür ve demokratik dünyanın değerlerini savunmak için DEAŞ'a karşı savaş perspektifinden hikâyeleştirilmiştir. 9 Ocak 2018 tarihli ve *"Annesi, Jack Holmes'in Suriye'de Mazlumlara Yardım Ederken Öldüğünü Söylüyor"* başlıklı haberde, YPG saflarında savaşırken öldürülen bir başka İngiliz uyruklu militanın hikâyesi anlatılmaktadır. Metinde öne çıkarılan tema, mazlumlarla aynı saflarda *"IŞİD'le savaşırken ölen gönüllü…"* profilidir. Giriş bölümünde aktarılan öldürülen Jack Holmes'in annesine ait sözlerde; *"... zayıf olana yardım etmeyi severdi."* sözleri ile öne çıkarılan husus, PYD/YPG'nin Suriyeli Kürtleri savunan bir milis gücü olarak dünyanın her yerinden gönüllüleri saflarına çektiğine dair algıdır. Yine Holmes'in annesi Angie Blannin'in sözlerine atfen *"...Onu 'tamamen korkusuz' olarak nitelendirdi ve IŞİD savaşçılarını öldürmesine karşı çıkmadığını söyledi."* ibareleri diğer birçok yabancı militan gibi Holmes'ın da Suriye'de YPG saflarında bulunmasının nedeninin DEAŞ'la savaş olduğuna ilişkindir. İncelenen bir önceki metinde ve söz konusu dönemde kitle medyasında *"DEAŞ'ın korkunç yüzünü gören gönüllü"* profili ile sunulan birçok militanın cihadi selefizmle savaşma yönünde motive olduğuna ilişkin çerçeveleme burada da dikkat çekmektedir.

Resim 52*:* PYD/YPG saflarında savaşırken öldürülen yabancı uyruklu terörist Jack Holmes'ın Babası Örgütün İngiltere yapılanması tarafından düzenlenen cenaze töreninde zafer işareti yaparken

Haberin içeriğinde geçen, "…Dover, kentten Bayan Blann'in, oğlunun kendisine Suriye'ye 'insani yardım' için gideceğini söylediğini söyledi." ibareleri dikkat çekicidir. Bu vurgularda "insani yardım" çerçevesi ile betimlenen husus; varolma mücadelesi veren Suriye Kürtleri ve onları savunmak için örgütlenmiş bir milis gücü şeklinde sunulan PYD/YPG propagandasıdır. Blann'le yapılan röportajdan alıntılanan aşağıdaki ifadeler, kitle medyasında işlenen içeriklerden etkilenenerek DEAŞ'ın kanlı yüzüne tanık olan dünyanın değişik yerlerindeki insanların, "selefi cihatçı gruplarla savaşa öncülük eden Kürt savaşçılar…" seklindeki PYD/YPG propagandasını içselleştirdiğine işaret etmektedir. Röportajdan alıntılanan,"…Bence Jack mazlumlara ve insanlara yardım etme duygusuna her zaman sahip olmuştur ve bu konuda güçlü duygulra sahipti. Ahlaki olarak, herhangi bir IŞİD savaşçısını öldürmüş olması benim için sorun değil, hiç değil." sözleri ve Suriye'ye giden diğer militanlarla yapılan röportajlarda geçen ifadeler aynı gerçekliğe işaret etmektedir.

ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyonun Suriye stratejisinde PYD/YPG ve DEAŞ'a karşı izlediği politikalar terörle mücadeleye ilişkin paradoksal bir duruma işaret etmektedir. İşgal ettiği bölgelerdeki eylemleri ile, benzer insan hakları ihlallerinin faili olan iki farklı terör örgütü arasındaki vekalet savaşında ABD ve Batılı ülkelerin izlediği politikalar devlet destekli terörizme ilişkin önemli ipuçları barındırmaktadır. ABD öncülüğündeki DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonunun, DEAŞ kaynaklı küresel terör tehdidiyle sahada askeri olarak doğrudan mücadele etmek yerine bunu, PYD/YPG'ye ihale etmesi bölgesel ve küresel dengeler açısından çatışma alanı olduğu kadar uluslararası hukuk açısından meşruiyet problemleri barındıran bir sorun alanıdır. Batı basınında ve BBC haber ve içeriklerinde bu olgunun medyada temsilinde, sahadaki sorunlu gerçeklikle örtüşen bir yayın stratejisinin benimsendiği görülmektedir. Cihatçı selefizm yanlısı grupların güçlenmesinde ve örgütlenmesinde, 1980'li yıllarda Afganistan'daki Sovyet işgaline karşı desteklenen ve ABD Başkanı Carter'ın Komünist Bloku çevreleme amacına yönelik Yeşil Kuşak Stratejisinin bir parçası olan silahlı grupların büyük payı vardır. Böyle bir tercihin günümüzün küresel terör tehdidindeki payı düşünüldüğünde, DEAŞ'la mücadelede yaklaşık kırk yıl sonra yine benzer bir stratejik hatanın yapılması paradoksaldır. PKK ile mücadele sorunsalı gibi Türkiye'nin metropollerini ve sınır kentlerini ve Suriye'deki Türkmen nüfusu hedef alan eylemleri dolayısıyla, PYD/YPG sorununun Türkiye'yi doğrudan ilgilendiren boyutu göz ardı edilemez. Bunun yanında terörle mücadelede vekil terör ordularına dayalı vekâlet savaşı stratejisi, uluslararası güvenlik ve uluslararası hukuk açısından potansiyel bir çatışma alanıdır.

5.3.2.3.YPG: Suriye Kürtleri İçin Savaşan Milis Gücü Çerçevelemesi

Günümüzde küreselleşme ile birlikte uluslararası güç mücadelesinin değişen yönü yeni aktörleri bu sürecinin bir parçası haline getirmiş bir takım yapıları ve araçları ön plana çıkarmıştır. Uluslararası terör örgütleri, paramiliter gruplar, özel güvenlik şirketleri ve milis güçler gibi devlet dışı silahlı gruplar günümüzde uluslararası çatışmaların ve hibrit savaşların öne çıkan yapılardır (Sevinç & Babahanoğlu, 2019, s. 973-974). Günümüzün en önemli ulslararası güvenlik sorunu olan terör, hukuksal ve kavramsal yaklaşım farklılıkları nedeniyle uluslararası camianın ve hukukun sorun alanlarından birisidir.

Giderek gücünü ve etkinliğini arttıran farklı devlet dışı silahlı grupların hangilerinin terör örgütü olarak değerlendirileceği ve hangilerinin bu kapsamın dışında tutulacağı sorunu güncel bir sorundur. Bu yapıların meşruiyet arayışlarında en fazla başvurdukları yollardan birisi de belirli etnik grupların siyasi, kültürel ve ekonomik haklarını savunmak için örgütlenmiş meşru güçler oldukları gerekçesine müracaat etmeleridir. Etnik kimlik vurgusu ve bir azınlığın siyasi, ekonomik, kültürel haklarını korumak amacıyla örgütlenmiş bir yapı olduğu yönündeki propganda terör örgütlerinin yaygın olarak kullandığı meşruiyet gerekçesidir. Gerek PKK/KCK gibi PYD/YPG de *"Kürt Halkının siyasi, ekonomik ve kültürel haklarını korumak ve savunmak"* gerekçesi ile örgütlenmeye gittiği vurgusunu sürekli dile getirmektedir. Çalışmada incelenen haber metinlerinde de kitle medyasında PYD/YPG'den etnik kimlik vurgusuyla bahsedildiği, genellikle *"Kürt Savaşçılar", "Kürt İsyancılar"* veya PYD'nin silahlı kanadı YPG'nin açılımı kullanılarak *"Halk Savunma Birlikleri"* adıyla çerçevelenmektedir.

i. Ayn El Arab Haberleri

Yüzbinlerce sivilin hayatını kaybettiği Suriye İç Savaşının insani kriz boyutunu daha dramatik hale getiren bir diğer olgu ise milyonlarca insanın yerlerinden edilmesidir. Çatışmaların başladığı 2011 yılından itibaren, yaklaşık altı milyonu ülke dışına olmak üzere toplam onbir milyon insan yerleşim yerlerini terketmek zorunda kalmıştır. Suriye krizi kaynaklı göçmen krizi, dünya kamuoyunda ve kitle medyasında geniş yer bulmuştur. Suriye kaynaklı milyonlarca kontrolsüz göçmenin potansiyel hedefi konumundaki Avrupalı devletler açısından da siyasi kriz alanı olarak uluslararası politikanın tartışma konusu olmuştur. 2014 yılında DEAŞ'ın Ayn El Arab'a saldırması benzer bir göçmen krizine neden olmuş ve yaklaşık 160 bin sivil Türkiye'ye sığınmıştır. Batı medyası Suriye krizinin mlteci

sorunu boyutunu genellikle *"Kürt"* kimliğine indirgeyerek ele almış ve ikircikli bir yaklaşım ortaya koymuştur.

Bir milyona yakın insanın hayatını kaybettiği, onbirmilyondan fazlasının ise mülteci durumuna düştüğü Suriye krizinin toplam bilançosu gözönüne bulundurulduğunda, Batı medyasının Suriye'deki insani krizi PYD/YPG'nin DEAŞ'la hakimiyet mücadelesi verdiği ve işgal ettiği bölgelerdeki yansımaları ile sınırlı bir bakış açısıyla ele alan yaklaşımı tartışmalı ve çifte standartlı bir durumdur. Bu dönemde, Suriye'deki mülteci sorununu ve insani krizi adeta *"Suriyeli Kürtlerin dramı"* olarak hikayeleştirilen sorunlu yaklaşım Batı medyasında ön plana çıkmaktadır. Suriyeli Kürtleri veya PYD/YPG'nin işgal ettiği bölgelerdeki sivilleri etkileyen insani krizin ve insan hakları ihlallerinin önemli bir bölümünün de YPG'nin uygulamalarından kaynaklı olduğu düşünüldüğünde, Batı medyasının ve BBC'nin meseleyi ele almada izlediği tartışmalı yaklaşımı daha iyi anlamak mümkündür. Batı medyasının Suriye İç Savaşı kaynaklı insani krizin diğer etnik unsurları etkileyen ve hedef alan boyutuna yaklaşımı, Avrupa ülkelerinin yönetebileceği boyutları aşabilecek düzensiz göçmen akını kaynağı olmasıyla sınırlı bir bakış açısına sahiptir.

Bu bağlamda Batı medyasının PYD/YPG'nin siyasi ve örgütsel hedefleriyle örtüşen coğrafi alandaki krizlere yaklaşımında, Kürt halkını hedef alan insani krizin ve saldırganlığın durdurulması için küresel vicdanı göreve çağıran bir dile ve söyleme dayalı algı baskındır. Suriyeli Kürtlerin Dramı olarak ambalajlanan insan hakları ihlalleri ve mülteci krizlerinin bir çoğu PYD/YPG'nin hakimiyet mücadelesinden ve işgallerinden kaynaklanmaktadır. Buna ilave olarak PKK/KCK'nın ve PYD/YPG'nin Suriye, Irak ve Türkiye'ye yönelik örgütsel hedeflerini ve taleplerini de içerecek şekilde haberleştirildiği sıklıkla rastlanan bir propaganda stratejisidir. Suriye'de PYD/YPG ve DEAŞ arasında cereyan eden çatışmaların arka planı Türkiye'yi ve Irak'ı da kapsayan *"Kürt meselesi"* perspektifi ile ilişkilendiren yaklaşımlarla sunulmaktadır. Terör örgütünün bu doğrultudaki siyasi, örgütsel ve ideolojik hedeflerinin ve taleplerinin kitlelere sunulmasında ve empoze edilmesinde izlenen propaganda stratejisi karşıtlık ve korku duvarına dayalı ikna yöntemidir. YPG'nin, eylemlerini meşrulaştırmak için kullandığı etnik argümanlar, Suriyeli Kürtlerin siyasi ve kültürel haklarını savunmak ve DEAŞ tehdidinden korumak şeklinde söylemleştirilmiştir. Suriye krizinin başlangıcından itibaren rejimle çatışmaya girmeyen ve üçüncü yol stratejisi izleyen YPG için, ABD'nin DEAŞ'la mücadelede yerel silahlı gruplarla işbirliği stratejisi önemli bir dayanak olmuştur.

Kuzey Irak Bölgesel Yönetimine bağlı Peşmergelerin Ayn El Arab'a geçtiği 29-30 Ekim 2014 tarihlerine kadar Türkiye, DEAŞ'la savaşan YPG'ye yardım etmesi konusunda ciddi bir diplomatik baskı görmüştür. Aynı dönemde Abdullah Öcalan ve HDP'nin çağrılarıyla Suriye sınırında ve Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu'daki şehirlerinde yapılan gösterilerde ve şiddet olaylarında hayatını kaybedenler olmuştur. 13 Eylül'de başlayan DEAŞ saldırılarına karşı YPG unsurları ABD ve Koalisyonun hava desteği ile Ayn El Arab'ta tutunmaya çalışmıştır. 8 Ekim 2015 tarihli ve *"Kobane: Hava Saldırıları Suriye kasabasının IŞİD'i Dizginlemesine Yardım Ediyor"* başlıklı haber, bu durumu örgütün siyasi ve ideolojik propagandası ekseninde işleyen vurgular içermektedir.

Giriş cümleleri ABD öncülüğündeki Koalisyonun, metinde*"İslam Devleti Savaşçıları"* olarak ifade edilen DEAŞ militanlarının mevzilerine yönelik yoğun hava saldırılarına işaret eden ifadelerden oluşmaktadır. YPG militanlarının konu hakkındaki, *"…Suriyeli Kürt Savaşçılar, saldırıların şimdiye kadarki en etkili saldırları olduğunu…"* şeklindeki ifadelerinden sonra koalisyon hava saldırlarının zamanlama olarak geç kaldığına ilişkin sözlerine de yer verilmiştir. Haber metinlerinin genelinde olduğu gibi bu içerikte de YPG militanları için seçilen kavram *"Suriyeli Kürt Savaşçılar"* olmuştur. Metinde Türkiye'nin askeri destek vermeme konusundaki eylemsiz kalma politikasının yansımalarından ve bunu protesto eden Kürtlerin neden olduğu olaylardaki can kayıplarından bahsedilmektedir. Haber metninde *"Suriye Kürt Demokratik Birlik Partisi Lideri"* titri ile sunulan PYD/YPG Eşbaşkanı Salih Müslim'in, içerikte*"Halk Koruma Birlikleri (YPG) Savaşçıları"* şeklinde verilen YPG militanlarının DEAŞ saldırları nedeniyle büyük askeri baskı altında olduğuna ilişkin değerlendirmeleri örgütsel söylem ekseninde propagandif ifadelerle aktarılmaktadır.

İçerikte tercih edilen örgütün kullandığı nitelemelerle uyumlu isimlendirmeler ve PYD/YPG Eşbaşkanı Salih Müslim'in *"parti lideri"* şeklinde siyasi bir profil olarak sunulduğu bölümler dikkat çekicidir. Yine metinde, YPG militanlarının Kürt halkını koruyan meşru *"savaşçılar"* olarak temsil edildiği görülmektedir. Bu satırların devamında aktarılan PYD/YPG Eşbaşkanı Salih Müslim'in, *"…Yoğun çatışmalar var ve YPG güçleri sivilleri korumaya çalışıyorlar. Onlara (siviller) karşı çok büyük bir operasyon var."*şeklindeki sözlerinin altı çizilmektedir. Bu ifadeler, iki örgüt arasında Suriye'nin kuzeyinde yaşanan hâkimiyet mücadelesini, PYD/YPG'nin sivil halkı DEAŞ'ın saldırlarından korumaya yönelik bir savunma savaşı olarak çerçeveleyen tartışmalı

nitelemelerdir. Bu bağlamda, PYD/YPG güçleri Kürt halkını koruyan meşru bir milis gücü şeklinde verilmektedir.

Resim 53*:* PKK elebaşı Abdullah Öcalan'ın çağrısıyla Ayn El Arab çatışmalarını protesto kisvesi altında gösteri düzenleyen örgütün şehir yapılanması unsurları

YPG'nin Suriye'nin kuzeyindeki yerleşim yerlerini işgal etmeye ve hakimiyet alanını genişletmeye başladığı 2012 yılından itibaren; çocuk askerleri zorla silah altına alma eylemleri, baskıcı uygulamaları ve infazları sadece farklı etnik unsurları değil PYD/YPG ideolojisine sahip olmayan Kürt nüfusu da hedef alan bir görünüm arz etmektedir. Bu dönemde PYD/YPG'nin işgal ettiği yerleşim yerlerindeki baskılarından kaçan onbinlerce Kürt yine Türkiye'ye sığınmıştır. Dolayısıyla PYD/YPG'yi *"Kürtleri ve sivilleri DEAŞ saldırganlığından korumak için savaşan meşru güç…"* olarak nitelendiren yaklaşımın aksine, Ayn El Arab çatışmaları siyasi ve örgütsel hedefleri doğrultusunda Suriye'nin kuzeyinde savaşan iki örgütün hakimiyet mücadelesi görünümü arz etmektedir. PYD'nin bölgede etkinliğini arttırdığı 2012 yılından itibaren etnik arındırma yaptığı bilinen bir gerçekliktir. PYD/YPG'nin Suriye'nin kuzeyinde demografik yapıyı değiştirmeye yönelik sürgünlerinden, infazlarından etkilenen unsurlar sadece Araplar ve Türkmenler değildir. Aynı şekilde sayıları yüzbinlerle ifade edilen muhalif Kürt nüfus Türkiye ve Irak'a sürülmüştür (İyiat, 2018, s. 8-9). Dolayısıyla PYD/YPG, hâkimiyet kurduğu bölgelerde

sadece etnik anlamda değil siyasi ve ideolojik anlamda da homojen bir demografik yapı oluşturmak için insan hakları ihlalleri yapmış ve sistematik şiddeti araç olarak kullanmıştır.

ABD Ordusu kaynaklarına dayandırılan, etkin hava desteğinin YPG ve Ayn El Arab üzerindeki DEAŞ baskısını dizginlediğine ilişkin demeçlerden sonra Türkiye'ye yönelik iddialar içeren dikkat çekici ifadeler aktarılmaktadır. Haber metnindeki, hava saldırılarının Türkiye'nin Ayn El Arab'a askeri müdahalede bulunmamak için bahaneler ürettiği bir dönemde gerçekleştiğine ilişkin iddialar dikkat çekicidir. ABD'li bir yetkilinin New York Times'da yer alan, *"…Türkiye'nin, sınırlarına bir milden daha yakın mesafedeki bir katliamı önlemek için harekete geçmemesinden kaynaklı bir endişe var."* şeklindeki sözleri üzerinden Türkiye'yi *"yanıbaşında bir sivil katliamını önlemeye çalışan Kürt savaşçılara destek vermemekle"* itham eden bir yaklaşım ön plana çıkarılmaktadır. Dolayısıyla, Türkiye'nin DEAŞ ve YPG arasındaki hakimiyeti mücadelesi karşısındaki eylemsizlik stratejisi, sivil katliamına seyirci kaldığı şeklinde PYD söylemleri ile örtüşen bir yaklaşımla haberleştirilmektedir. PYD/YPG'nin Türkiye'yi hedef alan bu söylemleri, söz konusu dönemde *"Kobaniye destek"* adıyla PKK ve HDP tarafından düzenlenen gösterilerde de dillendirilmiştir. Aynı yetkilinin Ayn El Arab Çatışmalarındaki *"eylemsizlik"* politikası üzerinden Türkiye'yi hedef alan, *"…Suriye'deki insani felaketle ilgili onca yaygaradan sonra, bir diğer felaketi önlemek adına harekete geçmemek için sebepler buluyorlar."* şeklindeki sözleri, PYD/YPG'nin ve PKK/KCK'nın söz konusu dönemde Türkiye'ye yönelik dillendirdiği ithamlarla birer bir örtüşmektedir.

Hatırlanacağı üzere Türkiye, Suriye krizinin başından itibaren sınırlarına yığılan milyonlarca mültecinin durumunu da göz önünde bulundurarak uluslararası kamuoyunu Suriye konusunda aksiyon almaya çağırmış ve diplomatik çabalarını yoğunlaştırmıştır. Haber metninde ABD'li yetkilinin demeçlerinde altı çizilen, "…*Suriye'deki insani felaketle ilgili onca yaygara…"* şeklindeki Türkiye'nin suriye krizi diplomasisine yönelik aşağılayıcı ifadeler dikkat çekmektedir. ABD'li yetkilinin aynı röportajının son bölümünden alıntılanan, *"…Bir NATO müttefiki sınırından bir taş atımı ötesi cehenneme dönerken böyle davranamaz."* sözleri de yine Türkiye'nin Ayn El Arab Çatışmalarındaki eylemsizlik politikasına yönelik ithamlar içermektedir. ABD'li yetkilinin demeçlerine dayandırılan bu ifadeler, söz konusu dönemde PYD/YPG'nin siyasi ve ideolojik hedefleri doğrultusunda Türkiye'yi aksiyon almaya zorlayan ve uluslararası alana taşınan bir propagandanın ürünü bir görünüm arz etmektedir (Muir, BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2014). Belirtmek gerekir ki, PYD/YPG'nin Suriye'nin kuzeyinde hakimiyet kurduğu bölgelerden

çoğunluğu Kürtlerden oluşan bir milyondan fazla insan Irak'a ve Türkiye'ye göçe zorladığı bilinen bir gerçektir. Suriye krizinin ilk aşamalarından itibaren hayatını kaybeden sivillerin sayısı bir milyona yaklaşımştır. Ülke dışına göç etmek zorunda kalan insan sayısı altı milyondan fazla iken Suriye sınırları içerisinde yer değiştirmek zorunda kalan siviller dahil edildiğinde bu rakam onbir milyonu geçmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde eylemleri ve infazları ile önemli boyutlarda insan hakları ihlallerinin, göçmen krizinin nedeni ve odağı olmuş olan PYD/YPG'yi, Ayn El Arab Çatışmalarında göç ve mülteci krizini önlemeye çalışan bir yapı olarak çerçeveleyen söz konusu ifadeler ironiktir.

Ayn El Arab çatışmaları, YPG militanlarına destek verilmediği ve sınırın kapatılarak kente yardım gitmesine engel olunduğu gerekçesiyle uluslararası kamuoyunda ve Batı basınında Türkiye'nin hedef alındığı bir sürece dönüşmüştür. PKK'ya yönelik Çözüm Sürecinin devam ettiği bir döneme denk gelen Ayn El Arab Çatışmalarının Türkiye'ye önemli yansımaları olmuştur. PKK elebaşı Abdullah Öcalan'ın ve HDP'nin destek çağrılarıyla sokak eylemleri gerçekleştiren örgüt sempatizanlarının gerçekleştirdiği gösteriler can kayıplarının yaşandığı şiddet eylemlerine dönüşmüştür. 9 Eylül 2015 tarihli ve *"Türkiye-PKK Çatışması: Çatışmalar Neden Tırmanıyor?"* başlıklı haber TSK'yı ve Türk Emniyet Güçlerini hedef alan iki ayrı bombalı terör saldırısı çözüm sürecini sona erdiren gelişmeler olarak ele alınmaktadır. Türkiye'nin bombalı terör saldırlarına karşılık başlattığı PKK'ya yönelik operasyonlardan, *"...Türkiye, PKK'lı Kürt isyancı saldırılarından kaynaklı siyasi kargaşanın ortasında, ağırlıklı olarak Kürtlerin yaşadığı Güneydoğu'da sokağa çıkma yasakları koydu ve güvenlik tedbirlerini arttırdı."* ifadeleriyle bahsedilmektedir. Söz konusu gelişmeleri aktarmak için seçilen vurguların örgütsel söylemle örtüşen yönü kadar, PKK için kullanılan*"isyancı Kürtler*" nitelemeleri dikkat çekicidir.

Haberde, PKK eylemlerini tetikleyen süreç olarak Ayn El Arab çatışmalarında Türkiye'nin YPG'ye yardım etmeyişi gösterilirken çarpıcı ifadeler kullanılmakta ve gelişmeleri Türkiye'nin terörle mücasdele süreci ile ilişkilendiren tartışmalı ifadeler kullanılmaktadır. *"...Pek çok Kürt, Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyindeki Kobani Savaşında Kürt savaşçılara yardım etmemesine kızmıştı."* şeklindeki ifadelerle, PKK/KCK'nın Suriye kolu olarak kurulan PYD/YPG'ye yardım edilmemesine ilişkin bir yorumda bulunulmakta, haberin yeniden üretimi yöntemiyle PYD/YPG'nin *"Kürt"* kimliği ile ilişkilendiren vurgular güçlendirilmektedir. Haberin son bölümünde Suruç patlamasının Kürtler üzerindeki etkisine atfen kullanılan, *"...Bu, Kürtlerin ID'ne (İslam Devleti) karşı*

(Türkiye'nin) harekete geçmekten kaçındığına dair inancını körükledi, çünkü İslamcı aşırılık yanlıları, YPG ve PKK'nın sınırları boyunca birleşmesini önlemek için yararlı bir araçtı." İfadeleri dikkat çekmektedir. Bu ibareler Türkiye'nin, metinde "*İslamcı aşırılık yanlıları"* olarak nitelendirilen Suruç saldırısı failillerini, Irak ve Suriye'deki Kürtlerin sınırıları boyunca birleşmesini önlemek için kullandığına ilişkin PKK/KCK ve PYD/YPG söylemleri doğrultusunda dillendirilmesi anlamına gelmektedir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2015). Dolayısıyla, *"İslamcı aşırılık yanlıları"* olarak ifade edilen DEAŞ'ı yararlı bir araç olarak gördüğü belirtilen ve itham edilen ülke Türkiye'dir. Söz konusu dönemde gerek PKK/KCK gerek PYD/YPG tarafından, cihatçı aşırılık yanlısı grupların Türkiye tarafından araçsal olarak kullanıldığı ve Suruç Saldırısının bu zincirin halkalarından birisi olduğuna yönelik propaganda sıklıkla dillendirilmiş ve Batı basınında yer bulmuştur.

Resim 54*:* Ayn El Arab çatışmaları sürecinde Türkiye-Suriye Sınırında gösteri düzenleyen PKK sempatizanları

2014 yılında DEAŞ'ın Ayn El Arab'a saldırması ve bir anda yüzbinden fazla insanın Türkiye'ye doğru hareket etmesi, uluslararası kamuoyunda ve Batı basınında DEAŞ'la PYD/YPG arasındaki çatışmanın insani kriz boyutunu ön plana çıkarmıştır. Ayn El Arab çatışmalarının kitle medyasında odaklanılan bir diğer boyutu ise, Irak ve Suriye'de geniş bir alanı neredeyse direnişle karşılaşmadan işgal eden DEAŞ'ın durdurulamaz yükselişinden kaynaklı korku ve endişelerdir. Bu süreçte, PYD/YPG'nin medyadaki temsili, metinlerde *"terör ve dehşet ordusu"*olarak nitelendirilen DEAŞ'ın *"karşı konulamaz ilerleyişini durduran Kürt güçler"* şeklindedir. 14 Ekim 2015 tarihli ve *"IŞİD Krizi: Kürtler Anahtar*

Kobani Tepesini Geri Aldı" başlıklı haber, DEAŞ'ın kent merkezinden püskürtüldüğü süreçle ilgili gelişmelere ek olarak YPG'yle ilgili analizlerle örülü bir metindir. van Dijk'in eleştirel haber analizi çalışmalarında başlıkların, makro anlamları ve metinlerin anlam algoritmalarını belirleyici önemine vurgu yaptığı daha önce belirtilmişti.

Başlıkta tercih edilen *"Kürtler anahtar Kobani Tepesini Geri Aldı"* ibaresinde, YPG yerine etnik kimlik vurgunun birçok metinde olduğu gibi burada da ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Metnin girişinde verilen spot başlıktaki ifadeler de ana başlıkta işaret edilen etnik kimlik vurgusuyla paralellik arz etmektedir. YPG'li militanların söz konusu tepeyi ele geçirdiğine ilişkin beyanatlarının verildiği bölümün girişindeki *"...IŞİD'e karşı savaşan Kürt Savaşçılar..."* ibarelerinde de başlıktakine benzer bir tercihle etnik kimlikle özdeşleştirilmiş silahlı bir grup vurgusu ön plana çıkarılmaktadır. İçerikte işlenen bir diğer husus söz konusu dönemde yeni oluşturulmuş olan, DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonunun Irak ve Suriye'de cihatçı aşırılık yanlısı terörle mücadele gündemidir. ABD Başkanı Obama'nın DEAŞ'la mücadele gündemiyle uluslararası koalisyon üyesi yirmi ülke temsilcisini ağırlayacağı toplantıdan, *"...Suriye ve Irak'ta IŞİD'le nasıl mücadele edileceği konulu görüşmelere ev sahipliği yapacak."* şeklinde bahsedilirken, içerikte *"Kürt savaşçılar"* olarak verilen YPG'nin mücadele ettiği DEAŞ'ın küresel güvenlik gündeminin öncelikli sorunlarından birisi olduğuna gönderimde bulunularak YPG'ye açılan meşruiyet alanı genişletilmektedir.

Resim 55*:* Ayn El Arab'ta DEAŞ mevzilerine yönelik ABD hava saldırılarından bir görüntü

Söz konusu dönemde Türkiye'nin Irak sınırındaki PKK hedeflerine yönelik hava harekâtı Ayn El Arab protestoları ile ilişkilendirilerek verilmektedir. Söz konusu harekât, *"...Ayrı bir gelişme de Türk basınında çıkan haberlere göre, Türk savaş uçaklarının pazartesi günü Irak sınırına yakın Hakkari 'de Kürdistan İşçi Partisi'ne (PKK) ait isyancı hedefleri bombalayarak 'ağır kayıplara' neden oldu."* şeklinde verilmiştir. Terör haberciliği ile ilgili yayın ilkelerinde Birleşik Krallık Terörle Mücadele Yasasının çizdiği sınırları kabul ettiğini deklare eden BBC'nin, PKK'ya yönelik harekâtı, örgütün kullandığı isimle ve *"isyancı"* kavramı ile birlikte tartışmalı ifadelerle vermektedir. Haber metninde, İngiltere'nin yanı sıra ABD ve Avrupalı devletlerin de terör örgütleri listesinde yer alan bir terör örgütünü etnik bir azınlığın isyancı grubu olarak nitelendirmesi propagandif bir yaklaşımdır.

ABD ordusu kaynaklarının açıklamalarına dayandırılan bölümde hava saldırıları ile DEAŞ hedeflerinin vurulduğu belirtilirken bu ifadelerin devamındaki, *"...IŞİD'in toprak kazanmaya çalışması ve Kürt milislerin direnmeye devam etmesi nedeniyle sahadaki durumun değişken olmaya devam ettiği belirtildi."* şeklindeki ibareler dikkat çekmektedir. PYD/YPG unsurları için kullanılan kavram *"Kürt milisler"* şeklindedir. Suriye İç Savaşının göç ve insani kriz boyutunu *"Kürt"* kimliği ağırlıklı bir perspektiften ele alan yaklaşım burada da belirgindir. Haberde Ayn El Arab'tan kaçan kadın ve çocukları yıkık dökük ve salaş bir odadaki görüntülerini gösteren bir resmin altında yer alan, *"Çoğu Kürt olan onbinlerce Suriyeli geçen ay Kobani'den kaçtı"* denilmektedir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2014).

Resim 56*:* PYD/YPG ve DEAŞ arasındaki çatışmalardan kaçan Ayn El Arab'lı siviller

Haber metninde, başlıkta tesis edilen bütünsel anlamla ve içerikteki vurgularla birlikte üç ana hususun altının çizildiğini söylemek mümkündür. Öncelikli olarak söz konusu dönemde gücünün zirvesinde olan selefi cihatçı tehdidin büyüyerek devam ettiği ve topraklarını genişletmeye çalıştığı hususu vurgulanmaktadır. İkinci husus, *"Kürt milis gücü*" ve *"Kürt savaşçılar"* olarak belirtilen YPG güçlerinin, *"durdurulamaz"* olarak efsaneleştirilen DEAŞ'la mücadeleye öncülük ettiği hususudur. Haberde örtülü olarak verilen bir diğer ayrıntı ise, DEAŞ'ın önlenemez ilerleyişinin olduğu dönemde ABD Başkanı Obama'nın DEAŞ'la mücadele gündemiyle Koalisyon üyelerini toplaması ve bu küresel tehdidi bertaraf etme arayışlarının *"Kürt savaşçılar"* olarak nitelendirilen YPG'nin bir zafer kazandığı dönemle ilişkilendirilerek verilmesidir. Uluslararası camianın büyüyen terör tehdidine çare aradığı dönemde, PYD/YPG'nin bir umut ışığı olarak sunulması söz konusudur. Bu süreçle dolaylı olarak ilişkilendirilen, Türkiye'nin PKK hedeflerine yönelik hava harekâtında tırnak içerisine alınarak verilen örgütün *"ağır kayıpları"* Irak, Türkiye ve Suriye'deki bütüncül PKK/KCK yapısını olumlayan örtülü bir bakış açısıdır. Batı medyasının ve uluslararası camianın söz konusu dönemde Türkiye'nin PKK/KCK'ya veya PYD/YPG'ye yönelik askeri operasyonlarına dair değerlendirmeleri, bu aksiyonların DEAŞ'la mücadeleyi zaafa uğrattığı yönündedir. Karşı konulamaz boyutlara ulaşmış bir tehdit olarak tasvir edilen ve gücünün zirvsindeki DEAŞ'la özdeşleştirilen cihadi selefizmle mücadele zorunluluğu, söz konusu dönemde bu tehditle sahada aktif olarak mücadele edebilecek tek yerel güç olarak ambalajlanan PYD/YPG için bir dokunulmazlık zırhı olarak kullanılmaktadır.

ii. Rakka Haberleri

Suriye krizinin ilk evrelerinden itibaren ideolojik ve siyasi hedefleri doğruldusunda ülkenin kuzeyinde geniş bir alanı ele geçirme hedefine odaklanan PYD/YPG'nin, Şam yönetimini devirmek veya rejim güçleriyle savaşmak gibi bir motivasyonu olmamıştır. Aksine, 2012 yılında Suriye'nin kuzeydoğusunda rejim güçlerinin boşalttığı bölgeleri çatışmaya girmeden anlaşmalı olarak işgal etmiştir. Yönetimi devirmek için örgütlenen Sünni grupların oluşturduğu Suriye muhalefetinin ABD tarafından desteklenmediği düşünülürse, ABD ve uluslararası koalisyonun desteklediği ve silahlandırdığı YPG ülkedeki en dinamik silahlı gruplardan biri haline gelmiştir. Suriye'deki ılımlı gruplar dahil olmak üzere Sünni muhalefete, cihatçı aşırılık yanlısı unsurlar barındırdığı gerekçesiyle temkinli ve mesafeli yaklaşan ABD, seküler yapısı nedeniyle PYD/YPG'yi doğal müttefik olarak tercih etmiştir.

Suriye'nin kuzeyinde Türkiye sınırı boyunca uzanan yaklaşık 911 kilometrelik hattı kontrol altına alarak özerk bir yönetim kurmayı hedefleyen PYD/YPG, bu bölgeleri hedef alan DEAŞ'ın karşısında mücadele eden güç konumuna gelmiştir. Ayn El Aranb'ta DEAŞ'ı püskürten ve Suriye'nin kuzeyindeki Tel Abyad, Fırat Nehrinin batı yakasındaki Tırşin Barajı ve Membiç gibi bölgeleri işgal eden PYD/YPG, ABD ve uluslararası koalisyonun DEAŞ'ı kesin yenilgiye uğratmak amacıyla planladığı Rakka Operaasyonunda bel bağladığı güç konumuna gelmiştir. Söz konusu dönemde Batı medyasında ve BBC'de öne çıkarılan Rakka algısı selefi cihatçı terörün merkezi olduğuna ilişkin yönüdür. DEAŞ tasvirleri ile sembolize edilen cihadi selefizmin karanlık yüzüne karşılık, *"Kürt savaşçılar"* şeklinde ifade edilen ve etnik dinamiklerden beslenen seküler güç PYD/YPG makul müttefik olarak kodlanmaktadır. Söz konusu dönemde, PYD/YPG'nin bir yandan kendi halkını korurken diğer yandan özgür ve demokratik dünyanın cihatçı aşırılıkla yürüttüğü bu savaşa destek veren güç olarak çerçevelenmesi ve kitlelere sunulması Batı medyasının temel yayın stratejisi olmuştur. 2016 yılından itibaren Rakka'yı DEAŞ'tan kurtarmak için yoğunlaşan askeri çabalar medyada bu eksende işlenmiş, DEAŞ ve PYD/YPG temsilleri bu eksende şekillenmiştir.

Rakka Operasyonu 2016 yılı Kasım aylarında başlamış olmakla birlikte, kenti çevreleyen stratejik noktalara ve lojistik hatlara yönelik operasyonlar daha önce başlamış ve basında geniş yer bulmuştur. 4 Haziran 2016 tarihli ve *"Suriye Çatışması: Birlikler 'IŞİD'in Kontolündeki Rakka Vilayetine Geçti'"* başlıklı haberde, Rusya ve koalisyon hava saldırıları desteğinde SDG'nin Rakka'ya doğru ilerleyişiyle ilgili gelişmeler aktarılmaktadır. İngiltere merkezli Suriye İnsan Hakları Gözlem Evine dayandırdığı ifadelerde DEAŞ'ın Rakka'yı ele geçirme ve sözde hilafet ilan etme süreci anlatılmaktadır. Metnin girişinde, DEAŞ'ın Rakka'yı 2013'te işgal ettiği ve 2014'de hilafet ilan ederek İslam hukukunun katı yorumuna dayalı bir sistem kurduğu vurgulanmaktadır. Metinde DEAŞ'la ilgili ayrıntılara girilmeden kenti kuşatan SDG Güçlerine ilişkin detaylı bilgiler verilmektedir. SDG içerisinde baskın ve belirleyici unsur konumundaki YPG'ye ayrı bir parantez açılmakta ve *"Kürt"* kimliği vurgusu öne çıkarılmaktadır. Rakka Operasyonunun hazırlıklarının devam ettiği dönemde yayınlanan haberde, Suriye krizinin başından itibaren rejimi destekleyen Rusya'nın, Rakka harekâtında ABD ve SDG ile koordineli hareket etme sözü verdiği belirtilmektedir. Daha önce değinildiği gibi PYD/YPG krizin başından itibaren Suriye yönetimi ile savaşmadığı gibi, rejimi destekleyen İran ve Rusya güçleri ile ve Şii milislerle de çatışmamıştır.

Esat Rejimini ayakta tutmaya çalışan Rusya ve İran gibi ülkeler de Suriye'nin kuzeyinde PYD/YPG'nin rejim aleyhine yayılmasına ve işgallerine kayıtsız kalmıştır. Metnin sonunda haberin yeniden üretilerek Kürt savaşçılardan oluştuğu belirtilen YPG'nin Suriye'nin kuzeyinde DEAŞ'la girdiği çatışmalardan galip çıktığı ve bu mücadeleye öncülük ettiğine ilişkin*; "...Kürt Halk Koruma Birliklerinin (YPG) hakim olduğu ittifak (SDG), son iki yıldır ABD liderliğindeki Koalisyonun kilit müttefiki olarak ortaya çıktı ve Kuzey Suriye'de ID'ne (İslam Devleti) karşımücadeleye öncülük etti."* şeklindeki ifadeler dikkat çekmektedir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2016). PYD'nin Fırat Nehrinin batısına geçme girişimlerine Türkiye'nin itirazlarını gidermek ve PYD/YPG'nin Suriye'deki eylemlerini ve işgallerini perdelemek için kurulan SDG'nin omurgasını yine YPG oluşturmaktadır. Rakka Operasyonunda da sahaya sürülen güç yine SDG ve dolayısıyla YPG olmuştur.

Her ne kadar 2015 yılında Ayn El Arab'ta püskürtülen, Tel Abyad ve Mümbiç gibi bölgelerden Rakka'ya doğru çekilmek zorunda kalan DEAŞ, söz konusu dönemde gücünü hala koruyan küresel cihatçı aşırılık tehdidinin kaynağı olarak Batılı ülkeler için endişe kaynağı olmaya devam ediyordu. Bu yönüyle, cihali selefizmle savaş söylemi Soğuk Savaş döneminin *"anti-komünizm"* miti kadar geçerli bir meşruiyet kaynağı ve ruhsattır. Suriye'de PYD/YPG tarafından eylemlerini perdelemek için etkin olarak kullanılan bu söylem, uluslararası camia ve kitle medyası tarafından da en çok kullanılan meşruiyet zemini olmuştur. Altını çizmek gerekir ki SDG olarak adlandırılan paravan örgüt, PYD/YPG'nin sadece Fırat Nehrinin batı yakasına yönelik eylemlerini gizlemek için kullanılmakla kalmamış, PYD/YPG'nin kuruluş tüzüğünde yer alan hedefler doğrultusunda 2019 yılında hayata geçirilen, defacto sözde Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi (KDSÖY) veya sözde *"Rojawa Özerk Yönetimi"* hamlesini gizlemek için de kullanılmıştır(Topçu, 2023, s. 101-102). İncelenen içeriklerde, SDG'nin farklı etnik gruplardan oluşan çok bileşenli ve temsil kaabiliyeti geniş bir yapı olduğu vurgulanırken, bu yapının omurgasını *"Kürt Savaşçılar", "Kürtler"* veya *"Halk Koruma Birlikleri"* şeklinde nitelendirilen YPG'nin oluşturduğuna ilişkin vurgular öne çıkarılmaktadır.

YPG saflarında savaşan yabancı teröristlerle ilgili haberler, Rakka Operasyonu sürecinde de Batı medyasında ve BBC'de geniş yer bulmuştur. 30 Kasım 2017 tarihli ve *"İngiliz Gönüllü Savaşçı Oliver Hall Suriye'de Öldürüldü"* başlıklı haber, YPG saflarında savaşan bir İngiliz uyruklu militanın hikâyesini anlatan benzer metinlerdendir. Metnin girişinde, *"...Portsmouth bölgesinden Oliver Hall, sözde İslam Devleti'ne karşı savaşmak*

için Kürt silahlı gruplara katıldı." şeklindeki ibareler, YPG'ye ilişkin alışılagelmiş etnik kimlikle ilişkilendirilmiş milis gücü nitelemesine işaret etmektedir. Metinde YPG saflarında savaşan bir başka İngiliz vatandaşının, Rakka'da mayın temizlerken öldüğü belirtilen Oliver Hall'la ilgili *"…orada bulunmaktan mutluluk duyan sevimli bir delikanlı…"* şeklindeki sözleri sempati uyandıran gönüllü bir savaşçı imajını vurgulamaktadır. Hall'ın ölümü halinde yayınlanmak üzere kendisinin kayda aldığı ve sevdiklerine veda ettiği video kaydından bahsedilirken, ölüm teması ön plana çıkartılarak Suriye İç Savaşında DEAŞ'a karşı mücadele eden savaşçıların bir ideal uğruna hayatlarından vazgeçmeleri olgusunun altı çizilmektedir. Hall'ın video kaydındaki, *"…Maalesef bunu izliyorsanız tüm aileme ve dostlarıma selamlar. Biji Kürdistan. (Yaşasın Kürdistan…"* şeklindeki veda sözleri üzerinden PYD/YPG'nin ideolojik ve siyasi hedeflerini öne çıkartan propagandif vurgular dikkat çekicidir. YPG saflarında savaşan yabancıların en fazla vurguladıkları iki misyon, küresel tehdit boyutundaki *"selefi cihatçı terörle savaş"* ve *"Kürtlerin mücadelesine destek"* söylemidir. Bu metinde de benzer şekilde *"İslam Devleti (ID)"* olarak aktarılan DEAŞ'la savaşmak için gönüllü olarak Suriye'de bulunduğunu ses kaydındaki veda mesajında dile getiren İngiliz uyruklu terörist sözlerini PYG militanlarının en kült sloganlardan birisiyle *"Biji Kürdistan"* sözleriyle bitirmektedir.

Resim 57*:* PYD/YPG saflarında savaşırken öldürülen İngiliz uyruklu terörist Oliver Hall

Suriye'de YPG saflarında bulunan bir başka İngiliz uyruklu militan eski asker Kevin Benton'ın Hall hakkındaki, "…IŞİD'i durdurmak istiyordu." şeklindeki sözleri, DEAŞ'la

mücadele etme misyonuyla donanmış gönüllü imajını pekiştirmek için kullanılan vurgulardır. Altını çizmek gerekir ki Türk güvenlik kaynakları ve YPG'ye ilikşin istihbarat raporlarında sıklıkla gündeme getirilen konulardan birisi, YPG saflarında savaşan yabancı teröristler ve eski askerlerdir. Haber metinlerinde bu militanlar "gönüllü" olarak nitelendirilmektedir. Hall'ın Irak üzerinden Suriye'ye geçtiği ve burada "Halk Koruma Birlikleri" olarak adlandırılan sözde "Kürt Silahlı Birliklerinin eğitim akdemisinde" eğitim aldığı ve yabancı savaşçılardan oluşan özel bir grupla birlikte YPG saflarında savaştığı belirtilmektedir. Haberin yeniden üretilmesi suretiyle, İngiltere'de YPG saflarında savaştığı için adli süreçlere tabi tutulanların varlığına karşışlık, Birleşik Krallık yasalarında YPG'nin yasaklanmadığı belirtilerek adeta hedef kitleye legal bir yapı olduğu ve isteyen herkesin katılabileceği mesajı verilmektedir. Söz konusu metinde, PKK/KCK ve PYD/YPG'nin Avrupa yapılanmasının İngiltere örgütlenmesi Britanya Kürt Dernekleri Federasyonuna atfen, "…Birleşik Krallıktaki Kürt Dayanışma Grubundan yapılan açıklamada, 'Oliver Hall'un ailesi ve arkadaşlarıyla en derin duyguları paylaşıyoruz.'" şekildeki taziye mesajına yer verilmek suretiyle, örgüt'ün Birleşik Krallık'taki STK kisvesi altındaki yapılanmasının propagandası yapılmaktadır.

Metinde, *"Suriyeli Kürtler"* ve *"Kürt savaşçılar"* gibi kelimelerle tasvir edilen YPG militanları ile aynı amaçlar için birlikte savaşırken ölen İngiliz vatandaşlarının hikayeleri üzerinden kutsanan bir mücadele ön plana çıkarılmaktadır. DEAŞ'la mücadele zemininde karartılan izler, PYD/YPG'nin siyasi ve ideolojik hedeflerine odaklı eylemlerini, onun Suriye İç Savaşındaki eylemlerini ve işlediği insan hakları ihlallerini perdeleyen bir propaganda stratejisine işaret etmektedir. Devlet dışı silahlı grupların ve terör örgütlerinin vekil ordular olarak kullanıldığı bu süreçte, küresel boyutta kitle rızasının imalatı cihatçı aşırılıkla mücadele söylemi üzerinden yapılmaktadır. 2013 yılında katliamları, vahşi infazları ve dünyaya parmak sallayan tehdit videoları ile DEAŞ kaynaklı bir korku iklimi inşa edilmiştir. Üç yıl gibi kısa bir sürede Irak ve Suriye'de muvazaalı bir şekilde hızla yükselen ve yenilmez terörist ordular olarak efsaneleştirilen DEAŞ karşısında, sahaya sürülen başka bir terör örgütünün *"başarıları"* çerçevelenerek tüm dünyaya umut ışığı olarak sunulmuş, bu yapılar küresel alemin nazarında meşrulaştırılmıştır. DEAŞ'ın hızla gerilemesine ve düşüşüne karşılık, yaklaşık 70 binin üzerinde silahlı militanı bünyesinde bulunduran ve Suriye'nin yaklaşık % 37'sini işgal etmiş bulunan PYD/YPG'nin muvazaalı yükselişine, bölge ülkelerinden ve Türkiye'den haklı itirazlar gelmiştir. Üç yıl gibi kıa sürede parlayıp sönen *"küresel cihatçı selefizm tehdidiyle savaş"* yaygarası arasında

Suriye'nin nerdeyse üçte birinin iki örgüt arasında karşılıklı el değiştirmesi kayda değer kuşkular barındırmaktadır.

YPG'nin DEAŞ'la mücadelesine ilişkin propagandif vurgular, örgüt saflarında savaşan yabancı teröristlerin hikayeleri ve röportajlarını içeren haberlerde daha yoğun olarak öne çıkarılmaktadır. 26 Nisan 2018 tarihli ve *"Jack Holmes: Öldürülen Savaşçı Rakka'dan Ayrılmak Üzere İdi"* başlıklı haberde, İngiliz uyruklu militanın hikayesi anlatılmaktadır. Holmes isimli militan, birden fazla metine konu edilerek adeta sembolleştirilmiştir. Söz konusu metinlerde Holmes'in hikayesini anlatan cümlelerin arasına serpiştirilmiş sistematik bir PYD/YPG propagandası belirgindir. Metnin girişinde verilen bölümdeki, *"İslam Devleti (ID) ile savaşmak için Suriye'ye giden bir İngiliz…"* ibareleri, Holmes'ın Suriye'de YPG saflarında bulunma gerekçesine işaret etmektedir. Holmes'in DEAŞ militanları tarafından bırakılan bombalı intihar yeleğini imha etmeye çalışırken öldüğü belirtilirken, İngiliz uyruklu militanın ölümünü aktaran adli tabibin sözlerine dayandırılarak aktarılan bölümdeki, *"…patlamanın trajik bir kaza olduğunu ve Bay Holmes'ın başkalarını kurtarmaya çalışırken öldüğünü söyledi."* ibareleri dikkat çekmektedir. Adli tabibin Holmes'ın ölümüne ilişkin*"…patlamada başından ciddi şekilde yaralandığını ve öleceğini duydu."* şekildeki sözleriyle militanın ölümü dramatize edilmektedir.

İngiliz gönüllü Holmes'ın Suriye'de YPG saflarına katılmış olması dolayısıyla İngiltere'de aleyhine açılan soruşturma kapsamında, ailesinin yaptığı savunmadan alıntılar yapılarak aktarılan bölümde, Suriye'ye gitmekten caydırılmak istendi ise de gitmekte kararlı olduğu belirtilmektedir. İçerikte Holmes'ın YPG saflarında yaptıklarının anlatıldığı bölümdeki *"…Kürt milislerle birlikte Tel Hamis, Membiç ve Tabqa dahil olmak üzere önemli kasaba ve ve köylerden (IŞİD'i) çıkarmak için operasyonlarda savaşmıştı"* şeklindeki ibarelerde YPG, etnik kimlikle özdeşleştirilerek *"Kürt milisler"* şeklinde verilmektedir. Birçok yerleşim yerinde hakimiyet kurarak Suriye'nin kuzeyinde özerklik ilan eden PYD/YPG'nin siyasi amacı ve işgalleri, DEAŞ'ın buralardan çıkarılması üzerinden meşrulaştırılmaktadır. Adli tabibin, iyi niyetle bile olsa Suriye gibi savaş bölgelerine gitmenin ölümcül sonuçlarının olabileceğine ilişkin sözlerine yer verilmekte ve DEAŞ'la savaş için YPG'ye katılma iradesinin bir vecibe ve iyi niyet göstergesi olduğuna işaret edilmektedir.

Holmes'ın ölümünden bir gün önce annesiyle konuştuğu belirtilirken, annesinin patlamaya ilişkin, *"…Gitmeden (Rakka'dan ayrılmadan önce) önce orayı (Rakka) güvenli*

hale getirmek istedi." şeklindeki sözleri üzerinden İngiliz uyruklu militanın adanmışlığına vurgu yapılmaktadır (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2018). Metnin genelinde iki bağlamın ön plana çıkarıldığını söylemek mümkündür. Bunlardan birincisi, PYD/YPG'nin *"Kürt"* kimliğiyle ilişkilendirilerek temsil edildiği hususudur. İkinci husus ise DEAŞ'ın ilerleyişini durdurmak için verilen mücadeledir. YPG saflarındaki yabancı uyruklu militanların kendisini savunan bir halk olan Kürtlerle birlikte savaştığı ve aynı zamanda bu savaşın küresel terör tehdidinin kaynağı DEAŞ'a karşı yürütüldüğü vurguları, Suriye'de bulunmalarının meşru ve geçerli dayanağı olarak aktarılmaktadır.

Resim 58*:* Rakka'da öldürülen yabancı uyruklu terörist Jack Holmes için PYD/YPG'nin İngiltere yapılanması tarafından düzenlenen cenaze töreni

Soğuk Savaş konjenktürü, küresel sol ve küresel sağ bloklar arasında cereyan eden yapısıyla karakteristik anlamda bloklar çatışmasıdır. Bu dönem; etnik çatışmaların gözden düştüğü, bu çatışmaların iptidai zamanlardan kalma ve küresel sistem için artık belirleyiciliği olmayan bir fenomen olduğu yükselen anlayıştı. 20. yüzyılın başlarında imparatorluklar çağının sonunu getiren katalizör durumundaki etnik temelli çatışmalar, Soğuk Savaş döneminde gözden düşmüşken, 1990'lı yıllar küresel dünyanın yeniden hatırladığı ve kullanmaya başladığı enstrüman olmuştur. 1990'ların başlarında başlayan Bosna ve Çeçenistan Savaşları, Afrika'da Somali ve Sudan çatışmaları, Ruanda katliamı, günümüzde Ukrayna-Rusya savaşını besleyen dinamikler etnik motivasyonlardır. 1990'lardan itibaren yaşanan bölgesel çatışmaların karakteri, dünyanın bu eski hastalıkla yeniden yüzeleştiği gerçekliğinine işaret etmektedir (Wallerstein, 2018, s. 66-67). On yılı geride bırakan Suriye

İç Savaşınına ilişkin, uluslararası politikada ve kitle medyasında en fazla öne çıkarılan fenomenlerden birisi de Kürt kimliğine odaklı boyutudur. Suriye krizinde dini motivasyonlardan beslenen cihatçı aşırılık baskın karakter olarak görünüyor olmakla birlikte, cihadi selefizmle mücadele söylemine eklemlenerek zemin kazanan PYD/YPG iç savaşın baskın aktörlerinden birisi haline gelmiştir. Hâlihazırda Suriye topraklarının yaklaşık % 37'sini kontrol eden PYD/YPG'nin ilan ettiği defacto Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi, sözde *"Kürdistan"* projesinin provası niteliğindedir.

5.3.2.4.Özgür Dünyanın Değerleri İçin Cihatçı Aşırılıkla Savaş

Soğuk Savaş döneminde uluslararası siyasete egemen olan komünizmle mücadele söyleminin yerini, 1990'lı yıllarda Orta Doğu kaynaklı aşırılık yanlısı fundamentalist akımlarla mücadele almıştır. Cezayir'de İslami Selamet Harelketinin yükselişi ve iktidara gelişi, Mısır'daki ihvan hareketinin yanı sıra Pakistan'da Cemaat-i İslami Hareketi ve Sovyetler Birliği işgali sürecinde Afganistan'da güçlenen Taliban hareketinin yanı sıra İran'daki Şii Molla Rejimi ve cihatçı gruplar esas alınarak küresel tehdit tanımlaması yapılmıştır. 1990'lı yıllarda siyasal mekanizmalar üzerinden iktidarı ele geçirme deneyimleri ve girişimleri ya başarısız olan siyasal İslamist hareketler gerileme sürecine girmiştir. Keza 1990'larla sınırlı kalan siyasi akımların iktidar serüveni somut olarak sadece iki ülkede mümkün olmuştur. Siyasal İslamist hareketler İran ve Sudan'da dini söylemleri esas alarak iktidara gelirken, FIS'in Cezayir deneyimi askeri darbe ile son bulmuştur (Huntington, 2021, s. 152-153).

Komünist Blokun dağılmasıyla ABD'nin küresel güç olarak öne çıktığı tek kutuplu Yeni Dünya Düzeninde kabul gören siyasal sistem demokratik rejimler olmuştur. Yeni binyılda İslam dünyasına yönelik sömürü ve işgal politikalarının merkez aktörü liberal demokratik blok, siyasal yollardan ve seçim süreçlerinde iktidara gelemeyen ve sistemden dışlanan radikal ve selefi grupların hedefi olmuştur. Orta Doğu'daki tarihi, siyasi, etnik ve dinsel koşulların etkisiyle birikmiş olan Batı karşıtlığı, Soyetler Birliği işgaline direnen gruplar için örgütlenme zemini olmuş ve bu gruplar kürsel eylem kapasitesine ulaşmıştır. ABD'nin Soğuk Savaş stratejisi Yeşil Kuşak Projesinin ürünü olan silahlı gruplar, 1990'lardan sonra ABD ve NATO tarafından komünizm tehdidinin yerine küresel sistemin önündeki yeni potansiyel tehdit kaynağı olarak kodlanmıştır.

Küresel terörizmle savaş 11 Eylül sadırılarından sonra ABD'nin askeri stratejisinin en önemli dayanaklarından birisi olmuştur. Cihatçı selefizmle savaş olarak

kavramsallaştırılan ABD'nin yeni stratejisinin, uluslararası camia için dayatılarak endoktrinasyona dönüştüğünü söylemek mümkündür. Afganistan'ın işgalinden sonra ikinci Irak Harekâtında ve Suriye İç Savaşında ABD askeri stratejisini şekillendiren temel dinamik, 2002 yılında ABD Güvenlik Stratejisi Belgesine giren, uluslararası işbiriliği iklimi, özgür ve demokratik dünyayı tehdit eden küresel terörle mücadele söylemidir. Bu belgede altı çizilen, 20. yüzyılın zorlu ve büyük çaplı uluslararası çatışmalarının gösterdiği ve ortaya çıkardığı gerçekliğin, gerek ulusal gerek uluslararası düzlemde tek bir sürdürülebilir modele işaret ettiği hususudur.

Uluslararası camianın 20. yüzyıldaki acı tecrübelerinin de etkisiyle ortaya çıkan bu gerçeklik, Dünya için yeni dönemde tek belirleyici modelin *"özgürlük, demokrasi ve serbest piyasa ekonomisi"* ilkelerinin hakim olduğu bir düzendir. Böyle bir küresel iklimin tesis edilmesi halinde, devletler 20. yüzyılın kötü hafızasını oluşturan amansız çatışmalar ve yıkıcı savaşlarla uğraşmak yerine, çabalarını sürdürülebilir barış, istikrar ve refah düzeni için seferber edebileceklerdir. Bu yaklaşımın Dünyaya hakim kılınabilmesinin önündeki güncel tehdit olarak ise, o günlerde etkileri oldukça taze olan 11 Eylül Saldırılarının faili cihatçı aşırılık yanlısı terör örgütleridir. Bu bağlamda cihatçı aşırılıkla savaşmak ve terörü besleyen faktörleri yerinde bertaraf etmek için önleyici savaş doktrini uygulamaya konulmuştur (Kissinger, 2016, s. 350). Keza, Afganistan'ın ve Irak'ın işgaline ilham kaynağı olan *"demokratikleştirme"* ve *"özgürleştirme"* söylemlerinin ilham kaynağı ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi Belgesinde karşılık bulan bu tehdit algılamasıdır. Suriye krizini, Baas diktatörlüğünü görevden uzaklaştırmak suretiyle Suriye'de özgürlükçü ve demokratik bir rejime kavuşturmak bağlamından koparan ve terörle savaş sorunsalına odaklı bir zemine kaydıran faktörler de aynı dinamiklerdir. DEAŞ ve El Kaide'ye bağlı grupların Suriye'deki varlığı ve eylemleri etnik ve ayrılıkçı grupların zemin bulmasının ve belirleyici olmasının dayanağı olmuş, PYD/YPG bu faktörlerden beslenerek Suriye krizinin başat aktörlerinden birisi haline gelmiştir.

i. Ayn El Arab Haberleri

PYD/YPG'nin 2012 yılında işgal ettiği Ayn El Arab'ın DEAŞ'ın hedefi olması, aylarca devam eden şiddetli çatışmalara neden olmuştur. DEAŞ ve YPG arasındaki çatışmalar etnik ve ayrılıkçı bir örgütle selefi cihatçı yapıdaki bir diğer örgütün çatışması olması dolayısıyla, Suriye İç Savaşının en ayırt edici bileşenlerinden birisi olmuştur. 2014 yılı Eylül ayında Ayn El Arab'ı hedef alan DEAŞ saldırıları, Batı medyasında geniş yer

bulmuştur. Rakka'daki ve Irak'taki dehşet görüntüleri ile hafızalara kazınan terörist dehşetin Kürtleri hedef alan bir tehdit olarak Ayn El Arab kentine dayandığı ve bir an önce aksiyon alınması gerektiği Batı medyası içeriklerinde öne çıkarılan algı olmuştur. Bu dönemde çıkan haberlerde ABD ve uluslararası koalisyonun hava operasyonları desteğinin geç kalmış ve yetersiz bir askeri eylem olduğu yorumları kitle medyası içeriklerinde belirgindir. Sınırlarının dibindeki bu trajediye bir an önce müdahale etmesi gerektiği algısı ile PYD/YPG'nin taleplerini karşılaması için Türkiye'nin yoğun olarak baskılandığı görülmektedir. PYD/YPG'nin destek taleplerinin meşruiyeti kenti ve sivilleri hedef alan selefi cihatçı terör tahdidine dayandırılmakta idi. Kentteki çatışmaların devam ettiği süreçte çıkan haberlerin dışında YPG ve DEAŞ'la ilgini analiz ve değerlendirmelerde, Ayn El Arab çatışmaları Suriye İç Savaşı'nın dönüm noktalrından birisi olarak işlenen konu olmuştur.

8 Ekim 2014 tarihli ve *"Kobane: IŞİD ve Suriye Kürtleri Şiddetli Sihalı Çatışmalarda"* başlıklı haber, Ayn El Arab kentini hedef alan DEAŞ saldırılarının şiddetlendiği ve çatışmaların tırmandığı dönemde yayınlanmıştır. Metinde, *"DEAŞ terörü"* ve *"Kürt savaşçıların direnişi"*ne vurgu yapan bir propaganda dili hâkimdir. Metnin girişinde ABD hava saldırlarının desteği ile DEAŞ'a direnen YPG militanları için kullanılan niteleme *"Kürt Savaşçılar"* şeklindedir. Üç haftayı geride bırakan çatışmalarda ölü sayısının 400'ü geçtiği, 160 binden fazla sivilin Ayn El Arab'ı terketmek zorunda kaldığı belirtilmektedir. Kentin DEAŞ'ın eline geçmesi durumunda Türkiye sınırında uzun bir hattı kontrol altına almış olacağı ve bunun da en önemli finans kaynağı kaçak petrol ticareti olan örgüt için stratejik bir kazanım anlamına geldiği vurgulanmaktadır. Bu ifadeler söz konusu dönemde sınırlarını DEAŞ militanlarının geçişine a.tığı yönünde Türkiye'ye yöneltilen bir suçlamaya örtülü atıfla yapmaktadır. O dönemlerde PYD/YPG ve ABD kaynakları Türkiye'nin DEAŞ'a müsamahakar davrandığı, akaryakıt ticaretine göz yumduğu, DEAŞ'lı militanların Türkiye-Suriye sınırından rahatça geçiş yaptığı şeklindeki Türkiye'ye yönelik ithamları çağrıştıran ifadeler metinde yoğun olarak kullanılmaktadır.

Çatışma ortamı ve DEAŞ saldırganlığını tasvir eden ifadelerde harabeye dönmüş bir kent resmi çizilmektedir. Anılan dönemde PKK elebaşı Abdullah Öcalan ve HDP'nin çağrıları ile protesto eylemlerine katılan ve Ayn El Arab kentinin hemen karşısında, sınırda gösteri düzenleyen gruplara ilişkin, *"Büyük ve küçük gruplar halinde çitin olabildiğince yakınıda toplanarak meydan okuma ve dayanışma sloganları atıyorlar. IŞİD'in yükselişine Ankara'nın suç ortaklığı olduğuna inandıkları için Türkiye'ye kızgınlar."* şeklindeki ifadeler söz konusu dönemde PYD/YPG'nin de sıklıkla dillendirdiği Türkiye'nin DEAŞ'ın

yükselişinde amil olduğu, örtülü olarak desteklediği ve Türkiye'den silah gönderildiğine ilişkin ithamlar, PYD/YPG'nin söylemleri doğrultusunda aktarılmaktadır. Metinde ayrıca ABD dışişleri Bakanı John Kerry'nin, *"...Kobani Halkı için derin endişe duyduğu..."* şeklindeki ifadeler aktarılmaktadır.

Resim 59*:* Ayn El Arab sokaklarında DEAŞ ve PYD/YPG arasında yaşanan çatışmalardan görüntüler

Daha önce değinildiği gibi Suriye krizi, bir milyona yakın insanın hayatını kaybettiği, yaklaşık 6 milyonu ülke dışına çıkmak zorunda kalan 11 milyondan fazla insanın yerinden edildiği insani bilançosu son derece ağır bir iç savaş şeklinde cereyan etmiş ve oniki yılı geride bırakmıştır. Bu süreçte PYD/YPG'nin işgal ettiği bölgelerden 750 bini Irak'a, 350 bini Türkiye'ye olmak üzere yerlerinden sürülen yaklaşık bir milyon Suriyeli Kürt'ün trajedisi Batı medyasında ve uluslararası platformlarda görmezden gelinmiştir. SDG adı altındaki muvazaalı yapının perdelediği PYD/YPG, Kürt nüfusun yoğun olduğu yerleşim yerlerinin dışında farklı etnik ve dinsel grupların yaşadığı bölgeleri de kapsayan ülkenin nerdeyse % 37'lik kısmını işgal ederek defacto otonom bir yönetim ilan etmiştir. Metinde, ABD Genel Kurmay Başkanı Dempsey'in DEAŞ'ın nispeten zayıflatıldığına ve şartlar elverdikçe hava desteği sağlandığına ilişkin sözlerinin aktarıldığı bölümde, Pentagon sözcüsünün DEAŞ'la mücadelenin uzun soluklu ve sadece askeri boyutu olmayan zorlu bir süreç olduğuna yönelik değerlendirmeleri öne çıkarılmaktadır. Dolayısıyla bu metinde DEAŞ'ta vücut bulmuş olan küresel cihadi selefizm tehdidi ile mücadelenin uzun, netameli

ve askeri alanla sınırlı olmayan çok bileşenli bir süreç olduğu vurgulanmaktadır. Propganada stratejisinin en yaygın metotlarından birisi olan zora dayalı ikna ve korku duvarları inşa etme sürecinde olduğu gibi DEAŞ kaynaklı tehdit algısı yoğun bir şekilde işlenmektedir. Küresel düzeyde kitle rızasını imal etmek için kullanılan söylem ise anti-komünizmin yerini alan yeni bin yılın tehdit algısı cihadi selefizmle mücadeledir.

DEAŞ'ın Rakka'daki varlığını sonlandırmak için, kenti çevreleyen stratejik noktaların işgal edilmesi ve kente giden önemli güzergâhların kontrol altına alınması yaklaşık iki yıllık bir hazırlık süreci gerektirmiştir. Bu süreç PYD/YPG'nin yeni bölgeleri ve yerleşim yerlerini işgal etmek için kullandığı bahanelerden olmuştur. Rakka harekâtına hazırlık adı altında birçok yerleşim yeri bu gerekçeyle YPG tarafından işgal edilmiştir. 16 Haziran 2015 tarihli ve *"Tel Abyad, Suriye Kürtleri İçin Bir Dönüm Noktası mı?"* başlıklı analizde, Rakka'nın kuzeyinde yer alan Tel Abyad'ın YPG tarafından işgal edilmesi bu yönüyle değerlendirilmektedir. Tel Abyad'ın YPG güçleri tarafından işgal edilmesi, örgütün Türkiye-Suriye sınırında oluşturduğu terör koridoruna bir halka daha eklemesi anlamına gelmekte idi. Metnin girişinde yer alan, *"... Tel Abyad'ın İslam Devleti'nden (ID) alınması, Suriye'deki baskın Kürt milis YPG ve Suriye'nin kuzeyindeki siyasi kolu PYD'nin elde ettiği bir dizi kazanımın sonuncusudur."* şeklindeki ibareler, Tel Abyad'ın işgalini iki gerekçe ile aklamaktadır. Bunlardan ilki bunun DEAŞ'a karşı kazanılmış bir zafer olması, diğeri ise Suriye Kürtlerini temsil eden bir yapı olarak *"Kürt milisler"* olarak ifade edilen PYD/YPG'nin bir kazanımı olmasıdır.

YPG'nin DEAŞ'ı Ayn El Arab'tan püskürttüğü çatışmalara atfen kullanılan, *"Ocak ayında Kürt savaşçılar, IŞİD'i daha doğudaki başka bir sınır kasabası olan Kobane'den sürdüklerinde Dünya'nın dikkatini çekti"* ibareleri, PYD/YPG'nin Ayn El Arab'ta söz konusu dönemde kazandığı başarı ile uluslararası camianın takdirini kazandığı vurgulanmaktadır. Ayn El Arab'taki başarının değerini arttıran husus ise; uluslararası camianın en önemli endişe ve tehdit kaynağı olarak gördüğü cihatçı selefizme karşı kazanılmış olmasıdır. Bu bağlamda örgütün Tel Abyad'ı işgali kadar, Suriye'nin kuzeyindeki diğer eylemleri de DEAŞ'la mücadele ekseninde meşrulaştırılmaktadır. Belirtmek gerekir ki PYD/YPG'nin işgali sonrasında Tel Abyad'ta örgütün zulmünden kaçan binlerce sığınmacı Şanlıurfa'ya bağlı Akçakale'ye sığınmış, ancak Batı medyası bu konuya neredeyse hiç değinmemiştir. *"YPG'nin Kobani'deki zaferi sembolik olarak önemliydi, ancak Tel Abyad çok daha stratejik bir değere sahip..."* ifadeleri dikkat çekicidir. PYD/YPG'nin Ayn El Arab'taki zaferinin DEAŞ'la mücadelenin kırılma noktası olduğu ve

o döneme kadar yenilmez olarak efsaneleştirilen DEAŞ'ın yenilebileceğini ispatlayan ilk zafer olduğu Batı medyasında ve BBC'de sıkça vurgulanmıştır.

DEAŞ'ın daha sonraki dönemde hızlı çöküşü, DEAŞ'ın kısa süredeki muvazaalı yükselişine PYD/YPG'ye alan açmak ve Suriye İç Savaşındaki işgallerine dayanak oluşturmak için göz yumulduğu kuşkularını gündeme getirmiştir. *"Tel Abyad'ın uzun süreli kontrolü, YPG'nin Suriye'nin kuzeyinde elinde bulundurduğu ve üç "kanton" halinde organize ettiği bitişik olmayan bölgeleri birbirine bağlama hedefine ilerletecektir. (Bunlar) Afrin (Halep'in batısı), Kobani (Tel Abyad'ın batısı) ve El Cezire (Kuzeydoğu Haseke eyaleti)..."* şeklindeki ifadeler, kısa vadede Rakka harekatına hazırlık gibi görünmekle birlikte Tel Abyad'ın işgalinin aslında YPG'nin özerk kanton yönetim modeli ile sözde Kürdistan hedefine giden yolda attığı önemli ve stratejik adımlardan birisi olduğuna yapılan vurgu bu tezi destekler niteliktedir. Bu bağlamda PYD/YPG'nin eylemlerinin söylemsel düzeyde meşrulaştırılması için kullanılan DEAŞ'la mücadele veya genel anlamıyla 2002 yılı sonrasında ABD'nin ulusal güvenlik doktrini haline gelen küresel selefi cihatçı terörle mücadeledir.

Resim 60*:* Sözde örgüt bayrakları ile yürüyen PYD/YPG'li teröristler

Tel Abyad'ın alınmasının PYD/YPG'nin siyasi hedeflerindeki anahtar rolüne ilişkin, *"...YPG Tel Abyad'ı elinde tutabilir ve Kobani'yi El Cezire'ye bağlamak için kullanabilirse, ABD liderliğindeki ID (İslam Devleti) karşıtı Koalisyon için stratejik değerini arttırarak*

Kürtlerin çoğunlukta olduğu Kuzeydoğu Suriye'deki özyönetim yapılarını güçlendirecektir." şeklindeki değerlendirmeler dikkat çekicidir. Bu bölümde haberin yeniden üretilmesi suretiyle Tel Abyad'ın işgalinin DEAŞ'la mücadeledeki stratejik önemi dolayısıyla meşrulaştırılması ve PYD/YPG'nin ideolojik ve siyasi hedeflerine ulaşmasındaki rolü vurgulanmaktadır. Haber metninde, DEAŞ'la mücadele söyleminin, PYD/YPG'nin siyasi amaçlarını gerçekleştirmek için attığı adımları perdelemek amacıyla araçsal olarak kullanıldığına işaret eden vurgular ağırlıktadır.

Türkiye'nin, PYD/YPG kaynaklı güvenlik endişeleri nedeniyle Suriye'deki İslamcı yapılara karşı müsamahakâr politikalarının DEAŞ'la mücadeleyi zaafa uğratan tutumuna yönelik eleştiriler ABD'li yetkililerin demeçlerine dayandırılarak aktarılmaktadır. Türkiye metinde *"ID (İslam Devleti)"* olarak verilen DEAŞ'la mücadele etmek yerine Esad'ı devirmeye odaklanmakla suçlanmaktadır. Dolayısıyla, DEAŞ'la mücadelenin bir endoktrinasyona dönüştüğü ve Suriye İç Savaşı'na müdahil tüm ülkeler için bir dayatma gerekçesi olduğu görülmektedir. Bu noktada PYD/YPG'yi *"ideal müttefik"* yapan kritelere vurgu yapan, *"...Bu bağlamda YPG, Suriye'de Koalisyonun ID'ne (İslam Devleti) karşı istekli ve yetenekli bir kara gücü ortağı olarak öne çıkıyor. Grup (YPG), diğer birçok büyük Suriyeli muhalif grup tarafından benimsenen çeşitli İslamcı kimlik tonlarıyla taban tabana zıt olan PKK'nın, laik, sol tabanlı görüşünü benimsiyor."* şeklindeki ifadeler göze çarpmaktadır. Bu bölümde, küresel cihatçı aşırılık tehdidi ile savaşa ilham veren kavramlarla PYD/YPG'nin ideolojik ve siyasi kimiliğini tanımlayan değerlerin örtüştürülmesi yöntemiyle meşrulaştırıldığı bir propaganda dili kullanılmaktadır.

Metnin devamında, YPG'yi DEAŞ'la Savaşta etkin bir güç konumuna getiren savaş yetenekleri aktarılırken kullanılan, *"...Birçoğu PKK tarafından eğitilmiş olan YPG savaşçıları, sadece Suriye'de değil, Irak'ın kuzeybatısındaki bazı bölgelerde de ID'ne (İslam Devleti) karşı mücadelede yeteneklerini kanıtladı."* vurgularının altı çizilmektedir. Örgütün DEAŞ'la mücadelede rüştünü ispatladığına vurgu yapılırken, PKK/KCK ve PYD/YPG arasındaki organik ve örgütsel bağları teyit eden ifadelere de yer verilmektedir. Türkiye'nin PYD'nin terör örgütü olduğuna ilişkin tezlerinin en önemli dayanağı, PKK ile olan ilişkileri ve örgütün Suriye kolu olarak örgütlenmiş olmasıdır. Aynı şekilde PYD'yi terör örgütü olarak tanımayan ABD ve Batılı devletlerin dayanağı ise PYD'nin ayrı ve müstakil bir yapı olduğu, PKK ile bir bağının olmadığına ilişkindir. DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonuna komuta eden ABD'li askeri yetkilinin, YPG'nin Ayn El Arab'taki sunulmuş zaferine atfen kullandığı, *"...2014 sonbaharından bu yana, hem Irak hem Suriye'deki Kürt*

Güçleri, Koalisyon tarfından sağlanan imkânlarla yalnızca DEAŞ'tan (IŞİD için aşağılayıcı bir terim) toprak aldılar ve asla teslim etmediler." şeklindeki övgü dolu ifadelerden bahsedilerek, örgüt DEAŞ'la mücadele üzerinden çerçevelenmektedir. Bu sözlerin devamında, koalisyonun YPG'ye yönelik desteğini yeterli bulmayan bir yaklaşımla haberin yeniden üretildiği ve PYD/YPG'nin daha fazla desteklenmesi gerektiğinin altının çizildiği görülmektedir. PYD/YPG'nin Şam yönetimiyle yaptığı anlaşmaya dayalı olarak önemli bir alanı mücadele etmeden ele geçirdiğinin belirtildiği bölümde, Esad Rejimiyle YPG arasındaki bu saldırmazlık anlaşmasının DEAŞ'la mücadeleye katkısı, *"…YPG'nin cihatçı gruplarla savaşmaya odaklanmasına olanak sağladı."* ifadeleri ile vurgulanmaktadır (Salih, BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2015). Söz konusu dönemde çıkan haber metinlerinde, YPG'nin meşrulaştırılmasında ön plana çıkarılan cihatçı aşırılık yanlısı gruplarla savaşan seküler kodlara sahip bir silahlı grup çerçevesi burada da göze çarpmaktadır.

Resim 61: PYD/YPG ve DEAŞ arasındaki çatışmalarda harabeye dönen Ayn El Arab'tan bir görüntü

Metnin sonunda YPG'nin DEAŞ'la mücadeleye daha fazla odaklanabilmesi ve sürecin riske edilmemesi adına, Türkiye ile PKK arasında yürütülen Çözüm Sürecinde ilerleme kaydedilmesi ve YPG üzerindeki Türkiye kaynaklı psikolojik baskının hafifletilmesi gerektiğinin altı çizilmektedir. YPG'nin, rejimin devrilmesi yerine DEAŞ'la mücadeleye odaklanmasının, Suriye'de etkin diğer muhaif gruplar ve uluslararası koalisyonun Esad karşıtı üyeleri nazarında PYD'nin itibar kaybı yaşamasına neden olduğu vurgulanan bir diğer husustur. Metnin genelinde ön plana çıkarılan nokta, PYD/YPG'nin

PKK ile olan bağlantıları ve bu mirasın bir sonucu olarak, savaşçı yetenekleri ve ideolojik kodları bakımından DEAŞ'la mücadelede en makul müttefik olduğudur.

1 Aralık 2016 tarihli ve *"IŞİD Kilit Savaşlarda Ne Yaptı?"* başlıklı haberde DEAŞ, söz konusu tarihe kadar Irak ve Suriye'de giriştiği çatışmalardaki stratejileri ve eylemleri üzerinden ele alınmaktadır. Metinde Ayn El Arab çatışmaları, DEAŞ için düşüş ve gerileme sürecinin başlangıcı olması bağlamında ele alınmakta ve değerlendirilmektedir. DEAŞ'ın ilk ciddi sınavı olarak nitelendirilen Ayn El Arap çatışmalarının örgüt açısından sembolik öneminin altı çizilmektedir. Söz konusu dönemde çıkan Ayn El Arab konulu haberlerde, bu çatışmanın DEAŞ açısından yükselişinin kırılma noktası olması bakımından önemine değinilmektedir. Buna karşılık, bu zaferin sahibi olan YPG açısından da Ayn El Arab Çatışmalarına ayrı bir parantez açılmaktadır. Metinde bu husus, *"...Kobani (diğer adı adıyla Ayn El Arab) savaşı, grubun (IŞİD) savaştaki ilk ciddi sınavı olduğu için ID (İslam Devleti) için son derece sembolik önemi büyüktü."* şeklinde ifade edilmektedir. Ayn El Arab'ın DEAŞ için ilk ciddi sınav oluşu ise, YPG'ye ilişkin haberlerde yoğun olarak işlenen YPG'nin üstün savaş yetenekleri ve kapasitesi nedeniyle ilk ciddi çatışması olduğuna ilişkindir. Gerek o dönemde gerek Suriye krizinin ilerleyen dönemlerinde çıkan haberlerde YPG'nin Ayn El Arab'taki başarısı, sembolik ve örgütün meşruiyetine referans kabul edilebilecek bir zafer olarak temsil edilmektedir.

Bu çatışmanın DEAŞ açısından büyük miktarlarda silah ve militan kaybına neden olan stratejik bir hata olduğu ve bu nedenle diğer cihatçı gruplar tarafından eleştirildiği belirtilmektedir. DEAŞ'ın bu savaşı kime karşı yürüttüğü hususuna atfen YPG militanlarından *"ABD destekli Kürt Savaşçıları"* ibareleri ile bahsedilmektedir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2016). Ayn El Arab'ın harabeye dönmüş görüntüleri üzerinden DEAŞ'ın şiddet, yıkım ve katliamla özdeşleştirilmiş imajına işaret edilen metinde, örgütün kentteki yıkımı propaganda aracı olarak kullanmak suretiyle yenilgisini gizlemeye çalıştığı altı çizilen bir diğer husustur.

ii. Rakka Haberleri

YPG'nin ağırlığını oluşturduğu SDG'nin Rakka'ya yönelik kuşatmasının kritik evrelerine rastlayan bir dönemde, 16 Mart 2017 tarihli ve *"Suriye Çatışması: Bulmacayı Çözmek"* başlıklı analiz haberde, DEAŞ'ın fiili başkenti olarak ifade edilen Rakka'ya ve kentin selefi cihatçı gruplar için önemine ilişkin tespitler ön plana çıkarılmıştır. ABD'nin yoğun hava desteği ile gerçekleştirildiği belirtilen harekâtın, küresel tehdit boyutundaki

cihatçı aşırılık yanlısı yapıların vücut bulduğu DEAŞ'ın yenilgiye uğratılması açısından önemine işaret eden ifadeler dikkat çekicidir; *"IŞİD'in savunmada olduğuna dair artan bir algı var; 'halifeliğin' sınırları daralıyor ve hikâyenin bir aşaması sona eriyor olabilir."* DEAŞ'ın artık savunmaya geçtiği, daha da önemlisi geride kalan süreçte tüm dünyada korku ve dehşet kaynağı olmuş olan selefi terör tehdidinin merkezi ve sözde *"hilafetin başkenti"* olarak nitelendirilen Rakka'nın düşmesinin bir devrin sonu olacağı vurgulanmaktadır. Her ne kadar Rakka'nın düşmesinin, DEAŞ kaynaklı tehdidin azalması açısından önemli olduğu belirtilse de tamamen ortadan kalkmış olacağı anlamına gelmeyeceğinin altı çizilmekte ve örgütün ideolojisinin potansiyel bir tehdit olarak varlığını sürdürdüğüne vurgu yapılmaktadır. DEAŞ'ın hâlihazırda Irak ve Suriye'deki çatışmalardan ve mezhepsel dinamiklerden beslenerek yeniden güç devşirebileceğine vurgu yapılarak tehdidin varlığının devam ettiğine işaret edilmektedir. ABD ve Trump yönetiminin DEAŞ'la mücadeledeki açmazlarının altının çizildiği metinde, Türkiye'nin PYD/YPG'nin sınırda oluşturduğu terör koridorunu önlemeye yönelik müdahalelerinin *"Kürt güçler"* olarak nitelendirilen YPG'yi zayıflatarak selefi cihatçılıkla mücadeleyi riske attığına ilişkin ifadeler öne çıarılmaktadır.

Resim 62*:* Mümbiç'te PYD/YPG'ye yönelik Türkiye'nin olası bir askeri operasyonuna karşı konuşlanmış ABD Ordusu zırhlı araçları

Türkiye Rakka'ya yönelik harekâtı ABD ile birlikte gerçekleştirebileceğine ilişkin teklifte bulunmuş ama teklif kabul görmemişti. Söz konusu dönemde uluslararası camianın en büyük açmazı, Suriye ve Irak'ı kasıp kavuran terör tehdidinin nasıl sonlandırılacağı ve DEAŞ'ın yükselişinin nasıl durdurulacağı idi. Buna karşılık böyle bir dönemde Rakka'ya

kara operasyonu düzenleme sorumluluğunu üstlenebileceği önerisini yapan Türkiye'nin bu teklifi reddedilmekle kalmamış, Türkiye'nin olası bir müdahalesinin YPG'yi zayıflatarak DEAŞ'la mücadeleyi riske edeceği yaklaşımı dile getirilmiştir. ABD ve uluslararası koalisyonun Suriye'de fazla bir direnişle karşılaşmadan kısa sürede hızlı bir yükseliş gösteren DEAŞ'la mücadeleyi, korunaklı bir alan tanıdığı PYD'ye tevdi etmesi kayda değer kuşkular barındıran bir stratejidir.

Anılan dönemde tasvir edilen, yükselişi önlenemeyecek derecede güçlenen DEAŞ tehdidine yönelik bir kara operasyonunda, bölgenin en güçlü ordusuna sahip bir ülke yerine çok daha zayıf bir devlet dışı silahlı aktörün ve bir terör örgütünün tercih edilmesi stratejik bir hata olduğu kadar etik ve hukuksal anlamda bir dizi sorunu da barındıran bir tyaklaşımdır. Dolayısıyla kısa sürede efsaneleştirilen ancak çok hızlı bir çöküş yaşayan DEAŞ'la mücadele sorunsalının, Suriye'de bir başka terör örgütüne alan açmak için kullanılan muvazaalı bir süreç olduğuna yönelik kuşkular gözle görülür derecededir.

Metinde, Türkiye'nin terör koridorunu önlemeye yönelik operasyonlarının DEAŞ'la mücadelenin öncüsü olarak temsil edilen YPG için tehdit oluşturduğu ve selefi terörle mücadeleyi riske attığına ilişkin değerlendirmeler öne çıkarılarak PYD/YPG'ye Türkiye karşısında korunaklı bir alan inşa edilmektedir. ABD'li bir akademisyen Joshua Landis'in, Washington'ın Kürtlerin bu konudaki enişelerini yatıştırabilmesinin güç olduğuna ilişkin görüşlerine ayrı bir parantez açılmaktadır. Landis'in*; "…Rojawa, (Kürtlerin Batı veya Suriye Kürdistanı için kullandıkları terim ve oluşturmak istedikleri yeni bir federal bölgenin adı) ortaya çıkarsa(özerk yönetimin inşa edilmesi ihtimaline atfen), Türkiye'deki Kürtlerin de kendi bağımsızlıklarına doğru yürüyecekleri arka bahçeye sahip olacaklar. Sayın Erdoğan Güneydoğu Anadoluyu kaybetmekten korkuyor."* şeklindeki sözleri, YPG'nin DEAŞ'la mücadele kisvesi altında gizlenen örgütsel, ideolojik ve siyasi hedeflerine işaret etmektedir.

Trump yönetimi ve YPG arasındaki ittifaka ilişkin olarak Landis'in demeçlerine dayandırılarak dile getirilen, *"…Trump IŞİD'i yok etmek için ciddiyse ve acele ediyorsa sahip olduğu müttefiklerle ilerlemek zorunda kalacak. Onlar, Arap Birliklerine sahip olan, ancak öncelikli hedefi Suriye'deki Kürtler için özerklik sağlamak olan YPG (Halk Koruma Birlşkleri Milisleri) tarafından yönetilen Suriye Demokratik Güçleri…"* şeklindeki ibareler, talep ettiği özerklik karşılığında YPG güçlerinin DEAŞ'la mücadelenin ideal müttefiki olabileceğine vurgu yapılmaktadır. *"…Kürt komutanlar ABD'ye ID'ne karşı yardım etmeye*

hevesli…" şeklindeki ifadelerin devamında YPG'nin ABD'den eğitim ve silah desteği sağlamak için bu mücadeleye katılmakta istekli ve gönüllü olduğu vurgulanmaktadır. Bu ifadelerin devamında, Esad yönetimiyle yapacağı özerklik pazarlığında bir bölümünü Suriye'ye vermek üzere DEAŞ'ın elindeki toprakları kurtarmaya hevesli olmasının, metinde *"Suriye Kürtleri"* olarak temsil edilen PYD/YPG'yi DEAŞ'la mücadelede *"makul müttefik"* yaptığı belirtilmektedir. Söz konusu ifadeler, Suriye krizinde YPG'ye biçilen role ve örgütün cihadi selefizmle mücadele söylemiyle perdelenen siyasi ve örgütsel hedeflerine ışık tutan son derece tartışmalı vurgular içermektedir. Metinde, selefi cihatçı aşırılığın merkezi ve sembolü konumundaki Rakka üzerine yürütülen mülahazada, örtülü olarak öne çıkarılan tema YPG'nin siyasi hedefleridir. YPG, uluslararası platformlarda ve Batı medyasında Suriye krizi temalı tartışmalarda genellikle DEAŞ'la mücadeleye öncülük eden meşru milis gücü olarak temsil edilmektedir. Bu metin, bıçak sırtı dengelerin geçerli olduğu Suriye İç Savaşında YPG'yi nihai hedefine götürecek stratejilerin neler olabileceğini irdeleyen propagandif bir analizdir.

SDG güçlerinin Rakka'nın kontrolünü tümüyle ele geçirdiği süreçte 17 Ekim 2017 tarihli ve *"Rakka: IŞİD'in Başkenti ABD Destekli Güçlerin Eline Geçti"* başlıklı haberde, DEAŞ'ın kentteki üç yıllık varlığı ve bu süreçteki uygulamaları aktarılmaktadır. Metinde öne çıkarılan husus, DEAŞ'ın İslam hukukunun aşırı yorumuna dayalı uygulamaları ekseninde selefi cihatçı terör profilinin tasviridir. Bu bağlamda metinde yer verilen, *"…İslam Devleti (İD), 2014'ün başlarında Rakka'yı kendine özgü 'hilafetinin' başkenti yaptı, İslam Hukukunun aşırı bir yorumunu uyguladı yönetime karşı çıkan kent sakinlerini terörize etmek için kafa kesme, çarmıha germe ve işkence yöntemlerini kullandı."* şeklindeki ibareler cihatçı aşırılığa dikkat çeken algısal vurgulardır. Haber başlığında SDG *"ABD Destekli Güçler"* şeklinde nitlendilirken, metninde SDG'nin kuruluşuna ilişkin geçen ayrıntılar aktarılmaktadır. İçerikte geçen,*"…SDG, iki yıl önce Kürt Halk Koruma Birlikleri (YPG) milisleri ve birkaç küçük Arap grup tarafından kuruldu. (SDG) Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad veya onu devirmek isteyen isyancılarla aynı çizgide olmadığını belirtiyor."* şeklindeki ibareler, DEAŞ'la mücadelede etkin rol oynayan SDG'yi oluşturan kurucu unsurun YPG olduğunun altı çizilmektedir.

Metinde değinilen; SDG'nin Esad yönetmiyle ve Esad'ı devirmek için çalışan muhaliflerle aynı çizgide olmadığını deklare ettiği hususu, PYD/YPG'nin rejimle ve muhaliflerle çatışmaya girmeksizin siyasi ve örgütsel hedeflerine ulaşmak için izlediği üçüncü yol stratejisinini çağrıştırmaktadır. *"IŞİD karşıtı aktivist grup, Rakka'nın sessizce*

katledildiğini ve 1.873'den fazla sivilin öldüğünü söylüyor." ibarelerinden sonra kayıpların ağırlıklı olarak ABD liderliğindeki koalisyonun hava saldırılarından kaynaklı olduğu belirtilmekte, bunun başlıca nedenlerinden birisi olarak ise sivillerin DEAŞ tarafından canlı kalkan olarak kullanılması gösterilmektedir. DEAŞ'ın kaçmaya çalışan sivilleri ise vurarak öldürdüğü belirtilmektedir. Rakka'daki işkenceler, baskılar, çarmıha germe ve kafa kesme yöntemiyle infaz eylemleri üzerinden tasvir edilen DEAŞ dehşetini bir adım öteye taşıyan örnek sivillerin canlı kalkan olarak kullanılmasıdır.

Resim 63: DEAŞ ve PYD/YPG arasında yaşanan şiddetli çatışmalarda ve Koalisyon hava saldırılarında harabeye dönen Rakka

ABD'nin DEAŞ'la mücadele sürecine ilişkin açıklamalarının aktarıldığı metnin son bölümünde, uluslararası koalisyon tarafından desteklenen güçlere atfen, *"...2014 yılında IŞİD tarafından ele geçirilen 93.710 kilometrekarelik Irak ve Suriye topraklarını geri aldığını ve 6,6 milyon insanı cihatçı kontrolünden kurtardığını söyledi."* şeklindeki ifadeler dikkat çekmektedir. DEAŞ'la mücadelenin başarısını YPG'ye mal eden bu vurgular, ABD öncülüğündeki koalisyonun yerel güçlerle işbirliği stratejisinin başarısına işaret eden ifadelerdir. Metinde terör tehdidini tasvir eden ve bu tehdidin kaynağı olarak DEAŞ'a gönderimde bulunan ifadelere karşılık bu korku duvarını yıkan güç olarak YPG'nin omurgasını oluşturduğu SDG'ye işaret edilmektedir.

Irak ve Suriye'de işgal edilen bölgelerin büyük bir bölümünün kurtarıldığı süreçte yayınlanan, 28 Mart 2018 tarihli ve *"Haritalarda 'İslam Devleti' ve Irak ve Suriye'deki Kriz"* başlıklı haber, DEAŞ'la savaşın artık son aşamaya girdiğine ilişkindir. Metinde cihatçı aşırılığın dört yıllık serüveni haritalar eşliğinde aktarılırken, bu sürecin iki temel aktörü DEAŞ ve PYD/YPG karşıtlığı üzerine inşa edilen bir propaganda dili dikkat çekmektedir. Rakka'nın 2017 yılının Ekim ayında kurtarılmasının DEAŞ'la mücadele sürecindeki önemine vurgu yapan, *"...Ekim ayında Rakka'nın ABD Destekli Suriyeli Kürt ve Arap savaşçılar ittifakı tarafından ele geçirilmesi, İD'ne (İslam Devleti) karşı savaşta büyük bir zafer olarak görülüyordu. Şehir, grubun ilan ettiği "Halifeliğin" fiili başkentiydi."* ibareleri, Rakka Operasyonunun DEAŞ'la mücadele sürecinde belirleyici bir aşama ve büyük bir zafer olduğuna işaret edilmektedir. *"Rakka İçin Savaş"* başlıklı bölümde harekâtın ABD öncülüğündeki koalisyonun yoğun hava bombardımanı desteğinde yapıldığına ve operasyonu yürüten SDG'nin kuruluş sürecine ilişkin bilgiler verilmektedir.

PYD/YPG'nin Fırat Nehrinin batısında ve Suriye'nin diğer bölgelerindeki işgallerini perdelemek için 2015 yılında kurulan ve omurgasını YPG'nin oluşturduğu SDG, örgütün Suriyenin kuzeyinde oluşturmayı planladığı özerk yönetim hedefini de gizleme amacına yönelik muvazaalı bir yapıdır. Keza, SDG kisvesi altında 2019 yılında ilan edilen defacto Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi, PYD'nin *"Rojawa"*, sözde *"Suriye Kürdistanı"* veya *"Batı Kürdistan"* olarak adlandırdığı bölge ile örtüşen bir coğrafi alanı kapsamaktadır. PYD/YPG'yi perdelemek için paravan yapı olarak kullanılan SDG'yi çerçevelemek için metinlerde kullanılan temel agrüman ise DEAŞ kaynaklı korku ve tehdidin merkezi Rakka'nın kurtarılmasında oynadığı roldür.

DEAŞ'ın Irak El Kaidesi olarak 2003'te başlayan kuruluş ve gelişim sürecinin irdelendiği metinde, *"IŞİD'le Kim Savaşıyor?"* alt başlığı ile verilen bölümde DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonu'na destek veren ülkelerden bahsedilmektedir. Bu bölümde DEAŞ'ın dünyanın birçok ülkesinde düzenlenen terör saldırılarını üstlendiği belirtilirken, küresel bir selefi terör tehdidinin varlığına dikkat çekilmektedir. Dünya genelinde 16 farklı ülkede faaliyet gösteren DEAŞ'ın yaklaşık kırk ülkenin katıldığı bir uluslararası koalisyon kurulmasını gerektirecek derecede küresel bir selefi terör tehdidi kaynağı olduğu vurgusu metnin genelinde işlenmektedir.

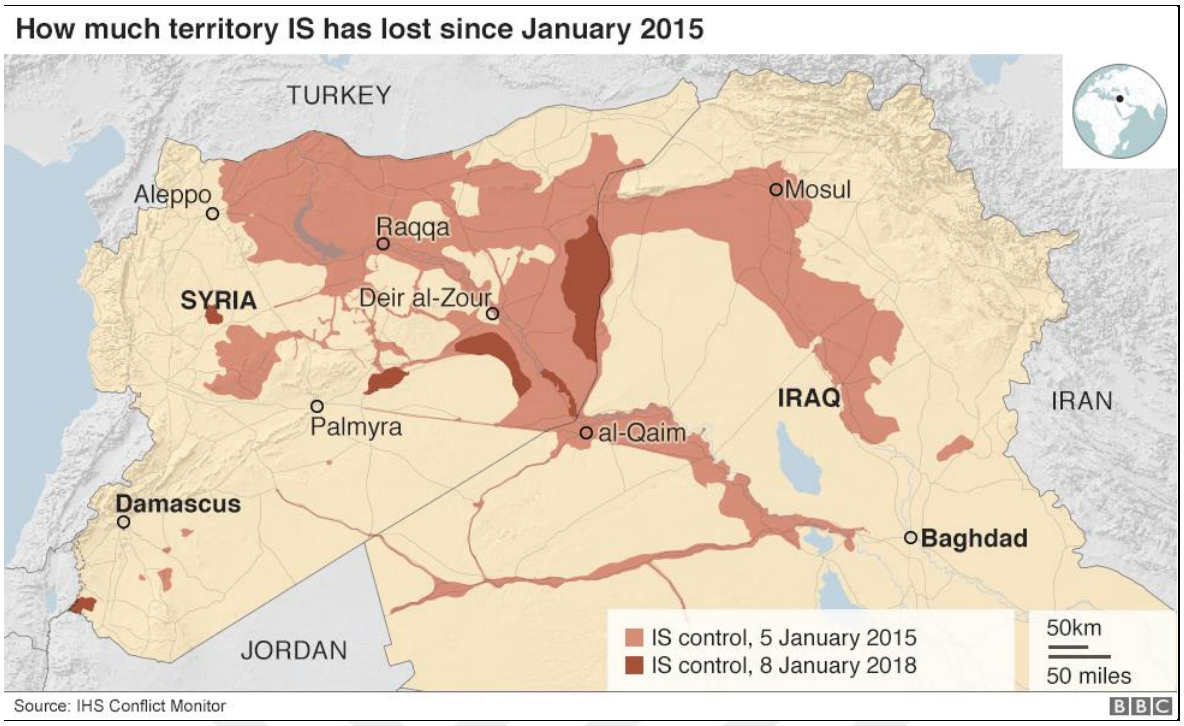

Resim 64: DEAŞ'ın 2015-2018 yılları arasındaki yükselişini ve düşüşünü gösteren harita

Metinde,*"Kürt Halk Koruma Birlikleri (YPG)"* olarak ifade edilen PYD/YPG'nin, küresel selefi terör tehdidiyle mücadeleye öncülük eden yapı olarak çerçevelendiği görülmektedir. DEAŞ'a ilişkin tehdit ve korku duvarı algısını yükseltmek için, örgütün Irak'taki ve Suriye'deki eylemlerine atfen kullanılan, *"...Kürt azınlığın kontrolündeki bölgelere doğru ilerlemesi ve Yezidi dini grubun binlerce üyesinin öldürülmesi..."* şeklindeki ibareler dikkat çekmektedir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2018). DEAŞ'ın etnik ve dini azınlıkları hedef alan eylemlerinin, *"Kürt"* kimliği ve *"Yezidi dini"* mensubu olarak ve *"azınlık"* vurgusuyla verildidiği göz önünde bulundurulduğunda, kullanılan söylemin yine PYD/YPG için metinlerde öne çıkarılan *"Kürt savaşçılar", "Kürt milis gücü"* gibi kavramlarla örtüşen bir yaklaşımın ve propagandanın ürünü olduğu görülmektedir.

5.3.3. PYD/YPG'yi Medyatikleştirmede Temel Çerçeveler

Terör örgütlerinin kitle iletişim araçlarını propaganda zemini olarak kullanmasının önüne geçilmesi, terörün medyada temsili sorunsalının odağındaki bir meseledir. Günümüzde terörün medyada görünürlüğü ile ilgili tartışmalar, bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde seçilen haber ve içerikler üzerinden kitle iletişim araçlarının terörün propaganda zeminine dönüşmesinin ötesine geçmiştir (Demir, 2015, s. 47-48). İnternet altyapıları, ağ teknolojileri ve bireysel medya olarak kullanılan sosyal medya araçları başta olmak üzere iletişim mecralarının çeşitlenmesi ve enformasyon dolayımının artması, terörle ilgili medya

içerikleri ve yayın ilkeleri konusunda bir dizi etik, hukuksal ve sosyal problemi gündeme getirmiştir. Kitle iletişim araçlarında terörün temsili bu sorun alanlarının başında gelmektedir. Edilgen bir kavram olarak medyatikleşme; sosyal olguların ve gündelik pratiklerin medya ve kitle iletişim süreçlerinde belirlendiği ve şekillendiğini ifade etmektedir (Şen, 2018, s. 56-57). Kitle iletişim araçlarının bu belirleyici gücüne istinaden medyatikleştirme olguların gündelik pratiklerin medyada temsili yanında sosyal gerçekliğin inşasına yönelik yayın pratiklerini de ifade etmektedir.

Yeni medya mecralarının çeşitlendiği günümüzde bireysel medya kullanımı da ayrı bir sorun alanı olarak ortaya çıkmış olmakla birlikte, çalışmada kurumsal ve kamusal medyanın haber ve yayın ilkeleri ekseninde terör haberciliği ve medyada terörün temsili sorunsalı üzerinde durulacaktır. Bu bağlamda terörün medyatikleştirilmesinde kullanılan dil ve söylemi belirleyen faktörler olarak medya kuruluşlarının ideolojik yapılarını ve yayın politikalarını belirleyen dinamiklerin neler olduğu sorusu gündeme gelmektedir (Gölcü & Olkun , 2018, s. 165-166). Egemen gücün elinde araçsallaşmış kitle medyasının yayın stratejilerini belirleyen dinamikleri inceleyen ekonomi politik çalışmalar kitle iletişim dilini ve medya pratiklerini belirleyen yapısalcı incelemeler olarak ön plana çıkmıştır.

Kitle iletişimin sosyal teori boyutunu inceleyen önemli çalışmalardan birisi de Herman ve Chomsky tarafından geliştirilen ve kitle medyasının ekonomi politiğini inceleyen propaganda modelidir. Sermaye sahipliği, varlığını devam ettirebilmesi açısından geliştirdiği reklam ilişkileri ve kar yönelimi tercihleri, içerik ve haber üretme sürecinde merkezi bürokrasi ve hükümetlerle ilişkileri gibi kitle medyasının tarihsel süreçte şekillenmiş ve yapılaşmış boyutunu esas alan çalışma, kitle iletişim araçlarının egemen güçlerin ideolojilerini kitlelere empoze eden ve kitle rızasını üreten yönlerine dikkat çekmektedir (Herman & Chomsky, 2017, s. 72).

Sermaye güçleri, merkezi bürokrasi ve hükümetlerden oluşan yapılaşmış tarihsel bloğun elinde kitle kontrol aygıtı olarak şekillenen medyanın küresel boyutta hegemonya mücadelesinin önemli bir bileşeni olduğuna ilişkin bir diğer önemli çalışma da Schiller'in, kitle medyasının Amerikan imparatorluğunun emrinde araçsallaşmış yapısına dikkat çeken analizidir. Schiller, Liberal kapitalist sistemin önemli aktörleri konumundaki sermaye şirketleri üzerinden yapılanan Amerikan medya gücünün, reklam ilişkileri, iktisadi faaliyetler, piyasa rekabeti, pazar payı mücadeleleri gibi ekonomik görünümlü enstrümanları kullanarak küresel düzeyde yayılım gösterdiğini belirtmektedir. Schiller Amerikan medya

imparatorluğunun bu iktisadi örtünün altında siyasal, kültürel, ideolojik ve askeri karakterli Amerikan hegemonyasının inşasına hizmet ettiğine vurgu yapmaktadır (Schiller, 2022, s. 101-102). Küresel düzeyde yayılım gösteren bu medya gücü kullanılarak uygulamaya geçirilen propaganda stratejisini oluşturan mitlerin Amerikan hegemonyasına hizmet ettiği kuramın temel varsayımıdır.

Konvansiyonel ordularla yürütülen cephe savaşları çağının 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren revaçtan düştüğü daha önce belirtilmişti. Hibrit savaşlar çağı olarak adlandırabileceğimiz 21. yüzyılın belirleyici aktörlerinden birisinin de terör örgütleri olduğunu söyleyebiliriz. Ontolojik olarak ortaya çıkışı çok eski çağlara dayanmakla birlikte, örgütlü ve yıkıcı terörizmin modern zamanların bir gerçekliği olduğunu söylemek mümkündür. Konvansiyonel savaşların insani, sosyal ve ekonomik yıkıcılığının ağır olduğu gerçekliği devletleri yeni nesil savaş stratejilerine yönlendirmiş, bu yeni sürecin öne çıkan olgularından birisi de devlet destekli terörizm olmuştur. Günümüzde, terör örgütlerinin küreselleşen ve güçlenen yapısına ilave olarak kitle iletişim araçlarının yeni nesil savaş konseptindeki rolü terörün medyada temsili olgusunu farklı boyutlara taşımıştır (Ağır & Tatlı, 2020, s. 38-39). Günümüzde terör medya ilişkilerinin iki temel boyutunun öne çıktığını söylemek mümkündür. Bunun birinci boyutu, terör örgütlerinin şiddet eylemlerini ve ideolojilerini kitlelerde korku oluşturmak, örgütsel propagandalarını yaymak amacıyla sergilemeleri, kitle iletişim araçlarını bir propaganda mecrası olarak kullanmalarıdır. İkinci husus ise kitle medyasının politik tercihlerinden kaynaklı nedenler dolayısıyla terörün medyatikleştirilmesinde seçilen söylemdir. Çalışmada, terörün medyada temsiline ve medyatikleştirilmesine ilişkin bu ikinci boyut ele alınmıştır.

Soğuk Savaş döneminde devlet dışı silahlı gruplarla devletlerin ilişkileri yeni bir boyuta taşınmış, farklı ülkelerde faaliyet gösteren terör örgütleri iddi boyutlarda devlet desteği görmeye başlamıştır. Devletlerin terörizmle ilişkileri farklılıklar arz etmekle birlikte 20. yüzyılın ikinci yarısı, devlet destekli terörizm sorunsalının yaygınlık kazandığı bir dönem olmuştur. Terörizmin devletler tarafından desteklenmesi Soğuk Savaş döneminin yeni mücadele yöntemlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmış, terör örgütleri bu dönemin örtülü mücadelelerinin ve vekâlet savalarının önemli aktörleri haline gelmiştir. Orta ve Güney Amerika'da Komünist rejimlerle idare edilen ülkelerde faaliyet gösteren kontra gruplarına karşılık, kapitalist NATO Bloku üyesi ülkelerde etkin olan terör örgütleri ise Marksist ve Leninist ideolojiye sahiptir.

İki blok arasındaki askeri caydırıcılık temelli silahlanma yarışına dayalı mücadelede kültür, sanat, ekonomi gibi enstrümanların daha fazla kullanıldığı bu dönemin bir diğer belirleyici özelliği ise kitle medyası üzerinden yürütülen propaganda savaşları olmuştur. Bu dönemde kitle iletişim araçlarının ve terör örgütlerinin hegemonya mücadelesinde devletler tarafından kullanılan birer araca dönüşmüş olması, terörün medyada temsilinde belirleyici bağlam haline getirmiştir. Yeni nesil savaşların önemli bir parçası haline gelen terör örgütlerinin, dolayısıyla terör eylemlerinin görünürlüğü artmıştır. Bu bağlamda terörün medyada temsili, terör haberciliği ve terörün medyatikleştirme gibi olgular daha fazla tartışılır hale gelmiştir.

Suriye İç Savaşı, etnik, dini ve mezhepsel grupların taraf olduğu çok boyutlu çatışmalar zinciri şeklinde 2011 yılından beri devam etmektedir. Suriye krizini çalışma açısından önemli kılan boyut, El Kaide, DEAŞ ve PYD/YPG gibi terör örgütlerinin iç savaşın önemli aktörleri olmalarıdır. 11 Eylül saldırılarının faili konumundaki El Kaide'ye küresel boyutta savaş ilan eden ABD'nin stratejik dayanağı, cihatçı aşırılık yanlısı yapılarla mücadele söylemidir. 2014 yılından itibaren DEAŞ'ın Suriye'de artan etkisi ABD'nin Suriye stratejisini şekillendirmiştir. Yeni küresel savaşın hedefindeki DEAŞ'la mücadelede, yerel silahlı gruplarla işbirliği yöntemini benimseyen ABD'nin PYD/YPG'yi desteklemesinin gerekçesidir. PYD'ye ABD desteği kadar bu olgunun medyada temsili çalışma bağlamında terör-medya ilişkisinin odaklanılan boyutu olmuştur. PYD/YPG'nin Suriye İç Savaşındaki eylemlerinin ve DEAŞ'la sahadaki çatışmalarının, küresel selefi terörle mücadele söylemi ekseninde seçilen metinler ve içerikler üzerinden ele alınmıştır. PYD/YPG'nin BBC'de medyatikleştirilme sürecinde seçilen söylemler ve semboller bu bağlamda önem arz etmektedir.

5.3.3.1.Self-Determinasyon Söylemi ve Siyasallaştırma Perspektifleri

Etnik kimlik ve millet kavramlarının ortaya çıkışı çok esikelere dayanıyor olmakla birlikte bu kavramın siyasal alanda güvenlik ve çatışma süreçleri ile ilişkilendirilme süreci nispeten yenidir. Fransız Devrimi ile başlayan milliyetçilik akımları, 20. yüzyılın başlarında çok etnili birçok imparatorluğun dağılmasını ve yıkılmasını tetikleyerek ulus-devletler çağının kapısını aralamıştır. Birinci Dünya Savaşıyla dağılan imparatorlukların bakiyesi ulus-devletler olmuştur. 20. yüzyılın başında gelen ikinci dalga ulus-devletlerin alt kimliklerine ayrıştırılma sürecini başlatmıştır. Bu dönemde devletleşme sürecini tetikleyen evrensel ilke Türkçeye kendi kaderini tayin hakkı olarak tercüme edilen self-determinasyon kavramıdır. Etnisite kavramı, antik Yunancadaki ethnos sözcüğü kökünden gelmektedir.

Ethnos kavramı ile eş anlamlı olarak kullanılan gentile sözcüğü Hristiyan ve Yahudi olmayan pagan anlamına gelmektedir. Bu bağlamda etnik sözcüğü ve etnisite kavramının seküler çağrışımlar yaptığını söylemek mümkündür (Demir, 2017, s. 10-12). Ulus-devletlerin ortaya çıkış sürecini açıklayan etnisite ve milliyetçilik kavramları, günümüzde güvenlik çalışmaları ekseninde daha fazla gündeme gelmeye başlamıştır. İkinci Dünya Savaşından sonra gözden düşmeye başlayan bu olgu; ilkel zamanlardan kalma ve modern dünyada yeri olmayan, yeni dünyanın değerleri ile bağdaştırılamayacak ayıplı bir yafta olarak nitelendirilmiş, ancak yeni binyılın eşiğinde adeta yeniden keşfedilmişçesine yüceltilen bir değere dönüşmüştür. Post-modern dünyanın kutsanan değeri etnisite kaynaklı siyasi ve askeri mücadelenin yapısı, 19. yüzyılda başlayan ve İkinci Dünya Savaşına devam eden modern zamanlardakinden bariz farklılıklar göstermektedir. Modernist milliyetçilik; devlet temelli, uluslara güzel bir gelecek vaat eden iyimser ve pozitif karakterli iken, günümüzde bu olgu tarihsel efsanelerden beslenen, gelecek vizyonu sınırlı bir karakterde ve karamsar yapıdadır (Wallerstein, 2018, s. 68-70). Dolayısıyla modernist milliyetçiliğin aksine günümüzün etnik kimlik ve milliyet anlayışının daha fazla çatışma potansiyeli barındırdığını söylemek mümkündür.

Etnik sorunların siyasal zemine taşınması ve grup düzeyinde çatışmaya dönüşmesi etnik ve ayrılıkçı terörü besleyen temel bir dinamiktir. Etnik motivasyonlar aynı zamanda devlet dışı silahlı grupların tasnifinde de kullanılan kavramdır. Terör örgütlerinin devletler tarafından desteklenmesinde dayanak yapılan ve kullanılan söylemlerin başında etnisite vurgusu gelmektedir. Etnisite vurgusunun siyasal ve evrensel dayanağı bir etnik grubun siyasi, ekonomik, kültürel ve bağımsız yaşama haklarını koruma hakkını ifade etmesidir. Bir milliyetin kendi kaderini tayin hakkı söylemi terör örgütlerinin ve onları destekleyen devletlerin söylemlerinde de öne çıkardığı yaklaşımdır. Kitle medyasında ve uluslararası platformlarda PYD/YPG'nin Suriye İç Savaşındaki pozisyonuna en fazla dayanak yapılanolgu örgütün *"Suriyeli Kürtlerin siyasi, kültürel haklarını korumak ve güvenliğini sağlamak"* için mücadele ettiği söylemidir.

i. Ayn El Arab Haberleri

DEAŞ'ın Ayn El Arab'ı hedef alan saldırıları kitle medyasında, etnik bir kimliğin selefi cihatçı terör örgütü tarafından hedef alınması olarak okunmuş ve bu eksende temsil edilmiştir. Etnik kimlik vurgusu, batı medyasında ve çalışma kapsamında haber metinleri incelenen BBC'de DEAŞ ve YPG temalı haberlerde öne çıkarılan vurguların başında

gelmektedir. DEAŞ saldırılarının hedefi olan yerleşim yerleri ve bölgelere ilişkin haber ve içerikler *"Kürtleri hedef alan eylemler"* olarak edilgen bir dille aktarılmaktadır. Aynı şekilde PYD/YPG'nin eylemleri ve işgalleri aktarılırken seçilen söylemlerde öne çıkarılan vurgu yine Kürt kimliğidir. Metinlerde *"Kürt savaşçılar", "Kürt milisler"* veya örgütün adının açılımını ifade eden *"Kürt Hal Koruma Birlikleri"* gibi kavramlar sıklıkla kullanılmaktadır. Etnik motivasyonlarla Kürt yerleşim yerlerininin güvenliğini sağlamak için örgütlenen meşru bir güç olarak medaytikleştirilen PYD/YPG self-determinasyon ilkesine işaret eden kavramlarla ilişkilendirilerek işlenmektedir.

DEAŞ'ın Ayn El Arab'a saldırılarının başladığı 2014 yılının Eylül ayı ortalarından itibaren Türkiye, kente müdahale etmesi ve sıkışan YPG militanlarını desteklemesi için yoğun diplomatik baskılara maruz kalmıştır. Söz konusu dönemde Türkiye-Suriye sınırında ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki illerde terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan'ın ve HDP'nin çağrıları ile sokak eylemleri düzenleyen örgüt sempatizanları şiddet olaylarına neden olmuştur. Söz konusu dönemde yayınlanan 8 Ekim 2014 tarihli ve *"Türkiye Kürtleri: Kobani Protestolarında 19 Kişi Öldü"* başlıklı haberde, çatışmaların Türkiye'deki yansımaları Kürt ile özdeşleştirilerek aktarılmaktadır. Haber metninde, Kürt kimliğiyle eşleştirilen PKK'nın siyasi taleplerine ilişkin vurgular öne çıkarılmaktadır. Aynı şekilde YPG'nin Suriye'deki eylemleri ve talepleri de Suriyeli Kürtlerin siyasi haklarının ve yaşam alanlarının korunmasına yönelik meşru hareketler olarak çerçevelenmektedir. Metinde geçen,*"Türkiye'de Kürt protestocuların karıştığı olaylarda 19 kişinin öldüğü bildirildi."* şeklindeki ifadeler, PKK'nın şehir yapılanması ve HDP'nin örgütlediği şiddet olaylarını etnik bir grubun sivil eylemleri olarak aktarmaktadır. Protestoların amacına yönelik, *"Türkiye'nin, sınır kasabası Kobani'ye saldıran İslam Devleti (ID) militanlarına verdiği destekten memnun değiller."* şeklindeki ifadeler, söz konusu dönemde PYD/YPG'nin ve PKK/KCK'nın da sıkça dile getirdiği Türkiye aleyhtarı propagandadan alıntılar içermektedir.

Söz konusu dönemde yürütülen çözüm süreci PKK'nın kullandığı jargonla aktarılırken, seçilen kelimeler öylemsel olarak örgütün yaklaşımını yansıtmaktadır. İçerikte geçeni *"...Mart 2013'te teşkes ilan edilmiş olmasına rağmen..."* şeklindeki vurgular söz konusu dönemde Türkiye'nin yürüttüğü Çözüm Sürecini örgüt jargonuyla aktarılan ifadelerdir. Anılan dönemde, PYD/YPG, PKK/KCK ve HDP yöneticileri, Türkiye'nin Suriye'de aralarında DEAŞ'ın da bulunduğu cihatçı aşırılık yanlısı grupları desteklediği iddialarını sıkça dile getirmiştir. Protestolardaki can kayıplarının *"Kürt gruplar"* olarak

nitelendirilen örgüt sempatizanları ile *"İslam Devleti (İD) destekçileri"* olarak nitelendirilen DEAŞ'ı destekleyen vatandaşlar arasında yaşandığı belirtilmektedir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2014). Metnin başlığında seçilen, *"Türkiye Kürtleri"* sözcükleri, metnin genelinde tercih edilen yaklaşımın etnisite odaklı olduğuna işaret etmektedir.

Haberin spot başlığında ve girişinde seçilen ifadeler etnisite yaklaşımını tamamlayıcı vurgulardan oluşmaktadır. van Dijk'in eleştirel söylem analizi yönteminde belirttiği gibi metinlerdeki makro yapılar ve anlamlar, başlıklarla inşa edilmektedir. Başlıklar metnin genelindeki anlamı belirleyici ve egemen kavramların verildiği bölümdür. Metnin genelinde, başlıkta öne çıkarılan etnik kimlik vurgusunu tümleyen ifadeler ve ve bağlamlar dikkat çekmektedir. Metinde etnik kimlikle ilişkilendirilmiş örgütsel yapıların meşruiyetine yapılan güçlü vurgular mevcuttur. Türkiye'ki toplumsal olayları kışkırtan ve tetikleyen kırk yıllık terör mirasının faili PKK'yı ve Suriye'de PKK'nın bir kolu olarak örgütlenen ve ülkenin büyük bölümünü işgal eden PYD/YPG'yi meşrulaştıran temel bağlamlar; self-determinasyon ve meşru müdafa hakkı gibi evrensel değerlerdir. YPG ve Ayn El Arab'a ilişkin bölümlerde, Suriye ve Irak'taki *"selefi cihatçı gruplarla savaşan seküler güç"* vurgusu belirgindir. Metindeki bu yaklaşım, PKK/KCK ve PYD/YPG'yi Kürt kimliğinin tarihsel süreçte oluşmuş meşru, siyasi ve örgütsel temsilcileri olarak legalize eden bir yaklaşıma işaret etmektedir. Demokratik ve özgür dünyanın dayandığı evrensel değerler için cihadi selefizmle savaş söylemi, metinde öne çıkarılan yaklaşımdır. Güç ve iktidar ilişkilerini üreten söylem gücün elindeki bir kitle kontrol ve iktidar enstrümanıdır. Dolayısıyla metinde inşa edilen anlam, hakim paradigmanın ve egemen söylemin kavramlarına ve değerlerine yapılan referanslarla güçlendirilmiştir.

DEAŞ kuşatması altında kalan Ayn El Arab'ta sıkışan Güney sınırındaki PYD/YPG'ye yardım güzergahıiçin sınırlarını açmadığı ve yanı başındaki DEAŞ saldırlarına askeri karşılık vermediği gerekçesiyle Türkiye'ye yöneltilen sert eleştiriler, Batı Medyasında ve BBC'de geniş yer bulmuştur. 21 Ekim 2014 tarihli ve "Kobane ve Kürtler" başlıklı haber, Ayn El Arab'ta sıkışan PYD/YPG güçlerine destek vermediği ve sınırını kapattığı gerekçesiyle Türkiye'ye yöneltilen eleştirilere ilişkin bir metindir. Metnin girişindeki, "…Türkiye, uluslararası toplumun Suriye ve Irak'ta geniş bir toprak parçasını kontrol eden aşırılık yanlısı Müslüman bir grup olan İslam Devleti (ID) ile başa çıkma çabalarının odak noktası olmaya devam ediyor." ifadeleri, Türkiye'nin güney sınırlarını hedef alan PYD/YPG'ye yönelik temkinli stratejisine yöneltilen örtülü eleştirilerrdir. Türkiye'nin DEAŞ'la mücadeleyi riske atan stratejisinin, Ayn El Arab'taki YPG güçlerine

destek vermemek olduğuna ilişkin, "…Gazeteler, Türkiye'nin güney sınırında kuşatma altındaki Suriye şehri Kobane'nin Kürt savunucularını desteklemekte isteksiz davranan Ankara Hükümetinin yaptığı U dönüşü haberini veriyor." şeklindeki ifadelerde, "Kobani'yi savunan Kürt savaşçılar" şeklinde legalize edilen PYD/YPG militanlarına ilişkin çerçeveleme dikkat çekmektedir.

Türkiye'nin, Irak Bölgesel Kürt Yönetimi Peşmergelerinin Ayn El Arab'taki YPG militanlarına destek vermek üzere sınırlarından Suriye'ye geçmesine izin vereceğini duyurduğu dönemde çıkan haberde, Türkiye'nin Ayn El Arab'ı kurtarma girişimlerini önleyici ve yavaşlatıcı girişimlerinin ABD'nin sabrını taşırdığının altı çizilmektedir. Bu ifadeler aynı zamanda, Irak ve Suriye'de DEAŞ'la mücadelede yerel güçlerle işbirliği stratejisini benimseyen ABD'nin YPG'nin desteklenmesine ilişkin ısrar politikasına ilişkin ipuçları içermektedir. Metinde Daily Telegraph'a dayandırılarak dile getirilen, *"...Iraklı Kürdistan peşmerge savaşçılarının hem PKK hem Suriyeli müttefikleri YPG 'ile derin anlaşmazlıklar' yaşarken IŞİD'in yükselişinin Kürt fraksiyonlarını 'işbirliğine zorlandığı' anlamına geldiğini söylüyor."* ibareleri Irak Bölgesel Kürt Yönetimi Peşmergelerinin yanı sıra *"Kürt fraksiyonlar"* olarak ifade edilen PKK ve PYD/YPG'yi, DEAŞ'ın yükselişi karşısında işbirliğine gitmeye yönelttiğine işaret etmektedir. Bu noktada vurgulanan temel husus, bu yapıların selefi cihatçı terörle mücadele saflarında yer aldıklarına ilişkin örtülü propagandadır. Irak Bölgesel Yönetimi Peşmergelerinin, ABD tarafından eğitilmiş seçkin birlikler olduğunun belirtildiği metnin son bölümünde, bu yeteneklerin DEAŞ'la savaşın gidişatını tersine çevirebilecek yapıda olduğu belirtilmektedir.

Metinde seçilen *"Kobane ve Kürtler"* başlığı dikkat çekmektedir. 2012 yılında rejim güçlerinin çekilmesi sonrasında kenti işgal eden YPG güçlerinin Ayn El Arab'ta ve Suriye'nin kuzeydoğusunda işgal ettiği diğer yerleşim yerlerinde sadece farklı etnik unsurları değil, siyasi ve ideolojik olarak kendisiyle aynı çizgide olmayan Kürt nüfusu da hedef alan ve demografik yapıyı dönüştüren stratejisi bilinen bir gerçekliktir. Bu bağlamda "*Kürt"* kimliği ile özdeşleştirilmiş, Suriyeli Kürtlere adanmış bir mücadelenin ana fenomeni olarak tasvir edilen PYD/YPG imajının propagandif bir iletişim sürecinin eseri olduğunu söylemek mümkündür.

Resim 65*:* Avrupa kentlerinde PKK elebaşı Abdullah Öcalan posterleriyle Ayn El Arab Çatışmalarını protesto eden örgütün Avrupa unsurları

Arap Baharının diğer ülkelerdeki halkalarına benzer şekilde, diktatöryal rejimlerle halk kitleleri arasındaki şiddet olayları şeklinde başlayan Suriye krizi, 2012 yılından itibaren etnik ve dini motivasyonlarla hareket eden farklı gruplar arasında cereyan eden bir iç savaşa dönüşmüştür. Suriye'nin kuzeydoğusunda hâkimiyet mücadelesine giren PYD/YPG ve DEAŞ bu iç savaşın öne çıkan aktörleri olmuştur. 2003 yılında kurulan PYD'nin tüzüğünde yer alan örgütsel hedefleri arasındaki demokratik konfederalizm esaslarına dayalı sözde *"Kürdistan"* hedefini hayata geçirmeye yönelik eylemler, örgütün Suriye krizindeki stratejisini oluşturmuştur. 17 Mart 2016 tarihli ve *"Suriye Çatışması: Kürtler Federal Sistem İlan Etti"* başlıklı haber, etnik vurgularla örülü bir metindir. Başlıkta tercih edilen sözcükler, metinde anlam ve bağlam ilişkilerinin iki olgu üzerine inşa edildiğine işaret etmektedir. Bunlar, Kürt kimliği ile evrensel bir hak olarak özerklik ve federal sistem vurgularıdır. Spot başlık olarak seçilen *"...Kürt partileri, Suriye'nin kuzeyinde kontrol ettikleribölgelerde federal sistem ilan sistemin kurulduğunu ilan etti."* ibareleri ana tema konumundaki özerklik vurgusuyla uyumludur. Özerklik ve Kürt kimliği vurgularını güçlendirmek için yeşil, kırmızı ve sarı renklerden oluşan büyük bir bayrağı, kadınlardan ve erkeklerden oluşan sivil görünümlü bir grubun önünde sallayan militan resmi tercih edilmiştir.

PYD/YPG'nin siyasi hedefleri doğrultusunda aldığı bu kararı gerekçelendirmek ve meşru bir zemine oturtmak için seçilen, *"...Kürtler hâlihazırda Türkiye sınırındaki üç enklavada'özerk yönetimler' yürütüyor: Halep vilayetinde Afrin ve Kobane, Haseke'de*

Cezire." şeklindeki ifadeler, özerkliğin sahadaki gerçekliklerden kaynaklandığına ilişkin vurgular içermektedir. Seçilen ifadelerde etnik, sosyal ve askeri olarak sahada var olan fiili gerçekliğin siyasi bir karara evrildiğine ilişkin örtülü bir vurgu söz konusudur. Metinde PYD/YPG'nin özerk kanton rejimleri kurduğu bölgeleri tanımlamak için, bir başka ülkenin sınırları içerisinde kalmış siyasi bir coğrafi bölgeyi ifade eden siyasi bir kavram tercih edilmiştir. *Enklava,* bir ülkenin başka bir ülke sınırları içerisinde kalan kuşatılmış coğrafi bölümlerini tanımlamak için kullanılan bir kavramdır. Dolayısıyla çevrelenmiş ve kuşatılmış *"Kürt yerleşim bölgeleri"* için alınmış federal yönetim kararının, bir etnik kimliğin evrensel ve demokratik bir hakkı şeklinde sunulması söz konusudur.

Resim 66: PYD/YPG'li teröristler sözde örgüt bayrağıyla

Bilindiği üzere PYD/YPG'nin Suriye'deki eylemlerini perdelemek ve Türkiye'nin örgütün işgallerine yönelik eleştirilerini karşılamak amacıyla 2015 yılında kurulan SDG, görünüşte Kürt, Arap ve Türkmen unsurları da barındıran geniş temsil zeminine sahip bir yapı olarak lanse edilmekte ise de gerçekte omurgasını YPG'nin oluşturduğu muvazaalı bir terör organizasyonudur. Kürtlerin federal sistem ilan etmesi olarak verilen haberde, bu hamlenin etnik olarak sadece Kürtleri temsil etmediği, DEAŞ'tan kurtarılan Arap ve Türkmen yerleşim yerlerini de kapsadığı belirtilmektedir. *"Yeni federal bölge, esas olarak sözde İslam Devleti'nden ele geçirilen Arap ve Türkmen bölgelerini de içerecek."* şeklindeki ifadeler, federalizm hamlesinin etnik temsil bakımından geniş tabanlı olduğuna vurgu yapmaktadır. Federal sistem ilan edilen söz konusu bölgelerin, DEAŞ'tan kurtarılan yerller olması da meşruiyet vurgusunu güçlendirmektedir.

"Suriye İçin Model" alt başlığıyla verilen bölümde Suriye'nin kuzeyi için kullanılan "Kuzey Suriye" kavramı örgüt tarafından bu coğrafi alanı tanımlamak için kullanılan nitelemeye zemin teşkil etmektedir. *"Bölgenin 'Rojawa-Kuzey Suriye' olarak adlandırılacağı bildiriliyor. Rojawa, Kürtlerin Batı veya Suriye Kürdistanı için kullandıkları terimdir."* şeklindeki ifadeler dikkat çekmektedir. Bu bağlamda metinde iki yönlü anlam ve bağlam ilişkilerinin kurulduğunu söylemek mümkündür. Birincil olarak, bu hamleyi PYD/YPG ideolojisi ekseninde aktarırken diğer taraftan self-determinasyon ve federalizm gibi evrensel ilkelere gönderimde bulunan bir yaklaşım göze çarpmaktadır.

Metinde PYD/YPG yöneticileri ile yapılan röportajdan yapılan alıntılara atfen aktarılan, *"…Çarşamba günü güçlü Kürt partisi PYD'li yetkililer sadece Kürtlerin yaşadığı bir bölge değil, tüm etnik ve dini grupların temsilini içeren bir bölge kurmaya çalıştıklarını belirttiler."* şeklindeki ifadeler kayda değer vurgular içermektedir. Buna karşılık, PYD/YPG'nin Suriye İç Savaşının başlarından itibaren işgal ettiği bölgelerde, sadece farklı etnik ve dini grupları değil, siyasi ve ideolojik olarak kendi çizgisini benimsemeyen yüzbinlerce Kürt kökenli sivili de göçe zorladığı ve demografik yapıyı tahrip ettiği bilinen bir gerçektir. PKK/KCK ve onun Suriye kolu PYD/YPG'nin tüzüğünde yer alan siyasi ve örgütsel hedefleri gerçekleştirmek için atılan bu tartışmalı adımın, etnik ve dini kimliklerin yaşatılabileceği güvenli bir federal alan kurmaya yönelik meşru bir eylem gibi çerçevelenerek aktarıldığı görülmektedir.

Resim 67*:* PYD/YPG tarafından düzenlenen sözde federal sistem ilanına ilişkin konferans

Haberin devamında, defacto federal sistem girişimi ile ilgili tartışmayı derinleştiren ve örgüt propagandasını güçlendiren ifadelerle haberin yeniden üretildiği görülmektedir. *"...Yetkililer beş yıldır süren iç savaş nedeniyle bölünmüş ve harap olmuş bir ülkenin dağılmasını önleyerek Suriye'nin ulusal birliğini de koruyacağını sözlerine eklediler."* şeklindeki vurgularla, bu hamlenin PYD/YPG'nin demokratik konfederalizm hedefine yönelik olduğu kadar Suriye'nin dağılmasını da önleyecek bir girişim olarak çerçevelenmektedir. İlgili bölümde geçen, *"harap olmuş bir Ülkenin dağılmasını önleyecek* rasyonel *bir adım"* ifadeleri, PYD'nin Suriye'nin toprak bütünlüğünü bölmeye yönelik federal sistem ilanını ironik bir şekilde, ülkenin dağılmasını önleyecek akılcı bir yaklaşım olarak aktarmaktadır. Suriye'yi bölünmeye doğru götüren bu eylem, örgüt yetkililerinin demeçlerine dayandırılarak aktarılan, federal sistemin tüm Suriye için bir model olabileceğine ilişkin örtülü önerme söz konusudur. Bu bağlamda, PYD/YPG sözcüsü Nawaf Khalil'in Associated Press'e verdiği demeçten aktarılan, *"...Federasyon projesi tüm Suriye için bir model."* ifadeleri yinelenerek metnin genelinde öne çıkarılan *"özerklik"* temasının güçlendirildiği görülmektedir.

Ülke nüfusunun %7 ila %10'unu oluşturan Kürtlerin bu girişimine Suriye muhalefeti ve Şam yönetiminin karşı çıktığının aktarıldığı metinde, *"Kürtler"* kelimesi ile nitelendirilen PYD/YPG'nin 2012 yılından itibaren ABD'nin hava desteği ile Türkiye-Suriye sınır hattı boyunca uzanan 26 bin kilometrekare alanı işgal ettiği belirtilmektedir. Daha önce değinildiği gibi PYD/YPG, Kürt nüfusun yoğunlukta olduğu Suriye'nin kuzeydoğusundaki bölgelerin dışında, Arap ve Türkmen nüfusun ağırlığını oluşturduğu Fırat Nehrinin batı yakası boyunca Akdenize kadar uzanan bir hattı hedef almıştır. Ayn El Arab'tan itibaren Suriye'nin en batısına bağlanarak, Suriye'nin kuzeydoğusundaki Cezire'den başlayan ve Afrin'e kadar uzanan tüm bölgeyi içine alan kesintisiz bir koridor oluşturmayı hedeflemiştir. Türkiye'nin, sınırlarında bir terör koridoru oluşturulma girişimlerine askeri karşılık vereceğini deklare ettiği ve PYD/YPG'nin Fırat Nehrinin batı yakasına yönelik herhangi bir eylemini askeri müdahale nedeni sayacağını ilan etmesi üzerine, 12 Ekim 2015 tarihinde ABD'nin koordinasyonunda SDG kurulmuştur. PYD/YPG'nin Suriye'deki işgallerini ve eylemlerini perdelemek için kurulan bu paravan yapının omurgasını yine YPG oluşturmuştur. SDG içerisinde yer almış olan sınırlı büyüklükteki Arap ve Türkmen unsurların, bu muvazaalı yapının askeri ve siyasi stratejilerinin belirlenmesinde ve karar alma süreçlerinde hemen hemen hiçbir etkisinin olmadığı, baskın unsurun YPG olduğu söz konusu dönemde çıkan haber ve analizlerde yoğun bir şekilde işlenmiştir. Dolayısıyla alınan

bu fedarlizm kararının, Türkmenleri ve Arapları sürece dahil eden geniş bir konsensüsün ürünü olmaktan öte, PYD/YPG'nin örgütsel, ideolojik ve siyasi hedeflerinin ürünü olduğunu söylemek mümkündür.

ii. Rakka Haberleri

Suriye İç Savaşının en önemli gelişmelerden birisi de 2012 yılından itibaren selefi cihatçı grupların ülkede etkinliklerini arttırmaları olmuştur. Ülkeye getirdiği yabancı militanlarla kanlı eylemlere imza atan Suriye El Kaidesi Nusra Cephesi ve Irak El Kaidesi Irak Şam İslam Devleti birleşerek DEAŞ'ı oluşturmuş ve Suriye İç Savaşının en etkin silahlı gruplarından birine dönüşmüştür. Suriye'nin kuzeydoğusunu işgal eden ve Rakka'yı sözde hilafetin başkenti ilan eden DEAŞ, infaz ve dehşet eylemleriyle tüm dünyaya gözdağı vermiştir. Örgütün, bu süreçte fiili merkezi haline getirdiği Rakka, Batı medyasında korkunun ve selefi cihatçı tehdidin sembolü ve kalesi olarak sembolleştirilmiştir. Dolayısıyla eylemleri ve işgalleri ile küresel bir güvenlik sorunu haline gelen örgüt, sadece Irak ve Suriye'de değil tüm Dünyada küresel en güncel tehdit haline gelmiştir. DEAŞ bu nedenle, Suriye İç Savaşına müdahil batılı ülkelerin ve ABD öncülüğündeki DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonunun hedefinde idi.

Rakka'ya yönelik bir harekât, küresel terör tehdidinin belinin kırılması ve DEAŞ'ın yenilgiye upratılması sürecinde sembolik olduğu kadar stratejik bir eşik olarak değerlendirilmekte idi. Bu dönem, DEAŞ'ın yenilerek örgütlü kötülüğün merkezi olarak medyada sembolleştirilen Rakka'dan çıkarılması için sahaya sürülen SDG örtüsü altındaki YPG'nin efsaneleştirildiği bir süreçtir. Batılı başkentlerin hedef alındığı saldırıların faili olduğu kadar kanlı infazlarda ve kafa kesme videolarında ABD ve müttefiklerine parmak sallayan siyah üniformalı cellatların tüm dünyaya servis edilen görüntüleri ile efsaneleştirilen DEAŞ'la mücadelenin başka bir terör örgütüne tevdi edilmesi bir dizi tartışmayı beraberinde getirmiştir. Bu süreçte, Batı medyasında ve BBC'de çıkan Rakka haberlerinde DEAŞ'la özdeşleştirilen *"terör dehşeti"* ile PYD/YPG ile sembolleştirilen *"cihadi selefizmle savaş"* karşıtlığı üzerine inşa edilen iki bileşenli propaganda yaygın bir şekilde kullanılmıştır.

YPG'nin, Kürtlerin haklarını ve yaşam alanlarını savunan meşru milis gücü ve DEAŞ'la savaşan seküler müttefik olarak çerçevelenerek kitle medyasında temsil edildiğine daha önce değinilmişti. YPG'nin Suriye İç Savaşındaki pozisyonuna, örgütsel profiline ve eylemlerine ilişkin temsillerde ve nitelemelerde yaygın olarak başvurulan yöntemlerden

birisi de örgüt saflarında savaşan yabancı uyruklu militanlarla yapılan röportajlar üzerinden evrenselleştirme yapmak şekilde olmuştur. 17 Ekim 2017 tarihli ve *"İngiliz Savaşçı: Kendi Ülkeme Dönemem"* başlıklı haberde PYD'nin silahlı kadın gücü YPJ saflarına katılmak için İngiltere'den gelen kadın militanla yapılan mülakat aktarılmaktadır. Haberin girişinde İngiliz vatandaşı Kimberley Taylor'ın, Suriye'de YPJ saflarında bulunmuş olmaktan dolayı adli kovuşturmaya uğrayacağı endişesiyle ülkesine dönemediği belirtilmekte ve Suriye'den İngiltere'ye dönen YPG militanlarına yönelik adli süreçlerden bahsedilerek İngiltere'nin bu uygulamasına yönelik eleştirel bir dil kullanılmaktadır.

Batılı bir ülkenin, PYD/YPG tarafından DEAŞ'a karşı yürütülen mücadeleye hukuksal düzlemdeki kriminal yaklaşımına yönelik kullanılan eleştirel dil metnin geneline hakimdir. Metnin devamında YPG'nin eylemlerini evrensel değerlere gönderimde bulunularak legalize etme yaklaşımı benimsenmektedir. Spot başlıktan sonra aktarılan, *"...Blackburn'den Kimmie Taylor, bir yılını Kürt liderliğindeki YPJ kadın milislerinde gönüllü olarak savaşarak geçirdi ve Rakka'da ön saflarda yer aldı."* ibareleri ile yabancı uyruklu kadın militan üzerinden YPG'nin Rakka'da DEAŞ'la savaşan bir yapı olduğuna vurgu yapılmaktadır. Taylor'la yapılan mülakattan aktarılan, *"...Kadınları güçlendiren, 'siyasi ve sosyal devrim' için savaştığını söyledi."* sözleri, YPG'yi DEAŞ'la savaşan yapı olmanın ötesinde, kadın haklarını içselleştirmiş sosyal bir devrime adanmış meşru yapı olarak çerçevelemketedir. Bu ifadelerle, işgal ettiği bölgelerde onsekiz yaş altı kız çocukları silah altına aldığı hususu uluslararası raporlarda eleştiri konusu olan PYD'nin, kadın haklarında evrensel değerleri ve sosyal devrimi misyon edinmiş bir adanmışlıkla özdeşleştirilerek sunulduğu görülmektedir.

Taylor'un ifadelerinden aktarılan, *"...O'nu harekete geçiren şeyin sadece IŞİD'e karşı savaşma arzusu olmadığını, Kürtlere yardım etmeye yönelik daha geniş bir amaç olduğunu söyledi. IŞİD'in ardından yeni bir 'yönetişim sistemi' oluşturmak..."* ibarelerinde, söz konusu dönemde Batı medyası ve BBC içeriklerinde sürekli altı çizilen ve PYD/YPG'nin, *"Kürt Siyasası"* kisvsiyle perdelenen demokratik konfederalizm ve sözde Kürdistan projesine örtülü bir gönderme söz konusudur. Kürt yerleşim yerlerini korumak için DEAŞ'la savaştığı söylemine tutunan PYD/YPG'nin, Kürt yerleşim bölgeleri dışındaki eylemlerini ve işgallerini meşrulaştırmak için kullandığı meşruiyet zemini selefi cihatçı gruplarla savaştır. ABD, Rakka kuşatmasında, DEAŞ'ın kentten çıkarılmasından sonra yönetimin Arap unsurlara bırakılacağını belirtmesine rağmen Rakka'nın idaresi, PYD/YPG militanlarının ağırlıklı olarak temsil edildiği kent konseyine bırakılmıştır.

Resim 68: PYD/YPJ saflarına katılan Kimmy Taylor isimli yabancı uyruklu kadın terörist

PYD/YPG'nin demokratik değerler ve kadın hakları merkezli sosyal devrim projeleri için savaştığı belirtilen metinde, yabancı uyruklu militanın dikkat çektiği *"yeni yönetişim modeli"* Suriye Kürtlerinin kendi kaderini tayin hakkı kisvesiyle sunulan olgu sözde *"Kürdistan"* projesidir. ABD'nin SDG'ye yakın durma stratejisine değinilen *"Huzursuz İttifaklar"* alt başlıklı bölümde, *"İslam Devleti (ID)"* olarak nitelendirilen DEAŞ ve SDG bünyesindeki pragmatik ve zorunluluk eseri ittifaklar değerlendirilmektedir. Bölümün sonunda Taylor'un sözlerinden aktarılan, *"...Zor oldu ama buna değdi. Hepsi mayınlar ve keskin nişancılardı, ama bugün kurtuluş günü ve çok mutlu hissediyorum."* şeklindeki ibareler, kendisini DEAŞ'la savaştan çok Kürtlere yardım etme ve kadınlara yönelik sosyal devrimin bir parçası olma misyonuna adamış savaşçı profili üzerinden bir etnik kimliğin mahrum bırakıldığı haklarını kazanma savaşına işaret eden örtülü propaganda ön plana çıkmaktadır.

Rakka'daki DEAŞ işgalinin bittiği ve SDG güçlerinin kente hakim olduğu dönemde YPG saflarında savaşan militanların hikayelerinin anlatıldığı analiz metinler sıklıkla kitle medyasında yer bulmuştur. YPG saflarında savaşırken Rakka'da öldürülen Jack Holmes, örgüt saflarındaki yabancı uyruklu militanlar arasında hikayesi en çok işlenen isimdir. 24 Ekim 2017 tarihli ve *"IŞİD'e Karşı Savaşan İngiliz Jack Holmes Suriye'de Öldürüldü"*

başlıklı haber, YPG saflarındaki yabancı uyruklu bir militanın hikâyesini anlatan bu tarzdaki metinlerdendir. Holmes profilini betimleyen ilk vurgu metnin spot bölümünde de altı çizilen *"IŞİD'e karşı savaşan"* militan profilidir. Başlıkta öne çıkarılan ve metindeki makro anlamı belirleyen DEAŞ'la mücadele söylemi, metnin genelinde Holmes'in dramatize edilen hayat hikâyesi ile güçlendirilmiştir. Girişteki *"Jack Holmes 2015'ten beri Kürt milis YPG saflarında savaşıyordu."* şeklindeki ifadeler, yineleme yapmak suretiyle Holmes'in Suriye'de bulunma nedeni *"Kürt milis"* olarak nitelenen YPG saflarında savaşmak olarak meşrulaştırılmaktadır. İngiltere Kürt Dernekleri Federasyonu yetkilileri ve YPG sözcüleriyle yapılan mülakatlara dayandırılan, *"...Bournemouth'tan eski bir bilişim çalışanının, bir alanı siviller için temizlerken öldürüldüğünü..."* ibarelerinde çizilen, mesleğini geride bırakarak YPG saflarına katılmış sivil bir gönüllü olarak çerçevelenen militan profili dikkat çekicidir.

Holmes'in bir alanı siviller için güvenli hale getirirken öldüğü vurgusu, örtülü olarak YPG'nin Suriye'deki amaçlarına ve örgüt profiline ilişkin propagandif ifadeler içermektedir. Annesi ile yapılan röportajdan Holmes'e ilişkin aktarılan, *"...benim gözümde bir kahramandı. Orada yaptığı şeyi seviyordu, asker olmayı seviyordu. İnançlarının cesareti vardı."* şeklindeki sözleri ile kahramanlaştırılan Holmes'un, Suriye'de bulunma nedeni yine YPG'nin amaçlarını ve eylemlerini meşrulaştıran bir söylemle aktarılmaktadır. Holmes'un annesinin *"...İnançlarına bağlı kaldı, çünkü orada olmak, Rakkaa'nın sonunu ve Hilafetin sonunu görmek istiyordu. Bu tarihi bir andı ve bunun bir parçası olmak istiyordu."* şeklindeki sözleri ile Holmes'un Suriye'de savaşmayı tercih etmesine yüklenen misyon ve adanmışlık üzerinden, aslında PYD/YPG'nin selefi terörle savaşta ne kadar önemli bir rol üstlendiğine işaret eden örtülü bir propaganda vardır. Holmes'un hayat hikayesi ve amaçlarına ilişkin tasvirlerle çizilen meşru Kürt milis gücü YPG profilini güçlendiren dayanak DEAŞ'la mücadele söylemidir.

Holmes'la birlikte savaşan Serkan Özdil isimli YPG militanıyla yapılan mülakattan aktarılan ifadeler, YPG'nin örtüsel ve siyasal hedeflerine ve ideolojisine ilişkin propaganda dili daha belirgindir. Özdil'in Holmes'a ilişkin *"...Kürt savaş birimleri arasında tanınan ve saygı duyulan biri haline geldiği..."* şeklindeki ibarelerde, *"Kürt savaş birimleri"* şeklinde kavramsallaştırılan YPG'yi legal bir silahlı güç olarak nitelendiren yaklaşım ön plana çıkmaktadır. Bu sözlerin devamındaki *"...Rojawa'dan (Suriye'nin kuzeydoğusunda yer alan Kürt bölgesine verilen isim) o kadar sevgiyle bahsetti ki, oraya gitmek istememin sebebi oldu."* şeklindeki ifadeler, PYD/YPG tarafından sözde *"Suriye Kürdistanı"*, *"Batı Kürdistan"* ve *"Rojawa"* terimlerine gönderimde bulunmaktadır. Bu ifadeler, Suriye'li

Kürtlerin haklarını koruma amacına yönelik bir örgütlenme olduğuna ilişkin çerçevelemeye işaret etmektedir.

Resim 69: PYD/YPG saflarına katılan ve çoğunluğunu İngiliz vatandaşlarının oluşturduğu yabancı uyruklu teröristler

Söz konusu dönemde Batı medyasında ve BBC'de çıkan haberlerde kullanılan *"Rojawa", "Kürdistan", "Kürt milisler"* gibi nitelemelerle, YPG'yi Kürtler için savaşan bir yapı olarak tasvir eden yaklaşımlar özerklik, federalizm ve Kürdistan vurgularıyla birlikte değerlendirildiğinde, self-determinasyon kavramına vurgu yapan örtülü bir evrenselleştirme propagandanın varlığına işaret etmektedir. *"...Bay Holmes aynı zamanda Kürtçe takma adı Sores Amanos yani "devrim" anlamına gelen Amanos Devrimi üyeleri tarafından da biliniyordu."* ibareleri ile kahramanlaştırılan İngiliz gönüllü profili dikkat çekmektedir. Örgütün ideolojik hedeflerini ifade eden coğrafi bölge tanımlamaları ve militan gruplarına verilen isimler üzerinden inşa edilen örtülü ve sistematik bir propaganda dili metnin genelie hâkim kılınmıştır. YPG'nin selefi cihatçı terörle savaşta üstlendiği rol, İngiliz gönüllü profili tasviriyle ve onun hikayesi ile perdelenerek aktarılmaktadır. *"Holmes, IŞİD'i Tel Hamis, Menbiç, Tabka ve Rakka gibi önemli kasaba ve köylerden çıkarma operasyonlarında savaştı."* ibareleri, YPG saflarındaki savaşçı profilini öne çıkarırken örtülü olarak PYD/YPG'nin Suriye'de DEAŞ'la mücadeledeki kilit rolüne ve misyonuna vurgu yapmaktadır.

Metinde, Kürt Toplum Merkezi olarak belirtilen İngiltere Kürt Dernekleri Federasyonu organizasyonu yetkililerinin, Holmes'u ve YPG saflarına katılan diğer İngiliz vatandaşlarını andıkları programlarda dile getirdikleri ifadeler de benzer şekilde gönüllülerin Suriye'de bulunma amaçlarını kutsayan bir yaklaşımla aktarılmaktadır. Metinde, PYD/YPG'nin Suriye'deki eylemlerine ilişkin önemli ve örtülü bir proganada dili ön plana çıkmaktadır. Metnin genelinde, adanmış ve misyon yüklü mücadelesi hikayeleştirilen yabancı uyruklu gönüllü tasviri ile öne çıkarılan husus, *"Kürt milis gücü"* olarak çerçevelenen PYD/YPG propagandasıdır. PYD/YPG'nin eylemlerine ve ideolojisine yapılan atıfların ve göndermelerin merkezinde ise Kürt halkının kendi geleceğini tayin hakkı ve metinde "Rojawa" olarak belirtilen sözde *"Batı Kürdistan"* ideali için savaşan meşru milis gücü vurgusudur.

15 Ekim 2019 tarihli ve *"Kürtler Kim?"* başlıklı analiz haber, PKK/KCK, PYD/YPG ve Kuzey Irak'taki bölgesel yönetiminin de dâhil dildiği geniş bir perspektifli etnik kimlik analizidir. Metinde, PYD/YPG'nin Suriye İç Savaşında Ayn El Arab ve Rakka Çatışmalarındaki etkinliği ayrıntılı olarak işlenmiştir. 2015 yılı başında Ayn El Arab'a saldıran DEAŞ'ı püskürten PYD/YPG'nin bu başarısı, Batı medyasında ve BBC'de DEAŞ'ın yükselişini durduran bir kırılma noktası olarak işlenmiştir. Aynı şekilde 2016'daki Rakka Operasyonu, DEAŞ'ın sözde hilafetin başkenti ilan ettiği Rakka'dan çıkarılması ve örgütün çöküş sürecinin başladığı süreci tetikleyen olay olarak sembolik bir bağlamda kitle medyasında temsil edilmiştir. Metnin girişinde, sayıları 25 ila 35 milyon arasında değişen ve Orta Doğu'nun dördüncü büyük etnik grubu olan Kürtler'in, ulusal bir devletlerinin olmadığı ifadeleri yer almaktadır. PYD'nin Ayn El Arab ve Rakka çatışmalarında üstlendiği role atıfla, *"küresel selefi terör tehdidinin asli fenomeni DEAŞ'la mücadeleye öncülük eden Kürtler"* çerçevesi ile güçlendirilen etnik kimlik analizleri metnin genelinde öne çıkarılmaktadır.

Kürt kimliği ve devlet kavramlarının ilişkilendirilerek aktarılan *"bir devletlerinin olmadığı"* ifadesi, metnin devamında aktarılan PKK'nın ideolojik ve örgütsel hedeflerinde belirtilen sözde *"Kürdistan"* projesine gönderimde bulunan vurgularla güçlendirilmektedir. Bu analizlerde Kürtlerin evrensel bir hakkı olan *"devletleşme"* sürecinde PKK/KCK'ya ve PYD/YPG'ye meşru bir rol biçilmektedir. *"Nereden Geliyorlar?* alt başlığıyla verilen bölümde, kökenlerine ilişkin etnik, dinsel ve sosyo lengüistik analizler yapılmaktadır. Metnin genelinde etnik, sosyal ve kültürel analizlerle detaylı olarak ortaya konulan Kürt

kimliği, içerikte *"isyancı"* etiketiyle detaylı bir şekilde işlenen PKK/KCK ve PYD/YPG ile ilişkilendirilmektedir.

Resim 70*:* ABD öncülüğündeki koalisyonun desteğiyle Rakka'ya giren PYD/YPJ'li kadın terörist sözde örgüt bayrağıyla

Orta Doğu'daki en büyük dördüncü etnik grup olmalarına rağmen neden kendi devletlerinin olmadığı vurgusunu self-determinasyon hakkı ile ilişkilendiren ifadeler dikkat çekmektedir. PKK/KCK ve PYD/YPG'nin siyasi hedeflerine zamin oluşturan propagandif ifadeler *"Neden Devletleri Yok?"* alt başlığıyla verilen bölümde güçlendirilerek yeniden ön plana çıkarılmaktadır. Kürtlerin, 20. yüzyılın başında Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasıyla *"Kürdistan"* adıyla devletleşme girişimleri olduğuna atıfla, metinde *"muzaffer Batılı Müttefikler"* olarak nitelendirilen İtilaf Devletlerince o dönemde Osmanlı Devletine dayatılan Sevr Anlaşmasına gönderimde bulunulmaktadır. Sevr'de yer alan *"Kürt Devleti"* hükümlerine rağmen üç yıl sonra imzalanan Lozan Barış Anlaşmasın, Kürtlerin bu hayalini bitirdiği belirtilmektedir. Kürtlerin devlet beklentisini hayal kırıklığına uğratan Lozan Anlaşmasına ilişkin, *"...Kürtleri kendi ülkelerinde azınlık statüsüne bırakmasıyla..."* şeklindeki ibarelerle, kendi kaderini tayin hakkına işaret edilmektedir.

PYD/YPG'yi Kürt kimliğiyle özdeşleştiren ve DEAŞ'la mücadeleyi öne çıkaran söylem metinde belirgindir. *"Kürtler Neden IŞİD'e Karşı Savaşta En Ön Saflarda Yer Aldı?"* başlıklı bölümde, DEAŞ'ın Suriye'nin kuzeyinde Kürt yerleşim bölgelerine saldırılarının, YPG tarafından püskürtüldüğü ve örgütün bu süreçte DEAŞ'la mücadelenin ön saflarında yer almaya başladığı belirtilmektedir. Aynı şekilde Irak'ta da merkezi hükümet

ordusunun DEAŞ karşısında tutunamayarak geri çekildiği bölgeleri, Bölgesel Kürt Yönetimi Peşmergelerinin koruduğu vurgulanarak, gerek Irak'ta gerek Suriye'de Kürtlerin bir taraftan kendi halklarını korurken diğer taraftan DEAŞ'la mücadeleye öncülük ettiklerinin altı çizilmektedir. DEAŞ'ın 2014'de Sincar'da Yezidileri katlederek Peşmergeleri çekilmeye zorladığına ve buna karşılık ABD liderliğindeki koalisyonun DEAŞ'ın ilerleyişini durdurmak için hava harekatları ve askeri danışmanlar göndererek Peşmerge güçlerine destek verdiği belirtilmektedir.

Resim 71*:* PYD/YPG'li teröristler sözde örgüt bayrakları ve flamalarıyla

PKK/KCK ve PYD/YPG militanlarının da Sincar'da Peşmergeye destek verdiğine işaret eden; *"Türkiye'de otuz yıldır Kürt özerkliği için savaşan ve Irak'ta üsleri bulunan YPG ve Kürdistan İşçi Partisi de (PKK) onların yardımına koştu."* şeklindeki ifadelerin altı çizilmektedir. Bu ibarelerde Irak, Suriye ve Türkiye'deki örgütlerin DEAŞ'a karşı birlikte savaştıkları vurgulanmaktadır. Bu bölümde Türkiye ile ilişkilendirilerek öne çıkarılan PKK'nın siyasi talepleri ve özerklik vurgusu, metnin girişinde altı çizilen *"neden devletleri yok"* betimlemesine gönderimde bulunmaktadır. *"...IŞİD, Suriye'nin kuzeyindeki Kürt kasabası Kobane çevresindeki yerleşim yerlerine bir saldırı düzenleyerek onbinlerce insanı Türkiye'ye kaçmaya zorladı. Çatışmanın yakınlığına rağmen Türkiye, IŞİD mezvizlerine*

veya Türkiyeli Kürtlerin burayı savunmak için geçmesine izin vermedi." ifadelerinde de etnik kimlikle vurgusunun öne çıkarılması söz konusudur.

Resim 72*:* PYD/YPG tarafından 2016 yılında düzenlenen sözde özerklik konferansından bir görüntü

DEAŞ'ın Rakka'dan çıkarılışını kutlayan YPG militanlarına ait bir fotoğrafın altında yer alan, *"Kürt liderliğindeki Suriye Demokrtik Güçleri (SDG) ittifakı, IŞİD'in kalesi Rakka'yı ele geçirdi."* ifadelerinde, SDG'nin omurgasını oluşturan YPG militanlarına ilişkin etnik kimlik vurgusu belirgindir. *"Türkiye, Kürtleri Neden Tehdit Olarak Görüyor?"* alt başlığı ile verilen bölümde PKK ile Türkiye'de yaşayan Kürtleri özdeşleştiren çarpıcı ifadeler dikkat çekmektedir. *"Türkiye Devleti ve ülke nüfusunun %15'i ila % 20'sini oluşturan Kürtler arasında köklü bir düşmanlık var."* vurgusu, yaklaşık kırk yıllık PKK ile mücadele sürecinde çoğunluğu Kürt kökenli insanlardan oluşan 40 bin insanın ölümüne neden oduğu düşünülürse son derece tartışmalı ifadelerdir. Metindeki, Kürtleri bir terör örgütü ile özdeşleştirilen ve yine Kürtlerin Türkiye'ye karşı köklü bir düşmanlık içerisinde olduğu yönünde tartışmalı ifadeler dikkat çekmektedir. Metinde, Tarihsel anlamda Kürtlerin Türkiye'den baskı görmeleri ve bir dizi hak ihlaline maruz kalmaları nedeniyle Türkiye'ye karşı tarihsel bir düşmanlık duyduklarına ilişkin tartışmalı iddiayı güçlendirmeye yönelik bir yaklaşım tercih edilmektedir.

İçerikte, etnik inkâr ve baskı politikalarına maruz kaldıkları belirtilen Kürtlerle PKK'nın kuruluş süreci ilişkilendirilerek aktrılmaktadır. *"...1978'de Abdullah Öcalan,*

Türkiye sınırları içerisinde bağımsız bir devlet çağrısı yapan PKK'yı kurdu. Altı yıl sonra grup, silahlı mücadeleye başladı. O zamandan beri 40 binden fazla insan öldürüldü ve yüzbinlercesi yerinden edildi." cümlelerinde, metnin girişinde dillendirilen 35 milyon nüfusa sahip bir etnik grup olmalarına rağmen neden bir devletlerinin olmadığına ilişkin tartışmalara örtülü bir atıf vardır. *"Suriye Kürtleri Ne İstiyor?* alt başlığı altında aktarılan bölümde aktarılan *"... Ocak 2014'de aralarında baskın, Demokratik Birlik Partisi'nin de (PYD) bulunduğu Kürt partileri, Afrin, Kobani ve Cezire'den oluşan üç 'kantonda' 'özerk yönetimler' kurduğunu ilan etti."* şeklindeki ifadeler, metnin girişinde Orta Doğu'nun dördüncü büyük etnik grubunu oluşturan Kürtlerin neden bir devletlerinin olmadığı vurgusuyla örtüşen bir yaklaşımdır.

Resim 73*:* PKK tarafından düzenlenen bir eylemde elebaşı Abdullah Öcalan posterleri taşıyan örgüt sempatizanları

Serv Anlaşmasında öngörülmüş olmasına rağmen Lozan Anlaşması ile bu projenin rafa kalktığının vurgulandığı metinde, gerek PKK/KCK gerek PYD/YPG; örgütsel, ideolojik ve siyasi hedefleri bağlamında Orta Doğunun *"yüz yıl önce vaad edilen"* ancak hayata geçmeyen sözde *"Kürt Devleti"* projesine hizmet eden meşru yapılar olarak sunulmaktadır. Türkiye nüfusunun % 15 ila %20'sini oluşturan Kürtleri temsil eden yapı olarak çerçevelenen PKK'nın ve Suriyeli Kürtlerin yaşam alanlarını ve siyasi haklarını koruduğu ileri sürülen PYD/YPG'nin meşruiyetinin dayandırıldığı husus, etnik kimlik vurgusu ve Wilson İlkelerinde yer alan self-determinasyon ilkesidir. Metin bütünsel olarak; Kürtlerin

etnik olarak kim oldukları sorusuyla yola çıkarak son yüz yıllık tarihsel süreçteki etnik ve siyasi taleplerini *"devletleşme"* gibi marjinal bir hedefi de içerecek tarzda betimleyen tartışmalı ifadeler içermektedir. Metnin baskın teması olan *"Kürtlerin neden bir devletlerinin olmadığı"* tartışmasını PKK/KCK'nın ve PYD/YPG'nin örgütsel ve siyasi hedefleri ile örtüşen bir söylemle aktaran güçlü vurgular dikkat çekmektedir.

5.3.3.2.Kültürel/Sanatsal Çerçeveler ve Kimlikle İlişkilendirme

İlgili bölümde değinildiği üzere, terör örgütlerinin ideolojilerini ve eylemlerini kitlelere yaymak, sempatizan ve militan toplamak, meşruiyet kazanmak için kullandığı araçlardan en önemlisi propagandadır. İnternet ve ağ teknolojileri başta olmak üzere kitle iletişim teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak yaygınlaşan sosyal medya ve kişisel medya platformları terörün medyada temsiline ilişkin tartışmaları farklı bir düzeleme taşımıştır. Terör örgütlerinin kitle iletişim araçlarını kullanmak suretiyle propagandalarını yapmaları ve kitle medyasının terörü haberleştirme ve medyatikleştirme sürecinde benimsediği yaklaşım terör-medya ilişkilerinin iki yönünü ifade etmektedir. Söylemin güç ve iktidar ilişkilerini belirleyen boyutu ile birlikte değerlendirildiğinde, kitle medyasının egemen söylemin küresel boyutta yayılımını ve dolayımını sağlayan hegemonya aygıtına dönüştüğünü söylemek mümkündür. Dolayısıyla egemen söylemi belirleme erkine sahip sahip hegemonyan gücün, medya gücüne hakimiyeti söylemin küresel düzeyde dolayımı için iktidar denklemini tümleyen olgudur.

Marksist medya kuramlarının odaklandığı konulardan birisi de kitle medyasının ekonomi politiği ve bu yapısal sorunsalın medya kurumlarının yayın politikalarındaki belirleyici etkisidir. Hibrit savaşlar şeklinde cereyan eden günümüzün hegemonya mücadelesi; ideolojik, askeri, iktisadi ve kültürel bileşenli tam spektrumlu bir mücadeleyi ifade etmektedir. Yeni binyılın mücadele zemininde kitle medyası sermaye yapıları ve merkezi bürokrasiden oluşan yapılaşmış tarihsel bloğun elinde küresel bir propaganda aygıtı olarak fonksiyon görürken, askeri güçle birlikte kullanılan ideolojik, kültürel, iktisadi araçlar yeni nesil savaşın silahları haline gelmiştir. Dolayısıyla küresel medya şirketlerinde ve kurumlarında hakim olan yayın stratejilerinin egemen söylem tarafından şekillendirildiğini söylemek mümkündür.

Çalışmanın ana sorunsalı terörün medyada temsili ve Suriye İç Savaşında PYD'nin kitle medyasında meşrulaştırılarak sunulmasıdır. Çalışmanın ilgili bölümlerinde incelenen haber metinlerinde ve içeriklerde, PYD'nin kitle medyasında meşrulaştırılarak sunulması

sürecinde kullanılan iletişim stratejileri ve örgüt propagandasını oluşturan bileşenlerin bir kısmı ele alınmıştır. PYD'nin kültürel, folklorik ve sanatsal motifleri kullanarak ve gündelik sosyal hayatla ilişkilendirilerek nasıl legalize edildiği hususu incelenecektir. Terörün meşrulaştırılmasında kültürel, sanatsal ve folklorik motiflerin kullanılması iki yönlüdür. Bunun birinci boyutu terör örgütlerinin meşruiyet kazanmak için bu unsurları kullanmalarıdır. Bu unsurların terörün meşrulaştırılmasında ikinci kullanım şekli ise kitle medyasında terörün temsilinde propaganda malzemesi olarak kullanılmasıdır. İç çatışmalar zinciri şeklinde cereyan eden Suriye krizi ortamında sunulan medya temsillerinden kesitsel zaman dilimleri esas alınarak yapılan analizlerde, bu unsurların statik bir gündelik hayat enstantanesi içerisindekine benzer dingin ve kristalize yansımalarını gözlemlemek güçtür. Bu bağlamda, Suriye krizi ekseninde yayınlanan haber ve metinlerde bu bileşenlerin izlerinin sürülmesi ile yetinilecektir.

i. Ayn El Arab Haberleri

Ayn El Arab'ı hedef alan saldırılar sürecinde Batı Medyası ve BBC'de buranın bir Kürt kenti olduğuna ve Kürtlerin etnik kimliklerine ilişkin tartışmalarla örülü bir dizi haber yayınlanmıştır. Etnik ve kültürel kimlik eksenli haber ve içeriklere ek olarak popüler kültür ürünlerinin de kullanıldığı, örgüt saflarında savaşan militan profillerinin tasvirinde popüler isimlerle özdeşleştirme yöntemlerinin kullanıldığı da görülmektedir. Etnik ve ayrılıkçı terör örgütlerinin kuruluş tüzüklerinde yer verilen öncelikli başlıklar bir kimliğin veya bir halkın siyasi, kültürel ve ekonomik haklarını savunmak için şiddete başvurulduğuna ilişkin hususlardır. Dolayısıyla terörün meşrulaştırılması sürecinde kültürel, sanatsal ve folklorik unsurların propaganda malzemesi olarak kullanılması genellikle bu bağlamda karşımıza çıkmaktadır. Buna ilave olarak küreselleşen boyutuyla kültür endüstrisinin ürünü konumundaki popüler kültür ürünlerinin de kullanıldığı bir propaganda süreci günümüzün yaygın uygulamalarındadır. Suriye İç Savaşının ana fenomenlerinden selefi cihatçı terör ise köktenci ve fundamentalist geleneğin tezahürü bir örgütsel ideolojinin ürünü olarak karşıtlık ve korku duvarı ögesi olarak kullanılmıştır. Dolayısıyla cihadi selefizm kaynaklı korku algısı bunun tam aksine etnik ve kültürel motifleri hedef alan tehdit kaynağı olarak temsil edilmektedir. Çalışmada PYD/YPG'nin kitle medyasında meşrulaştırılarak sunulmasında izlenen propaganda ve iletişim stratejesi inceleneceğinden kültür, kimlik ve sanatsal motiflerin bir propaganda bileşeni olarak kullanılması boyutunun ele alınmasıyla yetinilecektir.

2014 yılı başlarında Suriye'nin kuzeydoğusunda PYD'nin kontrolündeki Cezire ve Ayn El Arab gibi sözde özerk kanton yönetimi bölgelerine yönelik somut bir tehdide dönüşen potansiyel bir DEAŞ işgali, Batı medyasında ve BBC'de sıkça işlenen konular arasında yer almıştır. Suriye İç Savaşının başladığı 2011 yılından itibaren bu krizin etkin aktörü olma potansiyeli yüksek gruplardan olan PYD/YPG dünya kamuoyunun ve kitle medyasının zaten birkaç yıldır odaklandığı bir yapıdır. Örgütün, Suriye Kürtleri ile özdeşleştirilerek temsil edildiği metinlerde, PYD/YPG'nin siyasi ve örgütsel hedefleri; etnik, kültürel, tarihi, etnografik çözümlemelerle desteklenen analizlerle şeklinde sunulmaktadır. Dolayısıyla 2014 yılında başlayan, PYD/YPG işgalindeki bölgelere yönelik DEAŞ saldırılarını, Suriye Kürtlerine yönelik cihatçı aşırılık dehşetinin öncülleri olarak ele ele alan bir yaklaşım ön plana çıkmaktadır. İnsan hakları ihlallerinden kaynaklı kötü bir şöhrete sahip olan DEAŞ'ın, aralarında Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı yerleşim yerlerinin de dahil olduğu PYD/YPG kontrolündeki bölgeleri hedef alması, YPG'yi savunma poziyonuna itmiş ve bir anlamda YPG'nin insan hakları ihlalleri ile dolu imajını da perdeleyen ve unutturan bir süreç olmuştur. PYD/YPG'nin; işgal, sivil halkı göçe zorlama ve demografik yapıyı bozma, sivil halkı sindirme eylemleri ve kanlı infazlar gibi bir dizi insan hakları ihlallerinden kaynaklı karanlık sicili, sivil yerleşim yerlerinin kapısına kadar dayanan DEAŞ tehdidinin gölgesinde kalmıştır.

PYD/YPG, kontrolündeki yerleşim yerlerine yönelik DEAŞ saldırlarına ilişkin,15 Mart 2014 tarihli ve *"Suriye Krizi: Kürtler Cihatçıları Ele Geçirmek İçin Mücadele Ediyor"* başlıklı haber, DEAŞ'ın yerleşim yerlerini ve buralardaki tarihi, kültürel, sanatsal ve dini öneme sahip eserleri tahrip ettiklerine ilişkin bir metindir. Haberde Ayn El Arab'ta özerk yönetim alanları ilan eden Kürtlerin DEAŞ saldırılarının yeni hedefi olduğu aktarılırken, Suriye'nin kuzeydoğusunda ilk işgal ettikleri yerleşim yerlerinden birisi olan Tal Maarouf'da neden oldukları yıkım ve şiddet tasvir edilmektedir. Köye gelen DEAŞ militanları tarafından alıkonulan ve sonra serbest bırakılan kadınlarla yapılan mülakatlardan alıntılanan, *"...Silahlarını bize doğrulttular ve 'harekete geçin, çocuklarla Kürtçe konuşursanız sizi vururuz' dediler."* şeklindeki ifadeler üzerinden, sivillere yönelik şiddet tasvir edilmektedir. DEAŞ'a ilişkin şiddet ve tedhiş algısını derinleştiren, *"...Onlar (alıkonulan kadınlar ve çocuklar), aşırı uygulamaları El Kaide tarafından bile reddedilmiş cihatçı bir isyancı grup olan IŞİD kontrolü altında olan yakındaki bir köye, Tal Hamis'e götürüldüler."* Vurguları, cihatçı aşırılığın yeni bir forumuna işaret etmektedir. Zira ilgili bölümlerde belirtildiği gibi, 2000'li yılların başlarından itibaren Dünyayı tehdit eden cihatçı

aşırılık yanlısı terörü temsil eden yapı El Kaide'dir. Ancak metinde selefi cihatçı terörün bilinen yüzü El Kaide'nin bile reddettiği grup olarak betimlenen DEAŞ'la ilgili korku ve tehdit algısını güçlendiren ifadeler öne çıkarılmaktadır. Tal Maarouf Köyünü işgal ettikleri süre içerisinde evleri ateşe verdikleri ve köyün iki camisine zarar verdikleri aktarılmaktadır.

Resim 74: PKK elebaşı Abdullah Öcalan'ın posteri önünde oturan PYD/YPJ sözde asayiş gücü mensubu silahlı kadın teröristler

DEAŞ militanlarının YPG güçleri tarafından püskürtüldüğüne ilişkin, *"...El Cezire olarak bilinen bu 'kantonu' kontrol eden ve ağırlıklı olarak Kürt milislerden oluşan Halk Koruma Birlikleri (YPG) bir kaşı saldırı düzenledi ve IŞİD militanları geri çekildi."* cümlesinde, benzer metinlerde de sıkça rastlanan ve PYD/YPG'yi Kürt yerleşim yerlerini koruyan meşru bir milis gücü olarak nitelendiren yaklaşım ön plana çıkarılmaktadır. İncelenen diğer metinlerde DEAŞ'ın, kiliselere ve Hıristiyanlar için sembolik değeri olan ibadethanelere yönelik yıktıkları, kültürel ve sanatsal etkinliklerin yapıldığı kentsel meknları yasakladıkları ya da tahrip ettikleri aktarılmıştı. Metinde, DEAŞ militanlarının köyün iki camisini tahrip ettikleri ve bir Kur'an-ı Kerim kolleksiyonunu yaktıkları belirtilmektedir. Köyde tahrip edilen bir diğer dinsel mekânın ise Nakşıbendi tarikatına ait bir tekke olduğu aktarılırken seçilen kavramlar, Kürt kimliğinin öne çıkarıldığına işaret etmektedir. Tarikatın son ileri gelenlerinden olduğu ve 2005 yılında Suriye Rejimi tarafından kaçırılarak öldürüldüğü belirtilen Şeyh Muhammed Maşuk El-Haznevi'ye ait bir söz olarak aktarılan, *"...Önce Kürdüm, sonra Müslümanım..."* ifadesi ile dinsel bir mekâna ve onun kutsallarına yönelik bir saldırının aktarımında da etnisite vurgusunun altının çizildiği görülmektedir.

Kur'an-ı Kerim koleksiyonunu yakma eylemi üzerinden DEAŞ'ın, dini ve kültürel değerlere yönelik tahammülsüz ve tahripkâr tutumunu betimleyen, *"...Çoğu Müslüman için bunlar, Kur'an'ı Tanrının sözü olarak gördükleri için kutsallığa saygısızlık olarak görecektir."* ifadelerinin öne çıkarıldığı görülmektedir.

Resim 75*:* DEAŞ ve PYD/YPG arasında yaşanan çatışmalarda tahrip olan bir cami

Metinde, DEAŞ saldırılarında hayatını kaybeden Arap kökenli YPG militanının taziye süreci üzerinden, Araplar ve Kürtler arasında hiçbir problem olmadığı, problemin ülkede bulunan çoğu yabancı savaşçılardan oluşan selefi cihatçı militanlar olduğuna ilişkin vurgular dikkat çekmektedir. Yine bu bölümde, içlerinde Türkiye'nin de bulunduğu bazı ülkelerin DEAŞ'ın domine ettiği bu terör ağını desteklediğine ilişkin tartışmalı ifadeler öne çıkarılmaktadır. Bu bölümde, öldürülen Arap kökenli militanın kuzeninin sözlerine atfen aktarılan, *"...(Öldürülen militanın kuzeni) Jamal Al-Kharuf çok öfkeliydi, 'Aramızda hiçbir sorun yok.' dedi."* ibareleri, meselenin Kürtler veya Araplar arasındaki sorunlardan kaynaklı olmadığı, farklı ülkeler tarafından desteklenen yabancı militanların oluşturduğu DEAŞ'ın bu krizin ana aktörü olduğu vurgusunu öne çıkarmaktadır. Bu yaklaşım, siyasi ve ideolojik hedefleri için birçok yerleşim yerini işgal eden YPG'nin, bu yerleşim yerlerinde farklı etnik ve dini kimlikleri baskıladığı ve göçe zorladığı gerçekliğini perdeleyen ve PYD/YPG'yi, yabancı bir terör ağından beslenerek Suriye'ye binlerce militan getiren DEAŞ'a karşı Kürt halkını koruyan bir yapı olarak çerçevelemektedir. DEAŞ saldırılarında öldürülen Arap kökenli militanın hikayesi öne çıkarılarak, YPG'nin farklı etnik ve dini grupları bünyesine çeken legal bir yapı olarak çerçevelendiği görülmektedir.

İşgal ettiği bölgelerde YPG tarafından kurulan sözde asayiş birimlerine ilişkin, *"…Bize, ağırlıklı olarak Kürt Güvenlik Gücü olan Asayesh'in (asayiş), çatışmalar sırasında YPG tarafından veya başarısız intihar veya araçlı bombalı saldırıları operasyonlarında yakalandığı söylenen, İslamcı isyancı mahkûmların tutulduğu bir hapishaneye girme izni verildi."* ifadeleri ile, PYD/YPG'nin kontrol ettiği bölgelerde kolluk faaliyetleri de yürüttüğüne işaret edilmekte, kanton yönetim modeline ilişkin ayrıntılarla örgüt, güvenlik gibi temel bir kamu hizmeti de sunan meşru bir yapı olarak nitelendirilmektedir. Bahsedilen sözde hapishanede tutulan Kürt ve Arap mahkûmları görmelerine izin verildiği ancak onlarla konuşmalarına müsaade edilmediği belirtilmektedir.

Resim 76: Çatışmalarda ölen PYD/YPJ mensubu kadın teröristin cenazesinden bir görüntü

İşgal ettiği bölgelerde alıkoyduğu insanlara işkence ve kötü muamelede bulunduğu, zaman zaman sosyal medyaya düşten ve bazı basın kuruluşlarının haberlerine yansıyan PYD/YPG'nin insan hakları konusundaki bozuk sicili bilinen bir gerçektir. PYD'nin, kurulduğu 2003 yılından itibaren aralarında Kürtlerin de bulunduğu sivil nüfusu ideolojik ve siyasi çizgisi doğrultusunda sindirdiği uluslararası raporlara yansımış bir husustur. Örgütün PYD'nin ihlalleri sivil unsurlarla sınırlı kalmadığı, örgüt bünyesindeki farklı fraksiyonları da baskı, şiddet ve infazlarla sindirdiği bilinmektedir. Örgütün bilinen bu karanlık yüzünün aksine metinde, meşru ve Kürt yerleşim yerlerini korumak için savaşan milis gücü imajı yapılan çerçevelemelerle öne çıkarılmaktadır. YPG ile girdikleri çatışmalarda ölü ele

geçirildiği belirtilen DEAŞ militanlarının üzerinden çıktığı iddia edilen kimlik ve pasaportların sergilenmesi suretiyle, Türkiye'nin de aralarında bulunduğu bazı ülkeleri DEAŞ'ı desteklemekle itham eden ifadeler, metinde dikkat çeken bir diğer ayrıntıdır.

Hatırlanacağı üzere, Afrin, Halep ve Türkmen Dağı bölgeleri başta olmak üzere, Suriye'nin kuzeyinde Türkmen nüfusun yoğun olduğu ve ılımlı muhaliflerin Türkiye'den destek talep ettiği bölgelere yönelik Türkiye'nin yardım girişimleri, uluslararası kamuoyunda ve Batı medyasında, Türkiye'nin Suriyedeki selefi cihatçı grupları desteklediği ve onlara silah gönderdiği şeklinde tartışmalı ve maksatlı bir yaklaşımla haberleştirilmişti. Burada da PYD/YPG'nin Türkiye'ye yönelik benzer bir propagandasının, örgüt iddiaları ve argümanları esas alınarak olduğu gibi aktarıldığı görülmektedir. PYD yöneticisi Aldar Khalil'le yapılan mülakattan alıntılanan, *"...Suriye muhalefetinin geri kalanıyla siyasi farklılıklarımız olabilir, ama bizim temel sorunumuz IŞİD ve El Kaide bağlantılı El Nusra gibi gruplarla."* şeklindeki sözler, PYD/YPG'nin Suriye İç Savaşında en fazla kullandığı meşruiyet dayanağı olan, cihatçı aşırılıkla ve onun Suriye'de görünen yüzüyle mücadele söyleminin öne çıkarıldığına işaret etmektedir.

PYD sözcüsünün selefi gruplara atfen söylediği sözlerden aktarılan, *"...Buraya nüfuz etmeye ve Suriye'yi kendilerine merkez ve üs haline getirmeye çalışıyorlar, bu yüzden onlarla yüzleşmeli ve onlarla savaşmalıyız."* ibareleri altı çizilmesi gereken vurgular içermektedir. Bu ifadeler, PYD/YPG'nin Suriye İç Savaşında, ABD'nin 2002 yılından itibaren önleyici savaş doktrinine dayanak teşkil eden küresel cihatçı aşırılıkla mücadele söylemine nasıl eklemlendiğine, işgallerini ve siyasi hedeflerini bu kisve altında nasıl meşrulaştırdığına dair önemli ipuçları içermektedir.

DEAŞ'ın Tal Maarouf köyüne yönelik eylemini aktaran metne, PYD/YPG'nin özerk yönetim uygulamalarına ve cihatçı gruplarla mücadelesine ilişkin eklemeler yapıldığı ve örgütü meşrulaştıran bir dil kullanıldığı görülmektedir. DEAŞ'ın işgal ettiği bölgelerde farklı inanç gruplarına yaşam hakkı vermediğine, kültürel ve dini anlamı olan mekânları ve sembolleri tahrit ettiğine ilişkin analizlerle tasvir edilen cihatçı aşırılık tehdidine karşılık, PYD/YPG'yi bu tehditle savaşmak için örgütlendiğine dair vurguların altı çizilmektedir. PYD/YPG'ye ilişkin betimlemeler, Ayn El Arab ve diğer kanton yönetim bölgelerini savunmak ve buralarda kamusal hizmetleri sunmak için yapıldığı belirtilen çalışmalara dair analizlerle güçlendirilmektedir.

ii. Rakka Haberleri

2014 ve 2017 yılları arasında DEAŞ'ın fiili başkenti ve yönetim merkezi olan Rakka, örgütün sert uygulamalarının ve şiddet görüntülerinin merkezi olmuştur. İslam hukukunun aşırı yorumu ile temellendirilmiş kendine has bir sözde şeriat uygulamasından kaynaklanan insan hakları ihlalleri, Batı medyasıdna geniş yer bulmuş ve tüm Dünyada ciddi bir selefi terör tehdidi endişesi oluşturmuştur. Fundamentalist gelenekten beslenen normlarının ekseriyeti din ve inanç alanlarını düzenlemeye yönelik sert uygulamalardan oluşmakla birlikte, DEAŞ şiddetinin hedefi sadece dinsel ve mezhepsel farklılıklara sahip gruplar olmamış, etnik ve kültürel gruplarda sistematik şiddetten zarar görmüştür. Söz konusu dönemde Rakka ve DEAŞ temalı haberlerde, DEAŞ'ın uygulamalarından zarar gören etnik ve kültürel gruplarla birlikte öne çıkarılan husus farklı inanç gruplarının ibadethanelerine ve kiliselere yönelik tahribatlardır. Batı Medyasında ve BBC'de çıkan haberlerde, özgür dünyaya ait değerlere ve inanç gruplarına yönelik tahammülsüz uygulamaların faili DEAŞ tasvirine karşılık bu tehditle mücadele eden seküler ve demokratik yapı etiketiyle temsil edilen PYD/YPG mukayesesi belirgindir. Bazı metinlerde ise YPG saflarında yer alan militan profilleri üzerinden öne çıkarılan kültürel, sanatsal ve folklorik motiflerle örülü bir propaganda dili PYD/YPG'nin örgütsel profilini tanımlamada kullanılan yöntemdir.

DEAŞ'ın işgal ettiği bölgelerde ve yerleşim yerlerinde sosyal alanlara, ibadethanelere ve kültürel simgelere yönelik tahammülsüz ve tahripkâr uygulamaları, selefist şiddetin tasvirinde kitle medyası tarafından en sık kullanılan argümanlardan olmuştur. Örgütün kentsel yapılara ve fiziksel varlıklara yönelik olduğu kadar farklı inanç grupları ve kültürel kimliklere yönelik uygulamaları da aynı şekilde yıkıcı ve dışlayıcı olmuştur. Örgütün bu uygulamalarının somutlaştığı yerleşim yerlerinden birisi de Rakka'dır. 13 Kasım 2013 tarihli ve *"Suriyeli Aktivistler El Kaide tarafından yönetilen Rakka'daki Tacizden Kaçtı"* başlıklı haber, Suriye'nin kuzeyinde faaliyet gösterdiği belirtilen bir aktivist grubun DEAŞ'ın baskıları nedeniyle Rakka'dan ayrılmak zorunda kaldığı belirtilmektedir. Söz konusu dönemde, PYD/YPG temsilleri kadar, selefi cihatçı grupların korkunç yüzünü tasvir eden haber ve analizlerde kitle medyasında geniş yer bulmuştur.

Batı medyasında, DEAŞ'ın özellikle Rakka'daki varlığı ve eylemleri, küresel hafızada derin izler bırakacak selefi terör algısı oluşturacak şekilde sistematik olarak işlenmiştir. Söz konusu haber metninin girişindeki *"...Bir protesto hareketi, savaşçılarının kiliselere saldırmasının ardından, El Kaide'nin bir kolu olan cihatçı grup Irak ve Şam İslm*

Devleti'ne (IŞİD) meydan okuyor." ibareleri, DEAŞ'ın farklı dini grupların kutsallarına ve ibadethanelerine yönelik saldırıları üzerinden örgüt profilini betimlemektedir. Metinde DEAŞ'ın kontrolü altındaki Rakka'da söz konusu aktivist grubun üyelerinin de içinde bulunduğu birçok kişiye yönelik işkence ve baskılarının anlatıldığı tasvirler belirgindir. Bir aktivistin ablasını hedef alan saldırı ve tacizleri anlattığı bölümde aktarılan, *"...başka bir aktivist, kendisi ve kız kardeşinin IŞİD'li silahlı kişilerce ateş edildiği için kaçtığını söyledi."* ifadeleri, kadınları da hedef alan silahlı şiddet eylemlerini tasvir etmek suretiyle cihatçı aşırılığın kadın kimliğine bakışını ortaya koyma amacı güden yaklaşıma işaret etmektedir. Bu ifadelerin devamında yer alan, *"...Patlayıcı kemerli yedi sekiz adam ablamın etrafını sardı. Bazıları 'bıçakla onu' dedi. Aktivist, 'Hıristiyanlar ve Müslümanlar birdir" yazılı pankartı yırttılar ve (aktivistin) kafir olduğunu söylediler.' dedi."* ibareleri, kadın bir aktivisti hedef alan şiddet üzerinden DEAŞ'ın farklı inanç gruplarını tekfir eden anlayışına vurgu yapmaktadır.

Aktivistlerin düzenlediği cihatçı gruplara yönelik protesto eylemlerini tetikleyen sürece ilişkin, *"...Protestoler, Eylül ayında cihatçıların Rakka'daki bir kilisenin üzerine siyah bayraklarını çekip burayı karargâha çevirmelerinin ardından başladı."* cümlesi, DEAŞ'ın ibadethanelere ve sembolik değeri olan mekânlara yönelik tahammülsüz uygulamaları üzerinden DEAŞ'a ilişkin algıyı ve korkuyu güçlendirme amacına yöneliktir. Metinde, DEAŞ bayrağının zihinlere kazınan siyah renginin tekrar altının çizildiği görülmektedir. Bu ifadelerin hemen devamında karargâha çevrilen kilisenin resminin altında yer alan, *"...Siyah bayrak Rakka'daki Ermeni Katolik Şehitler Kilisesi'nden dalgalandı."* sözleri de DEAŞ'ın siyah bayrakla özdeşleşmiş korku ve tedhiş çağrıştıran imajını güçlendiren vurgulardır. Aktivistle yapılan mülakattan aktarılan pasajlarlarda yer alan, *"...İki araba dolusu silahlı savaşçı Kilisenin çatısına çıktı. Çanı çekiçle kırdılar ve ahçlardan birini sokağa attılar."* sözleri selefi tahammülsüzlüğü betimlemek için seçilen ifadelerdir.

Metinde dile getirilen farklı inanç gruplarının ibadethane ve sembollerine saldıran selefi cihatçılar tasviri, daha sonraki dönemde DEAŞ'la mücadelede araçsallaşan etnik ve ayrılıkçı terörün meşrulaştırılmasında en fazla kullanılan karşıtlıklardan olmuştur. Marksist ve Leninist ideolojik yapısı kadar seküler bir anlayışı da benimseyen PYD/YPG'yi legalize eden algı DEAŞ'ın bu yüzü olmuştur. *"Yeni diktatörler"* alt başlığı ile verilen bölümde, DEAŞ'lı militanlar tarafından yıkılmış bir Hafız Esad heykeli görselinin altında yer alan, *"...Rakka'nın alınmasının ardından eski Devlet Başkanı Hafız Esad'ın heykeli devrildi."*

ibareleri dikkat çekmektedir. Alt başlıkta yer alan yeni diktatörleri DEAŞ'ın temsil ettiği düşünüldüğünde, aslında eski diktatöryal rejimi devirmek motivasyonuyla başlayan krizin yeni diktatörler doğurduğuna işaret edilmektedir. *"...Onlar tıplı Beşar Esad gibi yeni diktatörler, ama siyah giymişler. Sadece renk değişti."* cümleleri DEAŞ'ın bu yönüne ve despotik karakterine vurgu yapmaktadır. DEAŞ'ın sadece Hırstiyanlara değil diğer inanç gruplarına da tahammülsüz davrandığı, kentin alınmasından sonra Suriye Devlet Başkanı Esad'la aynı heteredoks mezhepten olan Nusayri mezhebi mensubu üç kişiyi infaz ettiği belirtilerek örgütün kanlı ve baskıcı yüzüne ilişkin resim güçlendirilmektedir.

Resim 77*:* Rakka'da DEAŞ tarafından çatısına siyah bayrak çekilmiş Ermeni Şehitler Kilisesi

DEAŞ'ın, sosyal, kültürel hayata ve kentsel mekânlara yönelik tahammülsüz ve kısıtlayıcı uygulamalarına ilişkin olarak aktarılan, *"...İçki satışını yasakladılar, erkek ve kızların birlikte oturdukları kafeleri kapatmaya çalıştılar, sokak tiyatrosunu, sinemayı, parlak renkleri yasakladılar ve kadınları İslami giyinmeye zorladılar."* şeklindeki aktivistin sözleri, kente çöken dehşeti tasvir etmek için seçilen vurgulardır (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2013). Sanatsal ve kültürel etkinlikleri yasaklayan, giyim tarzı dahil olmak üzere insanların en özel alanlarına ve yaşam tarzlarına dayatmacı müdahalelerde bulunan ve farklı kültürleri sindiren korku iklimi ile tasvir edilen DEAŞ imajı, terörle mücadele

söylemini küresel düzeyde endoktrinasyona ve dayatmaya dönüştüren anlayışın meşruiyet dayanağı olmuştur.

27 Eylül 2017 tarihli ve *"İngiliz Yönetmen Suriye'de IŞİD Tarafından Öldürüldü"* başlıklı haber, Londra'da sanat eğitimi almış Kürt kökenli İngiliz film yapımcısının YPG saflarında savaşırken Rakka'da DEAŞ tarafından öldürülüşüne ilişkin detaylar aktarılmaktadır. Metnin girişindeki, *"…bir İngiliz film yapımcısı Suriye'de sözde İslam Devleti (ID) savaşları tarafından öldürüldü."* şeklindeki ana başlıktaki makro anlama işaret eden ibareler dikkat çekmektedir. Hikâyesi aktarılan Mehmet Aksoy isimli film yapımcısının, YPG militanlarının hikayelerini kayıt altına almak gibi sanatsal bir etkinlik hedefiyle Suriye'ye gittiği ve örgüt saflarına katıldığı belirtilmektedir. *"Kürt militan grubu Kürt Halkı Koruma Birliklerine (YPG) katıldı ve IŞİD'e karşı savaşlarını belgelemeye başladı."* ibareleri, militanın savaşmak için değil mesleği olan film yapımcılığına ilişkin bir amaç için YPG'ye katıldığına ilişkin vurguyu güçlendiren yineleme niteliğindedir. Londra'dan Aksoy'un arkadaşları ile yapılan mülakattan alıntılanan ifadelerde sanatçı ve aktivist figürünü güçlendiren ifadeler dikkat çekmektedir. Aksoy'un arkadaşı Aladdin Sinayiç'in sözlerinden alıntılanan, *"…Mehmet asla savaşmadı, plan asla savaşmamaktı. Bana (savaşmaktan) daha iyi yollar oldığunu söyledi. Oradaki savaşçıların hikâyelerini anlatmak isterdi, onlara saygı duyardı ve Mehmet herkes tarafından sevilirdi."* sözleri, asla savaşmamayı ilke edinmiş bir sanatçıyı dahi öldüren DEAŞ algısını öne çıkarmaktadır. Buna karşılık örtülü olarak gönderim yapılan husus ise PYD/YPG'nin özgür dünyanın değerlerine düşman bir örgütle savaşan seküler bir yapı olduğuna ilişkin örtülü propgandadır. Sanatçı olarak aktarılan militanın amacının Suriye halkının ve savaşçıların hikâyelerini anlatmak olduğunun belirtildiği metinde Aksoy'un, DEAŞ'ın YPG üssüne düzenlediği saldırıda öldürüldüğü belirtilmektedir.

Londra'daki *"Kürdistan Dayanışma Kampanyası"* adlı organizasyondan arkadaşı olduğu belirtilen Marc Campell'ın Aksoy hakkındaki sözlerinden aktarılan, *"…Onu bu kadar heyecanlandıran şeylerden biri de Türkiye'de yapılan yerel seçimlerdi…"* ibareleri dikkat çekmektedir. Bu ifadelerle, PYD/YPG'nin DEAŞ'la mücadele söylemini kullanarak işgal ettiği Suriye'nin kuzeyindeki bölgeler için hedeflediği sözde *"Suriye Kürdistanı"* projesinin Türkiye ile ilişkilendirilmesi söz konusudur.

Türkiye'deki yerel seçimlere özellikle yapılan vurgu, HDP'nin Güney Doğu Anadolu bölgesindeki kentlerde kazandığı belediye yönetimleri ile ilgilidir. Her ne kadar metinde bu

sözlerin sonunda tırnak içerisnde verilen ibare *"Kuzey Suriye"* ise de bunun sehven verilmiş olma ihtimali güçlüdür. Zira bu sözlerin sahibi Campell'ın Aksoy'la irtibatının PYD/YPG'nin Avrupa örgütlenmesine dahil*"Kürdistan Daynışma Kampanyası"* adlı bir yapı oluşu ve metnin devamında yer alan, *"...Mehmet Aksoy, YPG ile Suriye'de bulunduğu süre boyunca 'Firaz Dağ' lakabıyla (kod adıyla) biliniyordu. Amcası 1990'larda, o zamanlar Kürt bağımsızlığı için savaşan ayrılıkçı bir grup olan PKK ile birlikte bir gerilla savaşçısı iken öldürüldü. Bu her zaman büyük bir etki yarattı, Firaz amcasının adıydı…"* cümleleri ile aktarılan arka plan, PKK'nın Türkiye'deki siyasi, örgütsel ve ideolojik hedeflerini meşrulaştıran bir propaganda dilidir.

Resim 78*:* Rakka'da öldürülen "Firaz Dağ" kod adlı ve metinlerde "İngiliz Yönetmen" olarak çerçevelenen İngiliz uyruklu PYD/YPG mensubu terörist

Son bölümdeki vurgularla ilişkilendirilerek değerlendirildiğinde metnin genelinde hakim olan tema, Suriye Kürtlerinin siyasi ve kültürel haklarını savunma amacına yönelik olduğu kadar, tüm Dünyayı tehdit eden selefi cihatçı bir yapıyı ve tehdidi de bertaraf etmeye adanmış bir savaş yürüten PYD/YPG tasviridir. Örgütün, sivil, aktivist ve sanatçı olarak medyatikleştirilen, özellikle seçilmiş bir militan profili üzerinden çerçevelendiği görülmektedir. Habere konu militanın hikâyesinin Türkiye ve PKK ile ilişkilendirilmesi suretiyle, PYD/YPG'nin ve PKK/KCK'nın siyasi ve ideolojik hedeflerini bütüncül bir perspektifle meşrulaştıran ve örgütün sözde *"Kürdistan"* idealini legalize eden örtülü propaganda dikkat çekmektedir.

5.3.3.3.Sempatize Edilmiş Militan Figürü: Kadın ve Aktivist Kimliği

Terör kaynaklı sistematik şiddetin kurbanları genellikle kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere masum sivillerdir. Terörün amaçları doğrultusunda seçtiği hedefler ulaşılmak istenen sonuçlara göre değişiklikler göstermektedir. Terörün en temel amaçsal unsuru silahlı propaganda ve sistematik şiddeti kullanarak meşru düzeni değiştirmektir. Bu ana amaca giden süreçte psikolojik ve sosyal karışıklıklar çıkarmak, hayatın rutin akışını ve güvenlik iklimini bozmak alt amaçlar olarak sayılabilir. Geniş halk kitlelerinin meşru otoriteye olan güvenini sarsmak amacıyla sembolik hedeflere yönelik kanlı ve dramatik eylemler gerçekleştirilebileceği gibi gündelik hayatın akışı içerisinde sivil ve masum insanları hedef alan saldırılar da sosyal huzuru ve asgari güvenlik rutinini bozarak terörün amaçlarına hizmet eder. Sembolik hedeflere yönelik sansasyonel eylemler psikolojik bozulmayı, sivil masum kitleleri hedef alan şiddet eylemleri ise toplumsal bozulmayı tetikleyerek terörün amaçlarına hizmet etmektdir (Martin, 2017, s. 34-36). Terör örgütlerinin amaçsal olarak kullandığı sistematik şiddetin masum hedefleri olan kadın, çocuk ve siviller aynı zamanda terörün meşruiyet arayışında kullanılan propaganda unsurları ve figürleri de olabilmektedir.

Terörün, mevcut siyasal düzeni sistematik şiddet ve silahlı propaganda ile değiştirmek şeklinde tarif edilen nihai amacına giden süreçte, öncelikli hedef halk kitleleri nezdinde kabul görmek, taban oluşturmak ve yeni katılımlarla militan havuzunu genişletmektir. Ayrılıkçı terörün, etnik bir grubun siyasi, kültürel ve ekonomik haklarını korumak için silahlı mücadele yürüten meşru milis gücü kimliğini kullanması yaygın bir propaganda türüdür. Örgütsel hedefler doğrultusunda mücadele eden kadın profili, psiko-sosyal etkileri itibariyle Marksist ve Leninist ideolojiyi benimseyen terör örgütleri tarafından yaygın olarak kullanılan bir figürdür.

Soğuk Savaş stratejisinin bir sonucu olarak, Komünist blok tarafından desteklenen devlet dışı grupların faili olduğu toplumsal olaylar ve öğrenci hareketleri 1960'lı yıllardan itibaren NATO kanadı ve liberal kapitalist bloku oluşturan Batılı ülkelerde yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Bu süreçte, Avrupa'da ve ABD'de yaygınlaşan toplumsal eylemlerde ve öğrenci hareketlerinde ön plana çıkan figür kadın olmuştur. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren örgütlü terörün öne çıkan kadın militan unsuru, 1980'li yıllardan itibaren yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Marksist ve Leninist akımların kadın figürünün kamusal alanda görünürlüğünü ve etkinliğini arttırmaya yönelik ideolojik yaklaşımının etkisi kadar, kadın teröristlerin cinsiyetlerinden ve kadın kimliklerinden kaynaklı özelliklerin terör

eylemlerinde sağladığı avantajları kullanmak amacıyla terör örgütlerinin kadrolarında gittikçe daha fazla kadın militana yer verdikleri görülmektedir (Erdem, 2017, s. 10-12).

Yaklaşık kırk yıldır Türkiye'de faaliyet gösteren ayrılıkçı terörün belirleyici özelliği de Marksist ve Leninist ideolojiyi benimsemiş olmasıdır. 1978 yılında kurulan PKK ve 2003 yılında onun Suriye kolu olarak kurulan PYD, Marksist ve Leninist ideolojik çizgide faaliyet gösteren terör örgütleridir. Kuruluşundan itibaren söylemsel düzeyde dile getirilen kadın devrimi ve kadının toplumda hak ettiği konuma kavuşturulacağı propagandası her iki örgütün çizgisinde belirleyicidir. Terör örgütlerinin toplumsal taban bulmak, geniş bir örgüt ağı oluşturmak, toplumun farklı kesimlerine sirayet edebilmek, faaliyetlerini resmi otoriteden gizleyebilmek ve meşrulaştırmak gibi nedenlerden dolayı sivil toplum ağlarını kullanmaları yaygın bir yöntemdir. Sivil toplum örgütleri şeklinde ortaya çıkan terör uzantılarının örgütlenmek, sempatizan ve militan toplamak, finansal kaynak sağlamak gibi alanlarda terörizmin amaçlarına hizmet etmesinin yanı sıra sivil aktiviteler, protestolar ve meşru siyasi eylemler gibi kisveler altında yürüttüğü eylemlerini gizlemelerine ve perdelemelerine de olanak sağlamaktadır. Dolayısıyla, terör örgütlerinin sivil etkinlikler kisvesi altında eylemlerini perdelemek amacıyla aktivist figürü yaygın olarak kullanmaları karşılaşılan bir durumdur. Gelecek nesillere yönelik yapılanma ve mevcut militan potansiyelinin yetersiziliğinden kaynaklı nedenlerle onsekiz yaşın altındaki çocukların zorla silahaltına alınması ve çocuk savaşçılar problemi günümüzde terörizmle ilgili en önemli sorun alanlarından birisi olarak ön plana çıkmaktadır.

Kadın, aktivist ve çocuk figürünün terör örgütleri tarafından kullanılmasının diğer boyutu ise ideoloji ve söylem boyutunda bu grupların siyasi, kültürel ve sosyal haklarını korumaya yönelik propaganda unsuru olarak kullanılmasıdır. Çalışma kapsamında ele alınan PYD/YPG'nin söylemlerinde ve propaganda stratejisinde kadın ve aktivist gibi sivil figürlerin yoğun olarak kullanıldığı göze çarpmaktadır. Gerek örgüt saflarında yer alan kadın militan profilleri, gerek Türkiye'de ve Avrupa'da tertiplenen toplumsal olaylarda öne çıkarılan unsurlar kadın, aktivist ve çocuk figürü olmuştur.

i. Ayn El Arab Haberleri

Rdikal sol bir ideolojik çizgiyi benimseyen PYD/YPG'de kadın militan figürü öne çıkarılan faktörlerden birisidir. 1960'lı yıllardan itibaren Dünyadaki öğrenci olayları ve Avrupa menşeili sol hareketlerde öne çıkartılan kadın kimliği, terör örgütlerince de örgütsel ve ideolojik nedenlerle rağbet edilen kimlik olmuştur. PKK gibi radikal sol siyasi çizgiyi

benimseyen PYD/YPG'de de kadın kimliği örgütsel yapıda ve propaganda dilinde öne çıkarılmıştır. Suriye İç Savaşı ve PYD/YPG temalı haber ve içeriklerde Batı medyasının ve BBC'nin öne çıkardığı vurgulardan birisi de örgütün söylem ve propaganda çizgisiyle örtüşen bir kadın kimliğidir. Ayn El Arab çatışmaları sürecinde yaşam alanlarını savunan kadın kimliği kadar, DEAŞ'ın kadınlara yönelik şiddet ve istismar eylemlerine karşı mücadele eden seküler ve demokratik kadın profili öne çıkarılan kimlik olmuştur. Bu bağlamda, Batı medyasının, bir halkın kurtuluş ve geleceğini inşa mücadelesi olarak pazarladığı PYD/YPG'nin yayılmacı ve baskıcı örgütsel hedeflerine odaklı eylemlerinde kadın militan profili önemli bir sembol olmuştur. Örgütün, halkının bekasına adanmış kadın militan profili kadar, selefist ve fundamentalist görüşlerden beselenen DEAŞ'ın kadınlara yönelik suiistimallerine karşı oluşan küresel öfkeyi de iyi kullandığı görülmektedir.

Resim 79*:* PYD/YPJ mensubu silahlı kadın militanlar

İncelenen metinlerde ve içeriklerde sıkça karşılaşılan kadın militanların kendilerini ifade etme şeklinin cihatçı aşırılığın kadın kimliğini hedef alan ilkelliği ile savaşmaya adanmış savaşçı profili olduğu görülmüştür. Benzer şekilde örgüt saflarına katılan yabancı uyruklu kadın teröristlerin de Suriye'de bulunma ve YPJ saflarında savaşma nedenlerini cihatçı aşırılığın kadın istismarı ile mücadele ile açıkladıkları sık karşılaşılan durumdur. PYD'nin medyada temsilinde kadın kimliği bu perspektiften işlenirken, DEAŞ tasvirleri de bu yaklaşıma karşıtlık oluşturan perspektiften ele alınmıştır. Irak ve Suriye'de işgal ettiği bölgelerde işlediği infaz ve katliamlar kadar kadınları hedef alan köleleştirme ve cinsel

istismar hikayeleri, Batı medyasının cihatçı aşırılık kaynaklı tehdit betimlemelerinde en çok başvurulan medya temsilleri arasında yer almıştır.

DEAŞ'ın Ayn El Arab çevresindeki köylere yönelik saldırılarının başlangıç aşamalarında, dünya kamuoyu kitle medyası içerikleri ile inşa edilmiş DEAŞ imajı kaynaklı korku algısını yaygın olarak kullandığı görülmektedir. Irak'ın Musul ve Tikrît gibi önemli kentlerini kanlı saldırılarla ele geçiren DEAŞ'ın Suriye'de etkinliğini arttırdığı ve Rakka'yı işgal ederek kanlı infaz görüntüleriyle korku saldığı bir dönemde, 5 Eylül 2014 tarihinde yayınlanan, *"IŞİD'e Savaş Açan Kürt Kadın Savaşçılar"* başlıklı haberde, etnisite ve kadın vurgusu üzerinden, PYD'nin silahlı kanadı YPG'ye ve kadın militan kolu YPJ'ye ilişkin DEAŞ'la savaşan meşru güç imajı belirgin bir motiftir. Haberin içeriğinde, Kuzey Irak'tan Suriye'nin kuzeyine Dicle Nehri boyunca uzanan hat boyunca *"İslam Devleti savaşçıları"* olarak ifadeleştirilen DEAŞ militanlarıyla yürütülen savaşta YPG,*"Kürt"* kimliği öne çıkartılarak ve *"gerilla grubu"* kavramıyla meşru müdafaa gücü olarak çerçevelenmektedir. Haberin odak noktasını ise, örgüt saflarında yer alan kadın militanların DEAŞ'la yürütülen savaşta etkin rol oynadıkları ve en ön saflarda yer aldıklarına ilişkin yaklaşım oluşturmaktadır.

Resim 80*:* PYD/YPJ mensubu silahlı kadın terörist

Gerek düzenli ordular üzerinden yürütülen konvansiyonel savaşlarda ve gerek terör örgütlerinin ve diğer devlet dışı silahlı aktörlerin kullanıldığı çatışmalarda, kadınlar ve çocuklar gibi dezavantajlı gruplar başta olmak üzere sivillerin çatışmalardan en fazla zarar gören gruplar olduğu bilinen bir gerçektir. Kadın figürü terör örgütlerinin legalize olmak üzere en fazla ön plana çıkarmaya çalıştığı motiflerden birsidir. PKK'da olduğu gibi PYD'de de kadın figürü örgütsel yapı içerisinde ön plana çıkartılmaktadır. PYD yapılanmasının tepe yönetimi konumundaki iki eş başkanlıktan birisi kadın yöneticilere ayrılmıştır. Aynı şekilde örgütün silahlı kanadı, *"sözde halk savunma birlikleri"* YPG isimli kanadı erkek militanlardan oluşurken, YPJ kadın militanlardan oluşan ayrı bir yapı olarak ön plana çıkartılmıştır (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2014). Örgütsel yapıya ve söyleme yansıyan kadın motifi Batı basınının haber dilinde de aynı şekilde karşılık bulmuştur.

Propaganda bileşeni, terör örgütlerinin meşruiyet arayışının ve legalize olma stratejisinin en önemli aygıtlarındandır. Kitle iletişim teknolojilerinin geliştiği ve kitle medyasının etkinliğinin arttığı günümüzde terör örgütleri meşruiyet kazanmak amacıyla propagandayı yaygın bir şekilde kullanmaktadırlar (Ağır & Tekin, 2021, s. 30-32). Günümüzde devlet destekli terörizm olgusunda, uluslararası basın kuruluşlarının araçsallaştırılmış terörü meşrulaştıran yaklaşımı önemli bir sorun alanıdır. BBC'nin, PYD'yi kadın figürünü öne çıkararak sunma metodolojisi uluslararası basında yaygın bir yöntemle önemli benzerlikler taşımaktadır. ABD'de yayınlanan "*Kobaninin Kızları: Hilafetin Devrilmesine Yardım Eden Kadınlar"* adlı kitapla ilgili olarak, ABD'nin köklü dergilerden birisi olan *Foreign Policy Dergisinde* Elise Labott imzasıyla yayınlanan aynı başlıklı kitap değerlendirme yazısında, PYD'nin silahlı kanadının kadın militanlara yönelik yapılanması YPJ için DEAŞ'la mücadelesine atfen çarpıcı ifadeler kullanılmaktadır. Söz konusu yazıda YPJ militanlarının,*"terörle savaşa"* adanmış bir misyonu benimsediğine ilişkin çarğıcı ifadeler yer almaktadır (Labbot, 2021). Yine söz konusu yazıda PYD/YPG'nin ideolojik ve örgütsel manifestosundaki demokratik özerklik vurgusu aynı şekilde ifade edilmekte, *"kadın savaşçıların"* demokratik özerklik ve kadınların cinsiyet eşitliğine dayalı ilkeler için savaştığına vurgu yapılmaktadır.

2016 yılı Ağustos ayında Mümbiç'te DEAŞ'la girdiği çatışmada öldürülen Asya Ramazan Antar isimli YPJ'li kadın militanın, Amerikan Sinemasının fenomen aktristlerinden Angelina Jolie'ye benzerliği üzerinden popülerleştirilmesi sürecini anlatan 12 Eylül 2016 tarihli ve *"Kürt Angeline Jolie'nin Medya Kampanyası Nedeniyle İtibarsızlaştırılması"* başlıklı haber, dikkat çekici ifadeler içermektedir. Spot başlıkta tercih

edilen, *"...Batı medyasına göre, halkı için bir poster kızıydı ve askeri hünerleri kadar çarpıcı güzelliğiyle de hayranlık uyandırıyordu."* ibareleri, milyonlarca hayranı olan popüler bir figürle özdeşleştirilmiş bir militan profilini ön plana çıkarmaktadır. Asya Ramazan'ın Mümbiç'te öldürülmeden önce Ayn El Arab Çatışmaları dahil olmak üzere, *"İslam Devleti (ID)"* kavramı ile temsil edilen DEAŞ'a karşı beş kritik çatışmada görev aldığı belirtilmektedir. Ancak haber metninde, öldürülen kadın militanın batı medyası ve sosyal medyada Angelina Jolie ile özdeşleştirilmesinin, hizmet ettiği misyon ve temsil ettiği savaşçı profilini değersizleştiren ve gerçek bağlamından kopartan bir yaklaşım olduğuna ilişkin örgüt propagandası öne çıkarılmaktadır. Eylemleri ve insan hakları ihlallerinin amili bir terör oluşumu YPJ mensubu militanın, milyonlarca hayranı olan bir figürle özdeşleştirilmesi dahi terörü meşrulaştırıcı bir dizi etik sorunlar barındırıyor olmakla birlikte, haber metnindeki temel vurgu Asya Ramazan'ın temsil ettiği mefhumun bunun da fevkinde olduğuna ilişkindir. Batı medyasının tasvir ettiği militan profiline ilişkin, *"...Batı medyasının bir bölümü, hikâyelerini görünüşüne odaklayarak, onun göz alıcı Hollywood aktrisine benzerliğinden 'Kürdistan'ın Angelina Jolise'si' olarak tanındığını belirtti."* ifadeleri bir dizi sorunlu kavram ve vurgu içermektedir.

Resim 81: Hollywood'un ünlü aktristlerinden Angelina Jolie'ye benzerliği üzerinden Batı medyası tarafından sembolleştirilen PYD/YPJ mensubu kadın terörist

Eylemleri ve örgütsel ideolojisi ile büyük insan hakları ihlallerinin ve tartışmalı işgallerin merkezindeki bir terör örgütü saflarındaki bir militanın, popüler ve legal bir profille özdeşleştirilmesi yanında, metindeki *"Kürdistan"* vurgusu da PYD/YPG'nin kuruluş ideolojisinde hedef coğrafya olarak idealize ettiği *"Rojawa"* veya sözde *"Batı Kürdistan'a"* referans gönderen ifadeleredir. *"...Bazı yurttaşlar bu karşılaştırmaları cinsiyetçilik ve nesneleştirme olarak kınadılar."* ibareleri, YPG militanlarınca dillendirilen örgütsel ideolojinin tezahürü olan söyleme işaret etmektedir. Özne olarak tercih edilen *"Yurttaşlar"* sivil ve toplumsal bir kesimin görüşü algısı oluşturmaya yöneliktir. Kaldı ki günümüzde akademik camianın ve bilim insanlarının önemli tartışma alanlarından birisi olan toplumsal cinsiyet tartışmalarına yapılan gönderim, tercih edilen idealize edilmiş özne olan*"yurttaşlar"* için, aşkın bir tartışma alanıdır.

YPJ militanının aktrisle özdeşleştirilmesinin onu değersizleştirmek ve popüler bir cinsiyetçi perspektifle nesneleştirmek olduğuna yönelik ifadelerden sonra gelen, *"...Asya Ramazan Antar'ın mensubu olduğu Kürt Kadın Koruma Birlikleri (YPJ), felsefelerinin sadelik ve tevazu olduğunu söylüyor. Hiç kimse görünüşüne, şekline veya boyuna göre yargılanmaz. Bireylerin, kollektif iyilik için bireysel fedakarlıklar yaptıklarını söylüyorlar."* ibareleri, idealize edilmiş sofistike bir örgütsel yapıya işaret eden propagandif nitelemelerdir. İçerikte geçen, *"...Geçen yıl, muhazakar dini grupların direnişine rağmen, kadın savaşçılar Suriye Kürdistanı'nı kadına yönelik şiddeti, zorla evlendirmeyi ve çok eşliliği yasadışı hale getiren ilerici yasaları çıkarmaya zorladı. Yasayı uygulamak için tamamı kadınlardan oluşan bir polis birimi kuruldu."* ibareleri, metinde ağırlıklı olarak öne çıkarılan tema olarak kadın figürüne işaret etmektedir. Gerek PKK/KCK, gerek PYD/YPG'nin, kadın militanlara ve zorla örgüt kamplarında silahaltına alınan kız çocuklarına yönelik cinsel istismar vakaları ile güdeme geldiği bilinen bir gerçektir. Buna karşılık örgüt-kadın ilişkilerini terör örgütünün söylemleri ve propagandaları üzerinden temsil eden tartışmalı ve propagandif bir anlatım biçiminin tercih edildiği görülmektedir.

Metinde PYD/YPG'nin Suriye'nin kuzeyine yönelik emellerini ve örgüt tüzüğünü meşrulaştıran siyasi mesajlar da belirgin şekilde kullanılan vurgulardır. *"...Savaştığı ve öldüğü Suriye Kürdistanı'ndaki (Kürtler tarafından Rojawa olarak bilinir) Kürt Medyası için Asya Ramazan Antar, İD'ye karşı savaşırken hayatını kaybeden bir savaşçıydı."* ibareleri, insani değerlerle donanmış bir yapıya ve ideolojiye sahip bir yapı olarak tasvir edilen PYD/YPG'nin siyasi amaçlarıyla özdeşleştirilmiş sözde *"Suriye Kürdistanı"* veya *"Rojawa"* idealine işaret eden vurguları ön plana çıkarmaktadır. Söz konusu dönemde kitle

medyasında öne çıkarılan cihatçı aşırılıkla savaş vurgusu bu metinde de kullanılan baskın argümandır.

Kadın militan Antar'ın eğitim aldıktan sonra DEAŞ'la savaşmak için cepheye gittiği belirtilmekte, benzer şekilde birçok genç kadın militanın aynı savaşın bir parçası olarak cephede yer aldığı ve hayatını kaybettiği vurgulanmaktadır. Aynı amaç uğruna savaşan ve ölen birçok kadın militanın Asya Ramazan kadar popülerleştirilmediğine ilişkin eleştirel bir dil kullanılmaktadır. DEAŞ'la mücadelede birçok yakının da öldüğü belirtilerek başka haber metinlerinde de ön plana çıkartılan, *"küresel selefi cihatçı terör tehdidine karşı savaşta öncü rol oynayan Suriyeli Kürtler"* çerçevelemesi burada da örtülü bir şekilde vurgulanmaktadır. Choman Kanaani isimli erkek bir militanın görüşlerine yer verilen *"Cinsiyetçi Tasvir"* alt başlıklı bölümde, Kanaani'nin de Asya Ramazan'ın Batı medyasında popülerleştirilerek cinsiyetçi bir perspektiften temsil edilmesinden rahatsız olanlardan birisi olduğu belirtilmektedir. Kanaani'nin 2014'de DEAŞ tarafından işgal edilen ve tahrip edilen Ayn El Arab'ın yeniden inşasından sorumlu olduğu belirtilmektedir.

Resim 82: Çatışmalarda ölen militanlar için düzenlenen cenaze törenindeki PYD/YPJ mensubu silahlı kadın teröristler

Metnin son bölümünde öne çıkarılan,*"...YPJ'nin bütün felsefesi cinsiyetçilikle mücadele etmek ve kadının cinsel obje olarak kullanılmasını engellemektir."* ibareleri, kadın eksenli evrensel değerler vurgusu üzerinden, kadın istismarları nedeniyle bu konudaki sicili son derece bozuk olan PYD/YPG'nin söylemlerini propagandif bir üslupla pekiştiren betimlemelerdir. Bu bölümde yine Kanaani ile yapılan röportajdan yapılan alıntılarla, *"...Kadınlara toplumda hakettikleri yeri vermek ve kendi kaderlerini kendilerinin*

belirlemesini istiyoruz. Viyan (kadın militanın kod adı) bu idealler uğruna öldü. Medyada kimse onun hayatını feda ettiği ideallerden ve Viya'nın son dört tılda Rojawa'da kadınlar için neler başardığından bahsetmedi." ibareleri ile cinsiyet eşitliği ilkesini benimsemiş demokratik bir örgüt algısı ön plana çıkarılmaktadır. Örgütün kadın figürü ve kimliği üzerine inşa edilen propagandasının militanlarla yapılan mülakatlar üzerinden olduğu gibi aktarılması söz konusudur.

Bu bölümde çok temel bir propaganda stratejisi kullanılmakta ve DEAŞ kaynaklı tehdit ve korku duvarı öne çıkarılmaktadır. Agrin Senna adlı bir başka kadın militanla yapılan mülakattan aktarılan ifadelerle, PYD saflarında savaşan kadın militanların evrensel değerlere ve *"Rojawa"* idealine adanmış mücadelelerinin sembolleştirildiği bir propaganda dili kullanılmaktadır. Senna'nın sözlerinden alıntılanan, *"...İnsanları, IŞİD'in özel şeriat biçimi veya İslam Hukuku altında yaşamayı reddeden ve ölen savaşçı arkadaşlarının resimlerine bakmaya çağırdı. Fotoğraflara bakın, hepsi melek, hepsi güzel, Hollywood'dan Angelina Jolie'ye veya Julia Roberts'a benziyor diye birini seçemezsiniz. Onlarla hiçbir ortak yanları yok. Dünyanın en kadın karşıtı gruplardan birinin egemenliği altında yaşamaktansa ölmeyi tercih ediyorlar."* ibareleri ile selefist ve fundamentalist fikirlerden beslenen DEAŞ'ın çarpıtılmış *"kadın ve İslam"* yaklaşımı karşıtlığı öne çıkarılmaktadır. Bu metinlerle inşa edilen DEAŞ algısı kullanılarak, kadın ve çocuklara yönelik cinsel istismar eylemleri ile gündeme gelen PYD/YPG'nin evrensel değerler manzumesine iliştirilmesi söz konusudur (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2016). Metnin bu bölümünde dikkat çeken bir diğer husus ise Batı medyasında, terörle İslam'ın ilişkilendirilerek işlenmesi olgusudur. DEAŞ'ın çarpıtılmış ve aşırı yorumsamaya dayalı yaklaşımının *"İslam Hukuku"* adı altında sunulduğu, buna karşılık PYD/YPG'nin kadın istismarına ilişkin birçok sorunlu uygulamayı barındıran seküler yaklaşımını, örgüt tüzüğünden alıntılanmış ve idealize edilmiş bir jargonla sunulduğu görülmektedir.

Dünya kamuoyunun dikkatlerini Suriye İç Savaşına çeken hususların başında yerlerinden edilen milyonlarca insanın Suriye sınırları içerisinde ve ülke dışında göç dalgalarına neden olmasıdır. Bu alanda çalışmalar yürüten kuruluşlarca verilen iç ve dış göç rakamları farklılık göstermekle birlikte, iç savaşın başladığı 2011 yılından itibaren 5,6 milyonu ülke dışına olmak üzere toplam 11 milyon civarında insanın göç ettiğine işaret etmektedir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) verilerine göre bu rakamın yaklaşık 3,6 milyonluk kesimi Türkiye'ye sığınmıştır. Bu büyük çaplı göçmen krizinin Avrupa ülkeleri açısından gündem değeri, Suriyeli mültecilerin kitleler halinde

Avrupa'ya yönelmesi halinde bunu göğüsleyemeyecekleriyle sınırlı kalmış, krizin insani boyutu Avrupa ve Batı kamuoyu tarafından hemen hemen hiç tartışılmamıştır. Bu süreçte Yunanistan başta olmak üzere birçok Avrupa ülkesi göçmen kitlelerine sınırlarını kapatmış, deniz yoluyla Avrupa'ya geçmeye çalışan kafileleri durdurmaya yönelik gayri insani uygulamaları hayata geçirmiştir. Deniz yoluyla Avrupa'ya geçmeye çalışırken botları batırılan veya güvensiz teknelerde denizin ortasında ölüme terk edilen kafileler, sınır noktalarında kötü muamele gören ve değerli eşyaları gasp edilen göçmenler ve kötü koşullardaki kamplarda soğuğa, hastalıklara ve açlığa terk edilen sığınmacıların hafızalara kazınan dramatik hikâyeleri, Suriye'ye ve Orta Doğuya *"özgürlük ve demokrasi getirmek"* için yola çıkan*"uygar Avrupa'nın ve Batı'nın"* kırıklarla dolu insan hakları karnesi olarak tarihe geçmiştir. Bu göç dalgası Batı medyasında ve BBC'de de yoğun olarak işlenen konulardan olmuştur.

3 Eylül 2015 sahilinde Muğla'nın Bodrum ilçesi sahiline cesetleri vuran mülteciler arasındaki üç yaşındaki Aylan Bebeğin hikayesi herkesi, derinden etkiledi. 4 Eylül 2015 tarihli ve *"Alan Kurdi'nin Ölümü: Suriyeli Bir Kürt Aile Kaçmak Zorunda Kaldı"* başlıklı haber Ayn el Arab çatışmalarından kaçmak zorunda kalan bir ailenin dramını anlatmaktadır. Herkesi derinden sarsan ve Suriye İç Savaşına kurban verilen binlerce çocuktan sadece birisi olan Aylan bebeğin hikayesi yine *"Kürt"* kimliği vurgusu ekseninde aktarılmaktadır. Silahlı çatışmalarda kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere dezavantajlı gruplar büyük zarar görmektedir. Türkiye'ye sığınan ailenin Yunanistan'ın Kos Adasına geçmek için yaptığı hazırlıklara atfen, *"...Alan (Aylan Bebek), babası Abdullah, , annesi Rehenna ve beş yaşındaki abisi Ghalibile o sabah Türkiye'deki evinden şafak sökmeden çıktı. Kürtler, Abdullah'ın Vencouver'da kuaförlük yapan kız kardeşi Tima ile yeniden bir araya gelmek için Kanada'ya gitmeye çalışıyorlardı."* ibareleri, bu insani dramın aktarılmasında etnik kimlik vurgusunun ön plana çıkarıldığına işaret etmektedir. Metinde Abdullah'ın ailesi için kullanılan *"The Kurds"* nitelemesi etnisite vurgusunu ön plana çıkarmaktadır. Göçmenleri taşıyan teknenin batması ve ölümler dahil Aylan Bebeğin ölüm hikayesinin anlatıldığı metinde, Türk ve Dünya basınında haberin aktarılması sürecinde kullanılan *"Aylan Bebek"* adının yanlış olduğuna ilişkin, *"...Adı, BBC dahil medyanın bir çok kesimi tarafından 'Aylan' olarak yazıldı, ancak teyzesi Tima bunun Türk yetkililer tarafından verilen ismin Türkçe versiyonu olduğunu söyledi. Kürtçe adı Alan'dı."* şeklindeki ifadeler, bu insani krizin aktarılmasında dahi altı çizilen hususun etnik kimlik vurgusu olduğuna ve Kürt bir ailenin trajedisi olarak resmedildiğine işaret etmektedir.

Ailenin Kanada'ya iltica girişimine ilişkin sürecin hikâyeleştirildiği metinde, Suriye rejiminin Kürtlere vatandaşlık hakkı tanımayan uygulamasına ve sığındıkları Türkiye'de herhangi bir statü kazanamadıklarına işaret edilmektedir. Bilindiği üzere Türkiye, ülkeye sığınan milyonlarca mültecinin hemen hemen tamamına geçici koruma statüsü tanımıştır. Geçici koruma statüsündeki sığınmacıların Türk vatandaşlığını kazanmaları ise Geçici Koruma Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde, uyum ve entegrasyon süreçlerini tamamlamaları durumunda mümkün olabilmektedir (Nurdoğan & Öztürk, 2018, s. 1168). Dolayısıyla ailenin durumu da Türkiye'ye sığınan diğer sığınmacılarla aynı koruma statüsündedir. Ailenin Ayn El Arab çatışmalarından kaçış süreci ve Yunanistan'a göç etmeye iten statü kaynaklı soruna ilişkin, *"...Kobane, 2014'ün sonlarında Kürt savaşçılar ile İslam Devleti (İD) militanları arasındaki çatışmada bir parlama noktası haline geldiğinde, aile onbinlerce kişiyle birlikte Türkiye'ye kaçtı."* ibareleri, ailenin dramını tetikleyen Ayn El Arab savaşını da diğer metinlerde olduğu gibi etnik kimlik vurgusu ile haberleştirmektedir. İçerikte, YPG'yi etnik kimlik vurgusu ile betimleyen *"Kürt savaşçılar"* sözcükleri öne çıkarılmaktadır. Geçici koruma statüsü mevzuatından kaynaklı nedenlerden dolayı çalışma izni alamayan ve bu nedenle Türkiye dışına çıkan göçmenlerin durumuna ilişkin, *"...İstanbul'da kalan ama çaresizce Türkiye'yi terk eden Kürtlerin kendilerini içinde buldukları durum budur."* şeklindeki ibareler, üç yaşındaki küçük bir çocuğun daramatik sonunu bile yine etnik kimliğe indirgenmiş bir yaklaşımla açıklayan vurgular içermektedir.

Resim 83*:* DEAŞ ve PYD/YPG arasındaki çatışmalardan kaçan ve ailesiyle birlikte deniz yoluyla Avrupa'ya geçmeye çalışırken boğularak ölen Aylan Bebek

Metinde Aylan'ın ailesinin Kanada'ya iltica girişimlerinin başarısız olma süreçleri anlatılırken seçilen kelimeler, metnin geneline hakim olan bu yaklaşımı güçlendiren vurgular taşımaktadır. Uygulamanın yasal dayanağı olan geçici koruma statüsündeki tüm göçmenlere yönelik standart uygulamaya yönelik eleştirilerin dile getirildiği bölümdeki,*"…'Reddin nedeni basitti' dedi Tima, 'Kürtlerin pasaportları ve kimlikleri yoktu' ellerine alamadıkları belgelerdi bunlar."* şeklindeki ibareler, bütün düzensiz göç kafilelerine yönelik standart bir yasal uygulamayı öne çıkarılmış *"Kürt"* kimliği ile ilişkilendirerek anlatan vurgular içermektedir. Bu ifadelerin hemen devamındaki, *"Aile üyeleri BBC'ye verdiği demeçte, Kürtlerin daha önce dördüncü ve sonuncu (beşinci) girşimden önce Türkiye'yi terketmek için üç girişimde daha bulunduğunu söyledi."* şeklindeki ifadelerde yinelenen etnik kimlik kodlaması ile milyonlarca sığınmacının dramı içerisinde *"Kürtlerin trajedisi"* vurgusu güçlendirilmektedir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2015). Metnin genelinde öne çıkarılan tema, Suriye krizinin insani boyutunu aşan bir yaklaşımla etnik kimlik vurgusudur. Savunmasız sivillerin ve çocukların hayatlarına malolan insani dramın aktarılması sürecinde ailenin ve ölen Aylan bebeğin "*Kürt"* kimliğinin sıklıkla vurgulandığı görülmektedir.

Krizin başladığı 2011 yılından itibaren; terör örgütlerinin de içinde bulunduğu farklı silahlı gruplar arasındaki çatışmalarda, ABD öncülüğündeki DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonunun hava saldırılarında ve rejimin kimyasal silahlar da kullandığı saldırılarda çoğunluğunu kadınların ve çocukların oluşturduğu yüzbinlerce sivil hayatını kaybetmiştir. Deniz yoluyla Avrupa'ya geçmeye çalışan ve boğularak hayatını kaybeden düzensiz göçmen trajedilerinin kurbanları da dahil olmak üzere Suriye İç Savaşının insani bilançosu büyük olmuştur. ABD ve Batılı devletlerin yetrleşim yerlerini de kapsayan DEAŞ bölgelerine yönelik hava saldırıları yerleşim yerlerinin neredeyse tamamen boşalmasına neden olmuştur. ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyonun, hava desteği eşliğinde insan hakları ihlallerinin odağı haline gelmiş bir terör örgütünü vekalet savaşçısı olarak sahaya sürdüğü, tartışmalı Suriye stratejisinin insani bilançosu yüksek olmuştur. Ülke nüfusunun neredeyse yarısının yer değiştirdiği bu süreçte Suriye'nin demografisi neredeyse tamamen değişmiştir. Bu demografik sabotajın kazananı ise ülke nüfusunun sadece % 7'lik kısmını oluşturan Kürtlerle özdeşleştirilmiş PYD/YPG olmuştur. Bugün gelinen nokta itibariyle PYD, DEAŞ'la mücadele kisvesi altında Suriye'nin yaklaşık % 37'sini işgal etmiştir. Suriye krizinde selefi cihatçı yapılarla mücadele sürecinde stratejik hatalar yapan ABD öncülüğündeki koalisyonun bu politikaları en çok Türkiye'nin tepkisini çekmiştir. Ayrılıkçı terörle mücadele hafızası taze olan Türkiye, Suriye'de kendisine dayatılan bu sorunsala

yüksek sesle itiraz etmiştir. DEAŞ'la mücadeleyi bir başka terör örgütüne havale eden stratejik körlük, Suriye İç Savaşı'nın insani maliyetini arttıran ve krizi derinleştiren bir trajediye dönüşmüştür. DEAŞ'la mücadelede kara gücüyle ve konvansiyonel ordularla müdahele etmeye yönelik önerileri geri çeviren ve küresel düzeydeki tehdidi bir başka terör örgütüne tevdi eden bu strateji ülkedeki çatışma düzeyini yükselttiği gibi geniş bir zaman dilimine yaymıştır.

Suriye'nin kuzeyi boyunca uzanan bir hat üzerinde yaklaşık dört yıl devam eden iki örgüt arasındaki çatışmalar, rejim kaynaklı şiddetin neden olduğu göç dalgalarına yüzbinlerce yeni sığınmacının eklenmesine neden olmuştur. Suriye İç Savaşında, Türkiye'nin rejimin görevden uzaklaştırılmasına yönelik adımları da kapsayan bütüncül yaklaşım önerileri uluslararası camiadan kabul görmemiştir. Dolayısıyla görevde kalmasına göz yumulan sorunlu Suriye rejimi ve terör örgütlerinin bilek güreştirdiği uzun yıllara sari çatışma iklimi, düzensiz göçmenler kaynaklı insani krizi derinleştiren bir faktör olmuştur. Tıpkı PYD/YPG'nin rejimle çatışmaktan imtina eden üçüncü yol stratejinde olduğu gibi, DEAŞ'la mücadele söylemi altında PYD'yi destekleyen ABD'nin Suriye politikası da rejim faktörünü yok sayan bu yaklaşımla örtüşmektedir. Rusya ve İran tarafından desteklenen ve ABD ve Suriye krizine dahil diğer ülkelerin kayıtsız kaldığı Esad rejiminin uygulamaları yanında terör örgütlerinin mücadele alanına dönüşen iç savaş, on yılı aşkın süredir göç dalgaları üretmeye devam etmektedir.

ii. Rakka Haberleri

DEAŞ'ın medyada temsili, İslam hukukunun aşırı yorumuna dayalı sözde şeriat uygulamalarına ve buna dayandırdığı kanlı eylemlerinin tasvirine ilişkin olmuştur. Örgütün, Irak'ta işgal ettiği bölgelerde Şii militanları ve Irak ordusu askerlerini hedef alan kanlı infazlar, Yezidilere ve diğer inanç gruplarına yönelik insan hakları ihlalleri, esir aldığı kadınlara yönelik cinsel istismar uygulamaları DEAŞ'ın selefi gelenekten beslenen anlayışa dayalı sözde şeriat uygulamalarının ürünüdür. Örgütün bu çarpık uygulamaları içerisinde DEAŞ tehdidini en net çizgilerle tasvir eden ve cihadi selefizmle karşı küresel nefreti en fazla körükleyen argüman kadınlara yönelik istismar uygulamaları olmuştur. Batı medyasında ve BBC haberlerinde, DEAŞ'la mücadeleyi kadın kimliği açısından sembolleştiren temel yaklaşım bu bakış açısından beslenmiştir. Bu bağlamda PYD/YPG saflarında savaşan kadın militanları kutsayan yaklaşımın dayanağı da, kadın kimliğine düşman bu fundamentalist anlayışa *"dur"* denilmesi gerekliliği söyleminden beslenmiştir.

Kitle medyasında hikayeleri anlatılan kadın militanların mücadeleleri ve misyonları bu perspektiften işlenmiştir.

DEAŞ'ın, kadını köleleştiren bu çarpık anlayışıyla mücadele etme yaklaşımı, YPJ saflarına katılan yabancı uyruklu kadın militanları sembolleştiren misyon ve adanmışlığın merkezinde yer alan vurgu olmuştur. Daha önce değinildiği üzere uygulamaları, eylemleri, ideolojik ve siyasi çizgisi ile insan hakları ihlallerinin odak noktası DEAŞ, kadın kimliğine yönelik söylem ve eylemleri ile de haklı bir endişe ve tehdit kaynağıdır. Ancak küresel güvenlik ve olarak terörle mücadele tartışmaları açısından etik ve normatif sorunlar barındıran husus bir başka örgütnü cihadi selefizmle mücadele için vekalet savaşçısı olarak sahaya sürülmesidir. Selefi terör tehdidini tanımlayan diğer parametrelerde olduğu gibi, cihatçı aşırılığın kadın kimliğine yönelik çarpık uygulamalarıyla mücadelenin sembolü olarak çerçevelenen ve "*iyilik miti"* ile temsil edilen PYD militanları da kadınlara yönelik benzer istismar ve ihlal eylemlerinin failleridir.

YPG güçlerinin ağırlığını oluşturduğu SDG'nin Rakka'yı kuşattığı 2016 yılı Kısım ayından itibaren cephedeki güncel durumu anlık olarak paylaşan haberler kadar DEAŞ'ın karanlık yüzünü ve onunla savaşan YPG ve SDG güçlerinin beyaz yüzünü anlatan analiz haberler sıklıkla ekranlara getirilmiştir. 10 Şubat 2017 tarihli ve "*İngiliz Kadın Kimberley Taylor IŞİD'e Karşı Mücadeleye Katıldı"* başlıklı haberde, YPJ saflarında yer alan yabancı uyruklu kadın militan profili tanıtılmaktadır. Spot bölümünde seçilen, "*Sözde IŞİD'le (ID) savaşmak için Suriye'ye giden İngiliz kadın, militan gruba karşı savaşta ölmeye hazır olduğunu söyledi."* şeklindeki ibareler, kadın militanın YPJ saflarında bulunma nedenini ve dolayısıyla YPG'nin hangi mistyon için mücadele ettiğini betimleyen örtülü bir söylem barındırmaktadır.

Taylor'un sözlerinden alıntılanan, *"...BBC News'e geçen yıl Mart ayında YPJ olarak bilinen Kürt güçlerine katıldığını bildirdi."* sözleri, YPG'nin kadın kolu militan grubuna katıldığına işaret etmektedir. PYD'nin silahlı kanadı için seçilen kavram diğer metinlerde yaygın olarak karşılaşıldığı gibi *"Kürt güçler"* olmuştur. Dolayısıyla, Kürt güçler olarak nitelendirilen YPG'nin misyonunun da DEAŞ'la, yani küresel bir tehdit ve endişe kaynağı konumundaki cihatçı aşırılıkla savaşmak olarak aktarılmıştır. Taylor'la yapılan mülakattan aktarılan, *"...IŞİD'le mücadelenin amacının 'aşırılıktan kurtulmak ve demokrasiyi savunmak için' olduğunu söyledi."* ibareleri, çalışmanın ilgili bölümlerinde ve farklı metinlerde sıklıkla karşılaşıldığı gibi PYD/YPG'yi meşru bir güç olarak çerçeveleyen,

cihatçı aşırılıkla mücadele söylemine işaret etmektedir. Taylor'un onbir ay süreyle *"Kürt Kadın Koruma Birliklerinin (YPJ)"*bünyesindeki sözde akademide askeri eğitimle birlikte Kürtçe ve siyaset dersleri aldığını belirtmektedir. Kadın militanın sözlerinden aktarılan, *"…Buradaki herkes YPJ'yi devrimin liderleri olarak görüyor, onlar Dünyadaki hiçbir şeyle kıyaslayamayacağınız kadınlar."* ibarleri ile bir terör örgütünün kadın fraksiyonunu demokrasi ve özgürlük için cihatçı aşırılıkla mücadelenin öncüleri gibi etiketlerle çerçeveleyen propagandif ifadelerdir.

İşgal ettiği bölgelerde demografik yapıyı örgüt ideolojisi ve siyasi hedefleri doğrultusunda değiştirmek amacıyla sivilleri baskıyla göçe zorlayan, işkence ve infazlarla gündeme gelen, örgüt saflarındaki kadın militanlara ve çocuk yaştaki kızlara yönelik istismarları kayıtlara geçen PYD'nin evrensel düzeyde kadın haklarını savunan demokratik ve meşru bir yapı olarak çerçevelendiği görülmektedir. *"İngiliz Bir Kadın neden Yabancı Bir Savaşta Savaşsın ki?* alt başlığı ile verilen bölümde Zilan Dilmar kod adını kullandığı belirtilen İngiliz asıllı kadın teröristin de YPJ saflarındaki diğer kadınlar ve YPG saflarındaki erkekler gibi aynı amaç için savaştığı vurgulanmaktadır. *"Dava"* için hayatını riske atmaya hazır olmasına rağmen ölmek istemediği, ancak hayatta kalma isteğinin hayatı için kişisel olarak duyduğu kaygıdan kaynaklı olmadığı, *"…Ölmek istemiyorum, yapacak çok işim var. Bu tüm insanların özgürlüğü için ve insanlık için gerekli bir şey…"* sözleriyle çerçevelenmektedir. Bu ifadelerdeyabancı uyruklu militanın, YPJ saflarında aslında PYD/YPG'nin örgütsel ve ideolojik hedeflerinin çok ötesinde, tüm insanlığın özgürlüğünü ve geleceğini ilgilendiren bir mücadele verdiğinin altı çizilmektedir. Dolayısıyla İngiliz uyruklu kadın militan profili ile sembolleştirilen YPJ ve YPG militanlarının tüm dünyadaki insanların özgürlük ve demokratik haklarının güvenliği için savaştığı söylemi üzerinden bir terör örgütüne meşruiyet zemini açan koyu bir propaganda mevcuttur.

Metinde kadın militanın söylemi üzerinden öne çıkarılan, *"küresel cihatçı aşırılık tehdidi"* ve buna karşılık inşa edilmeye çalışılan *"demokratik ve özgürlükçü iklim"* nitelemesi, 11 Eylül Saldırılarından sonra uluslararası politikaya ve kitle medyasına egemen söylemin izlerini taşımaktadır. Metinde DEAŞ tehdidini tasvir etmek için Taylor'la yapılan mülakattan aktarılan, *"…Esad yanlısı bir aileden olan arkadaşının, sekiz yaşındaki kız kardeşinin IŞİD tarafından öldürüldüğünü gördüğünü ve kaçarak YPJ'ye katılmaya karar verdiğini söylüyor. …kız kardeşinin 'liderimiz (Esad) olmadan hayat olmaz' yazdığı için öldürüldüğünü söyledi."* ibareleri, cihatçı aşırılığın vücut bulmuş hali olan DEAŞ kaynaklı tehdit ve korku tasvirini güçlendirmek için ön plana çıkarılmaktadır. *"Kalbimde"* alt

başlığıyla verilen bölümde, Taylor'un dışında Birleşik Krallık'tan birçok erkeğin YPG saflarına katıldığı vurgulanırkn, alt başlıkta tercih edilen "*Kalbimde"* sözüyle YPG saflarında savaşırken öldürülen İngiliz uyruklu militan Ryan Lock'a dikkat çekilmektedir.

Resim 84*:* PYD/YPJ saflarında savaşan yabancı uyruklu kadın terörist Batı medyasına mülakat verirken

Metnin genelinde ön plana çıkarılan tema, özgür ve demokratik dünyanın değerlerini tehdit eden selefi cihatçı terör tehdidi karşısında savaşan PYD/YPG'nin meşru bir yapı olduğu vurgusudur. Öyle ki tehdidin boyutu lokal değil küreseldir. Tüm dünya halklarının özgürlüğünü tehdit eden bu yapıyla kutsal savaş tasviri ile temellendirilen propaganda PYD/YPG'nin örgütsel hedefleri doğrultusunda yürüttüğü işgalleri meşrulaştıran vurgular içermektedir. PYD/YPG'nin eylemlerini ve işgallerini, ABD öncülüğünde DEAŞ'la yürütülen mücadeleye eklemleyerek aklayan bir yaklaşım metinde baskındır. Bu mücadelenin kadınları ilgilendiren boyutu kadın kimiliğine yönelik DEAŞ tehdididir. Bu güncel tehditle temellendirilen bir propaganda ekseninde, adanmış kadınlar olarak YPJ militanlarının çerçevelenerek sunulması söz konusudur. YPG saflarında savaşan yabancı militanların çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır. Buna karşılık bir önceki metinde PYD/YPG saflarındaki hikayesini kendisiyle yapılan röportajdan yapılan alıntılar üzerinden aktarılan Kimberley Taylor isimli İngiliz uyruklu militan, BBC'de ve Batı medyasında sıkça haberleştirilmiştir. 17 Şubat 2017 tarihli ve *"IŞİD'le Savaşan İngiliz Kadının Babası Onun*

'Tutkusunu' Övdü" başlıklı haberde, Taylor'un babası ile yapılan mülakatlar üzerinden çizilen yabancı uyruklu kadın militan profili öne çıkarılmaktadır.

Yabancı uyruklu militanların ailelerinin Suriye İç Savaşı, PYD/YPG ve DEAŞ'a ilişkin fikirleri erkek militan profili ekseninde başka metinler üzerinden incelenmişti. Buna karşılık YPG saflarında savaşan yabancı uyruklu kadın militanların aileleri ile yapılan mülakat sayısı daha sınırlı sayıdadır. Taylor'un babasıyla yapılan mülakata ilişkin bu haber metni, ülkesinden binlerce kilometre uzakta bir terör örgütünün saflarında savaşan bir kadının ailesinin bu olguya ilişkin görüşlerini yansıtması bakımından önemlidir. Suriye'de öldürülen İngiltere uyruklu erkek militanların aileleri ile yapılan mülakatlarda, aslında ailelerin de kitle medyası tarafından dile getirilen *"selefi küresel terörle savaş"* söylemini benimsedikleri görülmektedir. Uluslararsı politikada günümüzün egemen söylemi olan *"cihatçı aşırılıkla savaş"* başlığı ekseninde altı sıklıkla çizilen vurgulardan birisi de kadın figürü olmuştur. Bu yönüyle Kimberley Taylor'un babası ile yapılan mülakat, yabancı uyruklu kadın militanlara ve DEAŞ'la mücadeleye ilişkin ailelerin fikirlerine ışık tutan önemli ipuçları içermektedir.

Resim 85: PYD'nin kadın yapılanması YPJ saflarına katılan İngiliz uyruklu kadın terörist Kimberley Taylor

Babasının Taylor'a ilişkin ilk sözlerinden alıntılanan ve spot başlıkta verilen, *"…'onun için inanılmaz derecede endişelendiğini' ancak ondan kişiliğini değiştirmesini istemeyeceğini söyledi."* ibareleri, yine metnin girişinde kullanılan Taylor'un resminin

altındaki, "*…Taylor, anne ve babasını hayatındaki 'en destekleyici insanlar' olarak tanımladı."* sözleri örtülü olarak ailenin bu tercihte onaylayıcı yaklaşım gösterdiğine ve DEAŞ'la mücadele söylemi altında üretilen PYD/YPG imajını olumladığına işaret etmektedir. *"Blackburn'dan Kimerley Taylor, sözde İslam Devleti'ne karşı mücadeleye katılmak için Suriye'ye giden ilk İngiliz kadın."* cümlesi, Taylor'u YPJ saflarına katılmaya iten nedenin "*İslam Devletine karşı mücadele*" olduğuna işaret etmektedir. Rakka'da DEAŞ'a karşı mücadelede görev aldığı belirtilen kadın militanın babasının sözlerine atfen kullanılan, *"...Eski bir öğretmen olan Philip Taylor, BBC'ye kızıyla gurur duyduğunu söyledi."* şeklindeki ifadeler, metnin ilerleyen bölümlerinde aktarılan vurgularla birlikte değerlendirildiğinde, Taylor'u motive eden PYD/YPG imajının babasını da etkilediğine işaret etmektedir.

Philip Taylor'u PYD/YPG'nin mücadelesinin *"kutsiyetine"* ikna eden fikri ve bilişsel alt yapıyı oluşturan iki faktörden birisi kızıyla yaptığı konuşmalar olarak aktarılırken diğeri de Batı medyasında geniş yer bulan PYD/YPG propagandasıdır. Kadın militanın babasıyla yaptığı konuşmalardan aktarılan, *"...Taylor, Kürt halkının demokrasi mücadelesinden ilham aldığını ve Kürt kadın yoldaşlarının Suriye'deki sorunların çözümüne örnek teşkil ettiğini söyledi."* şeklindeki ifadelerde, etnik kimlikle özdeşleştirilmiş ve örgütün kadın propagandası ile güçlendirilmiş vurgular dikkat çekmektedir. PYD/YPG'nin siyasi amaçları doğrultusunda DEAŞ'la yürüttüğü savaşın *"demokrasi mücadelesi"* olarak nitelendirilmesi ve bu mücadelede kadın figürünün rolüne vurgu yapan ifadeler göze çarpmaktadır. Kadın militanları nitelerken seçilen *"yoldaş"* kavramı ile örgütün Marksist ve Leninist ideolojisine dikkat çekilmektedir. Metinde, Suriye'de çok farklı grupların birbiriyle savaştığı belirtildikten sonra aktarılan, *"Rojawa'daki Kürt halkı IŞİD'in yanı sıra Türk Silahlı Kuvvetleri ile çatışıyor."* cümlesi ve hemen sonrasında gelen, *"...Taylor, 'Kürt YPG/YPJ'nin en büyük düşmanı Türk Ordusudur. Rojawa'yı işgal ediyorlar, sivilleri öldürüyorlar.' dedi."* sözleri, terör örgütünün ideolojik ve söylemsel düzeyde her platformda dile getirdiği propagandasının olduğu gibi bir aktarıldığına işaret etmektedir.

PYD/YPG'nin Kürtlerin siyasi, ekonomik ve sosyal haklarını savunmak ve Suriye İç Savaşının güvenliksiz çatışma ortamında Kürt yerleşim yerlerini savunmak için savaştığına ilişkin örgütsel propagandasının burada da öne çıkarıldığı görülmektedir. PYD/YPG'nin kuruluş ideolojisinden ve etnik motivasyonlarından kaynaklı nedenlerin dışında ikinci misyonunun cihatçı aşırılık yanlısı terörle ve DEAŞ'la mücadele etmek şeklindeki propagandanın da dile getirildiği görülmektedir. Türkiye, PYD'nin etnik ve ayrılıkçı

ideolojiye dayalı bir terör örgütü olduğunu ve PKK/KCK'nın Suriye kolu olarak faaliyet gösterdiğini istihbarat raporları ile belgeleyerek ABD ve diğer Batılı müttefiklerine iletmiştir. Buna karşılık, yabancı uyruklu kadın teröristle yapılan mülakata dayandırılarak aktarılan örgüt söylemi üzerinden TSK'ya yöneltilen ithamlar söz konusudur. Söz konusu ifadelerle, kurulduğu 1978 yılından itibaren eylemleri ile Türkiye'nin ulusal güvenliğini hedef alan PKK/KCK'nın Suriye kolu PYD/YPG'nin hedeflerinin, eylemlerinin ve ideolojisinin çerçevelenmesi söz konusudur. Metinde hikâyesi aktarılan militanla yapılan röportajdan alıntılama yapılarak ve öyküleme tekniği kullanılarak PYD/YPG'nin propagandası yapılırken, bir devletin resmi ordusunu hedef alan tartışmalı ifadeler kullanılmaktadır. Aynı şekilde, hukuken Suriye'nin coğrafi sınırları içerisinde yer alan bir bölgenin PYD/YPG'nin sözde "*Batı Kürdistan*" ve *"Rojawa"* şeklindeki söylemi üzerinden temsil edildiği görülmektedir.

Resim 86: PYD saflarına katılan yabancı uyruklu kadın terörist YPJ'li militanlarla birlikte

Babası Philip Taylor'un kızının Suriye'de bulunma gerekçesine ilişkin sözlerinden aktarılan, *"...O, bu dünyadaki adaletsizlikler konusunda tutkulu."* şeklindeki ifadeler, PYD'nin, Suriyeli Kürtleri savunmak için örgütlenmiş meşru bir yapı olduğuna ve selefi terör kaynaklı adaletsizlikle savaştığına referans veren vurgular içermektedir. İngiltere uyruklu kadın militanın, *"haksızlıklarla savaşmak"* için tercih ettiği yol olan *"PYD/YPJ saflarında savaşmanın"* idealize edilmesi örgütün haksızlıklarla savaşan meşru milis gücü şeklinde çerçevelenmesi anlamına gelmektedir. *"...Bu insanların çektiği acılar bizim görece rahat yaşamlarımıza dokunmuyor ve biz de neden bu kadar ileri gidebileceğini ve bir kişinin*

ne kadar fark yaratabileceğini merak eediyoruz. Bırakın bunu başka biri yapsın. Tercihen tanımadığınız biri ve Aşk." ifadeleri, PYD/YPG'nin kayıpları esas alınarak İngiliz uyruklu terörist tarafından aktarılan sorunlu mizanseni ve algısal perspektifi, Kürt halkının gerçekliğiymiş ve acısıymış gibi tasvir eden tartışmalı ve propagandif ifadelerdir (BBC Düny Servisi Orta Doğu Haberleri, 2017). Bir halkın acısını dindirme konusunda tek bir kişinin *"...neler yapabileceğini?* sorgulayan ifadelerle PYD/YPG'nin içinde bulunduğu durum *"Kürt halkının trajedisi"* olarak ambalajlanmaktadır. Bu ibarelerden sonra gelen ve hikayesi anlatılan kadın militanı YPG saflarına katılmaya iden motivasyonu, Kürt halkının acılarını dindirmek için dünyanın başka bir yerinden tanımadıkları birisinin *"...bu yarayı satmaya talip olması"* olarak çerçeveleyen ve yabancı uyruklu bir militanın bir terör örgütü saflarındaki mücadelesini hümanist etiketlerle yücelten vurgulardır. Bu misyon yüklü ve hamiyetperver duygulardan beslenen adanmışlığı ifade edebilecek kavramın da *"aşk"* olduğunun belirtilmesi, aslında eylemleri ve işgalleri ile tıpkı DEAŞ gibi masum sivilleri hedef alan ihlallerin ve infazların odağı olan bir diğer terör örgütüne ilişkin çerçeveleme ve meşrulaştırma yapıldığını göstermektedir.

5.3.3.4.Meşru Müdafaa Söylemi

2011'de başlayan Suriye krizinde rejimin sivil ve masum insanları da hedef alan operasyonları ve uygulamaları kadar, 2013 yılından itibaren ülkede etkinliğini arttıran El Kaide ve DEAŞ'ın yerleşim yerlerini, etnik, dini ve mezhepsel grupları hedef alan saldırıları PYD/YPG açısından bir meşruiyet zeminine ve söylemine dönüşmüştür. Kürt halkının siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal haklarını koruma söylemi örgütün kuruluş tüzüğünde yer alan vurgulardır. 2011 yılında başlayan Suriye krizinde, DEAŞ'ın PYD/YPG işgali altındaki bölgeleri hedef alan saldırıları PYD/YPG'nin Kürt halkını ve yaşam alanlarını koruma ve kollama eksenli meşruiyet söyleminine dayanak oluşturmuştur.

Suriye İç Savaşını, Esad rejimini devirme ve ülkeyi demokratikleştirme bağlamından koparan ve selefi cihatçı gruplardan kaynaklı küresel güvenlik endişelerinin merkezi yapan süreç, Irak'ın kuzeybatısını ve Suriye'nin kuzeydoğusunu işgal eden DEAŞ'ın etkinliğini arttırması olmuştur. Onaltı farklı ülkedeki varlığı ile küresel ağa sahip bir örgüt olduğu kadar, Avrupa başkentlerini hedef alan terör eylemlerinin faili olan DEAŞ'ın Suriye'deki kapasitesi, ABD'nin Suriye poltikasını şekillendirmiştir. ABD'nin 2001 yılında küresel cihatçı aşırılığa karşı ilan ettiği savaşın önemli parçalarından birisini de bu bağlamda Suriye'de DEAŞ'ın dizginlenmesi oluşturmuştur. ABD'nin bu tehditle savaşta yerel silahlı gruplarla işbirliği kapsamında PYD/YPG'yi sahaya sürmesi ve desteklemesi devlet destekli

terörizm sorunsalı eksenli tartışmaları beraberinde getirmiştir. DEAŞ'ın PYD kontrolündeki yerleşim yerlerine saldırması, örgütün *"meşru müdafa"* söylemini güçlendiren bir faktör olmuştur. Belirtmek gerekir ki PYD/YPG'nin DEAŞ'la mücadele üzerine kurgulanmış meşruiyet propagandasını şekillendiren etken, küresel düzeyde egemen olan selefi cihatçı terörle savaş söylemidir. Foucault'un analizinde olduğu gibi, küresel düzeyde güç ve iktidar ilişkilerini şekillendiren egemen söylemi hegemonyan güç belirlemektedir. Günümüzün egemen söylemi özgür, demokratik ve serbest piyasa ekonomisine dayalı Dünyasının güvenliği için küresel cihadi selefizmle savaş söylemi, ABD dış politikasını belirleyen doktrin olmuştur. Bu yaklaşımın, ABD stratejisini belirleyici etkisinin ötesinde uluslararası alanda endoktrinasyona dönüştüğü de bir gerçekliktir.

Hatırlanacağı üzere, Türkiye'nin PYD/YPG kaynaklı terör tehdidiyle mücadele etmek amacıyla Suriye'ye düzenlediği sınır ötesi operasyonlar, ABD ve DEAŞ'la Mücadele Uluslararası koalisyonu üyesi diğer ülkelerden büyük tepki almıştır. ABD'nin, Türkiyenin meşru güvenlik endişelerinden kaynaklı bu operasyonlarına yönelik tepkilerinin nedeni ise operasyonların, Suriye'de DEAŞ'la mücadele eden YPG'yi zayıflattığı iddiasıdır. Sürüdürülebilir bir küresel sistem olarak demokratik ve özgürlükçü değerlerin hakim olduğu uluslararası düzenin güvenliği için selefi cihatçı terörle mücadele yeni dönemin egemen söylemidir. PYD/YPG'nin Suriye İç Savaşında eklemlendiği ve meşruiyet kaynağı olarak kullandığı bu söylem, örgütün Suriyeli Kürtlerin güvenliğini, siyasi ve ekonomik haklarını korumak için saştığı söylemi ile desteklenerek pekiştirilmektedir.

i. Ayn El Arab Haberleri

2014 yılında DEAŞ saldırıları nedeniyle Ayn El Arab'tan Türkiye'ye sığınmak zorunda kalan yaklaşık 160 bin sivilin durumu Batı medyasında ve BBC'de geniş yer bulmuştur. DEAŞ'ın sivil yerleşim yerlerini hedef alan bir terör örgütü olarak resmedildiği bu süreçte, PYD/YPG'nin medyada temsili ise haber metinlerinde *"Kürt kenti"* şeklinde etnik kimlikle ilişkilendirilerek verilen Ayn El Arab'ı ve burada yaşayan sivilleri savunan milis gücü şeklinde olmuştur. Suriye nüfusunun çoğunluğunu oluşturduğu halde iktidar denkleminden dışlanan Sünni nüfusun ve eski askerlerin oluşturduğu Suriye muhalefetinin yanı sıra Suriye El Kaidesi Nusra Cephesi, Şam rejimine destek veren İran ve Şii milisler iç savaşın baskın unsurları olarak ön plana çıkmaya başlamıştır.

Suriye krizinde, 2012 yılından itibaren etkinliğini arttıran cihatçı gruplara, ülke nüfusunun PYD/YPG'nin de dâhil olmasıyla etnik ve dini motivasyonlardan beslenen

çatışmalar ülkenin tümüne yayılmıştır. Bu gelişmeler karşısında kontrolü yitirmeye başlayan Şam yönetimi ülkenin kuzeydoğusundan çekilirken boşalan alanlar muvazaalı bir şekilde PYD'nin kontrolüne girmiştir. 2012 yılında Ayn El Arab kentine işgalci olarak giren YPG, DEAŞ saldırıları sürecinde burayı savunan meşru milis gücü profiline evrilmiş ve medyada PYD temsili, bu kimlik üzerine temellendirilmiştir. PYD/YPG'yi kısa sürede tüm dünya kamuoyunun tanıdığı meşru bir silahlı grup ve cihatçı aşırılıkla savaşan makul müttefik yapan faktörlerin başında, DEAŞ'ın Suriye'deki kanlı eylemleri ve işgalleri olmuştur. Önce Ayn El Arab'ta, daha sonra Tel Abyad, Mümbiç, Ayn İsa ve nihayetinde 2017 yılında Rakka'da DEAŞ'ı ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyonun desteğiyle yenen YPG, bir anda küresel selefizmle savaşan ittifakın gözdesi haline gelmiştir.

PYD/YPG'yi zirveye taşıyan *"selefi cihatçı terörle savaş"* söyleminin ve sürecinin ilk durağı olan Ayn El Arab'tır. Ayn El Arab'ta PYD'yi *"Kobani'nin savunucusu"* yapan husus 2000'li yıllardan itibaren küresel siyasete egemen olan *"küresel terörizmle savaş"* söylemidir. Hatırlanacağı üzere 2013 ve 2014 yıllarında Irak'ta kanlı eylemlere imza atan ve önemli yerleşim yerlerini fazla direnişle karşılaşmadan işgal eden DEAŞ, benzer şekilde Suriye'nin kuzeydoğusunu da aynı hızla ve direnişle karşılaşmadan işgal etmiştir. Kanlı infazlar ve kafa kesme videoları eşliğinde Batılı ülkelere parmak sallayan DEAŞ cellatları ile temellendirilen selefi cihatçı terör tehdidi kitle medyasında inşa edilmiştir. Irak ve Suriye'de hızla yayılan DEAŞ, yenilmsi ve durdurulması neredeyse güç bir celefi cihatçı terör ordusu gibi efsaneleştirilen bir korku duvarına dönüştürülmüştür. PYD/YPG, Ayn El Arab'ta DEAŞ'a karşı ilk ciddi direnişi gösteren meşru milis gücü olarak çerçevelenmiş ve kitle medyasınca servis edilen cihatçı aşırılık kaynaklı korkuyu iliklerine kadar hisseden *"özgür ve demokratik Dünyaya"* umut ışığı olarak sunulmuştur. Bu süreç kısa zamanda PYD/YPG'yi, ABD ve uluslararası koalisyon için meşru ve makul bir müttefiğe dönüştürmüştür. Bu dönemde selefi cihatçı aşırılığın karanlık yüzünü temsil eden DEAŞ'a karşı Ayn El Arab'ı savunan YPG militanlarının konumlandırıldığı zemin meşru müdafa söylemi olmuştur. Ayn El Arab çatışmaları kitle medyasında da, PYD sözcüleri tarafından dillendirilen söylemle özdeşleştirilerek bu perspektifden ele alınmıştır.

PYD/YPG'nin Suriye krizinde etkin aktörlerden birisi haline geldiği 2012 yılından itibaren, ülkenin kuzeydoğusundaki önemli yerleşim yerlerini kısa sürede ciddi bir direnişle karşılaşmadan işgal etmiştir. İç çatışmaların yoğunlaştığı dönemde Şam yönetimi, karşısındaki cepheyi daraltmak için anlaşmalı olarak bu bölgeleri PYD/YPG'ye bırakarak çekilmiştir. 2012 yılından itibaren ülkenin kuzeydoğusunda PYD'nin kontrol ettiği

bölgelerdeki baskıları ve demografik yapıyı değiştirmeye yönelik uygulamaları sadece Arap ve Türkmen nüfusla sınırlı kalmamış, siyasi ve ideolojik anlamda örgüt çizgisini benimsemeyen onbinlerce Kürt kökenli sivil de Türkiye'ye ve Irak'a göç etmek zorunda bırakılmıştır. PYD, kurulduğu 2003 yılından itibaren Suriyeli Kürtlerle zaman zaman fikir ayrılıklarına düşmüştür. Diğer Kürt fraksiyonlarıyla yaşanan siyasi ve ideolojik ayrışma, süreç içerisinde PYD'nin yönetim kademelerine yansımış ve bölünmelere neden olmuştur. Söylemsel düzeyde Kürt kimliğini kullanan PYD/YPG'nin, Marksist-Leninist ideolojiye dayalı demokratik konfederalizm vurgusunu, örgütsel yapısında ve siyasi hedeflerinde daha fazla öne çıkardığını söylemek mümkündür.

PYD'nin marksist ideolojik karakteri, Suriye'nin kuzeydoğusunda Kürt nüfusu da hedef alan demografik yapıyı bozma stratejisini şekillendirmiştir. Bu durum, PYD/YPG'nin eylemlerinde ve uygulamalarında siyasi ve ideolojik kodların daha belirleyici olduğunu göstermektedir. Örgütün Suriyeli Kürt nüfusu da hedef alan eylemlerinin neden olduğu göç dalgalarından ziyade, Ayn El Arab çatışmaları sürecinde Türkiye'ye göç etmek zorunda kalan 160 bin sığınmacı Batı Medyası ve BBC tarafından daha fazla öne çıkarılmıştır. Kentin DEAŞ saldırlarına maruz kalmaya başladığı 2014 yılı Eylül ayından itibaren, Batı medyası ve BBC, Irak ve Suriye'de zirveye çıkmış olan cihatçı aşırılık kaynaklı korkuyu, Ayn El Arab'ı ve sakinlerini hedef alan dehşetin dayanağı olarak öne çıkarmıştır. Haber metinlerinde saldırılardan kaçan onbinlerce sivilin *"Kürt"* kimliği öne çıkarılmış ve seçilen göçmen ailesi profilleri üzerinden etnik kimlik vurgusu güçlendirilmiştir. Seçilen sığınmacı hikayeleri üzerinden, PYD/YPG'nin kitle medyasında Suriyeli Kürtlerin yaşam alanlarını ve siyasi haklarını koruyan milis gücü olarak çerçevelendiği görülmektedir.

7 Ekim 2014 tarihli ve *"Kobane: Suriyeli Mültecilerin Hayatta Kalma Hikayeleri"* başlıklı haber, çatışmalardan kaçan sığınmacılarla yapılan röportajları ve sınırda yapılan gözlemleri içeren bir metindir. Spot bölümde seçilen ifadelerde göç dalgasının nedeni olarak belirtilen, *"... Suriye'nin Kobani kentinde İslam Devleti (ID) militanları ile Suriyeli Kürt YPG savaşçıları arasındaki çatışmalardan kaçan binlerce insan, Türkiye'nin güneydoğusundaki görece güvenli bölgeye ulaştı."* şeklindeki ifadeler, metnin genelinde işlenen mülteci dramının Kürt yerleşim yerlerini hedef alan DEAŞ saldırılarından kaynaklı nedenlerine işaret etmektedir. Son birkaç hafta içerisinde Türkiye'ye sığınmak zorunda kalan kadınların yaşadığı güçlüklerin tasvir edildiği haberde, kenti terketmek zorunda kalan sivillerin sayısının yüzaltmış bini geçtiği belirtilmektedir.

DEAŞ saldırlarından kaçarken sınır hattında mayına bastığı için bir bacağını kaybeden sığınmacıyla ilişkin bölümdeki, *"...Suriye-Türkiye sınırında tam mayının üzerine bastığında IŞİD'den kaçmaya çalışıyordu. Bir zamanlar tarım arazisi olan (bölgeyi) Türk yetkililer 1950'lerde kaçakçılığı önelemek için mayın tarlasına çevirmişti."* ibareleri, sığınmacıların içersinde bulunduğu durumu etnisite vurgusu ekseninde aktarmaktadır. Sığınmacılar için yıkımı daha da arttıran faktörlerin bir kısmının Türkiye'nin politikalarından ve önlemlerinden kaynaklı olduğuna ilişkin vurgular dikkat çekmektedir. *"Aynı gün Urfa'da ana hastanede, 19 yaşındaki Suriyeli Kürt kadın bir YPG savaşçısı ile görüştüm."* ifadelerinde, metnin geneline hakim olan *"Kürt savaşçılar"* vurgusunun öne çıkarıldığı görülmektedir. Bahsedilen kadın militanla yapılan mülakata ilişkin olarak aktarılan, *"...Bana, Kobani yakınlarındaki bir köyde hedenkte IŞİD'li bir aşırılık yanlısı tarafından vurulduğunu söyledi. Geri ateş etmişti. Hikayeini anlatırken duygusuz görünüyordu ve sadece bana köyü hakkında daha fazla bilgi vermesini istediğimde gözlerinin parladığını gördüm."* ibarelerde çizilen, kendi hikayesine duyarsızlaşacak kadar adanmış ama kökleri ve toprakları söz konusu olduğunda gözlerinin içi parlayan savaşçı ruhlu militan profili dikkat çekicidir.

Resim 87*:* Ayn El Arab'ta yaşanan PYD/YPG ve DEAŞ arasındaki çatışmalardan kaçan siviller

Metinde, sınırda YPG saflarında savaşmak için evlerine gitmeye çalışan bir grup Kürt gencin Türk polisi tarafından engellendiği belirtilmektedir. Metnin genelinde ön plana çıkarılan *"Kürt savaşçılar"* ve bir *"Kürt kenti"* Ayn El Arab'ı savunan meşru güç olarak YPG nitelemesinin altı çizilmektedir. Metinde seçilen *"...YPG ile birlikte savaşmak için*

evlerine gitmeye çalışan bir grup Kürt genç…" nitelemesinde seçilen etnik kimlik vurgusu ve *"evlerine gitmeye çalışan"* ibareleri, yaşam alanlarını ve kentlerini savunan meşru milis gücüne ve meşru müdafa söylemine gönderimde bulunan nitelemelerdir. Metinde yer verilen görsellerden sınırda çocuğuyla ilgilenen bir kadın resminin altında yer alan, *"…Suriyeli bir Kürt kadın, Suriye'den Türkiye'ye geçtikten sonra çocuğuna bakıyor."* ibareleri de yine bu insani trajedinin etnik kimlikle ilişkilendirilerek verilen boyutuna işaret etmektedir.

Sınırdaki farklı sığınmacı grupları hakkında izlenimlerin aktarılmaya devam ediliği metinde, çoğunluğunu kadınların ve çocukların oluşturduğu sivilleri evlerine dönmek konusunda umutlandıran gelişmenin ise DEAŞ mevzilerini hedef alan ABD hava saldırıları olduğu belirtilmektedir. Bu ibarelerin devamındaki, hava saldırılarının DEAŞ'ı durdurmak konusunda yetersiz olduğuna ilişkin ümitsizlik çağrıştıran serzenişlerle dikkat çekmektedir. Buna ilişkin, *"…Daha önce bazı Kürt mülteciler ve yerel sakinler bana hava müdahalesinin onları umutlandırdığını söylemişti."* ibarelerinde, etnisite ve mültecilerin Kürt kimliğini güçlendirmek için kullanılan yineleme söz konusudur. Sınır bölgesindeki kadınlarla yapılan röportajlar üzerinden çizilen sığınmacı profillerinin aktarılmaya devam edildiği metinde, Suriye Rejimi tarafından askere alınmamak için Irak'a kaçmaya çalışan oğlunun DEAŞ tarafından esir alındığını aktaran bir annenin dramına değinilmektedir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2014). Kenti hedef alan DEAŞ tehdidini tasvir etmek için benzer nitelemelerle güçlendirilen metinde PYD'nin, kenti hedef alan selefi cihatçı saldırılara karşı koyan legal milis gücü profiline evrildiği görülmektedir.

Resim 88: Mevzilerdeki PYD/YPJ mensubu silahlı kadın teröristler

Metinde vakanın safhalarının aktarımında her aşamasında, yineleme yapılarak etnik kimlik vurgusunun altının çizildiği görülmektedir. Metinde yineleme tekniğine ek olarak karşıtlık ve korku duvarı üzerinden meşrulaştırma yöntemi seçilen diğer propaganda stratejisidir. Söz konusu dönemde DEAŞ'ın saldırıları, kentte yaşayan ve Kürt kimliği öne çıkarılarak işlenen sivillere yönelik katliam riski ve kadınlara yönelik köleleştirme ve cinsel istismar riski vurgulanarak aktarılmaktadır. Kitle medyasında DEAŞ tehdidini betimlemek için seçilen vurguları haklı çıkaracak bir dizi insan hakları ihlalleri DEAŞ'ın Irak ve Suriye'deki işgallerinden ve eylemlerinden kalan miras olarak hafızalardadır. Dolayısıyla, DEAŞ'ın kenti tamamen ele geçirmesi durumunda sivillere ve kadınlara yönelik insan hakları ihlalleri işlemesi muhtemel bir tehdit olarak ortada durmaktadır. DEAŞ kaynaklı bu korku duvarı üzerinden zora dayalı bir rıza imalatı; kitle medyasının haber stratejilerinde öne çıkmaktadır.

Ayn El Arab çatışmaları sürecinde Türkiye'nin Suriye sınırını kapatarak YPG güçlerine giden yardımları engellediği gibi savaşmak için Suriye'ye geçmek isteyen ve metinlerde *"Kürt gençler"* olarak nitelendirilen militanların geçişine izin verilmediğine yönelik eleştiriler basında yoğun olarak yer almıştır. Aynı dönemde Suriye'de öldürülen YPG militanlarının cenazelerinin defnedilmek üzere Türkiye'ye getirilmelerine izin verilmeyişine dair haberler de basında yer alan konulardandır. Söz konusu dönemde Suriye'de YPG saflarında savaşırken öldürülen militanların cenazelerinin toplu olarak getirilmesi ve cenazelerin defin işleminin terör örgütü propagandasına dönüştürülme girişimleri, Türkiye tarafından engellenmiştir. 15 Ağustos 2015 tarihli ve *"Türk-Kürt Matemi: Ölülerimizi Bile Gömmemize İzin Vermiyorlar"* başlıklı haber, YPG saflarında savaşırken öldürülen YPG militanının annesi ile yapılan röportajı konu edinmektedir. Röportajdan yapılan alıntılarla, YPG militanlarının cenazelerinin Türkiye'de gömülmesinin engellenmesine ilişkin değerlendirmeler yapılmaktadır. Metinde, Ayn El Arab çatışmalarının başladığı süreçte, Türkiye'den çoğunluğu Kürt yaklaşık dört bin insanın sınırı geçtiği, bunlardan birisinin de Ayşe Aygün isimli kadının DEAŞ'la savaşmak için Suriye'ye geçen 18 yaşındaki oğlu olduğu belirtilmektedir. Öldürülen militanın annesinin, *"...Oğlum Türk Ordusuna karşı savaşmıyordu, IŞİD'le savaşıyordu."* şeklindeki sözlerinin devamında, metinde *"İslam Devleti (İD)"* olarak nitelendirilen DEAŞ'ın insanların kafasını kestiğini, yaşlıları ve insanları öldürdüğünü söylediği aktarılmaktadır. Militanın annesinin, böyle bir örgütle savaşırken öldürülen oğlunun cenazesinin kendilerine verilmemesinin hakaret olduğuna ilişkin sözlerinin altı çizilmektedir.

Röportajdan alıntılanan ve DEAŞ'ın şedit ve kanlı yüzüne işaret eden betimlemelerden sonra, böyle bir örgütle savaşırken öldürülen oğluna yapılan muameleyi eleştiren ifadelerde örtülü olan meşru müdafa söyleminin izlerini görmek mümkündür. Öldürülen militanın ve dolayısıyla saflarında savaştığı YPG'nin, insanlarını kafalarını kesen ve yaşlıların da dahil olduğu masum sivilleri öldüren DEAŞ ile meşru bir savunma savaşı yürüttüğü örtülü olarak metnin genelinde öne çıkarılan hususdur. Yine metinde kullanılan YPG'li militanın resminin altında yer alan, *"...18 yaşındaki Salih Aygün İslam Devleti grubuyla savaşırken öldürüldü."* ibareleri, DEAŞ'la yürütülen savaşa dikkat çekmektedir.

Ailelerin cenazelerin getirilmesini engelleme uygulamasının, söz konusu dönemde meydana gelen bombalı saldırıda 34 kişini öldüğü Suruç İlçesinde gerilimi düşürmek için alınmış bir karar olduğuna ilişkin sözleri de ayrıca aktarılmaktadır. Hatırlanacağı üzere Sosyalist Gençlik Dernekleri Federasyonu (SGDF) üyesi bir grubun Ayn El Arab kentine geçmek için Suruç'ta gösteri düzenlediği esnada düzenlenen gruba yönelik bombalı saldırıda 34 kişi ölmüştü. Suruç'ta sınırdaki çatışmalardan kaynaklı tehditler ve söz konusu saldırıdan kaynaklı olası riskler nedeniyle uygulanan güvenlik tedbirlerine yönelik kullanılan, *"...Kobane sınırındaki bu Kürt ağırlıklı kasabada olanlar, Türkiye'yi ve güvenlik manzarasını önemli ölçüde değiştirdi."* ifadeleri, alınan önlemlere yönelik eleştirel bir dile işaret ederken seçilen sözcüklerde öne çıkarılan hususun yine etnik kimlik vurgusu olduğunu göstermektedir.

Suruç saldırısının Türkiye'nin terörle mücadele süreci üzerindeki etkilerine ilişkin tırnak içerisinde verilen, *"...Saldırıdan sonra Türk Hükümeti birkaç cephede 'teröre karşı senkronize savaş' olarak adlandırdığı şeyi başlattı."* ibaereleri, söz konusu dönemde Türkiye'nin DEAŞ'a karşı müsamahakâr davrandığına ve Suriye'de yayılmasına izin verdiğine ilişkin PYD/YPG ve PKK/KCK tarafından dillendirilen propagandanın izlerini taşımaktadır. Bu ifadelerde Türkiye'nin güvenlik tedbirlerinin asıl hedefinin, PKK/KCK olduğuna yönelik eleştirel bir yorum söz konusudur. Metnin devamında verilen, *"...IŞİD'e yönelik operasyonları, Kürt militan grupu PKK ve diğer radikal sol gruplara yönelik baskı izledi."* sözleri ve seçilen *"baskı"* kavramı, bir ülke sınırları içerisinde yasal kolluk kuvvetlerinin terörle mücadelede yasal ve meşru güç kullanımından ziyade gayri yasal ve hukuk dışı bir uygulamayı çağrıştıran propagandif vurgulardır.

Resim 89*:* Çatışmalarda ölen PYD/YPJ mensubu kadın teröristler için düzenlenen cenaze törenlerinden bir kare

Artan terör eylemlerine atfen kullanılan, *"...Ülkede tehdit düzeyi son yıllarda görülmemiş ölçüde arttı."* ibarelerinden sonra, artan tehdit düzeyi ve eylemlerin kaynağına ilişkin niteleme ise PKK'nın söylemleri ve propagandasıyla örtüşen tartışmalı vurgular içermektedir. *"...Bu haftanın başlarında, baskılardan (Türkiye'nin yürüttüğü terör operasyonlarına atfen) bu yana en şiddetli saldırılar, PKK'ya karşı artan operasyonlara misilleme olarak gerçekleşti."* ibareleri, tehdit düzeyini yükselten PKK saldırılarını, Türkiye'nin düzenlediği operasyonlara *"misilleme"* olarak gerçekleştirildiği gerekçesine dayandırarak meşrulaştıran örtülü bir yaklaşımı içermektedir. Haber metninde işlenen ve defin işlemi engellenen YPG'li militanın Türkiye'de askerlik görevini yaptığı belirtilen kardeşinin, *"anneler gözyaşı dökmesin diye..."* barış istediğine ilişkin sözleri aktarıldıktan sonra, *"...Ben askerim. O Kobani'de öldü. Biz barış istiyoruz."* şeklindeki sözleri aktarılıyor.

Hatırlanacağı üzere PKK ile yürütülen çözüm süreci, örgüt tarafından *"barış"* ve *"ateşkes"* gibi meşru ve resmi ordular arasında savaş hukuku çerçevesinde kurulabilen ilişkiler üzerinden dillendirilen bir propaganda zemininr dönüştürülmüştür. Bu süreçte PKK, kendisini meşru bir silahlı güç ve legal bir muhatap olarak konumlandıran bir jargonla ifade etmekte idi. Metinde seçilen sözcükler de terör örgütünün kullandığı söylemle örtüşen bir

yapıya sahiptir. Haber metni, öldürülen militanın kardeşinin sözlerinden alıntılanan *"...Ama ölülerimizi bile gömmemize izin vermezlerken barış nasıl sağlanabilir."* sözleriyle bitirilmektedir.

Resim 90*:* Devriye atan ağır silahlı PYD/YPG mensubu terörist

Haberin başlığında seçilen *"Türk-Kürt Kederi"*nin dayanağı *"ölülerin gömülmesine izin verilmemesi"* ile sembolize edilmektedir. Ancak bu kederin kök nedeni bunun çok ötesinde bir şeydir ve PKK jargonu ekseninde dillendirilen *"barış"*ın önündeki en büyük engelin Türkiye'nin uygulamalarından kaynaklı nedenler olduğuna ilişkin tartışmalı ifadeler dikkat çekmektedir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2015). Ayn El Arab'ta YPG'nin meşru bir savunma savaşı yürüttüğü algısı metnin genelinde öne çıkarılmakta, Türkiye bunu engelleyici eylemelerin ve uygulamaların faili olarak resmedilmektedir. YPG tarafından Ayn El Arab'ta yürütülen mücadelenin karşı tarafından yer alan aktörün, güncel bir küresel tehdit kaynağı olan selefi cihatçı bir terör örgütü oluşu meşruiyet kaynağıdır. Metinde değinilen bir diğer husus ise *"Kürt kederi"*nin Türkiye boyutudur. *"Anneler daha fazla gözyaşı dökmesin diye barış istemek"*, PKK ve uzantılarının Türkiye'de sıklıkla kullandığı bir propaganda dilidir. Metinde PYD/YPG'ye tanınan meşruyetin dayanağı Kürtlerin siyasi ve ekonomik haklarını savunmak amacıyla Ayn El Arab'ta DEAŞ'la savaşmasıdır.

ii. ***Rakka Haberleri***

DEAŞ'ın eline geçtiği 2013 yılından YPG öncülüğündeki SDG'nin eline geçtiği 2017 yılı Ekim ayına kadar örgütün kanlı infazlarına, farklı inanç gruplarına yönelik şiddet eylemlerine sahne olan Rakka, Batı medyasında selefi cihatçı terörle özdeşleştirilerek temsil edilmiştir. 2015 yılı ortalarından itibaren Rakka'yı kurtarma operasyonu, ABD ve DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonunun Suriye politikasının birinci sıradaki gündem maddesi olmuştur. 2000'li yıllardan itibaren ABD'nin küresel güvenlik sorunsalı haline gelen cihatçı aşırılığın ve onun vücut bulmuş hali DEAŞ'ın yükselişini durdurmak için Rakka'nın kurtarılması stratejik olduğu kadar sembolik olarak da önem kazanmıştır. Bu süreç, Batı medyasında ve BBC'de ABD'nin ve sahada işbirliği yaptığı SDG'nin ve dolayısıyla YPG'nin imajının yukarılara taşındığı bir dönem olmuştur.

Cihatçı aşırılığın 2010'lu yılların başından itibaren yükseldiği ve yayıldığı Irak ve Suriye, ABD ve müttefiklerinin odaklandığı ülkeler olmuştur. 2003 yılından itibaren Irak'ta El Kaide fraksiyonu olarak örgütlenen ve iç savaşın başlamasıyla 2012'den itibaren Suriye'de de hızlı bir tırmanış gösteren selefi cihatçı yapıların varlığı, ABD'nin Suriye politikasında da belirleyici olmuştur. Uluslararası politikaya hakim söylem konumundaki bu yaklaşım, 2016 yılında başlayan ve yaklaşık bir yıl süren Rakka kuşatmasına ilişkin medya temsillerini de şekillendirmiştir. Cihadi selefizmle mücadelede DEAŞ'ı tasvir eden kavramları şekillendiren cihatçı aşırılıkla özdeşleştirilen semboller, bu karşıtlıkla meşrulaştırılan PYD/YPG'nin medyatikleitirilme sürecinde referans kavramlar olmuştur. Herman ve Chomsky'nin bir medya kültürü ve kitle medyasının ekonomi politiğine ışık tutan kuramsal çalışmasında olduğu gibi, uluslararası medya kuruluşlarının karakterini ve yayın çizgisini belirleyen; sermaye yapısı, güç ilişkileri ve merkezi hükümetlerle ilişkileri gibi faktörlerin belirleyici rolüne işaret eden izlere incelenen haber metinleri ve içeriklerde de sıklıkla rastlamak mümkündür.

2016 yılında başlayan Rakka Operasyonu yaklaşık bir yıl sürmüştür. 6 Haziran 2017 tarihli ve *"Rakka: Suriyeli Kürt Liderliğindeki Güçler IŞİD'in Başkentine Saldırı Başlattı"* başlıklı haber, ağırlığını YPG'nin oluşturduğu SDG güçlerinin, Rakka'ya yönelik harekat sürecini anlatmaktadır. Başlıkta seçilen kavramlar, metnin tamamında örtülü olarak işlenen temaya işaret etmektedir. Söz konusu dönemde Batı medyasında ve BBC'de çıkan Rakka temalı haberler, DEAŞ'ın kanlı yüzüne ilişkin analizlerden ve başkenti Rakka'dan bahsetmekte idi. Rakka, Batı kamuoyunda ve medyasında kötülük mitiyle özdeşleşmiş bir

kent imajını çağrıştırmakta idi. Başlığın ilk kelimesi Rakka'dan sonra iki nokta işaretinin kullanılması suretiyle, Rakka'ya ilişkin selefist dehşet algısı güçlendirilmektedir.

Resim 91*:* Rakka Operasyonunda PYD/YPG'ye destek veren Amerikan deniz piyadeleri

Suriye İç Savaşı ve Irak özelinde selefi cihatçı terörle ilgili analizler, sözde hilafet merkezi Rakka kentiyle olduğu kadar, *"İslam Devleti (İD)", "IŞİD", "Cihatçılar"* gibi kavramlarla özdeşleştirilerek ve İslamla ilişkilendirilerek sorunlu bir dille sunulmuştur. Başlıkta SDG'ye atfen tercih edilen "*Kürt liderliğindeki"* ibaresi, o dönemde basında çıkan haberlerde de öne çıkarılmıştır. Ancak, SDG'nin Arap ve Türkmenler gibi Suriye'deki farklı etnik grupları da kapsayan, temsil kaabiliyeti geniş bir yapı olarak lanse edilmesi amaçlandığında diğer etnik unsurların öne çıkarılması yolu tercih edilmektedir.

Spot başlıkta yer alan, *"…Kürt ve Arap savaşçılardan oluşan ABD destekli ittifak, cihatçı grup İslam Devleti'nin Suriye'deki kalesi Rakka'yı ele geçirmek için saldırı başlattı."* şeklindeki ibarelerde, DEAŞ'ın ve sözde hilafetin başkenti konumundaki kentin sembolik önemine dikkat çekilmektedir. *"ABD liderliğindeki Koalisyon, operasyonun 'İD'nin (İslam Devleti) hilafet olduğu fikrine kesin bir darbe indireceğini' söyledi."* şeklindeki ibareler, selefi tehdidin merkezi ve kalesi olarak bilinen ve medya temsillerinde bu şekilde nitelendirilen Rakka'ya yönelik operasyonun DEAŞ'a indirilmiş kesin ve somut bir darbe olacağına işaret etmektedir. Metinde, Rakka'nın DEAŞ'la mücadelede ve Suriye'deki cihatçı aşırılık tehdidinin frenlenmesindeki önemine işaret eden betimlemeler öne

çıkarılmaktadır. Kentin DEAŞ'ın eline geçtiği ve yönetim merkezi olduğu sürece vurgu yapılarak, Rakka'nın stratejik ve sembolik önemine işaret eden nitelemeler yineleme yöntemiyle güçlendirilmektedir.

Rakka Operasyonunu destekleyen ABD öncülüğündeki koalisyonda görevli ABD'li Korgeneral Towsend'ın, DEAŞ'la mücadele sürecine ilişkin sözlerinden alıntılanan, *"…savaşın 'uzun ve zor' olacağını, ancak Koalisyon ve ortaklarının İslam Devleti'nin (ID) fiziksel hilafetini istikrarlı bir şekilde ortadan kaldırdığını söyledi."* ibareleri, Rakka'nın selefi cihatçı anlayışa dayalı ideolojisinin ve örgütsel hedeflerinin fiziksel tezahürü olarak kodlanan Rakka'nın kurtarılmasına atfedilen öneme dikkat çekmektedir. Bu bağlamda Rakka'nın kurtarılmasının DEAŞ'ın sözde hilafetinin fiziksel olarak çöküşü anlamına geldiğini ifade edilmektedir. Dolayısıyla Rakka Operasyonundaki SDG'nin muhtemel bir başarısı, selefi cihatçı terörle mücadelenin önemli bir merhalesinin zaferle sonuçlanması anlamına gelmektedir. Söz konusu dönemde Irak'ta Musul'u kaybeden ve Suriye'de Rakka'da yenilginin eşiğindeki DEAŞ'ın düşüşü, *"…Hem Irak'ta hem Suriye'de ikiz başkentlerini kaybettikleri için…"* ibareleri ile aktarılmakta ve bu kayıpların örgütün militanlarını artık zafere inandırmasını güçleştirdiği belirtilmektedir.

Resim 92*:* Rakka Operasyonuna katılan PYD/YPG mensubu teröristler

Aynı yılın Mayıs ayında İngiltere'nin Manchester kentini hedef alan ve 22 kişinin hayatını kaybettiği terör saldırısına atfen kullanılan, *"…'Manchester'daki saldırıları hepimiz gördük,' dedi. 'İslam Devleti (ID) sadece Irak ve Suriye'yi değil, kendi*

anavatanlarımızı da tehdit ediyor. Buna dayanılamaz." sözleri, Suriye'de ve Irak'ta örgütsel tezahürü görülen ve yuvalanan terörün küresel boyutlarda bir tehdit olduğuna vurgu yapmaktadır. Bu ifadeler, Suriye'de ve Irak'ta DEAŞ'a karşı verilen savaşın dünyanın herhangi bir köşesindeki masum insanları korumaya misyonuna hizmet eden bir mücadele olduğuna işaret eden vurgulardır. Dolayısıyla, 2002 tarihinde ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi Belgesine giren, dünya için sürdürülebilir barış ve istikrar ortamının ihdası ve devamı açısından selefi cihatçı terörle savaşın meşruiyeti özgür ve demokratik dünyanın değerlerinin korunmasına yönelik bir mücadele olmasında yatmaktadır.

Metinde Rakka'ya yönelik harekatın Irak ve Suriye bağlamını aşan küresel düzeydeki önemine ve erdemine yapılan vurgular aynı zamanda, harekatın kara gücü olarak nitelendirilen SDG'ye ve dolayısıyla kitle medyasında yaygın olarak SDG'nin omurgasını oluşturduğu vurgusu tekrarlanan *"Kürt savaşçıların"* oluşturduğu YPG'ye ilişkin meşruiyet alanı açmaktadır. Bu örtülü vurgularla meşrulaştırılan, YPG'nin omurgasını oluşturduğu SDG militanlarını eğitmek üzere ABD özel kuvvetler personelinin Suriye'ye gönderildiğinin belirtildiği metinde, ABD'nin YPG'ye silah sağlamaya başladığına işaret eden, *"...Geçen hafta ABD, Halk Koruma Birlikleri (YPG) adındaki SDG'ye hakim olan Kürt milislerin üyelerine silah sağlamaya başladığını duyurdu."* şeklindeki ibareler sıklıkla öne çıkarılan bir propagandaya işaret etmektedir (BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri, 2017). Rakka Operasyonunun sadece Suriye ve Irak'ın istikrarı için değil, bütün dünyanın güvenliği açısından stratejik ve sembolik öneminden bahsedilerek bu mücadelenin profilinin ve imajının yükseltildiği metinde, bu savaşın ana aktörü SDG'nin omurgasını oluşturan YPG'ye parantez açılmakta, küresel güvenlik için bu meşru mücadelenin bir parçası olan bu yapıya yapılan silah desteği de gerekçelendirilmiş olmaktadır.

Ontolojik, ahlaki ve kavramsal anlamda sorunlu bu etiketlemeler, Batı medyasının bir diğer açmazı olan terörün İslam'la ilişkilendirilerek sunulması hastalığının çarpıcı bir örneği niteliğindedir. Suriye İç Savaşının kitle medyasında *"Kürt savaşçılar"* etiketiyle öne çıkarılan ve efsaneleştirilen fenomeni PYD/YPG'ye ilişkin kavramların seçiminde gösterilen özenin, DEAŞ'ın İslam'la özdeşleştirilerek sunulması sürecinde gösterilmediği görülmektedir. Dolayısıyla metnin başlığında tercih edilen *"Rakka"* anımsatmasından sonra gelen *"IŞİD'in başkenti"* ibaresi, İslam hukukunun aşırı ve çarpık yorumuna dayalı selefi bir grup olan DEAŞ'ın kendisini adlandırdığı şekliyle ve İslam'la ile ilişkilendirilerek verilmesi sorunlu bir yaklaşımdır. Belirtmek gerekir ki DEAŞ, Irak'ta ve Suriye'de olduğu kadar Batılı başkentlerde de sivil ve masum insanları hedef alan eylemler düzenlemiştir. New York,

Londra, Paris, İstanbul gibi mertopolleri vurabilen DEAŞ ve El Kaide, küreselleşen terörizmin tehdit boyutunu gözler önüne sermiştir. ABD güvenlik kaynaklarının raporlarına göre 16 farklı ülkede örgütlenerek terör ağı oluşturmuş, 2014 yılı itibariyle Suriye ve Irak'ta 30 binden fazla militanı bünyesinde barındıran büyük bir tehdide dönüşmüştür. Bu boyutlardaki bir tehditle mücadele için seçilen stratejinin, yerel silahlı gruplarla işbirliği adı altında bir terör örgütünü meşrulaştırması ciddi tartışmaları beraberinde getirmiştir.

YPG saflarında savaşmak üzere Suriye'ye giden İngiliz vatandaşlarının ve yabancı uyruklu militanların hikayelerinden bazıları çalışma kapsamında ilgili bölümlerde ele alınmıştı. Haberlerde ve analiz metinlerde militanların hikayeleştirildiği profil çalışmaları yaygın olarak Batı medyasında yer almıştır. Metinlerde bu militanlarla yapılan mülakatlardan ve röportajlardan yapılan alıntılarla, DEAŞ'la yürütülen savaşa ve PYD/YPG'nin örgütsel yapısına ilişkin meşrulaştırma yapılmasının yaygın bir yöntem olarak kullanıldığı görülmüştür. PYD/YPG saflarında yer alan yabancı uyruklu militanların varlığına karşılık DEAŞ'ın Batılı başkentleri ve metropolleri hedef alan tehdit mesajları, bu ülkeler için terör kaynaklı ulusal güvenlik sorunsalını gündeme getirmiştir. 17 Ağustos 2017 tarihli ve *"IŞİD'le Savaşmak İçin Kürtlere Katılan İngilizler İngiltere İçin 'Güvenlik Riski Oluşturuyor'"* başlıklı haber, YPG saflarında savaşan İngiliz vatandaşlarının oluşturduğu terör riskine işaret etmektedir.

Söz konusu haber, İngiltere merkezli bir uluslararası düşünce kuruluşunun, YPG saflarında savaşmak üzere Suriye'ye giden ve ülkeye dönen İngiliz vatandaşlarının ilerisi için bir terör tehdidi oluşturduğuna ilişkin yaklaşımını eleştiren bir metindir. Spot bölümde yer alan, *"...Suriye'de sözde İslam Devleti'ne karşı savaşan İngiliz gönüllülerin İngiltere için bir iç güvenlik tehdidi oluşturduğunu..."* şeklindeki ibareler, ülkeye dönen İngiliz vatandaşlarının, bir terör örgütü olan PYD/YPG'nin militan networkuna dahil olmaları dolayısıyla ülke için potansiyel bir iç güvenlik tehdidi oluşturduğuna işaret etmektedir. Spotta ve ana başlıkta çerçevesi çizilen ana temayı güçlendiren vurgulara metnin genelinde rastlamak mümkündür. *Henry Jackson Society* adlı düşünce kuruluşunun, Britanya vatandaşlarının gönüllü olarak saflarında savaştığı PYD/YPG'nin, PKK/KCK'ya bağlı olarak faaliyet gösteren paravan bir diğer terör oluşumu olduğuna işaret eden tespitleri kayda değer niteliktedir. Dolayısıyla, YPG'ye katılan herkes gibi İngiliz gönüllülerin de terör faaliyetlerinin içine çekilmiş olacağına ilişkin söz konusu düşünce kuruluşunun analizlerine yönelik eleştirel vurgular bu metinde öne çıkarılan noktalardır. Anılan düşünce kuruluşunun, YPG saflarında savaşan İngiliz vatandaşlarının, ülkeye döndükten sonra bireysel eylemler

için kullanılma ve dolayısıyla ülkeye yönelik bir iç güvenlik tehdidi kaynağına dönüşme riski taşıdığına işaret edilen bu görüşlerine karşılık, Suriye'de öldürülen militanların ailelerinin cevapları esas alınarak bu fikri çürütmeye yönelik eleştirel bir dil kullanıldığı görülmektedir.

Resim 93*:* PYD/YPG saflarında savaşırken ölen İngiliz uyruklu terörist

Britanya vatandaşlarının YPG saflarında savaşmalarının terör tehdidi potansiyeli barındırdığına ilişkin bu görüşlere yönelik olarak dile getirilen eleştiriler, *"...Mart 2015'te YPG saflarında IŞİD'e karşı savaşırken ölen bir İngiliz'in babası, BBC'ye düşünce kuruluşunun raporundan 'derinden yaralandığını' söyledi."* ifadeleri ile dillendirilmektedir. Bu ifadelerle, YPG saflarındaki İngiltere uyruklu militanlara yönelik iç kamuoyundan nadiren yükselen eleştirilerin karşılık bulmadığına işaret edilmektedir. *"...Kürtlerle birlikte IŞİD'le savaşırken öldürülen ilk İngiliz olan Erik Scurfield'ın babası Cris Scurfield, raporun İngiliz gönüllü savaşçıların ailelerini üzdüğünü söyledi."* şeklindeki ibareler anılan düşünce kuruluşunun yaklaşımına yönelik eleştirel yaklaşımı güçlendiren vurgular içermektedir. Öldürülen İngiliz uyruklu militanın babasıyla yapılan mülakattan alıntılanan, *"...'IŞİD'i yenmek ve sivillerin hayatını kurtarmak için koalisyon güçlerinin yanında Suriye'de savaşan çocukları hayatını kaybetmiş diğer yaslı ebeveynlerle konuşuyoruz.' dedi."* sözleri, YPG saflarında savaşan İngiliz vatandaşlarının ve dolayısıyla YPG'nin meşruiyetnin IŞİD'e karşı koalisyon saflarında savaşıyor olmasından kaynaklandığına dikkat çeken ifadelerdir. Ayrıca

uluslararası koalisyonun ve YPG'nin sivillerin hayatını kurtarmak amacıyla savaşıyor olmasına yapılan atıflar meşru müdafa söylemine işaret eden vurgulardır.

Daha önce incelenen metinlerden alıntılanan, uluslararası koalisyon güçlerinin ve YPG sözcülerinin demeçleri DEAŞ'a karşı yürütülen savaşın sadece Irak ve Suriye'nin güvenliğini sağlama amacına dönük olmadığına, Batılı başkentleri hedef alan terör tehdidini de bertaraf etmenin yolunun Suriye ve Irak'ta vücut bulmuş cihadi selefizmle mücadele etmekten geçtiğine işaret etmektedir. Bu bağlamda metinde öne çıkarılan vurgular, Suriye İç Savaşında PYD/YPG'nin meşruiyet dayanağının egemen söylem tarafından şekillendirildiğine ilişkindir. ABD'nin küresel *"selefi terörle mücadele"* söyleminin, Suriye İç Savaşı bağlamında uluslararası platformlarda ve kitle medyasında en fazla öne çıkarılan bvurgulardan birisi olduğunu söylemek mümkündür. DEAŞ'la mücadele sorunsalı, 2011 yılında Şam yönetimini devirmek hedefiyle başlayan Suriye krizinin kök nedenini gölgede bırakmış ve baskın söylem olarak öne çıkmıştır.

PKK/KCK'ya ve PYD/YPG'ye müzahir faaliyetlerde bulunmak üzere kurulan Kürdistan Dayanışma Platformu isimli yapının, *"YPG'nin Kürt birliklerine katılan İngiliz savaşçılar terörist değildir. İngiliz halkının da önemsediği değerler için savaşıyorlar. YPG, İngiltere ve ABD güçleriyle koalisyon halinde."* açıklamalarına yer verilerek, YPG saflarındaki yabancı uyruklu militanların terörist faaliyetlerde bulunmadığı, YPG'nin bir terör organizasyon olmadığı ve Batılı ülkelerle ittifak halinde İngiltere vatandaşlarının ve diğer Batılı ülke vatandaşlarının da benimsediği evrensel değerler için meşru bir savaş yürüten milis gücü olduğu vurgusunun altı çizilmektedir. Söz konusu merkezin yetklileriyle yapılan mülakattan aktarılan,*"...Kürtler, İngilizleri IŞİD'le savaşmak için Suriye'ye gitmeye teşvik etmiyor, ancak birçok kişi bunu yapıyor. Onlar kahraman olarak görülüyor ve bu yanlış bilgiler içeren raporun (anılan Düşünce Kuruluşunun raporu) yaptığı gibi onları (gönüllüleri) etiketlemek yanlış."* şeklindeki ibareler, YPG saflarında savaşan İngiltere uyruklu militanların, YPG'nin Suriye'de uğruna savaştığı değerleri benimseyen ve gönüllü olarak oraya gidenlerden oluştuğuna işaret eden vurgulardır.

Metnin son bölümünde yer verilen analizlerde, YPG ile birlikte savaşmak için Suriye'ye giden gönüllülerin İngiltere için bir içgüvenlik sorunu olduğu tekrar vurgulanırken, bu durumun evrensel değerleri savunmayı benimsemiş bir adanmışlığın tezahürü olduğuna ilişkin şu ifadeler kullanılmaktadır; *"...Kürtlerle birlikte IŞİD'e karşı savaşmak için seyahat eden İngiliz gönüllüler, 1930'larda İspanya İç Savaşında faşizme*

karşı savaşmaya giden İngilizlere benzetildi." Bu cümlelerde, YPG saflarında savaşan militanları İspanya İç Savaşında demokratik değerler için bir diktatörlük rejimiyle savaşan İngiliz gönüllülerle özdeşleştiren yaklaşım öne çıkarılmıştır. PYD/YPG'nin Suriye İç Savaşındaki pozisyonunu cihatçı aşırılıkla mücadele söylemi üzerinden legalize eden, *"…YPG, Batı için önemli bir müttefik olarak kabul ediliyor ve şu anda IŞİD'i kilit şehir Rakka'dan çıkarmak için zorlu bir kara savaşı veriyor."* ibareleri, YPG'yi DEAŞ'la yürütülen zorlu mücadelenin önemli bir paydaşı olarak konumlandırılmakta ve meşrulaştırmaktadır.

Buna karşılık Suriye'den dönen gönüllüler hakkında adli makamlarca yürütülen süreçler olduğuna değinilen metinde, gönüllülerin YPG'ye katılma gerekçelerine ilişkin *"…Bazıları insani nedenlerle savaşa gittiklerini söylerken, diğerleri Kürt sol ideolojisinden etkileniyor."* şeklindeki cümledeki "insani nedenler" vurgusu PYD/YPG'ye ilişkin Batı medyasında öne çıkarılan meşru müdafa söylemine işaret etmektedir. Gönüllülerin bir diğer motibasyon kaynağının ise PYD/YPG'nin Marksist ve Leninist ideolojisinden etkilenmeleri olduğunun altı çizilmektedir. Metnin genelinde, yabancı gönüllüleri YPG saflarında katılmaya motive eden temel gerekçenin, DEAŞ'ın dünyanın her köşesindeki sivil ve masum insanlar için bir tehdit kaynağı oluşuna inanmaları olduğu hususu öne çıkarılmaktadır.

İngiliz uyruklu militanlar DEAŞ'ın, dünyanın herhangi bir ülkesinde yaşayan sivil ve masum bir insan için tehdit kaynağı olduğu gibi, Suriye'de PYD/YPG'nin kontrolü altındaki bölgelerde yaşayan Kürtler için daha somut ve geçerli bir tehdit olduğuna inanmaktadırlar. PYD/YPG'nin, yabancı uyruklu militanları etkilediğine vurgu yapılan radikal sol ideolojisi ekseninde oluşturulan örgüt tüzüğü; sözde *"Kürdistan"* olarak adlandırdıkları ve bu idea için işgal ettikleri bölgelerdeki insanların sosyalist bir rejim altında ve demokratik konferalizm esasına dayalı siyasal sistem altında yaşayacakları özerk yönetim bölgeleri esasına dayanmaktadır. Metinde, militanları Suriye'ye gitmeye motive eden bir diğer husus olduğu belirtilen, İspanya İç Savaşı döneminde faşizmle savaşmak için İspanya'ya giden *"gönüllü melankolisi"* de tıpkı 1960'larda Avrupa ve Amerika'da taban bulan öğrenci hareketlerindekine benzer bir radikal sol esintinin ürünüdür. Belirtmek gerekir ki, İngiltere'den Suriye'ye giden yabancı uyruklu militanların motivasyonu bu olguların hangisinden kaynaklı olursa olsun, *"cihatçı aşırılıkla savaşmak"* için seçtikleri yolun Suriye'ki bir terör örgütünün saflarına katılmak olması, Batı medyasında yürütülen küresel terörle mücadele eksenli egemen söylemden beslenen PYD/YPG propagandasının kitleler nazarında karşılık bulduğuna işaret etmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Günümüzde küresel güç mücadelesinin değişen karakteri, iletişim araçları üzerinden yürütülen propaganda ve algı yönetimi süreçlerini yeni nesil mücadelenin önemli bir silahı durumuna getirmiştir. 20. yüzyılın ilk yarısında yaşanan iki büyük Dünya Savaşı, konvansiyonel orduların kullanıldığı yıkıcı cephe çatışmalarına sahne olmuştur. Güçlü merkezi orduların kullanıldığı konvansiyonel savaşların yıkıcı ve tahripkâr karakteri uluslararası camiayı küresel barış ve istikrarı korumaya yönelik yeni çabalara ve girişimlere yöneltmiştir. Bu süreçte BM ve NATO gibi uluslararası kuruluşlar bölgesel ve küresel çatışmaları önleyici diplomatik ve hukuki mekanizmaları geliştirmeye odaklanmıştır. Yeni yaptırımlar ve uluslararası hukuki normlarla baskılanan uluslararası sıcak çatışma süreçlerinde, devletler yeni nesil savaş stratejilerine yönelmiştir. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, cephe savaşları ve konvansiyonel ordular arasındaki çatışmalarının yerini, *"caydırıcılık"* ve *"çevreleme"* üzerine inşa edilen Soğuk Savaş stratejilerine bırakmıştır.

Bu süreçte yaşanan bölgesel çatışmalarda öne çıkan aktörler ise devlet dışı silahlı gruplar olmuştur. Kimileri merkezi hükümetlerle ve resmi ordularla ilişkili paramiliter yapılar ve milis gücü şeklinde yapılandırılmış olan bu silahlı gruplar dışında, yerel gerilla grupları ve terör örgütleri de bu süreçte uluslararası çatışmaların ve bölgesel savaşların öne çıkan figürleri olmaya başlamıştır. Bu süreçte uluslararası politikanın baskılayıcı ve sınırlayıcı önlemleri altında devletlerarası çatışmaların ve küresel güç mücadelesinin değişen karakteri, devletleri bu yeni silahlı aktörlerle ve devlet dışı silahlı gruplarla ilişki kurmaya yöneltmiştir. Soğuk Savaş döneminde gerek Komünist Doğu Blokuna üye ülkelerde ve gerekse kapitalist NATO Blokuna üye ülkelerde faaliyet gösteren terör örgütleri devletler tarafından desteklenen bir vekâlet savaşı aktörlerine dönüşmüşlerdir.

Devlet dışı silahlı grupların ve terör örgütlerinin örtülü olarak desteklendiği ve vekâlet savaşçısı olarak kullanıldığı bu yeni nesil savaşın diğer önemli bileşenlerinden birisi de kitle iletişim araçları üzerinden yürütülen propaganda süreçleri ve algı yönetimi stratejileri olmuştur. Terör örgütlerinin hasım devletlere karşı desteklendiği vekâlet savaşları; ulusal ve küresel güvenlik bağlamında hukuksal ve etik bir takım tartışmaları beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla, devletler ve küresel güçler açısından, terör örgütleriyle yürütülen sorunlu ve muvazaalı ilişkilerin meşruiyetinin inşa edilmesi, kitle medyası üzerinden yürütülen yoğun bir propaganda ve algı yönetimi stratejilerini yeni mücadele alanı olarak gündeme getirmiştir.

Günümüzde güç ve hegemonya mücadelesinin değişen karakteri sosyoloji çalışmalarının odaklandığı bir alandır. Askeri, siyasi ve diplomatik güç unsurlarının yanı sıra ekonomik, kültürel, sanatsal ve ideolojik enstrümanların da bir arada kullanıldığı yeni nesil savaş stratejisinin iletişim ve propaganda boyutu iletişim sosyolojisi araştırmalarının odaklandığı alan olarak öne çıkmıştır. Toplumbilim çalışmalarında kitle medyası ve propagandanın bir denetim ve kontrol aracı olarak kullanılması eleştirel medya araştırmalarının ve Marksist iletişim teorilerinin önemli bir çalışma alanı olmuştur. Günümüzde devletlerin ve küresel güçlerin kullandığı propaganda ve algı yönetimi stratejilerinin bileşenleri toplumsal etki analizleri ve iletişim araştırmalarının yeni odak noktalarıdır. Hegemonya mücadelesinin, kitle medyası üzerinden yürütülen bilgi ve propaganda savaşları boyutunda egemen söylemin, kültürel ve sanatsal ürünlerin ve diğer bileşenlerin sahadaki fiili mücadele ile senkronize bir şekilde kullanıldığı açıkça görülmektedir.

Çalışma kapsamında ele alınan Suriye İç Savaşı, merkezi hükümeti devirmeye yönelik muhalif hareketlerin yanı sıra, etnik, dinsel ve mezhepsel motivasyonlardan beslenen ve farklı devletlerce desteklenen farklı terör örgütlerinin varlığı bağlamında ideal bir örneklem teşkil etmektedir. Bu kapsamda, Ayn El Arab'taki DEAŞ-PYD/YPG çatışmaları ve hâkimiyet mücadelesi ile omurgasını YPG'nin oluşturduğu SDG tarafından Rakka'ya düzenlenen harekatı konu alan haber metinleri incelenmiştir. Coğrafi alan ve vaka seçimi bağlamında bu iki çatışmaya ilişkin 2014 ve 2019 yıllarını kapsayan 5 yıllık zaman diliminde çıkan haber metinleri incelenmiştir. Seçilen bu olayların cihatçı aşırılığı temsil eden DEAŞ ve bu tehditle mücadele için sahaya sürülen bir diğer terör örgütü PYD/YPG üzerinden yürütülen vekâlet savaşı stratejisinin açık ipuçlarını barındırdığını söylemek mümkündür. Suriye krizinin başlarından itibaren etkinliğini arttıran selefi cihatçı terör gruplarını bünyesinde barındıran DEAŞ ve yine ülkenin kuzeydoğusunu işgal eden PYD/YPG arasındaki çatışmalar tipik bir vekâlet savaşı stratejisine işaret etmektedir. Çalışma kapsamında incelenen BBC Dünya Servisi haber metinleri ve içeriklerinde, Suriye İç Savaşında DEAŞ'la mücadelede sahaya sürülen PYD/YPG'nin medyatikleştirilmesine ve meşrulaştırılmasına yönelik yoğun bir propaganda ve algı yönetimi sürecinin belirgin izlerine rastlamak mümkündür.

Ayn El Arab Çatışmaları ve Rakka Operasyonu sürecinde ağırlıklı olarak, ABD öncülüğündeki DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonu üyesi ülkeler nezdinde, Suriye krizi eksenli mülahazalarda öne çıkan vurgunun Suriye ve Irak'ta geniş bir alana yayılmış

durumdaki selefi cihatçı terör tehdidiyle mücadele söylemi olduğu görülmektedir. Söz konusu dönemde Batı medyasında ve BBC'de Ayn El Arab ve Rakka temalı haber ve içeriklerde öne çıkarılan hususun da benzer şekilde cihadi selefizm tehdidi kaynaklı endişe ve bu tehditle mücadele söylemidir. İncelenen haber metinlerinde geçen, ABD öncülüğündeki DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonu üyesi ülkelerin yetkilililerinin demeçlerinde öne çıkarılan hususun selefi cihatçı terör tehdidi olduğu ve bunun egemen söylem durumuna geldiğidir. Kavramsal analizlerde ifade edildiği üzere, DEAŞ'ın ideolojik referanslarını İslam hukukunun aşırı ve yanlış yorumuna dayalı bir bakış açısından alıyor olmasına rağmen, cihatçı aşırılılığın medyada temsilinde bu ayrıma özen gösterilmediği görülmektedir. Batı medyasında sıkça rastlanan problemli bir anlayışla ve terörü İslam'la ilişkilendiren bir bakış açısıyla haber ve içerik üretildiği görülmüştür.

Selefi cihatçı terörle mücadelenin bir diplomasi dili ve güvenlik doktrinine dönüşme sürecinin, tıpkı Soğuk Savaş döneminin medya mitleri ve sorgulanamaz dogmalarıyla destekli anlayışıyla örtüşen bir karaktere sahip olduğu görülmektedir. Keza, selefi cihatçı terörün küresel tehdit algısının bir numaralı önceliği olarak konumlandırılması sürecinde dayanak yapılan hususun, Soğuk Savaş dönemindeki gibi demokratik meşruiyet olduğu görülmektedir. Soğuk Savaş döneminde, Komünist ve totaliter saldırganlığın tehdidi altında olduğu için korunması gereken demokratik meşruiyeti tehdit eden yeni düşman Kissinger'ın deyimiyle küresel selefi cihatçı aşırılık kaynaklı *"terörist gaddarlıktır."* Demokratik ve özgürlükçü dünya düzeni ve sürdürülebilir bir liberal iktisadi refah ekonomisi için *"terörist gaddarlık"* kaynaklı tehdidin enterne edilmesinin gerekliliği, ABD ve Batı Blokunu her türlü aksiyonu almaya muktedir kılan ihkak-ı hak kaynağı görünümündedir. Uluslararası politikada ve Batı medyasında 11 Eylül Saldırılarının gün yüzüne çıkardığı küresel terör ağı ve DEAŞ'ın domine ettiği selefi terör tehdidi; 1990'lı yıllarda Komünizm yerine tehdit sınıflandırmasına dahil edilen ve aynı dönemde siyasal süreçlerde başarısızlığa uğrayan İslami aşırılık yanlısı siyasi akımların sistem dışına kayarak terör ordusu şeklinde tekrar ortaya çıkması olarak yorumlanmaktadır. Dolayısıyla bu yaklaşım, İslam dünyası ve Orta Doğu coğrafyasındaki her türlü muhalif yapılanmayı kriminalize etme potansiyeline sahip, sorunlu bir bakış açısına ve demokratik meşruiyetin endoktrinasyonuna işaret etmektedir. Çalışmanın ana sorunsalı, etnik ve ayrılıkçı bir terör örgütü olarak ortaya çıkan PYD/YPG'nin, Suriye İç Savaşında süreç olarak cihadi selefizmle mücadele söylemi ekseninde meşrulaştırılmasıdır.

2003 yılında kurulan PYD/YPG'nin, kurucu unsurlarının ve militan havuzunun, 1980'li yıllardan itibaren yine Suriye kolu olarak faaliyet yürüttüğü PKK unsurlarından oluştuğu incelenen metinlerden anlaşılmaktadır. Yine incelenen içeriklerde PYD/YPG'nin ideolojik, söylemsel ve eylemsel bağlamda PKK ile bire bir örtüşen bir çizgiyi benimsediği, militanlarla yapılan röportajlardan ve analistlerin görüşlerinden aktarılan vurgulardan anlaşılmaktadır. Aynı şekilde özellikle Avrupa ülkelerinden gelen yabancı uyruklu militanlara ilişkin haber ve içeriklerden anlaşıldığı üzere, PYD/YPG'nin Avrupa'da PKK/KCK ile aynı sözde sivil toplum ağını kullandığı anlaşılmaktadır. İlgili bölümde değinildiği üzere ABD'nin ve DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonu üyesi ülkelerin, DEAŞ'la mücadele söylemi ekseninde PYD/YPG'ye yönelik desteğini legalize etme sürecinde kullanılan temel dayanak *"cihatçı aşırılıkla mücadele"* söylemi iken, PYD/YPG'nin bir diğer meşruiyet kaynağı ise bu yapının PKK/KCK'dan farklı bir yapı olduğuna yönelik yaklaşımdır.

Haber metinlerinde PYD/YPG'nin Suriye İç Savaşında, DEAŞ'ın yanı sıra diğer cihatçı grupların aksine seküler yapısı sıklıkla işlenen bir vurgudur. Chomsky'nin propaganda modelinde ve Schiller'in medya emperyalizmi ve Amerikan İmparatorluğu analizlerinde olduğu gibi, Suriye İç Savaşı ekseninde uluslararası politikaya ve küresel düzeyde medya diline hakim egemen söylemi belirleyen süreçlerde benzerlik mevcuttur. Soğuk Savaş döneminin Sovyetler Birliğini çevreleme stratejisinin gereği olarak Afganistan'da silahlandırılan ve desteklenen cihatçı grupların 2000'li yıllarda küresel terör dalgası olarak geri dönmesi, Gerorge Friedman'ın deyimiyle ABD stratejisinin *"istenmeyen sonuçlar cetveli"* olarak ifade edilmektedir. Çevreleme stratejisinin dışsallığı olan selefi cihatçı akımların, komünizm tehdidinin yerini alma süreci aynı hegemonik kültürün ürünüdür.

Çalışmada incelenen haber ve içerikler ekseninde belirlenen gerçeklik, Yeni Dünya Düzeninin egemen söylemi ve tehdit kodlaması olan *"cihadi selefizmle mücadele"* söylemine eklemlenmiş bir *"meşru müttefik"* PYD/YPG çerçevelemesi ve meşrulaştırmasıdır. PYD/YPG'yi, örgütsel yapı ve iç dinamikler bağlamında meşrulaştırmak için kullanılan temel argümanlar ise; etnik kimlikle ilişkilendirme, sivil ve masum insanların DEAŞ saldırganlığından korunması, self-determinasyon ve kendi kaderini tayin hakkı, kadınların selefi grupların istismar ve saldırılarından korunması gibi evrensel haklara ve normlara gönderimde bulunan ilkeler ve değerlerdir.

Çalışma kapsamında Ayn El Arab çatışmalarına ilişkin, aktif çatışma dönemini işleyen ve Ayn El Arab ve PYD/YPG temalı süreçle ilgili analizler içeren metinlerden oluşan 36 adet haber ve analiz metni incelenmiştir. Aynı şekilde Rakka Operasyonu ve DEAŞ-SDG(YPG)-Rakka temalı 35 haber ve analiz metni incelenmiştir. Metinlerde üç temel hususun sıklıkla işlendiği göze çarpmaktadır. Bunlardan birincisi DEAŞ üzerinden tasvir edilen selefi cihatçı terör tehdidi ve bu tehditle mücadele etme zorunluluğudur. Haber metinlerinde Selefizmle mücadele yaklaşımının, ABD ve uluslararası koalisyon üyesi ülkelerin Suriye İç Savaşındaki pozisyonlarını ve stratejilerini dayanklandırmak amacıyla kullanıldığı görülmüştür.

Suriye krizini tetikleyen birinci öncelik konumundaki Esad yönetiminin görevden uzaklaştırılması ve rejim değişikliği sorunsalının gündemin arka sıralarına gerilediği görülmüştür. Yine selefi cihatçı terörle mücadele söyleminin haklılığı demokratik meşruiyetle dayanaklandırılmaktadır. Bu bağlamda Amerikan İmparatorluğu kuramına benzer bir şekilde askeri ve siyasi olduğu kadar ideolojik ve kültürel boyutu da baskın olan küresel hegemonyadan bahsetmek mümkündür. Demokratik meşruiyet, karşıt aktörlerin tamamına dayatılan bir endoktrinasyona dönüşmüş bir görüntü arz etmektedir. Diplomasi diline ve medya içeriklerine hakim olan bu söylemin izlerini, PYD/YPG saflarında savaşan yabancı uyruklu militanların Suriye serüvenini hikayeleştiren haber ve içeriklerde sıkça görmek mümkündür. Bu metinlerde evrensel normlar, demokratik meşruiyet, küresel barış gibi değerlerin selefist saldırganlıktan korunması ve demokratik meşruiyet vurguları çokça öne çıkarılmaktadır. Aynı şekilde PYD/YPG sözcüleri ile yapılan röportaj ve mülakatlarda da bu yaklaşımın ön plana çıkarıldığı görülmektedir.

Metinlerde öne çıkarılan ikinci husus PYD/YPG'yi örgütsel dinamikleri bağlamında, Suriye'de sivil Kürt halkını ve yerleşim yerlerini DEAŞ saldırganlığından korumak amacıyla oluşturulmuş meşru bir bir milis gücü olarak konumlandıran yaklaşımlar ve vurgulardır. Yine PYD'yi ve silahlı kanadı YPG'yi Kürt kimliği ile özdeşleştiren vurgularda evrensel değerlerden alıntılar ve referansların sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Buna ek olarak etnik kimlik analizlerinde tarihsel, kültürel ve coğrafi referanslardan beslenildiği görülmektedir.

Haber metinlerinde öne çıkarılan üçüncü meşruiyet dayanağı, PYD/YPG'nin Kürt halkını ve Kürt yerleşim yerlerini DEAŞ saldırganlığından korumaya odaklı misyonunun yanı sıra, küresel tehdit boyutundaki cihatçı aşırılıkla mücadelede öncü rol oynadığına ilişkin

vurgulardır. PYD/YPG saflarında savaşan İngiliz uyruklu militanların hikayeleri üzerinden çizilen örgüt profilinde göze çarpan motif, evrensel demokratik değerler uğruna selefi cihatçı terörle savaşan seküler, demokratik ve meşru milis gücü çerçevelemesidir. Bu betimlemelerde de demokratik meşruiyetin bir endoktrinasyona dönüşmüş hali olarak, ideoloji ve hegemonya kuramlarındakine benzer bir yaklaşımla örtüşen, egemen güçlerin toplumsal ve kitlesel denetim aygıtları eksenli kontrol stratejilerini görmek mümkündür.

Çalışmada, PYD/YPG'nin ve DEAŞ'ın medya temsillerinde izlenen haber ve yayın politikalarının analizi üç temel bakış açısıyla incelenmiştir. Artaştırmada seçilen analiz tekniği olarak söylem analizi ve eleştirel söylem tekniği bağlamında, PYD/YPG'nin medya temsillerinde ve örgütsel söylemin aktarılmasında tercih edilen yöntemler ayrı bir başlık altında irdelenmiştir. Metinlerde ve içeriklerde güç ve iktidar ilişkilerini üreten inşacı bir söylem anlayışını izlerine belirgin bir düzeyde rastlamak mümkündür. Bu bağlamda ideolojik bir aygıt olarak araçsallaşmış bir kitle iletişim ağı ve iktidar denkleminin merkezindeki egemen söylemi üreten hegemonik bir gücün varlığının izleri belirgindir.

Schillerin Amerikan İmparatorluğu ve Medya Emperyalizmi Kuramında, 19. yüzyıl Birleşik Krallık ve 20. yüzyıl ABD küresel hegemonyasına ilişkin kıyaslamalarında günümüzdeki güç ve egemenlik mücadelesine ışık tutan ipuçlarına rastlamak mümkündür. Schiller, 19. yüzyıl Birleşik Krallık hegemonyasını kapitalin ve sermayenin İngiliz Krallığının belirlediği normatif çerçevede serbest dolayımını, İngiltere küresel hakimiyetinin anahtar bileşeni olduğunu ileri sürmektedir. Schiller, ABD hegemonyasını ise serbest enformasyon dolaşımı ile temellendirdiği, belirleyici gücünü ABD menşeili küresel sermaye şirketlerinin kontrolündeki uluslararası medya şirketlerinin oluşturduğu, görünürde iktisadi karakterli bir hegemonik kültürle açıklamaktadır. Her ne kadar çalışmada haber ve içerikleri analiz edilen yayın kuruluşu İngiliz kamu yayıncısı BBC olsa da bir uluslararası yayın kuruluşu olan olan BBC'nin haber ve içeriklerinde öne çıkarılan baskın söylemin ve yaklaşımın, uluslararası politikada ve küresel güvenlik gündeminde hakim olan söylemle örtüştüğü görülmüştür. Çalışma kapsamında spesifik olarak seçilen metinlerde ve içeriklerde, küresel güvenlik ve terör tehdidi konusunda, ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi Belgesine de giren *"cihatçı aşırılıkla mücadele"* söyleminin, BBC'nin Suriye İç Savaşı, DEAŞ ve PYD/YPG temalı haberlerinde belirgin olarak öne çıkarıldığı görülmektedir.

Çalışma kapsamında incelenen haber ve içeriklerin önemli bir bölümü PYD/YPG saflarında savaşan yabancı uyruklu teröristlere ilişkin haber metinler oluşturmaktadır.

Suriye'de PYD/YPG saflarındaki serüvenleri hikâyeleştirilen yabancı uyruklu militanlarla ve İngiltere'de yaşayan aileleri ile yapılan röportajlardan ve mülakatlardan alıntılanan içeriklerde, cihatçı aşırılık kaynaklı terör tehdidi söyleminin etkileri bir hayli yüksektir. Gerek militanlarla ve gerkese aileleri ile yapılan görüşmelerden alıntılanan içeriklerde yabancı militanların ve ailelerinin, Suriye'de PYD/YPG saflarında savaşma gerekçelerini küresel selefi terör tehdidi ile savaşmak olarak açıkladıkları ve bunun özgür dünyanın ve demokratik kültürün geleceği açısından bir vecibe olduğuna yönelik güçlü kanaatlere sahip oldukları gözle görülür düzeydedir. Dolayısıyla Batı medyası ve BBC tarafından yayın ve içeriklerde işlenen küresel tehdit algısı ve selefi cihatçı aşırılık kaynaklı terör tehdidi üzerine inşa edilen korku duvarına ve zora dayalı olarak Batı kamuoyunun razı edildiği görülmektedir.

Çalışma kapsamında yapılan analizlerin üzerine temellendirildiği bir diğer kitle iletişim analizi, ilgili bölümde ele alınan Heman ve Chomsy'nin propaganda modelidir. Chomsky, kitle medyasının yayın stratejilerini ve merkezi hükümetlerle olan ilişkilerini belirleyen ekonomi politik analizinde günümüzün kitle iletişim kültürüne dair önemli saptamalar yapmaktadır. Kitle medyasının yayın stratejilerini belirleyen yapılaşmış hakim bir bloktan ve bu eksende şekillenen yayın kültüründen bahsetmektedir. Kitle medyasının sermaye sahipliği, faaliyetlerini finanse edebilmek için kurduğu reklam ilişkileri, merkezi bürokrasinin ve özellikle savunma bürokrasisinin kitle medyasını ve iletişim alt yapısını denetim alma yaklaşımını içeren propaganda ve yayın modeli, günümüzün hegemonik medya kültürlerini açıklayıcı önemli ipuçları içermektedir.

Bu propaganda modelinde, sermaye ve merkezi bürokrasinin örtülü ilişkilerinden oluşan yapılaşmış bloktan kaynaklı dinamiklerin yayın içeriklerini ve haber stratejilerini belirleyici boyutu önem arz etmektedir. Herman ve Chomsky, hakim sermaye sınıfı ve merkezi bürokrasinin mutlak kontrolü altındaki kitle medyasının yine haber ve içerik üretiminde bu blokun uzmanlık anlayışına bağımlı olduğunu belirtir. Hegemonyan gücün kitle medyası içeriklerini belirleyici etkilerine ek olarak, parlamento, sivil toplum, kamuoyu gibi tamamlayıcı faktörlerin ve baskı mekanizmalarının da bu yapılaşmış blokun tesiri altında kitle medyasını yönlendirici önemli bir süzgeç olduğu kuramın varsayımlarındandır. Herman ve Chomsky'nin kitle medyasının haber ve yayın stratejilerini belirleyen süzgeç modelinin bir diğer anahtar bileşeni ise medya kuruluşlarının içeriklerindeki dayatma aracına dönüşmüş olan komünizmle mücadele mitidir.

Soğuk Savaş döneminde Batı Medyasının en önemli meşruiyet kaynağı anti-komünizm olmuştur. Bu bağlamda, söz konusu dönemin egemen söyleminin medya diline de hakim jargonu temellendirdiği muhakkaktır. Aynı şekilde, 1990'lı yıllardan itibaren öne çıkarılan fundamentalist akımlarla ve cihatçı aşırılıkla küresel düzeyde mutlak mücadele söyleminin yeni dönemin hakim medya miti olduğu görülmektedir. İncelenen haber içeriklerinde PYD/YPG'nin meşrulaştırılmasında kullanılan temel argümanın, egemen söylem olan selefi cihatçı terörle mücadele ve örgütün bu mücadeleyle ilişkilendirilerek sunulması olmuştur. Bu bağlamda, Chomsky'nin *"terörizm kültürü"* olarak kavramsallaştırdığı, 1970'li ve 1980'li yıllarda Orta Amerika ülkelerinde komünist rejimlere karşı savaşan ABD destekli kontra gruplarının ve vekil terörist orduların legalize edilmesinde kullanılan *"komünizmle mücadele"* mitinde olduğu gibi, günümüzde *"selefi cihatçı terörle savaş"* söylemiyle de PYD/YPG'nin meşrulaştırıldığı görülmektedir.

Tıpkı Orta Amerika ülkesi Nikaragua'da iktidardaki Sandinistalara karşı savaşan kontraların, dönemin hakim söylemi anti-komünizmle çerçevelenerek meşrulaştırılmasında olduğu gibi Suriye İç Savaşında da PYD/YPG *"küresel selefi cihatçı terörle mücadele"* söylemi ile meşrulaştırılmıştır. George Friedman tarafından, 1980'li yıllarda Afganistan'da Sovyetler Birliğine karşı cihatçı grupların desteklenmesinin 2000'li yılların başlarında küresel terör tehdidi olarak geri dönmesi hukuksal, etik ve uluslararası güvenlik açısından bir dizi tartışmayı barındıran tartışmalı ABD stratejisinin *"istenmeyen sonuçlar cetveli"* olarak ifade edilmektedir. Keza, Türkiye'nin PYD/YPG'nin sahada desteklenmesine yönelik eleştirileri de ileriye dönük *"istenmeyen sonuçlar cetveline"* işaret eden vurgularla doludur. Gelinen noktada Suriye'nin % 37'sini işgal altında tutan ve de-facto özerk yönetim ilan eden PYD/YPG 70 binin üzerindeki militan sayısı ile büyük bir güce dönüşmüş durumdadır.

İncelenen haber metinleri ve içeriklerde, Irak ve Suriye'de cihatçı aşırılık kaynaklı terörle mücadeleye öncülük eden ABD vurgusu belirgindir. Bu bağlamda ABD'nin Suriye İç Savaşındaki pozisyonunda ve izlediği yöntemlerde belirleyici olan temel faktör de DEAŞ'ta vücut bulmuş olan küresel selefi cihatçı terörle mücadeledir. Yapılan analizlerde ve incelenen metinlerde sıklıkla karşılalışan bir diğer husus ise Türkiye'nin Suriye İç Savaşındaki pozisyonu ve PYD/YPG'ye temkinli yaklaşımıdır. Türkiye'nin Suriye'de ilişki içerisinde olduğu ılımlı muhalif yapıların DEAŞ'ı oluşturan selefi ve cihatçı aşırılık yanlısı gruplarla aynı çizgide olduğuna ilişkin iddia ve vurgular metinlerde sıklıkla dile getirilmektedir. Haber metinlerindeki bu yaklaşım, Türkiye'nin Suriye İç Savaşındaki askeri

eylemlerinin PYD/YPG'yi zayıflatarak DEAŞ'la mücadeleyi zaafa uğratma riski barındırıdığına ilişkin vurgularla örülü içeriklerle verilmektedir.

Metinlerde elde edilen bulgular, ABD-PYD/YPG ilişkilerini meşrulaştırma ve örgütü legalize etmeye yönelik bir iletişim mimarisinin izlerini taşımaktadır. Söz konusu metinlerde, önlenmesi güç DEAŞ saldırganlığı ve yayılmacılığı ile mücadelede, ABD'yi yerel silahlı unsurlarla işbirliği kisvesi altında PYD/YPG'yi silahlandırmaya ve desteklemeye iten gerekçelerin yoğun bir şekilde işlendiği görülmektedir. Yine bu metinlerde Suriye muhalefetinin ekseriyetinin DEAŞ gibi cihatçı aşırılık yanlısı unsurlar barındırdığı ön plana çıkarılarak PYD/YPG'nin desteklenmesi zorunlu kılan gerekçelerin güçlendirildiği görülmektedir. Türkiye'nin uluslararası platformlarda dillendirdiği, PYD/YPG'nin PKK/KCK'nın Suriye kolu olarak faaliyet gösterdiğine, örgütsel, ideolojik, söylemsel ve eylemsel yönleriyle terör örgütü tipolojisine uyan bir silahlı yapı olduğuna ilişkin itirazlarını gidermeye yönelik muvazaalı adımların ve PYD/YPG'yi perdelemeye yönelik SDG gibi paravan yapılanmaların metinlerde sıklıkla kullanıldığı görülmektedir.

KAYNAKÇA

Abubaker, S. (2020, Temmuz). IŞİD'in İdeolojisi: Cihadi Selefilik. *Lectio Socialis, 2*(4), 97-112.

Acun, C., & Keskin, B. (2017). *PKK'nın Kuzey Suriye Örgütlenmesi: PYD-YPG.* İstanbul: Turkuaz Haberleşme ve Yayıncılık.

Adams, P. (2014, Ekim 20). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29694594 adresinden alındı

Ağır, O., & Tatlı, M. (2020). Bir Hibrit Savaş Yöntemi Olarak Terör ve Suriye İç Savaşı. *Akdeniz Üniversitei Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AKSOS)*(8), 35-56.

Ağır, O., & Tekin, F. (2021). Terörizm ve Propaganda. A. Baharçiçek, G. Tuncel, & O. Ağır içinde, *Terör ve Propaganda* (s. 1-30). Ankara: Nobel Akademik yayıncılık.

Akkurt, M. (2019). 1961-1971 Yılları Arasında Türkiye'de Kürtçülük. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*(42), 323-340.

Aktaş, M. (2021). Stratejik İletişim Araştırmalarında Yeni Yönelimler: Uluslararası Literatürdeki Tartışmalar Üzerine Bir Analiz. *Selçuk İletişim Dergisi*(14), 363-382.

Al Lami, M. (2016, Aralık 1). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-37979074 adresinden alındı

Alkan, N. (2016). *El Kaide'den IŞİD'e Din, Şiddet ve Terörizm.* Ankara: Karınca Yayınevi.

Alp, H., & Güzel, M. (2022, Temmuz). Toplumsal Rıza Üretimi Sürecinde Televizyon Tartışma Programlarının Etkisi ve "Fast Thinker" Kavramı. *Aksaray İletişim Dergisi, 4*(2), 88 - 106.

Alptekin, H. (2018). *Etnik Terör ve Terörle Mücadele Stratejileri:IRA, ETA, Tamil Kaplanları ve PKK.* İstanbul: SETA Kitapları.

Althusser, L. (1989). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları.* (M. Özışık, & Y. Alp, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.

Altuntaş, N. (2007). Siyasal İslam, Milliyetçilik ve Terör. *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 25*(2), 267 - 294.

Anderson, P. (1988). *Gamsci:Hegemonya, Doğu/Batı Sorunu ve Strateji.* (T. Günersel, Çev.) İstanbul: Alan Yayıncılık.

Arıboğan, D. (2007). *Terör Korku Hali.* İstanbul: Profil Yayıncılık.

Arsava, F. (2021). Abluka ve Sivil Halkın Açlığa Mahkûmiyeti. *T.C. Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*(1), 1-14.

Arslan, R. (2014, Ekim 7). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29508811 adresinden alındı

Aslan, R. (2020). Bir Kuşak Bir Yol Girişimi'nin Dünya Ticareti ve Terörizme Etkisi. M. Imıl içinde, *Yeni Nesil Terörizm* (s. 111-135). Ankara: Nobel.

Aslan, R. (2021). Değişen Uluslararası Güvenlik Algıları ve Ekonomi Politiğe Etkileri. S. Yenal içinde, *Teoriden Uygulamaya Güzenlik ve Terörizm Çalışmaları* (s. 89-135). Ankara: Nobel Yayınları.

Avcı Boz, H. (1999). Kitle İletişim Araçları ve Suskunluk Sarmalı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 32*(1), 41-48.

Avcı, A. (2010). Medya ve Televizyon Araştırmalarında Kamusal Alan Tartışmalarına Giriş. *Marmara İletişim Dergisi*(17), 21-43.

Avcı, E. (2015). Siyasal Şiddet ve Terörizmin Meşru Gösterilmesi. M. Terzi, & S. Yenal içinde, *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm* (s. 9-47). Ankara: Sinopsis Yayınları.

Avşar, B. (2005). Kamu Hizmeti Yayıncılığı, Uluslararası Yaklaşımlar ve Türkiye ve Televizyon Kurumu. *Yeni Düşünceler Dergisi*(1), 96-101.

Aygen, M. (2020, Aralık 31). Self-Determinasyon ve Terörizm: PKK Terör Örgütü. *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi, 7*(64), 4013-4025.

Aytekin, C. (2021). ABD Ulusal Güvenlik Politikasında NATO'nun Konumu: Obama ve Trump Dönemine Bakış. S. Yenal, & S. YENAL (Dü.) içinde, *Teoriden Uygulamaya Güvenlik ve Terörizm Çalışmaları* (s. 141-166). Ankara: Nobel Yayınları.

Aziz, A. (2006). *Televizyon ve Radyo Yayıncılığı.* Ankara: Turhan Kitapevi.

Baczko, A., Dorronsoro, G., & Quesnay, A. (2018). *Suriye: Bir İç Savaşın Anatomisi.* (A. Meral, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.

Bakan, S., & Yıldırım, U. (2021). Kürdistan İşçi Partisi(PKK-Partiya Kalkêren Kurdistanê). A. Baharçiçek, G. Tuncel, & O. Ağır içinde, *Terör ve Propaganda* (s. 211-267). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Başçı, E. (2018). Kamu Hizmeti Yayıncılığı Düzenlemelerinde Halkın Katılım ve Temsiliyet Biçimleri Üzerine Bir Değerlendirme (İngiltere-Almanya-Türkiye Örnekleri). *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi, 10*(4), 59-74.

Baudrillard, J. (2018). *Simülakrlar ve Simülasyonlar.* (O. Adanır, Çev.) Ankara: Doğu Batı Yayınları.

Bauman, Z. (2018). *Akışkan Modernite.* (S. O. Çavuş, Çev.) İstanbul: Can Sanat Yayınları.

Bayraklı, E., Yalçın, H., & Yeşiltaş, M. (2019). *Avrupa'da PKK Yapılanması.* İstanbul: SETA Kitapları.

BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri. (2014, Eylül 25). www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29370484 adresinden alındı

BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri. (2014, Ekim 2). www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29456711 adresinden alındı

BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri. (2014, Ekim 14). www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29611673 adresinden alındı

BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri. (2014, Ekim 8). www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29530640 adresinden alındı

BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri. (2015, Haziran 24). www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-33253497 adresinden alındı

BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri. (2015, Şubat 19). www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-31534057 adresinden alındı

BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri. (2015, Eylül 9). www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-europe-34196105 adresinden alındı

BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri. (2016, Mart 16). www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-35826668 adresinden alındı

BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri. (2016, Haziran 4). www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-36452094 adresinden alındı

BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri. (2017, Mayıs 30). www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-40100917 adresinden alındı

BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri. (2017, Haziran 29). www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-40447942 adresinden alındı

BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri. (2017, Haziran 6). www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-40171406 adresinden alındı

BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri. (2018, Nisan 26). www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/uk-england-dorset-43906946 adresinden alındı

BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri. (2018, Mart 28). www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-27838034 adresinden alındı

BBC Dünya Servisi Ortaa Doğu Haberleri . (2014, Şubat 27). www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-26366197 adresinden alındı

BBC News Türkçe/BBC Yayın İlkeleri. (tarih yok). BBC News Türkçe: https://www.bbc.co.uk/turkish/ilkeler/ch11.pdf adresinden alındı

Bilensoy, İ. (2018). George W. Bush ve Barack Obama Dönemlerinde Terörizme Karşı Uygulanan Politikaların Karşılaştırılması. *Lectio Socialis, 2*(1), 50-73.

Bitirim Okmeyden, S. (2017). Postmodern Kültürde Gözetim Toplumunun Dönüşümü: 'Panoptikon'dan 'Sinoptikon' ve 'Omniptikon'a. *Online Academic Journal of Information Technology, 8*(30), 46-69.

Bourdieu, P. (1995). *Pratik Nedenler.* (H. Tufan, Çev.) İstanbul: Kesit Yayıncılık.

Bural, E. (2020). Yeni Nesil Terörizm Paradigması. M. Imıl içinde, *Yeni Nesil Terörizm* (s. 11-35). Ankara: Nobel Yayınları.

Cantenar, Ö., & Tümlü, F. (2016). PKK Terör Örgütünün Eylemlerinin Güvenlik Güçleri Zayiatı Açısından Analizi. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi, 22*(1), 1-22.

Castells, M. (2016). *İletişim Gücü.* (E. Kılıç, Çev.) İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Cengil, M., & Aydın, A. (2014, Ekim 6). IŞİD (Irak Şam İslam Devleti): Psikopolitik ve Teolojik Bir Değerlendirme. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(6), 51 - 63.

Cerrah, U. (2016). ABD'nin Suriye Politikası. H. Çomak, C. Sancaktar, & Z. Yıldırım içinde, *Uluslararası Politikada Suriye Krizi* (s. 319-335). İstanbul: Beta Yayınları.

Chomsky, N. (2019). *Terörizm Kültürü.* (Z. Ayanoğlu, Çev.) İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Col, J. (2016, Eyküк 12). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-37337908 adresinden alındı

Cole, P. (2023). *Kötülük Miti.* (R. Kuldaşlı, Çev.) İstanbul: İTürkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Creswell, J. W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşıma Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni.* (M. Bütün , & S. Demir, Çev.) Ankara: Siyasal Kitabevi.

Crowley, D., & Heyer, P. (2017). *İletişim Tarihi: Teknoloji-Toplum-Kültür.* (B. Ersöz, Çev.) Ankara: Siyasal Kitabevi.

Çalışkan, M. (2020, Mayıs). Suriye'de PKK Faaliyetlerinin Tarihî Arka Planı ve PYD Terör Örgütünün Siyasallaşma Çabaları. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(10), 63-91.

Çaplı, B. (2005). *Televizyon ve Siyasal Sistem.* Ankara: İmge Kitabevi.

Çelebi, V. (2016). Michel Foucault'da Arkeolojik Çözümleme ve Arkeolojik Çözümlemenin Süreksizlik Tezi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1*(7), 993-1014.

Çelik Varol, M., & Varol, E. (2019). Kavram ve Kuramlarıyla Marshall Mcluhan'a Bakış: Günümüzün Egemen Medya Araçları Ekseninde Bir Değerlendirme. *International Journal of Cultural and Social Studies, 5*(1), 137-158.

Çelik, A. H., & Turaman, O. (2018). Türkiye ve ABD'nin Ortadoğu Dış Politikası: Irak ve Suriye Örnekleri Üzerinden Çatışan ve Örtüşen Değerler İkilemi. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(1), 116-138.

Çelik, M. (2019, Eylül 20). Kuruluşundan Bugüne PKK/KCK'nın Uluslararası Konjonktürel Değişimlere Uyum Sağlama ve Uluslararasılaşma Çabası. *Güvenlik Çalışmaları Dergisi, 21*(2), 111-133.

Çelik, Ş. (2019, Nisan 5). Barack Obama Döneminde Radikalleşme ve Şiddet İçeren Aşırılıkla Mücadele. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22*(1), 303 - 336.

Çelikkanat, E. (2007). 11 Eylül Sonrası ABD-İran İlişkileri ve Siyasi Boyutta Türkiye'ye Etkileri. *Güvenlik Stratejileri Dergisi, 3*(6), 123-153.

Çetin, B. N. (2014). Propaganda Olgusu ve Propagandanın Amerikanlaşması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 24*(2), 239-265.

Çetin, İ. (2012, Eylül 30). Kentsel Ayrışma ve Mekânsal Kümelenme Biçimleri. *İdeal Kent, 3*(7), 160 - 186.

Çotu, C. (2017). Rusya'nın Suriye Politikasında Kürtlerin Yeri. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2*(10), 291-304.

Demir, A. (2016). Türkiye-Rusya İlişkilerinde Suriye Krizinin Yansımaları ve Etkileri. *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 3*(2), 139-151.

Demir, C. (2015). Terörizm, Medya ve Devlet. M. Terzi , & S. Yenal içinde, *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm* (s. 47-89). Ankara: Sinopsis Yayınları.

Demir, C. K. (2017). *Sebeplerinden Mücadele Yöntemlerine Etnik ve Ayrılıkçı Terörizm:ETA, IRA, PKK.* Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Demircan, G. (2019). Gözetim ve Gözetimin Toplumsal Meşruiyeti Üzerine Bir İnceleme. *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, 21*(Özel Sayı), 2033-2062.

Demirdüzen, S., & Özel Özcan, M. (2021). Devlet Desteğinin Saldırgan Devlet Dışı. Aktörler Üzerindeki Etkisi: ABD Desteği ve. Naip Savaş Örneği Olarak Suriye İç Savaşı. *Gazi Akademik Bakış, 15*(29), 221-242.

Dilts, R. (2021). *Dil İllüzyonları: Kelimelerin Büyüsüyle Mutluluğa Ulaşmak.* (A. Çubukçu, Çev.) İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Dinç, M., & Dinçer , Z. (2019). Yeni Medyada Temsili Anlamlandırmak. *Dördüncü Kuvvet Uluslararası Hakemli Dergi, 2*(1), 91-102.

Durkheim, E. (2014). *Toplumsal İşbölümü.* (Ö. Ozankaya, Çev.) İstanbul: Cem Yayınevi.

Efe, İ., & Ülker, O. (2020). İngiliz Basınında DEAŞ ve PYD/YPG Temsilleri: Bir Çerçeveleme Analizi. T. Yerlikaya içinde, *Terörün Medyatikleştirilmesi: PKK Örneği* (s. 87-117). İstanbul: SETA Kitapları.

Efegil, E. (2008). Bush Doktrini ve Dünya Güvenliğine Etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*(8), 103-122.

Ekşi, M. (2018, Kasım 22). Türk Dış Politikasının Ultimo Ratiosu: Yumuşak Güçten Sert Güce Türkiye'nin Suriye Politikası. *Karadeniz Araştırmalar, XV*(60), 71-99.

Elsasser, J. (2015). *Batılı Servislerden IŞİD'e Giden Yol.* (V. Ataman, Çev.) İstanbul: Kaynak Yatyınları.

Emiroğlu, H., & Çakır, F. (2015, Ocak). Soğuk Savaş Sonrası Birleşmiş Milletlerin Barışı Koruma/Güçlendirme Misyonu ve Türkiye. Z. Dilek, & v.d. (Dü.). içinde *38*, s. 673-700. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları. 2007 tarihinde alındı

Ercan, G., & Danış, P. (2019). Söylem, Söylem Çözümlemesi ve Eleştirel Söylem Çözümlemesi: Tanımları ve Kapsamları. *DEÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi, 6*(2), 527-552.

Erdem, N. (2017, Kasım 15). Kadın Terörist Kimliğinin Psiko-Sosyal Kökenleri ve Sosyal Politikalar. *Güvenlik Çalışmaları Dergisi, 19*(3), 8-26.

Erdem, T. (2019). *Sosyoloji Notları.* Ankara: İmaj Yayınevi.

Erdoğan, İ. (2014). *Medya Teori ve Araştırmaları.* Ankara: Alter Yayıncılık.

Foucault, M. (2019). *Bilginin Arkeolojisi.* (V. Urhan, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Foucault, M. (2021). *Söylem ve Hakikat.* (K. Eksen, & M. Erşen, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Friedman, G. (2014). *Amerika'nın Gizli Savaşı: Amerika ve Düşmanları Arasındaki Küresel Çatışma.* (E. Günsel , Çev.) İstanbul: Pegasus Yayınları.

Gatehouse, G. (2014, Eylül 5). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29085242 adresinden alındı

Giddens, A. (2014). *Modernliğin Sonuçları.* (E. Kuşdil, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Girit, S. (2014, Eylül 22). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-europe-29315163 adresinden alındı

Girit, S. (2015, Ağustos 15). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.con: https://www.bbc.com/news/world-europe-33929933 adresinden alındı

Gök, A. (2021). Suriye'de ve Libya'da Meydana Gelen Çatışmaların Vekalet Savaşı Teorisi Kapsamında Karşılaştırılması. *Güvenlik Bilimleri Dergisi, 10*(1), 121-150.

Gökcan, Ö. (2018). Türkiye-Suriye İlişkilerinde Bir Kırılma Noktası: Ekim 1998 Krizi veya Diğer Bir İfadeyle "İlan Edilmemiş Savaş". *Akademik İncelemeler Dergisi, 1*(13), 169-198.

Gölcü, A., & Olkun , E. (2018, 26 Haziran). Terör Saldırılarının Haberleştirilmesinde Gazete Yayın Politikalarının Etkisi. *Yönetim Ekonomi Edebiyat İslami ve Politik Bilimler Dergisi, 3*(1), 163-189.

Gunter, J. (2015, Eylül 4). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-europe-34141716 adresinden alındı

Güdek, Ş. (2017). ABD'nin Zora Dayalı Dış Politikasında Söylemsel Bir Değişim: 11 Eylül Terörü. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10*(4), 143 - 158.

Güler, R. (2012). Terörizmle Mücadelede Stratejik İletişim. *Savunma Bilimleri Dergisi, 11*(2), 1-30.

Güler, R. (2018). *Stratejik İletişim: Güvenlik Odaklı Algı Yönetimi Paradigmaları.* Ankara: Karakum Yayınevi.

Güney, Y. (2014, Kasım 12). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-europe-30000969 adresinden alındı

Gürcan, M. (2012). Stratejik İletişim Modeli ve Güvenlik Alanına Uygulanabilirliği. *Güvenlik Stratejileri Dergisi, 8*(15), 99-138.

Gürdal, E., & Kanat, S. (2020). Hegemonyal Düzende Gözetim Toplumu. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 21*(2), 208-237.

Gürkaynak, M. (2005). Soğuk Savaş Sonrasında NATO ve Avrupa Güvenliği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Blimler Enstitüsü Dergisi*(1), 7-27.

Gürseller, C. (2016). “Yeni” Olgusu: 100. Yılında Sykes-Picot Antlaşması, Orta Doğu ve Türkiye. *Gazi Akademik Bakış Dergisi, 9*(8), 79-92.

Habermas, J. (2021). *Kamusallığın Yapısal Dönüşümü.* (T. Bora, & M. Sancar, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.

Hall, S. (2017). *Temsil: Kültürel Temsiller ve Anlamlandırma Uygulamaları.* (İ. Dündar, Çev.) İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Hall, S., & Jacques, M. (1995). *Yeni Zamanlar:1990'larda Politikanın Değişen Yüzü.* (A. Yılmaz, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Hegarty, S. (2014, Ekim 9). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-europe-29548662 adresinden alındı

Herman, E. S., & Chomsky, N. (2017). *Rızanın İmalatı:Kitle Medyasının Ekonomi Politiği.* (E. Abadoğlu, Çev.) İstanbul: bgst Yayınları.

Huntington, S. (2021). *Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması.* (E. Berktaş, Çev.) Ankara: Panama Yayınları.

İnce, E. (2017). Suriye'de Baas Rejiminin Kuruluşu ve Türkiye. *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Dergisi, 1*(1), 261-280.

İşyar, Ö. G. (2008, Kış). Günümüzde Uluslararası Güvenlik Stratejileri: Kavramsal Çerçeve ve Uygulama. *Akademik Bakış, 2*(3), 1-42.

İyiat, B. (2018). Suriye İç Savaşında Kürtler ve PYD Terör Örgütü. *Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*(2), 2-10.

Jowett, G., & O'Donnell, V. (2017). *Propaganda ve İkna.* (R. Kahraman Duru, Çev.) İstanbul: Artes Yayınları.

Karaağaç, Y. (2018). Sinir Savaşının Aktörleri: Psikolojik Harp, Psikolojik Savaş ve Propaganda. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2*(6), 80-97.

Karabulut, B. (2020). Terörizmin Tarihsel Gelişim ve Dönüşümü. M. Imıl içinde, *Yeni Nesil Terörizm, İçinde* (s. 1-9). Ankara: Nobel Yayınları.

Karaduman, M. (2019). Uluslararası Haber Akışı ve Medya Düzeni Bağlamında; Türkiye’de Yayın Yapan Uluslararası Medya Kuruluşları. *Akdeniz İletişim Dergisi*(32), 465 - 484.

Karakuş, M. (2021). Gelenekselden Dijitale Propaganda ve Araçlarının Dönüşümü. *Selçuk İletişim Dergisi*(14), 462-491.

Katılmış, C., Arpacı, I., & Özdemir, F. (2022). Terörizm İle Mücadele Kapsamında Türkiye, İngiltere Ve İspanya'nın Karşılaştırılması. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19*(2), 871-888.

Kaya, M., & Aydemir, C. (2011, Kış). Küreselleşmenin Tarihsel Gelişimi. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İDari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1*(1), 14-36.

Kaymak, M. (2016). Hegemonya Tartışmaları Işığında 19.Yüzyıl İngiliz ve 20. Yüzyıl Amerikan Hegemonyaları: Yönlendirici Hegemonyadan Kurakl Koyucu Hegemonyaya. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 34*(1), 63 - 92.

Kerman, İ., & Efegil, E. (2017). Terör Örgütü PKK/PYD'nin Suriye'de İzlediği İç Savaş Stratejisinin Değerlendirilmesi. *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi, 1*(2), 162-198.

Kılınç, D. (2008, Haziran 1). Self Determinasyon İlkesinin Azınlıklar Açısından Değerlendirilmesi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 12*(1), 949 - 982.

Kıral, B. (2020). Nitel Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(15), 170-189.

Kissinger, H. (2016). *Dünya Düzeni.* (S. Gül, Çev.) İstanbul: Boyner Yayınları.

Koncagül, İ. (2023). İntihar Eylemleri: Kavramsal, Tarihsel ve Motivasyonel Bir Bakış. *Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi, 2*(1), 151-170.

Kongar, E. (2001). *Küresel Terör ve Türkiye: Küreselleşme, Huntington, 11 Eylül.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Köse, G. (2022). Kriz Analizi Bağlamında ABD'nin PYD-YPG'ye Yardımları Krizi ve Türkiye'nin Kriz Yönetimi. *Journal of Economics and Political Sciences, 2*(1), 20-29.

Köylü, M. (2018). Suriye, PYD/YPG Yapılanması ve Zeytin Dalı Harekatı. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*(11), 70-86.

Kumkale, T. T. (2009). *Asimetrik Savaş.* İstanbul: Eti Yayıncılık.

Kurt, S. (2019). Irak ve Şam İslam Devleti'nin Ortaya Çıkışı ve Güçlenmesinde Amerika Birleşik Devletleri'nin Rolü. *Ortadoğu Etütleri Dergisi, 11*(2), 393-419.

Küçükcan, T. (2010, Kış). Terörün Sosyolojisi: Toplumsal Kökenleri Anlama İmkanı. *Uluslararası İlişkiler Dergisi, 6*(24), 33-54.

Labbot, E. (2021, Şubat 15). *www.foreignpolicy.com*. https://foreignpolicy.com/: https://foreignpolicy.com/2021/02/15/daughters-of-kobani-review-female-kurdish-fighters-isis/ adresinden alındı

Lewis, B. (2013). *Ortadoğu:İKi Bin Yıllık Ortadoğu Tarihi.* (S. Kölay, Çev.) Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Mannheim, K. (2009). *İdeoloji ve Ütopya.* (M. Okyavuz, Çev.) Ankara: De Ki Basım Yayım.

Marcus, J. (2016, Kasım 7). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-37894817 adresinden alındı

Marcus, J. (2016, Aralık 5). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-38209766 adresinden alındı

Martin, G. (2017). *Terörizm Kavramlar ve Kuramlar.* (İ. Çapcıoğlu, & B. Metin, Çev.) Ankara: Adres Yayınları.

Marx, K. (2014). *Kapital* (Cilt 1. Cilt). (M. Selik, & N. Satlıgan, Çev.) İstanbul: Yordam Kitap.

Marx, K., & Engels, F. (2010). *Alman İdeolojisi (Feuerbach).* (S. Belli, Çev.) Ankara: Sol Yayınları.

Marx, K., & Engels, F. (2014). *Komünist Manifesto.* (C. Üster, & N. Deriş, Dü) İstanbul: Can Sanat Yayınları.

McIntyre, L. (2019). *Hakikat Sonrası.* (M. Biçici, Çev.) İstanbul: Tellekt Yayınları.

McLuhan, M., & Powers, B. R. (2020). *Global Köy: 21. Yüzyılda Medyada ve Yeryüzü Yaşamında Meydana Gelecek Dönüşümler.* (B. Öcal Düzgören, Çev.) İstanbul: Scala Yayıncılık.

Merriam, S. (2013). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber.* (S. Turan, Çev.) Ankara: Nobel Yayınevi.

Muir, J. (2014, Ekim 8). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29526783 adresinden alındı

Muir, J. (2014, Ekim 29). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29814135 adresinden alındı

Narmanlıoğlu, H. (2016). İnternet Haber Sitelerinde Eşik Bekçiliği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(20), 153-168.

Netjes, R., & Reen, E. (2021). *Henchman, Rebel, Democrat : Terrorist: The YPG/PYD during the Syrian conflict.* Netherlands Institute of International Relations. VH Den Haag: Netherlands Institute of International Relations.

Neuman, W. (2014). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*. (S. Özge, Çev.) Ankara: Yayın Odası.

Nurdoğan, A., & Öztürk, M. (2018). Geçici Koruma Statüsü İle Türkiye'de Bulunan Suriyelilerin Vatandaşlık Hakkı. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 23*(3), 1163-1172.

Nye Jr., J., & Welch, D. (2021). *Küresel Çatışmayı ve İşbirliğini Anlamak.* (R. Akman, Çev.) İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

Oçak, Z. (2018). İdeoloji Kavramına Marksist ve Post Marksist Yaklaşımlar: Karl Marks, Antonıo Gramscı ve Louıs Althusser. *Adnan Menderes Üniversitesi Dördüncü Kuvvet Uluslararası Hakemli Dergisi, 1*(2), 56-74.

Okuyan, H., & Taslaman, C. (2018). Jean Baudrıllard'ın Simülasyon Kuramında Ayartma Kavramı. *ULUSLARARASI DİN & FELSEFE ARAŞTIRMALARI DERGİSİ*, 30-32.

Özarslan, H., & Güran, M. (2015). İletişim Araştırmalarında Çerçeveleme Paradigması: Son Döneme Ait Bir İnceleme. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 8*(4), 32 - 48.

Özdemir, E., & Işık, M. (2021). Terör Örgütlerinin Medya Kullanım Pratikleri. S. Yenal içinde, *Teoriden Uygulamaya Güvenlik ve Terörizm Çalışmaları, İçinde* (s. 201-233). Ankara: Nobel Yayınları.

Özdikmenli Çalikoğlu, İ. (2011). Habermas'ın Modernite Savunusu: Eleştirel Bir Okuma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(3), 239-258.

Özen, Ç. (2005-2006). Neogramşiyan Hegemonya Yaklaşımı Çerçevesinde Güç ve Global Finans: Pax Britannica'daki Büyük Dönüşüm. *Uluslararası İlişkiler Dergisi, 2*(8), 3-31.

Özer, Ö. (2015). Teun Andrian Van Dijk Örneğinde Eleştirel Söylem Çözümlemesi. B. Yıldırım içinde, *İletişim Araştırmalarında Yöntemler: Uygulama ve Örneklerle* (s. 197-287). Konya: Literatürk Academia Yayınevi.

Özkan, S. (2017, Ekim 26). Gerbner'in Kültürel Göstergeler Kuramı Bağlamında Televizyon Haber İçeriklerine İlişkin Bir Araştırma. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi, 2*(4), 129 - 141.

Özman, R., & Açıl, O. (2019). Sicarii Örgütü ve Faaliyetleri. *Tarih Araştırmaları Dergisi, 38*(65), 21-42.

Özpek, B. B. (2012, Ocak). En Uzun On Yıl: 11 Eylül Sonrası Ortadoğu. *Ortadoğu Etütleri Dergisi, 3*(2), 183 - 216.

Öztekin, A., & Öztekin, H. (2020, Ekim). İktidarın Meşruiyeti ve Rıza Üretimi: Masallardan ve Mitlerden Kitle İletişimine Toplumsal Bilincin İnşası. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 16*(30), 2913-2940.

Öztürk, M. (2018). Bilimde Etik Dışı Davranış Türleri. M. Öztürk içinde, *Sosyal Bilimlerde Etik Sorunlar, İçinde* (s. 103-125). Ankara: Nobel Yayınları.

Öztürk, M., & Al-Yamani, E. (2022). Ülke İçinde Zorla Yerinden Edilenlerin Daha Önce Yaşadıkları Yere Dönme Eğilimleri: Taiz Örneği. *Şehir ve Medeniyet Dergisi*(8(16)), 56-71.

Philip, M. (2007). Michel Foucault. Q. Skinner içinde, *Çağdaş Temel Kuramlar* (A. Demirhan, Çev., s. 85-104). Ankara: Vadi Yayınları.

Polat, D. (2016). "Arap Baharı" ve Suriye İç Savaşı. H. Çomak, C. Sancaktar, & Z. Yıldırım içinde, *Uluslararası Politikada Suriye İç Krizi, İçinde* (s. 137-157). İstanbul: Beta Yayıncılık.

Polat, D. (2020). Türkiye'nin Suriye'nin Kuzeyindeki Askerî Harekâtının Amaçları ve Sonuçları. *Güvenlik Stratejileri Dergisi, 16*(33), 53-96.

Polat, D. (2020). Türkiye'nin Suriye'nin Kuzeyindeki Askerî Harekâtının Amaçları ve Sonuçları. *Güvenlik Stratejileri Dergisi, 16*(33), 53-96.

Pratkanis, A., & Aronson, E. (2008). *Propaganda Çağı: İknanın Gündelik Kullanımı ve Suistimali.* (N. Haliloğlu, Çev.) İstanbul: Paradigma Yayıncılık.

Pratkanis, A., & Aronson, E. (2018). *İkna Çağı:Propagandanın Gündelik Kullanımı ve Suistimali.* (N. Haliloğlu, Çev.) İstanbul: The Kitap İletişim/Medya.

Ritzer, G. (2020). *Küresel Dünya.* (M. Pekdemir, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Ritzer, G., & Stepnisky, J. (2014). *Sosyoloji Kuramları.* (H. Hülür, Çev.) Ankara: De Ki Basım Yayım Ltd.

Salih, C. (2015, Ocak 14). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-europe-30784547 adresinden alındı

Salih, C. (2015, Haziran" 26). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-33146515 adresinden alındı

Schiller, H. (2022). *Zihin Yönlendirenler.* (C. Cerit, Çev.) İstanbul: Pınar Yayınları.

Sevinç, İ., & Babahanoğlu, V. (2019). Küresel Güvenliğin Değişken Yapısı ve Terör Örgütleri Üzerine Etkisi: DEAŞ Terör Örgütü Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 24*(4), 969-987.

Sinjab, L. (2015, Ocak 7). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-30682838 adresinden alındı

Sitembölükbaşı, Ş. (2000). Demokratik Meşruiyetin Küresel Egemenliği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*(1), 141-162.

Sommerville, Q. (2015, Mart 15). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. ww.bbc.com: https://www.bbc.com/news/magazine-31878803 adresinden alındı

Sökmen, A. (2016). Suriye Kürtleri. H. Çomak , C. Sancaktar, & Z. Yıldırım içinde, *Uluslararası Politikada Suriye Krizi, İçinde* (s. 231-253). İstanbul: Beta Yayıncılık.

Stevenson, N. (2015). *Medya Kültürleri: Sosyal Teori ve Kitle İletişimi.* (G. Orhon, & B. Aksoy, Çev.) Ankara: Ütopya Yayınevi.

Şah, U. (2020). Eleştirel Söylem Analizi:Temel Yaklaşımlar. *Kültür Araştırmaları Dergisi*(7), 210-231.

Şahin , Y., & İrdem, İ. (2017). PYD-YPG : Suriye'deki PKK. *Güvenlik Çalışmaları Dergisi, 1*(19), 21-45.

Şahin, Y. (2017). Michel Foucault'ta Söylem Analizi. *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi, 3*(6), 119-135.

Şen, A. (2018, Ocak). Medyatikleşme Üzerine Kuramsal Bir Çalışma. *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli Dergisi, 26*(1), 55-65.

Şen, Y. (2018). *Demokratik Toplumlarda Siyasal Şiddet ve Terörizm.* Ankara: Kilit Yayınları.

Şengönül, A. (2019). *Dördüncü Nesil Savaş*. Ankara: Çizgi Kitabevi.

Şenol, D., Erdem, S., & Erdem, E. (2016). IŞİD: Küresel Bir Terör Örgütü. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 26*(2), 277-292.

T.C. İçişleri Bakanlığı. (2017). *PYD-YPG - PKK/KCK Terör Örgütünün Suriye Kolu.* Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı.

Tarhan, N. (2013). *Psikolojik Savaş.* İstanbul: Timaş Yayınları.

Taşdemir, F. (2017, Mart). Devlet Merkezli Uluslararası Hukuk Sistemi ve Devlet Dışı Silahlı Aktörler. *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*(59), 59-85.

Taşdemir, F. (2020). *Terörizm ve Ülke Dışı Kuvvet Kullanma Hukuku.* Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

TDK. (tarih yok). Genel Türkçe Sözlük.

Temizel, M. (2011). Terörizmde Yeni Milad:11 Eylül 2001. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 14*(1-2), 311-348.

Thomson, M. (2016, Mart 5). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/magazine-35728424 adresinden alındı

Topçu, M. C. (2023, Ocak-Şubat). PKK Terör Örgütünün Değişimi ve Dönüşümünün Bölgesel Güvenliğe Etkileri: Suriye Örneği. *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, 133*(262), 83 - 110.

Tosun, C., & Berk, M. (2018). Foucault'nun Felsefesinde Bir "Sözel İlişki Etiği":Parrhesia. *Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*(30), 145-157.

Tuncel, G., & Özdemir, F. (2021). Suriye İç Savaşında Etkili Olan Terör Örgütlerinin Karşılaştırılması: PYD ve HTŞ Örneği. *İnönü Üniversitesi İ.İ.B.F. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü 20. Uluslararası Kamu Yönetimi Forumu: "Terör"*, (s. 330-350). Malatya.

Tunç, A., & Atılgan, A. (2017). Algı Üzerine Kurulu Yönetsel Bir Anlayış: Algı'nın Yönetimi. *Internatıonal Journal Of Dıscıplınes Economıcs & Admınıstratıve Scıences Studıes*(3), 228-238.

Tunç, H. (2008). Azınlık Hakları: Ayrılıkçı mı, Çoğulcu mu? *İnsan Hakları Yıllığı*(26), 79-95.

Türk, İ. (2020). XIX. Yüzyılın Sonunda Osmanlı Devleti'nin Doğu Ve Güneydoğu Anadolu Topraklarının Ahvaline Dair Bir Layiha. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2*(13), 241-246.

Uluç, G., & Küngerü, A. (2018, Haziran). Batı Medyasında İslam'ın Terörle İlişkilendirilmesi Sorunu. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences, 4*(2), 296-309.

UNICEF. (1989). *UNICEF Türkiye.* Çocuk Haklarına Dair Sözleşme: https://www.unicef.org/turkiye/çocuk-haklarına-dair-sözleşme adresinden alındı

(UTGAM), P. A. (2016). *Terör Çalıştayı Raporu.* Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

Utma, S. (2020). Algı Yönetimi Kavramı Çerçevesinde Geleneksel Medyada Gerçeklik Algısı. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi, 5*(3), 383-398.

Ünsal, Z. (2021). PKK'nın Son On Yılı: DAEŞ Terörü, Suriye İç Savaşı, PYD/YPG ve Ötesi. S. Yenal içinde, *Teoriden Uygulamaya Güvenlik ve Terörizm Çalışmaları, İçinde* (s. 233-267). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Üstün, K. (2015, Temmuz 12). *Türk-Amerikan İlişkilerinde PYD ve Suriye*. (E. v. SETA-Siyaset, Prodüktör) https://www.setav.org/turk-amerikan-iliskilerinde-pyd-ve-suriye/: https://www.setav.org/turk-amerikan-iliskilerinde-pyd-ve-suriye/ adresinden alındı

Vardy, E. (2017, Şubat 2017). *BBC Düny Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/uk-39006606 adresinden alındı

Varlık, A. (2013). Savaşı Tanımlamak: Terminolojik Bir Yaklaşım. *Avrasya Terim Dergisi, 1*(3), 114-129.

Volkan, V. D., & Suistola, J. (2018). *Tarihi ve Psikolojik Boyutlarıyla Uluslararası Terörizm.* (S. Sarıyer, Çev.) Ankara: Pusula Yayınevi.

Vural, Y. (2022, Aralık 26). Barış Pınarı Harekatı'nın Uluslararası Hukuk Bağlamında Değerlendirilmesi. *Diplomasi ve Strateji Dergisi, 3*(2), 202-259.

Wallace, R. A., & Wolf, A. (2012). *Çağdaş Sosyoloji Kuramları:Klasik Geleneğin genişletilmesi.* (L. Elburuz, & M. Ayas, Çev.) Ankara: Doğubatı Yayınları.

Wallerstein, I. (2015). *Jeopolitik ve Jeokültür: Değişmekte Olan Dünya-Sistem Üzerine Denemeler.* (M. Özel, Çev.) İstanbul: Küre Yayınları.

Wallerstein, I. (2018). *Ütopistik Ya Da 21. Yüzyılın Tarihsel Seçimleri.* (T. Doğan, Çev.) İstanbul: bgst Yayınları.

Whewell, T. (2013, Kasım 13). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-24926584 adresinden alındı

Whewell, T. (2013, Kasım 13). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-24926584 adresinden alındı

Wittel, A. (2019). Sayısal Marx: Dağıtık Medyanın Ekonomi Politiğine Doğru. V. Mosco, C. Fuchs, V. Mosco, & C. Fuchs (Dü) içinde, *Medya, Meta Sermaya: Marx Geri Döndü* (F. Başaran, Çev., s. 389-434). İstanbul.

Yalçın, Ö. (2015). İngiltere'de Kamu Hizmeti Yayıncılığı: Dijital Medya Ortamında BBC'nin Var Olma Mücadelesi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*(40), 98-118.

Yanardağoğlu, E. (2014). Uluslararası İletişim ve Kamu Diplomasisi: BBC Dünya Servisi Haber Merkezi Örneği. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*(38), 115-131.

Yanarışık, O. (2021). Terörizm ve Medya Çerçevelemesi Üzerine Bir Analiz:YPJ Örneği. *Liberal Düşünce Dergisi*(102), 241-256.

Yanık, C., & Öztürk, M. (2014). Toplumsal Hareketlerin Dönüşümü Üzerine Bir Değerlendirme. *Mukaddime, 5*(1), 45-63.

Yaycı, C. (2019). Irak'ta Yaşanan Savaşlar ve Türkiye'ye Etkileri. *Güvenlik Stratejileri Dergisi, 15*(30), 331-352.

Yaylagül, L. (2018). *Kitle İletişim Kuramları, Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar.* Ankara: Dipnot Yayınları.

Yerlikaya, T. (2020). Medya ve Terör İlişkisinin Boyutları üzerine Teorik Bir Çerçeve: Terörün Medyatikleştirilmesi. T. Yerlikaya içinde, *Terörün Medyatikleştirilmesi: PKK Örneği,İçinde* (s. 19-39). İstanbul: Seta Kitapları.

Yıldırım, Z. (2016). Suriye Siyasi Tarihi. H. Çomak, C. Sancaktar, & Z. Yıldırım içinde, *Uluslararası Politikada Suriye Krizi, İçinde* (s. 3-31). İstanbul: Beta Yayınları.

Yıldız, G. (2014, Kasım 12). *BBC Dünya Servisi Orta Doğu Haberleri*. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/world-europe-30000969 adresinden alındı

Yılmaz, E., & Akbulut, A. (2016). Küreselleşme Sürecinde Ulus-Devletin Rolü: Ulus-Devletler Güçleniyor mu? *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8*(16), 71-88.

Yılmaz, M., & Tetik, Ü. (2020). Ortadoğu'yu Terörize Eden PYD/PKK'nın Seçilmiş AB Ülkelerindeki Finansman Kaynakları. *Liberal Düşünce Dergisi*(97), 109-130.

Yılmaz, S. (2016). *Rusya Neden Suriye'de?* Ankara: Yazar Yayınları.

Yılmaz, T. (2009). *Uluslararası Politikada Orta Doğu.* Ankara: Barış Platin Yayınevi.

Yüksel, E. (2007). "Kamuoyu Oluşturma" ve "Gündem Belirleme" Kavramları Nerede Kesişmekte, Nerede Ayrılmaktadır? *Sosyal Bilimler Dergisi, 7*(1), 575-581.